T. DREISER

KIZ KARDEŞİM CARRIE

KIZ KARDEŞİM CARRİE

ALTIN KALEM
KLASİK ROMANLAR

T. DREISER

KIZ KARDEŞİM CARRIE

ÇEVİREN
AZİZE BERGİN

Hayat

NEŞRİYAT ANONİM ŞİRKETİ

ALTIN KALEM
KLASİK ROMANLAR

YÖNETEN
VAHDET GÜLTEKİN

Amerikan Edebiyatı: 1

Bu roman
İngilizce aslından
tam metin Modern Library baskısından
kısaltılmadan çevrilmiştir.

DOĞAN KARDEŞ MATBAACILIK SANAYİİ A. Ş.
İSTANBUL 1970

THEODORE DREISER

(1871 - 1945)

THEODORE DREISER

DREISER'İN bir kitabının sonunda, romanın kahramanı şöyle der: «Yo, ben kendim için ağlamıyorum, hayat için ağlıyorum.» Bu sözü doğrudan doğruya Dreiser kendisi de söyleyebilirdi. Gerçekten, büyük Amerikan romancısının kalemi hayatı bütün renkleriyle yansıtmak için çırpınmış, sanatının kalbi hayat heyecanıyla çarpmıştır, diyebiliriz. Ünlü Amerikan eleştirmecisi George Snell *The Shapers of American Fiction* (Amerikan Romanına Biçim Verenler) adındaki kitabında bunu daha geniş bir ölçüde belirtiyor: «Belki de gelmiş-geçmiş romancılarımız arasında hayatı işlemek bakımından Tolstoy'a, Fielding'e, Balzac'a en yakın yazar Dreiser'dir.»

Theodore Dreiser *(tiodor drayser)* 27 ağustos 1871'de Amerika'nın Indiana eyaletinde Terre-Haute *(terihot)* şehrinde doğdu. Alman asıllı yoksul bir ailenin onüç çocuğunun onikincisiydi. Çocukluğu türlü sıkıntılar içinde geçti, iyi bir eğitim göremedi, küçük yaşta çalışmak zorunda kaldı. Yirmi yaşına geldiğinde çeşitli işlere girip çıkmış, geniş bir hayat tecrübesi edinmiş bulunuyordu. Bilgi bakımından da yoksul kalmamıştı: Hayatın vermediği okuma imkânlarını o kendi kendine yaratmış, eline para geçtikçe yiyeceğinden kesip kitap almış, vakit buldukça kitap okumuştu. «Ağacın altına yatar, bir saatte bir kitabı bitirirdim» diyor. Bu okuma, öğrenme hırsı içinde devirdiği kitaplar arasında romandan felsefeye kadar türlü çeşit eser vardı.

Okuma yolu Dreiser'e yazı hayatının kapılarını açtı. Yirmibir yaşındayken, Chicago'da gazete muhabiri olarak çalışıyordu. Hayata çevrili keskin bakışlarıyla, güçlü gözlemleri, sağlam kalemiyle, kısa zamanda iyi bir gazeteci olarak tanındı; daha sonra serbest yazar olarak çalıştı. Bu arada, ilk romanını da yazmaya başlamıştı.

• *KIZ KARDEŞİM CARRIE*

İLK eseri hayatının sonuna kadar en güçlü eseri olarak kalmış yazarlar azdır. Dreiser bu az bulunur yazarlardan biridir. Genç yazar hayatla, hayatta gördükleri, öğrendikleriyle öylesine yüklüydü ki 1899 gü-

zünden 1900 mayısına kadar, sekiz, dokuz ay içinde yazdığı ilk romanı yaratıcılığının bütün gücüyle dolup taşan bir eser olmuştu.

Sister Carrie adını verdiği bu romanını Dreiser ilk önce bir edebiyat dergisine götürdü. Beğendilerse de yayımlamaya cesaret edemediler. Dreiser bunu anlatırken: «O günlerde Amerikan kamu oyu hayatın gerçeğe uygun bir şekilde yansıtılmasını hoş karşılayabilecek durumda değildi» diyor.

Yirmidokuz yaşındaki genç romancı yılmadı. Bu sefer bir yayınevinin kapısını çaldı. Aynı karşılığı aldı. En sonunda, üçüncü yayınevinin edebî danışmanı yayınevi sahibine bu kitabı basması için ısrar etti. Sözleşme yapıldı. Bu arada yayınevi sahibinin hanımı müsveddeyi okumuş, «dehşet içinde» kalmıştı. Bu roman basılamazdı! Yazar sözleşmenin yerine getirilmesini istiyor, yayınevi basamayacağını söylüyordu. Hukuk danışmanı araya girdi: Kitap basılır, sözleşme yerine getirilmiş olurdu; kitabı satışa çıkarmazlardı. Öyle yaptılar. Gel gelelim, yazar romanının yayımlanmasını isterdi. Bir İngiliz yayınevine başvurdu. Bunlar romanı yayımlamak «cesaretini» gösterdiler. Böylece, *Kız Kardeşim Carrie* ilk defa, 1901'de, Londra'da yayımlandı, Amerika'da ancak altı yıl sonra çıktı. Okuyanlar arasında, Amerikan yayınevinin sahibinin hanımı gibi «dehşet» duyanlar çok oldu. Yalnız, edebiyat çevrelerinde çok kişi bu genç romancıyı alkışlıyor, onu yeni bir «dâhi yazar» olarak karşılıyordu.

• AMERİKA'NIN ZOLA'SI

HAYATIN acılarını gören, olduğu gibi gösteren, anlatmak istediğini iyice anlatabilmek için alışılmış görüşlerin dışına çıkmaktan, açık konuşmaktan korkmayan bir roman Amerika'da «dehşet» uyandırırken Fransa'da, başta Zola olmak üzere, bu çığırın öncüleri çoktan benimsenmişler, eserlerine çoktan alışılmıştı. Bu arada, Zola'nın *Nana*'sı çıkalı yirmi yıl olmuştu. Gerçekçiliğin ne yapmak istediği, doğalcılığın ne demek olduğu artık anlaşılmıştı. Böylece, Fransa'da çoktan açılmış olan çığırı Dreiser Amerika'da yeni açıyordu. O yeni bir Zola olmak istemişti; olmuş, *Kız Kardeşim Carrie* yeni bir *Nana* olarak karşılanmıştı.

Dreiser'in sanat anlayışı, edebiyatta yapmak istediği bir yandan Zola'yı andırırken, öte yandan büyük İngiliz romancısı Thomas Hardy'yle de yakınlık gösterir. *Hearts Insurgent* (Asi Kalpler) yazarı Hardy gibi Dreiser de «insanların kaderini baskısı altında tutan birtakım uğursuz kuvvetler» bulunduğunu düşünür. *Asi Kalpler*'in kahramanı Jude gibi Carrie de, çok temiz niyetleri, asil emelleri olduğu halde, hayatın amansız olayları, belki de kaderin görünmez güçleri karşısında yenik düşmüş, kötü yollara sürüklenmiştir. Gene Hardy gibi, Zola gibi Drei-

ser de insanın kaderle bu çatışmasını, çarpışmasını anlatırken, bu doğalcılığın (naturalisme'in) yanında gerçekçiliği (réalisme'i) şaşmaz, kesin bir yol olarak seçmiştir. Böylece, Fransa'da Zola, İngiltere'de Hardy, Amerika'da Dreiser gerçekçi romanın çığır açıcıları sayılabilir.

Dreiser'in Amerikan edebiyatındaki etkisi çok büyük olmuş, Hemingway'ler, Faulkner'ler, Steinbeck'ler hep bu yoldan ilerleyip bugünkü Amerikan romancılığını geliştirmişlerdir.

V. G.

ROMANDAKİ BAŞLICA KİŞİLER

CARRIE MEEBER *(ker'i mîber)*	:	18 yaşında bir kız. İlk sevgilisi Drouet ona Cad *(ked)*, Caddie *(ked'i)* adını takmıştır
MINNIE *(min'i)* HANSON	:	Ablası
SVEN HANSON	:	Eniştesi; İsveç asıllı bir işçi
CHARLES DROUET *(şarl drue)*	:	Fransız asıllı bir komisyoncu; Carrie'nin ilk sevgilisi
GEORGE HURSTWOOD *(corc hörstvud)*	:	Drouet'nin arkadaşı, bir birahanenin yöneticisi
GEORGE *(corc)*	:	Hurstwood'un oğlu, 20 yaşında
JESSICA *(cesika)*	:	Hurstwood'un kızı, 17 yaşında
FRANK HALE *(frenk heyl)*	:	Tiyatro yöneticisi
Bn. VANCE *(vens)*	:	Apartman komşusu kadın
QUINCEL *(kuinsel)*	:	Drouet'nin üyesi bulunduğu gizli derneğin başkanı
BOB (ROBERT) AYMES *(eymz)*	:	Bn. Vance'in akrabası bir genç

Olay, 1889 yılından önce Chicago'da, sonra New York'ta geçer.

I

MIKNATIS ÇEKİYOR: KUVVETLER ARASINDA BİR BAŞIBOŞ

CAROLINE MEEBER Chicago'ya giden öğleden sonraki trene bindiği zaman, bütün varı-yoğu küçük bir bavul, ucuz cins krokodil taklidi bir çanta, bir mukavva kutuda bir parça yiyecek, bir de içinde tren bileti, ablasının adresi yazılı küçük bir kâğıtla, dört dolar bulunan sarı bir bozuk para çantasından ibaretti. 1889 yılının ağustos ayıydı. Caroline onsekiz yaşındaydı; bilgisizliğin, gençliğin düşleriyle dopdolu, neşeli, sıkılgan bir kızdı. Ayrılık ânında pişmanlık duymuşsa bile, bu duygu geride iyi imkânları bırakmış olmaktan doğmamıştı. Annesinin ayrılık öpücüğü sırasında gözlerine hücum eden yaşlar, vagonlar çatırdaya çatırdaya babasının gündüzleri çalıştığı un değirmeninin önünden geçerken boğazının gıcıklanışı, kasabanın o tanıdık yemyeşil çevresinden geçerken acı acı iç çekiş... Derken, onu çocukluğuna, yuvasına üstünkörü bağlayan ipler kopuvermişti.

Hiç şüphesiz ki daima bir sonraki istasyon vardı. İnsan isterse o istasyonda inip geri dönebilirdi. Her gün uğrayan trenlerle daha da sıkı bağ kurulabilen büyük şehirler de vardı. Chicago'ya vardıktan sonra bile Columbia şehri pek uzakta kalmayacaktı. Hem, allahaşkına, birkaç saatlik... birkaç yüz millik yol da neydi ki? Genç kız, üzerinde ablasının adresi yazılı kâğıda bakıp düşünceye daldı. Gözlerinin önünden hızla kayıp giden yemyeşil kırları seyretti. Sonra, düşünceleri, bunlardan da hızlı ilerleyerek, Chicago'nun hayaline daldı.

Bir genç kız, onsekiz yaşında, evinden çıkıp giderse, şu iki işten birini yapar: Ya kurtarıcı ellere düşüp daha iyi bir insan olur, ya da çarçabuk namusun yozlaşmış seviyesine inip daha kötüleşir. Bu ortamda ikisinin arasını bulmaya imkân yoktur. Şehrin insanı kurnazca aldatan özellikleri vardır, bunlar çok küçük şeylerdir ama, insanı pek çeken şeylerdir. En kültürlü insanı ifade gücüyle kandırabilecek kadar büyük kuvvetler vardır. Binbir ışığın pırıltısı, çoğu vakit, kandırmaya hazır, büyüleyici bir gözdeki aldatıcı ışık kadar etkili olabilir. Soysuzlaşmamış, doğallığını kaybetmemiş bir kafa bozulup değiştirilecek mi? Bu işin yarısını tamamiyle insanüstü kuvvetler yapar. Bir sesin yükselişi, hayatın kükreyişi, göz doldurma o muazzam insan kalabılığını şaş-

kına dönmüş duyguları aşağı-yukarı aynı şartlar altında etkiler. Yanıbaşında kötülüklere karşı tetikte bulunmasını hatırlatacak bir yardımcı bulunmazsa, o koruyucusuz kulaklara ne kötü şeyler fısıldanamaz ki! Ne oldukları bilinmediği için güzellikleri de, müzik gibi insanı gevşetir, zayıflatır, sonunda insanın daha basit zevklerini kamçılar.

Caroline — ya da ev halkının yarı şefkatle dedikleri gibi söyleyecek olursak, Carrie kardeşçiğimiz — görüş, anlayış bakımından, kafaca pek ilkel kalmıştı. Kendisiyle ilgilenirdi ama, bu ilgi yeteri kadar kuvvetli değildi. Gene de bu onun en belli-başlı özelliğiydi. Gençlik hayalleriyle ılık, yetişme çağının verdiği güzellikle şirin, doğuştan zeki olduğunu belli eden parlak gözleriyle pırıl-pırıl bir kızdı. Amerikan orta sınıfının tam bir örneğiydi. Amerika'ya göç eden aileden iki nesil sonra dünyaya gelmişti. Kitaplar onun ilgisinin dışında kalıyordu; bilgi ise onun için mühürlü bir kitaptı.

İçten gelme zarafetten hâlâ yoksundu. Başını şöyle kibar bir şekilde arkaya atmayı bile beceremezdi. Elleri de pek ifadeli değildi. Ayakları küçük olmakla beraber dümdüzdü. Gene de güzelliğiyle ilgileniyordu, hayatın zevklerini kolayca anlayabiliyordu, maddî şeylere karşı da ihtirası vardı. Yarı silâhlanmış bir küçük şövalyeydi o. Belli-belirsiz, ta uzaklardaki yükselme hayallerinin çılgınlığı içinde o esrarengiz şehri dolaşıp keşfedecek, onu bir av, bir köle yapacaktı... bir kadının ayaklarının dibinde sürünen bir kurban.

Kulağının dibinde bir ses: «Burası Wisconsin'in en güzel küçük dinlenme yerlerinden biridir» dedi.

Carrie, sinirli sinirli: «Öyle mi?» diye sordu.

Tren o sırada Waukesha'dan ayrılıyordu. Carrie epeydir, arkasında bir adam bulunduğunu sezinliyordu. Bu yabancı onun gür saçlarını seyrediyordu, bunun da farkındaydı. Erkek boyuna kıpırdanıyordu. Carrie doğal bir içgüdüyle o yana karşı ilgi duymaya başlamıştı. Genç kızlık gururu, böyle durumlarda ne yapılması gerektiği hakkındaki düşünceleri bu yakınlaşmayı anlamamazlıktan gelmeye onu zorluyordu ama, o kimsenin pervasızlığı, geçmişteki tecrübelerinden, zaferlerinden doğan çekiciliği üstün geldi. Carrie adamla konuştu.

Erkek, dirseklerini kızın oturduğu yerin arkalığına dayamış, kendini beğendirmeye kararlı bir halde konuşmasına devam etti:

— «Evet, orası Chicago halkı için pek uygun bir dinlenme yeridir. Oteller fevkalâdedir. Siz buraları pek iyi bilmiyorsunuz, değil mi?»

Carrie: «Yo, bilirim» dedi. «Yani Columbia'da otururum da. Yalnız, buradan hiç geçmedim.»

— «Öyleyse bu sizin Chicago'ya ilk gidişiniz.»

Bu arada Carrie, gözünün ucuyla, adamın yüzünü fark edebilmişti: Kızarmış, renkli yanaklar, açık renk bir bıyık, kurşuni bir şapka. Bu

defa genç kız döndü, adama dikkatle baktı. Zihninde kendini korumakla yarenlik etmek düşünceleri birbirine karışmış, onu şaşkına çevirmişti.

— «Ben öyle demedim.»

Adam pek hoşa giden bir tavırla, yanılmış gibi yaparak: «Ya? Ben öyle söylediniz sandım» dedi.

İşte, bir fabrikanın mallarına alıcı arayan komisyoncu tipiydi bu. O devirde böylelerine külhanbey dilinde «davulcu» denirdi. Hoş, bu tipler şimdi daha da yeni bir terimin kapsamına giriyordu ya: Bu terim, 1880 yıllarının Amerika'sında, halk arasında pek yayılmıştı, kılığı-kıyafeti, hali-tavrıyla, hafifmeşrep genç kadınların hayranlığını kazanan kimseler için kullanılıyordu; kısacası, «zampara» deniyordu böylelerine. Elbisesi çizgili kahverengi yünlü kumaştan, çift önlüydü. O devirde bu biçim elbiseler de yeni sayılıyordu ama, gene de iş adamı kıyafetiydi. Yeleğinin oldukça açık kısmında pembe-beyaz çizgili gömleğinin kolalı göğsü görünüyordu. Ceketinin kolundan gömleğinin gene pembe-beyaz çizgili keten kollukları dışarı çıkmıştı. Altın kaplama üzerine «kedi gözü» denilen adi sarı akik taşı kondurulmuş kol düğmeleri vardı. Parmaklarında da biralay yüzük. Bir tanesi hiç eskimeyen dayanıklı mühür yüzüğüydü. Yeleğinden derli-toplu bir altın saat zinciri sarkıyordu, ucuna da Alageyik Derneği'nin gizli işareti takılmıştı. Elbise oldukça dar dikilmişti. Bu kıyafeti kalın köseleli, iyice cilâlanmış deri pabuçlarla kurşuni şapka tamamlıyordu. Adam normal ölçülere göre çekici bir tipti, övünülecek nesi varsa hepsini Carrie'nin bir bakışta keşfettiğinden emin olabilirdiniz.

Bu adamdan boyuna söz edeceğimize göre onun en başarılı tavırlarını, davranış tarzlarını açıklamama izin verin. Hiç şüphesiz ki güzel giyimi birinci derecede önem taşıyordu; bunsuz bir hiçti. Kuvvetli bir yapısı oluşu, kadınlara karşı büyük bir istek duyuşu da ikinci özelliğiydi. Dünya dertlerinden, zorunluluklarından yoksun, hırsla değilse de çeşitli eğlencelere karşı doymaz iştahla dolu bir kafa. Onun davranış tarzı daima pek basitti. Bu davranışın ilk şartı, cinsiyete karşı olan sonsuz isteğiyle, hayranlığından destek gören bir gözüpeklikti. Onu bir kerecik genç bir kadınla karşı karşıya bıraktınız mı, hemen, bir çeşit tanışıklık havası içinde, kadına yaklaşır ve çoğu kere de karşı taraftan kabul görürdü. Kadın fingirdeklik eğilimindeyse, o hemen kadının iplerini germeyi başarır, kadın onunla birazcık ilgilendiyse hemen samimileşip ona küçük adıyla hitap etmeye başlardı. Büyük bir mağazaya girince, hemen samimî bir tavırla tezgâha yaslanıp önemli sorular sormaya başlardı. Daha dar çevrelerde, trende, ya da istasyonlarda, daha ağır davranırdı. Karşıdan şöyle dişe dokunur bir şey görünürse hemen dikkat kesilirdi. Günün gözde övgülerini sıralar, kadını gideceği salona, ya da bineceği arabaya kadar götürür, eşyasını da taşırdı. Bunu yapamazsa, kadın gideceği yere varıncaya kadar, ona kur yapmak ama-

cıyla yanına oturmaya bakardı. Yastıklar, kitaplar, bir ayak iskemlesi, perdelerin kapanması... bütün bunlar yapabileceği işler arasındaydı. Kadın gideceği yere gelince, o hemen davranıp kadının çantasını taşımayı teklif etmediyse, başarısızlığa uğradığına kanaat getirmiş demekti.

Günün birinde bir kadın giyim-kuşamın eksiksiz bir felsefesini yazmalıdır. Nekadar toy olursa olsun, kadının tam olarak aklının erdiği şeylerin başında bu gelir. Bir erkeğin görünüşünde kendisine bakmaya değecek durumda olup olmadığını hemen ayırdetmeye yarayacak anlatılamaz, pek belli-belirsiz bir çizgi vardır. İnsan bir kere bu çizginin altında kaldı mı, kadından bir tek bakış dahi koparamaz. İşte Carrie'nin dirseğinin dibindeki erkek de bu çizginin üstündeydi. Genç kız kendi kıyafetinin yetersizliğinin farkına vardı. Siyah işlemeli soluk mavi elbisesi ona şimdi pek eski-püskü görünüyordu. Pabuçlarının da eskiliğini fark etmişti.

Adam: «Durun bakalım» diye sözlerine devam etti. «Sizin şehirde birsürü tanıdığım vardı. Kumaşçı Morgenroth'la zahireci Cibson'u tanırım meselâ.»

Carrie, bu adamların vitrinlerinin kendisinde uyandırdığı özlemin anılarıyla birdenbire heyecanlanarak: «Ya, öyle mi?» diye sordu.

Adam kızın nelerle ilgilendiğine dair en sonunda bir ipucu elde edebilmişti. Hemen bu ipucundan yürümeye başladı. Birkaç dakika içinde de kızın yanına ilişivermişti. Giyim eşyası satışlarından, gezilerinden, Chicago'dan, şehirdeki eğlencelerden söz açtı.

— «Oraya gidiyorsanız, şehirden çok hoşlanacaksınız. Akrabalarınız var mı?»

Carrie: «Ablamı görmeye gidiyorum» diye açıkladı.

Adam: «Lincoln Parkı'nı, Michigan Bulvarı'nı görmek isteyeceksiniz» dedi. «Orada büyük binalar yapılıyor. İkinci bir New York sayılır... okadar büyük. Görülecek okadar çok şey var ki... tiyatrolar, kalabalık, güzel evler... Ah, bunlardan çok hoşlanacaksınız!»

Carrie adamın anlattıklarını hayalinde canlandırırken içine bir acı çökmüştü. Bukadar büyük, göz kamaştırıcı şeyler arasında kendisinin belirsiz kalması düşüncesi onu ürkütüyordu. Orada geçireceği günlerin hiç de bir eğlence dizisi olmayacağını anlamıştı. Gene de adamın gözleri önüne serdiği gerçeklerde umut verici bir şey vardı. Bu iyi giyimli adamın ilgisinde de insanı tatmin eden bir özellik bulunuyordu. Adam ona ünlü bir artisti hatırlattığını söyleyince Carrie gülümsemeden edemedi. Budala bir kız değildi ama, bu çeşit ilginin de kendine göre bir ağırlığı vardı.

Artık kolayca akıp giden konuşmanın bir yerinde adam: «Chicago'da epey kalacaksınız değil mi?» diye sordu.

Carrie dalgın dalgın: «Bilmiyorum» dedi. İş bulamamak ihtimali birdenbire aklına gelmişti.

Adam onun gözlerinin içine bakarak: «Hiç değilse birkaç hafta kalırsınız, değil mi?» diye sordu.

Bu sözlerde kelimelerin belirttiğinden daha da derin bir anlam vardı. Adam bu kızda çekiciliğin, güzelliğin yerini alan o anlatılamaz şeyin ne olduğunu keşfetmiş, Carrie de kendisinin erkekte bir kadını hem sevindiren, hem de korkutan o malûm sebepten ötürü ilgi uyandırdığını anlamıştı. Kadınların gerçek duygularını saklamak için başvurdukları çarelerden habersiz olmasına rağmen, Carrie'nin tutumu pek sade oldu. Yaptıklarının bir kısmı pek küstahça görünüyordu. Carrie'nin aklı başında bir dostu hiç olmamıştı ya, olsaydı, mutlaka ona bir erkeğin gözlerine asla böyle ısrarla bakmamasını tembih ederdi.

— «Niçin soruyorsunuz?» dedi.

— «Şey, ben de orada birkaç hafta kalacağım da. Bizim şirkette ıstokları gözden geçirip yeni örnekler alacağım. Sizi de biraz öteye, beriye götürebilirdim.»

— «Bunu yapabilir misiniz, yapamaz mısınız, bilemem... yani, sizinle gezip gezemeyeceğimi bilemiyorum. Ablamın yanında kalacağım. Hem de...»

Adam: «Ablanız itiraz etmeye kalkacak olursa bunun çaresini buluruz» dedi. Sanki her şey halledilmiş gibi, kalemini, defterini çıkardı. «Adresiniz nedir?»

Carrie, adresin yazılı olduğu kâğıdı bulmak için çantasını karıştırdı.

Adam elini arka cebine attı, şişkin bir cüzdan çıkardı. Cüzdanın içi kâğıt parçaları, yol hesapları yazılı kâğıtlar, bir tomar yeşil Amerikan dolarıyla doluydu. Bu, genç kızı pek etkiledi. O şimdiye kadar onunla ilgilenenlerin hiçbirinin böyle bir çanta taşıdığını görmemişti; gerçekten de böyle tecrübeli bir yolcu, böylesine çevik bir hayat adamı bu derece yakınına gelmemişti. Para dolu çanta, cilâlı ayakkaplar, şık yeni elbise, adamın havası genç kıza belli-belirsiz bir servet dünyası yaratmış, erkeği de bu dünyanın merkezi haline getirmişti. Adamın daha neler yapabileceğini de rahatça düşünebiliyordu.

Adam bir kartvizit çıkardı. Üzerinde *Bartlett-Caryoe ve Şirketi* yazılıydı. Kartın sol köşesinde de *Chas. H. Drouet* adı vardı.

Adam, kartı kızın eline tutuşturarak: «İşte bu benim» dedi, adının üzerine parmağını değdirerek: «*drue* okunur» diye ekledi. «Bizim ailede babamın tarafından Fransızlık var.»

Drouet çantasını yerleştirirken Carrie de karta baktı. Adam daha sonra ceketinin cebindeki tomardan bir mektup çıkardı. Mektubun üzerindeki resmi göstererek: «İşte bu da adına seyahat ettiğim şirketin binası» dedi. «State Caddesi ile Lake Caddesinin köşesi». Sesinde gurur

vardı. Böyle bir yerle ilişki kurmasının önemli bir şey olduğunu hissediyordu, kızda da aynı duyguyu uyandırmıştı. Kalemini hazırlayıp: «Adresiniz nedir?» diye sordu.

Carrie onun eline baktı. Ağır ağır: «Carrie Meeber» dedi. «354, Van Buren Caddesi, S. C. Hanson eliyle».

Drouet dikkatle yazdı, gene çantasını çıkardı. «Pazartesi akşamı uğrarsam evde olur musunuz?» dedi.

— «Sanırım.»

Kelimelerin bizim anlatmak istediğimiz ciltler dolusu sözün ancak belli-belirsiz bir gölgesi olabildiği nekadar da doğru! Sezilmeyen büyük duyguları, amaçları birbirine bağlayan duyulabilir küçük bağlardır onlar. İşte şu ikisi küçük cümlecikler kuruyorlar, çantalarını çıkarıyorlar, kartlara bakıyorlardı; ikisi de gerçek duygularının nasıl açığa vurulmamış olduğunun farkında bile değildi. İkisi de öbürünün kafasının çalıştığını düşünebilecek anlayıştan uzaktı. Erkek tuzağının nasıl bir sonuç yaratacağını bilemiyordu. Kız da, adresini verinceye kadar, erkeğe meylettiğinin farkına varmamıştı. Şimdi ise bir şeyler verdiğini hissediyordu. Erkek... o da bir zafer kazandığını anlamıştı. Daha şimdiden bir bakıma birbirleriyle tanışıklık kurduklarını seziyorlardı. Daha şimdiden erkek konuşmanın idaresini üzerine almıştı. Kelimeleri basitti. Genç kızın da davranışlarındaki gerginlik kaybolmuştu.

Chicago'ya yaklaşıyorlardı. Her yerde birsürü işaret vardı. Trenler bunların yanından geçip gidiyorlardı. O geniş düzlüğün iki kenarında telgraf direklerinin şehre doğru sıralandıklarını görebiliyorlardı. Uzakta şehrin dış mahallelerinin bulunduğuna dair işaretler vardı, kocaman duman yığınları göğe yükseliyordu.

Sık sık düzlüğün ortasında iki katlı evlere rastlıyorlardı. Bunların çevresinde çit, ya da ağaç yoktu. Yaklaşmakta olan ev ordusunun yapayalnız gözcüleriydiler bunlar.

Çocuk için, hayal gücü kuvvetli bir dâhi, ya da hiç yolculuk yapmamış biri için, ilk defa büyük bir şehre yaklaşmak gerçekten harikulâde bir şeydir, hele akşam vakti, yani hayatın bir dönemden ötekine geçtiği sırada, dünyanın göz kamaştırıcı haliyle kasvetli hali arasındaki o esrarlı dönemde. Bu, yorgun insana ne umutlar vermez ki! O eski, bilinen hayallerin hangisi boyuna tekrarlanmaz ki! Yorulanın ruhu kendi kendine şöyle der: «Yakında hür olacağım. Neşeli insanların yolunda, onların yanında olacağım. Sokaklar, lambalar, yemek hazırlanan ışıklı salonlar hep benim olacak. Tiyatrolar, toplantılar, eğlentiler, başkalarının yolları, türkülerdeki keçiyolları... bunlar da geceleri benim olacak.» Bütün insanlık daha dükkânlarda kapalı kalmıştır ama, heyecan çevrede kol gezer. Havada döner durur. En sıkıcı olanlar her zaman anlatmalarına, tarifini yapmalarına imkân olmayan bir duygu içindedirler. Bu, çalışma yükünün kalkmasıdır.

Carrie pencereden dışarı baktı. Yol arkadaşı da, onun şaşkınlığının etkisi altında kalarak, şehre karşı içinde yeni bir ilgi duydu, şehrin inanılmaz taraflarını belirtti.

— «Burası Chicago'nun kuzeybatısıdır» dedi. Sonra, uzak denizlerden gelmiş çamurlu bir tekneyi gösterdi: «Şu, Chicago Irmağı.» Bir puflama, bir şangırtıyla, rayların çatırdısıyla o da kayboldu. «Chicago büyük bir şehir oluyor. İnanılmaz bir şey bu. Burada görülecek pek çok şey bulacaksınız.»

Carrie bu sözleri pek iyi duyamamıştı. Yüreği bir çeşit korkuyla çarpıyordu. Yapayalnız, evinden uzak, hayatın büyük denizine atılıp çırpınmaya başlamak üzere oluşu kendini belli ediyordu artık. Soluğunun kesilmesini önleyemiyordu. Kalbi de çok hızlı attığı için biraz rahatsızlanmıştı. Gözlerini yarı kapayıp bunun hiç önemli bir şey olmadığına, Columbia şehrinin hemen birazcık ötede kaldığına kendini inandırmaya çalıştı.

Kondüktör, kapıyı hızla açarak: «Chicago, Chicago!» diye bağırdı. Daha kalabalık hayatın hay-huyu ile canlanmış bir avluya hızla yaklaşıyorlardı. Carrie, birkaç parça eşyasını toplamaya koyuldu, çantasını da elinde sımsıkı tuttu. Drouet doğruldu, pantolonunu düzeltmek için bacaklarını salladı, temiz sarı çantasını kavradı.

— «Hısımlarınız sizi karşılamaya geleceklerdir sanırım» dedi. «Yükünüzü taşımama izin verin.»

— «Yo, hayır. Taşımasanız daha iyi olur. Ablamla karşılaştığım zaman yanımda bulunmamanız daha doğru bence.»

Drouet, anlayışlılık göstererek: «Peki» dedi. «Yalnız, ablanız gelmezse sizi kazâsız-belâsız oraya götürebilmek için yakınınızda olacağım.»

Carrie içinde bulunduğu bu garip durumda kendisine gösterilen ilgiden pek hoşlanarak: «Siz öyle iyi bir insansınız ki!» dedi.

Kondüktör, kelimeyi uzata uzata: «Chicago!» diye tekrar bağırdı.

Büyük, gölgeli bir istasyona girmişlerdi. Lambalar daha şimdiden yanmıştı. Her taraf yolcu vagonlarıyla doluydu. Tren de iyice yavaşlamıştı. Kompartmandaki yolcuların hepsi kalkmışlar, kapının önünde toplanmışlardı.

Drouet, kapıya doğru önden yürüyerek: «İşte geldik» dedi. «Pazartesiye sizi tekrar görünceye kadar, hoşça kalın.»

Carrie, kendisine uzanan eli tutarak: «Gülegüle» dedi.

— «Ablanızı buluncaya kadar size göz-kulak olacağımı unutmayın».

Genç kız onun gözlerinin içine bakarak gülümsedi.

Dışarı çıktılar. Drouet sanki kızla hiç ilgili değilmiş gibi davrandı. Zayıf yüzlü, kenar mahalle tipli bir kadın Carrie'yi trenin merdiveninde görüp tanıdı, hemen ona doğru seyirtti.

— «Vay, Carrie kardeşçiğim!» diyerek, âdet yerini bulsun gibilerden ona sarıldı.

Carrie duygusal havanın değişiverdiğini fark etmişti. Bütün o karışıklık, gürültü-patırtı, yenilikler arasında soğuk gerçeğin onu elinden yakaladığını anlamıştı. Işık, neşe dünyası da yoktu. Eğlence dizisi de yoktu. Ablası bezginliğin, yorgunluğun ağır havasını taşıyordu.

— «E, evdekiler nasıllar?» diye söze başladı. «Annem nasıl? Babam nasıl?»

Carrie bunlara karşılık verdi ama, gözü uzaktaydı: Yolun sonunda, bekleme salonuna, oradan sokağa açılan kapının yanıbaşında Drouet duruyordu. Arkasına bakıyordu. Kızın kendisini gördüğünü, ablasının yanında olduğunu fark edince hafifçe gülümseyerek dönüp gitti. Bunu yalnız Carrie görebilmişti. Adam oradan uzaklaşınca Carrie içinde bir eksiklik hissetti; hele iyice gözden kaybolunca onun yokluğunu daha da belirli bir şekilde duydu. Ablasının yanında pek yalnızdı; çırpıntılı, düşüncesiz bir denizin ortasında kimsesiz bir karaltıydı.

II

YOKSULLUĞUN VERDİĞİ KORKU: KAYA İLE ÇELİK

MINNIE'NİN oturduğu kat — o günlerde apartman dairelerine «kat» derlerdi — West Van Buren Caddesinin işçi, memur ailelerinin oturduğu bölümündeydi. Buraya başka yerlerden durmadan gelenler olmuştu, hâlâ da geliyorlardı; yılda ellibin kişi göç ediyordu Chicago'ya. Daire üçüncü kattaydı, ön pencereleri geceleri bakkal dükkânlarının ışıklarıyla aydınlanan, çocukların oynadığı sokağa bakıyordu. Atlı arabaların küçük çıngıraklarının sesi Carrie için bir yenilik olduğu gibi kulağına da pek hoş geliyordu. Minnie onu ön odaya getirdiği zaman Carrie ışıklar içindeki caddeye baktı, duyduğu seslere, kilometrelerce dört-bir yana uzayan uçsuz bucaksız şehrin hareketine, homurtusuna şaştı kaldı.

Hal-hatır sorma bittikten sonra Bn. Minnie Hanson, bebeği Carrie'ye verip, akşam yemeğini hazırlamaya koyuldu. Kocası birkaç soru sordu, sonra oturup akşam gazetesini okumaya daldı. Enişte sessiz bir adamdı, İsveçli babadan Amerika'da doğmuştu, şimdi de depolarda soğuk hava tertibatlı kamyonları temizleyerek geçimini sağlıyordu. Baldızının varlığı da, yokluğu da onun için birdi. Genç kızın görünüşü şu, ya da bu şekilde enişteyi hiç etkileyememişti. Genç adamı düşündüren tek şey baldızına Chicago'da iş bulmaktı.

— «Çok büyük bir şehir» dedi. «Birkaç güne kalmaz bir yere girersin. Herkes bir iş buluyor.»

Böylece daha baştan Carrie'nin işe girmesi, masrafını ödemesi gerektiği konusunda sessizce anlaşılmış oluyordu. Enişte hesabını, kitabını biliyordu. Para da biriktirmiş, daha şimdiden şehrin batı yakasmda iki arsanın bedelini aydan aya taksitle ödemeye başlamıştı. Günün birinde bu arsalara bina yapmak istiyordu.

Yemek hazırlığı sırasındaki boş zamanda Carrie daireyi gözden geçirmek fırsatını buldu. Görüşü oldukça kuvvetliydi; her kadında fazlasıyla bulunan şey — içgüdü — onda da vardı. Burada yavan, dar bir yaşayış olduğunu sezmişti. Odaların duvarları birbirlerine hiç de uymayan kâğıtlarla kaplanmıştı. Yerler muşambaydı, koridora da kilimi andıran ince bir halı yayılmıştı. Eşyanın da elden düşme eşya satılan yerlerden aceleyle alınmış kötü şeyler olduğu görülüyordu.

Carrie, mutfakta, Minnie ile oturdu, bebeği de ağlayıncaya kadar kucağından bırakmadı. Bebek ağlayınca kucağında gezdirip ona şarkı söylemeye başladı. En sonunda Hanson, gürültüden rahatsız olup, mutfağa geldi, bebeği kucağına aldı. Burada enİştenin yaradılışının hoş bir tarafı meydana çıkmış oldu. Enişte sabırlıydı. İnsan onun yavrusuna da pek düşkün olduğunu görebiliyordu.

B. Hanson gezinerek: «Hadi bakayım, hadi bakayım!» dedi. «Sus, sus!..» İsveç ağzıyla konuştuğu kolayca fark ediliyordu.

Yemek yerlerken, Minnie: «Önce şehri gezmek istersin sanırım, değil mi?» diye sordu. «Eh, pazar günü çıkar, Lincoln Parkı'na gideriz.»

Carrie enİştenin buna bir şey demediğine dikkat etti. Adam başka bir şey düşünüyor gibiydi.

Genç kız: «Eh» dedi, «yarın çıkar, şöyle bir dolaşırım. Önümde cuma, cumartesi var, rahat rahat gezerim. İş çevreleri ne tarafta?»

Minnie anlatmaya başladı ama, kocası konuşmanın bu bölümünü kendine mal ediverdi.

Doğudan yana göstererek: «Şu tarafta» dedi, «yani, doğuda.» Sonra o günün ilk uzun konuşmasını yaptı. Konusu Chicago'ydu: «Franklin Caddesiyle ırmağın öbür kıyısındaki büyük fabrikalara bakmalısın. Orada pek çok kız çalışıyor. Hem eve de kolayca gelebilirsin. Buradan pek uzak sayılmaz.»

Carrie başını salladı, ablasına bulundukları çevre hakkında sorular sormaya başladı. Hanson bebekle ilgilenirken ablası da alçak sesle bildiklerini anlatmaya koyuldu. Derken, B. Hanson yerinden fırladı, çocuğu karısına verdi:

— «Sabahleyin erken kalkmak zorundayım, onun için ben yatıyorum» deyip koridorun ötesindeki karanlık küçük yatak odasına gitti.

Minnie: «Enişten ta uzakta, depolarda çalışıyor» diye açıkladı. «Onun için, sabahları beş buçukta kalkmak zorunda.»

Carrie: «Kahvaltıyı hazırlamak için kaçta kalkıyorsun?» diye sordu.

— «Beşe yirmi kala falan.»

İki kardeş birlikte günlük işleri tamamladılar, Minnie bebeği soyup yatırırken Carrie de bulaşığı yıkadı. Minnie'nin davranışları bu işlerin üstesinden gelecek nitelikte olduğunu gösteriyordu. Carrie ablasının durmadan çalıştığını da görmüştü.

Drouet ile ilişkisinden de vaz geçmek zorunda kalacağını anlamaya başlamıştı. Drouet buraya gelemezdi. Hanson'un davranışlarından, Minnie'nin içine kapanık görünüşünden, evin genel havasından burada değişmeyen bir çalışmadan, didinmeden başka her şeye karşıkonulacağı anlaşılıyordu. Hanson her gece ön odada oturup gazetesini okuyorsa, saat dokuzda yatıyorsa biraz sonra da Minnie yatıyorsa, Carrie'den ne yapmasını bekleyeceklerdi acaba? Genç kız kendine arkadaş bulmayı düşünmeden önce bir iş bulup eve para verecek duruma gelmesi gerektiğini anlamıştı. Drouet ile yaptığı o küçük âşıkdaşlık şimdi inanılmaz bir şey olmuştu. Kendi kendine: «Hayır» dedi, «Drouet buraya gelemez!»

Minnie'den yemek odasında ocağın üzerinde duran mürekkeple kâğıdı istedi; saat onda, ablası yatar yatmaz, Drouet'nin kartını çıkarıp ona mektup yazdı:

Buraya beni görmeye gelemezsiniz. Benden yeni bir haber alıncaya kadar beklemek zorundasınız. Ablamın evi okadar küçük ki!

Carrie, mektuba daha neler yazsam diye zihnini bir hayli kurcaladı. Trendeki dostluklarından söz etmek de istiyordu ama, çekiniyordu. Mektubunu Drouet'nin ona gösterdiği ilgiden ötürü üstünkörü teşekkür ederek bitirdi, sonra da imza meselesi aklını karıştırdı. Sonunda, *saygılarımla* diye yazıp altına imzasını attı. Sonra, *saygılarımla* kelimesini de çizdi yerine içten *selâmlarla* dedi. Mektubu kapayıp zarfa adresi yazdı, yatağının bulunduğu ön odaya gidip küçük bir salıncaklı iskemleyi açık pencerenin önüne çekti. Sessiz bir şaşkınlık içinde, açık pencereden geceyi, sokağı seyre daldı. En sonunda, hayallerinden bıkıp, oturduğu yerde sıkılmaya başladı. Uykusu gelince soyunup yatağına yattı.

Sabahleyin sekizde uyandığı vakit Hanson Enişte gitmişti. Ablası da, aynı zamanda oturma odası olarak kullanılan yemek odasında oturmuş, dikiş dikiyordu. Carrie giyindikten sonra kendine kahvaltılık bir şeyler hazırladı, ablasına iş aramak için nerelere gitmesinin doğru olacağını sordu. Carrie'nin son görüşünden beri ablası bir hayli değişmişti. Minnie şimdi yirmiyedi yaşında, zayıf, yıpranmış bir kadın olmuştu. Kocasının hayatla ilgili düşüncelerini iyicene benimsemişti, zevk, görev anlayışından yana gençlik günlerinde olduğundan daha dar bir çerçeve içine girmişti. Carrie'yi de yanına özlediğinden değil, kardeşi evdeki hayatını benimseyemediği için, burada belki bir iş bulur da geçimini sağlar diye çağırmıştı. Bir bakıma kardeşini yanında görmek hoşuna gidiyordu ama, çalışma meselesinde kocasının düşüncesine katılıyordu. Kazanç

sağladıktan sonra her iş iyiydi. Başlangıç için haftada beş dolar yeterdi. Çalışmaya yeni başlayan biri için tezgâhtarlık önceden düşünülen işlerin en başında geliyordu. Carrie de büyük mağazalardan birine girecek... şeye kadar, yani bir şeyler oluncaya kadar güzel güzel geçinip gidecekti. Olması beklenen şey hakkında ikisinin de kesin bir bilgisi yoktu. Yükselmeyi akıllarına getirmiyorlardı. Evlenme işine de pek bel bağlamıyorlardı. Daha iyi bir şeyler oluncaya kadar her şey, biraz karanlık bir yolda bile olsa, aynı hava içinde sürüp gidecekti. Sonra da Carrie şehre gelip çalışmasının armağanını alacaktı. İşte genç kız o sabah da bu umut dolu hava içinde iş aramaya çıktı.

Carrie'nin iş arayışını izlemeden önce geleceğinin bağlı bulunduğu şartlara şöyle bir göz atalım. 1889 yılında Chicago öyle bir garip hava içinde gelişiyordu ki genç kızların bile maceraya atılmaları garipsenmiyordu. Şehrin sayıca pek çok olan ticarî imkânları onun yaygın bir ün kazanmasını sağlamış, orasını her çevreden umut dolu, ya da umutsuz kimseleri çeken dev bir mıknatıs haline getirmişti. Bunların arasında daha servete kavuşmamış olanlarla servetleri, iş durumları başka yerlerde kötüye gitmiş olanlar da vardı. Chicago bir milyon insanın ihtirasına, cesaretine, didinmesine sahne olacak nitelikte yarını milyonluk bir şehirdi. Sokakları, binaları daha şimdiden yüzyirmi bin metre karelik bir alana yayılmıştı. Halkı kurulmuş, yerleşmiş işlerle değil, başkalarının da gelişine zemin hazırlayan yeni işlerle ilgileniyordu. Her yerde ortaya yeni eserler çıkarmak için vurulan çekiçlerin sesleri duyuluyordu. Büyük sanayi kolları şehre yerleşiyordu. Buranın geleceğini önceden keşfeden büyük demiryolu şirketleri çok geniş toprakları kendilerine mal etmişlerdi. Tramvay yolları bile şehrin ileride genişleyeceği göz önünde tutularak şehir dışına kadar uzatılmıştı. Şehir içi yolları, lâğımlar da birçok yerde bir tek binanın bulunduğu en ücra köşelere kadar kilometrelerce uzatılmıştı. Yağmurdan, rüzgârdan başka hiçbir şeyin bulunmadığı öyle yerler vardı ki, sokak lambaları geceleri rüzgâra göz kırpıyordu. Şurada bir evin, burada bir dükkânın önünden geçen tahta kaldırımlar geniş düzlüklerde sona eriyordu.

Şehrin ortasında muazzam toptancılarla dolu alışveriş merkezi vardı. Genellikle şehir hakkında hiçbir bilgisi olmayan işsizler buraya gelirdi. O devirde Chicago'nun belli-başlı özelliği şuydu: Başka şehirlerde burada olduğu gibi özel şirketlerin kendilerine ait binalarda faaliyet gösterdikleri görülmüş şey değildi. Boş toprağın varlığı buna imkân sağlıyordu. Sokağa bakan birinci katta yazıhaneleri bulunan toptancı şirketlerin birçoğuna bu, kendilerini zorla kabul ettiren bir hava kazandırıyordu. Şimdi pek alıştığımız büyük camekânların sayısı o devirde büyük bir hızla artıyordu. Bu da elbette ki varlıklı bir görünüş kazandırıyordu. Yoldan geçen bir kimse camekânlardan içeride kâtiplerin harıl-harıl çalıştıklarını, güzel giyinmiş iş adamlarının tek başlarına, ya

da öbek öbek birer köşede oturduklarını görebilirdi. Taştan yapılmış giriş kısımlarında cilâlı pirinç, ya da nikel levhalar üzerindeki yazılar şirketin adını, yaptığı işi belirtiyordu. Şehrin merkezindeki o ihtişam, iş aramaya gelenleri silip atmaya, yoksullukla başarı arasındaki uçurumu daha da derinleştirmeye yetiyordu.

İşte ürkek Carrie bu önemli alışveriş merkezine dalmıştı. Binalar seyrelip çöplüklerin, kömür depolarının bulunduğu yere gelinceye kadar Van Buren Caddesi boyunca yürüdü. Dürüstçe bir düşünceyle, iş bulma umuduyla, cesaretini kaybetmeden yürüyordu. Ancak, gördüklerinin verdiği şaşkınlık içinde adımları yavaşlıyor, niteliğini asla anlayamadığı bu büyük kuvvet, kudret karşısında bir çaresizlik duymaktan kendini alamıyordu. Bu muazzam binalar da neydi? Bu esrarengiz kuvvetlerin, bu ucu-bucağı olmayan ilgilerin amaçları neydi acaba? Carrie, Columbia şehrinde isteyene küçük mermer parçaları yontan ufak bir taşçı dükkânının avlusunun ne işe yaradığını anlayabilirdi ama, dev bir taş şirketinin çeşitli makineler, araçlar, ırmaktan getirilen taşlar taşınan, çelik, tahta vinçlerle başının üstünden yükler götürülen büyük avlusuyla karşılaşınca onun küçük dünyasında buna yer kalmıyordu.

Irmak kıyısında da büyük demiryolu depoları, birsürü tekne, yan yana dizili muazzam fabrikalar gördü. Açık pencerelerden, önlerine iş önlüğü takmış erkeklerin, kadınların harıl-harıl oradan oraya gidip geldiklerini gördü. Büyük caddeler Carrie için önlerine duvar çekilmiş birer sırdı. Büyük yazıhaneler de çok önemli kişileri ilgilendiren garip toplantı yerleriydi. Buralardaki insanların para saymak, güzel giyinmek, arabalarla dolaşmaktan başka bir şey yaptıklarını düşünemiyordu. Neler yaptıkları, nasıl çalıştıkları, bunların nasıl bir sonuca ulaştığını hiç bilmiyor gibiydi. Her şey öyle güzel, öyle büyük, öyle ayrıydı ki, kendini karamsarlığa kaptırdı, bu binalardan birine girip yapılacak bir iş, yani onun yapabileceği herhangi bir iş var mı, yok mu diye sormayı düşününce yüreği hafifçe titredi.

III

KAZANCI SORUYORUZ: HAFTADA DÖRT BUÇUK

CARRIE ırmağın karşı yakasına geçip toptancıların bulundukları bölgeye varınca, girip iş sormak için gözüne bir kapı kestirmeye çalıştı. Geniş camekânları, ilgi çekici tabelâları incelerken başkalarının ona baktıklarını, ne istediğini, yani iş aradığını fark ettiklerini sezdi. Şimdiye kadar hiç böyle bir şey yapmamıştı, şimdi de cesareti yoktu.

İş ararken yakalanmanın verdiği o anlatılamaz utancı geçiştirmek için adımlarını sıklaştırdı, bir işe koşulan bir kimse tavrı takınmaya çalışarak yürüdü. Bu şekilde, bir kere bile içeriye bakmadan birsürü yapımevinin, toptancı dükkânının önünden geçti. Birkaç sokak geçtikten sonra, bu yaptığının doğru olmadığını anlayıp gene çevresine bakınmaya başladı ama, adımlarını yavaşlatmamıştı. Biraz sonra gözüne büyük bir kapı ilişti; nedense bu kapı onun dikkatini çekmişti. Kapının üzerinde küçük süslü bir pirinç levha vardı; altı, yedi katlı büyük bir binaya buradan giriliyordu.

Carrie: «Belki de bir yardımcıya ihtiyaçları vardır» diye düşündü. Kapıya eni-konu yaklaştığı sırada, pencerelerden birinden kurşuni elbiseli genç bir adamın baktığını gördü. Bu adamın o iş yeriyle bir ilgisinin bulunup bulunmadığını bilemiyordu ama, genç adam ondan tarafa baktığı için Carrie pek heyecanlandı, utançtan, içeri giremeyip, telâşla yürüdü geçti. Yol üzerinde altı katlı büyücek bir bina gözüne ilişmişti. Kapısında *Storm and King* yazılı bir tabelâ vardı. Carrie binaya umutlanarak baktı. Burası bir toptan zahire satış yeriydi, içeride kadınlar çalışıyordu. Carrie üst katlarda kadınların dolaştıklarını görüyordu. Ne olursa olsun buraya girmeyi kararlaştırdı. Karşıya geçti, kapıya doğru yürüdü. O içeri girerken iki erkek dışarı çıkmış, kapıda durmuştu. Mavi elbiseli bir telgrafçı hızla Carrie'nin yanından geçmiş, kapının önündeki birkaç basamak merdiveni çıkıp kaybolmuştu. Carrie kararsız bir halde orada dururken, yanından birkaç yaya geçti. Genç kız çaresiz bir halde çevresine bakınıyordu. Etraftan kendisini seyrettiklerini görünce geriledi. Bu çok zor bir işti. Kendisine bakanların yanından geçemeyecekti. Yenik düşme acısı sinirlerine çökmüştü. Ayakları onu duygusuzca ileriye doğru götürüyordu. Attığı her adım onun kaçışını kolaylaştırdığı, biraz daha ileriye götürdüğünden Carrie için için seviniyordu. Sokaklar birbiri ardından geçildi. Köşelerdeki lambaların üzerinde Madison, Monroe, La Salle, Clark, Dearborn, State gibi isimleri okuyor, ayakları taşlar üzerinde yürümekten yorulmaya başladığı halde ilerlemeye devam ediyordu. Sokakların pırıl-pırıl tertemiz olması bir bakıma onu sevindirmişti. Gittikçe sıcaklığını artıran sabah güneşi sokakların gölgeli tarafına pek hoş bir serinlik vermişti. Başının üstündeki mavi göğe bakarken onun çekiciliğini her zamankinden daha iyi duydu.

Ürkekliği bir bakıma onu kaygılandırıyordu. Storm and King Şirketi'ne girip soruşturmaya karar verince geri döndü. Yol üzerinde büyük bir kundura toptancı şirketine rastladı. Binanın büyük vitrininden buzlu camlar ardına gizlenmiş idare kısmını fark etmişti. Sokak kapısının hemen yanında ise küçük bir masanın başında saçları ağarmış bir adam oturuyordu, önünde açık büyük bir hesap defteri vardı. Carrie bu şirketin önünden birkaç defa tereddüt içinde geldi geçti. Hiç kim-

senin onu gözlemediğini anlayınca kapıdan içeri girdi, acemi bir halde durup bekledi.

Yaşlı adam ona şefkatlice bakarak: «E, küçükhanım?» diye sordu. «Ne istiyorsunuz bakalım?»

Carrie: «Ben... yani, şey... Demek istiyorum ki yardıma ihtiyacınız var mı?» diye kekeledi.

Adam gülümseyerek: «Şimdilik yok» dedi. «Gelecek hafta içinde bir uğrayın. Arada-sırada birine ihtiyacımız oluyor.»

Carrie bu sözleri sessizce dinledi, acemice bir tavırla dışarı çıktı. Böyle hoş karşılanmak onu biraz da şaşırtmıştı. Bu işin daha zor olacağını, kimbilir nasıl soğuk, sert bir sözle karşılanacağını düşünmüştü. Onu utandırmamaları, acıklı durumunu duyurmamaları fevkalâde bir şey gibi geliyordu.

Biraz daha cesaretlenerek başka bir büyük binadan içeri daldı. Burası bir giyim eşyası şirketiydi, etrafta daha çok insan göze çarpıyordu. İyi giyinmiş kırk, belki daha fazla erkek pirinç parmaklıkla çevrili bir yerde çalışıyordu.

Bir hademe çocuk Carrie'nin yanına yaklaştı: «Kimi görmek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Buranın müdürünü görmek istiyorum.»

Çocuk koştu, baş başa vermiş konuşan üç kişinin yanına gitti. Bunlardan bir tanesi Carrie'nin yanına geldi. Soğuk bir sesle: «E?» diye söylendi. Bu karşılanma bir ânda Carrie'nin cesaretini kırıvermişti.

Carrie: «Yardımcıya ihtiyacınız var mı?» diye kekeledi.

Adam, kısaca: «Hayır» dedi, geri döndü.

Carrie, aptallaşmış bir halde, dışarı çıktı. Hademe çocuk kapıyı ardına kadar açmıştı. Genç kız dışarının kalabalığına karışmaktan sevinç duydu. Biraz önceki duygularına pek kötü bir darbe olmuştu bu.

Bir süre oraya, buraya bakınıp birsürü şirketin önünden geçerek gayesiz bir halde gezindi, bir tek yere iş soracak cesareti kendinde bulamadı. Öğlen olmuş, karnı acıkmıştı. Şöyle orta halli bir lokanta bulup içeri girdi. Gene de yemek fiyatları onun kesesine elvermeyecek derecede yüksekti. Ancak bir kâse çorba getirtebildi. Bunu da çarçabuk içip gene dışarı çıktı. Çorba onu birazcık kuvvetlendirmiş, iş arama cesaretini artırmıştı.

Birkaç sokak geçtikten sonra gene Storm and King Şirketi'nin önüne geldi, bu sefer içeriye girmeyi başardı. Hemen oracıkta konuşan birkaç kişi vardı ama, onunla hiç ilgilenmediler. Carrie, orada kalmış, sinirli sinirli yere bakıyordu. Üzüntüsü son haddini bulmak üzereyken biraz ileride parmaklıkla ayrılmış bölümdeki masalardan birinde oturan adam onu fark etti.

— «Kimi görmek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Kim olursa. Ben iş arıyorum da.»

— «O! öyleyse Bay McManus'u göreceksiniz. Oturun.» Adam, yandaki duvara dayalı iskemleyi işaret etmişti. Kısa boylu, şişman bir adam sokaktan içeri girinceye kadar da ağır ağır bir şeyler yazdı. Sonra masasından seslendi: «Bay McManus, bu genç hanım sizinle görüşmek istiyor.»

Kısa boylu bey Carrie'den yana döndü, genç kız da yerinden kalkıp adama yaklaştı. Adam onu merakla süzerek: «Size ne gibi bir faydam dokunabilir, küçükhanım?» diye sordu.

— «Bir iş bulabilir miyim, onu öğrenmek istiyorum.»

— «Ne işi?»

Carrie: «Ne işi olursa, önemi yok» diye kekeledi.

— «Toptan zahire işlerinde hiç tecrübeniz var mı?»

— «Hayır, efendim, yok.»

— «Steno, ya da daktilo bilir misiniz?»

— «Hayır, efendim.»

— «Öyleyse burada size verilecek işimiz yok. Biz sadece tecrübeli elemanları alırız.»

Genç kız kapıya doğru geri geri yürürken saf yüzlü adamın nedense ilgisini çekmişti.

— «Bundan önce bir işte çalıştınız mı?» diye sordu.

Carrie: «Hayır, efendim» dedi.

— «Öyleyse bu gibi toptancı şirketlerde iş bulmanız pek zor olacak. Büyük mağazaları denediniz mi hiç?»

Carrie denemediğini söyledi.

Adam, ona içten bir tavırla bakarak: «Ben sizin yerinizde olsam, büyük mağazalara bir kere uğrardım» dedi. «Onların kâtiplik yapacak genç kızlara ihtiyaçları olur.»

Carrie, bu dostça ilgi kıvılcımı sayesinde rahatlamış bir halde: «Teşekkür ederim» dedi.

Kapıya doğru giderken adam da: «Evet, bir de mağazaları denemelisiniz» dedi, geçip gitti.

O devirde büyük mağazalar yeni yeni rağbet görmeye başlamışlardı, sayıları da pek fazla değildi. Amerika'da 1884'te açılan ilk üç büyük mağaza Chicago'daydı. Carrie, *Daily News* gazetesinde bu mağazaların ilânlarını gördüğü için, adlarını biliyordu. Şimdi de onları araştırmaya koyulacaktı. B. McManus'un sözleri eni-konu azalmış olan cesaretini artırmış, bu yeni iş kolunda kendisine göre bir şeyler bulunacağını ummak cüretini gösterebilmişti. Aşağı, yukarı gezinerek bir hayli zaman geçirdi. Yolda giderken büyük mağazalara rastlayacağını düşünüyordu. Zaten insan kafası da zor ama, mutlaka yapılması gereken bir işi yaparken, gerçekte gayret göstermeden, araştırıyormuş gibi yapıp kendi

kendini aldatmaya dünden hazırdır. Derken, Carrie bir polise rastladı, iki köşe ötede Pazar Yeri'ni bulacağını ondan öğrendi.

Günün birinde bu perakendeci dev tesisler bir daha geri gelmemek üzere ortadan kaybolurlarsa, ulusumuzun ticaret tarihinde ilgi çekici bir bölüm meydana getireceklerdir. Dünyamız böylesine basit bir ticaret şeklinin böylesine bir gelişmeye ulaştığını o zamana kadar hiç görmemişti. Yüzlerce dükkânın bir araya gelmesinden doğan bu mağazalar perakende satış konusunda en çok sözü geçen tesislerdi. Hepsi de zevkli, günden güne gelişen, güzel iş yapan mağazalardı. Birsürü memuru, patronu vardı.

Carrie önleri kalabalık tezgâhların yanından geçti. Süs eşyaları, giyim eşyaları, çeşitli öteberi, mücevher yığınları onu pek etkilemişti. Her tezgâh ayrı bir ilgi, hayranlık kaynağı olarak gözleri kamaştırıyordu. Her eşyanın kendisi için ne büyük bir değer taşıdığını da düşünmeden edemedi ama, hiçbirinin önünde de durmadı. Burada onun kullanamayacağı, sahip olma isteğiyle kıvranmadığı bir tek şey yoktu. Güzelim terlikler, çoraplar, kırmalı etekler, iç çamaşırları, danteller, kurdeleler, taraklar, çantalar... hepsi de onda ayrı bir istek uyandırıyordu ama, bunların hiçbirini almaya gücünün yetmeyeceğini de pek iyi biliyordu. O iş aramaya çıkmıştı; işsiz-güçsüzün, yersiz-yurtsuzun biriydi. Herhangi bir tezgâhtar onun yoksul, işe muhtaç bir durumda olduğunu bir bakışta anlayabilirdi.

Carrie'nin bir kimsede soğuk, hesabî, şiirsiz bir dünyaya tek başına bırakılıvermiş, sinirli, alıngan, öfkeli yaradılışta biri inancını uyandırdığını da düşünmemeli. Carrie hiç de öyle biri değildi. Yalnız, şu var ki kadınlar, pek garip bir şekilde, süslerine düşkündürler. Carrie de, kadınlara pek yeni, pek çekici gelen birsürü şeyi alma isteğiyle kıvranmakla kalmadı, yüreği sızlaya sızlaya, yanından geçen şık hanımların onun varlığından habersiz bir halde mağazadaki mallarla ilgilendiklerini de fark etti. Kendisinden daha talihli olan şehirli kız kardeşlerinin dış görünüşleri hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Dükkânlarda çalışan kızların nitelikleri, görünüşleri hakkında da o güne kadar hiçbir bilgisi olmamıştı. Şimdi ise onlarla kendisini karşılaştırıp bunların yanında pek zavallı kaldığını seziyordu. Genellikle, hepsi de güzeldi, hattâ kimisi pek de şıktı; bağımsız, ilgisiz bir havaları vardı; bu da, onlara merak uyandırıcı bir özellik veriyordu. Üstleri-başları derli-topluydu, birçoğunun da kıyafetleri pek güzeldi. Carrie'nin gözü ne zaman bunlardan birine kaysa hemen kendi durumunu dikkatle incelemeye koyuluyor, kıyafet bakımından yetersizliğini, acemi tavırlarının herkese kim, ne olduğunu anlattığını düşünüyordu. Yüreğinde bir gıpta alevi parlamıştı. Belli-belirsiz bir şekilde, şehrin nelere sahip olduğunu fark etmeye başlamıştı. Servet, moda, rahatlık, yani kadınları çekecek her şey vardı. Carrie de bütün kalbiyle giyim-kuşam, güzellik istiyordu.

İdare kısmı binanın ikinci katındaydı. Carrie bir hayli soruşturduktan sonra şimdi ikinci kata varmıştı. Orada kendisi gibi iş arayan başka kızlarla karşılaştı. Yalnız, bunlar insana şehrin verdiği kendinden memnun, bağımsız bir insan havasındaydılar. Bu kızlar onu pek acı bir şekilde süzüyorlardı.

Şöyle-böyle üç çeyrek saat kadar süren beklemeden sonra Carrie'nin çağrılma sırası geldi. Pencerenin yakınında üstü pancurlu bir masanın başında oturan keskin bakışlı aceleci bir Yahudi sordu:

— «Hiç başka bir mağazada çalıştın mı?»

— «Hayır, efendim.»

Adam kızı keskin bakışlarla süzerek: «Demek çalışmadın?» dedi.

Carrie: «Hayır, efendim» diye karşılık verdi.

— «E, biz şimdilik biraz tecrübesi olan genç hanımları tercih ediyoruz. Sizden faydalanamayacağımızı sanıyorum.»

Carrie bir saniye kadar durdu; konuşmanın sona erdiğinden emin değildi.

Adam: «Durma!» diye bağırdı. «Unutma ki bizim burada pek çok işimiz var.»

Carrie acele acele kapıya doğru yürüdü.

Adam arkasından seslendi: «Dur bakayım... Bana adını, adresini ver. Bazan kızlara ihtiyacımız oluyor.»

Genç kız sağ-salim sokağa çıktığı zaman gözlerinde biriken yaşları zor tutabildi. Yalnız biraz önce karşılaştığı durum değil, bütün günün utanç verici olayları onu bu hale getirmişti. Yorulmuştu, sinirleri bozulmuştu. Başka mağazalara başvurmak düşüncesini bir yana bırakıp, içinde bir güven, bir huzur duyarak, kalabalığın arasına karıştı, gezinmeye koyuldu.

Bu gayesiz dolaşması sırasında, ırmağın pek de uzağında olmayan Jackson Caddesi'ne varmış, bu insanı çeken yolun güney kıyısından yürüyordu. Birdenbire, kapılardan birine asılmış, üzeri çini mürekkebiyle yazılı bir kâğıt parçası dikkatini çekti. Kâğıtta *Ambalajcı ve Dikişçi Kızlar* aranıyor yazılıydı. Carrie, bir ân durakladıktan sonra, içeri girdi.

Çocuk şapkaları yapan Speigelheim ve Ortakları Şirketi binanın onaltı metre genişlikte, yirmialtı metre kadar derinlikteki birinci katını kaplıyordu. Burası pek loş bir yerdi. En karanlık köşelerinde de elektrik yanıyordu. Her taraf makinelerle, iş tezgâhlarıyla doluydu. Tezgâhlarda birsürü kız, birkaç da erkek çalışıyordu. Kızlar, yüzleri yağa, toza bulanmış, zayıf, biçimsiz basma elbiseler, eski pabuçlar giymiş, yorgun görünüşlü yaratıklardı. Birçoğunun kolları sıvalıydı. Kimisi de sıcaktan elbiselerinin göğsünü açmışlardı. Dükkâncı kızların en aşağı tabakasındandılar. Dikkatsiz, sallapati, sıskalıktan benizleri sararmış kızlardı. Yalnız, hiç de ürkek değildiler. Merak bakımından pek zengin-

diler; yırtıklık, külhanbeyi ağzı konuşma konusunda da pek kuvvetliydiler.

Carrie pek tasalı bir halde çevresine bakındı. Burada çalışmayı hiç de istemezdi, buna emindi. Hiç kimse onunla ilgilenmedi; yan yan bakarak onu süzüp huzurunu kaçırmaktan başka bir şey yapmadılar. Carrie de hepsi onun varlığını fark edinceye kadar bekledi. Sonra birisiyle haber gönderildi, önüne önlük takmış, gömleğinin kolları omuzlarına kadar sıvanmış bir ustabaşı yaklaştı.

— «Beni mi görmek istediniz?» diye sordu.

Carrie doğrudan doğruya amacı açıklamayı artık öğrenmeye başlamıştı.

— «Yardımcıya ihtiyacınız var mı?» dedi.

Adam: «Şapka dikmesini biliyor musun?» diye sordu.

— «Hayır, efendim, bilmiyorum.»

— «Bu çeşit işte hiç tecrüben var mı?» Carrie tecrübesinin olmadığını söyledi. Ustabaşı düşünceli bir tavırla kulağını kaşıyarak: «Bizim dikişçiye ihtiyacımız var» dedi. «Tecrübeli yardımcılara ihtiyacımız var. İş bilmeyenleri içeri almaya pek vaktimiz yok.» Sustu, pencereden yana baktı. «Yalnız, seni bitmiş işler bölümüne koyabiliriz.»

Carrie: «Kaç para haftalık veriyorsunuz?» diye sordu. Adamın davranışlarındaki yumuşaklıktan, konuşmasının sadeliğinden cesaret almıştı.

Ustabaşı: «Üç buçuk» dedi.

— «Ya!» Carrie sevinçten az kalsın bağıracaktı ama, kendini tuttu, düşüncelerini açığa vurmadı.

Ustabaşı onu bir pakete bakıyormuş gibi süzerek: «Aslında yardımcıya ihtiyacımız yok ama» dedi, «pazartesi sabahı gelebilirsin. Seni işe alabilirim.»

Carrie zayıf bir sesle: «Teşekkür ederim» dedi.

— «Gelirsen, önlük de getir.» Ustabaşı bunu sözlerine ekledikten sonra yürüdü gitti, kızı da asansörün başında bıraktı. Adını sormak zahmetine bile katlanmamıştı.

Mağazanın görünüşü, ödenen haftalığın açıklanışı Carrie'nin hayallerine ağır bir darbe indirmişti ama, gene de o acı tecrübe serisinden sonra bu sonuca ulaşmak hoşa gidecek bir şeydi. İstekleri pek büyük olmamakla birlikte, böyle bir işte çalışmaya gönlü bir türlü razı olamıyordu. O bundan çok daha iyisine alışmıştı. Geçirdiği yaşayış tarzı, daha çok açık havada yaşamaya alışmış olması bu şekilde bir yere kapanmaya isyan ettiriyordu onu. Pislik hiçbir zaman onun payına düşmemişti. Ablasının evi de temizdi. Burası ise kirli, basık bir yerdi; kızlar da umursamaz, kabalaşmış yaratıklardı. Onların kötü düşünceli, kötü kalpli olduklarını düşündü. Ne var ki gene de ona bir iş teklif

edilmişti. Böyle, bir günde iş bulduğuna göre Chicago pek okadar kötü bir yer olmasa gerekti. İleride daha başka, daha iyi bir iş bulabilirdi.

Gel gelelim, bundan sonraki tecrübeleri hiç de onun bu düşüncelerini haklı çıkarmadı. Nekadar hoşa gidecek, insanı çeken iş yerine uğradıysa hepsinden de pek ürperten bir ciddiyet içinde geri çevrildi. Başvurduğu başka yerlere de ancak tecrübelileri alıyorlardı. En kötü muameleyi de bir binanın dördüncü katındaki palto yapımevinde gördü.

Pek kötü bir şekilde aydınlatılmış atelyede çalışan kaba-saba, iriyarı bir ustabaşı: «Hayır, hayır» dedi. «Biz kimseyi istemiyoruz! Buraya gelme!»

Öğle saatleriyle birlikte Carrie'nin de umutları, cesareti, kuvveti tükenmişti. Doğrusu, inanılmayacak derecede sebatkâr davranmıştı. Böylesine ciddi bir direniş çok daha iyi bir armağanı hak ederdi. Yorgunluktan uyuşmuş duygularına büyük iş çevresi gittikçe daha büyüyormuş, ilgisizliği de daha artıyormuş gibi görünüyordu. Sanki Carrie'ye her yer kapalıydı, o müthiş direnmeden de bir sonuç almayı ummak boşunaydı. Erkeklerle kadınlar göz alabildiğine uzayan sıralar halinde hızlı hızlı geçiyorlardı. Bir çabalama, bir çıkar arama gelgitinin akışını duyar gibi oluyordu. Kendisinin de bu akıntı üzerinde yüzen bir tutam çöpten farksız olmadığını anlamadıysa da çaresizliğini fark etti. İş soracak uygun bir yer bulma umuduyla dolaştı durdu, içeri girme cesaretini gösterebileceği bir tek kapıya rastlayamadı. Gene aynı şeylerle karşılaşacaktı nasıl olsa. Yüreği de, vücudu da sızlayarak, batıya, Minnie'nin evinden yana döndü. Artık kafasında evden başka bir düşünce yoktu. İş arayanların gece olunca genellikle duydukları yorgunluk, başarısızlık duygusu içinde, geriye dönüşe başladı. Van Buren Caddesi'nden geçip güneyde Beşinci Cadde'ye doğru giderken, bir arabaya binmeyi tasarlamıştı, tam o sırada büyük bir kundura toptancısının kapısı önünden geçiyordu. Binanın camlı kapısından içeride küçük bir masanın başında oturan orta yaşlı bir adam görmüştü. Genellikle insanın içine işlemiş o başarısızlık duygusundan doğan, dallanıp budaklanan çeşitli düşüncelerin son filizi olarak ortaya çıkan o umutsuzca duygular Carrie'yi de sarmıştı. Kapıdan içeri girdi, yorgun yüzüne şaşkın bir ilgiyle bakmakta olan adama doğru yürüdü.

Adam: «Ne var?» diye sordu.

— «Bana bir iş verebilir misiniz?»

Adam şefkatle: «Valla,' bilmem ki» dedi. «Siz nasıl bir iş istiyordunuz? Daktilo bilmiyorsunuz sanırım, öyle değil mi?»

Carrie: «Evet, bilmiyorum» dedi.

— «Şey... biz burada yalnız defter tutanlarla daktilo yazabilenleri alıyoruz. Öbür yana geçip bir de yukarıdakilere sorsanız. Birkaç gün önce birine ihtiyaçları vardı. Yukarda Bay Brown'ı arayın.»

Carrie, telâşla yana geçti, asansörle dördüncü kata çıktı.

Asansörcü oracıkta duran bir çocuğa: «Bay Brown'a haber ver, Willie» dedi.

Willie gitti, biraz sonra dönüp geldi: B. Brown genç kızın oturmasını, biraz sonra yanına geleceğini söylemiş.

Burası deponun bir bölümüydü, o iş yerinin niteliği hakkında bir bilgi vermiyordu. Carrie de buradaki işin özelliği hakkında bir fikir edinememişti.

B. Brown, Carrie'ye istediği işin cinsini sorduktan sonra: «Demek bir iş istiyorsunuz öyle mi?» dedi. «Daha önce bir kundura fabrikasında çalıştınız mı?»

Carrie: «Hayır, efendim» dedi.

Adam: «Adınız nedir?» diye sorup sorusuna karşılık aldıktan sonra: «Eh, size göre bir iş var mı yok mu bilemiyorum» dedi. «Haftada dört buçuğa çalışır mıydınız?»

Carrie uğradığı başarısızlıktan öylesine bitkin bir hale gelmişti ki, bu miktarın oldukça iyi bir şey olabileceği aklına bile gelmedi. Adamın ona altıdan daha az bir para teklif etmeyeceğini düşünmüştü. Gene de teklife boyun eğdi, adam da onun adını, adresini aldı.

— «Pazartesi sabahı saat sekizde burada olun. Size göre bir iş bulabileceğimi sanıyorum» dedi.

B. Brown Carrie'yi hiç değilse bir şey bulabilmenin verdiği coşkunluk içinde bıraktı. Bir ânda Carrie'nin kanı bütün vücuduna yayılmış, bir sıcaklık vermişti. Sinirleri gevşemişti. Kalabalık sokağa çıkınca orada da daha değişik bir hava buldu. İşte, kalabalık hafif adımlarla ilerliyordu. Carrie erkeklerle kadınların gülümsediklerini fark etti. Çeşitli konuşmalar, kahkahalar kulaklarına çarpıyordu. Hava açıktı. Günlük işleri biten bir sürü insanın binalardan dışarı aktığını gördü. Onların da durumlarından memnun oldukları gözüne çarpıyordu. Ablasının evi, onu bekleyen yemekleri düşünerek adımlarını sıklaştırdı. Acele ediyordu, belki yorgundu ama, artık ayaklarında takatsizlik duymuyordu. Minnie'ye neler söylemeyecekti ki! Ah, Chicago'da uzun kış ayları... ışıklar, kalabalık ve eğlence! Burası gerçekten büyük, eğlenceli bir şehirdi. Yeni girdiği şirket iyi bir yere benziyordu. Pencerelerinde kocaman yekpare camlar vardı. Belki de orada pek iyi çalışacaktı. Drouet'yi, adamın ona anlattıklarını hatırladı. Şimdi hayatın daha iyi, daha canlı, neşeli olduğunu hissediyordu. Pek neşeli bir halde, kanının damarlarında aktığını hâlâ duyarak, otobüse bindi. İçinden hep Chicago'da oturacağını tekrarlıyordu. Şimdiye kadar olduğundan çok daha iyi vakit geçirecekti... mutlu olacaktı.

IV

HAYALİN HARCAMALARI: GERÇEKLER ALAYLA KARŞILIK VERİYOR

ONDAN sonraki iki günü Carrie hummalı bir araştırma içinde geçirdi. Hayalinde hep, pervasızca, zengin bir ailenin çocuğu olsaydı ne gibi imkânları, eğlenceleri olacağını canlandırıyordu. Haftalık dört buçuk dolarını nelere harcayacağını hemen kararlaştırmış, o birkaç kuruş parayı harcayacak yerleri bulmuştu bile. Gerçekten de şu birkaç gece o pencerenin önündeki salıncaklı sandalyesine oturup da pek güzel aydınlatılmış sokağı seyrederken bu para umut dolu sahibine her eğlencenin, bir kadın kalbinin isteyeceği her şeyin yolunu açmıştı. Genç kız: «İyi vakit geçireceğim» diye düşünüyordu.

Ablası Minnie bu biraz da çılgınca düşünceleri bilmiyordu. Kadıncağız mutfağın tahtalarını ovmaktan, pazar yemeklerine ayrılan seksen *cent*'in alma gücünü hesaplamaktan başka bir şey yapmaya, ya da düşünmeye vakit bulamıyordu. Carrie, ilk başarısından duyduğu sevinçle, alı al, moru mor eve dönüp de, yorgun olmasına rağmen, başarısına yol açan ilgi çekici olayları anlatmaya pek hevesli göründüğü zaman ablası sadece gülümsemekle yetinmiş, alacağı paranın bir kısmını yola harcayıp harcamayacağını sormuştu. İşte Carrie bunu hiç düşünmemişti; şimdi de bu düşünce hevesini pek kırmadı. O meseleyi de hesaplamak zorunda olduğunu biliyordu ama, belirli bir azalma olmadan bir sayıyı öbüründen çıkarmıştı; mutluydu da.

Saat yedide Hanson eve geldiği zaman huysuzluğu üstündeydi; yemeklerden önce o hep böyle olurdu. Bu hali söylediği sözlerden değil de yüzündeki ciddi ifadeden, sessiz-sedasız gezinmesinden anlaşılırdı. Giymekten pek hoşlandığı bir çift sarı çuha terliği vardı, hemen ayakkaplarını çıkarıp bunları giyerdi. Bir bu, bir de yüzünü iyicene parlatıp kızartıncaya kadar çamaşır sabunuyla yıkaması, işte akşam yemeği için yaptığı hazırlık bunlardan ibaretti. Sonra da akşam gazetesini alıp sessiz sessiz okumaya dalardı.

Genç bir erkek için bu biraz da kötü bir yaradılış sayılırdı, Carrie'yi de pek etkilemişti. Gerçekten de evin bütün havasını etkilemişti. Böyle şeyler hep bu sonucu yaratır ya. Karısı acı karşılık almaktansa kendi kabuğuna çekilmeyi daha doğru buluyordu.

Carrie'nin verdiği haberin etkisiyle enişte biraz neşelenir gibi oldu: Bir parça gülümseyerek: «Hiç vakit kaybetmedin değil mi?» diye sordu.

Carrie de biraz böbürlenir gibi «Hayır» dedi.

Hanson baldızına biriki soru daha sordu, sonra bebekle oynamaya daldı, sofrada Minnie yeniden bu konuya değininceye kadar bir şey söylemedi.

Carrie ise evi saran o âdi görüş açısına düşmek niyetinde değildi. Bir ara: «Öyle büyük bir şirkete benziyor ki!» dedi. «Kocaman yekpare camları, birsürü memuru var. Benim gördüğüm adam da pek çok kimseyi işe aldıklarını söyledi.»

Hanson: «Şimdi iş bulmak pek zor değil» dedi, «yani derli-toplu bir insan olursan.»

Minnie, Carrie'nin neşeli havasının, kocasının da konuşkan halinin etkisi altında kalarak, kardeşine şehirde görülebilecek şeyleri sıralamaya koyuldu. Bunlar parasız elde edilecek eğlencelerdi.

— «Michigan Caddesi'ni görmek istersin» dedi. «Öyle güzel evler var ki... Öyle de güzel bir cadde ki!»

Carrie ablasının sözünü keserek: «H. R. Jacob's nerede?» diye sordu. O günlerde yalnız melodram oynayan tiyatrolardan biriydi bu.

Minnie: «Eh, bur'dan pek uzakta değil» dedi. «Şuracıkta, Halstead Caddesi'nde.»

— «Oraya gitmeyi nekadar isterdim! Ben bugün o caddeden geçtim, değil mi?»

Bu sözlerle hava biraz değişiverdi. Düşünceler garip bir şekilde insanın içine yayılırlar. Carrie'nin tiyatroya gitmeyi teklif etmesiyle para harcamayı gerektiren bu gibi şeylere karşı açığa vurulmadan duyulan hoşnutsuzluk, Hanson'la Minnie'nin zihninde beliren duygu gölgeleri masanın havasını da bir parça etkilemişti. Minnie: «Evet» dedi ama, Carrie tiyatroya gitmenin burada pek de iyi karşılanmadığını anlamıştı. Hanson yemeğini bitirip gazetesiyle ön odaya geçinceye kadar kısa bir süre bu konudan söz edilmedi.

İki kardeş yalnız kalınca biraz daha rahat konuşmaya başladılar. Bulaşıkları yıkarlarken Carrie konuşmayı bırakıp biraz da şarkı mırıldandı. Biraz sonra da: «Çok uzak değilse ben gidip Halstead Caddesini görmek istiyorum» dedi. «Niye bu gece tiyatroya gitmiyoruz sanki?»

Minnie: «Sven'in bu gece tiyatroya gitmek isteyeceğini hiç sanmam» dedi. «Sabahleyin okadar erken kalkmak zorunda ki!»

— «Hiç de sakınca göreceğini sanmıyorum. Tiyatroda mutlaka eğlenir.»

— «Hayır, kocam tiyatroya pek sık gitmez.»

— «İyi ama, ben gitmek isterdim. Hadi, ikimiz gidelim!»

Minnie biraz düşündü. Tiyatroya gidebileceğini, ya da gitmesi gerektiğini değil, kardeşinin dikkatini bir başka konuya nasıl çekebileceğini düşünmüştü. İyi bir bahane bulamayacağını anlayınca: «Başka zaman gideriz» dedi.

Carrie hemen itirazın asıl nedenini anlamıştı. «Benim biraz param var» dedi. «Sen benimle gelebilirsin.» Minnie «hayır» der gibi başını salladı. Carrie: «Eniştem de gelebilir» dedi.

Minnie yumuşak bir sesle: «Olmaz» dedi, konuşmayı kesmek için tabakları şıngırdatmaya başladı. «Zaten gelmez.»

Minnie kardeşini görmeyeli birkaç yıl olmuştu, bu süre içinde Carrie birtakım huylar edinmişti. Kendi çıkarıyla ilgili olan şeylerde hep çekingen davranmasına, hele kuvvetsiz, kaynaksız olduğu zamanlar büsbütün çekimser kalmasına rağmen içindeki eğlence merakı pek kuvvetliydi, kişiliğinin tek sağlam yanı da buydu. Başka şeylere sesini çıkarmazdı ama, eğlenceye gelince durum değişirdi.

Genç kız yumuşak bir sesle yalvardı: «Ona sor bakalım.»

Minnie kardeşinin orada kalmasından elde edecekleri kazancı düşünüyordu. Bu para kirayı karşılayacak, kocasıyla çeşitli masraflar üzerinde konuşmasını biraz daha kolaylaştıracaktı. Evet ama, Carrie daha başlangıçta sağa, sola gitmeyi düşünürse bir tarafta aksama olabilirdi. Carrie kendini ağır bir çalışma havasına sokmadıkça, eğlenmeden çok çalışma gerektiğini anlamadıkça, şehre gelmiş olmasından onlar nasıl yararlanabileceklerdi? Bu düşünceler hiç de soğuk, katı bir yaradılışın düşünceleri değildi. Çaresizlik içinde fazla yakınmadan çevresine kendini uydurmak zorunda kalan bir zihnin ciddî düşünceleriydi bunlar.

Genç kadın en sonunda meseleyi bir kere de kocasına açmak cesaretini gösterecek kadar yumuşadı. Bu, içinden gelmeden, isteksiz yapılmış bir işti.

Minnie kocasının gözlerinin içine bakarak: «Carrie tiyatroya gitmek istiyor» dedi.

Hanson başını gazetesinden kaldırdı, karı-koca birbirlerine baktılar, gözlerinden «Bizim beklediğimiz bu değildi» diye düşündükleri açıkça okunuyordu.

Hanson: «Benim canım gitmek istemiyor» dedi. «Neyi görmek istiyormuş?»

— «H. R. Jacob tiyatrosu'na gitmek istiyor.»

Hanson başını gazetesine doğru eğdi, «hayır» der gibi başını salladı.

Carrie, teklifinin nasıl karşılandığını görünce onların yaşayışlarını daha iyi anlamış oldu. Bu, genç kızın üzerine ağırlık vermişti ama, kesin bir şekilde itiraza kalkışmadı. Biraz sonra da: «Aşağıya gidip biraz merdiven başında durayım bari» dedi.

Minnie bu isteğe karşıkoymadı, Carrie de şapkasını başına geçirip aşağıya indi. Hanson kapının kapandığını duyunca yemek odasına dönmüştü.

— «Carrie nereye gitti?» diye sordu.

Minnie: «Aşağıya, merdiven başına ineceğini söyledi» dedi. «Canı biraz dışarısını seyretmek istedi sanırım.»

— «Daha şimdiden parasını tiyatrolara harcamayı düşünmesi doğru değil, ha, ne dersin?»

Minnie: «Sanırım ki, biraz da meraktan istiyor bunu» dedi. «Her şey onun için öylesine yeni ki!»

Hanson: «Valla', bilmem!» dedi, sonra, alnı hafifçe kırışmış bir halde, bebeğin yanına gitti.

Bir genç kızın kendini boş şeylere nasıl kaptırabileceğini düşünüyordu; Carrie'nin, elindeki imkânlar bukadar azken, bunu nasıl yapabileceğini merak ediyordu.

Cumartesi (*) günü Carrie tek başına dışarı çıktı. Önce pek ilgisini çeken ırmak kıyısına doğru yürüdü, sonra Jackson Caddesi'nden geçerek geri döndü. O devirde bu caddeye bahçeli güzel evler sıralanmıştı. Bahçeler sayesinde burası ağaçlıklı bir yola benzemişti. Sokakta yüzbin dolardan fazla edecek bir kimse belki yoktu ama, Carrie gözüne çarpan zenginlik belirtileriyle şaşkına dönmüştü. O gün ablasının evinde kalınadığına memnundu, çünkü daha şimdiden orasını daracık, gürültülü-patırtılı bir yer olarak görüyor, ilgi çekici, eğlenceli şeylerin o evin dışında bulunduğuna inanıyordu. Şimdi düşünce bakımından da biraz daha rahatlamıştı. Bu arada Drouet'nin nerelerde olabileceğini düşünmeye de başlamıştı. Pek emin değildi ama, gene de Drouet'nin pazartesi gecesi onu arayabileceğini düşünüyordu. Bu ihtimal biraz huzurunu kaçırmakla birlikte genç adamın onu aramasını da istemiyor değildi.

Pazartesi sabahı erkenden kalkıp işe gitmek üzere hazırlığa başladı. Eski-püskü mavi benekli basma bir gömlekle eni-konu solmuş açık kahverengi yünlü etek giymiş, başına da bütün yaz Columbia şehrinde giydiği hasır şapkayı geçirmişti. Ayakkapları eşkiydi, boyun atkısı da kullanıla kullanıla buruşup kırışmıştı. Yüz çizgilerinin dışında, herhangi bir işçi kızdan farkı yoktu. Yüzü ise alışılmıştan daha düzgündü, ona tatlı, ağırbaşlı ve hoşa giden bir görünüş veriyordu.

Carrie'nin evdeyken yaptığı gibi sabahları yediye, sekize kadar uyumaya alışanlar için sabahleyin erkenden kalkmak pek de kolay değildir. Carrie sabahın altısında, yarı uykulu bir halde, yemek odasına bakıp da eniştesinin sessiz-sedasız kahvaltısını bitirmeye çalıştığını görünce onun yaradılışı hakkında bir şeyler sezinledi. Giyindiği zaman eniştesi gitmişti. Genç kız, Minnie, bebek, üçü birlikte kahvaltı ettiler. Bebek yüksek sandalyesine oturup kaşıkla tabaklara vuracak çağa daha yeni gelmişti.

(*) Olayların gidişine göre o günün pazar olması gerekirse de yazar böyle bir yanlışlık yapmıştır. (Çeviren)

Carrie yabancısı olduğu, hiç denemediği işlerin kendisini beklediğini düşününce maneviyatı bozuldu. Artık o güzelim hayallerin sadece külleri duruyordu. Yalnız, gene de aralarında biriki kırmızı umut koru kalmıştı. Gittikçe zayıflayan sinirleri Carrie'yi öyle sakinleştirmişti ki, kahvaltısını sessiz-sedasız yedi. Kundura yapımevinde yapacağı işi, iş sahibinin davranışını önceden tasarlamaya çalışıyordu. Büyük iş adamlarıyla tanışacağını, işini ciddî görünüşlü, günün modasına uygun giyinmiş adamların arada-bir gözden geçireceklerini belli-belirsiz bir şekilde tahmin ediyordu.

Carrie evden çıkacağı sırada Minnie: «E, talihin açık olsun» dedi.

Bakalım her gün oraya kadar yürüyebilecek mi diye, hiç değilse o sabah işine yürüyerek gitmesi kararlaştırılmıştı. Bu durumda haftada altmış *cent* kazanmak az şey değildi.

Carrie: «Nasıl olduğunu akşama sana söylerim» dedi.

Her iki yana doğru yürüyen işçilerle, kalabalık atlı tramvaylarla, evlerden çıkıp sağa, sola giden erkeklerle, kadınlarla dolu güneşli sokağa çıkınca kendine güveni biraz daha arttı. Sabah güneşinde, geniş, mavi gökyüzünün altında taze bir rüzgâr eserken en müthiş korkuların dışında hangi korku yerleşecek bir yer bulabilir ki? Geceleyin, ya da gündüz kasvetli odalarda korkular, tasalar adam-akıllı gelişir; dışarıda güneş altında ise ölüm korkusu bile bir süre için ortadan kaybolur.

Carrie köprüyü geçinceye kadar dümdüz yürüdü, sonra Beşinci Cadde'ye saptı. Burası kahverengi taşla, koyu kırmızı tuğlayla yapılmış bir şehir gibiydi. Büyük pencereler pırıl-pırıl, tertemizdi. Yoldan geçen kamyonların sayıları gittikçe artıyordu. Erkekler, kadınlar, kızlar, oğlanlar dört-bir yana doğru yürüyorlardı. Carrie kendi yaşındaki kızlara da rastladı. Bunlar sanki onun çekingenliğine öfkelenmiş gibiydiler. Genç kız bu hayatın büyüklüğüne, bir şey yapabilmek için nekadar çok bilgi sahibi olmak gerektiğine şaştı kaldı, kendi yetersizliğini düşünerek dehşete kapıldı. Nasıl ayak uyduracağını bilemiyordu, yeteri kadar çabuk da başaramayacaktı bunu. Şu, ya da bu işi bilmediği için başka iş yerlerinden geri çevrilmemiş miydi? Azarlanacak, tahkir edilecek, sonunda da işten kovulacaktı.

Beşinci Cadde ile Adams Caddesi'nin köşesindeki ayakkabı yapımevinin kapısından içeri dizlerinin bağı çözülmüş, soluğu kesilmiş bir halde girdi, asansöre bindi. Dördüncü katta asansörden indiği zaman görünürlerde kimseler yoktu; yalnız, tavana kadar üst üste dizilmiş büyük kutu yığınları gözüne çarptı. Pek korkmuş bir halde durdu, birisi gelsin diye bekledi.

Biraz sonra B. Brown göründü. Adam onu tanımışa benzemiyordu.

— «Ne istiyorsunuz?» diye sordu.

Carrie'nin yüreği ezildi.

— «İş için bu sabah gelmemi söylemiştiniz.»

— «Ha!» dedi adam. «Evet, adınız nedir?»

— «Carrie Meeber.»

— «Peki, benimle gelin.»

Yeni yapılmış ayakkabı kokan kutularla dolu karanlık koridorlardan geçtiler, fabrikaya açılan bir demir kapının önüne geldiler. Geniş, alçak tavanlı bir odaya girmişlerdi. Burada beyaz gömlekli, mavi önlüklü adamlar şakır-şukur işleyen makinelerin başında çalışıyorlardı. Makinelerin gürültüsü içinde Carrie, çekine çekine, gözleri yerde, hafifçe kızarmış bir halde, adamın arkasından gidiyordu. Odanın öbür köşesine geçtiler, asansöre binip altıncı kata çıktılar. B. Brown makinelerle sıraların arasından bir ustabaşıyı çağırdı.

— «İşte kız bu» dedi, sonra Carrie'ye döndü: «Onunla gideceksin.» Bunları söyleyince geri döndü, Carrie de yeni amirinin peşinden yürüdü, bir köşede duran küçük bir masanın yanına geldiler. Ustabaşı bu masayı işinin yönetim merkezi olarak kullanıyordu.

Ustabaşı oldukça sert bir tavırla: «Daha önce buna benzer bir yerde hiç çalışmadınız, öyle mi?» dedi.

— «Çalışmadım, efendim.»

Adam böyle bir yardımcıyla uğraşmak zorunda kaldığı için biraz canı sıkılmışa benziyordu ama, gene de kızın adını kaydetti, onu şıkırdayan makinelerin önüne dizilmiş çalışan kızların yanına götürdü. Makinenin yardımıyla üstteki parçaya delik açmakta olan kızlardan birinin omzuna dokundu.

— «Sen bu kıza yaptığın işi göstereceksin» dedi. «İşin bitince bana gelirsin.»

Ustabaşının konuştuğu kız hemen ayağa kalktı, yerini Carrie'ye verdi. Öne doğru eğilerek: «Zor bir iş değildir» dedi. «Sadece şunu alıp bu mengeneye bağlarsın, makineyi çalıştırırsın.»

Kız daha sonra hareketlerini sözlerine uydurdu, deri parçasını küçük vidalarla bağladı, makinenin yanındaki küçük demir çubuğu itti. Bu deri parçası zamanla bir erkek ayakkabısının sağ tekinin üst kısmını meydana getirecekti. Makine pek keskin çatırdayan seslerle deriden yuvarlak parçalar kesiyor, orada delikler bırakıyordu. Bu deliklerden ayakkabının bağı geçecekti. Kız, birkaç defa Carrie'nin çalışmasını seyrettikten sonra, makineyi tek başına çalıştırmasına izin verdi. İşin iyi yapıldığını görünce de bırakıp gitti.

Deri parçaları Carrie'nin sağındaki makinenin başındaki kızdan geliyor, solundaki kıza gidiyordu. Carrie hemen işi belirli bir hızla yapması gerektiğini, yoksa işin ona gelip yığılacağını, öbürlerinin işinin de geri kalacağını anlamıştı. Etrafına bakınacak vakit yoktu; kaygıyla,

önündeki işe eğildi. Solundaki, sağındaki kızlar, Carrie'nin korkusunu, duygularını anlamışlar, işlerini biraz daha ağır yaparak, ellerinden geldiği kadar ona yardım etmeye çalışıyorlardı.

Carrie, bir süre, makinenin mekanik hareketleri sayesinde korkularından kurtularak, aralıksız çalıştı. Dakikalar geçtikçe odanın pek de aydınlık olmadığını sezinlemeye başlamıştı. İçeride ağır bir taze deri kokusu da vardı ama, bu onu tasalandırmıyordu. Başka işçilerin gözlerinin kendisinin üzerinde olduğunu seziyor, ya gerektiği kadar hızlı çalışmıyorsa diye içi içini yiyordu.

Bir keresinde, deriyi makineye yerleştirirken yaptığı bir yanlışlık yüzünden, küçük mengeneyle uğraşırken kocaman bir el gözlerinin önünde belirdi, mengeneyi onun yerine sıkıştırıverdi. Bu, ustabaşıydı. Genç kızın kalbi öyle hızlı çarpmaya başlamıştı ki işini yapmak için önünü görecek hali kalmamıştı.

Ustabaşı: «Makineni çalıştır» dedi. «Sırayı bekletme.»

Bu sözler Carrie'nin aklını başına getirmeye yetmişti. Arkasındaki gölge kayboluncaya kadar, soluk almayı bile pek aklına getirmeden, heyecanla işine sarıldı. Sonra da derin bir soluk aldı.

Sabah saatleri ilerledikçe oda da daha sıcak olmaya başlamıştı. Birazcık temiz havaya, biraz suya ihtiyacı olduğunu biliyordu ama, yerinden kıpırdamak cesaretini gösteremedi. Oturduğu sandalyenin arkalığı da, ayak koyacak yeri de yoktu. Biraz sonra rahatsız olmaya başladı. Arası biraz geçince sırtı ağrımaya başladı. Kıpırdandı, duruşunu biraz değiştirdi ama, bu da onu uzun süre rahat ettiremedi. Yorulmaya başlamıştı.

Sağındaki kız, selâma, sabaha lüzum görmeden: «Niye ayağa kalkmıyorsun?» dedi. «Bir şey demezler.»

Carrie şükranla kıza baktı: «Galiba kalkacağım» dedi.

İskemlesinden kalktı, bir süre de böyle çalıştı ama, bu daha da zorluk vermişti. Eğilmekten boynu, omuzları ağrımaya başlamıştı. Bulunduğu yerin havası da onu kötü bir şekilde etkilemişti. Çevresine bakınmaya cesaret edemiyordu ama, makinenin şıkırtısının arasından zaman zaman kulağına konuşmalar çalınıyordu. Ayrıca, gözünün kuyruğuyla biriki şey de görebilmişti.

Solundaki kız, komşusuna: «Dün gece Harry'yi gördün mü?» diye sordu.

— «Hayır.»

— «Boynundaki kravatı görmeliydin. Öf! pek fiyakalıydı!»

Öbür kız işine eğilerek: «Şşşt!» dedi. İlk konuşan da hemen sustu, ciddi bir tavır takındı. Ustabaşı her işçiyi dikkatle süzerek ağır ağır yanlarından geçti. O gider gitmez konuşma yeniden başladı.

Carrie'nin solundaki kız: «Harry bana ne söyledi dersin?» diyordu.

— «Bilmiyorum.»

— «Dün gece bizi Eddie Harris'le birlikte Martin'de gördüğünü söyledi».

— «Yok, canım!» İkisi de kıkır kıkır güldüler.

Uzun kumral saçları fena halde kesilip kırpılmaya muhtaç bir delikanlı, sol kolunun altında deri artıklarıyla dolu bir sepeti sımsıkı tutmuş, biraz da karnına dayamış, makinelerin arasında dolaşıyordu. Carrie'ye yaklaştığı sırada sağ kolunu uzattı, kızlardan birini koltuğunun altından kavradı.

Kız öfkeyle: «Bırak beni!» diye bağırdı. «Ahmak, sen de!»

Oğlan karşılık olarak sadece arsız arsız sırıttı.

Carrie en sonunda yerinde duramayacak hale gelmişti. Bacakları yorulmaya başlamıştı, şöyle ayağa kalkıp bir gerinmek istiyordu. Öğlen hiç olmayacak mıydı? Sanki bütün gün çalışmış gibiydi. Karnı hiç acıkmamıştı ama, dermanı kesilmiş, gözleri de yorulmuştu, gözbebekleri ağrıyordu. Sağındaki kız, onun kıvrandığını farketmiş, acımıştı. Carrie kendini işe fazlasıyla veriyordu. Yaptığı iş aslında daha az kafa, beden çalışmasına ihtiyaç gösteriyordu ama, yapılacak başka bir şey de yoktu ki. Ayakkapların sayaları durmadan üst üste yığılıyordu. Carrie'nin elleri önce bileklerden ağrımaya başladı, sonra sızı parmaklarına da geçti. Sonuna doğru da kızcağız belirli bir şekilde durmak zorunda kalmış, hep sızlanan bir kas yığını haline gelmişti. Gittikçe zevksizleşen bir tek mekanik hareket yapabiliyordu; derken, bu da içine bulantı vermeye başladı. «Bu işkence acaba hiç sona ermeyecek mi?» diye düşündüğü sırada asansör dairesinden doğru kasvetli bir çan sesi duyuldu, işin sonu geldi. Birden bir kıpırdanma, bir konuşmadır başlamıştı. Kızların hepsi bir ânda iskemlelerinden kalkıp telâşla yandaki odaya daldılar, erkekler de sağdaki bölmeden gelip odadan geçtiler. Dönmekte olan tekerlekler gittikçe değişen bir sesle gıcırdadılar; sonra, ses gittikçe azalıp kesiliverdi. Kulakla duyulan garip bir sessizlik vardı; bu sessizlikte de, herhangi bir ses garip geliyordu.

Carrie de ayağa kalktı, yemek çantasını aldı. Kaskatı kesilmişti, biraz başı dönüyordu, çok da susamıştı. Bütün paketlerin, yiyeceklerin durduğu, tahtayla ayrılmış o küçük bölmeye giderken ustabaşıyla karşılaştı. Adam dikkatle ona bakıyordu.

— «E, işin iyi gitti mi?»

Carrie pek saygılı bir tavırla: «Gitti sanırım» dedi.

Ustabaşı kızdan daha iyi bir söz beklediği için: «Ya?» diye homurdanıp yürüdü gitti.

Atelyenin içi makine yağı, taze deri kokuyordu, bu iki kokuya binanın kendi ağır kokusu da karışıyordu. Bu da soğuk havada bile hoş

değildi. Yerler de, her akşam mutlaka süpürüldüğü halde, döküntülerle doluydu. İşçilerin rahatı için en küçük bir kolaylık bile sağlanmamıştı. Onlara nekadar az verilir, nekadar çok çalıştırılırlarsa okadar iyi olacağı düşüncesi bu sonucu yaratmıştı.

Bizim bildiğimiz ayak dinlendirme, arkalıklı sandalyeler, kızlar için ayrı yemekhaneler, temiz önlükler, bedava sağlanan saç maşaları, derli toplu soyunma odaları o zamanlar hiç düşünülmemişti. Yıkanma yerleri berbat haldeydi. Kokulu değilseler bile pek ilkel durumdaydılar; genellikle, binanın görünüşü de pek sefildi.

Carrie bir köşedeki kovadan bir maşrapa dolusu su içtikten sonra oturup yemek yiyecek bir yer bulmak için etrafına bakındı. Öbür kızlar pencere kenarlarına, ya da dışarı giden erkeklerden boşalan sıralara oturmuşlardı. Her tarafta birkaç kız bir arada oturuyordu. Carrie de, onların aralarına katılamayacak kadar çekingen olduğu için, kendi makinesinin başına döndü, iskemlesine oturdu, yiyeceklerini kucağına koydu. Orada oturup kızların gevezeliklerini, kendisi hakkında söylediklerini dinledi. Konuşmalar genellikle pek budalacaydı, günün modası külhanbey ağzı kelimelerle doluydu. Odadaki erkeklerin bir kısmı uzaktan uzağa kızlarla muhabbetleşiyorlardı.

Bir tanesi, pencerelerden birinin önündeki daracık boşlukta vals yapmakta olan bir kıza: «Kitty» diye seslendi, «baloya benimle gelecek misin?»

Bir başkası da: «Dikkat et, Kitty» diye seslendi. «Eteğin tutuşacak!»

Kız sadece: «Sen istediğini söyle, ahmak» dedi.

Carrie kızlarla erkekler arasında buna benzer konuşmaları dinledikçe kendi kabuğuna çekildi. Bu çeşit insanlara alışkın değildi, bunlarda katı, âdi bir taraf bulunduğunu düşünüyordu. Oradaki delikanlıların ona da böyle şeyler söylemelerinden korkuyordu. Drouet'nin yanında bu oğlanlar pek değersiz, pek gülünç kalıyorlardı. Kadınların genellikle yaptıkları gibi giyimleri birbirleriyle karşılaştırdı. Değer, iyilik, soyluluk gibi şeyleri takım elbiseye lâyık görmüş, bütün sevimsiz özellikleri, adilikleri tulumlara, ceketlere bırakmıştı.

O kısacık yarım saatlik dinlenme sona erip de tekerlekler yeniden dönmeye başlayınca, Carrie de bayağı sevindi. Yorgun olmasına rağmen, çalışırken hiç kimsenin gözüne çarpmayacaktı. Başka bir delikanlı yanına gelip de hiç çekinmeden kalçalarını okşamaya kalkışınca bu hayalin de sonu geldi. Gözleri ateş püskürerek arkasına döndü: Oğlan gitmiş, ancak bir defa gülümsemek üzere başını ondan yana çevirmekle yetinmişti. İçinden gelen ağlama isteğini öldürmek Carrie için pek güç oldu.

Yanındaki kız onun içinden geçenleri anlamıştı: «Sen aldırma ona» dedi. «Daha pek toy.»

Carrie, bir şey demeden, başını işine eğdi. Bu hayata pek zor dayanacağını düşünüyordu. Onun düşündüğü iş hayatı öyle değişikti ki! Öğleden sonrayı hep dışarıdaki şehri, insanı çeken gösterişi, kalabalığı, güzel binaları düşünerek geçirdi. Columbia şehri, ev hayatının güzel tarafları yeniden hayalinde canlandı. Saat üçte artık saat altı oldu sanıyordu; dörtte ise saati unuttuklarına, onları fazladan çalıştırdıklarına bayağı inandı. Ustabaşı gerçek bir canavar olmuştu, hiç durmadan geziniyor, Carrie'yi bu can sıkıcı işe kıskıvrak bağlıyordu. Duyduğu konuşmalar ona bu kızların hiçbiriyle dost olmak istemeyeceğini düşündürmeye yetmişti. Saat altı olunca, telâşla, gitmeye hazırlandı. Kolları ağrıyordu, bacakları da hep aynı biçim oturmaktan tutulmuştu.

Şapkasını aldıktan sonra dışarı çıkmak üzere koridorda yürürken onun güzelliğine hayran kalan genç bir makinist konuşmak için bir hamle yaptı:

— «Hey, Maggie!» diye seslendi. «Beklersen birlikte gideriz.»

Bu sözler doğrudan doğruya onun bulunduğu tarafa söylendiği için Carrie delikanlının kendisine seslendiğini gayet iyi anlamıştı ama, başını çevirip bakmadı bile.

Tıklım-tıklım dolu olan asansörde de bir başka tozlu, yağlı delikanlı da yan gözle ona bakarak ilgisini çekmek istedi. Dışarıda bir başkasını beklemekte olan bir delikanlı da yanından geçerken Carrie'ye gülümsedi. Neşeyle: «Benim yoluma gitmiyor musun?» diye seslendi.

Carrie, üzgün bir halde, yüzünü batıya çevirdi. Köşeyi döndüğü sırada büyük parlak camekândan işe girmek için başvurduğu küçük masayı gördü. Aynı gürültü, aynı canlılık içinde, telâşla oraya, buraya giden kalabalık vardı. İçi hafiften rahatlar gibi oldu; yalnız, bu, sadece dışarı çıkarken duyduğu bir histi. Yanından geçen daha güzel giyinmiş kızların karşısında utanç duymuştu. Daha iyisine lâyık olduğunu hissetmişti, kalbi isyan ediyordu.

V

IŞILTILI BİR GECE ÇİÇEĞİ: BİR ADIN FAYDASI

DROUET o akşam Carrie'yi aramadı. Mektubu aldıktan sonra, bir süre için, onu düşünmeyi bir yana bırakmış, kendi ölçülerine göre neşeli vakit geçirmek üzere dolaşmaya başlamıştı. O akşam da yemeğini Clark Caddesi'yle Monroe Caddesi'nin birleştiği köşede bir zemin kattaki çevrenin tanınmış lokantası Rector'da yedi. Daha sonra da Adams Caddesi'nde, şu insana kendini zorla kabul ettiren Federal Buil-

ding'in karşısındaki Fitzgerald and Moy birahanesine gitti. O pek şatafatlı içki tezgâhına yaslanıp bir kadeh sade viski yuvarladı, birkaç da puro aldı. Bir tanesini yaktı. Bu, Drouet için lüks yaşamanın bir parçası oluyordu. Aynı zamanda bütün hayatımn nasıl olması gerektiğini belirten kusursuz bir örnekti.

Drouet öyle pek içkici değildi. Paralı bir adam da değildi. O ancak aklının erdiği kadar her şeyin en iyisini arıyordu, işte bu çeşit davranışlar da ona en iyinin birer parçası gibi geliyordu.

Cilâlanmış mermer duvarlarıyla, mermer döşemesiyle, bol ışığı, porselen, gümüş eşyası ile hepsinden ziyade aktörlerin, çeşitli meslek erbabının rağbet ettiği bir lokanta olarak ün yapan Rector Lokantası Drouet'nin gözünde başarılı bir adamın gideceği en uygun yerdi. Güzel elbiseleri, güzel yemekleri sever, hele başarılı kimselerle dostluk kurmaktan pek hoşlanırdı. Orada yemek yerken Joseph Jefferson'ın aynı yere uğrayacağını bilmek, ya da günün tanınmış aktörlerinden Henry E. Dixie'nin birkaç masa ötede oturduğunu görmek Drouet'ye büyük bir huzur verirdi. Rector Lokantası'nda hep bu huzuru duyardı, çünkü insan oraya gitti mi, siyaset adamlarına, borsacılara, aktörlere, şehirde dolaşan genç zenginlere rastlayabilirdi. Bunların hepsi de havadan, sudan konuşarak yemeklerini yerlerdi.

— «Şurada oturan Falanca - Filanca'dır» gibi sözler oraya gelen beylerin kendi aralarında en çok tekrarladıkları sözlerdi. Özellikle daha zirveye erişmemiş ama, günün birinde erişeceğini umanlar böyle konuşurlardı.

Bu sözlere verilen karşılık da «Yok, canım! Deme!» olurdu.

— «Elbette o ya! Yoksa, sen bilmiyor muydun? Büyük Opera'nın müdürü, ayol!»

Bu çeşit sözler Drouet'nin kulağına çalındığı zaman kendine biraz daha çeki-düzen verir, büyük bir huzur içinde yemeğini yerdi. İçinde gurur diye bir şey varsa bu konuşmalar gururunun daha da belirli bir hal almasını sağlardı. Bir ihtirası varsa, gene bu konuşmalar ihtirasını daha da kamçılardı. O da günün birinde bir tomar yeşil banknotu cüzdanına yerleştirecekti. Şimdilik ise öylelerinin yemek yedikleri yerde karnını doyurabilirdi.

Adams Caddesi'ndeki Fitzgerald and Moy birahanesini seçmesi de aynı kumaştan kesilmiş bir başka parçaydı. Burası Chicago'nun ölçülerine göre gerçekten şahane bir birahaneydi. Rector'da olduğu gibi burası da güzel avizelerle şıkır-şıkır aydınlatılmıştı. Yerler parlak renkli taşla kaplıydı. Duvarlar ise zengin, koyu renk cilâlı tahtayla örtülmüştü. Duvarlar ışığı yansıtıyor, alçılı bölümleri renklendiriyor, böylece pek göz kamaştırıcı bir manzara sağlıyordu. Uzun içki salonu bir ışık, cilâlı tahta, renkli cam, billûr eşya, süslü şişe sergisi halindeydi. Zen-

gin perdeleri, güzel şarapları, şehirde benzeri bulunmayan eşyasıyla burası gerçekten harika bir birahaneydi.

Drouet, Rector Lokantası'nda, Fitzgerald and Moy'un müdürü G. W. Hurstwood'la tanışmıştı. Bu adam şehrin pek başarılı, pek tanınmış kişilerinden biriydi. Tam kalıbının adamıydı, çünkü daha kırkında değilse de oturaklı, sağlam gövdesi vardı, hareketliydi, biraz da giydiği elbiseler, kullandığı mücevherler, hepsinden çok da kişiliğinin önemini benimsemiş olması ona ayrı bir hava veriyordu. Drouet daha onu görür görmez tanışıklık kurmaya değecek bir kimse olduğunu anlamış, onunla yalnız tanışmakla kalmayıp daha sonra da canı istedikçe Adams Caddesi'ndeki birahaneye gidip içkiyle puro içebilmek onu pek sevindirmişti.

Hurstwood, benzerleri arasında ilgi çekici bir tipti. Birsürü küçük şeyde pek zeki, kurnazca davranıyordu, karşısındakinde iyi bir etki yaratmayı beceriyordu. İşindeki durumu da oldukça önemliydi. Onunkisi bir çeşit şef garsonluktu ama, para bakımından kontrol altında bulunmuyordu. Yıllarca âdi bir birahanede çalışıp alnının akıyla bu mevkii hak etmişti. Birahanede küçük bir yazıhanesi vardı. Eşyası cilâlı kiraz tahtasındandı. Günlük basit hesap pusulalarını, ihtiyaç maddelerinin listesini, alınanı, verileni hep üstü pancurlu masasında saklardı. Birahanenin genel idaresini, para işlerini sahipler, yani B. Fitzgerald ile B. Moy üzerlerine almışlardı. Bir de gelen paraya bakan bir veznedar vardı.

Hurstwood'un genellikle ithal malı kumaşlardan kusursuz dikilmiş güzel elbiseler giyip bir tek yüzük, kravatına iliştirilmiş güzel bir mavi elmas iğne, göze çarpan son model bir yelek, altın zincirli son model bir saat takarak etrafta dolaşmaktan başka bir iş yaptığı pek yoktu. Yüzlerce aktör, tüccar, siyaset adamını, kısacası şehrin tanınmış kişilerini «Merhaba, dostum» diye karşılayabilecek durumdaydı. Haftada onbeş dolar kazanan kâtiplere kullandığı «Nasılsınız» dan başlayıp onu tanıyan, dostluk kurmaya niyetli görünen zenginlere, ün sahibi kimselere kullandığı «Vay, dostum! Nasılsın?» a kadar belirli bir sıra izleyerek gelen bir samimiyet, dostluk zinciri kurmuştu. Bir de pek zengin, fazla ünlü, ya da pek başarılı kimseler vardı ki, bunlarla dostluk kurmak için çaba harcayamazdı. Böylelerine ancak samimî bir şekilde selâm verip onlar üzerinde iyi bir etki yaratmaya çalışırdı. Bunlara kendi düşüncelerinden söz etmesi de imkânsızdı elbet. Son olarak, zengin de, fakir de olmayan, ün yapmamış, başarı da kazanmamış birkaç kişi vardı ki Hurstwood onlarla dostça geçinirdi. İşte bu adamlar onun en sık, en ciddi bir şekilde konuştuğu kimselerdi. Dışarı çıkıp arada-sırada hoşça vakit geçirmeyi de severdi. Yarışlara, tiyatroya, bazı klüplerin spor karşılaşmalarına gitmekten de hoşlanırdı. Bir atı, derli-toplu bir ahırı vardı, karısıyla iki çocuğunu kuzey kesiminde Lincoln Park'ı

yakınında güzel bir evde oturtuyordu, hiç şüphesiz bizim şu Amerikan yüksek tabakasının özü, sözü yerinde, pek zenginlerin bir sınıf aşağısında, saygıdeğer bir kişiydi.

Drouet'yi beğeniyordu. Onun samimî havası, şık görünüşü pek hoşuna gidiyordu. Drouet'nin sadece bir komisyoncu olduğunu, üstelik bu işin pek de eskisi sayılamayacağını biliyordu ama, Bartlett, Caryoe ve Ortakları büyük, gelişmiş bir şirketti, Drouet'nin de durumu iyiydi. Hurstwood, Caryoe'yu da iyi tanırdı. Onunla birkaç defa başkalarının yanında havadan, sudan konuşup içki içmişti. Drouet eni-konu nüktedan bir adamdı; bu da, onun mesleği için çok yararlıydı. Gerektiği zaman güzel bir hikâye anlatmayı beceriyordu. Hurstwood ile beraberken at yarışlarından, kendisini ilgilendiren meraklı olaylardan, kadınlarla geçirdiği tecrübelerden söz edebilir, gittiği şehirlerin ticarî durumlarını anlatırdı. Böylece, kendini aranan bir insan havasına sokmuştu. Hele o gece neşesi pek yerindeydi. Nasıl olmasındı ya: Şirkete iyi bir rapor vermiş, yeni mallardan örnekleri dikkatle seçmiş, bundan sonraki altı hafta içinde yapacağı gezinin programı hazırlanmıştı.

O akşam saat sekize doğru Drouet içeri girdiği zaman Hurstwood: «Vay, merhaba, dostum Charlie!» diye seslendi. «İşler ne âlemde?»

Salon kalabalıktı. Drouet, çevresine neşe saçarak tokalaştı, sonra içki tezgâhına doğru yürüdüler.

— «Eh, yolunda.»

— «Seni altı haftadır göremedim. Ne zaman döndün?»

Drouet: «Cuma günü döndüm» dedi. «İyi bir gezi oldu.»

— «Buna sevindim.» Hurstwood, genellikle soğuk bir sahtelikle parlayan gözlerini bu defa içten gelen bir samimiyetle parlatarak konuştu. Kar beyazı ceketli, kravatlı barmen tezgâhın arkasından onlara doğru eğilince Hurstwood: «Ne içersin?» diye sordu.

— «Bir Old Pepper içeceğim.»

Hurstwood barmene: «Bana da biraz ver» dedi. Sonra gene Drouet'ye döndü: «Bu defa şehirde nekadar kalacaksın?» diye sordu.

— «Ancak çarşambaya kadar buradayım. St. Paul'a gideceğim.»

— «Cumartesi günü George Evans bur'daydı, seni geçen hafta Milwaukee'de görmüş.»

Drouet: «Evet, ben de George'u gördüm» dedi. «Çok hoş oğlandır, değil mi? Orada beraber iyi vakit geçirdik.»

Barmen önlerine kadehlerle içki şişesini koymuştu. Şimdi hem konuşuyorlar, hem de içkilerini bitirmeye çalışıyorlardı. Drouet, kurala uyarak kadehinin üçte birini boş bırakmıştı. Hurstwood ise kadehine pek azıcık viski koymuş, üstünü sodayla doldurmuştu.

Hurstwood: «Caryoe ne âlemde?» dedi. «Onu iki haftadır buralarda göremedim.»

Drouet: «Hastaymış!» diye bağırdı. «Biliyor musun, pek de hastalıklı bir adam.»

— «Ama, sağlığında iyi de para yapmış, değil mi?»

— «Evet, hem de tomarla. Bundan sonra pek uzun yaşamaz sanırım. Artık yazıhaneye de pek seyrek uğruyor.»

Hurstwood: «Bir tek oğlu var, değil mi?» diye sordu.

Drouet: «Evet, o da hızlı yaşıyor» diyerek güldü.

— «Ama, öbür üyeler varken işe pek zarar veremeyecektir sanırım.»

— «Yo, pek bir şey yapamayacaktır bence de.»

Hurstwood ayaktaydı, ceketinin önü açıktı; baş parmaklarını ceplerine sokmuştu, yüzüklerine vuran ışık bunların hoşa gidecek bir şekilde dikkati çekmelerini sağlıyordu. Hurstwood, rahatına titizlikle bağlı bir kimsenin havasını taşıyordu.

İçki içmeye niyeti olmayan, kafası daha önemli meselelerle dolu bir kimse için bu gürültülü, şangırtılı, ışıklı salon pek tuhaf görünüyor, tabiat, hayat hakkında garip bir bilgi veriyor olmalıydı. İşte, pervaneler, uzayıp giden sıralar halinde, alevin ışığını karartmaya geliyorlar. Kafalı kimselerin çevrelerinde bu tür konuşmaların pek de yeri yoktur. Tertipçilerin planlarını uygulamak için daha tenha köşeler seçecekleri, politikacıların da, keskin kulaklar duyar endişesiyle, burada bazı formaliteler dışında pek önemli bir şeyler konuşmayacakları bellidir. Susuzluk gidermek de söz konusu olamaz, çünkü böyle şatafatlı yerlere sık sık uğrayanların çoğu içkiye düşkün değildir. Yalnız, her şeye rağmen, burada erkeklerin toplanmalarına, gevezelik etmelerine, dirsek dirseğe oturmalarına bir sebep bulmak gerekiyor. Bir garip ihtiraslar demeti, belli-belirsiz istekler böylesine acayip tesislerin ortaya çıkmasını sağlıyor, başka türlü olamaz da diyebiliriz.

İşte meselâ Drouet, eğlenmek maksadıyla olduğu kadar, kendisinden daha iyi durumdakiler arasında varlığını hissettirebilmek hevesinden ötürü buranın cazibesine kapılmıştı. Burada karşılaştığı birsürü dost da belki bu duyguları sezinleyip, kökünü araştırmadan, orada buldukları dostları, şatafatı, havayı özlüyorlardı. İnsan onların burada cinsel olmakla beraber kötü sayılmayan isteklerini tatmin ettiklerini, burasını daha iyi bir toplum çevresinin müjdecisi saydıklarını düşünebilir. Büyük masrafla döşenmiş bir salonun hayalinden insana hiçbir kötülük gelmez. Böyle bir şeyin yaratabileceği etkilerin en kötüsü belki de maddeye düşkün kafalarda hayatlarını bu şahane temele uydurma ihtirasını uyandırmak olacaktır. Son bir araştırma yapıldığında bunun suçu da salonun döşenişine değil de kafanın içindeki duygulara yüklenir. Daha ucuz kıyafetli kimsenin daha pahalı kıyafetli kimseye benzemeye çalışmasının o etki altında kalmış zihinlerin gereksiz ihtiras-

larından başka bir sebebe dayandığı söylenemez. Şu pek can-ı gönülden şikâyet edilen, yerin dibine batırılan maddeyi —yani içkiyi— ortadan kaldırın, geride herhangi bir güzellik, heves uyandıran bir şey kalmaz. Bugünkü lokantalarımıza o kıvanç dolu gözle bakışımız da bu iddiayı doğrulamaktadır.

Yalnız, gene de bunun temsil ettiği aydınlık salon, giyimli-kuşamlı haris kalabalık, küçük kişisel palavralar, düzensiz, amaçsız, durmadan değişen kafalar, yani ışık, gösteriş, güzellik sevgisi, ölümsüz yıldızların katkısız aydınlığında dışarıdakilere pek tuhaf, parlak bir şey gibi görünüyor olmalı. Yıldızların, ortalığı kasıp kavuran gece rüzgârlarının altında ne de güzel bir lamba çiçeği olur bu! Garip, parlak bir gece çiçeği; kokuyu gideren, böcekleri çeken sinek dolu bir zevk gülü.

Hurstwood, o sırada içeri girmekte olan yüksek şapkalı, prens Albert ceketli şişman yanakları güzel yemekler yemekten kızarmış adama bakarak: «Şu geleni görüyor musun?» dedi.

Drouet: «Hayır, nerede?» diye sordu.

Hurstwood adamın bulunduğu yanı gözüyle işaret ederek: «Şurada» dedi, «şu ipek şapkalı adam.»

Drouet: «Ha, evet» dedi, adamdan yana da bakmamaya gayret ediyordu. «Kim bu?»

— «Ruhçu Jules Wallace.»

Drouet, pek ilgilenerek, adamı gözleriyle izledi. «Pek de öyle ruhları gören birine benzemiyor, değil mi?»

Hurstwood: «Valla', bilmem» dedi. «Parayı almış ya...» Gözlerinde bir pırıltı belirip kayboldu.

Drouet: «Ben böyle şeylere pek inanmam, ya sen?» diye sordu.

Hurstwood: «Hiç belli olmaz. Belki de bir esası vardır. Ama, ben kendim bununla uğraşmam!» dedi, sonra: «Ha, sahi bu akşam bir yere gidiyor musun?» diye sordu.

Drouet, o günlerin pek beğenilen bir komedisini kastederek: «*Yerin Dibi*'ne gidiyorum» dedi.

Hurstwood: «E, öyleyse kalkıp gitsen iyi olacak» dedi. Saatini çıkardı. «Sekiz buçuk olmuş bile.»

Kalabalık da hissedilecek derecede seyrelmişti. Kimisi tiyatrolara, kimisi klüplerine, kimisi de oradaki erkekler için eğlencelerin en çekicisine, yani kadınlara gidiyorlardı.

Drouet: «Evet, gidiyorum» dedi.

— «Temsilden sonra buraya uğra. Sana göstermek istediğim bir şey var da.»

Drouet sevinçle: «Olur» dedi, «gelirim.»

Hurstwood: «Bu gece için elinde bir şey yok, değil mi?» diye sordu.

— «Zırnık yok.»

— «İyi ya, öyleyse buraya uğrayıver.»

Ayrılırlarken Drouet: «Cuma günü, gelirken, trende küçük bir şeftaliye rastladım» dedi. «Hayallah, sahi, yola çıkmadan önce gidip onu bulmam gerekiyor.»

Hurstwood: «Aman, canım, boş ver!» dedi.

Drouet, arkadaşını etkilemek için, sır söyler gibi: «Pek de çıtkırıldım bir şeydi, inan!» diye ekledi.

Hurstwood: «Onikide» dedi.

Drouet: «Tamam!» diyerek dışarı çıktı.

Böylece, Carrie'nin adı eğlence yerlerinin en hareketlisinde, en neşelisinde kullanılmış oldu; hem de küçük işçi kız nasibinin kıtlığından yakınarak, kaderinin perde perde açılan katları arasından geçtiği sırada.

VI

MAKİNE VE GENÇ KIZ: GÜNÜMÜZÜN BİR ŞÖVALYESİ

O AKŞAM Carrie, evde, oranın havasının yeni bir ayrıntısını hissetti. Kendi duyguları değiştiği halde evin değişmemesi oranın nasıl bir yer olduğu hakkındaki bilgisini artırmıştı. Minnie, Carrie'nin başlangıçtaki neşeli havasından iyi haberler alacağını ummuştu. Hanson da Carrie'nin tatmin olacağını düşünmüştü.

Enişte iş kıyafetiyle taşlıktan içeri girip yemek odasının kapısından Carrie'ye bakarak: «E, neler yaptın bakalım?» diye sordu.

Carrie: «Of! ne de zormuş!» dedi. «Hoşuma gitmedi.»

Genç kızın hem yorgun, hem de kırgın olduğunu kelimelerden çok daha açık bir şekilde anlatan hali vardı.

Hanson, banyoya gitmeden önce, orada biraz daha oyalanarak: «Yaptığın iş nasıl bir şey?» diye sordu.

Carrie: «Bir makineyi çalıştırıyorum» dedi.

Bu işin enişteyi ancak evin çıkarı yönünden ilgilendirdiği açıkça belli oluyordu. Adamın biraz canı sıkılır gibi olmuştu, çünkü bu Carrie pek de büyük bir servete konmuş sayılamazdı.

Minnie de, Carrie gelmeden önceki canlılığını kaybetmiş bir halde, işlerini yapmaktaydı. Carrie hoşnutsuzluğunu belli ettikten sonra, kızaran etin cızırtısı bile eskisi kadar kulağa hoş gelmez olmuştu. Carrie

için ise bütün günün sıkıntısını unutturacak tek şey neşeli bir ev, anlayışla karşılanmak, neşeli bir sofra, «Eh, birsüre dayanmaya çalış. İleride daha iyisini bulursun» diyecek birisiyle karşılaşmaktı. Ama, şimdi bunlar kül olmuştu. Genç kız ablasıyla eniştesinin onun şikâyetlerini yersiz bulduklarını, kendisinden hiç sesini çıkarmadan çalışma beklendiğini anlamaya başlamıştı. Orada yatıp kalkmak için dört dolar ödeyeceğini biliyordu; üstelik, bu insanlarla birlikte yaşamanın pek de kasvetli, sıkıcı olacağını seziyordu.

Minnie kardeşine arkadaşlık edemezdi, yaşı büyüktü. Düşünceleri pek donuktu, belirli bir duruma ciddî bir şekilde uymuştu. Hanson'un hoşa gidecek düşünceleri, güzel duyguları varsa bile o da bunları saklıyordu. Zihnini kurcalayan meseleleri dış görünüşten yararlanmadan hallediyordu. Yüzüstü bırakılmış bir oda kadar hareketsizdi. Buna karşılık, Carrie'de gençliğin harlı kanı, biraz da hayal gücü vardı. Onun seveceği, âşıkdaşlık sırlarına erişeceği günler önündeydi. Yapmak isteyeceği şeyleri, giymek isteyeceği elbiseleri, gitmek isteyeceği yerleri düşünebilirdi. Genç kızın zihninin ilgilendiği şeyler bunlardı. Burada onun duygularını benimseyip karşılık verecek kimse yoktu; bu da ona isteklerine set çekiliyormuş gibi geliyordu.

Günün olaylarını düşünüp başından geçenleri anlatırken Drouet' nin gelmesi ihtimalini unutmuştu. Şimdi de, bu iki insanın ne aksi kimseler olduklarını gördükten sonra, keşke gelmese, diye düşündü. Gelirse, ne yapacaktı, ya da durumu ona nasıl açıklayacaktı, bunu pek bilemiyordu. Yemekten sonra üstünü değişti. Temiz-pak giyindiği zamanlar iri gözleriyle, mahzun dudaklarıyla eni-konu tatlı bir yaratık oluyordu. Yüzü genç kızın karmakarışık umutlarını, hoşnutsuzluğunu, sıkıntısını açığa vuruyordu. Tabaklar kaldırıldıktan sonra evin içinde gezindi, biraz Minnie ile konuştu, aşağıya inip merdiven başında durmayı kararlaştırdı. Drouet gelirse onu da orada karşılayabilirdi. Aşağıya inmek üzere şapkasını giyerken yüzünde de mutluluğu andıran bir ifade belirdi.

Kocası elinde gazetesiyle birkaç dakika oturmak için yemek odasına gelince, Minnie: «Carrie işini pek beğenmişe benzemiyor» dedi.

Hanson: «Ama, hiç değilse bir süre dayanmalı» dedi. «Aşağıya mı indi?»

— «Evet.»

— «Ben senin yerinde olsam ona işini bırakmamasını söylerdim. Burada haftalarca işsiz-güçsüz sürünüp kalabilir.»

Minnie bunu yapacağını söyledi. Hanson da gazetesini okumaya daldı. Biraz sonra gene: «Ben senin yerinde olsam» diye söylendi, «onun aşağıda kapı önünde durmasına izin vermezdim. Hoş olmuyor.»

Minnie: «Söylerim» dedi.

Sokaklardaki hayat uzun bir süre Carrie'yi oyaladı. Arabalardaki insanların nereye gittiklerini, nelerle eğlendiklerini merak etmekten hiç bıkıp usanmıyordu. Hayali daracık bir dairenin çevresinde geziniyor, her seferinde de para, dış görünüş, elbise, ya da eğlenceyle ilgili uçlarda karar kılıyordu. Ara-sıra Columbia şehrini de şöyle bir düşünüyor, bir de o gün başından geçenlerle ilgili can sıkıcı duygular benliğini kaplıyordu ama, genellikle bütün dikkatini çevresindeki o küçük dünyaya vermişti.

Hanson'ların oturdukları dairenin bulunduğu binanın birinci katında fırın vardı. Carrie orada dururken Hanson bir ekmek almak için aşağı indi. Eniştesi iyice yanına yaklaşıncaya kadar Carrie onu fark etmedi.

Hanson'un, baldızının yanından geçerken, söylediği tek söz: «Ekmek almaya çıktım» oldu.

. Burada düşüncenin kötülüğü kendini belli etmişti. Aslında Hanson sahiden ekmek almaya inmişti ama, enişte bu bahaneyle Carrie'nin ne yaptığını da görebileceğini düşünmüştü. Bu niyetle baldızının yanına yaklaştığı sırada Carrie de eniştesinin düşüncesini sezivermişti. Bu düşüncenin kafasına nasıl girdiğini anlayamamıştı elbette ama, bu düşünce eniştesine karşı içinde ilk soğukluğun uyanmasına yol açmıştı. Carrie eniştesinden hoşlanmadığını artık biliyordu: Adam şüpheciydi.

Bir düşünce bizde bir dünyayı renklendirebilir. Carrie'nin hayallerinin akışı sekteye uğramıştı. Hanson yukarı çıktıktan biraz sonra o da çıktı. Çeyrek saatlerin geçmesiyle Drouet'nin gelmeyeceğini anlamış, biraz gücenmiş, biraz da yüzüstü bırakılmış hissine kapılmıştı. Belki de aranmaya lâyık değildi. Yukarıda hiç ses yoktu. Minnie, masadaki lambanın yanında, dikiş dikiyordu. Hanson yatmıştı bile. Carrie de, yorgunluktan, kırgınlıktan olacak, yatmaya gideceğini söylemekten başka bir şey yapmadı.

Minnie: «Evet, yatsan iyi olur» dedi. «Biliyorsun, erken kalkman gerekiyor.»

Sabahın da geceden bir farkı yoktu. Carrie tam odasından çıkarken, Hanson da işine gitti. Minnie, kahvaltıda konuşmaya çalıştı ama, birlikte tartışacakları bir konu da yoktu ki. Carrie bir sabah önce olduğu gibi şehre gene yürüye yürüye gitti, çünkü yatak ücretini verdikten sonra haftada dört buçuk dolardan geri kalacak paranın taşıt masrafını karşılamaya yetmeyeceğini anlamıştı. Bu pek içler acısı bir durumdu. Gene de, her zaman olduğu gibi, sabahın aydınlığı günün ilk can sıkıcı düşüncelerini silip süpürdü.

Ayakkabı fabrikasında Carrie için uzun bir gün başlamıştı; bir gün önceki kadar yorucu ama, çok daha az tuhaf bir gün. Ustabaşı, gezinirken, Carrie'nin makinesinin başında durdu.

— «Sen ner'den geldin?» diye sordu.

Carrie: «Beni Bay Brown işe aldı» dedi.

— «Ya, demek o aldı? İşleri aksatma bari.»

Makineci kızlar ona daha da kötü göründüler. Hepsi de çevrelerini yeterli buluyor gibiydiler, bir bakıma pek «bayağı» şeylerdi. Carrie'de onlardan daha çok hayal gücü vardı. Sonra, külhanbey ağzı konuşmaya alışkın değildi. Giyim anlayışı da daha iyiydi. Tecrübeyle bir hayli katılaşmış olan yanındaki kızı dinlemekten hoşlanmıyordu.

Kızın yanındakine: «Ben bu işi bırakacağım» dediğini işitti. «Bu parayla geç vakitlere kadar kalmak benim bünyeme ağır geliyor.»

Oradaki genç, yaşlı herkes birbiriyle senli-benliydi, başlangıçta Carrie'yi pek şaşırtan kaba sözler söylüyorlardı. Genç kız kendisinin de aynı sınıftan sayıldığını, ona da aynı şekilde hitap edeceklerini anlamıştı.

Taban işçilerinden şişman bilekli biri öğleyin Carrie'ye: «Merhaba» dedi, «sen bir papatyasın.» Delikanlı orada pek alışılmış olan «Hadi git işine!» karşılığını alacağını ummuştu, Carrie'nin sessizce oradan uzaklaşması, geri çekilmesi onu pek şaşırttı.

O akşam evde Carrie kendini daha da yalnız hissetti. Bu sıkıntılı havaya dayanmak gittikçe zorlaşıyordu.

Hanson'lara pek seyrek misafir geldiğini, ya da hiç gelmediğini görüyordu. Sokak kapısının önünde durup etrafa bakınırken biraz yürümeyi kararlaştırdı. Salına salına yürüyüşü, avare tavırları adi, saldırgan tiplerin dikkatini çekmişti. Otuz yaşlarında, iyi giyinmiş bir adamın yanından geçerken, ona bakıp adımlarını yavaşlatması, sonra da laf atması Carrie'yi pek şaşırttı:

— «Demek bu akşam gezintiye çıktınız, öyle mi?»

Carrie adama önce şaşkın şaşkın baktı, sonra zihnini toparlayıp ona karşılık verdi: «Ama, ben sizi tanımıyorum ki!» Bunları söylerken de geri geri yürümeye başlamıştı.

Öbürü yılışarak: «Canım, bunun önemi yok!» dedi.

Carrie adamla daha uzun konuşmadan, telâşla oradan uzaklaşmaya baktı. Evin kapısına geldiği zaman soluk soluğaydı? Adamın bakışlarında genç kızı korkutan garip bir ifade vardı.

Haftanın geri kalan kısmı da aşağı-yukarı hep aynı şekilde geçti. Biriki akşam, eve kadar yürüyecek hali kalmadığı için, taşıt masrafını göze aldı. Pek sağlam yapılı değildi, bütün gün oturmak da sırtını ağrıtıyordu. Bir gece de Hanson'dan önce yattı.

Yer değiştirmek çiçekler için de, genç kızlar için de her zaman olumlu sonuçlar vermiyor; kimi vakit normal bir gelişme için bile daha zengin toprağa, daha iyi havaya ihtiyaç oluyor. Carrie'nin havaya alıştırılması daha yavaş, daha az sert yapılsaydı çok daha iyi olurdu. Bukadar çabuk iş bulmasaydı da hiç durmadan merak ettiği şehri daha iyi tanımak fırsatını bulsaydı daha da başarılı olurdu.

İlk yağmurlu sabah şemsiyesinin olmadığını fark etti. Minnie eskimiş, solmuş şemsiyelerinden birini kardeşine ödünç verdi. Carrie'deki gurur böyle şeyleri ona dert ediyordu. Büyük mağazalardan birine gidip kendine bir şemsiye aldı, elindeki birkaç kuruşun bir dolar bir çeyreğini buna harcadı.

Minnie şemsiyeyi görünce: «Bunu neden yaptın?» diye sordu.

— «Aman, canım, şemsiyeye nasıl olsa ihtiyacım var.»

— «Budala kız, sen de!»

Carrie buna hiç karşılık vermedi ama, içerlemişti. Adi bir satıcı kız olup kalmayacağını düşünüyordu. Onların da böyle düşünmeleri gereksizdi.

İlk cumartesi gecesi, yatıp kalkma ücreti olan dört doları verdi. Minnie parayı alırken vicdanı sızlar gibi olmuştu ama, daha az para alsa, bunu Hanson'a nasıl anlatacağını kestirememişti. Eve dört dolar daha az harcamak düşüncesi Hanson'un keyifli keyifli gülümsemesini sağlamıştı. Sonunda da ev borcunun taksitlerini artırmaya karar verdi. Carrie'ye gelince o da haftada elli *cent* ile giyecek, eğlence meselesi üzerinde bir hayli uğraştı. İçinde isyan duyguları uyanıncaya kadar kafasında bu meseleyi kurcaladı durdu. Akşam yemeğinden sonra da: «Ben sokağa çıkıp biraz yürüyeceğim» dedi.

Hanson: «Tek başına dolaşmayacaksın elbette, değil mi?» diye sordu.

— «Elbette yalnız dolaşacağım.»

Minnie: «Ben olsam bunu yapmam» diye araya girdi.

Carrie: «Bir şeyler görmek istiyorum» dedi.

Ablasıyla eniştesi, sesinden, onun kendilerinden hoşlanmadığını ilk defa fark ettiler.

Carrie şapkasını almak için ön odaya gittiği zaman Hanson: «Nesi var bunun?» diye sordu.

Minnie: «Bilmem ki» dedi.

— «Valla', tek başına sokakta dolaşmanın doğru olmadığını akletmesi gerekir.»

Carrie de, pek uzağa gitmedi. Geri döndü, kapının önünde durdu. Ertesi gün hep birlikte Garfield Park'ına gittiler ama, bu gezi Carrie'nin hoşuna gitmedi. Pek de iyi görünmüyordu. Ertesi gün atelyede kızların başlarından geçenlerin renkli hikâyelerini dinledi. Onlar iyi vakit geçirmişler, mutlu olmuşlardı. Birkaç gün yağmur yağdı, Carrie taşıta binmek zorunda kaldı. Bir akşam arabaya binmek üzere Van Buren Caddesi'ne gidinceye kadar sırılsıklam oluverdi. O gece tek başına ön odada oturup sokak lambalarının ıslak kaldırımlara vuran ışıklarını seyrederek düşünceye daldı. Durumundan küskünlük duymasına yetecek kadar işleyen bir hayal gücü vardı onda.

Cumartesi günü ablasına bir dört dolar daha verdi, çaresizlik içinde, geri kalan elli *cent*'i cebine koydu. Atelyede kızlardan birkaçıyla

dostluk kurması onların kendilerine daha çok para harcayabildiklerini keşfetmesine yol açmıştı. Hepsinin onları şuraya, buraya götüren delikanlı tanıdıkları vardı. Carrie atelyedeki o havai delikanlılardan pek tiksiniyordu. İçlerinden bir tanesinde olsun şöyle bir efendi havası yoktu. Carrie onları sadece çalışma saatlerinde görüyordu.

Günlerden bir gün kışın ilk soğuk rüzgârları şehri kasıp kavurmaya başladı. Rüzgâr, gökyüzünde bulutları akın akın sürüklüyor, uzun bacalardan yükselen dumanlardan ince birer gemi meydana getiriyor, caddelerde köşebaşlarında uğultular çıkararak esiyordu. Carrie şimdi de kışlık giyecek meselesini düşünmeye başlamıştı. Ne yapacaktı? Kışlık ceketi, şapkası, ayakkabısı yoktu. Minnie'ye bunlardan söz etmek çok güçtü ama, sonunda cesaretini topladı.

Bir akşam ikisi yalnızken: «Giyecek meselesini nasıl halledeceğimi bilemiyorum» dedi. «Şapkaya ihtiyacım var.»

Minnie ciddî bir tavır takınmıştı. «Niçin paranın bir kısmını elinde tutup kendine bir şapka almıyorsun?» diye söylendi. Bir yandan da Carrie'nin parasını elinde tutmasının yaratacağı durum onu tasalandırıyordu.

Carrie: «Bir sakınca yoksa biriki hafta öyle yapmak istiyorum» diye cesaretle atıldı.

Minnie: «Bize iki dolar verebilir misin?» diye sordu.

Carrie bunu hemen kabul etti, çok zor bir durumu atlattığına, derdine bir çare bulduğuna seviniyordu. Neşesi yerine gelmiş, hemen alacaklarını tasarlamaya başlamıştı. Her şeyden önce, şapkaya ihtiyacı vardı. Minnie'nin durumu Hanson'a nasıl anlattığını hiç öğrenemedi. Eniştesi hiçbir şey söylemedi ama, havada insanın üzerinde iyi bir etki bırakmayan düşüncelerin kokusu vardı.

Hastalık araya girmeseydi yeni düzen pek de iyi yürüyecekti. Carrie hâlâ ceketsiz dolaşırken bir gün yağmurdan sonra hava birdenbire soğuyuverdi. Saat altıda sıcak atelyeden çıkmıştı, rüzgâr iliklerine işleyince soğuktan titremeye başladı. Ertesi sabah hapşırıyordu. Şehre inince durumu daha da kötüleşti. O gün kemikleri ağrıdı, kafasında bir hafiflik vardı. Akşama doğru adamakıllı hastalandı. Eve vardığı zaman da karnı acıkmamıştı. Minnie de kardeşinin bitkin halini fark edip nesi olduğunu sordu.

Carrie: «Bilmiyorum» dedi. «Kendimi çok kötü hissediyorum.»

Dişleri takırdayarak sobanın başına oturdu, sonra iyice hasta bir halde yatağına yattı. Ertesi sabah ateşi hayli yükselmişti.

Minnie buna gerçekten pek üzülmüştü ama, kardeşine karşı müşfik bir tavır takındı. Hanson da bir süre için babasının evine dönmesinin belki daha iyi olacağını ileri sürdü. Üç gün sonra Carrie ayağa kalktığı zaman işini kaybetmiş olduğu anlaşıldı. Kış iyice yaklaşmıştı, Carrie'nin giyecek bir şeyi yoktu, şimdi de işsiz kalmıştı.

Carrie: «Bilmem ki» dedi, «pazartesi günü gidip bir şey bulur muyum diye bakacağım.»

Carrie'nin bu son çabası ilkinden çok daha kötü bir karşılık gördü. Sırtındakiler sonbaharda giyilecek şeyler değildi. Son parasıyla da şapka almıştı. Üç gün, umutları iyicene kırılmış bir halde, dolaştı durdu. Evin tutumu da gittikçe dayanılmaz bir hal alıyordu. Her akşam oraya dönmeyi düşünmekten bile nefret ediyordu. Hanson öyle soğuk davranıyordu ki, genç kız bu durumun pek uzun süremeyeceğini biliyordu. Çok geçmeden, umudu kesip, evine dönmek zorunda kalacaktı.

Dördüncü gün akşama kadar şehirde kaldı. Öğle yemeği için Minnie'den on *cent* borç almıştı. En adi yerlere başvurmuş, hiçbirinde iş bulamamıştı. Küçük bir lokantanın vitrininde gözüne garson arandığını belirten bir kart ilişince garsonluğa da talip olmuştu ama, onlar tecrübeli birini istiyorlardı. Genç kız, maneviyatı adamakıllı bozulmuş bir halde, yabancıların arasından kendine yol açmaya çalışarak yürüyordu. Birdenbire bir el onu kolundan tutup öbür yana doğru çevirdi. Bir ses: «Vay, vay!» dedi.

Carrie daha ilk bakışta Drouet'yi tanımıştı.

Adamın hem yanakları kızarmıştı, hem de çok neşeliydi. Güneşin, neşenin ta kendisiydi.

— «E, nasılsın bakalım, Carrie?» diye sordu. «Sen bir papatyasın. Nerelerdeydin bakalım?»

Carrie, adamın bu dayanılmaz samimî havasının etkisi altında kalarak gülümsedi. «Evdeydim» dedi.

— «Şey, senin karşıya geçtiğini gördüm. Sen olduğunu tahmin ettim. Ben de zaten sizin eve geliyordum. E, nasılsın bakalım?»

Carrie gülümseyerek: «İyiyim» dedi.

Drouet kızı şöyle tepeden tırnağa süzünce onu çok daha başka türlü gördü.

— «Şey, seninle konuşmak istiyorum» dedi. «Belirli bir yere gitmiyordun ya?»

— «Hayır, şimdilik öyle bir niyetim yoktu.»

— «Öyleyse şuraya gidip bir şeyler yiyelim. Valla', seni gördüğüme öyle sevindim ki!»

Adamın neşe saçan varlığı Carrie'yi öyle rahatlatmıştı ki, biraz nazlanır gibi davrandıysa da, teklifi sevinçle kabul etti.

Drouet, Carrie'nin koluna girerken: «Hadi bakalım» dedi.

Adamın konuşmasındaki dostça hava, genç kızın yüreğini ısıtıverdi. Monroe Caddesi'nden geçip eski Windsor Lokantası'na gittiler. O devirde burası büyük, rahat bir lokantaydı, mutfağı da, servisi de fevkalâdeydi. Drouet pencereye yakın bir masayı seçti. Buradan sokağın kalabalığı görülüyordu. Şehrin değişen manzarasından, yemek yerken etrafı seyretmekten, herkesin de kendisini seyretmesinden hoşlanırdı.

Carrie ile masaya yerleştikten sonra: «E, ne yiyeceksin?» diye sordu.

Carrie garsonun verdiği kocaman listeye iş olsun diye baktı. Karnı çok acıkmıştı, listede gördüğü yemek adları iştahını artırmıştı ama, yüksek fiyatlar daha çok dikkatini çekti: «Yarı kızartılmış bahar pilici: 75. Mantarlı dana pirzolası: 1,25.» Carrie, bunların adlarını yarım-yamalak duymuştu ama, listeden yemek seçmek ona tuhaf geliyordu.

Drouet: «Ben bu işi hallederim» diye bağırdı. «Hey, garson!»

O güverte zabiti, iri gövdeli, yuvarlak yüzlü Zenci yanlarına yaklaştı, kulağını eğip dinledi.

Drouet: «Mantarlı sığır filetosu» dedi. «Domatesle doldurulmuş olsun.»

Zenci başını sallayarak: «Evet, efe'm» dedi.

— «Kızarmış patates de getirin.»

— «Evet, efe'm.»

— «Kuşkonmaz.»

— «Evet, efe'm.»

— «Bir çaydanlık dolusu da kahve.» Drouet sonra Carrie'ye döndü: «Sabah kahvaltısından beri ağzıma bir şey koymadım» dedi. «Rock Island'dan yeni döndüm. Seni gördüğüm zaman yemek yemeye gidiyordum.»

Carrie gülümsedi, bir daha gülümsedi.

Drouet: «Neler yaptın bakalım?» diye sordu. «Bana kendini anlat. Ablan nasıl?»

Carrie son soruya karşılık olarak: «İyi» dedi.

Drouet ona dikkatle baktı. «Şey» dedi, «sen hasta mıydın yoksa?»

Carrie başını salladı.

— «Aman, ne ayıp! Öyle değil mi? Pek de iyi görünmüyorsun ya. Yüzün biraz solmuş gibi geldi bana. Neler yaptın?»

— «Çalıştım» dedi Carrie.

— «Deme!.. Nerede çalıştın?»

Carrie ona nerede çalıştığını anlattı.

— «Rhodes Morgenthau and Scott... ayol, ben o firmayı bilirim! Burada Beşinci Cadde üzerinde, değil mi? Onların elleri pek sıkıdır. Oraya gitmek de aklına ner'den esti?»

Carrie, açıkça: «Başka bir iş bulamadım» dedi.

— «Ama, bu da düpedüz çılgınlık! O insanlarla çalışman doğru değil. Fabrika kısmı dükkânın hemen arkasındadır, değil mi?»

Carrie: «Evet» dedi.

— «Orası iyi bir yer değildir. Böyle bir işte çalışmayı sen de istemezsin sanırım.»

Garson üzeri dumanlar tüten yemek tabaklarıyla dolu koca bir tepsiyle gelinceye kadar Drouet durmadan gevezelik etti, sorular sordu, kendinden söz açtı, lokantayı övdü. Servis yapmakta da ustaydı. Masa-

nın beyaz örtüsüyle, gümüş tabaklarıyla pek güzel bağdaşıyordu. Eti keserken yüzüklerinin de tokuşmasına ramak kalmıştı. Tabaklara erişmek, ekmeği kesmek, kahveyi boşaltmak için masaya uzanırken yeni elbisesi buruştu. Carrie'nin tabağını yemekle iyice doldurdu, kendi neşesini Carrie'ye de geçirip onu bambaşka bir insan havasına sokmayı başardı. Gerçekten de, kelimenin tam anlamıyla, eşsiz bir insandı, Carrie'yi de adamakıllı büyülemişti.

O küçük servet avcısı serüvenci yolunu kolay tarafından bulmuştu. Genç kız biraz yabancılık çekiyordu ama, büyük salon onu yatıştırmıştı, dışarıdaki iyi giyimli insanları seyretmek pek hoş bir şeydi. Ah, paralı olmak ne güzel şeydi! Buraya gelip yemek yiyebilmek ne müthiş şeydi! Drouet besbelli çok talihli biriydi. Trenlere biniyor, böyle güzel elbiseler giyebiliyordu; hem çok da güçlü-kuvvetli bir adamdı; sonra, böyle güzel yerlerde yemek yiyebiliyordu. Üstelik, erkek olarak da hoştu. Carrie onun kendisine gösterdiği dostluğa, ilgiye de şaşıyordu.

Drouet: «Demek hastalanınca işinden de oldun, öyle mi?» diye sordu. «Şimdi ne yapacaksın?»

Carrie: «İş arayacağım» dedi. Bu güzel lokantanın dışında, bacaklarına dolanan bir köpek gibi bekleyen ihtiyaçların düşüncesi gözlerinden okunuyordu.

Drouet: «Yo, hayır!» dedi, «Böyle olmaz. Ne zamandan beri iş arıyorsun?»

Carrie: «Dört gündür» dedi.

Drouet, bir başkasıyla konuşuyormuş gibi: «Düşünsen-e bir kere» dedi. «Böyle bir şey yapmamalıydın. Ah, bu kızlar! Pek bir şey de kazanamazlar. E, sen de kazandığın parayla geçinemiyorsun, değil mi?»

Drouet pek iyi yürekli bir ağabey tavrı takınmıştı. Bu çeşit tuzağı keşfedince kendine yeni bir yol tutturdu. Carrie gerçekten çok güzeldi. O zaman bile, o hırpani kıyafetiyle bile vücudu hiç de kötü değildi; üstelik, gözleri de iri, anlamlıydı. Drouet, ona bakarken, kararını verdi. Genç kız da adamın kendisine hayran kaldığını anlamıştı. Drouet'nin serbest davranışları, neşesi de onu destekliyordu. Kendisi de Drouet'den hoşlandığını hissetti. Bundan sonra ondan daha da çok hoşlanacağını biliyordu. Kafasının içindeki duygular daha da coşmuştu. Carrie'nin gözleri Drouet'nin gözleriyle ikide-bir karşılaşıyor, bunun yardımıyla duyguları birbirine bağlanıyordu.

Drouet, iskemlesini biraz daha yaklaştırarak: «Niye şehirde kalıp benimle tiyatroya gelmeyesin?» diye sordu. Masa pek de geniş değildi.

Carrie: «Ah, gelemem!» dedi.

— «Bu gece ne yapacaksın?»

Carrie biraz da tasalanarak: «Hiç» dedi.

— «Şimdi oturduğun yeri beğenmiyorsun, değil mi?»

— «Valla', bilemiyorum.»

— «İş bulamazsan ne yapacaksın?»

— «Evime döneceğim besbelli.»

Carrie bunu söylerken sesi birazcık titremişti. Nedense Drouet'nin onun üzerindeki etkisi pek kuvvetli olmaya başlamıştı. Sözlerin yardımı olmadan birbirlerini anlamışlardı. Drouet genç kızın durumunu öğrenmiş, Carrie de onun bunu bildiğini anlamıştı.

Drouet: «Hayır, olmaz!» dedi. «O ânda genç kıza karşı gerçekten bir yakınlık duymuştu. «Sana yardım etmeme izin ver. Benden biraz para alabilirsin.»

Carrie geriye doğru yaslanarak: «Yo, olmaz!» dedi.

— «Peki, ne yapmayı düşünüyorsun?»

Carrie sadece dalgın dalgın başını sallamakla yetindi.

Drouet, erkek bakışı için eni-konu şefkatli sayılacak bir bakışla genç kızı süzdü. Yeleğinin cebinde birhayli hesapsız para vardı. Hepsi de yeşil banknotlardı. Bunlar yumuşacık, gürültüsüz kâğıt paralardı. Drouet parmaklarını paraların kıvrımları arasında gezdirdi, hepsini avucuna sıkıştırdı.

— «Hadi» dedi, «ben sana yardım edeceğim. Kendine giyecek bir şeyler al.»

Drouet'nin konuya ilk değinişiydi bu; Carrie de şimdi ne feci durumda olduğunu daha iyi anlamıştı. Drouet, kendine özgü acemi tavrıyla, onun bam teline basmıştı. Carrie'nin dudakları hafifçe titredi. Elini masanın üzerine koymuştu. Oturdukları köşede yalnızdılar. Drouet de, daha büyük, daha ılık olan elini, Carrie'nin elinin üzerine koydu.

— «Hadi, canım, Carrie» dedi, «sen tek başına ne yapabilirsin? Bırak da sana yardım edeyim.»

Kızın elini bastırdı, Carrie de elini çekip kurtarmaya çalıştı. Bunun üzerine, Drouet elini daha kuvvetle bastırdı. Artık Carrie de karşı koyamadı. Sonra, Drouet yeşil banknotları Carrie'nin avucuna sıkıştırdı, kız itiraza kalkınca da: «Sana bunları borç veriyorum» diye fısıldadı. «Bundan bir şey çıkmaz. Borç veriyorum.»

Kıza paraları zorla kabul ettirdi. Şimdi Carrie kendini ona garip bir sevgi bağıyla bağlanmış hissediyordu. Dışarı çıktılar, Drouet onunla, ta güneye, Polk Caddesi'ne kadar konuşa konuşa yürüdü.

Bir ara dalgın bir tavırla: «Sen o insanlarla bir arada yaşamak da istemiyorsun sanırım» dedi.

Carrie bu sözleri duymuştu ama, bunlar onda pek hafif bir etki yarattı.

Drouet: «Yarın buluşalım» dedi. «Matineye gideriz. Gelir misin?»

Carrie önce itiraz etti ama, sonunda: «Peki» dedi.

— «Hiçbir işin yok, yarın git kendine bir çift güzel ayakkabı, bir de ceket al.»

Carrie o gittikten sonra başını derde sokacak karışık durumu hiç düşünmedi bile. Drouet'nin yanındayken kendini onun o umut dolu, pervasız havasına uydurmuştu.

Ayrılırlarken Drouet: «O insanlara da aldırma» dedi. «Ben sana yardım edeceğim.»

Carrie'ye ondan ayrılırken, sanki kendisini dertten kurtarmak için önüne kocaman bir kol çıkmış gibi geliyordu. Erkekten aldığı para da iki tane yumuşacık, yeşil, şirin on dolarlık banknottu.

MADDENİN ÇEKİCİLİĞİ: GÜZELLİK KENDİNİ BELLİ EDİYOR

VII

PARANIN gerçek anlamı hâlâ şöyle herkesin anlayacağı şekilde açıklanıp öğrenilemedi. Ancak herkes kendi kendine bunun öncelikle bir ahlâkî yönünün bulunduğunu, gaspedilmiş fırsat olarak değil de dürüstçe biriktirilmiş bir güç olarak ödenmesi gerektiğini anladığı zaman bizim dinsel, toplumsal dertlerimiz kökünden halledilecek. Carrie için paranın ahlâkî yönden taşıdığı değer çoğunluğun düşündüğü gibiydi; o da daha ileri bir şey bilmiyordu. «Para benden başka herkeste bulunur, benim ise onu elde etmem gerekir» diye eski bir deyim vardır, Carrie'nin para anlayışını iyice açıklamaya bu söz yeterdi. Şimdi işte bunun bir kısmını avucunda tutuyordu, şu iki yumuşacık yeşil kâğıt parçasını yani. Bunlara sahip olduğu için eskisinden çok daha iyi durumda olduğunu hissediyordu. Bu başlı başına bir kuvvetti. Ona kalsa, bir avuç dolusu parayla ıssız bir adada tek başına yaşamaya çoktan razıydı, ancak uzun süren açlık devresi Carrie'ye bazı hallerde paranın hiçbir değer taşımadığını öğretebilirdi, o zaman bile paranın ortak değeri hakkında hiçbir bilgi edinemezdi. Elbette ki, o zaman zihnini kurcalayacak tek tasa da elinde bukadar büyük kuvvet varken ondan yararlanamamak olacaktı.

Kızcağız, Drouet'den ayrıldıktan sonra, yolda giderken heyecandan içi içine sığmıyordu. Bu parayı almak zayıflığını gösterdiği için biraz da utanmıyor değildi ama, paraya da öyle müthiş ihtiyacı vardı ki, her şeye rağmen sevinç duyuyordu. Şimdi artık yeni, güzel bir ceketi olacaktı, kendine bir çift güzel ayakkabı alabilecekti. Çorap da alabilecekti, etek de, daha, daha neler alacaktı! İsteklerini elindeki paranın iki katı tutacak raddeye varıncaya kadar sıraladı.

Drouet'yi de iyi anlamıştı. Bu adam ona karşı, gerçekte bütün dünyaya karşı hoş, iyi kalpli bir adamdı. Onda hiçbir kötü taraf yoktu.

Kıza parayı da iyi kalpliliğinden, onun ihtiyaçlarını anladığından vermişti. Aynı parayı zavallı bir delikanlıya vermezdi; yalnız zavallı bir delikanlının da böyle bir durumda onu zavallı bir kız gibi etkilemeyeceğini de unutmamalıyız. Dişilik Drouet'nin duygularını etkiliyordu. Doğuştan isteklerinin etkisi altında yaşamaya alışkındı. Gene de bir dilenci karşısına çıksa da, «Ah, beyefendiciğim, açlıktan ölüyorum!» dese hiç duraksamadan, dilencilere verilmesi âdet olan miktarda parayı çıkarıp verir, bir daha da bunun üzerinde düşünmezdi. Sonra da araştırmalar yapmaya, bunun üzerinde fikir yürütmeye de kalkışmazdı. Zaten onun zihninde de bu iki işten birini yapmayı başaracak kudret yoktu. Güzel kıyafetiyle, sağlam vücuduyla lambanın neşeli, düşüncesiz pervanesiydi. Mevkii elinden alınsa, bazan insanoğlunu şaşırtan kuvvetlerin etkisi altında kalsa, o da Carrie kadar çaresiz bir yaratık haline gelirdi. Tıpkı onun gibi çaresiz, şaşkın, acınacak bir zavallı olurdu.

Drouet'nin kadınlarla olan ilişkisine gelince, adam onlara bir kötülük yapmak istemiyordu, çünkü onlarla olan ilişkilerinde de kötü bir taraf göremiyordu. Kadınlara yaklaşmaktan, onları, çekiciliğinin etkisi altında bırakmaktan hoşlanırdı. Ama, bunu da soğukkanlı, kötü niyetli bir haydut olduğu için değil, doğuştan içindeki istekler buna onu zorladığı, zevk almasını sağladığı için yapardı. Gösteriş meraklısıydı, böbürlenmeyi severdi, akılsız bir kız gibi güzel giyim onun aklını başından alırdı.

Şöyle gerçekten kanına kötülük işlemiş bir haydut güzel bir tezgâhtar kızı kandırdığı gibi çarçabuk Drouet'ye de sıfırı tükettirebilirdi. Adamın satıcılıktaki başarısı da kibar davranışlarından, bağlı olduğu müessesenin yaygın adından ileri geliyordu. İnsan salkımları arasında yuvarlanıp gidiyordu. Kültür adını vermeye değecek bir kuvveti olmadan, asil sıfatına hak kazanan bir duyguyu beslemeden, belirli bir sıra üzerine giden duygulara yer vermeden yaşayıp gidiyordu. Bir Madame Sapho ona «domuz» diyebilirdi. Bir Shakespeare «Benim şen çocuğum» diyebilirdi. İhtiyar sarhoş Caryoe ise onu zeki, akıllı, başarılı bir iş adamı olarak görüyordu. Kısacası, Drouet bilgisinin imkân verdiği derecede iyi bir adamdı. Onda açık, beğenilen bir taraf bulunduğunu belirten en kuvvetli delil de Carrie'nin parayı almış olmasıydı. Gizli amaçları olan içi kötülük dolu hiçbir insan hiçbir dostluk uğruna beş metelik bile vermezdi. Kafasız yaratıklar okadar da çaresiz değildirler. Tabiat Ana çayırların canavarlarına beklenmeyen bir tehlikeyi sezdikleri zaman uçup gitmeyi öğretmiştir. O budala sincabın bile boş kafasına zehirlerden korkmayı sokmuştur. «Yaratıklarını tam olarak korudu» sözleri sadece vahşi hayvanlar için yazılmanıştır. Carrie akıllı değildi; onun için de, akılsız koyunlar gibi, o da duygudan yana kuvvetliydi. Bütün bu yaratıklarda doğuştan pek kuvvetli olan sağduyu yardımıyla korunma duygusu Drouet'nin yakınlaşma teşebbüslerinde pek belli-belirsiz bir şekilde uyanmıştı.

Carrie gittikten sonra Drouet de kızda uyandırdığı iyi duygulardan ötürü kendini kutladı. Tanrı biliyor ya, genç kızların böyle ortalıkta sürünmeleri çok ayıptı. Soğuk havalar yaklaşıyordu, hiç giyeceği yoktu. Ne kötü! Fitgerald and Moy'a gidip puro alacaktı. Kızı düşünürken bayağı hafiflemişti.

Carrie de eve pek neşeli geldi, içindeki sevinci gizlemekte güçlük çekiyordu. O paraya sahip olmak kendisini cidden utandırmak için birtakım önemli sebepler yaratmıştı. Minnie onun beş parasız olduğunu düşünürken Carrie nasıl gider de kendine giyecek alırdı? Daha evden içeri girer girmez, bu konuda kararını verdi: Böyle bir şeye imkân yoktu. Genç kız bunu anlatacak bir yol bulamayacaktı. Aklına bir şey gelmiyordu.

Minne: «Neler yaptın?» diye sorarak Carrie'nin o günü nasıl geçirdiğini öğrenmek istedi.

Carrie'de öyle başka bir şey düşünürken onun tam tersini söyleyebilecek kadar küçük aldatma gücünün zerresi yoktu. Kaçamak sözler söyleyecekti ama, bunlar da hiç değilse onun duygularıyla aynı havada olacaktı. Onun için, kendini çok iyi hissederken durumundan yakınacak yerde: «Bir iş vaadi aldım» dedi.

— «Nereden?»

— «Boston Mağazası'ndan.»

— «Kesin söz verdiler mi?»

Carrie yalanı gerektiğinden fazla uzatmaktan hoşlanmadığı için: «Valla,' onu yarın öğreneceğim» dedi.

Minnie kardeşinin içindeki iyimser duyguları sezmişti. İşte şimdi Carrie'ye onun Chicago serüveni hakkında Hanson'un neler düşündüğünü anlatmanın tam sırasıydı.

— «O işe giremezsen» dedi, söyleyeceklerini kolayca anlatamamaktan korkarak sustu.

— «Yakında iş bulamazsam eve dönerim sanıyorum.»

Minnie bunu fırsat bildi: «Enişten zaten kış için böyle yapmanın daha doğru olacağını söylüyor.»

Carrie durumu hemen kavradı. Ablasıyla eniştesi onu böyle işsizken evlerinde daha fazla barındırmak istemiyorlardı. Minnie'yi suçlamıyordu, Hanson'u da pek suçlamıyordu. Şimdi oturduğu yerde bu sözleri sindirmeye çalışırken Drouet'den para aldığına da bayağı sevinmişti. Birkaç saniye sonra: «Evet» dedi, «ben de öyle düşündüm.»

Yalnız, bu düşüncenin içindeki karşıkoyma gücünü artırdığını açıklamadı. Columbia şehri... orada Carrie'ye göre ne vardı? O kasvetli küçük şehrin her tarafını ezbere biliyordu. Burada ise onu hâlâ bir mıknatıs gibi çeken büyük esrarengiz şehir vardı. Gördükleri ona nelerle karşılaşabileceğini ancak ima edebilmişti. Şimdi buna arkasını

çevirip gene o eski basit hayatı yaşamak olacak şey değildi. Carrie bu düşünceyi ner'deyse avaz avaz bağırarak açığa vuracaktı

Eve erken dönmüş, düşünmek için ön odaya geçmişti. Ne yapabilirdi? Buradayken yeni ayakkabı alıp giyemezdi. Yirmi doların bir kısmını da eve dönüş parası olarak ayırmak zorundaydı. Dönüş için de Minnie' den borç almak istemiyordu. Yalnız, bu parayı nereden bulduğunu nasıl anlatacaktı? Onu şuradan kolayca kurtaracak parası bir olsaydı!

Bu karışık durumu tekrar tekrar düşündü. Sabahleyin Drouet onu yeni bir ceketle göreceğini umuyordu, oysa bu imkânsızdı. Hanson'lar onun evine dönmesini bekliyorlardı, kendisi de oradan kurtulmayı düşünüyordu ama, evine de dönmek istemiyordu. Çalışmadan para kazanmasına onların ne gözle bakacaklarını düşündükçe bu parayı almış olmak Carrie'ye pek feci bir şey gibi görünüyordu. Kendinden utanmaya başlamıştı. Durum onu pek tasalandırmıştı. Drouet ile beraberken her şey öyle açık-seçikti ki! Şimdi ise her şey birbirine öylesine karışmış, öylesine umutsuzlaşmış, öylesine kötüleşmişti ki! Buna da sebep elinde kullanmasına imkân olmayan bir yardımın bulunmasıydı.

Akşam yemeğinde canı öyle sıkılmaya başlamıştı ki Minnie kardeşinin gene kötü bir gün geçirmiş olduğuna hükmetti. Carrie de sonunda parayı geri vermeyi kararlaştırdı. Bunu almak doğru olmayacaktı. Sabahleyin şehre inip iş arayacaktı. Öğleyin de önceden kararlaştırdıkları gibi Drouet ile buluşacak, ona kararını anlatacaktı. Bu kararı verdikten sonra da yüreğine öyle bir sıkıntı çöktü ki, gene o eski üzgün Carrie oluverdi.

Nedense o parayı eline alınca biraz rahatlamadan edemiyordu. Onca üzüntü verici sonuçlara vardıktan sonra bile bu meseleyle ilgili düşüncelerin hepsini bir yana bırakabiliyordu. İşte o zaman yirmi doları olmak pek harikulâde, pek hoş bir şey gibi görünüyordu ona. Ah, para, para, para... Bu ne müthiş bir şeydi! Bol para nasıl da bütün bu dertleri silip süpürürdü!

Sabahleyin kalktı, biraz daha erken sokağa çıktı. İş aramaya oldukça kararlıydı ama, bunca didinmeden sonra cebindeki para iş meselesini daha az gölgeledi, daha az korkunç gösteriyordu. Toptancıların bulundukları bölgeye yürüdü. Her dakika, iş istemek düşüncesi aklına geldikçe yüreği eziliyordu. Kendi kendine, ne korkak bir insan olduğunu düşündü. Ama, okadar çok iş aramıştı ki! İşte gene o eski hikâye tekrarlanacaktı. Yürüdü, yürüdü... En sonunda bir mağazaya girdi, gene o eski sonucu aldı. Dışarı çıkarken talihin kendisine karşı olduğunu anlamıştı. Uğraşmak boşunaydı.

Pek düşünmeden, Dearborn Caddesi'ne vardı. İşte bir yığın yük arabasıyla, büyük vitrinleri, alışveriş yapan kalabalığıyla burası büyük bir pazardı. Bunlardan bıkkınlık getirmiş olmasına rağmen manzara Carrie'nin düşüncelerini çarçabuk değiştirivermişti. Yeni üst-baş

almak için buraya gelmeyi tasarlamış değil miydi? Şimdi de, sıkıntıdan birazcık kurtulmak için, dükkânlardan birine girip bakmayı kararlaştırdı. Ceketlere bir göz atacaktı.

Yeryüzünde, elimizdeki imkânlarla bizi kamçılayan istekler arasında bocalayıp da sağ duyu, ya da kararsızlık yüzünden bir türlü harekete geçemeyip boşuna çırpınmamızdan daha hoş bir şey yoktur. Carrie de mağazada gezinmeye başladığı zaman bu ruh hali içindeydi. Aynı yerde daha önce geçirdiği tecrübe buradan alınacak öteberi hakkında daha iyi düşüncelere kapılmasını sağlamıştı. Önce hiç bakmadan geçtiği halde şimdi her güzel eşyanın önünde duruyordu. İçindeki o kadın kalbi bunlara sahip olma isteğiyle yanıyordu. Şunu giyse nasıl görünürdü acaba? Bu onu ne sevimli yapardı! Korselerin bulunduğu tezgâhın önüne geldi, orada gözler önüne serilmiş renkler, danteller sergisini durup seyretti. Bir kere kararını verse şu güzel şeylerden hiç değilse birini alacaktı. Mücevher bölümünde oyalandı. Küpeleri, bilezikleri, iğneleri, zincirleri gördü. Şunların hepsine birden sahip olmak için neler vermezdi ki! Şunlardan hiç değilse birkaçı onun olsaydı ne güzel görünürdü!

Ceketler çok büyük ilgi topluyordu. Mağazadan içeri girdiği zaman o sonbahar pek moda olan büyücek inci düğmeli bir deri cekette aklı kalmıştı. Her şeye rağmen bundan daha çok beğeneceği bir şeyin bulunmayacağına da kendini inandırmıştı. Bu güzel şeylerin sergilendiği camlı dolapların, vitrinlerin önünden geçerken beğendiği ceketin bunların en iyisi olduğunu düşünerek içi rahat etti. Canı isterse bunu hemen alabileceğine de, bir hayli bocaladıktan sonra, inanmıştı. Derken, öğle vaktinin pek tehlikeli bir şekilde yaklaştığını fark etti. Daha hiçbir şey yapmamıştı. Şimdi gidip parayı geri vermek zorundaydı.

Dışarı çıktığı zaman Drouet köşede bekliyordu.

— «Merhaba!» dedi. «Ceketle şey nerede?» Kızın ayağına bakarak sordu: «Pabuçlar ner'de?»

Carrie kararını şöyle akıllı-uslu bir şekilde açıklamayı tasarlamıştı ama, bu soru onun önceden hazırladığı planı silip süpürüverdi.

— «Buraya parayı alamayacağımı söylemek için geldim.»

— «Ya, öyle mi? Neyse, sen şimdi benimle gel, Partridge'de gidelim.»

Carrie onunla yürüdü. Tuhaf şey! Zihnindeki o biraz önceki şüphe, imkânsızlık namına ne varsa hepsi uçmuş gitmişti. O ciddî noktalara, adama açıkça anlatmak istediği meselelere bir türlü değinemiyordu.

— «Yemek yedin mi? Yememişsindir elbette. Hadi şuraya girelim.» Drouet, Monroe bölgesinin State Caddesi'ndeki o güzelce dayanıp döşenmiş lokantalardan birine doğru yürüdü.

Tenha bir köşeye yerleştikleri zaman Carrie: «Ben o parayı almamalıyım» dedi. Drouet yemekleri ısmarlamıştı. «Orada bunları giye-

mem. Onlar, yani şey... aldıklarımı nereden bulduğumu onlara söyleyemem.»

Drouet gülümsedi: «Ne yapmak istiyorsun? Onlarsız yapmaya mı niyetlisin?»

Carrie yorgun bir halde: ‹Evime döneceğim galiba» dedi.

— «Dur canım, sen bu işi pek büyütmüşsün. Ben sana ne yapacağını söyleyeyim. Orada bunları giyemeyeceğini söylüyorsun. Niye dayalı-döşeli bir oda kiralayıp aldıklarını bir haftalığına orada bırakmıyorsun?»

Carrie «Olmaz» der gibi başını salladı. Bütün kadınlar gibi onun da buna karşı-koyup sonradan ikna edilmesi gerekiyordu. Onun zihnindeki şüpheleri silip imkân bulursa yolları açmak da Drouet'ye düşüyordu.

— «Niçin evine dönüyorsun?» diye sordu.

— «Burada iş bulamıyorum ki.»

Drouet, içgüdüsüyle: «Ablangiller sana bakmak istemiyorlar mı?» diye sordu.

Carrie: «İmkânları yok ki» dedi.

Drouet: «Ne yapacağını ben sana söyleyeyim» dedi. «Benimle gel. Ben sana bakarım.»

Carrie bunları çekingen bir tavırla dinledi. İçinde bulunduğu garip durum dolayısıyla bu sözleri açık kapıdan giren bir solukluk temiz hava gibi sevinçle karşıladı. Drouet'nin hali de onunkinden farklı değildi. O da neşeliydi. Temiz, yakışıklı, şık giyinmiş bir adamdı, anlayışlıydı da. Sesi de bir dostun sesiydi.

— «Columbia şehrinde ne yapabilirsin?» diye sorarak Carrie'nin zihninde geride bırakmış olduğu o kasvetli dünyanın hayalini canlandırdı. «Orada hiçbir şey yoktur. En uygun yer Chicago. Burada kendine temiz bir oda, biraz üst-baş edinebilirsin. Sonra da bir iş tutabilirsin.»

Carrie pencereden kalabalık caddeye baktı. İşte o hayranlık uyandıran fakir değilseniz pek güzel bulabileceğiniz büyük şehir buydu.

Drouet: «Memleketine dönersen eline ne geçecek ki?» diye sordu. Bu sorunun altında ustalıkla gizlenmiş bir başka anlam yoktu. Drouet kendisinin değer verdiği şeylerin hiçbirini kızın orada elde edemeyeceğini düşünmüştü.

Carrie, dışarıyı seyrederek, kımıldamadan oturuyordu. Ne yapabileceğini düşünmekteydi. Ablasıyla eniştesi bu hafta memleketine döneceğini düşünüyor olmalıydılar.

Drouet gene kızın alacağı elbiseler konusuna döndü: «Niye kendine güzel bir ceket almıyorsun? Buna çok ihtiyacın var. Sana parayı

ödünç veririm. Bunu almaktan çekinmene lüzum yok. Kendine bir de güzel oda tutabilirsin. Sana bir kötülük yapmam.»

Carrie sözün neye varacağını anlamıştı; yalnız, düşüncelerini anlatamıyordu. Durumunun çaresizliğini her zamankinden daha iyi kavramıştı.

— «Ah, bir iş bulabilseydim!» dedi.

Drouet: «Burada kalırsan belki de bulursun» dedi. «Gidersen bulamazsın. Orada dolaşmana izin vermezler. Sana güzel bir oda bulmama niye izin vermiyorsun? Seni hiç rahatsız etmem. Korkmana hiç lüzum yok. Sonra da, yani yerleşip düzene girince, belki bir iş bulursun.»

Drouet kızın güzel yüzüne baktı; bu yüz onun zihnindeki kaynakları diriltmişti. Drouet için bu kız tatlı, küçük bir yaratıktı... buna hiç şüphe yoktu. Kızın davranışlarında gizli bir kuvvet vardı besbelli. O adi işçi kızlara benzemiyordu. Budala da değildi.

Gerçekte Carrie'nin hayal gücü Drouet'ninkinden daha üstündü, daha da çok zevk sahibiydi. Üzüntü, yalnızlık duymasını sağlayan da adamınkinden daha üstün olan görgüsüydü. Eski elbiseleri derli topluydu, başını da bilmeden pek zarif bir şekilde tutuyordu.

— «Bir iş bulabilir miyim dersiniz?» diye sordu.

Drouet uzanıp onun fincanına çay koyarken: «Elbette» dedi. «Ben sana yardım ederim.»

Carrie ona baktı, o da güven veren bir tavırla gülümsedi: «Şimdi ne yapacağımızı anlatayım: Şu Partridge mağazasına gideceğiz, sen istediklerini alacaksın. Sonra gidip bir oda arayacağız. Aldıklarını orada bırakabilirsin. Gece de tiyatroya gideceğiz.»

Carrie «Hayır» der gibi başını salladı.

— «Peki öyleyse, sen gece gene eve dönersin. Tutacağımız odada kalman şart değil. Yalnız, odayı tutup eşyanı orada bırakabilirsin.»

Carrie yemek bitinceye kadar şüphe içinde kıvrandı.

Drouet: «Hadi gidip ceketlere bakalım» dedi.

Gittiler. Mağazada yeni eşyaların pırıltısı, gösterişi Carrie'yi hemen büyüleyiverdi. O güzel yemeklerin, Drouet'nin göz kamaştıran varlığının etkisi altında, ortaya atılan teklif hoş görünmeye başlamıştı. Carrie çevresine bakınıp o ilk gördüğü cekete benzeyen bir ceketi seçti. Eline alınca ceket ona daha da güzel göründü. Satıcı kadın ceketi giymesine yardım etti, bir tesadüf eseri, kıza tıpatıp uydu.

Değişikliği görünce Drouet'nin yüzü sevinçle aydınlandı. Carrie enikonu zarif olmuştu. «Hah, işte! Aradığımız buydu!» dedi.

Carrie aynanın karşısında döndü. Kendini seyrederken içinden sevinç duymamak elinden gelmedi. Yanaklarına tatlı bir parlaklık gelmişti.

Drouet: «İşte aradığımız buydu» dedi. «Şimdi parasını ver bakalım.»

Carrie: «Dokuz dolarmış» dedi.

— «İyi, alabilirsin.»

Carrie çantasına uzandı, paralardan birini çıkardı. Satıcı kadın ceketi giyip sokağa öyle çıkıp çıkmayacağını sorup gitti. Birkaç dakika sonra geri dönmüş, alışveriş tamamlanmıştı.

Partridge mağazasından sonra bir ayakkabıcıya gittiler. Carrie kendine ayakkabı baktı. Drouet de yanında duruyordu. Pabuçların genç kıza nekadar yakıştığını görünce: «Onları giy» dedi. Ama, Carrie «olmaz» der gibi başını salladı. Eve dönmeyi düşünüyordu. Drouet ona bir çanta, bir çift de eldiven aldı. Carrie'nin de kendi parasıyla çorap almasına izin verdi.

— «Yarın da buraya gelir, kendine bir etek alırsın» dedi.

Carrie'nin bütün davranışlarında bir korku belirtisi vardı. Bu karışıklığın içinde gitgide daha derine düştükçe, yapmadığı birkaç şey daha kaldığını düşünerek rahatlıyordu. Bunları yapmadıkça bir kurtuluş umudu var demekti.

Drouet, Wabash Sokağı'nda kiralık odalar bulunan bir yer biliyordu. Carrie'ye dışarıdan bunları gösterdi.

— «Şimdi benim kız kardeşim oldun» dedi, meseleyi, büyük bir rahatlık içinde, çevresine bakınıp düşüncelerini açıklayarak halletti. Durumdan pek memnun kalan evsahibi kadına da: «Kardeşimin eşyası biriki güne kadar buraya gelecek» dedi.

Yalnız kaldıkları zaman da hiç değişmedi. Sanki sokaktaymışlar gibi havadan, sudan konuştu. Carrie aldıklarını oraya bıraktı.

Drouet: «Bak» dedi, «niçin bu geceden taşınmayasın?»

Carrie: «Yo, bunu yapamam» dedi.

— «Niye yapamazsın?»

— «Onları böyle birdenbire bırakmak istemem de onun için.»

Yolda yürürlerken Drouet bu meseleye bir daha değindi. Ilık bir öğleden sonraydı. Güneş çıkmış, rüzgâr da dinmişti. Drouet, Carrie ile konuşurken, evdeki hava hakkında kesin bilgi sahibi olmuştu.

— «Çık oradan» dedi, «ablanla enişten aldırmazlar. Ben de geçinmene yardım ederim.»

Carrie içindeki korkular kayboluncaya kadar dinledi. Drouet kızı biraz gezdirecek, sonra da bir iş bulmasına yardım edecekti. Erkek bunu başaracağına gerçekten inanıyordu. Kendi oraya, buraya giderken Carrie de çalışabilirdi.

Drouet: «Şimdi sana ne yapacağını söyleyeyim» dedi. «Sen o eve gidip istediklerini alır gelirsin.»

Carrie bunu uzun uzadıya düşündü. Sonunda teklifi kabul etti. Drouet, Peoria Caddesi'ne kadar gelecek, onu orada bekleyecekti. Saat sekiz buçukta buluşmak üzere sözleştiler. Saat beş buçukta Carrie eve varmıştı, altıda ise kararı kesinleşti.

Minnie, Carrie'nin Boston mağazasıyla ilgili hikâyesini kastederek: «Demek o iş olmadı ha?» diye sordu.

Carrie ablasına gözünün kuyruğuyla bakarak: «Hayır» dedi.

Minnie de: «Bana kalırsa bu sonbahar daha fazla iş araman doğru değil» dedi.

Carrie bir şey söylemedi.

Hanson, eve geldiği zaman, gene o anlaşılmaz halini takınmıştı. Sessiz sedasız yıkandı, gazetesini okumaya gitti. Yemekte Carrie biraz sinirliydi. Tasarladıklarının zihnine yaptığı baskı eni-konu fazlaydı, burada istenmediğini belirten duygu ise çok kuvvetliydi.

Hanson: «Demek bir şey bulamadın ha?» dedi.

— «Hayır, bulamadım.»

Enişte, baldızının onlara yük olacağını düşünerek, gene yemeğine döndü. Carrie eve dönmek zorunda kalacaktı, hepsi bukadardı. Bir giderse, ilkbaharda yeniden dönmesi söz konusu olamazdı.

Carrie yapmak üzere olduğu işten korkuyordu ama, bir yandan da bu durumun sona ereceğini düşündükçe rahatlıyordu. O gittiği zaman hele Hanson pek sevinecekti. Baldızının başına geleceklere de aldırmayacaktı.

Yemekten sonra Carrie banyoya gitti. Orada kimse genç kızı rahatsız etmezdi. Hemen kısa bir mektup yazdı:

«Allahaısmarladık, Minnie. Ben eve dönmüyorum. Bir süre daha Chicago'da kalıp iş arayacağım. Üzülme. Rahatım yerinde olacak.»

Ön odada Hanson gazetesini okuyordu. Carrie gene ablasının bulaşıkları yıkayıp ortalığı düzeltmesine yardım etti. Sonra: «Bari gidip biraz kapının önünde durayım» dedi. Bunları söylerken sesinin titremesini önlemek pek zor olmuştu.

Minnie kocasının ihtarını hatırladı.

— «Sven aşağıda öyle durmanı pek doğru bulmuyor.»

— «Öyle mi? Bundan sonra bir daha yapmam.»

Carrie şapkasını giydi, mektubu nereye bırakacağını tasarlamak için küçük yatak odasındaki masanın çevresinde bir süre dolandı durdu.

En sonunda mektubu ablasının saç fırçasının altına koydu.

Taşlığın kapısını kapadığı zaman da bir ân durup ablasıyla eniştesinin ne düşüneceğini merak etti. Yaptığı işin tuhaf bir şey olduğunu belirten bir düşünce zihnine saplanmıştı. Ağır ağır merdivenden aşağı

indi. Aydınlatılmış olan basamakta durup yukarıya baktı, sonra sokağa çıkıp yürümeye başladı. Köşeye varınca adımlarını sıklaştırdı.

Carrie telâşla oradan uzaklaşırken Hanson da karısının yanına dönmüştü: «Carrie gene kapı önünde mi duruyor?» diye sordu.

Minnie: «Evet» dedi, «ama, bundan sonra bir daha yapmayacağını söyledi.»

Hanson yerde oynamakta olan bebeğin yanına gitti, işaret parmağını sallamaya koyuldu.

Drouet, köşede, neşe içinde bekliyordu. Genç kızın canlı karaltısı yaklaşınca: «Merhaba, Carrie» dedi. «Buraya rahatça geldin, değil mi? Eh, bir arabaya binelim bari.»

VIII

KIŞIN YAKINLAŞMA: BİR ELÇİ ÇAĞRILIYOR

EVRENİ baştan aşağı silip süpüren kuvvetler arasında desteksiz kimse rüzgârda bir demet ottan başka bir şey değildir. Uygarlığımız daha orta dönemde: Bütün bütün içgüdüyle davranmayışı bakımından pek hayvanca değil; büsbütün akılla davranmayışı bakımından da pek insanca değil. Kaplana sorumluluk yüklenemez. Biz onu tabiat kuvvetleri arasında sayarız. Tabiat kuvvetleri arasında doğar, kendiliğinden korunur. İnsanları ormanlardaki inlerden çok uzaklaşmış görürüz: İçgüdüsü isteğine fazla yaklaştığı için körleşmiştir ama, iradesi içgüdüsünün yerini alabilecek derecede gelişmediği için kusursuz bir yol gösterici olamamıştır. İçgüdüsüne, isteklere kulak veremeyecek derecede fazla akıllanmaya başlamıştır ama, şimdilik bunlara her zaman karşıkoyamayacak derecede de zayıftır. Hayvan olarak, hayatın kuvvetleri onu bunlarla bir sıraya koyar. O ise, insan olarak, kendini tabiat kuvvetleriyle bir sıraya koymayı daha öğrenememiştir. İşte, bu aradaki devrede bocalar durur. Ne içgüdüsünün yardımıyla tabiatla uyuşabilir, ne de akıllıca davranıp kendini iradesine uydurabilir. Rüzgâra tutulmuş bir demet ot gibi, ihtirasın her soluğuyla kımıldar, bazan iradesiyle, bazan da içgüdüsüyle davranır. Bu arada da, birinden kaçayım derken öbürüne tutulur; biri düşürür, öbürü kaldırır. Sayılamayacak derecede değişik yönü olan bir yaratıktır. Yalnız, şununla avunuyoruz: Evrim daha sona ermemiştir; ülkü de hiç sönmeyecek bir ışıktır. İnsan boyuna böyle iyiyle kötü arasında bocalamayacaktır. İradeyle içgüdü arasındaki bu uyuşmazlık giderilip de akıl içgüdünün yerini iradenin almasını sağladığı zaman insanoğlu da artık değişmeyecek. Aklın göstergesi,

hiç kıpırdanmadan, hiç titremeden uzaktaki o gerçek kutbunu gösterecek.

Carrie'de de içgüdüyle mantık, istekle akıl üstünlük savaşındaydılar. Bunlar hangimizde savaşmazlar ki! Özlemleri onu nereye götürürse o da oraya gidiyordu. Yol çizmekten çok, çizilmiş yola doğru sürükleniyordu.

Minnie, pek de özlem, tasa, ya da sevgiyle karışmamış bir merak, bir kaygı içinde, o gecenin sabahında mektubu bulunca: «E, buna ne dersin?» diye bağırdı.

Hanson: «Neye?» diye sordu:

— «Kız kardeşim Carrie bizden ayrılıp başka yere gitmiş.»

Hanson her zamankinden daha çevik bir hareketle yatağından fırlayıp mektuba baktı. İçinden geçenleri de dilini ağzının içinde oynatıp garip sesleri çıkarmakla anlattı. Bu, arabacıların atlarını hızlandırmak için çıkardıkları sese benziyordu.

Minnie, adam-akıllı heyecanlanmıştı. «Acaba nereye gitmiştir dersin?» diye sordu.

— «Bilmem ki. Artık olan olmuş bir kere.» Hanson'un gözlerinde alaycı bir ifade belirdi.

Minnie şaşkın bir tavırla başını salladı: «Ah, ah!» dedi. «Ne yaptığını bilmiyor ki.»

Hanson da, birsüre sonra ellerini öne doğru uzatarak: «E, öyle ama, sen ne yapabilirsin ki?» dedi.

Minnie'nin kadınlık yanı daha ağır basmıştı. Böyle durumlarda nelerle karşılaşılabileceğini hesaplamaya koyuldu. Sonra: «Ah!» dedi, «Zavallı kardeşim Carrie!»

Sabahın beşinde yapılan bu konuşma sırasında o küçük serüvenci de yeni odasında, tek başına, oldukça sıkıntılı bir uyku uyumaktaydı.

Carrie bazı imkânlar elde edeceğini düşündüğü için yeni durumu pek ilgi çekiciydi. Lüksün kucağında uyku kestirmeye can atan bir şehvet meraklısı değildi. Cüretinden kaygı duyarak, kurtuluşuna sevinerek, bir şeyler bulup bulamayacağını merak ederek, Drouet'nin ne yapacağını kestirmeye çalışarak yatağında dönüp duruyordu. O değerli kişinin de hayatı bir serüven yaşamasına fırsat verecek şekilde düzenlenmişti. Yapacaklarını elinde olmadan yapacaktı. Çevresini başka türlü davranmayı düşünecek kadar berrak göremeyecekti. İçindeki istekle gene o eski kovalama oyununa sürüklenmişti. Her sabah sıkı bir kahvaltı etmek ihtiyacını duyduğu gibi kendini Carrie ile oyalamak da onun için bir ihtiyaç olacaktı. Yaptıklarından biraz vicdan azabı duyacaktı, daha şimdiden kötülük yapmış, günah işlemiş sayılırdı; ama, duyduğu vicdan azabının pek üstün-körü olduğuna inanabilirsiniz.

Ertesi gün, Carrie'yi görmeye geldi. Genç kız onu odasına aldı. O gene aynı neşeli, canlı adamdı.

— «O!» dedi, «niye böyle tasalanıyorsun bakalım? Hadi, gel kahvaltıya gidelim. Bugün öbür giyeceklerini de almak istersin sanırım.»

Carrie ona iri gözlerinde durmadan değişen düşüncelerle baktı.

— «Ah, n'olurdu bir iş bulabilseydim!» dedi.

— «Onu da bulacaksın. Şimdiden tasalanmanın ne faydası var? Önce kendine çeki-düzen ver. Şehri gez. Ben seni üzmem.»

Carrie, yarı yarıya doğruyu söyleyerek: «Üzmeyeceğini biliyorum» dedi.

— «Ayağında yeni pabuçlar var değil mi? Uzat bakayım ayaklarını? Vay, pek de güzel duruyorlar! Ceketini de giy.»

Carrie emri yerine getirdi.

— «Bu da tıpatıp sana uymuş, değil mi?» Drouet ceketin bel kısmını düzeltip kızı biraz geriden seyrederken gerçekten pek zevk alıyordu. «Şimdi senin ihtiyacın olan şey yeni bir etekten ibaret. Hadi, kahvaltıya gidelim.»

Carrie şapkasını giydi.

Drouet: «Eldivenler nerede?» diye sordu.

Carrie eldivenleri çekmenin gözünden çıkardı. «İşte bur'da» dedi.

— «Hadi öyleyse, yürü.»

Böylece ilk korku saati geçip gitti.

Her defasında da böyle oluyordu. Drouet onu pek yalnız bırakmıyordu. Carrie'nin tek başına dolaşmaya da vakti oluyordu ama, genellikle Drouet ona şehri gezdirerek saatlerini dolduruyordu. Carson'da Pirie mağazasından Carrie'ye güzel bir etekle bir de kemer almıştı. Genç kız, Drouet'nin parasıyla, süslenmesi için gerekli ufak-tefeği almış, sonunda da tam manâsıyla başka bir kız olup çıkmıştı. Ayna da onun çoktandır inandığı bazı şeylerin doğruluğunu ispatlıyordu. Carrie güzeldi; evet, gerçekten güzeldi. Şapkası ne de güzel oturmuştu! Ya gözleri, güzel değil miydi yani? Küçücük kıpkırmızı dudağını ısırıp, ilk defa, kuvvetli olmanın heyecanını duydu. Drouet de öyle iyi bir adamdı ki!

Bir akşam o devirde pek tutunan «Mikado» operasını görmeye gittiler. Operadan önce de Dearborn Caddesi'ndeki Windsor Lokantası'na uğradılar. Bu lokanta Carrie'nin oturduğu eve bir hayli uzaktı. Soğuk bir rüzgâr esiyordu. Carrie odasının penceresinden batıda gökyüzünün, batan güneşin ışıklarıyla, hâlâ pembe olduğunu, göğün karanlıkla birleştiği yerde, yani tepede ise soğuk bir mavi renge büründüğünü görmüştü. Gökyüzünün ortasında asılı duran ince-uzun pembe bir bulut da uzak bir denizde göze çarpan bir adaya benziyordu. Nasılsa karşıdaki

ağaçların ölü dallarının sallanışı Carrie'ye aralık aylarında evinin penceresinden görmeye alışık olduğu manzarayı hatırlatmıştı. Durdu, ellerini oğuşturdu.

Drouet: «Nen var?» diye sordu.

Carrie, dudakları titreyerek: «Ah, bilmiyorum!» dedi.

Drouet bir şeyler sezinlemişti, hemen kolunu kızın boynuna dolayıp kolunu okşadı. Şefkatle: «Hadi» dedi, «hiçbir şeyin yok»

Carrie ceketini giymek üzere döndü.

— «Bu akşam boynuna kürkünü sarsan iyi edersin.»

Wabash'tan Adams Caddesi'ne oradan da batıya doğru yürüdüler. Mağazaların ışıkları altın renk dalgaları içinde etrafta saçılmaya başlamıştı bile. Sokak lambaları tepelerinde parıldıyordu, daha yukarılarda ışıklı pencereler vardı. Soğuk rüzgâr yüzleri kamçılıyor, bir kasırga gibi uğuldayarak esiyordu. Akşamın saat altısında evlere dönüş akını başlamıştı, bir itiş-kakıştır gidiyordu. Pardösülerin yakaları kulakları örtmüştü, şapkalar iyice aşağıya çekilmişti. Küçük tezgâhtar kızlar ikili, dörtlü topluluklar halinde, konuşa, gülüşe, sallana sallana yürüyorlardı. Sıcak kanlı insanlığın manzarasıydı bu.

Birdenbire, bir çift göz Carrie'nin gözleriyle karşılaşıp onu tanıdı. Bu gözler, kötü giyinmiş bir kız topluluğunun arasından bakıyorlardı. Elbiselerinin renkleri solmuş, üstlerinden dökülüyordu; ceketleri eskiydi, yüzlerini de pek berbat boyamışlardı.

Carrie gözlerin bakışını da, kızı da tanıdı: Kundura fabrikasında makinelerde çalışanlardan biriydi bu. Kız önce pek de emin olmadan baktı; sonra başını çevirdi, bir daha baktı. Carrie kızla aralarında büyük bir dalganın yuvarlandığını sezer gibi oldu. Eski elbisesiyle eski makine geri geldi. Gerçekten makineyi çalıştırıyormuş gibi oldu. Carrie birine çarpıncaya kadar. Drouet bir şeyin farkına varmadı.

— «Düşünceye daldın galiba» dedi.

Yemek yiyip tiyatroya gittiler. Bu gördükleri Carrie'yi pek memnun etmişti. Salonun renkleri, zarafeti gözüne takılmıştı. Bulunduğu yerle, güçlü kişilerle, çok uzaktaki ülkelerle, harikulâde insanlarla ilgili derin hayallere daldı. Temsil bitince de arabaların şangırtıları, şık hanımların kalabalığı onu şaşkın şaşkın baktırttı.

Hanımların, beylerin ağır ağır ilerledikleri, eteklerin hışırdadığı, dantellerle örtülü başların sallanıp aralık dudaklar arasından bembeyaz dişlerin göründüğü şatafatlı bekleme salonuna geldikleri zaman Drouet: «Dur bakalım» dedi, «şunları seyredelim.»

Araba kâhyası: «Altmışyedi» diye sesini tatlı bir ahenkle yükselterek bağırıyordu. «Altmışyedi!»

Carrie: «Güzel değil mi?» diye sordu.

Drouet: «Müthiş!» dedi. O da genç kız kadar bu güzellik, neşe gösterisinin etkisi altında kalmıştı. Kızın kolunu sevgiyle sıktı. Bir ara Carrie başını kaldırdı. Gülümseyen dudaklarının arasından düzgün dişleri parlıyordu, gözleri de ışıl-ışıldı.

Dışarı çıkarlarken Drouet, Carrie'nin kulağına eğildi: «Çok hoşsun!» dedi. Tam araba kâhyasının iki hanımı bindirmek için bir arabanın kapısını açtığı yerdeydiler. Drouet: «Sen işi bana bırak, araba bulayım» diye gülümsedi.

Carrie'nin zihni hayatın çevrintisiyle öylesine doluydu ki bunları duymadı bile.

Tiyatrodan sonra bir şeyler atıştırmak üzere bir lokantaya uğradılar. Zaman kervanı Carrie'nin zihnine yarım-yamalak takılır gibi oldu ama, onu yönetecek bir aile düşüncesi kalmamıştı artık. Kendine göre bazı alışkanlıklar edinecekse onların yeri burasıydı. Alışkanlıklar tuhaf şeylerdir. Hiç de dine düşkün olmayan bir kimseyi dua etmek için yatağından kaldırabilir. Bu dualar bir bağlılık işareti değil, sadece bir gelenektir. Alışkanlıkların kurbanı, yapmayı bir gelenek haline getirdiği işi yapamayınca, zihninde bir kurcalanma olur. Bu biraz da alışılmışın dışına çıkmanın verdiği tedirginliktir. O kimseye vicdanının sesi gibi gelir, hani şu insanı daima doğruluğa yöneltmek isteyen değişmez ses gibi. Alışılmıştan uzaklaşma yeteri kadar beklenmedik bir olaysa, alışkanlığın sürükleyişi mantığını kullanamayan kurbanın dönüp hesapsız-kitapsız işler yapmasını sağlayacak derecede ağır olur. Böyle birisi: «Çok şükür, görevimi yaptım» diyecektir. Gerçekte ise o bozulamayan hilesini bir kere daha tekrarlamaktan başka bir şey yapamamıştır. Carrie öyle fevkalâde geleneksel bir aile hayatına alışmamıştı. Alışmış olsaydı üzülmesi de daha bilinçli olurdu.

Eh, yemek eni-konu samimî bir hava içinde geçti. Çeşitli olayların etkisi altında Drouet'den yayılmakta olan o güzel görünmez ihtirasın, yemeğin, hiç de alışkın olmadığı lüksün etkisi altında Carrie rahatladı, kulaklarını açıp dinlemeye koyuldu. İşte gene şehrin çekici etkisinin kurbanıydı.

En sonunda Drouet: «E, artık gitsek iyi olur» dedi.

Tabaklarıyla oynamaya başlamışlardı, bakışları da sık sık karşılaşıyordu. Carrie erkeğin bakışlarını fark edince içi heyecanla titredi, erkeğin bir şey anlatırken sanki daha iyi etkilemek içinmiş gibi, elini eline bir değdirişi vardı ki! Şimdi de, gitmekten söz ederken, gene elini Carrie'nin eline değdirmişti.

Kalkıp sokağa çıktılar. Şehrin aşağı bölümü şimdi iyice tenhalaşmıştı. Islık çalarak gezinen biriki aylak insan, birkaç kapalı araba, birkaç da açık arabadan başka görünürlerde bir şey yoktu. Wabash Caddesi'nden aşağı doğru ağır ağır yürüdüler. Drouet hâlâ küçük bil-

gi kitabındakileri sayıp dökmekle meşguldü. Carrie'nin koluna girmişti, açıklamalarını yaparken de kızın kolunu kendine doğru biraz daha çekmişti. Arada-sırada biriki nükteli sözden sonra ona bakıyor, göz göze geliyorlardı. En sonunda, basamaklara geldiler. Carrie birinci basamakta duruyordu. Bu durumda boyu Drouet'nin boyu ile bir olmuştu. Drouet onun elini yakalayıp şefkatle tuttu. Carrie çevresine dikkatle bakınıp hayal kurarken Drouet de olanca dikkatiyle ona bakıyordu.

Aşağı-yukarı o saatlerde, Minnie derin uykudaydı. Tasalı düşüncelerle geçen bir akşamdan sonra bitkin bir halde derin uykuya dalmıştı. Dirseğini pek biçimsiz bir şekilde yandan altına almıştı. Bu şekilde duran kaslar sinirleri tedirgin etmişti, şimdi de genç kadının uykulu zihninde belli-belirsiz bir manzaranın hayali yüzüyordu. Rüyasında, Carrie ile birlikte, eski bir kömür madeninin yanında olduklarını gördü. Uzun keçiyolunu, toprak yığınını, kömür artıklarını görüyordu. Oradaki derin bir kuyuya bakıyorlardı. Çok derinde, kuyunun duvarının belli-belirsiz bir gölge halini aldığı kısımda garip ıslak taşlar gözlerine çarpmıştı. Madene indirilmek için kullanılan eski bir sepet, aşınmış bir halata bağlı, orada asılı duruyordu.

Carrie: «Hadi binelim» dedi.

Minnie: «Yo, olmaz» dedi.

Carrie: «Hadi, yürü» dedi. Sepeti yukarı çekmeye başladı. Şimdi de ablasının karşıkoymalarına aldırmadan sepete atlamış, aşağıya iniyordu.

Minnie: «Carrie!» diye seslendi. «Geri dön!»

Carrie artık çok aşağılardaydı, gölgeler onu yutuvermişlerdi.

Minnie kolunu kıpırdattı. Şimdi o esrarlı görüntü garip bir şekilde değişivermişti. Bulundukları yer Minnie'nin hiç görmediği sularla çevrili bir yerdi. İleriye doğru bir hayli uzayan bir tahtanın, ya da başka bir şeyin üzerindeydiler. Carrie en uçtaydı. Çevrelerine bakındılar. Şimdi o tahta gibi şey suda batmaya başlamıştı. Minnie suyun şırıltısını duyuyordu.

— «Buraya gel, Carrie!» diye haykırdı ama, Carrie uzaklara erişmekteydi. Sanki kızcağız çekilir gibiydi, artık ona seslenmek de güçleşmişti.

Minnie: «Carrie» diye seslendi, «Carrie!» Genç kadına kendi sesi bile pek uzaktan geliyor gibiydi. Garip sular her şeyi bulandırıyordu. Minnie sanki bir şey kaybetmiş gibi acı içinde geri döndü. Anlatılamayacak derecede büyük bir üzüntü içindeydi. Hayatında böylesine üzülmemişti.

Kadıncağızın yorgun kafası buna benzer birsürü garip hayallerle, bulanık garip görüntülerle uğraştı. Son gördüğü rüya üzerine avaz avaz bağırdı: Carrie kocaman bir kayanın üzerinden yuvarlanıyordu. Taşı tutan parmakları kaymış, aşağıya düşüyordu.

Hanson, tasalı bir halde, karısını omzundan tutup sarsarak: «Minnie, nen var?» diye seslendi. «Hişşt, uyansan-a!»

Minnie uykulu uykulu: «Ha, ne var?» diye sordu.

Kocası: «Uyan» dedi. «Öbür yanına dön. Uykunda konuşuyorsun.»

★

Bir hafta kadar sonra Drouet pek şık giyinmiş züppe bir tavırla Fitzgerald and Moy Şirketi'ne uğradı.

Hurstwood, yazıhanesinin kapısından bakarak: «Merhaba, Charley!» diye seslendi.

Drouet o yana doğru seğirtti, Hurstwood'un masasına yaklaştı.

Hurstwood: «Ne zaman yola düzüleceksin?» diye sordu.

Drouet: «Pek yakında» dedi.

Hurstwood: «Bu defaki gelişinde seni pek göremedim» dedi.

— «Şey, işlerim vardı da.»

Birkaç dakika genel konulardan söz açıp konuştular. Sonra, Drouet, sanki aklına yeni gelmiş gibi: «Yahu» dedi, «bir akşam dışarı çıksan-a».

— «Çıkayım ama, nereye gideyim?»

Drouet gülümseyerek: «Benim evime, elbette» dedi.

Hurstwood başını kaldırıp merakla baktı, dudaklarında belli-belirsiz bir gülümseme vardı. O bilgiç tavrıyla Drouet'nin yüzünü inceledi, sonra kibar bir bey havası içinde: «Elbette, seve seve gelirim» dedi.

— «Güzelce iskambil oynarız.»

Hurstwood: «Gelirken bir şişe de içki getirebilir miyim?» diye sordu.

— «Elbette. Seni onunla tanıştıracağım.»

GELECEĞİN ÇAKMAK KUTUSU: YEŞİL GÖZ

IX

HURSTWOOD'UN Lincoln Park yakınlarında Kuzey Kesimi'ndeki evi o devirde pek gözde olan cinsten bir tuğla binaydı. Üç katlıydı, birinci kat sokaktan biraz aşağıda kalıyordu. İkinci kat boydan boya camdı; önünde de sekiz buçuk metre genişlikte, üç buçuk metre derinlikte yemyeşil çimenli bir bahçe vardı, arkada da komşuların çitleriyle

ayrılmış küçük bir avlu. Burada bir de ahır yapılmıştı. Hurstwood'un atıyla iki tekerlekli arabası burada dururdu.

Evin on odasını Hurstwood, karısı Julia, oğlu küçük George, kızı Jessica kullanıyordu. Bunlardan başka bir de orta hizmetçisi vardı. Bn. Hurstwood kolay beğenmesini bilmeyen bir kadın olduğu için hizmetçi sık sık değişiyordu. Sofrada: «George, dün Mary'yi kovdum» şeklindeki sözler hiç de seyrek duyulmazdı. Hurstwood'un tek karşılığı da hep: «Peki» olurdu. Bu kin yaratıcı konuyu tartışmaktan bıkalı çok olmuştu.

Sevimli bir ev havası dünyamızın çiçeklerinden biridir. Bundan daha narin, nazik, daha güçlü olmak için hesaplanmış, içinde huylar beşiklenip beslenen bir şey daha yoktur. Böyle yararlı bir etkeni denememiş olanlar sevimli bir müzikle, garip bir solukla gözyaşının göz pınarlarında nasıl parladığını anlayamazlar. Ulusun kalbini bağlayıp heyecanlandıran o esrarlı telleri de asla öğrenemezler.

Hurstwood'un oturduğu yerin pek de böyle bir yuva havası taşıdığı söylenemezdi. Hoşgörürlükten, saygıdan yoksundu ki bunlar olmayınca da ev bir hiçtir. İçeride güzel eşyalar vardı. Bu evde yaşayanların sanat anlayışının elverdiği derecede düzenli yerleştirilmişlerdi. Yumuşak halılar, gösterişli koltuklar, kanepeler, büyük bir piyano, adı duyulmamış bir heykeltraşın yaptığı bilinmeyen bir Venus heykeli, kimbilir nerelerden toplanmış, genellikle mobilyacılarda eşyalarla birlikte satılan birsürü tunç heykel vardı.

Yemek odasında içi pırıl-pırıl parlayan sürahilerle, daha başka çeşitli cam eşya ile dolu bir camlı dolap vardı. Bunların yerleştirilmesi hakkında bir şey söylemek imkânsızdı. Bu ancak Hurstwood'un bildiği bir işti. İş hayatında bu konu üzerinde yıllarca inceleme yapmıştı. Eve gelen her hizmetçi kız, işe başladıktan kısa bir süre sonra, ona bu işin ne ince sanat istediğini anlatmaktan pek de az zevk almıyordu. Hiç de öyle geveze bir adam değildi; tersine, ev hayatındaki davranışlarında herkesçe bilinen, «kibarca» deyimiyle nitelendirilecek bir ağırbaşlılık göze çarpıyordu. Hiç tartışmazdı, açık konuşmazdı. Davranışlarında biraz da katı hüküm vermekten hoşlanan bir kimse havası vardı. Düzeltemediği şeyleri yok sayardı. Yapılamayacak şeylerden uzaklaşmak gibi bir eğilimi vardı.

Jessica'sı onu bir zamanlar eni-konu sevmişti; hele daha genç, başarısının daha sınırlı olduğu devrede. Ama, Jessica şimdi onyedi yaşında ağırbaşlı, bağımsız bir insan olmaya başlamıştı. Bu da anasına, babasına karşı pek büyük bir sevgi göstermesine engeldi. Lisede okuyordu, hayat hakkındaki görüşleri de soylu bir kişinin görüşlerinden farksızdı. Güzel giyim eşyasından hoşlanıyordu, hiç durmadan yeni şeyler almak istiyordu. Aşk düşüncesi, zarif bir eve yerleşmek hayali kafasının içinde dolaşıyordu. Okulda aileleri gerçekten zengin olan, ba-

baları derli-toplu işlere ortak, ya da sahip bulunan kızlar tanımıştı. Bunlar geldikleri evlerin havasına uygun tavırlar takınıyorlardı. Jessica'nın okulda ilgilendiği kızlar hep böyleleriydi.

Küçük George Hurstwood yirmi yaşındaydı, daha şimdiden büyük bir inşaat şirketinde, ilerisi için büyük umutlar veren bir delikanlı olarak çalışıyordu. Evin masraflarına hiç karışmıyordu, parasını emlâk işine yatırmak için biriktirdiği sanılıyordu. Birazıcık kabiliyeti, bir hayli gururu, eğlence merakı vardı, yalnız, eğlence merakı ne olursa olsun, şimdilik onun görevlerini etkilememişti. Kendi tasarılarıyla, hayalleriyle dolu olarak eve gelip gidiyor, arada-sırada annesine biriki çift laf söylüyor, babasına da biriki olaydan söz ediyordu ama, genellikle havadan, sudan konuşmalara katılmakla yetiniyordu. İsteklerini başkaları görsün diye açığa vurmuyordu. Evin içinde onun isteklerini bilmek isteyen bir kimse de bulamamıştı.

Bn. Hurstwood, hep parlamak için çalışmış, bunun için gerekli olan üstünlük özelliklerinin bir başka yanda kalmasına da eni-konu üzülmüştü. Onun hayat hakkındaki bildikleri istediği halde bir türlü içine giremediği kibarlar çevresinden öteye gidememişti. Kendi hesabına buna artık imkân kalmadığını da bilmiyor değildi. Kızı için ise çok daha iyi şeyler umuyordu. Jessica'nın yardımıyla kendisi de biraz daha yükselebilirdi. Oğlu George'un elde edebileceği başarılarıyla da çevresine biraz daha yukardan bakmayı sağlayabilirdi. Hurstwood'un bile durumu oldukça iyiydi; kadıncağız yalnız kocasının emlâk işlerinin gelişmesini istiyordu. Kocasının emlâki şimdilik azdı ama, geliri hayli yüksekti, Fitzgerald and Moy Şirketi'ndeki durumu da iyiydi. Bu iki bey de Hurstwood ile iyi geçiniyorlardı, onunla samimî konuşuyorlardı.

Böyle adamların yarattıkları havayı herkes biliyor olmalı. Hepsi de aynı çapta olan bine yakın küçük konuşmada kendini göstermiştir.

Bir cuma akşamı küçük George sofrada: «Yarın Fox Gölü'ne gidiyorum» diye bir açıklamada bulundu.

Bn. Hurstwood: «Orada ne var ki?» diye sordu.

— «Eddie Fahrway yeni bir gezi motoru almış, benim de gidip nasıl işlediğini görmemi istiyor.»

— «Motor arkadaşına kaça mal olmuş?»

— «Eh, ikibin dolardan fazlaya. Ama, çok fiyakalı bir tekneymiş!»

Hurstwood da, «Fahrway'in babası para yapıyor olmalı» dedi.

— «Sanırım ki öyle. Jack, Vega-cura'yı Avustralya'ya gönderdiklerini söyledi. Geçen hafta da koca bir sandığı Kap şehrine göndermişler.»

Bn. Hurstwood: «Aman yarabbi, olacak şey mi bu!» dedi. «Daha dört yıl önce Madison Caddesi'nde bir zemin katta oturuyorlardı.»

— «Jack bana gelecek bahara Robey Caddesi'nde altı katlı bir bina yaptıracaklarını söyledi.»

Jessica: «Düşünün bir kere!» dedi.

O akşam Hurstwood erken çıkmak istemişti. «Ben şehre gideceğim» dedi.

Bn. Hurstwood yerinden kalkmadan, «Pazartesi günü McVicker'lere gidecek miyiz?» diye sordu.

Hurstwood ilgisiz bir tavırla: «Evet» dedi.

Şapkasıyla paltosunu almak için yukarı çıktığı zaman ötekiler de yemeklerine devam ettiler. Biraz sonra kapı kapandı.

Jessica: «Galiba babam gitti» dedi.

Genç kızın okulla ilgili haberleri ayrı bir önem taşıyordu. Bir gün: «Okulun lise kısmında bir temsil verecekler, ben de rol alacağım» diye bir haber verdi.

Annesi: «Ya öyle mi?» diye sordu:

— «Evet. Yeni bir elbiseye ihtiyacım olacak. Okulun en hoş kızlarından bazıları rol alacaklar. Bayan Palmer Portia rolünü oynayacak.»

Bn. Hurstwood, gene: «Öyle mi?» dedi.

—«O Martha Grictwold'a gene rol vermişler. Budala, rol yapabildiğini sanıyor!»

Bn. Hurstwood, anlayışlı bir tavırla: «Ailesinin de hiç değeri yok galiba» dedi. «Meteliksizler, değil mi?»

— «Öyle. Kilise faresi kadar fakir insanlar.»

Jessica okulda birçoğu onun güzelliğine hayran kalan oğlan çocuklar arasında dikkatle bir ayırım yapabiliyordu. Bir akşam annesine: «Ne dersin, anne» dedi, «şu Herbert Crane benimle arkadaş olmak istedi.»

Annesi: «O da kim, yavrum?» diye sordu.

Jessica, güzel dudaklarını ısırarak: «O mu, hiç!» dedi. «Okulda öğrenci. Hiçbir şeyi yok.»

Sabun imalâtçısı Blyford'un oğlu Blyford bir akşamüstü okuldan eve kadar Jessica ile gelince hikâyenin öbür yüzü de meydana çıktı. Bn. Hurstwood, üçüncü katta, salıncaklı koltuğuna oturmuş, hem kitap okuyor, hem de arada-sırada pencereden dışarı bakıyordu. Jessica yukarı çıkınca: «Yanındaki kimdi, kızım?» diye sordu.

— «Bay Blyford, anne.»

— «Öyle mi?»

Jessica: «Evet. Beni biraz parkta gezdirmek istiyor» dedi. Merdivenleri koşa koşa çıkmaktan yüzü biraz kızarınıştı, annesinden izin istedi.

Annesi de: «Peki, yavrum» dedi. «Ama, geç kalma.»

İki genç caddede yürürlerken Bn. Hurstwood da pencereden ilgiyle

onları seyretti. Bu gerçekten pek hoşa gidecek bir manzaraydı; gerçekten öyleydi.

Hurstwood, yıllar yılı bu hava içinde, işi pek derin düşünmeden yaşamıştı. Daha iyisine kavuşmak için başını derde sokacak yaradılışta değildi. Ancak daha iyisi hemen o ânda, hem de pek kesin bir şekilde değişik bir durum meydana getirirse o zaman başkaydı. Şimdilik alıp vermeye, zaman zaman, bencilce, küçük olaylardan tedirgin olarak, bazan da soylu kişiler, toplum bakımından yüksek seviyede olanlar için özellikle hazırlanmış güzelliklerden zevk alarak gününü gün ediyordu. İdare ettiği yerdeki hayat onun hayatıydı. Vaktinin çoğunu orada geçiriyordu. Akşamları eve gittiği zaman bina ona hoş görünüyordu. Pek ender karşılaştığı istisnalar dışında, yemekler yenmeyecek gibi değildi; orta halli bir hizmetçinin hazırlayabileceği cinsten yemeklerdi bunlar. Her zaman iyi görünen oğluyla kızının konuşmalarıyla da bir bakıma ilgileniyordu. Bn. Hurstwood'u gururu, pek tantanalı bir havaya bürünmeye zorluyordu, Hurstwood için ise bu, sadelikten daha iyiydi. Aralarında kaybedilmiş bir aşk da yoktu, büyük bir hoşnutsuzluk duygusu da yoktu. Bn. Hurstwood'un herhangi bir konuda ileri süreceği düşünceler pek de şaşılacak şeyler olmazdı. Karı-koca birbirleriyle aralarında bir tartışma konusu çıkacak kadar sık konuşmazlardı. Herkesçe bilinen genel bir deyimle, kadının kendine göre birtakım fikirleri, kocasının da kendine göre birtakım fikirleri vardı. Arada sırada Hurtstwood, öyle bir kadınla karşılaşıyordu ki onun yanında karısı pek kusurlu bir insan haline geliyordu. Ne var ki, içinde uyanan gelip geçici tatminsizlik duygusu toplum içindeki durumu ile, biraz da siyasî tutumu ile karşılaştırılınca ortadan kayboluyordu. Ev hayatını bozamazdı, çünkü bu patronlarıyla olan ilişkisini etkilerdi. Patronlar rezalet çıkmasını istemezlerdi. Mevkiini elinde tutmak isteyen bir kimse ağırbaşlı davranmalı, temiz bir geçmişi olmalı, saygıdeğer aile bağları bulunmalıydı. Bundan dolayı, hep tedbirli davranmak zorundaydı. Akşamüstleri, ya da pazar günleri kalabalık arasında bulunduğu zamanlar mutlaka karısı, bazan çocukları da yanında olurdu. O bölgenin dinlenme yerlerine, ya da Wisconsin yakınlarındaki bu gibi yerlere arada-sırada gider, alışılmış yerleri gezip alışılmış işleri yaparak birkaç gergin, sahte, cilâlı gün geçirirdi. Buna ihtiyaç olduğunu biliyordu.

Tanıdığı orta halli kimseler sıkıntıya düştükleri zaman başını sallardı. Böyle şeyleri konuşmak doğru değildi. Yakın dostları arasında bu konuda bir tartışma yapıldığı zaman da bu işin saçmalığını belirtecek şekilde konuşurdu. «Bunu yapmasına bir diyeceğim yok, bütün erkekler böyle şeyler yaparlar ama, niye dikkatli davranmamış? Bir adam nekadar dikkatli olsa gene azdır.» Kusur işleyip yakalanan kimseye sevgisi kalmazdı.

Bundan dolayı, karısını sağa, sola götürmeye de hâlâ zaman ayırı-

yordu. Gittiği yerlerde tanıdıklarla karşılaşıp, karısının varlığı, ya da yokluğunu etkilemeyen basit eğlencelerle de oyalanmasa mutlaka bu geziler pek yorucu olurdu. Bazan karısını da hayli merakla seyrediyordu, çünkü Bn. Hurstwood bir bakıma hâlâ cazibeliydi, erkekler bakıyorlardı. Karısı sevimli, mağrur, iltifattan hoşlanan bir tipti, Hurstwood da bu özelliklerin bir araya gelmesinin onun durumundaki bir kadında bir facia yaratabileceğini pekâlâ biliyordu.

Kafasının tutturduğu yol yüzünden cinsiyete olan inancı da pek kuvvetli değildi. Karısı onun yaradılışındaki bir erkeğin güvenini, hayranlığını kazanacak meziyetlere asla sahip olamamıştı. Kadın onu canla, başla sevdiği sürece Hurstwood güvenmenin ne demek olduğunu bilirdi; ama, artık bu, onları bağlayan zincir olmaktan çıkınca... eh o zaman bir şeyler olabilirdi.

Şu son biriki yıl içinde evin masrafları bir hayli artmıştı. Jessica güzel elbiseler istiyordu, Bn. Hurstwood da kızının yanında sönük kalmamak için sık sık giyim eşyalarını artırıyordu. Daha önce Hurstwood hiçbir şey dememişti ama, bir gün homurdandı.

Bir sabah Bn. Hurstwood: «Jessica'ya bu ay yeni bir elbise almak gerekiyor» dedi.

O sırada Hurstwood aynanın karşısında kendine çeki-düzen vermekle meşguldü.

— «Daha geçenlerde elbise aldı sanıyordum» dedi.

Karısı, rahatça: «O sadece gece giyilecek bir elbiseydi» dedi.

Hurstwood: «Jessica son zamanlarda giyimine fazla para harcamaya başladı gibi geliyor bana» dedi.

Karısı: «Eh, eskisinden daha çok geziyor» diye kocasının söylediklerini bir sonuca bağladı. Yalnız adamın sesi ona daha önce hiç duymadığı bir ses gibi gelmişti.

Hurstwood fazla seyahat eden bir erkek değildi ama, bir yere giderken de karısını yanında götürmeyi âdet edinmişti. Bir süre önce belediye hesabına Philadelphia'ya bir heyet gönderilmesi kararlaştırılmıştı. Gezi on gün sürecekti. Hurstwood davet edilmişti.

Yüzünden hem cehalet, hem şehvet akan bir adam: «Orada bizi kimse tanımıyor» demişti. «İyi vakit geçirebiliriz.» Bu adam daima başına zorla uyan ipek şapkalar giyerdi. Sol gözü sanki gözünü kırpıyormuş gibi oynardı. «Sen de gelirsin, George.»

Ertesi gün, Hurstwood, karısına niyetini açıkladı:

— «Ben birkaç günlüğüne seyahate çıkıyorum, Julia» dedi.

Karısı başını kaldırarak sordu:

— «Nereye gidiyorsun?»

— «Bir iş için Philadelphia'ya gidiyorum.»

Bn. Hurstwood kocasının bir şeyler daha söylemesini bekleyerek bakmaya devam etti.

— «Bu defa seni evde bırakmak zorundayım.»

Hurstwood karısının bunu yadırgadığını fark etmişti. Yola çıkmadan önce Bn. Hurstwood ona biriki soru daha sordu ki bunlar adamın canını sıktı. Karısının can sıkıcı bir bağ olduğunu sezmeye başlamıştı.

Bu gezide Hurstwood pek eğlendi. Gezi sona erdiği zaman da geri dönmek ona pek zor geldi. İsteyerek yalan söylemeye alışkın değildi, bu geziyle ilgili açıklamalar yapmak düşüncesi de canını sıkıyordu. Bütün hikâye havadan, sudan sözlerle geçiştirildi ama, Bn. Hurstwood bunun üzerinde epey zihin yordu. Daha çok gezdi, daha iyi giyindi, gezinin acısını çıkarmak için tiyatroya da daha sık gitti.

Böyle bir hava ev hayatı çevresine pek zor girebilirdi. Alışkanlığın zoru, toplum anlayışının kuvveti sayesinde sürüp gidiyordu. Aradan zaman geçtikçe daha kurulaşması, sonunda kolayca yanıp biten çıra haline gelmesi mümkündü.

X

KIŞIN ÖĞÜDÜ: SERVETİN ELÇİSİ GELİYOR

DÜNYANIN kadınla, kadının görevleriyle ilgili tutumu bakımından, Carrie'nin aklî durumu üzerinde durmaya değer. Onunkilere benzeyen davranışlar kesin hükümlü bir teraziyle ölçülür. Toplumun geleneksel bir ölçüsü vardır, her şeyi bununla yargılar. Bütün erkekler iyi olmalı, bütün kadınlar namuslu olmalı. Öyleyse sen nerede kusur işledin ey alçak adam?

Spencer'ın bütün o bağımsız araştırmalarına, çağımızdaki natüralist düşünürlerimize rağmen pek çocuksu bir ahlâk anlayışımız var. Bir evrim kanununa uymaktan çok daha başka şeyler vardır bu konunun içinde. Üstelik, yalnız yeryüzündeki şeylere uymakla kalmaz, daha da derine iner. Bizim anladığımızdan daha da karışıktır. Önce, söyle bakalım: Kalp neden heyecanlanır? Neden bir acıklı ses ölmeden dünyayı dolaşır durur, açıkla bakalım! Gülün ışıkta, yağmurda açılışının sırrını, sebeplerini açıkla bakalım. İşte ahlâkın belli-başlı kuralları bunların varlığında gizlenmiştir.

Drouet: «Ah, ne cana yakın bir ganimet bu benimkisi!» diye düşündü.

Carrie kasvetli bir hava içinde: «Ah, kaybettiğim şey nedir?» diye düşündü.

Bizler de bu dünya kadar eski meselenin önünde ciddî, ilgi dolu, şaşkın bir halde durup ahlâkın gerçek kıvamını bulmaya çalışıyoruz... yani, doğrunun ne olduğunu belirten gerçek açıklamayı araştırıyoruz.

Toplumun belirli bir sınıfına göre Carrie pek rahat bir hayata kavuşmuştu. Yoksulların, her yağmurun, şiddetli yağmurun sillesini yiyenlerin gözünde kızcağız sakin bir limanda güven içinde yaşıyordu. Drouet, şehrin batı kesiminde, Union Park'ın karşısına düşen Ogden Meydanı'nda dayalı-döşeli üç oda kiralamıştı. Bu, küçük, yeşil halılarla kaplı, bir soluk alma noktasıydı. Bugün bile Chicago'da ondan daha güzel bir yer yoktur. En güzel oda parkın yeşilliklerine bakıyordu. Bugün ise orası kurumuş, sararmış, kararmıştır. Kış rüzgârlarıyla sallanan çıplak ağaçların ötesinden Union Park Kilisesi'nin, daha da uzakta başka birsürü kilisenin kulesi görünür.

Odalar yeterince iyi döşenmişti. Yerde koyu kırmızılı-sarılı, üzeri akla-hayale gelmez çiçeklerle dolu iyi cins bir Brüksel halısı vardı. İki pencere arasına kocaman bir billûr ayna yerleştirilmişti. Bir köşeyi de büyük, yumuşak, tüylü yeşil kadife örtülü bir kanepe kaplıyordu. Odaya birkaç tane de salıncaklı sandalye serpiştirilmişti. Birkaç tablo, birkaç halı, birkaç küçük parça cici-bici antika eşya da sayılırsa odada bulunanların hikâyesi anlatılmış sayılır.

Ön odanın karşısındaki yatak odasında Carrie'ye Drouet'nin aldığı bavul duruyordu. Gömme gardropta da bir hayli elbise asılıydı. Bunlar Carrie'nin şimdiye kadar sahip olduğu elbiselerin hepsinden fazlaydı, hepsinin de biçimleri pek hoştu. Bir üçüncü oda daha vardı ki burası gerekince mutfak gibi de kullanılabiliyordu. Drouet, arada-sırada sevdiği alaminüt yemekler yapılsın diye bir de portatif gaz ocağı almış, buraya yerleştirmişti. Son olarak evde bir de banyo vardı. E, genellikle, pek rahattı. Gaz lambasıyla aydınlatılıyor, ortak bir ocaktan ısıtılıyordu. Carrie'nin doğuştan çalışkan, tertipli bir insan olması bu evin gerçekten pek hoşa gidecek bir şekle girmesini sağlamıştı.

İşte Carrie'nin durumu böyleydi: Rahat bir hayata kavuşmuş, onu tehdit eden güçlüklerin birçoğundan kurtulmuştu. Ortaya çıkan yeni dertler ise, daha çok, zihnini rahatsız eden şeylerdi. Carrie öylesine değişmişti ki yepyeni, bambaşka bir insan olduğu da söylenebilirdi. Aynasına baktığı zaman vaktiyle gördüklerinden daha güzel bir Carrie görüyordu. Yalnız, beyninin içine bakınca... bu da kendisinin ve dünyanın düşüncelerini anlamak için yapılmış bir çeşit aynaydı. İşte o zaman daha kötü bir Carrie karşısına çıkıyordu. Bu iki hayal arasında bocalıyor, hangisine inanacağını kestiremiyordu.

Drouet: «Aman! sen küçük bir kraliçesin!» diye bağırmayı âdet edinmişti.

O zaman Carrie de ona, sevinç dolu, iri iri gözlerle bakıyordu.

Drouet: «Bunu sen de biliyorsun değil mi?» diyordu.

Carrie, bir kimsenin böyle düşünmesinden kıvanç duyarak: «Valla', bilmem ki!» diyordu. Gerçekte, onun sözlerine inanmakla birlikte, bocaladığı da oluyordu.

Yalnız onun sağduyusu hiç de övmeye hevesli bir Drouet değildi. Oradan kulağına daha başka sesler geliyor, o da bunlarla tartışıp yalvarıyor, sonra af diliyordu. Carrie'nin sağduyusu yasaların savunucusu, yetenekli bir akıl verici sayılamazdı. Bu sadece basit, küçük bir sağduyu idi. Daha doğrusu, dünyayı, Carrie'nin geçmişteki çevresini, alışkanlıklarını, âdetlerini karmakarışık bir şekilde temsil eden basit küçük bir sağduyu... Buna göre, insanların sesi gerçekten tanrının sesiydi.

O ses: «Ah! sen mahvolmuşsun!» diyordu.

Carrie: «Neden?» diye sordu.

— «Çevredekilere şöyle bir baksan-a! İyi olanlara bak. Senin yaptıklarını yapmak onlara kimbilir ne güç gelecektir! Şu iyi kızlara bir bakıver: Zayıf olduğunu anladıkları zaman senden kimbilir nasıl kaçacaklardır. Başarısızlığa uğramadan önce bir deneme yapmadın.»

Carrie, evde yalnızken, parkı seyrettiği zamanlar bu sesi duyuyordu. Ses ancak başka şeyler araya girmediği, işin güzel tarafı fazla göze çarpmadığı, Drouet orada bulunmadığı zamanlar pek seyrek kulağına geliyordu. Baştan iyice duyuluyordu ama, hiç de insanı tüm olarak inandırıcı bir gücü yoktu. Hep bu sese bir karşılık çıkıyordu. Aralık günleri hep bir korku gibi dikiliyordu. Carrie yalnızdı; istek doluydu; ıslıklar öttüren rüzgârdan korkuyordu. İsteklerin sesi sorunun karşılığını onun yerine veriyordu.

Yazın o parlak günleri bir geçti mi artık şehir o uzun kış boyunca kaybolmayan kasvetli kurşuni örtüsüne sarınır. Şehrin bitmez-tükenmez binaları kurşuni görünür, gökyüzü, sokaklar hep sıkıcı bir havaya bürünür. Dağınık, yapraksız ağaçlar, rüzgârın getirdiği tozlar, kâğıtlar o rengin genel görüntüsünün kasvetini artırmaya yarar hep. O uzun, dar caddelerde esen soğuk rüzgârda acı düşünceler yaratan bir özellik vardır. Sadece şairler, sanatçılar, ya da bunun inceliğinin kendi malı olduğunu iddia eden o üstün kafa değil, köpekler de, bütün insanlar da bunu hissederler. Bunların anlatma gücü şairinki kadar kuvvetli değilse de onun kadar duyarlar. Telin üzerindeki serçe, kapı önündeki kedi, ağır yükünü zorlukla çeken araba atı kışın o uzun keskin soluğunu sezerler. Canlı cansız hayatın tümünü kalbinden vurur. Neşenin o suni ateşi, kâr arayan ticaretin telâşı, zevk satan eğlenceler olmasa, çeşitli tüccarlar, tesisleri olmadan müşteriyi memnun etmekte zorluk çekseler, sokaklarımız o muazzam ışıklarla, telâşlı alıcılarla dolu olmasa, kışın soğuk elinin kalbe nasıl sımsıkı yapıştığını, güneşin hissemi-

ze düşen ışıktan, ısıdan bizi yoksun bıraktığı günlerin ne maneviyat bozucu günler olduğunu çarçabuk keşfederdik. Biz böyle şeylere düşünüldüğünden daha çok bağlıyızdır. Bizler sıcağın yarattığı, onsuz göçüp gidiveren sinekleriz. Böyle kurşuni bir günün sıkıcılığında o gizli ses zayıfladıkça zayıflar.

Böyle zihin uyuşmazlıkları her zaman son dereceye varmazdı. Carrie hiç de öyle asık yüzlü, aksi bir yaratık değildi. Üstelik, kesin olarak gerçeği yakalamaya da pek niyeti yoktu. Bu konu üzerinde düşünmenin yarattığı mantıksızlık dehlizinden çıkmanın yolunu bulamayacak olursa oradan bütün bütün uzaklaşıverirdi.

Bu süre içinde Drouet hep kendi türündekiler için örnek sayılabilecek şekilde davrandı. Carrie'yi epey gezdirdi, ona pek çok para harcadı, seyahate çıkarken onu da götürdü. Kısa süreli yolculuklara çıktığı zamanlar Carrie'nin biriki gün yalnız kaldığı da oluyordu ama, genellikle Drouet'yi pek sık görüyordu.

Bir arada yaşamaya başladıklarından kısa bir süre sonra Drouet, bir sabah: «Bak ne diyeceğim, Carrie» diye mırıldandı. «Arkadaşım Hurstwood'u bize çağırdım. Bir gün gelecek, akşam yemeğini birlikte yiyeceğiz.»

Carrie, şüphe içinde: «Kim bu adam?» diye sordu.

— «Şey, iyi bir adamdır. Fitzgerald and Moy Şirketi'nin müdürü.»

— «O da ne demek oluyor?»

— «Şehrin en güzel dinlenme yeri. Uzakta, çok hoş bir yerdir.»

Carrie bir ân şaşkınlıktan kurtulamadı. Drouet'nin arkadaşına ne söylediğini, kendisinin nasıl davranması gerektiğini merak ediyordu.

Drouet, onun düşüncesini sezerek: «Bunda önemsenecek bir şey yok» dedi. «Hurstwood bir şey bilmiyor. Sen şimdi Bayan Drouet'sin.»

Erkeğin sözlerinde Carrie'ye düşüncesizce görünen bir taraf vardı. Drouet'nin pek de derin mantık sahibi olmadığını anlamıştı.

Drouet'nin bol keseden yapmış olduğu vaitleri düşünerek: «Niçin evlenmiyoruz?» diye sordu.

— «Eh, evleneceğiz, canım. Benim şu küçük işi halleder etmez evleneceğiz.»

Drouet sahibi olduğu, pek çok ilgi, dikkat istediğini belirttiği bir emlâk işinden söz ediyordu. Dediğine göre bu işler onun dilediği gibi düşünmesine, yaşamasına fırsat vermiyordu.

— «Ocakta Denver gezisinden döner dönmez bu işi hallederiz.»

Carrie bunu bir umut kapısı olarak kabul etti. Bu bir bakıma sağduyusuna da melhem oluyor, onu düşüncelerden de hoş bir şekilde sıyırıveriyordu. Bu durumda işler yoluna girecek demekti. Carrie'nin davranışları da haklı çıkacaktı.

Drouet'ye tutkun değildi. Kendisi ondan daha kurnazdı. Onun eksiklerini de belli-belirsiz bir şekilde fark etmeye başlamıştı. Böyle olmasaydı, Drouet'yi aşağı-yukarı tanımasaydı, şimdikinden daha kötü bir durumda olurdu. Erkeğin sevgisini kazanamamak, ilgisini kaybetmek, savrulup atılmak, ortada bırakılmak korkusuyla perişan olurdu. Biraz bocalamış, başlangıçta biraz da tasalanmış, onu bütün bütün kendine mal etmek istemişti ama, sonradan beklemek onu rahata kavuşturmuştu. Onun hakkında ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini pek bilemiyordu.

Hurstwood evlerine geldiği zaman Carrie Drouet'den yüz kere daha akıllı bir erkekle karşılaştı. Adam Carrie'ye karşı kadın cinsinin her üyesinin hoşuna giden o tuhaf saygılı tavırları takındı. Aşırı derecede utangaç değildi, aşırı derecede girgin de değildi. En çekici tarafı da nezaketiydi. Kendi cinsi arasında güzel tüylü kuşları, yani müşterisi olan tüccarları, meslek adamlarını avlamanın yollarını öğrenmiş olduğu için hoşuna giden bir kimseyi kendine bağlamak istedi mi daha da kibar davranırdı. Hele güzel bir kadın onu bu şekilde davranmaya daha da zorlardı. Sakindi, kendi halindeydi, güven doluydu. Daima çevresindekilere hizmet etmeye hazır, özellikle bir hanımı daha fazla sevindirecek bir işi yapmaya hazır gözükürdü.

Drouet de avın dişe dokunacak bir şey olduğunu anladığı zamanlar aynı meziyetlere sahip olduğunu gösterirdi ama, Hurstwood'daki o gösterişçi tavırları takınmayı düşünemeyecek derecede bencil bir insandı. Aşırı derecede neşeli, aşırı derecede hayat dolu, aşırı derecede kendinden emindi. Aşk sanatı konusunda pek tecrübesi olmayanlarla iyi anlaşırdı. Kadının bir parçacık tecrübesi, sağduyusu olursa pek feci bir şekilde başarısızlığa uğrardı. Carrie'de de ikinci özellikle dolu, birincisinin eseri dahi görülmeyen bir kadın bulmuştu. Fırsatlar onun kucağına düşüverdiği için talihli sayılırdı. Birkaç yıl sonra, birazcık tecrübe edinmiş, bir parçacık da başarıya ulaşmış olunca Carrie'nin yanına dahi yaklaşamaz olmuştu.

Sözü geçen akşam, Hurstwood, Carrie'ye gülümseyerek: «Bu eve bir de piyano almalıydın, Drouet» dedi. «Karın çalardı.»

Drouet bunu düşünmemişti. Hemen: «Sahi piyano almalıydık» dedi.

Carrie: «Ama, ben çalmasını bilmem ki» diye söze karıştı.

Hurstwood: «Piyano çalmak pek de zor değildir» dedi. «Birkaç hafta içinde öğrenebilirsiniz.»

Hurstwood o akşam eğlenmeye pek hazırlıklı görünüyordu. Kıyafeti özellikle yeni zengin görünüşlüydü. Ceketinin yakası dimdik duruyordu ki bu da en iyi cins kumaşlarda göze çarpan bir özellikti. Yeleği de Skoç cinsi kareli kumaştandı, iki sıralı iri inci düğmelerle süslenmişti. Kravatı da parlak, gösterişli ipeklidendi; pek bağırmamak-

la birlikte, göze çarpmamazlık da etmiyordu. Onun giydikleri Drouet'ninkiler kadar zorla göze batmıyordu ama, Carrie malzemenin zerafetini de fark etmişti. Hurstwood'un pabuçları yumuşak, siyah vidaladandı, pek hafif cilâlanmıştı. Drouet alışılmış deri pabuç giyerdi, Carrie yumuşak derinin çok daha makbul olduğunu düşünmeden edemiyordu. Bunları farkına varmadan düşünmüştü. Bunlar zaten ortamın yarattığı özelliklerdi. Drouet'nin görüşüne alışmıştı.

Bir süre havadan, sudan konuşulduktan sonra Hurstwood: «Bir el altmışaltı oynar mıyız?» diye sordu.

Carrie'nin geçmişini bildiğini açığa vurabilecek şeylerden uzak durmaya bakıyordu. Kişilerden hiç söz etmiyor, hiç kimseyi ilgilendirmeyecek konularda konuşmaya dikkat ediyordu. Bu davranışıyla Carrie'yi rahata kavuşturmuş, kibar, şakacı tavırlarıyla da onu eğlendirmişti. Onun söyledikleriyle gerçekten ilgileniyormuş gibi davranıyordu.

Carrie: «Bu oyun nasıl oynanır ben bilmiyorum» dedi.

Hurstwood pek sevimli bir tavırla: «Charlie» diye söylendi, «sen görevlerinin bir kısmını ihmal ediyorsun. İkimiz size öğretiriz.»

Hurstwood, zarif tavırlarıyla, Drouet'nin zevkini beğendiğini ima etmişti. Davranışlarında da orada bulunmaktan pek kıvanç duyduğunu anlatan bir hava vardı. Drouet kendini arkadaşına her zamankinden daha yakın hissetti. Bu duygu Carrie'ye karşı da daha çok saygı duymasını sağlamıştı. Hurstwood'un olumlu havası sayesinde Carrie'nin varlığı da yeni bir ışık kazanmıştı. Durum gittikçe canlanıyordu.

Hurstwood, pek kibar bir tavırla, Carrie'nin omzuna eğilerek: «Bakayım sizde hangi kâğıtlar var» dedi. Bir saniye kadar kâğıtlara baktı sonra: «Pek de fena değil» diye söylendi. «Talihiniz var. Şimdi kocanızın elindeki kâğıtları nasıl alacağınızı size göstereyim. Benim sözlerimi iyi dinleyin.»

Drouet de: «Bakın, ikiniz birlik olacaksınız, ben bu işte yokum!» dedi. «Hurstwood usta bir oyuncudur.»

Carrie, minnet dolu bakışlarla Hurstwood'a baktı, sonra Drouet'ye gülümsedi. Hurstwood tam bir aile dostu gibi davranıyordu. Oraya sadece eğlenmek için gelmiş gibiydi. Carrie'nin her yaptığından hoşlanıyordu, hepsi okadardı.

Elindeki iyi kâğıtlardan birini tutup Carrie'ye hile yapması için fırsat vererek: «Acemi bir oyuncu için buna akıllıca bir oyun derim ben» diye mırıldandı.

Carrie, elin ona doğru yaklaştığını görünce sevinçle gülümsedi. Hurstwood ona yardım edince hiç kimsenin onu yenemeyeceğine inanmıştı.

Hurstwood, ona pek sık bakmıyordu. Baktığı zaman da gözünde yumuşak bir ışık beliriyordu. Gözlerinde samimiyet ve şefkatten başka

bir şey yoktu. O zeki, kurnaz pırıltıları geri almış, yerine saf bakışlar bırakmıştı. Carrie onun, her şey bir yana, bundan zevk aldığını hissedememişti. Erkeğin gözünde pek başarılı olduğunu sanıyordu.

Hurstwood bir süre sonra parmağını ceketinin bozuk para cebine kaydırarak: «Böyle bir oyunu bir şey kazanmadan geçiştirmek haksızlık olur» dedi. «Hadi, parasına oynayalım.»

Drouet, paralarını araştırarak: «Peki» dedi.

Hurstwood'un eli daha çabuktu. Parmakları yeni on *cent*'lik paralarla doluvermişti. Paraları üst üste dizerek: «İşte, gördünüz mü!» dedi.

Carrie: «Ama, kumar oluyor bu!» dedi. «Çok kötü bir şey!»

Drouet: «Hayır» dedi, «sadece eğleniyoruz. Daha yüksek parasına oynamazsan, Cennet'e gidersin.»

Hurstwood yavaşça Carrie'ye: «Paranın akıbetini öğrenmeden işin ahlâk tarafını düşünmeye kalkışmayın» dedi.

Drouet gülümsedi.

— «Paraları kocanız alırsa bunun nekadar kötü olduğunu size anlatacaktır.»

Hurstwood'un sesinde öyle alaycı bir hava vardı, anlatmak istediği şey de öyle güzel anlaşılıyordu ki Carrie bile bunun şaka tarafını anlamakta gecikmedi.

Hurstwood, Drouet'ye: «Ne zaman yola çıkıyorsun?» diye sordu.

Drouet: «Çarşamba günü» dedi.

Hurstwood, Carrie'ye dönerek: «Kocanızın böyle boyuna dolaşması size zor geliyordur, değil mi?» diye sordu.

Drouet: «Bu defa o da benimle geliyor» dedi.

— «Yola çıkmadan önce ikinizi de tiyatroya götürmek isterim.»

— «Hay hay! Ne dersin, Carrie?»

Carrie de: «Çok isterim» dedi.

Hurstwood parayı Carrie kazansın diye elinden geleni yaptı. Onun başarısından kendisi de sevinç duydu. Carrie'nin kazandığı parayı saydı, hepsini toplayıp Carrie'nin avucuna bıraktı.

Hafif bir yemek yediler. Hurstwood şarabı paylaştırdı. Daha sonra da gitmek için iyi bir bahane buldu.

Önce Carrie'ye, sonra da Drouet'ye bakarak: «Saat yedi buçukta hazır olmalısınız» dedi. «Ben gelip sizi alırım.»

İkisi de Hurstwood'u kapıya kadar geçirdiler. Arabası kapıda bekliyordu. Kırmızı lambası gölgelerin arasında neşeli bir pırıltı meydana getiriyordu.

Hurstwood, candan bir dost havası takınarak: «Karını burada yal-

nız bıraktığın zamanlar onu birazcık gezdirmeme izin vermelisin» dedi. «Böylelikle yalnızlığını bir parça unutur.»

Drouet, gösterilen ilgiden sevinç duyarak: «Elbette» dedi.

Carrie de: «Okadar iyisiniz ki!» diye mırıldandı.

Hurstwood: «Bu bir şey değil ki» dedi. «Kocanızın da benim için aynı şeyi yapmasını isteyebilirim.»

Gülümsedi, yavaşça oradan uzaklaştı.

Carrie gerçekten pek duygulanmıştı. Böyle incelik görmemişti hiç. Drouet'ye gelince, o da Carrie kadar sevinçliydi.

Odalarına dönerlerken Drouet: «İşte bu adam tam bir iyilik örneği» dedi. «Benim de yakın dostum.»

Carrie: «Öyle görünüyor» dedi.

XI

MODANIN KANDIRIŞI: KORUYUCULARI İNSANIN KENDİ ÜZERİNDE HİSSETMESİ

CARRIE tam servetin yollarına —servetin yüzeydeki yollarına— uygun bir öğrenciydi. Bir şey gördü mü hemen kendini onunla iyicene ilgili göstermek için ne yapması gerektiğini araştırmaya koyulurdu. Bunun güzel bir duygu olmadığını, akıllılık sayılamayacağını bilmiş olun. Büyük kafalarda böyle alışkanlıklar yoktur; tam tersine, en geri kafalar da böyle şeylerle rahatlarını bozmazlar. Güzel elbiseler Carrie için muazzam bir kandırma sebebiydi. Elbiseler kendilerini öyle yumuşak, öyle dinsel deyimlerle anlatıyorlardı ki! Carrie yalvarıp yakarmalarını duyacak kadar onlara yaklaştığı zaman içindeki istek kulağını büküyordu. Cansız denilenlerin sesi. Taşların dilini bizlere kim çevirecek?

Carrie'nin Partridge'den aldığı dantel yaka: «Ah, hayatım, sana çok yakışıyorum! Sakın benden vaz geçme!» diyordu.

O yeni yumuşak ayakkapların derisi: «Aman, ne de küçücük ayaklar bunlar!» diyordu. «Onları nasıl da etkileyici bir şekilde kavrıyorum! Ah, bunların benim yardımıma ihtiyaç duymaları ne yazık!»

Bunlar bir kere Carrie'nin eline geçip kendi malı olunca, onlardan vaz geçmeyi düşünebilirdi. Bunların ona nasıl geldiği zihnini öylesine kurcalıyordu ki bu düşüncelerden kurtulabilmek için kıvranıyor olmalıydı ama, gene de onlardan vaz geçemiyordu. Çaresizlik içindeyken sağduyusu ona: «Eski elbiselerini giy, o paralanmış pabuçları ayağına geçir» diyordu. Açlık korkusunu yenip geri dönebilirdi; çok çalışmaya,

sağduyunun etkisi altında dar bir ıstırap çerçevesi içinde yaşamaya da yanaşabilirdi; dış görünüşünü berbat etmeye gelince... Eski elbiselerle, perişan bir halde dolaşmak... işte bu asla olamazdı!

Drouet onun bu konudaki düşüncelerini geliştirmiş, onu bu konularla öylesine kaynaştırmıştı ki Carrie'nin bunların etkisine karşıkoyacak gücü adam-akıllı zayıflamıştı. Düşüncelerimizle isteklerimiz, aynı sırada olduğu zamanlar bunu yapmak kolaydır. Drouet can-ı gönülden onun güzelliği üzerinde ısrarla duruyordu. Ona hayran hayran bakıyor, Carrie de bunun tam değerini takdir etmekte güçlük çekmiyordu. Bu durumda başka güzel kadınlar gibi davranmasına ihtiyaç yoktu. Bunu, gerçekten, pek çabuk öğrenmişti.

Drouet, benzerlerinin yaptıkları gibi, sokakta rastladığı zevkli giyinmiş, ya da güzel kadınların arkasından bakıp laf atmayı âdet edinmişti. Giyime karşı bu konuda söz sahibi olacak derecede, kadınca bir merakı vardı. Kültürle değil, giyimle ilgiliydi o. Kadınların küçük ayaklarına nasıl baktıklarını, çenelerini nasıl zarif bir şekilde yukarı kaldırdıklarını, vücutlarını nasıl ahenkli hareket ettirdiklerini görüyordu. Bir kadının bile bile zarif bir şekilde kalçalarını sallayışı Drouet'ye bir ayyaşa değerli bir şarabın pırıltısı kadar çekici görünürdü. İçindeki o hiç de gizlemediği ihtirasla çocuk gibi heyecanlanırdı. Kadınların kendilerinde beğendikleri şeyi, yani zerafeti severdi. Onların bu kutsal tapınağında o da, ateşli bir dindar gibi, onlarla birlikte diz çökerdi.

Yürüyüşe çıktıkları ilk gün Drouet: «Demin yanımızdan geçen kadını gördün mü?» dedi. «Güzel yürüyordu, değil mi?»

Carrie onun gösterdiği kadına bakıp zarif tavırlarını fark etti. Neşeli bir tavırla: «Evet, öyle» dedi.

Drouet ona kendisinde bu özelliğin eksik olduğunu anlatmak istemişti belki. Bu okadar güzel bir şeyse Carrie de bunu daha yakından incelemeliydi. İçinde bunu taklit etmek isteği uyandı. Hiç şüphesiz ki, bunu da yapabilirdi.

Onun kafasında olan biri birçok şeylerin üzerinde durulduğunu, bunun tekrarlandığını, üstelik de hayranlık uyandırdığını görünce, kendisi de bunun mantık yönünü bulup, kendini ona göre ayarlar. Drouet bunun samimi bir davranış olmadığını anlayacak kadar keskin zekâlı değildi. Carrie'ye kendisinden daha üstün olanlarla değil de, kendisiyle aynı durumdakilerle rekabete giriştiğini hissettirmenin çok daha doğru olacağını anlayamıyordu. Ondan daha yaşlı, daha akıllı bir kadına bu şekilde davranmazdı ama, Carrie'yi sadece bir acemi olarak görüyordu. Zekâsı ondan daha kıt olduğu için Carrie'nin duygululuğunu da anlayamamıştı. Kızı eğitip yaralamaya devam ediyordu ki, bu da, öğrencisine, kurbanına duyduğu hayranlık gittikçe artan bir kimse için budalaca bir davranıştı.

Carrie, dersleri iyi karşılıyordu. Drouet'nin neden hoşlandığını görüyordu; ayrıca, onun zayıf tarafını da anlar gibi olmuştu. Erkeğin hayranlık duygularının pek belirli, cömertçe dağıldığını fark etmek bir kadının o erkeğe karşı beslediği hayranlık duygularını azaltır. O kadın bu dünyada bir tek üstün övülme unsuru görür ki o da kendisidir. Bir erkek birçok kadında başarıya ulaşmak istiyorsa, her birine pek yorgun, bezgin görünmelidir.

Carrie, oturduğu evde, aynı okulun dersleri olan şeyleri gördü.

Tiyatrolardan birinde görevli olan bir adam da onunla aynı evde oturuyordu. B. Frank, A. Hale, Standard Tiyatrosu'nun yöneticisiydi. Karısı da, otuzbeş yaşlarında, hoş görünüşlü kumral bir kadındı. Bunlar günümüzün Amerika'sında pek çok görülen, boğaz tokluğuna dürüst bir hayat süren tiplerdendiler. Hale haftada kırkbeş dolar ücret alıyordu. Adam-akıllı çekici bir kadın olan karısı, gençliğini kaybetmemişti; ev işi yapıp çoluk-çocuk yetiştirmekle günlerini geçirmek istemiyordu. Drouet ile Carrie gibi onlar da, bir kat yukarıda, üç odalı bir dairede oturuyorlardı.

Carrie oraya yerleştikten sonra arası çok geçmeden, Bn. Hale onunla dostluk kurdu, ikisi birlikte dolaşmaya başladılar. Uzun bir süre, Carrie'nin tek dostu Bn. Hale oldu. Tiyatro yöneticisinin karısından duyduğu dedikodular Carrie'nin dünyaya açılan penceresiydi. Saçma-sapan sözler, zenginliğin övgüleri, bu uslu yaratığın kafasına yerleşmiş olan ahlâk kuralları Carrie'yi de sarmış, onu bir süre şaşırtmıştı.

Öte yandan, Carrie'nin kendi duyguları daha düzeltici bir etki yaratıyordu. Sürekli olarak daha iyiye yönelme isteği inkâr edilemezdi. Doğrudan doğruya kalbe seslenen bu gibi şeyleri Carrie boyuna hatırlıyordu.

Taşlığın karşı tarafındaki dairede bir genç kızla annesi oturuyordu. Indiana eyaletinin Evansville şehrinden gelmişlerdi. Bir demiryolu veznedarının karısıyla kızıydılar. Kız burada müzik öğrenimi yapacaktı, annesi de kızına arkadaşlık ediyordu.

Carrie onlarla tanışmadı ama, kızın eve gelip gidişini görüyordu. Birkaç kere de salondaki piyanonun başında oturduğunu görmüştü; sık sık piyano çaldığını duyuyordu. Bu kız giyimini, özellikle, toplum içindeki durumuna göre seçmişti; piyano çalarken beyaz parmaklarında parıldayan biriki yüzük takıyordu.

Carrie şimdi de müziğin etkisi altındaydı. Tıpkı piyanonun tuşlarına vurulduğu zaman çıkan seslerin bir harpın telerini titretmesi gibi Carrie'nin sinirleri de müzikten adam-akıllı etkilenmişti. Duygularla yoğrulmuştu, bazı seslere belli-belirsiz derin düşüncelerle karşılık veriyordu. Bu sesler onda sahip olamadığı şeylerin özlemini uyandırıyor, sahip olduğu şeylere daha sıkı sarılmasını sağlıyordu. Komşu kız kısa bir şarkıyı pek duygulu bir şekilde, içtenlikle çalıyordu. Sesler aşağı

kattaki salonun açık penceresinden geliyordu. Tam ikindiyle akşam vakti arasında, aylak, avare bir kimse için her şeyin derin düşüncelere yol açtığı sırada dinlemişti bu şarkıyı. O saatlerde insanın kafası uzaklara gider, geçmiş günlerin elden gitmiş zevklerinin, güzel olaylarının anılarıyla geri döner.

Carrie pencerenin önüne oturmuş, dışarısını seyrediyordu. Drouet, sabahın onundan beri dışardaydı. Carrie, yürüyüş yaparak, Drouet'nin ona bırakmış olduğu Bertha M. Clay'in kitabını okuyarak, akşam için kıyafet değiştirerek oyalanmaya çalışmıştı ama, o kitaptan da pek zevk aldığı söylenemezdi. Şimdi de, oturmuş, karşıdaki parkı seyrediyordu. Değişiklik, hayat isteyen bir yaradılış bu şartlar altında ne derecede düşünceli, tasalı olursa o derece düşünceli, tasalıydı. Yeni durumunu gözden geçirirken aşağı kattaki salondan gelen şarkı yukarıya çıktı. Bununla Carrie'nin de düşünceleri renklendi, birbirine kenetlendi. Tecrübelerinin o küçücük sınırı içinde kalan şeylerin en iyi, en üzücü olanlarına döndü. O ân için, pişmanlık duydu.

Carrie bu ruh hali içindeyken, Drouet bambaşka bir havayla dönmüştü. Alacakaranlıktı, Carrie de lambayı yakmayı ihmal etmişti. Ocaktaki ateş bile sönmeye yüz tutmuştu.

Drouet, Carrie'ye takmış olduğu uydurma adla seslendi: «Ner'desin, Cad?»

— «Buradayım.»

Carrie'nin sesinde, yalnızlığını belirten, ince bir titreyiş vardı ama, Drouet bunu duyamamıştı. Böyle durumlarda bir kadının iç dünyasını araştırıp hayatın acılarını ona unutturmaya çalışmasına yarayacak duygululuk Drouet'de yoktu. Bunun yerine, bir kibrit çakıp gazı yaktı.

— «Merhaba» diye seslendi. «Sen ağlamışsın.»

Carrie'nin gözleri biriki damla yaşla ıslanmıştı.

Drouet: «Şşşt!» dedi. «Böyle şeyler yapma sakın.»

Kızın elini tuttu. O iyimser bencilliği içinde, belki de kendisinin yokluğundan ötürü onun böyle üzüntüye kapılmış olabileceğini düşündü.

— «Hadi, bakayım, geçti artık» diye mırıldandı. «Gel, şu müzikle biraz dans edelim.»

Bundan daha uygunsuz bir teklifte bulunamazdı. Bu davranışı Carrie'yi anlamasına imkân olmadığını iyice anlattı. Erkeğin kusurlarını açığa vuran, ya da aralarındaki farkı açıklayan düşünceleri derleyip toparlayamamıştı ama, durumu sezmişti. Bu, Drouet'nin ilk büyük hatasıydı.

Kızın akşamları annesiyle birlikte gezerken takındığı zarif tavırlar hakkında Drouet'nin söylediği sözler de kadınların o önemsiz modaya uygun tavırlarının değerini Carrie'nin anlamasını sağladı. Aynanın karşısına geçip, istasyon veznedarının kızının yaptığı gibi dudaklarını kıvırdı, başını şuh bir tavırla salladı.

Drouet, o kızın da, başkalarının da eteklerini şöyle serbestçe bir kol sallayışıyla topladıklarını anlatmıştı ya, Carrie de, doğuştan taklitçi olduğu için, aynı şeyi yaptı. Gösterişi seven güzel kadının mutlaka yapmaya alıştığı şeyleri çok geçmeden Carrie de kavramaya başlamıştı. Kısacası, zarafet konusundaki bilgisi bir kat daha arttı, bununla birlikte dış görünüşü de değişti. Hatırı sayılacak derecede zevkli bir kız oldu çıktı.

Drouet bunu fark etmişti. Saçındaki yeni fiyongu, bir sabah denediği yeni saç biçimini gördü.

— «Böyle pek güzel oluyorsun, Cad» dedi.

Carrie tatlı bir sesle: «Öyle mi?» dedi.

Bu sözler aynı gün daha başka denemeler yapmasını sağladı.

Bir de adımlarını daha hafif atmayı denedi. Bunu da veznedarın kızının zarif yürüyüşünü taklit etmeye çalışırken öğrenmişti. Aynı evde oturan bu kızın varlığının Carrie'yi nekadar etkilediğini söyleyebilmek çok zordur. Yalnız, bütün bunlardan dolayı, Hurstwood onlara misafir geldiği zaman, Drouet'nin ilk defa konuştuğu Carrie'den çok daha başka bir genç kadınla karşılaştı. Kıyafetin, tavırların o başlangıçtaki kusurları kaybolmuştu. Carrie güzeldi, zarifti, kararsızlıktan ileri gelme bir ürkeklik içinde, o iri gözlerinde çevresindeki erkekleri büyüleyen çocuksu bir bakış vardı. Bu, bayatın yanında tazenin ilgi görmesi gibi, eskiden beri alışılmış bir şeydi.

Hurstwood'da gençliğin çekici tarafı olan tomurcuklanma, pervasızlığın değerini bir parçacık olsun anlayacak hal kalmışsa, bu duygu şimdi yeniden alevlenmişti. Kızın güzel yüzüne bakınca gençliğin o anlaşılması güç dalgalarının buradan yayıldığını fark etti. O iri aydınlık gözlerde bıkkınlık getirmiş tabiatının hileli bulacağı bir şey göremiyordu. Orada küçük bir gösteriş merakı sezmişse bile bu da ona pek hoş görünmüş olsa gerekti.

Dönüşte, arabasında giderken: «Acaba Drouet bu kızı nasıl elde etti?» diye düşünüyordu. Daha ilk bakışta Carrie'nin Drouet'den daha duygulu olduğunu anlamıştı.

Araba yolun iki tarafında aralıklı dizilmiş gaz lambaları boyunca ilerliyordu. Hurstwood, eldivenli ellerini kavuşturmuş, yalnız aydınlık odayı, Carrie'nin yüzünü görüyordu. Gençliğin verdiği güzelliğin zevkini düşünüyordu.

— «Ona bir demet çiçek alsam» diye geçirdi içinden. «Drouet kızmaz.»

Kızın onu pek çektiğini bir ân olsun kendinden gizlemedi. Drouet'nin öncelik elde etmiş olmasını da kendine hiç dert etmedi. O ancak, bir örümceğin ağlarını gerişi gibi, düşüncenin o incecik ağlarını yaymaktaydı. Günün birinde bunları bir yere tutturacağını umuyordu. Sonucun ne olacağını bilmiyordu, kestiremiyordu da.

Birkaç hafta sonra Drouet, yolculuklarından biri sırasında, Omana' dan dönerken, şık giyimli hanım dostlarından birine rastladı. Hemen Ogden Meydanı'ndaki eve koşup Carrie'yi şaşırtmak niyetindeydi ama, o kadını görünce hararetle lafa daldı, başlangıçtaki niyetinden de biraz sonra vaz geçiverdi.

Başına iş açması mümkün olan kötü bir tesadüfü de göze alarak: «Hadi yemeğe gidelim» dedi.

Kadın da: «Hayhay» dedi.

Havadan, sudan konuşmak için iyi lokantalardan birini seçtiler. Karşılaştıkları zaman saat akşamın beşiydi. Yemeklerini bitirdikleri zaman ise yedi buçuk olmuştu.

Drouet, anlatmakta olduğu küçük bir hikâyeyi bitirmek üzereyken, yüzü bir gülümsemeyle yayıldığı sırada, Hurstwood'la göz göze geldi. Öbürü de birsürü dostuyla oraya gelmişti. Drouet'yi Carrie'siz, hem de bir başka kadınla görünce bundan hemen bir sonuca vardı.

— «Ah çapkın!» diye düşündü. Sonra da, yerinde bir acıma duygusuyla: «Zavallı küçük kıza çok yazık!» diye içinden söylendi.

Drouet, Hurstwood'la göz göze gelince, aklından birsürü düşünce geçti. Hurstwood'un kasten onu görmemezliğe geldiğini fark edinceye kadar aklından hiçbir kötü düşünce geçmedi. Derken, Hurstwood'un neler düşünebileceğini tasarlamaya koyuldu. Carrie'yi, son buluşmalarını hatırladı. İşe bakın hele! Bunu Hurstwood'a anlatması gerekecekti. Bir eski dostla yarım saatçik konuşmayı büyütmek doğru değildi.

Drouet ilk defa tasalandı. İşte uçlarını bir türlü bulamadığı ahlâkî bir karışıklıkla karşı karşıyaydı. Hurstwood onun maymun iştahlılığına gülecekti. Buna o da Hurstwood'la birlikte gülecekti. Carrie bunları hiçbir zaman duymayacaktı, şimdiki masa arkadaşı asla bir şey öğrenemeyecekti; öyleyken, gene de Drouet işin çok kötü bir şekle dökülmekte olduğunu anlıyordu. Bunun lekeli bir tarafı vardı ama, Drouet suçlu değildi.

Durgun bir tavır takınarak yemek faslını çarçabuk bitirdi, masa arkadaşını arabasına götürdü. Sonra da eve döndü.

Hurstwood kendi kendine: «Drouet bana son maceralarının hiçbirini anlatmadı» diyordu. «Oradaki kızla ilgilendiğine inandığımı sanıyor olmalı.»

Drouet de: «Hurstwood'u bizim eve götürdüğüme göre, benim ortalıkta serserilik yaptığım fikrine kapılmamalı» diye düşündü.

Drouet, Hurstwood'un o şatafatlı birahanesinden pek uzak kalamazdı. O akşamdan sonra oraya ilk ayak atışında, Hurstwood, çocuğunu azarlayan baba gibi parmağını sallayarak: «Seni gördüm!» dedi.

Drouet: «İstasyondan gelirken yolda karşılaştım, eski bir ahbap» diye açıkladı. «Vaktiyle hayli güzeldi.»

Öbürü: «Gene de çekici bir tarafı var, değil mi?» diye sordu.

Drouet: «Yo, yo!» dedi. «Bu defa kaçmaya fırsat bulamadım.»

Hurstwood: «Bu sefer şehirde nekadar kalacaksın?» diye sordu.

— «Ancak birkaç gün.»

— «Kızı getir de birlikte yemek yiyelim bari. Korkarım ki o zavallıyı dört duvar arasında yapayalnız bırakıyorsun. Joe Jefferson'un oyunu için bir loca ayırtacağım.»

— «Yok canım, ben öyle bir şey yapmıyorum! Elbette gelirim.»

Bu sözler Hurstwood'u pek sevindirdi. Drouet'de Carrie için, ne çeşit olursa olsun, herhangi bir duygu beslemeye hak göremiyordu. Şu ânda o pek sevdiği iyi giyinmiş neşeli satıcıya bakarken de gözlerinde rekabet ateşi parlamaya başlamıştı. Drouet'yi zekâ, çekicilik bakımından tartmaya koyuldu. Onun hangi noktalarda zayıf olduğunu da görüyordu artık. İyi bir insan olarak Drouet hakkında ne düşünürse düşünsün, bir kadının sevgilisi olarak ondan nefret ettiği şüphe götürmez bir gerçekti. Drouet'yi kolayca aldatabilirdi. Carrie'nin şu perşembe günkü olay gibi küçük bir sahneyi görmesini bir sağlayabilse, bu meseleyi pek kolayca halledebilirdi elbette.

Gülüp konuşurken sevinç içinde bu düşünceyi aklından geçirdi. Drouet hiçbir şey sezinlemedi. O, Hurstwood gibi bir adamın bakışlarını, havasını inceleyebilecek kudrette değildi ki. Arkadaşı onu bir kartalın bakışlarıyla süzerken Drouet durup gülümsedi, daveti kabul etti.

Bu garip komedinin hedefi olan kimse ise ikisini de düşünmüyordu. Carrie düşüncelerini, duygularını daha yeni şartlara alıştırmakla meşguldü, iki tarafın da ona acı verecek, can sıkacak ağrılar verme tehlikesi yoktu.

Bir akşamüstü, Drouet onu aynanın önünde giyinir buldu. Sarılarak: «Cad» dedi, «sıkılmaya başlıyorsun galiba» dedi.

Carrie gülümseyerek: «Hiç de değil!» dedi.

Drouet, kolunu dolayarak: «Herneyse» dedi. «Pek de güzelsin! Şu lâcivert elbiseni giy. Seni tiyatroya götüreceğim.»

Carrie, özür dilemek isteyen bir tavırla: «Vah, vah! ben de bu gece Sergi'ye gitmek için Bayan Hale'e söz vermiştim» dedi.

Drouet, dalgın bir halde durumu inceleyerek: «Öyle mi?» dedi. «Ben olsam oraya gitmeyi hiç düşünmezdim.»

Carrie de şaşkın bir halde, Drouet uğruna sözünden vaz geçmeye de pek niyetli görünmeden: «Valla', bilmem ki» dedi.

Tam o sırada kapı vuruldu, hizmetçi kız mektup getirdi.

— «Bu mektuba hemen karşılık gönderilecekmiş» diyordu.

Drouet, zarfı yırtıp açarken üzerindeki yazıya bakarak: «Hurstwood'dan geliyor» dedi.

Mektupta: «Bu gece benimle beraber Joe Jefferson'u görmeye geleceksiniz» deniliyordu. «Geçen gün kararlaştırdığımız gibi bu defa sıra benim. Bütün öbür anlaşmaları bir yana bırakın.»

Carrie'nin zihni «olur» demeye hazır düşüncelerle kaynaşırken Drouet saf saf: «E, buna ne diyeceksin?» diye sordu.

Carrie, çekingen bir tavırla: «Kararı senin vermen daha doğru olur» dedi.

Drouet de: «Bana kalırsa yukarıki ahbabına verdiğin sözü geri alabilirsen gitmemiz uygun olur» dedi.

Carrie hiç düşünmeden: «A, elbette!» dedi.

O elbisesini değiştirirken Drouet de mektup yazacak kâğıt araştırmaya koyuldu. Carrie bu son davetin kendisine niçin ötekilerin hepsinden daha çekici göründüğünü bir türlü anlayamıyordu.

Elinde bir sürü giyim eşyasıyla Drouet'nin yanına geldi.

— «Saçlarımı dünkü gibi mi tarasam acaba?» diye sordu.

Drouet neşeyle: «Evet, evet!» dedi.

Carrie onun hiçbir şey sezinlemediğini görünce rahatlamıştı. Hurstwood'un kendisine hazırladığı eğlenceye seve seve koşması hiç de hoşuna gitmiyordu. Hurstwood ile Drouet'nin, kendisinin bir arada olacakları düşüncesi daha hoş bir şey olurdu. Büyük bir dikkatle hazırlandı, yukarı kattan da özür diledi, yola çıktılar.

Tiyatronun giriş yerine vardıkları zaman, Hurstwood: «Bakıyorum bu gece fevkalâde güzeliz!» dedi.

Carrie onun övgü dolu bakışları altında heyecanla titredi.

Hurstwood, önden yürüyüp tiyatroya girerken: «Hadi bakalım, buyrun» dedi.

Locada da Carrie'ye doğru eğilerek: «Jefferson'u hiç gördünüz mü?» diye sordu.

— «Hayır, hiç görmedim.»

Hurstwood, bu çeşit erkeklerin alışkın oldukları malum övgü sözlerini söyleyerek: «Jefferson çok hoştur, hoştur» dedi.

Sonra Drouet'yi program almaya yolladı, kendisi Carrie'ye Jefferson hakkında bildiklerini anlatmaya koyuldu. Carrie halinden anlatılamayacak derecede memnundu. Bulunduğu çevre, locanın süsleri, yanındakinin zarafeti onu büyülemişti. Birkaç defa tesadüfen göz göze geldiler. Bu da onun duygularını öyle bir coşturdu ki daha önce hiç böyle bir durumla karşılaşmamıştı. O ânda bunun sebebini anlamasına imkân yoktu, çünkü bundan sonraki bakışmada, ya da elin bundan sonraki hareketinde ancak şefkat dolu bir ilgiyle ilgisizlik birbirine karışmıştı.

Drouet de konuşmaya katılmıştı ama, ötekinin yanında pek sönük kalıyordu. Hurstwood ikisini de eğlendirdi. Artık bu adamın üstün in-

san olduğuna da Carrie'nin aklı yatmıştı. İçgüdüsünün yardımıyla, Hurstwood'un hem daha güçlü, daha yüksek, hem de çok da basit olduğunu sezdi. Üçüncü perdenin sonu geldiği zaman, Drouet'nin sadece iyi yürekli bir yaratık sayılabileceğine, bunun dışında kusurlu bir insan olduğuna kesinlikle inanmış bulunuyordu. O kuvvetli karşılaştırma yüzünden Drouet gözünden her dakika biraz daha düşüyordu.

Temsil bittikten sonra tiyatrodan çıkarlarken Carrie: «Öyle güzel vakit geçirdim ki!» dedi.

Bir savaşın yapıldığından, savunma gücünün zayıfladığından Drouet'nin haberi yoktu.

— «Evet, gerçekten öyle» dedi.

Bu haliyle tıpkı en güzel eyaletlerinin elinden alındığından haberi olmayıp oturduğu yerde kendini öven Çin İmparatoruna benziyordu.

Hurstwood da: «Beni can sıkıcı bir gece geçirmekten kurtardınız» dedi. «İyi geceler.»

Carrie'nin o küçücük elini tuttu, bir duygu dalgası birinden öbürüne aktı.

Drouet konuşmaya başlayınca Carrie, tramvayda arkasına yaslanıp: «Okadar yorgunum ki!» dedi.

Drouet ayağa kalkıp: «Öyleyse ben sigara içerken sen de biraz dinlenirsin» dedi, arabanın ön kısmına geçti, aptallık edip oyunu olduğu yerde bıraktı.

XII

KÂŞANELERİN LAMBALARINA DAİR: ELÇİ YALVARMASI

BN. Hurstwood kocasının nelere eğilimi olduğunu tahmin edebilirdi; bunları pek iyi anlıyordu da. Yalnız, onun ahlâk yönünden kusurlarının hiçbirinin farkında değildi. Öfkelendiği zaman ne yapacağı bilinmeyen tipte bir kadındı. Bir kere, Hurstwood karısının bazı durumlarda ne yapacağını hiç bilemezdi. Onun tam anlamıyla heyecanlandığını hiç görmemişti. Bn. Hurstwood kendini bir ihtirasa kaptıracak bir kadın da değildi. Erkek milletine güveni okadar azdı ki onların günahlarının neler olduğunu bilememesine de imkân yoktu. Kuru-sıkı gürültüyle elde edebileceği bilgiyi tehlikeye sokmayacak derecede hesabını bilen bir kadındı. Öfkesini bir vuruşla tüketecek cinsten değildi. Durup bekler, ayrıntıları inceler, kuvveti içindeki öç alma isteğine uygun bir hale gelinceye kadar hepsini birbirinin üstüne eklerdi. Aynı za-

manda öç almak istediği kimseyi yaralayacak olan büyük, küçük herhangi bir berelenmeyi de deşmekte geri kalmıazdı; bu arada, söz konusu kimsenin kötülüğün kaynağı konusunda kararsız kalmasını da sağlardı.

Soğuk, kendi âleminde bir kadındı, kendine özgü düşüncelerini hiçbir zaman açığa vurmazdı; gözünün bir pırıltısında bile bundan iz bulunmazdı.

Hurstwood karısının bu özelliklerinin bir kısmını sezinliyordu ama, gerçekleri pek kavramış değildi. Karısıyla barış içinde, biraz da hoşnutluk duyarak yaşıyordu. Karısından zerre kadar korkmuyordu, buna sebep de yoktu. Bn. Hurstwood hâlâ kocasıyla biraz övünürdü; bu duygusu topluın içindeki seviyesini yükseltmek isteğiyle biraz daha artmıştı. Kocasının malının büyük bir kısmını kendisinin üstüne vermiş olmasına gizli gizli seviniyordu. Hurstwood eviyle olan ilgisi şimdikinden daha fazla olduğu sıralarda bu tedbiri almıştı. Bn. Hurstwood evlerinde herhangi bir aksamayla karşılaşacaklarını hiç aklına getirmiyordu ama, gözlerinin önünde dolaşan gölgeler arada-sırada bunun iyi taraflarını düşünmesini sağlıyordu. Oldukça büyük bir üstünlükle inatçılık edecek durumdaydı; kocası ise kendini büyük bir ihtiyatla idare etmek zorundaydı, çünkü bir kere karısı halinden memnun olmazsa ondan sonra Hurstwood hiçbir şeye güvenemezdi.

Hurstwood, Carrie, Drouet'nin McVictor Tiyatrosu'nda locada oturdukları gece küçük George Hurtwood'un da o şehrin zahire toptancılarından birinin üçüncü ortağı H. B. Carmichael'ın kızıyla aynı tiyatronun salonunda altıncı sırada oturacağı tuttu. Hurstwood oğlunu görmedi, çünkü locada daima mümkün olduğu kadar arkada oturmak âdetiydi. Böylece, ancak konuşmak için öne eğilince ilk altı sıradakiler onu yarım-yamalak görebilirlerdi. Tiyatrolarda görünmek pek de yararına olmadığı zamanlar böyle yapmayı âdet edinmişti.

Yerinden hiç kıpırdamazdı; davranışı belki yanlış anlaşılır, ya da kötü yorumlanır diye, durduğu yerden dikkatle çevresine bakınır, her şeyi inceden inceye gözden geçirirdi.

Ertesi sabah kahvaltıda oğlu: «Dün gece seni gördüm, Peder Bey» dedi.

Hurstwood, son derece nazik bir tavırla: «Sen de McVictor Tiyatrosu'nda mıydın?» diye sordu.

Delikanlı George: «Evet» dedi.

— «Kiminle?»

— «Carmichael'ların kızıyla.»

Bn. Hurstwood, bir şeyler anlamak ister gibi, kocasına baktı; onun görünüşünden aralarında geçen konuşmanın sözü geçen tiyatroya şöyle bir uğramış olmaktan başka anlamlar taşıyıp taşımadığını kestiremedi.

— «Piyes nasıldı?» diye sordu.

Hurstwood: «Çok güzeldi» dedi. «Ama, işte hep o bilinen hikâye *Rip Van Winkle* oynuyordu.»

Karısı ilgisiz bir tavır takınarak sanki laf olsun diye soruyormuş gibi: «Sen kiminle gitmiştin?» diye sordu.

— «Charlie Drouet ile. Karısıyla gelmişti. Karı-koca bizim Moy'un arkadaşları; buraya misafir gelmişler.»

Hurstwood'un iş durumunun tuhaflığı yüzünden böyle bir açıklama herhangi bir zorluk yaratmıyordu. Karısı onun, iş durumu dolayısıyla, zaman zaman, yanına eşini almadan böyle toplumsal faaliyetlere katılmak zorunda olduğunu kabul etmişti. Yalnız, son zamanlarda kendisi gece bir yere gitmelerini teklif edince Hurstwood işi olduğunu bahane etmeye başlamıştı. Daha bir sabah önce de sözü geçen gece için aynı şeyi yapmıştı.

Bn. Hurstwood büyük bir dikkatle: «Ben senin işin var sanıyordum» dedi.

Hurstwood: «Elbette vardı» diye bağırdı. «Ama, yarım kalmasını da önlemek elimde değildi, bereket ki sonradan, ikiye kadar çalışarak, boşa giden zamanın zararını kapattım.»

Bu sözler o gün için meseleyi halletmişti ama, geride hiç de hoşa gitmeyecek düşünceler kalmıştı. Karısının isteklerinin ona bu derece sıkıntı verdiği bir devre hiç olmamıştı. Yıllardan beri Hurstwood evlilik bağlarını boyuna gevşetmeye bakmış, karısının dostluğunu sıkıcı bulmuştu. Şimdi de, hazır ufukta yeni bir ışık parlamaya başlarken, bu daha yaşlı ışık batıda solmaya yüz tutmuştu. Hurstwood yüzünü hep öbür yana çevirmekten hoşlanıyordu, geriye dönüp bakmak zorunda kalmak da onun için pek usandırıcı oluyordu.

Hurstwood'un tersine, karısı da aralarındaki münasebetin gerektirdiğinden daha azını kabul etmeye hiç de niyetli görünmüyordu.

Birkaç gün sonra da: «Bugün öğleden sonra şehre ineceğiz» dedi. «Kinsley'e gelip Bay Phillips'le, karısıyla tanışmanı istiyorum. Tremont Oteli'nde kalıyorlar. Onlara biraz şehri gezdireceğiz.»

Phillips'lerin kendini beğenmişlikle bilgisizliğin yaratabileceği derecede sıkıcı olmalarına rağmen, çarşamba günkü olaydan sonra, Hurtwood bu teklifi geri çeviremezdi. Kabul etmesine etti ama, isteksiz bir tavırla. Evden çıktığı zaman da çok öfkeliydi.

— «Buna bir son vereceğim» diye düşündü. «Yapılacak işim varken misafirlerle uğraşıp onlarla aylak aylak dolaşmak zorunda kalmamalıyım!»

Arası çok geçmeden Bn. Hurstwood öncekine benzeyen bir teklif daha attı ortaya. Bu seferki bir tiyatronun matinesiydi.

Hurstwood: «Vaktim yok, hayatım» dedi. «İşlerim çok.»

Bn. Hurstwood, eni-konu canı sıkılmış bir halde: «Ama, başkalarıyla gitmeye vakit buluyorsun!» dedi.

— «Hiç de değil. İş ilişkilerini de kısamam ya. İşte hepsi bukadar!»

Karısı: «Peki, sözümü geri aldım» diye bağırdı.

Dudakları kısılmıştı. İkisi arasındaki zıddiyet gittikçe artıyordu.

Öte yandan, Drouet'nin küçük işçi kızına karşı Hurstwood'un duyduğu ilgi de aşağı-yukarı aynı derecede artmıştı. Bu genç kadın durumunun zorlaması, yeni arkadaşının akıl hocalığı sayesinde adam-akıllı değişmişti. Serbest kalmak isteyen bir savaşçının özellikleri vardı onda. Daha gösterişli bir hayatın pırıltıları boşa gitmiş değildi. Bu kız, bilgi bakımından değilse de istekler konusunda hayli uyanmış bulunuyordu. Bn. Hale'in zenginlik, eğlence konusundaki tumturaklı sözleri Carrie'ye zenginliğin derecelerini birbirinden ayırmayı öğretmişti.

Bn. Hale, güzel günlerde, öğleden sonraları, güneş altında dolaşıp, satın alamayacağı kâşanelerin bahçelerini seyrederek avunurdu. Şimdi Kuzey Kıyı Yolu adıyla anılan Kuzey Kesimi'nde birsürü muhteşem kâşaneler yapılmıştı. Taştan, kayadan yapılmış şimdiki göl duvarı da yoktu. Yol gayet güzel yapılmıştı, aradaki yeşil çimenlik de hoş bir görünüş yaratıyordu. Evler baştan aşağı yeniydi, pek çekiciydiler. Kış bitip de baharın o ilk güzel günleri kendini göstermeye başlayınca Bn. Hale bir gün öğleden sonrası için bir araba tutup Carrie'yi de çağırdı.

Önce Lincoln Parkı'nı gezdiler, sonra da daha ileriye, Evanston'a doğru gittiler. Saat dörtte geri döndüler, Kuzey Yolu'nun en kuzeyindeki ucuna da saat beşe doğru vardılar. Yılın bu mevsiminde günler daha kısa olur. Onların döndükleri saatte akşamın gölgeleri büyük şehre düşmeye başlamıştı bile. Lambalar o soluk ışıklarıyla yanmıştı. Bunlar göze sulu, yarı saydam görünürler nedense. Havada da ruha olduğu kadar bedene de sonsuz ince duygular aşılayan garip bir yumuşaklık vardı.

Carrie bunun pek güzel bir gün olduğunu hissetti. Günün ima ettiği birsürü şey sayesinde ruhça olgunluğa erişmişti.

Düzgün yol boyunca giderken arada-bir yanlarından başka arabalar da geçiyordu. Carrie bir tanesinin durduğunu, arabacının aşağıya inip bir öğleden sonra eğlencesinden dönüyormuş hissini uyandıran bir adama kapıyı açtığını gördü.

Yeni yeni yeşermeye başlayan taflanların ardından lambaların hafif bir ışıkla mükellef salonları aydınlattığı görülüyordu. Carrie'nin gözüne ilişen şimdi bir koltuktan, şimdi bir masadan, şimdi de süslü bir köşeden ibaret oluyordu ama, bunlar her şeyden fazla çekici görünüyorlardı. Peri masallarındaki saraylar, kral daireleri gibi çocukça hayaller gene geri gelmişti. Bu, camlı kapıların üzerlerinde billûr lamba-

ların yandığı bol oymalı kirişlerin ardında ne tasanın, ne de gerçekleşmemiş bir isteğin bulunduğunu tahmin ediyordu. Burada mutluluğun varlığından kesin olarak emindi.

Ah, şu ilerdeki geniş giriş yolunda şöyle bir gezinebilse, gözüne bir mücevher kadar güzel görünen o şatafatlı giriş kapısından içeri salına salına girip malsahipliğine, kumandaya doğru yürüyebilseydi! Ah, o zaman tasalar ne çabuk uçup gidecekti! Kalp ağrısı bir ânda nasıl da geçiverecekti! Baktı, baktı... merakla, sevinçle, özlemle baktı. Bu arada da huzursuzların tehlike işareti olan ses durmadan kulağına bir şeyler fısıldadı.

Carrie de: «Gene de, hiç kimsenin hiçbir zaman mutluluğa kavuşamadığını söylerler» dedi.

Üzümsüz kalan tilkinin mübalâğalı felsefesini okadar çok dinlemişti ki!

Bn. Hale: «Tasalarını bir kâşaneye sokmak için hepsinin de pek uğraşmış oldukları belli» dedi.

Carrie kendi evine gelince buranın ötekilerle karşılaştırıldığı zaman pek sönük kaldığını gördü. Pek okadar üzgün değildi ama, bulunduğu yerin oldukça iyi döşenmiş bir kira evinin üç küçük odası olduğunu da düşünebiliyordu. Evini daha önce bulunduğu yerle değil, biraz önce gördükleriyle karşılaştırıyordu. O saray kapılarının parıltısı hâlâ gözlerinin önündeydi, minderli arabaların gürültüsü hâlâ kulaklarındaydı. Sanki şu Drouet neydi ki? Kendisi neydi ki?

Penceresinin önünde ileri, geri, sallanıp karşıdaki lambalarla aydınlatılmış parkın ötesinde Warren ve Ashland Caddeleri'ndeki ışıklı evlere doğru bakarak bunu düşündü. Aşağıya inip karnını doyurmayı düşünemeyecek kadar meşguldü, salıncaklı sandalyesinde sallanıp şarkı söyleyemeyecek kadar da kara düşüncelere dalmıştı. Dudaklarına biriki eski melodi takılmıştı, bunları söylerken yüreği daraldı.

Özlemler içindeydi, özlemler, özlemler... Columbia şehrindeki eski kulübe odasını özlüyordu; Kıyı Yolu'ndaki kâşanenin özlemini çekiyordu; sonra, herhangi bir kadının güzel elbisesinin, derken bir manzaranın göz dolduruculuğunun özlemi içine düşüyordu. Anlatılamayacak derecede üzgün; biraz da isteklerle hayaller arasında bocalıyordu. Sonunda, kendi durumu yalnızlıktan, kimsesizlikten başka hiçbir şekle çevrilemeyecekmiş gibi göründü, dudaklarının titremesini zorlukla önleyebildi. Pencerenin önünde gölgeler arasında otururken durmadan şarkı mırıldandı da mırıldandı. Kendisi farkında değildi ama, o ânlarda çok mutluydu. Buna da bir daha hiçbir zaman erişemeyecekti.

Carrie bu ruh hali içindeyken hizmetçi kız B. Hurstwood'un salonda olduğunu, hanımla beyi görmek istediğini bildirdi.

Carrie: «Anlaşılan, Charlie'nin burada olmadığını bilmiyor» diye düşündü.

Kışın Hurstwood'u pek seyrek görmüştü ama, şu, ya da bu sebepten, özellikle erkeğin onun üzerinde bıraktığı iyi etkiden ötürü onu durmadan hatırlamıştı. Şu ânda da dış görünüşünden ötürü tasa duyuyordu ama, çok geçmeden aynanın yardımıyla bu tasadan kurtuldu, aşağıya indi.

Hurstwood, her zamanki gibi, tam formundaydı. Drouet'nin seyahatte olduğunu duymamıştı. Bu haber onu pek az etkiledi, Carrie'yi ilgilendirecek cinsten daha çok, genel konulardan söz açmaya koyuldu.

Konuşmayı idare edişindeki ustalığı insanı şaşırtıyordu. Tecrübe edinme fırsatını bulmuş, üstelik yakınlık uyandırdığını bilen her erkek gibiydi o da. Carrie'nin kendisini zevkle dinlediğini biliyordu, en küçük bir çaba harcamadan, onun hayalini hükmü altına alan hikâye dizisine daldı.

Hurstwood koltuğunu çekmiş, sesine de öyle bir eda vermişti ki söylediklerinin herbiri önemli bir sır havasını taşıyordu. İnsanlar, zevkleri hakkındaki görüşlerini anlatmaya koyulmuştu. Şuraya, buraya gitmiş, şunu, bunu görmüştü. Nasılsa Carrie'nin de aynı şeyleri görmek istemesini sağladı, bu arada onun ilgisini kendisi üzerine çekmeye dikkat etti.

Carrie bu adamın kişiliğini, varlığını bir ân için bile unutamıyordu. Hurstwood bir konuya fazla önem verirken ağır ağır gözlerini kaldırıp gülümsüyordu, Carrie de bunların çekiciliğiyle büyülenmiş gibiydi. Hurstwood en basit bir zarafet gösterisiyle Carrie'ye kendini beğendirebiliyordu. Bir keresinde sözlerini kuvvetlendirmek için onun eline dokundu, Carrie ise sadece gülümsedi.

Hurstwood kızın benliğine yayılan bir hava yaratıyor gibiydi. Bir ân bile sıkıcı olmamıştı; üstelik, Carrie'yi de daha akıllandırmışa benziyordu; hiç değilse, erkeğin etkisiyle, iyi taraflarının hepsi ortaya çıkıncaya kadar parlıyordu. Carrie, onun, yanındayken başkalarıyla olduğundan daha akıllı göründüğünü hissetmişti. Hiç değilse Hurstwood onda beğenilecek, alkışlanacak pek çok özellik buluyordu. Bu adamda en küçük bir sahip çıkma belirtisi bile yoktu. Drouet ise sahiplik taslardı.

Drouet varken de, yokken de, her buluşmalarında öyle özel, öyle anlaşılması güç bir hava doğuyordu ki Carrie bunu bir türlü anlayamıyordu. Konuşkan bir kız değildi o; hiçbir zaman düşüncelerini düzgün bir şekilde sıraya koyamazdı. Konuşmak onun için daima zorlu, derin bir düşünce meselesi oluyordu. Her defasında da söyleyecek önemli bir cümle bulamıyordu. Bakışlara, heyecanlara gelince, hangi kadın bunları açıklar ki!

Drouet ile arasında asla böyle şeyler geçmiyordu. Geçemezdi de. Carrie ona boyun eğdiği zamanlar Drouet'nin temsil ettiği hayal kırık-

lığı, zoraki rahatlama duygularının esiri oluyordu. Şimdi ise Drouet'nin asla anlayamadığı gizli bir duygu dalgasına kendini kaptırmıştı. Hurstwood'un bakışları bir âşığın söylediği sözler kadar, hattâ daha bile fazla etkileyiciydi. Bunlar insanı öyle ânî karara zorlamıyorlardı, onlara karşılık verilemezdi.

İnsanlar, genellikle, kelimelere pek değer verirler. Konuşmanın büyük sonuçlara yol açabileceği kanısındadırlar. Oysa, kelimeler tartışmanın en çok yüzeyde kalan bölümüdür. Geride kalan büyük duyguları, istekleri belli-belirsiz bir şekilde temsil etmekten başka bir işe yaramazlar. Dilin verdiği oyalanma ortadan kaldırılınca kalp dinler.

Bu konuşmada da Carrie erkeğin kelimelerinin yerine onun temsil ettiği şeylerin sesini duydu. Hurstwood'un kibar görünüşü ne de tatlıydı! O üstün durumu ne duygulu bir şekilde kendini anlatıyordu! Carrie'ye karşı duyduğu, gittikçe de artmakta olan istek onun ruhu üzerine müşfik bir el gibi uzanmıştı. Carrie'nin titremesi hiç de gerekli değildi, çünkü bu el görünmüyordu; başkalarının neler diyeceklerini düşünerek tasalanması da gerekli değildi, çünkü bunun da elle tutulur, gözle görülür bir yanı yoktu. Ona yalvarılıyor, zorlanıyor, eski hakları inkâra, yenilerini kabul etmeye sürükleniyordu; gene de ortada bunları doğrulayacak bir söz yoktu.

Hurstwood: «Kuzey Kesimi'ndeki gölün kıyısındaki evleri gördün mü?» diye sordu.

— «Daha bugün öğleden sonra or'daydım. Bayan Hale ile gittik. O evler ne güzel, değil mi?»

Hurstwood: «Hepsi çok güzel» dedi.

Carrie, üzgün üzgün: «Ah, ben de öyle bir yerde yaşamayı nekadar isterdim!» dedi.

Kısa bir duraklamadan sonra Hurstwood ağır ağır: «Sen mutlu değilsin» dedi.

Üzgün bir tavırla gözlerini kaldırmış, Carrie'nin gözlerinin içine bakıyordu. Derin bir yaraya dokunduğunu anlamıştı. Şimdi kendi hesabına bir söz söylemek için küçük bir fırsat geçmişti eline. Sessizce öne doğru eğildi, ısrarla bakmaya başladı. O ânın tehlikesini hissetmişti.

Carrie kıpırdamak istedi, kıpırdayamadı. Bir erkeğin benliğinin bütün gücü çalışıyordu.

Hurstwood'un gücünü zorlaması için iyi bir sebep vardı. Carrie'ye baktı, baktı; bu durum uzadıkça daha zorlaştı. Küçük işçi kız derin sulara yaklaşıyordu. Kendisini koruyan biriki dayanağının da sulara kapılıp gitmesine göz yumuyordu.

En sonunda: «Aman!» dedi, «bana böyle bakmayın!»

Hurstwood: «Bakmamak elimde değil» dedi.

Carrie biraz rahatladı, Hurstwood'a kuvvet vererek durumun devamını sağladı.

— «Hayatından memnun değilsin öyle mi?»

Carrie zayıf bir sesle: «Hayır» dedi.

Hurstwood üstün bir duruma geldiğini anlamıştı. Uzanıp kızın eline dokundu.

Carrie yerinden sıçrayarak: «Yapmayın!» diye bağırdı.

Hurstwood rahatça: «İsteyerek olmadı ki» dedi.

Carrie kaçmadı; bunu yapabilirdi ama, yapmadı. Konuşmayı da sona erdirmedi.

Hurstwood, gayet zarif bir şekilde, hoş bir düşünce tarlasına dalıverdi. Erkek gitmek için kalktıktan biraz sonra Carrie onun kuvveti elinde tuttuğunu hissetti.

Hurstwood, şefkatle: «Kötü şeyler düşünmemelisin» dedi. «Zamanla her şey düzelecek.»

Carrie buna hiçbir karşılık vermedi, çünkü söyleyecek bir söz bulamamıştı.

Hurstwood elini uzatarak: «Seninle dostuz, değil mi?» diye sordu.

Carrie: «Evet» dedi.

— «Öyleyse, seni bir daha görünceye kadar bir şey söylemeyeceksin».

Hurstwood, kızın elini tuttu, bir süre bırakmadı.

Carrie, şüphe içinde: «Söz veremem» dedi.

Hurstwood öyle basit bir şekilde: «Biraz daha cömert olmalısın» dedi ki bu hal kıza pek dokundu.

— «Bundan bir daha hiç söz etmeyelim daha iyi.»

Hurstwood rahatlayarak: «Peki» dedi.

Merdivenleri indi, arabasına bindi.

Carrie de kapıyı kapayıp kendi odasına çıktı. Aynanın karşısında geniş dantel yakasını açtı, daha geçenlerde almış olduğu güzel timsah derisi kemeri çözdü.

Tasayla, utançla karışık bir duygunun etkisi altında açık açık: «Çok feci bir insan oluyorum ben» diye düşündü. «Hiç doğru bir iş yapamaz oldum.»

Bir süre sonra saçlarını açtı, gevşek kahverengi dalgalar halinde omuzlarından aşağı bıraktı. O akşamın olaylarını bir kere daha içinden geçirmeye koyulmuştu.

En sonunda: «Ne yapacağımı bilemiyorum» diye mırıldandı.

Hurstwood, yolda giderken: «Eh» diyordu, «kız benden hoşlanıyor; bunu biliyorum.»

Duyguları depreşen iş adamı, yazıhanesine gelene kadar, yedi kilometrelik yol boyunca, onbeş yıldır hatırlamadığı bir şarkıyı ıslıkla çaldı.

XIII

İTİMATNAMESİ KABUL EDİLDİ: BİR DİL KARGAŞALIĞI

OGDEN Meydanı'ndaki evde Carrie ile Hurstwood arasındaki konuşmanın üstünden iki gün bile geçmeden Hurstwood gene arz-ı endam eyledi. Hemen hiç ara vermeden Carrie'yi düşünmüştü. Biraz da kızın uysal tavırları ona karşı duyduğu ilgiyi alevlendirmişti. Hurstwood onu mutlaka, hem de gayet çabuk elde etmesi gerektiğini düşünüyordu.

Hurstwood'un kıza duyduğu —büyülenme demeyelim— ilgi basit bir istekten çok daha derindi. Yıllar yılı kuru, hemen hemen çoraklaşmış topraklarda sararıp solmuş duyguların birdenbire çiçek vermesiydi bu. Carrie belki de Hurstwood'un o güne kadar tanıdığı kadınların hepsinden daha derli-toplu bir sınıfı temsil ediyordu. Hurstwood, evlenmesiyle son bulan o ilk aşk macerasından sonra bir daha hiç âşık olmamıştı. O günden beri de zaman, hayat ona ilk seçmesinin ne yavan, ne yanlış olduğunu öğretmişti. Bunu ne zaman hatırlasa, geçmiş günleri yeniden yaşayabilse böyle bir kadınla asla evlenmeyeceğini kendi kendine tekrarlayıp dururdu. Aynı zamanda, kadınlarla yaşadığı maceralar kadın cinsine karşı beslediği saygıyı azaltmıştı. Sayısız tecrübelerden sonra kadınlara karşı alaycı bir tavır takınmaya başlamıştı. Öyle kadınlar tanımıştı ki hepsi bir-örnekti. Bencil, cahil, gösterişçiydiler. Arkadaşlarının karıları da pek iç acıcı şeyler değildi. Kendi karısı da ona hiç hoş görünmeyen, soğuk, alelâde bir insan havasına bürünmüştü. Kibarlar âleminin canavar insanlarının süründükleri o yeraltı dünyası hakkında öğrendikleri de Hurstwood'u katılaştırmıştı. Kadınların çoğuna şüpheyle bakıyordu. Sadece güzellik, kıyafetteydi gözleri. Onları acı, ima dolu bakışlarla izliyordu. Aynı zamanda, pek de öyle sıkıcı bir insan değildi, iyi bir kadın onun saygısını kazanabilirdi. Hiç de bir melekle karşılaşma mucizesini incelemeye kalkmış değildi. Böylesinin yanında şapkasını çıkarır, gevezelik edenleri susturur, istekle ona yardım elini uzatırdı; bunu niçin yaptığını da pek düşünmezdi.

Hurstwood'un durumunda olan bir erkek, insanı katılaştıran uzun, değersiz birsürü tecrübeden sonra, genç, iddiasız, masum bir yaratıkla

karşılaştığı zaman ya kendini pek kenarda-köşede kalmış hissettiği için ondan uzak durur, ya da ona yaklaşıp çekiciliğiyle büyülenir, bu buluşuna da sevinir. Böyle erkekler böyle bir kıza ancak pek dolambaçlı yollardan yaklaşabilirler. Gençlere kendilerini beğendirmek için uyguladıkları ne bir usul vardır, ne de bu işi nasıl yapabileceklerini bilirler; ancak, tuzaklarda meziyet bulurlarsa o zaman iş değişir. Ne yazık ki sinek ağa yapışırsa, örümcek ortaya çıkıp kendi şartlarına göre iş konuşması yapar. Aynı şekilde, kız da şehrin kargaşalığı içinde avare gezinmeye başladığı zaman, en dış kenarda bile olsa, onlar ortaya çıkıp o karşıdan pek parlak görünen sanatlarından yararlanırlar.

Hurstwood, Drouet'nin daveti üzerine, yeni bir güzel kıyafetler, zarif çizgiler deposuyla karşılaşmaya gitmişti. Evden içeri de hafif, neşeli bir gece geçirmek, sonra da o cazip yabancıyı unutuvermek niyetiyle girmişti. Bunun yerine, gençliği, güzelliği ona pek çekici gelen bir genç kadınla karşılaştı. Carrie'nin gözlerindeki uysal bakışlarda kendini satmaya hazır bir kadının ince hesapları yoktu. Çekingen tavırlarında da bir kibar yosmanın sanatından eser bulunmuyordu. Hurstwood daha o ânda bir yanlışlık yapıldığını, bu dertli yaratığı onun karşısına birtakım güç durumların çıkardığını sezinlemişti. Burada bir ahbaplık sevgisi imdada yetişti; yalnız, bunda bencillik de yok değildi. Carrie'yi kazanmak istiyordu, çünkü kızın kaderini kendi kaderiyle birleştirmesinin Drouet'ninkiyle birleştirmesinden daha iyi sonuçlar yaratacağına inanmıştı. Gezici tüccara öylesine gıpta ediyordu ki hayatı boyunca hiç kimse için böyle bir duygu beslememişti.

Carrie, zekâ bakımından Drouet'den üstün olduğuna göre, başka bakımından da ondan üstündü mutlaka. Kasabanın havasından yeni gelmişti, köy ışıkları hâlâ gözlerindeydi. İşte bu kızda hile, açgözlülük yoktu. Belki iki özelliğin de miras kalmış izleri vardı ama, istek gelişmemişti. İhtiraslı olamayacak derecede merak, istek doluydu. Hâlâ çevresindeki o büyük şehir yığınına bir şey anlamadan bakıyordu. Hurstwood ondaki tomurcuklanmayı, gençliği sezmişti. Onu bir ağacın taze yemişini koparır gibi seçmişti. Kızın yanındayken kendini yazın göz kamaştırıcı ışığından baharın o ilk serin esintisine çıkmış biri gibi dipdiri hissediyordu.

Carrie, sözü geçen o olaydan sonra tek başına kalınca, akıl alacak bir kimsesi de bulunmadığı için, başlangıçta zihninde bir sonuçtan ötekine atlanmış, en sonunda bundan da yorulup bıkınca düşünmekten vaz geçmişti. Drouet'ye bir şeyler borçlu olduğunu düşünüyordu. Tasa içinde, umutsuz bir haldeyken Drouet'nin ona yardım edişi sanki daha dün olmuş kadar yeni görünüyordu. Her bakımdan erkeğe karşı en iyi duyguları besliyordu. Güzelliğini, cömert huylarını da onun lehine birer koz olarak düşünüyordu; ondan uzakken onun bencilliğini bile hatırlamıyordu. Yalnız, kendini bütün öbür erkeklere karşı Drouet'ye

bağlayacak bir sebebin varlığını da duyanıyordu. Zaten böyle bir düşünceye hiç yer yoktu, hattâ Drouet'nin isteklerinde bile.

İşin gerçeği şuydu: Bu iyi kalpli çapkın bütün sürekli ilişkilerini de, o kendisine özgü, hafiften alan, gelip geçici bir heves havası içinde düşünüyordu. Herkesi kendine bağladığını, sevgisinin daha uyanır uyanmaz peşinden geldiğini, onun zevki için her şeyin değişmeden olduğu yerde kalacağını düşünerek neşeli neşeli yaşayıp gidiyordu. Eski bir yüzü kaybettiği, ya da bir kapının en sonunda kendisine kapandığını anladığı zaman bunlar ona pek derin üzüntü vermiyordu. Böyle üzüntüler duyamayacak kadar gençti, başarılıydı. Böylece, ölünceye kadar da ruhça genç kalacaktı.

Hurstwood'a gelince, o Carrie'yle ilgili düşüncelerle, duygularla dopdoluydu. Bu kız üzerinde herhangi bir kesin kararı yoktu ama, kendisine karşı kızın bir yakınlık duyduğunu ona itiraf ettirmeye kararlıydı. Carrie'nin öne eğilmiş bakışlarında, kararsız tavırlarında ihtirasın tomurcuklandığını gösteren belirtileri sezer gibi olmuştu. Kızın yanında durmak, elini kendi avucuna bırakmasını sağlamak istiyordu. Kızın bundan sonra atacağı adımın ne olacağını öğrenmek, kendisine karşı ne gibi bir duygu besleyeceğini bilmek istiyordu. Yıllardan beri böyle bir merak, bir heves benliğini sarmamıştı. Duygu bakımından yeniden bir delikanlı olmuştu. Hareket halinde bir süvariydi sanki.

İşi de gecelerini dışarıda geçirmesine pek uygundu. Genellikle çok çalışkan bir insandı, zamanını değerlendirme bakımından da patronlarının iyicene güvenini kazanmıştı. Canının istediği zaman işini bırakıp gidebilirdi, çünkü her ne pahasına olursa olsun görevini zamanında, kusursuz yapacağını bilirlerdi. Zarif tavırlarıyla, yol-yordam bilmesiyle, süslü kıyafetleriyle iş yerine de gerçekten pek gerekli olan bir hava veriyordu. İşindeki tecrübesi de belli-başlı ihtiyaçlarının neler olduklarını ustalıkla kararlaştırmasını sağlıyordu. Barmenler, yardımcıları teker teker, ya da toplu halde gelip gidebilirlerdi ama, Hurstwood orada bulundukça eski müşteriler bu değişikliğin hemen hiç farkına varmazlardı. Hurstwood oraya müşterilerin alıştıkları havayı veriyordu. Sık sık çalışma saatlerini kendine göre ayarlar, bazı gün öğleden sonra, bazı gün de akşamüstü dışarı çıkardı; yalnız, günün iş durumunu gözden geçirmek, kapatma işinin ıvır-zıvırıyla ilgilenmek üzere daima gece onbirle oniki arasında işinin başında bulunmaya dikkat ederdi.

Moy bir kere ona: «Her şeyin emniyette olduğunu, çalışanların hepsinin evlerine gittiklerini görmeden ayrılma» demişti. Hurstwood da bunca zamanlık hizmeti süresince bir kere olsun bunu ihmal etmemişti. Yıllardan beri patronlardan hiçbiri akşam beşten sonra iş yerine uğramamışlardı ama, idare müdürü, sanki onlar her zaman kendisini kontrol ediyorlarmış gibi, büyük bir bağlılıkla görevini yerine getiriyordu.

O cuma günü öğleden sonra da, daha önceki görüşünden iki gün sonra, Carrie'yi görmeye karar vermişti. Ondan daha fazla uzak kalamayacaktı.

Başgarsona: «Evans, beni arayan olursa dörtle beş arası geleceğimi söyle» dedi.

Hemen Madison Caddesi'ne koştu, bir araba tuttu. Yarım saat içinde Ogden Meydanı'na varmıştı.

Carrie de yürüyüşe çıkmayı tasarlamış, açık kurşuni ince yünlüden bir elbise giyip üzerine de çift düğmeli bir ceket almıştı. Şapkasını, eldivenlerini çıkarmıştı. Boynuna beyaz bir dantel kurdele bağlarken hizmetçi B. Hurstwood'un onu görmek istediğini haber verdi.

Bu haber kızı biraz şaşırtmıştı. Hizmetçiye bir saniye sonra aşağıya ineceğini söyledi, giyimini bir ân önce tamamlamaya çalıştı.

O sırada, şu cazip adamın kendisini beklemekte olduğuna sevindiğini mi, yoksa üzüldüğünü mü kestirecek durumda değildi. Biraz telâşlanmıştı, yanaklarında bir yanma vardı; yalnız, bunlar, korku, ya da sevinçten çok, sinir bozukluğundan ileri geliyordu. Konuşmanın ne şekle dökületeceğini kestirmeye çalışmadı. Ancak, çok dikkatli olması gerektiğini, Hurstwood'un ona karşı anlatılamaz bir yakınlık duyduğunu seziyordu. Sonra, kurdelesini parmaklarıyla son bir defa düzeltip, aşağıya indi.

Derin duygulu iş adamı görevinin taşıdığı anlamı iyice fark etmiş olduğu için, sinirleri, eni-konu hırpalanmıştı. Bu fırsatı kaçırmayıp iyi rol oynaması gerektiğini de biliyordu ama, merdivende Carrie'nin ayak seslerini duyunca sinirleri gevşeyiverdi. Kesin karar konusunda da hevesi kalmamıştı, çünkü daha Carrie'nin düşüncesinin ne olduğunu bile bilmiyordu.

Carrie odaya girince görünüşü erkeğe cesaret verdi. Herhangi bir sevgilinin cesaretini artıracak derecede sade, sevimliydi. Onun açığa vurduğu sinirlilik Hurstwood'unkini gidermişti.

Hurstwood rahatça: «Nasılsın?» dedi. «Bugün hava okadar güzeldi ki öğleden sonra buraya gelmek isteğine karşıkoyamadım.»

Carrie, onun önünde durarak: «Evet, ben de yürüyüşe çıkmaya hazırlanıyordum» dedi.

— «Ya, öyle mi? Hadi öyleyse, şapkanı al da çıkalım yürüyüşe.»

Parkı geçtiler, Washington Yolu'ndan batıya doğru yürüdüler. Kaldırımların gerisindeki büyük evleriyle, geniş, güzel bir yoldu bu. Batı Kesimi'nde en zengin ailelerin oturdukları semt burasıydı, Hurstwood burada görünmenin yaratacağı dedikoduyu düşünüp sinirlenmeden edemiyordu. Birkaç köşe geçtikten sonra yan sokaklardan birinin başındaki tabela Hurstwood'un derdini halletti. Carrie'yi arabayla şu yeni Bulvar'da gezdirecekti.

O devirlerde Bulvar bir köy yolundan pek farklı değildi. Hurstwood'un Carrie'ye göstermek istediği kısım da gene bu Batı Kesimi'ndeydi, pek ev falan da yoktu. Bu yol Douglas Parkı'nı Washington, ya da Güney parkıyla birleştiriyordu. Yedi kilometre kadar çimenli bir düzlükten geçip sonra doğuya dönerek gene aynı şekilde çimenlik bir alandan geçen, iyi yapılmış, basit bir yoldan ibaretti. Yolun büyük bir kısmında bir tek yapı bile göze çarpmıyordu; herhangi bir konuşma yarıda kesilmek tehlikesinden uzak olacaktı.

Hurstwood ahırdan uslu bir at seçti; çok geçmeden, başkalarının onları göremeyecekleri, duyamayacakları kadar uzağa gitmişlerdi.

Bir süre sonra Hurstwood: «Sen araba kullanabilir misin?» diye sordu.

Carrie: «Hiç denemedim» dedi.

Hurstwood dizginleri Carrie'nin eline verdi, kendisi kollarını kavuşturdu. Gülümseyerek: «Görüyorsun ya, bunun zor bir tarafı yok» dedi.

— «At uysal olursa öyle.»

Hurstwood, cesaret vermek için, «Biraz çalıştıktan sonra hırçın bir atı da uysal bir at gibi kolaylıkla idare edebilirsin» dedi.

Epeydir, konuşmayı ciddî bir havaya sokmak için fırsat arıyordu. Biriki defa, sessizlikte, Carrie'nin düşüncelerinin de kendisininkilere uyacağını umarak, içi rahat etmişti ama, Carrie gene konuşmayı hafif tarafından devam ettirmişti. Yalnız, şimdi Hurstwood'un konuşmayışı durumu kendi hükmü altına almıştı. Düşüncelerinin etkisi kendini göstermeye başlamıştı. Hurstwood, sanki Carrie'yi hiç ilgilendirmeyen bir şey düşünüyormuş gibi, gözlerini belirli bir yere dikmiş, bakıyordu. Yalnız, düşünceleri kendilerini belli ediyorlardı. Carrie de bir şey olmak üzere olduğunu sezmişti.

Hurstwood: «Biliyor musun» dedi, «yıllardan beri en mutlu akşamlarımı seni tanıdıktan sonra geçirdim.»

— «Öyle mi?» Carrie bu sözlere zorla inanıyormuş gibi bir tavır takınmıştı ama, erkeğin sesindeki inandırıcı eda onu heyecanlandırmıştı

Hurstwood: «Sana bunu geçen akşam da söyleyecektim ama, nasılsa fırsatı kaçırdım» dedi.

Carrie, karşılık vermeye çalışmadan, dinliyordu. Söylemeye değecek bir söz de bulamıyordu. Erkeği son görüşünden beri zihnini kaplayan, doğru davranmakla ilgili, biraz da onu tasalandırmış olan düşüncelere rağmen şimdi gene erkeğin adam-akıllı etkisi altında kalmıştı, düşünceleri de ondan yanaydı.

Hurstwood tasalı tasalı: «Bugün de sana duygularımı anlatmak, beni dinleyip dinlemeyeceğini öğrenmek için geldim» dedi.

Hurstwood, erkekler arasında, biraz da romantik sayılırdı. Kuvvetli bir şekilde duygulanmasını bilirdi; bunlar, genellikle, şiir dolu duygulardı, isteğin baskısı altında da, yani şimdi olduğu gibi, iyice gelişiyorlardı.

Elini genç kızın koluna koydu, kullanacağı kelimeleri sıraya koyuncaya kadar da garip bir şekilde sustu. Sonra: «Seni sevdiğimi biliyorsun, değil mi?» dedi.

Carrie bu sözler üzerine hiç kıpırdamadı. Erkeğin havasına kendini iyicene kaptırmıştı. Hurstwood duygularını açıklamak için bir tapınak sessizliğine bürünmüştü, Carrie de bunu koruyordu. Gözlerini önündeki dümdüz açıklıktan ayırmıyordu.

Hurstwood birkaç saniye bekledi, sonra sözlerini tekrarladı.

Carrie, zayıf bir sesle: «Böyle şeyler söylememelisiniz» dedi.

Sözleri hiç de inandırıcı değildi. Mutlaka bir şey söylemek gerektiğine hükmeden zayıf bir düşüncenin sonucuydu bunlar.

Hurstwood bu sözlere hiç aldırmadı. Samimi bir hava içinde: «Carrie» diye kıza küçük adıyla hitap etti, «beni sevmeni istiyorum. Bana birazcık şefkat gösterecek birine nekadar ihtiyacım olduğunu bilemezsin. Hemen hemen yalnız sayılırım. Hayatımda hoş, ya da eğlenceli olan bir taraf yok; benim için hiçbir anlam taşımayan insanlarla birlikte çalışmaktan, didinmekten ibaret.»

Hurstwood bu sözleri söylerken durumunun gerçekten acıklı olduğunu anladı. Şöyle geriye çekilip kendini tarafsız bir şekilde incelemeyi iyi beceriyordu. Kendini daima istediği şekilde görmekte de ustaydı. Şimdi de konuşurken sesi titriyordu. Bu, sinirlerin gerginliğine işaret sayılan garip bir titremeydi. Bu titrek ses karşısındakinin de kalbinin derinliklerinde inildedi.

Carrie, şefkat dolu iri gözlerini ona çevirerek: «Ben sizin çok mutlu olduğunuzu düşünmüştüm» dedi. «Dünyayı okadar iyi tanıyorsunuz ki!»

Hurstwood sesini yumuşak bir aşağı perdeye indirerek: «İşte asıl mesele de bu ya» dedi. «Dünyayı çok fazla tanıyorum.»

Böyle çok iyi bir durumda olan, üstelik çok kudretli bir kimsenin bu şekilde konuşması Carrie için önemli bir şeydi. Durumunun garipliğini düşünmeden edemedi. Kısacık bir süre içinde köy hayatı nasıl olmuş da onun üzerinden eğreti bir süs gibi düşüvermiş, şehir bütün o esrarıyla bunun yerini almıştı? İşte en büyük sır da buradaydı. Para, mevki sahibi bir adam, yanına oturmuş, ona yalvarıyordu. İşe bakın! Adamda rahat, huzur, her şey vardı; kudreti büyüktü, yüksek mevkideydi, giyimi zengindi ama, gene de Carrie'ye yalvarıyordu.

Carrie yerinde, doğru bir düşünce tasarlayamıyordu. Bu meseleyle de kendini daha fazla üzmedi. Ancak, üşüyen birinin minnetle kabul ettiği ateş gibi Carrie de yalnız bu adamın duygularının sıcaklığıyla ısın-

maya bakıyordu. Hurstwood kendi aleviyle parlıyordu, ihtirasının sıcaklığı daha şimdiden arkadaşının sağduyusunun mumlarını eritmeye başlamıştı bile.

— «Sen benim mutlu olduğumu, yakınmamam gerektiğini mi düşünüyorsun?» dedi. «Bütün gün seninle zerre kadar ilgisi bulunmayan kimselerle birlikte olsan, her gün gösterişten, ilgisizlikten başka bir şeyi bulunmayan bir yere gitmek zorunda kalsan, tanıdıkların arasında kendilerinden yardım isteyebileceğin, ya da zevk alarak konuşabileceğin bir kimse bulunmasa belki sen de kendini benim gibi mutsuz hissedersin.»

Şimdi Hurstwood öyle bir noktaya basmıştı ki, Carrie'nin durumu da bunlara hak vermesini sağlıyordu. İlgisiz kimselerle tanışmanın, kendisiyle hiç ilgilenmeyen kimselerin arasında tek başına yürümenin ne demek olduğunu Carrie çok iyi biliyordu. Öyle değil mi? Şu ânda bile Carrie yapayalnız değil miydi? Tanıdıklarının arasında hangisinden anlayış bekleyebilirdi ki? Hiçbirinden. Kara kara düşünüp dursun diye kendi haline bırakılmıştı.

Hurstwood: «Beni sevseydin» diye devam etti, «bu halimi yeteri kadar kıvanç verici bulurdum. Dostluk etmek için sana gelebilseydim, bana destek olsaydın... Bu durumda ise, hiç tatmin olamadan, sadece oradan oraya dolaşıp duruyorum. Ellerimde zamanın ağırlığı gittikçe artıyor. Sen gelmeden önce, aylak aylak oradan oraya gitmekten, karşıma çıkan fırsatlardan yararlanmaktan başka bir şey yapmazdım. Sen geldiğinden beri ise... eh, hiç değilse düşünecek bir kimsem var, yani sen varsın.»

O eski kuruntu —en sonunda yardımına muhtaç birisini bulduğu düşüncesi— Carrie'nin zihninde gittikçe gelişmeye başlamıştı. Bu tasalı, yapayalnız insana gerçekten acıyordu. Bütün o güzelim tantanalı halinin kendisine karşı duyduğu özlem yüzünden anlamsız kalması olacak şey miydi? Carrie'nin kendi yapayalnız ve dayanaksız kalmışken erkeğin ona bu şekilde yalvarmak ihtiyacını duyması olacak şey miydi? Gerçekten, çok kötü bir şeydi bu.

Hurstwood, sanki bu mesele üzerinde bir açıklama yapması gerekiyormuş gibi: «Ben pek de kötü sayılmam» dedi. «Belki de benim or'dabur'da dolaşıp başımı her türlü belâya soktuğumu sanıyorsundur. Dünyayı umursamadan yaşadım ama, bu huyumdan kolayca kurtulabilirim. Hayatımın bir değeri varsa sen beni çekip kurtarmalısın.»

Carrie karşısındaki adama kusurları gidermeye çalışan faziletin şefkatiyle baktı. Böyle bir adam nasıl olup da temize çıkarılmak ihtiyacını duyabilirdi? Carrie'nin düzeltebileceği kusurlar ne olabilirdi ki? Her şey bukadar güzel olduğuna göre kusurlar da pek küçüktü besbelli: En kötü ihtimalle bunlar fazla yaldızlı maceralar olabilirdi; böyle maceralar da pek kolayca hoşgörülebilirdi.

Hurstwood öyle bir havaya bürünmüştü ki kızcağız iyice duygulanmıştı. «Demek böyle?» diye dalgın dalgın sordu.

Hurstwood kolunu onun beline doladı. Carrie'de erkekten uzaklaşacak yürek kalmamıştı. Hurstwood boş kalan eliyle de onun parmaklarını kavradı. Yumuşak bahar rüzgârının soluğu sokağın üzerine üfleyiverdi, sonbahardan kalma birkaç kahverengi yaprağı sürükledi. At, başıboş bir halde, kendi bildiği gibi gidiyordu.

Hurstwood, yumuşak bir sesle: «Beni sevdiğini söyle bakayım» dedi.

Carrie gözlerini yere indirdi.

Erkek, duygulu bir tavırla: «İtiraf et, hayatım» dedi. «Beni seviyorsun, değil mi?»

Carrie buna karşılık vermedi ama, Hurstwood zaferi kazandığını anlamıştı. Kızı, dudakları birbirine değecek derecede kendine doğru çekerek: «Hadi söyle» dedi. Kızın elini de heyecanla sıktı; sonra, yanağını okşamak üzere, elini bıraktı.

Dudaklarını kızın dudaklarına bastırarak: «Seviyor musun?» diye sordu.

Carrie bu sorunun karşılığını dudaklarıyla verdi.

Hurstwood, güzel gözleri neşe içinde parlayarak: «Şimdi artık benim kızımsın, değil mi?» dedi.

Carrie, onu daha iyi inandırmak için, başını yavaşça omzuna dayadı.

XIV

BAKIP DA GÖRMEDEN: BİR ETKİ AZALIYOR

O AKŞAM Carrie, evinde, bedence de, ruhça da içi içine sığmaz bir haldeydi. Hurstwood'a karşı şefkat duyduğu, onun sevgisini karşılıksız bırakmadığı için seviniyordu. Bundan sonra buluşacakları pazar gecesini iple çekmeye başlamıştı. İkisi de zorla gizlenen duyguların etkisinde kalmadan, Carrie'nin şehre inip Hurstwood'la orada buluşmasını kararlaştırmışlardı ama, bunun nedeni de zaten o gizli duygulardı.

Bn. Hale, üst kattaki penceresinden, Carrie'nin eve girdiğini gördü. «Hıng... kocası yokken başka bir erkekle gezmeye gidiyor ha?» diye düşündü. «Kocası ona biraz göz-kulak olmalı.»

İşin doğrusu aranırsa, Bn. Hale bunları düşünen tek insan değildi. Hurstwood'u karşılayan hizmetçinin de kendine göre birtakım düşünceleri vardı. Carrie'yi pek soğuk, sevimsiz buluyor, ona karşı pek saygı

da beslemiyordu. Öte yandan, neşeli, çelebi tavırlı Drouet'ye hayrandı. Erkek arada-sırada ona biriki tatlı söz söylüyor, bütün kadınlara yaptığı gibi ona da alıcı gözüyle bakıyordu. Hurstwood ise davranışlarında daha ağırbaşlı, daha ölçülüydü; bu önlüklü görevlinin pek hoşuna gitmiyordu. Hizmetçi kız onun bukadar sık gelmesine, hanımın o gün, kocası yokken, bu adamla gezmeye gitmesine şaşmıştı. Mutfağa gitti, düşüncelerini ahçıya da açıkladı. Sonunda da dedikodu için pek normal sayılan gizlilik havası içinde, evde bir fiskostur başlayıverdi.

Carrie, Hurstwood'a duygularını açıklamış olduğu için, ona karşı takınacağı tavırları önemsemiyordu. Arada-sırada Drouet'yi de şöyle bir hatırlar gibi oluyor, dostunun vakarından, zarafetinden, ona, kendisine karşı beslediği ateşli sevgiden başka bir şey düşünmüyordu. O ilk akşam gündüzkü olayları hatırlamaktan başka pek bir şey yapmadı. Duyguları ilk defa bu derece galeyana gelmişti; bu da onun kişiliğine yeni bir ışık tutuyordu. Carrie'de bir parça içgüdü de vardı. Şimdiye kadar gizli kalmıştı ama, artık kendini göstermeye başlamıştı. Durumunu daha işe yatkın bir kafayla görebiliyor, bundan kurtulmanın çarelerini de sezinlemeye başlıyordu. Hurstwood onur yönünden bir fren taşına benziyordu. Bu konuyla ilgili duyguları öylesine Hurstwood'dan yanaydı ki, olayların şu son gelişmelerinden bile bağımsızlığı şerefsizlikten kurtaran bir şey yaratmıştı. Hurstwood'un bundan sonraki sözünün ne olabileceği hakkında en küçük bir fikri dahi yoktu; yalnız, onun şefkat duygusunun güzel bir şey olduğunu kabul etmiş, buna göre kendisi de daha cömert davranmayı kararlaştırmıştı.

Hurstwood ise, hiçbir sorumluluk yüklenmeden, işin ancak zevk tarafını düşünüyordu. Hayatını karmakarışık edecek bir işe giriştiğinin de farkında değildi. Mevkii sağlamdı; ev hayatı da, pek tatmin edici olmamakla birlikte, hiç değilse huzursuz sayılmazdı, kişisel bağımsızlığı da engelsiz sayılırdı. Carrie'nin aşkı ise sadece ona biraz daha zevk verecekti. Her zamanki zevk harçlığının üzerine gelen bu yeni hediyenin tadını çıkaracaktı. Onunla mutlu olacaktı, bu arada işleri de sekteye uğramadan yürüyecekti.

Pazar akşamı, Hurstwood'un seçtiği Doğu Adams Caddesi'ndeki lokantalardan birinde yemek yediler, sonra bir arabaya binip o devirde akşam gezintileri için pek uygun bir yer sayılan Cottage Grove Bulvarı'na gittiler. Çok geçmeden, Hurstwood anladı ki Carrie onun gösterdiği sevgiye kendisinin umduğundan daha büyük değer veriyordu. Kız onu daima kendinden uzak tutuyor, daha çok, tecrübesiz âşıklara yakışacak sevgi gösterilerine izin veriyordu. Hurstwood kızın fazla ısrara gelmeyeceğini, bu şekilde elde edilemeyeceğini anlamış, bunun için de pek üstüne düşmemeyi kararlaştırmıştı. Carrie'nin evli olduğuna inanmış göründüğü için bu havayı devam ettirmek zorunda kalacağını da anlamıştı. Zaferin daha uzakta olduğunu da biliyordu ama, nekadar uzakta olduğunu kestiremiyordu.

Arabayla Ogden Meydanı'na dönerlerken Hurstwood: «Seni bir daha ne zaman göreceğim?» diye sordu.

Carrie: «Bilmiyorum» dedi. Bunu kendisi de merak ediyordu.

— «Niye gelecek salı günü Panayır'a gelmeyesin?»

Carrie başını iki yana salladı: «Okadar çabuk olmasın» dedi.

— «Ne yapacağım bak sana söyleyeyim. Sana mektup yazıp Batı Kesimi postanesi eliyle yollarım. Gelecek salı postaneye uğrayıp alabilir misin?»

Carrie kabul etti.

Hurstwood'un seslenmesi üzerine araba Carrie'nin evinin bir kapı ötesinde durdu.

Araba yeniden yola koyulurken Hurstwood: «İyi geceler» diye fısıldadı.

İşler böyle pürüzsüz bir yolda akıp giderken, aksilik bu ya, Drouet şehre dönüverdi. Ertesi gün Hurstwood, yazıhanesinde otururken Drouet'nin içeri girdiğini gördü. Dostça: «Vay, merhaba, Charles!» dedi, «demek döndün?»

Drouet yaklaşıp kapıdan içeri bakarak: «Evet» diye gülümsedi.

Hurstwood ayağa kalktı. Arkadaşını yukarıdan aşağı süzerek: «Eh, gene eskisi gibi kanlı-canlısın maşallah» dedi.

Tanıdıkları kimselerden, olup bitenlerden konuşmaya başladılar.

En sonunda Hurstwood: «Eve uğradın mı?» diye sordu.

— «Hayır, şimdi gideceğim.»

— «Oradaki küçük kızı hatırlayıp bir kere uğradım. Kızı öyle tek başına bırakmak istemezsin diye düşündüm de.»

Drouet: «Çok haklısın» dedi. «Carrie nasıl?»

— «Çok iyi ama, seni biraz merak ediyor. Şimdi gidip onu biraz neşelendirsen iyi edersin.»

Drouet, gülümseyerek: «Ben de öyle yapacağım» dedi.

Ayrılırlarken Hurstwood: «Çarşamba akşamı ikinizi de tiyatroya götürmek istiyorum» dedi.

— «Eksik olma, dostum. Bakalım kız buna ne diyecek. Sana haber veririm.»

Pek samimî bir hava içinde ayrıldılar.

Drouet, Madison Caddesi'ne gitmek üzere köşeyi dönerken: «İşte hoş bir adam bu!» diye düşündü.

Hurstwood da yeniden yazıhanesinden içeri girerken: «Drouet iyi bir insan» diyordu. «Yalnız, şu Carrie'ye uygun bir erkek değil.»

Carrie'yi hatırlamak Hurstwood'un zihnine pek hoş bir hava getirmişti, bu çapkının önüne nasıl geçeceğini düşünmeye koyuldu.

Drouet, Carrie'nin yanına gelince, her zamanki gibi onu gene kolları arasına aldı ama, Carrie onun öpmesine biraz direniyormuş gibi karşılık verdi.

Drouet: «E, güzel bir seyahat yaptım!» dedi.

— «Öyle mi? Hani bana anlattığın o La Crosse'taki adamla neler yaptın bakalım?»

— «O! çok iyi anlaştık. Ona tam bir takım sattım. Orada Burnstein Şirketi'ni temsil eden biri de vardı. Çengel burunlu budalanın biri ama, neyse, o işe giremedi. Onu ortadan siliverdim.»

Yüzünü yıkayıp üstünü değiştirmeye hazırlık olsun diye yakasını açıp kollarını kıvırırken seyahatini anlattı. Carrie onun canlı anlatışını zevkle dinlemeden edemedi.

— «Yazıhanedekileri şaşırttım, diyorum sana. Şu son dört ayda bizim şirketteki satıcıların hepsinden daha çok mal sattım. Yalnız La Crosse'ta üçbin dolarlık mal sattım.»

Drouet yüzünü su dolu tasa daldırdı, elleriyle boynunu, kulaklarını yıkarken ağzına su alıp goruldattı. Bu arada Carrie de, geçmişteki düşünceleriyle şimdiki kanısı birbirine karışmış bir halde, düşünceli düşünceli onu seyrediyordu. Drouet, yeniden konuşmaya başladığı zaman, hâlâ yüzünü siliyordu.

— «Haziran'da ücretimi artırmaları için ültimatom vereceğim. Yaptığım fazla işe karşılık onlar da bana daha çok para verebilirler. Bak buna mim koy, mutlaka zam alacağım!»

Carrie: «İnşallah» dedi.

Drouet, kararlı bir tavır takınarak: «Şu giriştiğim emlâk işi de iyi bir sonuç verirse, evleniriz» dedi.

Bunları söylerken aynanın önüne geçti, saçlarını fırçalamaya başladı.

Carrie, acıklı bir tavırla: «Hiçbir zaman benimle evleneceğine ihtimal vermiyorum, Charlie» dedi. Hurstwood'un son günlerdeki davranışları kıza bu sözleri söyleme cesaretini vermişti.

— «Yo, evleneceğim, elbette evleneceğiz. Bu da ner'den aklına geldi?»

Drouet, aynanın önünde işini bitirmiş, şimdi Carrie'nin yanına gelmişti. Carrie de ondan uzaklaşması gerektiğini ilk defa hissetti. Güzel yüzünü ona doğru dönerek: «Ama, bunu okadar uzun zamandan beri tekrarlıyorsun ki!» dedi.

— «E, gerçek niyetim bu. Yalnız, benim istediğim gibi yaşamak için çok para ister. Şimdi, ücretime zam gelince, işleri dilediğim şekle sokabileceğimi sanıyorum. Evet, bunu yapacağım. Sen boşuna tasalanma, yavrucağızım.»

Drouet, sözlerinin doğruluğuna inandırabilmek için, kızın omzunu okşadı ama, Carrie aslında ne boş yere umutlanmış olduğunu artık anlamıştı. Bu tasasız adamın onun yararına en küçük bir harekette bile

bulunmaya niyetli olmadığını açıkça görüyordu. Drouet şimdiki o bağımsız, sorumsuz hayatını kanunun yaratacağı bağlara tercih ettiği için işleri kendi haline bırakmıştı.

Ona karşılık, Hurstwood güçlü, samimî görünüyordu, onu oyalamak isteyeceğe de benzemiyordu. Carrie'ye hak vermiş, ona gerçek değerinin ne olduğunu göstermişti. Drouet hiç umursamadığı halde, Hurstwood kıza muhtaçtı.

Carrie, pişmanlık belirten bir halle, başarısının birazını, çaresizliğinin de pek çoğunu belli eden bir sesle: «Yo, hayır!» dedi, «sen hiçbir zaman evlenmeyeceksin!»

— «Eh, bekle bakalım, biraz da o zaman görürsün. Seninle nasıl olsa evleneceğim.»

Carrie ona baktı, düşüncelerinde haklı olduğunu anladı. Vicdanını huzura kavuşturacak bir şey araştırıyordu; işte karşısındaki adam ise onun sözünü yerine getirmesi isteğini hafife alıyordu. Onunla evlenmeye söz vermişti, işte sözünü böyle yerine getiriyordu!

Drouet, evlenme meselesini kolayca bertaraf ettiğine inandığı için: «Ha, bak» dedi, «bugün Hurstwood'u gördüm. Bizi tiyatroya götürmek istiyor.»

Carrie, Hurstwood'un adını duyunca, irkildi ama, dikkati çekmemek için kendini çabuk topladı. İlgisiz bir tavırla: «Ne zaman?» diye sordu.

— «Çarşambaya. Gideriz, değil mi?»

Carrie, az kalsın kuşku uyandıracak zoraki bir ağırbaşlılıkla: «Sen istersen gideriz» dedi.

Drouet, Carrie'nin halinde, ortada bir şey olduğunu sezmişti ama, bunun evlenmeyle ilgili konuşmalarından doğduğunu düşündü.

— «Hurstwood bir kere buraya gelmiş» dedi.

— «Evet, pazar günü akşamüstü geldi.»

— «Öyle mi? Ben ise, onun sözlerinden, bir hafta kadar önce geldi sanmıştım.»

Carrie, sevgilileri arasında ne gibi bir konuşma geçtiğinden habersiz: «Öyle» dedi. Şaşkın bir haldeydi, söyleyeceği bir sözün karşılık yaratmasından korkuyordu.

Drouet'nin yüzünde de yanlış anlamanın gölgesi belirmişti. «Öyleyse, iki kere geldi, ha?» dedi.

Carrie de, Hurstwood'un yalnız bir gelişinden söz ettiğini anlamıştı, saf bir tavırla: «Evet» dedi.

Drouet arkadaşının sözlerini yanlış anladığı kanısına varmıştı. Bu habere de özel bir ilgi göstermiyordu zaten. Hafifçe artan bir merakla: «Ne demeye gelmiş?» diye sordu.

— «Benim yalnız sıkılacağımı düşündüğü için geldiğini söyledi. Ona uzun bir süre uğramadığın için seni de merak etmiş.»

Drouet, adamın ilgisini minnetle karşılıyormuş gibi: «George iyi bir adamdır» dedi. «Hadi, yemeği dışarıda yiyelim.»

*
**

Hurstwood, Drouet'nin dönüp geldiğini görünce, Carrie'ye şöyle bir mektup yazdı:

O yokken seni aradığımı kendisine söyledim, şekerim. Kaç kere uğradığımı söylemedim ama, galiba o bir kere geldiğimi sanıyor. Sen ne söyledin, bunu bana bildiriver. Bu mektubu alınca karşılığını elden gönder, sevgilim. Seni de mutlaka görmeliyim. Çarşamba günü öğleden sonra ikide seni Jackson Caddesi ile Throop Caddesi arasındaki köşede görebilir miyim, bunu da bildir. Tiyatroda buluşmadan önce seninle konuşmak istiyorum.

Carrie, bu mektubu salı sabahı postanenin Batı Kesimi'ndeki şubesine gittiği zaman aldı, karşılığını hemen gönderdi:

Senin beni iki kere aradığını söyledim. Pek aldırmışa benzemiyordu. Bir engel çıkmazsa, Throop Caddesi'ne geleceğim. Pek kötü bir hale düşüyor gibiyim. Bu yaptıklarımın doğru olmadığını da biliyorum.

Kararlaştırdıkları yerde buluştukları zaman Hurstwood, kızı bu konuda ikna etmeye çalıştı:

— «Sen hiç tasalanma, şekerim» dedi. «O gene yollara düşer düşmez bu işin bir çaresine bakarız. Öyle bir şekle sokarız ki hiç kimseyi aldatmak zorunda kalmazsın.»

Hurstwood açık açık bir şey söylememişti ama, Carrie onun kendisiyle hemen evlenmeyi tasarladığını düşündü, sevindi. Drouet gidinceye kadar durumu idare etmeleri teklifinde bulundu.

Hurstwood tiyatro meselesinden söz açarak: «Bana her zamankinden daha fazla ilgi gösterme» dedi.

Carrie de, onun sözlerinin kudretini hatırlayarak: «Öyleyse sen de bana dikkatle bakma» dedi.

— «Bakmam.»

Ayrılırlarken Hurstwood kızın elini sıktı, onu biraz önce yasaklanan bakışlarla süzdü.

Carrie, işaret parmağını ona doğru sallayarak: «İşte bak!» dedi.

— «Temsil daha başlamadı ki.»

Hurstwood kızın uzaklaşıp gidişini istek dolu gözlerle seyretti. Bu körpelik, bu güzellik onu şaraptan daha çok sarhoş etmişti.

Tiyatroda her şey Hurstwood'un istediği gibi oldu. Önceden Carrie'ye cazip görünmüş olsa bile itibarı şimdi eskisinin kimbilir kaç katı artmıştı. Uygun bir ortam bulduğu için cazibesi de daha etkileyici olmuştu. Carrie onun her hareketini zevkle seyrediyordu. Sanki evsahibi kendisiymiş gibi durmadan gevezelik eden zavallı Drouet'yi bile ner'deyse unutacaktı.

Hurstwood durumda en küçük bir değişiklik olduğunu bile belli etmeyecek kadar kurnazdı. Eski arkadaşına da her zamankinden fazla ilgi gösterdi, onu sevdiği kadının gözü önünde küçük düşürmemeye dikkat etti. Her şeye rağmen bu oyunun uygunsuz taraflarını görüyordu; buna en küçük bir manevî hakaret eklemeyi düşünecek kadar da bayağı bir insan değildi. Yalnız, seyrettikleri oyun tuhaf bir durum yarattı; buna da, Drouet yol açtı.

«Sözleşme» piyesinin bir sahnesinde evli kadın, kocası yokken, sevgilisinin kandırıcı sözlerini dinlemekteydi.

Drouet, daha sonra, piyesteki kadın hatasının cezasını gördüğü halde: «Oh olsun o adama!» dedi. «Ben bukadar aptal bir erkeğe hiç acımam.»

Hurstwood, alçak sesle: «Hiç belli olmaz» dedi. «Belki o adam da haklı olduğunu sanıyordu.»

— «Ama, bir erkek karısını elinde tutmak isterse biraz daha dikkatli olmalı.»

Vestiyerden çıkmışlar, tiyatronun girişindeki şatafatlı kısma gelmişlerdi.

Hurstwood'un yanında bir erkek sesi: «Hey, beyefendi» dedi, «bana bir yatak parası verebilir misiniz acaba?»

Hurstwood, hararetli hararetli, Carrie'ye bir şeyler anlatıyordu.

— «Valla', yatacak yerim yok, beyim.»

Bu yalvarma tam bir perişanlık, sefalet levhası çizen otuz yaşlarında kuru yüzlü bir adamdan gelmişti. Onu ilk gören Drouet oldu. Yüreğinde gittikçe artan bir acıma duygusuyla çıkarıp adama birkaç kuruş verdi. Hurstwood bu olayı hemen hiç fark etmemiş gibiydi. Carrie de çarçabuk unuttu.

XV

ESKİ BAĞLARIN USANDIRICILIĞI: GENÇLİĞİN BÜYÜSÜ

HURSTWOOD'UN kendi evini iyicene ihmal etmesi Carrie'ye karşı duyduğu yakınlığın artmasıyla başladı. Ailesiyle ilgili davranışlarının hepsi pek baştan savmaydı. Kahvaltıya karısıyla, çocuklarıyla otu-

ruyorsa da onların ilgi alanlarının çok uzaklarına varan hayallere dalıyordu. Oğluyla kızının tartıştıkları konuların boşluğu gazete okuma merakının artmasını sağlamıştı. Karısıyla kendisinin arasından ise bir ilgisizlik ırmağı akıyordu.

Carrie ortaya çıktı çıkalı kendini bir bakıma mutlu görmeye başlamıştı. Akşamları şehre inmekten zevk alıyordu. Kısa günlerde, sokakta yürürken, lambalar neşe içinde göz kırpıyorlardı. Âşığın adımlarını hızlandıran o ner'deyse unutulmaya yüz tutmuş duyguyu yeniden tatmaya başladı. Güzel elbiselerine baktığı zamanlar da onları Carrie'nin gözleriyle görüyordu. Carrie'nin gözleri de, genç gözleriydi.

Bu çeşit duyguların heyecanı içindeyken karısının sesini duyunca, evliliğin bitmez-tükenmez istekleri onu rüyalardan uzaklaştırıp modası geçmiş işler yapmaya zorlayınca nasıl da sinirleniyordu! İşte o zaman evliliğin ayaklarını bağlayan bir zincir olduğunu anlıyordu.

Bn. Hurstwood, kocasının zihninde çoktandır isteklerle tam bir bağlantı kurmuş olan sesiyle: «George» dedi, «at yarışları için bize mevsimlik bilet almanı istiyoruz.»

Hurstwood sesini gittikçe yükselterek: «Hepsine mi gitmek istiyorsunuz?» diye sordu.

Karısı: «Evet» dedi.

Sözü geçen yarışlar, yakında Güney Kesimi'ndeki Washington Park'ta başlayacaktı, dindarlık, tutuculuk taslamayanlar arasında önemli bir toplumsal olay sayılıyordu. Bn. Hurstwood daha önce hiç mevsimlik bilet istememişti ama, bu yıl bazı nedenler ona bir loca almak kararını verdirmişti. Bir kere, komşularından biri —kömür işinden büyük para kazanmış B. Ramsey'le karısı— öyle yapmışlardı. İkincisi, kadının çok sevdiği hekimi, atlara, at yarışlarında bahse girmeye pek meraklı olan Dr. Beale de Derby yarışında iki yaşındaki atların yarışına atıyla katılmak niyetinde olduğunu söylemişti. Üçüncüsü, Bn. Hurstwood gittikçe olgunlaşıp güzelleşen Jessica'cığını varlıklı bir adamla evlendirmek istediği için onu biraz teşhir etmek istiyordu. Ayrıca, kendisi de bu gibi eğlencelere katılmaktan, dostları arasında, kalabalık içinde dolaşmaktan da zevk alırdı.

Hurstwood birkaç saniye bu teklif üzerinde düşündü. İkinci katta, oturma odasında, akşam yemeğini bekliyorlardı. Carrie ve Drouet ile «Sözleşme» piyesini seyretmeye gideceği geceydi. Kıyafetinde biraz değişiklik yapmak üzere eve gelmişti.

Daha sert bir şey söyleyip söylememek konusunda duraksayarak: «Her koşu için ayrı bilet alsak olmaz mı?» diye sordu.

Karısı, sinirlenerek: «Olmaz!» dedi.

Hurstwood karısının bu davranışına kızmıştı. «E, bunda öfkelenecek bir şey yok ki! Sadece sordum» dedi.

— «Öfkelenmedim. Senden mevsimlik bilet istiyorum, okadar!»

Hurstwood, bakışlarını karısına dikerek: «Ben de sana bunun pek kolay olmayacağını söylüyorum. Müdür bana mevsimlik bilet verir mi bilmem» dedi.

Bunları söylerken hep biletleri yarış yöneticilerinden «koparmayı» düşünmüştü.

Bn. Hurstwood, sert bir sesle: «Öyleyse biz de parayla alırız!» diye bağırdı.

— «Senin için kolay! Bir mevsim için aile bileti tam yüzelli dolar tutuyor.»

Kadın kararlı bir tavırla: «Seninle tartışacak değilim» dedi. «Ben bileti isterim, işte okadar!» Ayağa kalkmıştı, sözlerini bitirince de odadan dışarı çıktı.

Hurstwood, sesini birazcık değiştirerek, acı acı: «Öyleyse sen alırsın bileti de!» dedi.

Her zamanki gibi o gece de sofrada bir kişi eksikti.

Ertesi sabah Hurstwood iyice yatışmıştı; daha sonra da bilet sağlandı ama, bu da durumu düzeltmeye yetmedi. Hurstwood, kazancının bir kısmını ailesine vermekten sakınmıyorsa da vermeye zorlanmaktan hoşlanmıyordu.

Bir başka gün Jessica: «Anne, Spencer'lerin buradan gitmeye hazırlandıklarını biliyor muydun?» diye sordu.

— «Hayır. Acaba nereye gidiyorlar?»

Jessica: «Avrupa'ya gidiyorlarmış» dedi. «Dün Georgine'e rastladım, o söyledi. Bu yüzden de pek kurumlanıyor.»

— «Ne zaman gideceklerini de söyledi mi?»

— «Galiba pazartesiye gidiyorlar. Gene gazetelerde onlardan söz edilecek. Zaten her zaman adları geçiyor ya.»

Bn. Hurstwood, kızını avutmak için: «Aldırma» dedi, «biz de bugünlerde gideceğiz.»

Hurstwood, gözlerini ağır ağır gazetesinden kaldırdı ama, bir şey demedi.

Jessica arkadaşını taklit ederek: «New York'tan gemiyle Liverpool'a gidiyo'z. Yazın büyük bir kısmını Fransa'da geçireceğiz!» dedi. «Haspam! Avrupa'ya gitmek de bir şey mi sanki!»

Hurstwood: «Ona bukadar çok gıpta ettiğine bakılırsa bir şey elbette» diye söze karıştı. Kızının açığa vurduğu duygular ona pek acı vermişti.

Bn. Hurstwood kızına: «Sen böyle şeyler için üzülme, şekerim» dedi.

Jessica bir başka gün annesine: «George gitti mi?» diye sorarak babasının hiç de bilmediği bir meseleyi açığa vurmuş oldu.

Hurstwood başını kaldırıp: «George nereye gidecekti?» diye sordu. O güne kadar evden birinin yola çıkacağı haberinin kendisinden gizlendiği hiç olmamıştı.

Jessica, babasındaki şaşkınlığı fark etmeden: «Wheaton'a gidecekti» dedi.

Hurstwood, içinden titizlenerek, haber almak için bu şekilde uğraşmak zorunda kalışına da üzülerek: «Orada ne var ki?» diye sordu.

— «Tenis maçı var.»

Hurstwood, elinde olmadan, acı bir sesle konuştu: «Bana bir şey söylemedi!»

Karısı şakrak bir sesle bağırdı: «Unutmuş olsa gerek.»

Eskiden Hurstwood ev halkına anlayışla korku karışımı bir saygı aşılayarak onları emri altında tutardı. Kızıyla kendisi arasında kısmen devam etmekte olan samimiyete artık son vermişti. Şimdilik aralarındaki yakınlık havadan-sudan biriki lakırdıdan ileri gitmiyordu. Sesi hep alçak perdeden çıkıyordu. Daha önce de ev halkına karşı beslediği duygular şefkatten yoksundu; şimdi ise onların yaşayışlarımn izini de kaybettiğini görüyordu. Artık onların içyüzlerini bilemiyordu. Onları bazan sofrada görüyor, bazan da göremiyordu. Ara-sıra neler yaptıklarını haber alıyordu, çoğu kere de alamıyordu. Bazı günler, onların konuştukları şeylerin, yapacaklarının, ya da yaptıklarının kendisi için pek yabancı olduğunu görüyordu.

Bunların içinde onu en çok etkileyen de bu evde artık kendisinin hiç bilmediği birtakım işler döndüğüydü. Jessica artık işlerine kimsenin karışmaması gerektiğini düşünmeye başlamıştı. George da artık kendini tam iyicene yetişkin bir erkek sayıyor, işlerine kimseyi karıştırmıyordu. Bütün bunları Hurstwood görüyordu, gördükçe de içi biraz sızlıyordu. Çünkü, hiç değilse resmî durumu dolayısıyla, kendisinin hesaba katılmasına alışıktı, varlığının önemini kaybetmeye başlamamasına razı olamıyordu. Ayrıca, evine bakıp masrafları bir yandan öderken karısının da ona karşı aynı ilgisiz, bağımsız tavırları takınması bütün öteki sıkıntıların üstüne tuz, biber ekiyordu.

Hurstwood, hiç değilse şefkatten yoksun olmadığını düşünerek avunmaya çalışıyordu. Evin içinde ne olursa olsun, evin dışında Carrie'si vardı. Genç kadının Ogden Meydanı'ndaki evini gözlerinin önünde canlandırıyor, orada geçirdiği mutlu akşamları hatırlıyor, Drouet iyice aradan çekildikten sonra Carrie'nin o güzelim evde kendisini bekleyeceğini, onu görmeye gidince ne iyi vakit geçireceğini düşünüyordu. Umuyordu ki Drouet onun evli olduğunu Carrie'ye söylemeyecekti, söylemesi için bir sebep yoktu çünkü. Her şey okadar yolunda gidiyordu ki Hurst-

wood durumun değişmeyeceğine inanmıştı. Artık yakında Carrie'yi kandıracak, her şey istediği gibi olacaktı.

Tiyatrodaki buluşmalarından sonra Carrie'ye boyuna mektup yazmaya başladı. Her sabah mektup yazıyor, ondan da karşılık istiyordu. Hiç de yazar tarafı yoktu ama, hayatta geçirdiği tecrübeler, gittikçe artmakta olan sevgisi ona nasılsa bir üslûp kazandırmış gibiydi. Mektubu yazıhanesindeki çalışma masasında büyük bir dikkatle, özenle yazıyordu. Bir paket güzel, renkli, kokulu mektup kâğıdı almış, bunu masasının gözlerinden birine kilitlemişti. Şimdi artık arkadaşları da onun ciddî ciddî masa başında oturup çalışmasına şaşıyorlardı. Barmenlerin beşi de bir insanı masa başında bukadar çok yazı yazmaya zorlayan görevlere karşı saygı duyuyorlardı.

Hurstwood akıcı ifadesine kendi bile şaşmıştı. Her türlü çabayı yöneten tabiat yasası dolayısıyla, yazdıkları kendisini de etkiliyordu. Kelimelerle anlatmaya çalıştığı o, ruhunun derinliklerinden gelen, incelikleri iyiden iyiye duymaya başladı. Carrie'ye karşı beslediği sevgiyi, şefkati onun yerden göke kadar hak ettiğine inanıyordu.

Nasıl gençlik, güzellik daha hayatın gelişme çağında sevginin o gerçek işaretine hükmetme hakkını kazanıyorlarsa, Carrie de gerçekten sevilmeye değerdi. Tecrübe vücudun çekici tarafı olan o ruh tazeliğini daha alıp götürmemişti. Gözlerinin o ıslak parlaklığında hayal kırıklığını bildiğine dair en küçük bir iz bile yoktu. Tasa, özlem yüzünden bir bakıma dertlenmişlerdi elbette ama, bunlar bir bakışta, konuşma sırasında sezilecek kadar derin bir iz bırakmamışlardı. Kimi vakit ağzına sanki gözlerinden yaşlar boşanmaya hazırmış gibi bir ifade geliyordu ama, hiçbir zaman bu ağızda gerçekten dertli bir insan havası belirmiyordu.

Carrie'nin davranışlarında hiç de bir pervasızlık yoktu. Hayat ona tahakkümü öğretmemişti; güzelliğin verdiği kibirden, bazı kadınların bu doğal kudretinden yoksundu. Başkası tarafından düşünülme isteği de bunu elde etmesi için onu yerinden kaldıracak kadar kudretli değildi. Şimdi bile kendine güvenme duygusundan yoksundu; yalnız, başından geçenlerden sonra, biraz daha az ürkek davranmayı öğrenmişti. Eğlenmek istiyordu, mevki istiyordu ama, bunların neler olabileceğini kestiremediği için de şaşkındı. Oyuncak dürbün her saat bir şeyin üzerine yeni bir parlaklık veriyordu; Carrie'nin canı da bunu çekiyor, istediği şeyin o olduğuna inanıyordu. Hep böyleydi. Oyuncak dürbünü şöyle bir sallayınca bir başka manzara onun için en güzel, en kusursuz oluveriyordu.

Carrie iç dünyasında da, bu yaradılıştaki bir insandan bekleneceği gibi, duygu bakımından zengindi. Gördüklerinin pek çoğu onu hemen tasalandırıveriyordu. Zayıflara, çaresizlere karşı, içinde en küçük bir kötüleme duygusu uyanmadan, samimî bir şekilde acıyordu. Yanıba-

şında, akıldan yana zavallı bir uyuşukluk içinde süzülüp giden soluk yüzlü, pejmürde kılıklı adamları gördükçe üzülüyordu. Akşamları, Batı Kesimi'ndeki dükkânlardan çıkıp, telâşla, evlerine gitmek üzere, penceresinin önünden geçen yoksul kıyafetli kızlara da yürekten acıyordu. Onlar geçerlerken ayağa kalkıp dudaklarını ısırıyor, başını sallayıp, düşünceye dalıyordu. Bu kızların pek az şeyleri vardı. Yırtık giyinmek, yoksul olmak çok acıydı. Solmuş elbiselerin manzarası Carrie'nin gözlerine ağrı veriyordu. Bunlar üzerindeki tek yorumu da: «Üstelik öyle de çok çalışmak zorundalar ki!» sözlerinden ibaretti.

Bazan sokakta çalışan adamlar görüyordu: Kazmalı Irlandalılar, yığın yığın kömürü kürekle kaldırmak zorunda olan kömürcüler, yalnız kuvvete ihtiyaç gösteren işlerde çalışan Amerikalılar. Bunlar onun hayal dünyasını etkiliyordu. Artık kendisi iş yapmaktan kurtulduğu için çalışmak ona eskisinden, kendisinin de iş dünyasının bir parçası sayıldığı devredekinden daha da berbat görünüyordu. Carrie iş dünyasını bir hayal sisinin arkasından seyrediyordu. Solgun, kasvetli, loş bir ışıktı bu; şairane duyguları yaratan da bu ışıktı.

Kimi vakit, pencereden gördüğü bir yüz, una bulanmış değirmenci kıyafetiyle yaşlı babasını hatırlatıveriyor, adamın hayalini gözlerinin önünde canlandırıyordu. Son çiviyi çakmakta olan bir ayakkabıcı, bir zemin katında demir eritilirken daracık pencereden görülen ocakçıbaşı, bir başka yüksek pencereden göze çarpan ceketsiz, gömleğinin kolları sıvanmış bir tezgâhtar... işte bütün bunlar değirmeni bütün özellikleriyle hayalinde canlandırmasına yol açıyordu. Pek seyrek açığa vuruyordu ama, bunlar onu acı düşüncelere sürüklüyordu. Aklı fikri hep o pek iyi bildiği, daha yeni kurtulduğu süfli iş dünyasındaydı.

Hurstwood farkında değildi ama, gerçekte böylesine şefkatli, ince duygulu biriyle uğraşmaktaydı. Gene bilmiyordu ki ona bu kadını cazip gösteren de bu duygularıydı. Hurstwood, asla sevgisini tahlil etmeye kalkışmadı. Carrie'nin gözlerinde şefkat, davranışlarında zaaf, düşüncelerinde iyilik, umut bulunması ona yetiyordu. Hurstwood güzelliğini, kokusunu kendisinin hiç girmediği suların derinliklerinden, anlayamadığı çamurlardan, kalıplardan almış olan bir zambağa yaklaşmıştı. Yaklaşmıştı, çünkü bu zambak balmumundandı, körpecikti. Kendisi hakkında beslediği duyguları aydınlatıyordu. Sabahı da zahmetine katlanmaya değdiriyordu.

Vücut bakımından, Carrie iyice gelişmişti. Acemiliği kaybolmuştu; saadece hoş bir tortu bırakmıştı ki bu da ona başka bir güzellik veriyordu. Artık küçücük ayakkapları ayaklarına tıpatıp uyuyordu, yüksek topukluydular. Bir kadının görünüşüne pek çok katkıda bulunan o danteller, küçük süs eşyası hakkında da pek çok bilgi edinmişti. Vücudu da hatları zarif bir şekilde yuvarlaklaşarak dolgunlaşmıştı.

Bir sabah Hurstwood ona mektup yazıp Monroe Caddesi'ndeki

Jefferson Park'ta buluşmalarını teklif etti. Artık Drouet evdeyken bile onlara gitmeyi doğru bulmuyordu.

Ertesi gün, öğleden sonra saat birde, o sevimli küçük parka gelmiş, yollardan birini sınırlayan leylak ağacının yeşil yaprakları altında tahta bir sıra bulmuştu. Baharın tüm özellikleri daha kaybolmaya yüz tutmamıştı. Biraz ilerideki küçük havuzun başında temiz-pak giyinmiş çocuklar beyaz yelkenliler yüzdürüyorlardı. Yeşil kameriyenin gölgesinde, resmî kıyafetli bir polis, sopası kılıfında, kollarını kavuşturup oturmuştu. Yaşlı bir bahçıvan elinde çim makasıyla çimleri kesiyor, fidanlara bakıyordu. Başın üstünde, yükseklerde, yeni gelen yazın açık mavi gökyüzü vardı, ağaçların parlak yeşil yaprakları arasında da serçecikler sıçrayıp ötüşüyorlardı.

Hurstwood o sabah evinden gene o her zamanki sıkıntılı haliyle çıkmıştı. Yazıhanesinde de, yazı yazmaya ihtiyaç olmadığı için, tembel tembel oturmuştu. Buraya bıkkınlığı geride bırakanlara özgü yürek hafifliği içinde gelmişti. Şimdi de, bu serin yeşilliğin gölgesi altında, çevresine bir âşığın hayranlığıyla bakınıyordu. Yakınlardaki sokaklardan arabaların tangırtısı geliyordu ama, bunlar pek uzaktaydılar, gürültüleri de kulaklarına vızıltı gibi geliyordu. Parkı çevreleyen şehrin homurtusu da pek hafifti.

Hurstwood bakınırken şimdiki durumuyla hiç de ilgili olmayan yeni bir zevkin hayaline kapıldı. Hayalinde, evlenmemiş, kendine sağlam bir mevki sağlamamış o eski Hurstwood'a döndü. Bir zamanlar kızlarla nasıl kuş gibi hafif bir ruh hali içinde ilgilendiğini, onlarla nasıl dans edip evlerine götürdüğünü, bahçe kapılarından içeri uzandığını hatırladı. Ner'deyse o eski günlere dönmeyi isteyecekti. Bu güzel yerde kendini sanki büsbütün bağımsızmış gibi hissediyordu.

Saat ikide, Carrie, pembeleşmiş, tertemiz bir halde, parkın yolundan, çevik adımlarla yürüyerek Hurstwood'a doğru geldi. Mevsim için, beyaz benekli mavi ipekli kurdelesi olan bir denizci şapkası almıştı. Etekliği mavi kumaştandı, gömleği de eteğine uygundu: Kar beyazı zemin üzerine ince mavi çizgili. Çizgiler saç telleri kadar incecik, pek hoştu. Kahverengi ayakkapları zaman zaman eteğinin altından görünüyordu. Eldivenleri elindeydi.

Hurstwood sevinçle baktı. Onu karşılamak için ayağa kalkıp elini tutarak: «Demek geldin, hayatım?» dedi.

Carrie de gülümseyerek: «Elbette geldim» dedi. «Yoksa, gelmeyeceğimi mi düşünüyordun?»

— «Bilmem ki.»

Hurstwood kızın hızlı yürümekten nemlenen alnına baktı. Sonra yumuşak, kokulu ipek mendillerinden birini çıkarıp onun yüzünün orasına, burasına değdirdi. Şefkatle: «İşte şimdi bir şeyin kalmadı» dedi.

Birbirlerine yakın olmak, birbirlerinin gözlerine bakmak onları mutlandırıyordu.

Sevincin o uzun heyecanı sona erince Hurstwood: «Charlie ne zaman gidecek?» diye sordu.

— «Bilmiyorum. Şimdilik buradaki ev için bir şeyler yapması gerektiğini söylüyor.»

Hurstwood ciddileşti, sakin sakin düşünceye daldı. Bir süre sonra başını kaldırdı: «Onu bırakıp kaç.» Sanki teklif pek önemli değilmiş gibi gözlerini havuzda yelkenli yüzdüren oğlanlara çevirdi.

Carrie de aşağı-yukarı aynı tavırla, eldivenlerini kıvırıp yakındaki ağaca bakarak: «Nereye gideriz?» diye sordu.

Hurstwood: «Sen nereye gitmek istersin?» dedi. Sesinde öyle bir eda vardı ki Carrie duygularını oralardan uzak bir yerde oturmak üzere ayarlaması gerekeceğini sezinledi.

— «Chicago'da kalamayız» dedi.

Hurstwood onun aklından böyle bir şey geçtiğini, oralardan uzaklaşmayı teklif edeceğini düşünmemişti. Yumuşak bir sesle: «Neden?» diye sordu.

— «Şey... çünkü ben oturmak istemem de ondan.»

Hurstwood bu sözleri taşıdıkları anlamı ancak belli-belirsiz kavrayarak, dinledi. Daha işin ciddî bir tarafı yoktu. Hemen karar vermeleri şart değildi.

— «O zaman ben de işimi bırakmak zorunda kalırım» dedi.

Sesinin edası bu meselenin sadece şöyle üstün-körü düşünülmesi gerektiği havasını uyandırmıştı. Carrie, güzel manzaranın tadını çıkarmaya bakarken, pek az düşündü. Drouet'yi hatırlayarak: «O buradayken ben de burada oturmak istemem» dedi.

— «Ama, burası büyük bir şehir, bir tanem! Şehrin Güney Kesimi'ne taşınmak başka bir şehre taşınmaktan farksızdır.» Hurstwood o bölgeyi düşüncelerine uygun bulmuştu.

Carrie: «Hem zaten o buradayken ben evlenmek istemem. Ondan kaçmak da istemem» dedi.

Evlenme sözü Hurstwood'a pek dokundu. Kızın düşüncesinin bu olduğunu anlamıştı. Üstelik, meseleyi kolay kolay da geçiştiremeyeceğini hissediyordu. Bir ân için, iki kadınla evlenmek fikri gölgeli düşüncelerinin ufkunu aydınlatıverdi. Bu işlerin nasıl sonuçlanacağını merak etti. Carrie'nin ilgisinden başka hiçbir meselede en küçük bir ilerleme kaydettiğini göremiyordu. Şimdi Carrie'ye bakarken kızın güzel olduğunu düşündü. İşleri çok karıştırsa bile, bu kızın onu sevmesi ne büyük şeydi! Carrie, ona karşı koyduğu için, Hurstwood'un gözündeki değeri de artmıştı. Savaşla kazanılması gereken bir yaratıktı Carrie; bu da,

her şey demekti. Kendilerini seve seve veren kadınlardan nekadar farklıydı!

Hurstwood bu kadınların düşüncesini zihninden süpürüp attı. Sakin bir tavırla: «Onun ne zaman gideceğini de bilmiyorsun, öyle mi?» diye sordu.

Carrie «hayır» der gibi başını salladı.

Hurstwood içini çekti. Birkaç saniye sonra da kızın gözlerinin içine bakarak: «Sen inatçı bir küçükhanımsın öyle değil mi?» diye söylendi.

Carrie bu sözlerle bir duygu dalgasının benliğini kapladığını hissetti. Erkeğin hayranlığından doğma bir gururdu bu; onun hakkında bu duyguları besleyen erkeğe karşı duyduğu bir sevgiydi bu.

Çekingen bir tavırla: «Hayır» dedi. «Yalnız, başka ne yapabilirim ki?»

Hurstwood gene ellerini kavuşturdu, çimenlerin üzerinden sokağa baktı. Acıklı bir sesle: «Bana gelebilseydin!» dedi. «Senden bu şekilde ayrı kalmak hoşuma gitmiyor. Beklemenin ne faydası var ki? Sen de daha mutlu olmuyorsun, değil mi ya?»

Carrie hafif bir çığlık attı: «Daha mı mutlu olacağım? Senden bunu beklemezdim.»

Hurstwood gene aynı sesle: «Öyleyse günlerimizi boşuna geçiriyoruz» dedi. «Sen mutlu değilsen sanki ben mutlu muyum sanıyorsun? Vaktimin çoğunu oturup sana mektup yazmakla geçiriyorum.» Birdenbire, sesine derin bir anlam vererek, gözleriyle kızı kendine bağlayarak: «Bak sana ne diyeceğim, Carrie!» diye bağırdı. «Ben sensiz yaşayamam, mesele bundan ibaret.» Çaresiz kalmış, her şeyin sonuna gelmiş bir insan tavrıyla bembeyaz ellerinden birini avucu görünecek şekilde yukarı kaldırdı. «Şimdi ben ne yapacağım?» Üzerindeki yükün kaldırılması Carrie'nin hoşuna gitti. Yükün ağırlığını kaybeder gibi oluşu kadının yüreğine dokunmuştu. Şefkatle: «Birazcık daha bekleyemez misin?» diye sordu. «Bakayım, Drouet'nin ne zaman gideceğini öğrenmeye çalışayım.»

Hurstwood aynı üzüntülü duygular içinde: «Bunun ne faydası olacak?» diye sordu.

— «Şey... belki bir yere gitmemiz mümkün olur.»

Aslında Carrie'nin durumu eskisinden daha iyi anladığı da yoktu ama, bir kadının duyduğu yakınlık yüzünden boyun eğdiği ruh hali içine girmekteydi.

Hurstwood bunu anlamadı. Kızı nasıl kandıracağını, Drouet'den vaz geçirmek için onu nasıl harekete getireceğini düşünüp duruyordu. Carrie'nin ona karşı duyduğu yakınlığın kızı nerelere kadar götürebileceğini de merak etmeye başlamıştı. Kızı bunu açıklamaya zorlayacak bir takım sorular bulmaya çalıştı.

Sonunda da, genellikle başkalarının bize çıkardıkları güçlükleri anlamamızı sağlarken, kendi isteklerimizi açığa vurup böylece bize bir çıkar yol bulan o bilmecelere benzeyen tekliflerden biri aklına geldi. Hiç de niyeti yokken, üzerinde bir ân bile ciddî ciddî düşünmeden, söyleniverdi:

— «Carrie» diyerek ona doğru döndü, hiç de kendini öyle hissetmediği halde yüzüne ciddî bir ifade verdi. «Diyelim gelecek hafta, ya da bu hafta, hattâ bu gece sana geldim, buradan gitmek zorunda olduğumu söyledim. Bir dakika daha burada duramayacağımı, bir daha da geri dönemeyeceğimi anlattım, o zaman benimle gelir miydin?»

Sevgilisi onu en şefkatli bakışlarla süzdü. Kelimeler daha ağzından çıkmadan, vereceği karşılık hazırdı.

— «Evet» dedi.

— «Meseleyi tartışmak, ya da hazırlık yapmak için biraz durmaz mıydın?»

— «Sen beklemeyeceksen durmazdım.»

Hurstwood kızın bu sözleri ciddiye aldığını görünce gülümsedi, biriki haftalık bir iş seyahati çıkmış olsa bunun ne fırsatlar yaratabileceğini düşündü. Şaka yaptığını söyleyip Carrie'nin o tatlı ciddiyetini ortadan kaldırmayı düşündü ama, sözlerinin etkisi pek hoş olmuştu, bunu hiç bozmadı. Sonra aklına başka bir düşünce geldi:

— «Ya burada evlenmeye vaktimiz olmazsa?» diye sordu.

— «Yolculuğumuzun sonuna gelir gelmez evlenebilirsek mesele yok.»

— «Ben de onu demek istedim.»

— «Biliyorum.»

Şimdi Hurstwood'a sabah pek garip bir şekilde parlak görünüyordu. Bu düşüncenin de nereden aklına geldiğini merak ediyordu. İmkânsızlığına rağmen bunun ustaca bulunmuş bir bahane olduğunu düşünerek gülümsedi. Carrie'nin onu nekadar sevdiğini göstermişti. Artık zihninde hiç şüphe kalmamıştı, onu kazanmak için bir yol bulacaktı. Şakacı bir tavırla: «Eh, önümüzdeki günlerde bir akşam gelip seni götürürüm» dedi, sonra güldü.

Carrie düşünceli düşünceli: «Ama, benimle evlenmezsen seninle kalmam» dedi.

Hurstwood, kızın elini tutarak, alçak sesle: «Ben de kalmanı istemem ki» dedi.

Carrie artık durumu anladığı için çok mutluydu. Erkeğin kendisini böyle kurtaracağını düşündüğü için şimdi onu daha da çok sevmişti.

Hurstwood'a gelince, evlenme meselesi zihninde pek yer etmedi. Şimdilik, mutluluğuna hiçbir şekilde ket vurulamayacağını düşünüyor-

du. Ayağa kalkıp sevimli parkı şöyle bir gözden geçirerek: «Hadi biraz gezinelim» dedi.

Carrie de: «Peki» dedi.

Arkalarından haset dolu gözlerle bakan genç Irlandalının yanından geçtiler. Adam kendi kendine: «Hoş bir çift bunlar!» dedi. «'Erhalde zengindirler de.»

XVI

AKILSIZ BİR ALÂADDİN: DÜNYAYA AÇILAN BİR KAPI

DROUET, Chicago'ya bu gelişinde, bağlı bulunduğu gizli dernekle biraz ilgilendi. Son seyahatinde bu derneğin önemi hakkında yeni şeyler öğrenmişti.

Bir başka komisyoncu ona: «Bu çok büyük bir şey diyorum sana» dedi, «Hazenstab'a baksan-a. Hiç de öyle fazla kurnaz değildir. Arkasında iyi bir müessese var ama, yalnız bununla da olmaz. Onun dernekteki unvanıdır bütün bunları yapan diyorum sana! Oldukça yüksek dereceli bir Mason o. Bu da, çok işe yarıyor. Onun gizli bir işareti var, bir şey yerine geçiyor.»

Drouet o zaman arkadaşına hak verdi, böyle işlerle daha çok ilgileneceğini söyledi. Onun için de, Chicago'ya dönünce, hemen oradaki loncasının merkezine gitti.

Alageyikler'in oradaki dalında söz sahibi olan B. Harry Quincel:

— «Sen bize yardım edebilecek tek insansın» dedi.

İş toplantısından sonraydı. Toplumsal konulardan söz ediliyordu. Drouet de oradan oraya gezinip, tanıdıklarıyla gevezelik edip şakalaşıyordu.

Gizli kardeşine gülümseyerek bakıp, samimî bir hava içinde: «Ne işler peşindesiniz?» diye sordu.

— «Bugünden başlamak üzere iki haftalığına, tiyatrodan anlayan birilerine ihtiyacımız var. Bu arada rol yapabilecek genç bir hanım tanıyor musun, onu öğrenmek istedik. Rolü pek basit.»

Drouet: «Hayhay» dedi. «Rol nedir?»

Bu iş için başvurabileceği bir kimsenin bulunmadığını da hatırlamak zahmetine katlanmadı. İyi niyetli bir kimse olduğundan, içinden bu soruya da olumlu bir karşılık vermek gelmişti.

B. Quincel: «Ne yapmaya çalıştığımızı bak anlatayım sana» dedi. «Loncamıza yeni eşya almaya çalışıyoruz. Şimdilik kasada bu işe ye-

tecek kadar para yok, biz de bir eğlence düzenleyerek para toplayabileceğimizi düşündük.»

Drouet söze karıştı: «Elbette» dedi. «Çok güzel bir düşünce bu.»

— «Buradaki delikanlıların birkaçı çok kabiliyetli. Meselâ, Harry Burbeck var. Çok güzel Zenci taklidi yapıyor. Mac Lewis de ağır dramlarda fena değil. *Tepelerin Üstünde*'yi okurken hiç dinledin mi onu?»

— «Hayır, hiç dinlemedim.»

— «Ben sana söyleyeyim, çok güzel okuyor.»

— «Benden de rol yapacak bir kadın bulınamı istiyorsun, öyle mi?» Drouet, bu konuyu bir ân önce kapatıp başkasına geçmeye bakıyordu. «Neyi oynayacaksınız?»

— «*Gaz Lambasının Işığı Altında*'yı.»

Augustin Daly'nin pek beğenilen bu piyesi, çeşitli tiyatrolardan sonra, şimdi de amatör tiyatroların en gözde oyunlarından biri olmuştu. Ancak, can sıkıntısı ayrıntıların büyük bir kısmı çıkartılmış, oyuncuların sayısı elden geldiği kadar azaltılınıştı. Drouet de bu piyesi vaktiyle seyretmişti.

— «Ha, oldu!» dedi. «Güzel bir piyestir. Beğenilecektir mutlaka. Piyesten epey para kazanırsınız sanırını.»

Quincel: «Biz de öyle düşünüyoruz» dedi. Drouet sıkılmaya başladığını belli edince, adam da sözlerini şöyle tamamladı: «Sakın unutma ha! Laura rolünü oynayacak bir kadın bulacaksın.»

— «Bu işle ilgileneceğim elbette.»

Quincel susar susmaz Drouet bu meseleyi unutmuştu bile. Oradan uzaklaştı. Piyesin ne zaman, nerede oynanacağını sormayı bile düşünmemişti.

Biriki gün sonra, ilk provanın o hafta cuma günü yapılacağını bildiren, piyeste oynayacak genç kadına rolünün gönderilmesi için adresini açıklamasını rica eden mektup Drouet'ye sözünü hatırlattı.

Drouet, kızarmış kulağını kaşıyarak: «Yahu, ben ner'den bileyim!» diye kendi kendine söylendi. «Amatör tiyatrocuları tanıyan bir bildiğim de yok ki.»

Tanıdığı birsürü kadının adını aklından geçirdi, en sonunda bir tanesinde karar kıldı. Onu seçmesi, daha çok kadının evinin Batı Kesimi'nde bulunmasından ileri gelmişti. O akşam dışarı çıkınca kadını görüp konuşmaya karar verdi ama, arabayla Batıya doğru yola koyulunca, bunu unuttu, ancak *Evening News* gazetesinde küçücük bir haber görünce hatırladı. Haberde, Alageyik Derneği'nin ayın 16'sında Avery Salonu'nda bir temsil vereceği, *Gaz Lambasının Işığı Altında* piyesinin oynanacağı bildiriliyordu.

Drouet: «Eyvah! Ben bunu unutmuştum?» diye bağırdı.

Carrie: «Neyi unutmuştun?» diye sordu.

Mutfak olarak da kullanılabilen odadaki küçük masanın başındaydılar. Carrie arada-bir sofrayı burada hazırlardı. O gece de bu oda ona pek cazip görünmüş, küçük masa neşeli bir hava içinde donatılmıştı.

Drouet: «Benim loncanın düzenlediği eğlenceyi» dedi. «Bir temsil vereceklermiş, benden de piyeste rol alacak bir genç kadın bulmamı istemişlerdi.»

— «Oynayacakları piyes nedir?»

— «*Gaz Lambasının Işığı Altında.*»

— «Ne zaman oynanacak?»

— «Ayın onaltısında.»

— «E, öyleyse onların isteğini neden yapmıyorsun?»

Drouet: «Hiç böyle bir tanıdığım yok!» dedi, sonra birden başını kaldırdı: «Şey, bu oyunda rol almaya ne dersin?» diye sordu.

Carrie: «Kim, ben mi?» dedi. «Rol yapamam ben!»

Drouet dalgın dalgın sordu: «Nereden biliyorsun?»

— «Çünkü hiç rol yapmadım da ondan.»

Carrie gene de onun böyle bir teklifte bulunmasına sevinmişti. Gözleri parlayıverdi. Cirrie'nin hoşlandığı bir şey varsa o da sahne hayatıydı.

Drouet, yaradılışı gereğince, bu düşünceye basit bir çıkar yol olarak sımsıkı sarılmıştı.

— «Bir şey değil ki. Orada pek fazla rol yapman gerekmeyecek.»

Carrie, teklife iyice aklı yatmış olduğu halde, gene de korkarak, zayıf bir sesle: «Hayır» dedi, «yapamam!»

— «Elbette yaparsın. Niye yapamayasın sanki? Onların birine ihtiyaçları var, senin için de pek eğlenceli olur.»

Carrie ciddî ciddî: «Yo, hayır, eğlenceli olmaz» dedi.

— «Bak, hoşlanacaksın. Ben biliyorum, hoşlanacaksın. Senin burada dans ettiğini, taklit yaptığını gördüm de ondan bu teklifi yaptım sana. Bu iş için yeteri kadar akıllısın.»

Carrie utanarak: «Hayır, değilim» dedi.

— «Şimdi ne yapacağını ben sana söyleyeyim. Sen bunu bir düşün. Senin için pek eğlenceli bir iş olacak. Öbür oyuncular da senden daha başarılı olacak değiller ki. Onların hiç tecrübeleri yok. Tiyatrodan ne anlarlar sanki?»

Drouet, adamların bilgisizliğini düşünürken kaşlarını çattı.

— «Bana kahvemi getiriver» diye sözlerini tamamladı.

Carrie huysuzlanarak: «Ben rol yapabileceğime inanamıyorum, Charlie» dedi. «Sen de rol yapabileceğimi düşünmüyorsun, değil mi?»

— «Yo, ben eminim. Bir çırpıda işi halledebilirsin. Sen şimdi bu işi istiyorsun. Bunu biliyorum. Eve geldiğim zaman da biliyordum. Zaten onun için sordum ya.»

— «Piyesin adı ne demiştin?»

— «*Gaz Lambasının Işığı Altında.*»

— «Benim hangi rolü oynamamı istiyorlar?»

— «Bilmiyorum. İşte, kahramanlardan birini oynayacaksın.»

— «Peki, bu ne çeşit bir piyesmiş acaba?»

Drouet böyle şeyleri pek de aklında tutamazdı. «Valla', serserilerin kaçırdığı bir kızla ilgili. Fakirler mahallesinde yaşayan bir erkekle bir kadın var. Kızın ya parasını, ya da başka bir şeyini almak istiyorlar. Piyesin tam hikâyesini şimdi pek hatırlayamıyorum.»

— «Benim hangi rolü oynamak zorunda kalacağımı da bilmiyor musun?»

— «Doğrusunu istersen, hayır.» Drouet bir saniye kadar düşündü, sonra: «Yo, onu biliyorum» dedi. «Laura'yı oynayacaksın. Hah, tamam... sen Laura olacaksın.»

— «Rolün nasıl bir şey olduğunu hatırlayamıyorsun, öyle mi?»

— «Kusura bakma ama, Cad, hatırlayamıyorum. Hatırlamam gerekirdi. Piyesi epey seyrettim. Bir kız var, bebekken çalınmış. Sokaktan mı ne alınmış. İşte demin dediğim o iki suçlunun aradıkları kız da bu.» Drouet sustu. Çatala takılmış kocaman bir lokma börek yüzüne yaklaşmış bir halde duruyordu. «Galiba kızın boğulmasına ramak kalıyor. Yo, değil.» Umutsuz bir halde sözlerini tamamladı: «Bak ne yapacağım biliyor musun? Sana kitabı alırım, okursun. Şimdi ölsem piyesi hatırlayamayacağım.»

O sözlerini bitirince Carrie de tiyatro sevgisiyle, sahnede parlamak isteği ürkekliğiyle savaşırken: «Valla', bilmem» diye söylendi. «Sen başaracağımı düşündüysen, bu işi üzerime alabilirim.»

Drouet Carrie'yi heveslendirmeye çalışırken bu işle ilgilenmeye başlamıştı. «Elbette başaracaksın» dedi. «Yani buraya gelip de başaramayacağın bir şey üzerinde bukadar ısrar eder miydim sanıyorsun? Sen pekâlâ rol yapabilirsin. Hem senin için de iyi olacak.»

Carrie düşünceli düşünceli: «Ne zaman gitmem gerekecek?» diye sordu.

— «İlk prova cuma gecesi yapılacakmış. Bu gece gider rolünü alırım.»

Carrie, karara boyun eğmiş bir halde: «Peki» dedi, «bu işi yapacağım. Yalnız, başarısızlığa uğrarsam, kabahat senin olacak.»

Drouet teminat verdi: «Hayır, başarısızlığa uğramayacaksın. Burada yaptığın gibi davran yeter. Tabiî ol. Bir eksiğin yok. Senin çok iyi artist olabileceğini de sık sık düşünmüşümdür hani.»

Carrie: «Sahiden düşündün mü?» diye sordu.

— «Elbette ya!»

O gece Drouet, kapıdan çıkıp giderken, geride bıraktığı kızın bağ-

rında ne çeşit gizli bir ateşi tutuşturduğunun farkında değildi. Carrie' nin öyle sevimli, etkileyici bir yaradılışı vardı ki! Bu da, öteden beri, en gelişmiş halinde daima tiyatroda büyük başarı sağlamıştır. Genç kadında her zaman hareketli dünyanın aynası olan o ruh hareketsizliği vardı. Taklitçiliğe doğuştan meraklıydı, kabiliyeti de öyle az-buz sayılmazdı. Bazan hiç üzerinde çalışmadan da, görmüş olduğu dramatik sahneleri aynanın karşısında tekrarlar, olayda rol alanların yüzlerindeki ifadeyi taklide çalışırdı. Hayal kırıklığına uğramış kahramana benzemek için sesini değiştirmekten, kendisini en çok etkileyen kısımları tekrarlamaktan hoşlanırdı. Son zamanlarda da derli-toplu birkaç piyeste baş kadın artistin zarafet gösterilerini seyrettikten sonra gizli gizli bunu taklit etmeye başlamıştı. Zaman zaman odasında denediği çeşitli küçük hareketleri de hep bu piyeslerden öğrenmişti. Birçok kereler de Drouet onu aynanın önünde hayran hayran kendini seyreder bulmuştu. Gerçekte ise Carrie bir başkasında dikkatini çeken ağız, ya da göz zarafetini hatırlamaktan başka bir şey yapmıyordu.

Şimdi de Carrie, kendisinin oyun kabiliyeti hakkında Drouet'nin övgü dolu sözlerini duyunca, bütün vücudu zevkle titremişti. Gevşemiş parçaları katı birer cisim haline getiren ateş gibi Drouet'nin sözleri de onun oyun kabiliyeti hakkında içinden geçirip de bir türlü doğruluğuna inanamadığı düşüncelerini parlak bir umut haline getirivermişti. Bütün insanlar gibi Carrie de bir parça kendini beğeniyordu. Eline fırsat geçerse her şeyi yapabileceğini biliyordu. Kimbilir kaç kere sahnede rol yapan şık kıyafetli artistledi seyretmiş de kendisi onların yerinde olsa nekadar çok sevineceğini düşünmüştü! O şatafat, o heyecan, o güzel elbiseler, alkışlar... işte bütün bunlar onu öylesine etkilemişti ki sonunda onlar gibi rol yapabileceğine, böylece kudret kazanacağına inanmıştı. Şimdi ise bunu gerçekten başarabileceğini söyleyen biri vardı. Carrie'nin ev içinde yaptığı o basit hareketler bile kudretini erkeğe sezdirmesine yetmişti. Bu, devam edip gittiği sürece, gerçekten zevkli bir heyecandı.

Drouet gittikten sonra Carrie de bunu düşünmek için pencerenin önündeki salıncaklı sandalyesine oturdu. Her zamanki gibi hayal gücü gene düşüncelere dalmasına yol açmıştı. Sanki Drouet onun avcuna yarım dolar sıkıştırmış, Carrie de bununla bin doların hayalini kurmaya koyulmuştu. Kendini acıklı durumlara düşmüş görüyor, sesinin titrediğini, büyük acılar çektiğini hayalinde canlandırıyordu. İhtişam, şatafat dolu manzaraların hayali ona pek zevk veriyordu; kendini de bu manzaraların en çok ilgi toplayan kişisi olarak görmekten büyük zevk duyuyordu.

Sandalyesinde öne, arkaya gidip gelirken, içinde, tek başına bırakılma perişanlığının gerginliğini, hayal kırıklığından sonraki kızgınlığın ateşini, bozguna uğradıktan sonraki üzüntünün gevşekliğini du-

yuyordu. Piyeslerde gördüğü bütün o güzel kadınlar, sahneyle ilgili olarak kurduğu bütün hayaller zihninde geri dönen bir dalga gibi yeniden canlandı. Karşısına çıkan bu fırsatın hiç de güven altına almadığı birçok duyguya kapıldı, kararını verdi.

Drouet, şehre indiği zaman, derneğe de uğradı. Quincel onu karşılarken de pek övüngen bir tavır takındı.

Quincel: «Bize getireceğin genç hanım ner'de?» diye sordu.

Drouet: «Onu buldum» dedi.

Quincel onun bukadar çabuk iş görmesine biraz şaşmış görünüyordu. «Ya, öyle mi?» dedi. «Bu iyi işte! Adresi nedir?» Rolünü göndermek için kızın adresini yazmak üzere defterini çıkardı.

Drouet: «Kıza rolünü göndermek mi istiyorsun?» diye sordu.

— «Evet.»

— «Öyleyse ben alayım. Sabahleyin doğruca onun evine gideceğim.»

— «Sen adresi ne demiştin? Ona göndereceğimiz bir haber olursa diye adresini öğrenmek istiyoruz.»

— «Ogden Meydanı, 29 numara.»

— «Peki, ya adı nedir?»

Drouet gelişigüzel atarak: «Carrie Madenda» dedi. Loncadaki üyeler onu bekâr biliyorlardı.

Quincel: «Rol yapmasını bilen birine benziyor galiba» dedi.

— «Evet, öyle.»

Drouet rolü aldı, Carrie'ye götürdü, bir iyilik yapan insan havası içinde verdi.

— «En iyi rol buymuş, öyle diyorlar. Ne dersin, acaba bunu başarabilir misin?»

— «Role şöyle bir bakmadan bir şey diyemem. Bu işi üzerime aldığım için şimdi de korkuyorum, bunu sen de biliyorsun.»

— «Yok, canım, boş ver! Korkacak ne var ki? Zaten alelâde bir topluluk. Öbür oyuncular senin kadar bile olamazlar.»

Carrie her şeye rağmen bu rolü elde edebildiğine sevinmiş bir halde: «Eh, bakalım» dedi.

Drouet, bundan sonra söyleyeceği sözleri hazırlarken, gezindi, giyinmeye koyuldu, kıpırdandı durdu. Sonra da: «Programı bastırtmaya hazırlanıyorlardı» dedi. «Senin adını da Carrie Madenda diye verdim. İyi ettim mi acaba?»

Carrie: «Sanırım ki iyi ettin» derken Drouet'ye bakarak konuşuyordu. Bunu biraz garip bulmuştu.

Drouet: «Biliyorsun, büyük başarı kazanamazsan...» dedi.

Carrie onun ölçülü davranışına sevinmişti. «Ha, evet» dedi. Drouet akıllılık etmişti doğrusu.

— «Seni onlara karım diye tanıtamadım, çünkü başaramazsan o zaman daha çok üzülürdün. Hepsi de beni okadar iyi tanırlar ki! Hoş, nasıl olsa başaracaksın ya! Hem zaten belki de bir daha hiç biriyle karşılaşmazsın.»

Carrie, üzgün bir halle: «Umurumda bile değil» dedi. Bu cazip oyunda bir kere talihini denemeye kararlıydı.

Drouet rahat bir nefes aldı. Evlilik konusunda bir konuşma daha yapmak zorunda kalmaktan korkuyordu.

Carrie, rolünü incelemeye koyulduğu zaman, Laura rolünün acı, gözyaşı dolu bir rol olduğunu gördü. Bay Daly'nin de belirttiği gibi, eser melodram türünün bütün geleneklerine bağlı kalınarak hazırlanmıştı. Acıklı olaylar, titreten müzik, uzun açıklamalarla dolu konuşmalar, tehdit dolu suçlamalar bu piyeste hep bir araya gelmişti.

Carrie, eseri incelerken: «Zavallıcık» diye söylendi, sesine acıklı bir ifade vererek bir satır okudu: «Martin, ona, gitmeden önce, bir kadeh şarap vermeyi unutmayasın.»

Rolün kısalığına şaşmıştı. Piyes boyunca, ötekiler konuşurlarken, sahnede kalmak zorunda olduğunu, sadece bununla kalmayıp aynı zamanda gelişen olaylara kendini uydurmaya çalışması gerektiğini bilmiyordu.

— «Her şeye rağmen bunu başarabilirim sanıyorum» dedi.

Ertesi akşam Drouet eve döndüğü zaman Carrie o günkü çalışmasından pek memnundu.

Drouet: «E, işler nasıl gidiyor, Caddie?» diye sordu.

Carrie güldü: «Fena değil. Rolümü aşağı-yukarı ezberledim sayılır.»

— «Bu güzel işte! Hadi söyle bakalım da dinleyelim.»

Carrie utangaç bir tavırla: «Burada kalkıp ezbere söyleyebileceğimi sanmıyorum?» dedi.

— «Niye söyleyemeyecekmişsin bakalım? Burada sahnedekinden daha da kolay olur.»

— «Onu bilmem.»

Sonunda Carrie kendini oyuna verip, Drouet'nin bile varlığını unutarak, balo sahnesini oynadı.

Drouet: «Güzel!» dedi. «Çok güzel! Gayet iyisin, Caddie... Sahi söylüyorum, çok iyisin.»

Kızın kusursuz oyunu Drouet'yi gerçekten pek duygulandırmıştı. Hele o küçücük insanın, sallana sallana gelip, sonunda baygın bir halde yere düşmesi görülecek şeydi. Drouet, Carrie'yi yakalamak için, hemen öne fırlamıştı. Şimdi de gülmekte olan kızı kolları arasına almıştı.

— «Canını acıtmaktan korkmuyor musun?» diye sordu.

— «Hiç!»

— «Eh, sen bir harikasın! Senin böyle bir şey yapabileceğini hiç bilmiyordum, doğrusu.»

Carrie neşe içinde, sevinçten yüzü parlayarak: «Ben de bilmiyordum!» dedi.

— «İyi rol yaptığına bahse girebilirsin. Benim sözüme inanmalısın. Başarısızlığa uğramayacaksın.»

XVII

BAHÇE KAPISINDAN SIZAN IŞIK: UMUT, GÖZÜ AYDINLATIYOR

CARRIE için pek önemli bir temsil olan bu oyun Avery Tiyatrosu'nda başlangıçta sanıldığından çok daha dikkate değer şartlar altında temsil edilecekti. Küçük tiyatro öğrencisi, daha rolünün ona getirildiği sabah, Hurstwood'a bir mektup yazıp bir piyeste oynayacağını bildirmişti. Onun bunu bir numara sanacağını düşünerek de: «Sahiden oynayacağım» diye yazmıştı. «Valla' doğru söylüyorum, rolümü aldım bile!»

Hurstwood bu satırları okurken hoşgörürlükle gülümsedi. «Acaba ne oynanacak?» diye düşündü. «Gidip görmeliyim.»

Mektuba hemen karşılık yazdı, onun oyun kabiliyetine de değinmeyi unutmadı: «Başarı kazanacağından zerre kadar şüphem yok. Yarın sabah parka gelip bana olup biteni anlatmalısın.»

Carrie bu isteğe sevinçle boyun eğdi. Anladığı kadar hikâyeyi anlatmaya çalıştı.

Hurstwood: «Eh, işte bu güzel!» dedi. «Pek sevindim. Okadar zekisin ki mutlaka başaracaksındır.»

Hurstwood gerçekten de Carrie'yi o güne kadar bu derece hevesli, umut dolu görmemişti. O tasalı hali de şimdilik geçmişti. Konuşurken gözleri parlıyordu, yanakları kızarmıştı. Giriştiği işin verdiği sevinçle ışıl-ışıl yanıyordu. Günün saniyeleri kadar çok olan şüphelerine, korkularına rağmen gene de mutluydu. Herhangi bir kimse için hiç de önemi olmayan bu küçük işi yapmaktan duyduğu sevinci gizleyemiyordu. Hurstwood da onun bir şeyler başarabileceğini öğrenmekten dolayı kıvanç duymuştu.

Ne derece ilkel olursa olsun, yerinde meşru bir ihtiras kadar insana ilham veren bir şey yoktur. Sahibine renk, kuvvet, güzellik kazandırır.

Carrie de şimdi bu kutsal duygunun etkisi altındaydı. İki hayranından da hak etmediği halde övgü dinliyordu. Yapmaya çalıştığı şeyleri de, yaptıklarını da onaylamaları yüzünden, kendisine karşı duydukları sevgi de artmıştı elbette.

Hurstwood: «Dur bakayım» dedi. «Loncadakilerin bir kısmını benim de tanımam gerekir. Alageyik Derneğine ben de üyeyim.»

— «Aman, sana anlattığımı onun öğrenmesine meydan vermeyesin sakın!»

— «Merak etme.»

— «Tiyatroya senin de gelmeni elbette isterim ama, o seni çağırmadan bunu nasıl yapabileceğini düşünemiyorum.»

Hurstwood, şefkatle: «Geleceğim» dedi. «İşi öyle bir düzenleyeceğim ki Drouet senin bana anlatmış olduğunu bilemeyecek. Sen onu bana bırak.»

Hurstwood'un bu işle ilgilenmesi temsil için çok önemliydi, çünkü onun Alageyik Derneği üyeleri arasındaki itibarı yabana atılacak cinsten değildi. Daha şimdiden dostlarıyla birlikte bir loca tutmayı, Carrie'ye çiçek yollamayı tasarlıyordu. Temsili resmî kıyafetli, önemli bir olay haline getirecek, kızcağıza büyük imkânlar sağlayacaktı.

Biriki gün sonra Drouet, Adams Caddesi'ndeki birahaneye uğradı. Hurstwood da onu hemen gördü. Akşamın beşiydi; birahane tüccarlar, aktörler, iş adamları, siyaset adamları gibi etli-butlu, kırmızı yüzlü, ipek şapkalı, iri gövdeli, yüzüklü, iğneli, cafcaflı kimselerle doluydu. Boksör John L. Sullivan pırıl-pırıl parlayan tezgâhın bir ucunda, gösterişli kıyafetler giyinmiş, pek hararetli bir konuşmaya dalmış bir alay sporcunun arasındaydı. Drouet de, bir şenlik havası içinde, yeni kahverengi pabuçlarını gıcırdata gıcırdata salonu geçti.

Hurstwood: «O! beyim!» dedi, «ben de sana ne oldu diye meraklanıyordum. Gene seyahate çıktın sanmıştım.»

Drouet güldü.

— «Daha muntazam gelmezsen seni listeden çıkarmak zorunda kalacağız.»

— «Gelmek elimde değildi ki. İşlerim vardı.»

Gürültücü, aldatıcı önemli kişilerin arasından geçip tezgâha doğru yürüdüler. Şık kıyafetli yöneticinin eli üç dakika içinde üç kere sıkılmıştı.

Hurstwood, pek ilgisiz bir tavırla: «Duyduğuma göre sizin lonca bir temsil vermeye hazırlanıyormuş» dedi.

— «Evet. Sana kim söyledi?»

— «Hiç kimse. Birkaç bilet göndermişler de. İki dolar da para istediler. Bir şeye benzeyecek mi bari?»

Drouet: «Bilmiyorum» dedi. «Benden de rol alacak bir kadın bulmamı isteyip durdular.»

Hurstwood, rahatça: «Zaten gitmeye niyetim yoktu» dedi. «Biletleri alacağım elbette. Orada işler nasıl?»

— «Fena değil. Temsilin kazancıyla işleri daha da düzeltecekler.»

— «Eh, inşallah başarırlar. Bir kadeh daha içer misin?»

Hurstwood, daha fazla bir şey söylemeye niyetli değildi. Birkaç arkadaşıyla birlikte temsile giderse, arkadaşlarının onu zorla götürdüklerini söyleyebilirdi.

Drouet ise bir karışıklık ihtimalini ortadan kaldırmak istiyordu. Biraz düşündükten sonra, birden: «Galiba bizim kız da piyeste rol alacak» dedi.

— «Yok canım, deme! Peki, nasıl oldu bu?»

— «Şey, artistleri yokmuş, onlara birini bulmamı istediler. Carrie'ye söyledim. O da bir kere talihini denemeye niyetli galiba.»

— «Çok iyi! Gerçekten hoş bir şey olacak bu. Peki, Carrie'nin hiç sahne tecrübesi var mı?»

— «Hiç yok.»

— «Neyse, zaten önemli bir temsil de değil.»

Drouet, Carrie'nin kabiliyetine gölge düşürecek herhangi bir yakıştırmayı önlemek için: «Ama, Carrie akıllıdır» dedi. «Rolünü çabucak benimseyiverdi.»

— «Yok canım?»

— «Evet, efendim. Geçen akşam beni şaşırttı. Hem de nasıl şaştım!»

Hurstwood: «Ona küçük bir hediye vermeliyiz» dedi. «Ben çiçek meselesiyle ilgilenirim.»

Drouet, arkadaşının iyi niyetliliğini düşünerek, gülümsedi.

Hurstwood: «Temsilden sonra benimle gelin, hep birlikte yemek yeriz.»

Drouet: «Carrie'nin bu işi başaracağını sanıyorum» dedi.

— «Onu görmek isterim. Bu işi mutlaka başaracaktır. Onu başarıya ulaştıracağız.» Hurstwood bundan sonra iyi niyetle keskin zekâ belirtisinin karışımı olan o aceleci, kesik gülüşüyle gülümsedi.

Bu arada Carrie de ilk provaya katılmıştı. Oyunun bu bölümünde provayı Quincel yönetiyordu. Daha önceden tecrübesi olan Millice adında bir delikanlı da onun yardımcısıydı.

Bu genç adam okadar tecrübeli, öylesine iş adamı havasındaydı ki, çalıştırdığı kimselerin ücretli artistler değil, gönüllü hevesliler olduklarını unutup işi kabalığa dökmekten bile sakınmıyordu. Ne yapacağını bilmez bir halde bir kenarda duran Carrie'ye dönerek: «Yo! Ba-

yan Madenda, böyle durmanız doğru değil» dedi. «Yüzünüze azıcık ifade verin. Yabancının araya girmesinden üzüntü duyduğunuzu unutmayın. Bunu düşünerek yürüyün.»

Millice, pek kolu kanadı kırık bir halde, sahnede baştan başa yürüdü.

Carrie, tavsiyeyi nasıl yerine getireceğini pek hayalinde canlandıramamıştı. Karşılaştığı durumun yeniliği, hepsi bir parça sinirli olan yabancıların varlığı, başarısızlığa uğramaktansa her şeye katlanmayı göze almak düşüncesi onu ürkekleştirmişti. Öğretmeninin gösterdiği gibi yürümeye çalıştı ama, içinde garip bir eksiklik duyuyordu.

Rejisör, piyeste Pearl rolünü oynayacak olan genç bir evli kadına: «Şimdi, Bayan Morgan, siz burada oturun» dedi. «Şimdi, Bay Bamberger, siz de burada şöyle durun. Ha, siz ne diyecektiniz?»

Bamberger, zayıf bir sesle: «Anlatın» dedi. O da Laura'nın sevgilisi Ray'i oynayacaktı. Ray, Laura'nın kimsesiz, anası-babası belirsiz bir kız olduğunu öğrenince onunla evlenmekten kaçınan kibar delikanlıyı oynuyordu.

— «Nasıl oluyor bu bölüm? Elinizdeki müsveddede ne yazılı?»

Bamberger, dikkatle elindeki kâğıda bakarak: «Anlatın» diye tekrarladı.

Rejisör: «Evet ama» diye söze karıştı, «aynı zamanda dehşete düşmüş gibi de davranacaksınız. Hadi, bir kere daha söyleyin, dehşete düşmüş gibi görünmeye gayret edin bakalım.»

Bamberger, hırsla: «Anlatın» diye söylendi.

— «Hayır, hayır, öyle olmaz! Şöyle söyleyin: Anlatın!»

Bamberger, biraz rejisörü taklit ederek: «Anlatın!» diye tekrarladı.

— «Hah, bu biraz daha iyi. Şimdi devam edin.»

Bundan sonra sırası gelen Bn. Morgan: «Bir gece» diye anlatmaya başladı, «annemle babam operaya gidiyorlarmış. Broadway'den geçerlerken her zamanki gibi dilenci çocuklar yollarını kesmiş.»

Rejisör ileri doğru fırlayarak: «Durun!» dedi. «Sözlerinize biraz duygu katmaya çalışın.»

Bn. Morgan, sanki tecavüze uğramaktan korkuyormuş gibi, rejisöre korkuyla baktı. Gözü pişmanlık duygusuyla aydınlandı.

Rejisör gözdeki parlaklığı umursamadan, tavrını biraz değiştirerek: «Şimdi, çok acıklı bir hikâye anlatıyorsunuz» dedi. «Yani, size üzüntü veren bir hikâye. Duygu, üzüntü belirtmek ister. Şöyle ki: Her zamanki gibi dilenci çocuklar yollarını kesmiş...»

Bn. Morgan: «Peki» dedi.

— «Hadi, şimdi devam edin.»

— «Annem bozuk para çıkarmak için çantasına elini attığı sırada parmakları, çantasını kavramış olan, soğuk, titreyen bir ele değmiş.»

Rejisör başını sallayarak: «Çok güzel!» dedi.

Bamberger burada söz sırası kendisine geldiği için: «Bir yankesici ha!» diye bağırdı.

Rejisör adama yaklaşarak: «Yo, yo! Öyle değil, Bay Bamberger» dedi. «Bir yankesici ha? İşte böyle diyeceksiniz. Böyle yapmanız gerekiyor.»

Carrie, oyuncuların rol yapmak şöyle dursun, daha söyleyecekleri sözleri bile doğru-dürüst bilmediklerini görüyordu. Zayıf bir sesle: «Acaba» dedi, «rolümüzü ezbere bilip bilmediğimizi anlamak için önce hepimiz bir kere rollerimizi söylesek daha iyi olmaz mı? Belki bu arada bazı noktaları daha iyi kavrarız.»

Quincel, sahnenin yan kısmında oturmuş, sakin bir tavırla etrafına bakınıyor, rejisörün göremediği noktaları tesbite çalışıyordu. «Fevkalâde bir fikir!» dedi.

Öteki, biraz utanmış gibi: «Peki» dedi. «Böyle yapmak iyi bir sonuç verebilir.» Sonra da, yetkisini göstermek için hararetlenerek: «Hadi bir kere başından sonuna kadar tekrarlayalım bakalım» dedi. «Elimizden geldiği kadar da sözlerimize ifade vermeye çalışalım.»

Quincel: «Güzel!» dedi.

Bn. Morgan B. Bamberger'e bakıp, sonra da önündeki kâğıttan sözleri okuyarak: «Bu eli annem avcunun içinde öyle bir sıkış sıkmış ki zayıf bir ses acıyla haykırmış. Annem başını eğip bakmış: Orada, yanında, paçavralar içinde küçük bir kız duruyormuş.»

Rejisör artık iyice gevşemiş bir halle: «Çok güzel!» dedi.

Bamberger: «Hırsız!» diye bağırdı.

Rejisör, işe karışmadan edemeyeceğini anlayarak: «Daha yüksek sesle bağırın» diye atıldı.

Zavallı Bay Bamberger: «Hırsız!» diye kükredi:

— «Evet ama, melek yüzlü, ancak altı yaşlarında gösteren küçük bir hırsızmış bu. Annem: «Dur! Ne yapıyorsun öyle?» demiş. Çocuk: «Çalmaya çalışıyorum» demiş. Babam da: «Bunun kötü bir iş olduğunu bilmiyor musun?» diye sormuş. Küçük kız: «Biliyorum ama, aç olmak da çok berbat bir şey!» demiş. Annem: «Sana hırsızlık yapmanı kim söyledi?» diye sormuş. Küçük kız, karşı tarafta bir kapının önünde duran hırpani kılıklı bir kadını göstermiş. Kadın da birden yolun öbür tarafına koşup kaybolmuş. Kız: «İşte bu ihtiyar şeytan!» demiş.»

Bn. Morgan bu kısmı dümdüz okudu. Rejisör umutsuzluğa kapılmıştı. Kıpırdandı durdu, sonra Quincel'e gitti. «Artistler hakkında ne düşünüyorsunuz?» diye sordu.

Quincel, güçlükler karşısında biraz kuvvetlenerek: «Canım, onları bir hale-yola sokacağımızı umuyorum» dedi.

Rejisör: «Valla' bilmem» diye söylendi. «Şu Bamberger denen adam bir âşık rolüne çıkamayacak kadar zayıf gibime geliyor.»

Quincel, gözlerini döndürerek: «Elimizde olan bu!» diye mırıldandı. «Harrison son dakikada beni yüz-üstü bıraktı. Başka kimi bulabiliriz?»

Rejisör: «Bilmiyorum» dedi. «Ben bu adamın hiç değişmemesinden korkuyorum.»

O sırada Bamberger: «Pearl, sen benimle alay ediyorsun!» diye bağırıyordu.

Rejisör elinin arkasından fısıldayarak: «Şuna bakın» dedi. «Bir cümleyi böyle söyleyen bir adamla ne yaparsın?»

Quincel, onu avutmaya çalışarak: «Elinden geldiği kadar idare etmeye çalışırsın» dedi.

Prova Laura rolündeki Carrie'nin Ray'e durumu açıklamaya çalıştığı sahneye kadar devam etti. Bu sahnede, Ray, Pearl'ün dünyaya gelişiyle ilgili gerçekleri öğrendikten sonra, onu kötüleyen bir mektup yazmıştı ama, mektubu kıza daha vermemiştir. Bamberger, tam o sırada Ray'in şu sözlerini tamamlamaktaydı: «O dönmeden ben gitmeliyim. İşte onun ayak sesleri. Geç kaldım!» Mektubu buruşturup cebine atmıştı ki kız, tatlı bir sesle, konuşmaya başladı:

— «Ray...»

Bamberger zayıf bir sesle: «Bayan Courtland» diye kekeledi.

Carrie bir ân adama baktı, oradakileri unutuverdi. Rolünü yaşamaya başlamıştı. Dudaklarında ilgisiz bir gülümseyişle, rolünün gerektirdiği şekilde döndü, sanki Bamberger orada değilmiş gibi, pencerelerden birinin önüne gitti. Bu hareketi gerçekten pek zarif bir şekilde yapmıştı.

Rejisör, Carrie'nin Bamberger'le oynadığı küçük sahneyi seyrederken: «Bu kadın kim?» diye sordu.

Quincel: «Bayan Madenda» dedi.

Rejisör: «Adını biliyorum» dedi. «İşi nedir?»

Quincel: «Bilmiyorum» dedi. «Bizim üyelerden birinin ahbabı.»

— «Herneyse, bu kadın şimdiye kadar gördüklerimin hepsinden daha becerikli. Yaptığı işle gerçekten ilgiliymiş gibi görünüyor.»

Quincel: «Üstelik güzel de, değil mi?» dedi.

Rejisör buna karşılık vermeden oradan uzaklaştı.

Carrie ikinci sahnede, balo salonunda başkalarıyla karşılaşmak zorunda kaldığı sırada, daha da başarılı oldu, rejisörden bir gülümseyiş kazandı. Adam Carrie'ye hayran kaldığı için yanına gelip onunla konuşmak istemişti.

— «Hiç sahnede bulundunuz mu?» diye imalı imalı sordu.

Carrie: «Hayır» dedi.

— «Okadar iyi oynuyorsunuz ki mutlaka daha önceden tecrübeniz vardır sandım.»

Carrie gülümsemekle yetindi.

Rejisör, o sırada ateşli bir sözü pek zayıf bir sesle söylemeye çalışan Bamberger'in yanına gitti.

Bn. Morgan, olayların gidişini sezmiş, Carrie'yi haset dolu, öfkeli karanlık gözlerle süzmeye koyulmuştu. Carrie'nin adi bir oyuncu kadın olduğunu düşünerek rahatlamış, bu düşünceyle Carrie'yi kötüleyip ondan nefret etmeye başlamıştı.

O günkü prova sona erince, Carrie başarılı olduğuna inanmış bir halde eve döndü. Rejisörün sözleri kulaklarında çınlıyordu. Bunları Hurstwood'a anlatabilmeye de can atıyordu. Tiyatroda nekadar başarılı olduğunu onun da bilmesini istiyordu. Drouet de onun sırdaşı sayılırdı. Drouet ona gündüzkü serüvenini sorsun diye sabırsızlıkla bekliyordu; bu konuyu kendiliğinden açacak cesareti yoktu. Drouet ise, zihni o gece başka düşüncelerle meşguldü, Carrie'nin küçük serüveni onun için pek önem taşımıyordu. Carrie'ye hangi rolü oynadığını sorduktan sonra bu meseleyle fazla ilgilenmedi. Carrie'nin işini gayet iyi başardığına inanmış, daha fazla bu meseleyle uğraşmak zorunda kalmayacağını düşünerek rahatlamıştı. Böylece Carrie'yi baskı altında tutmuş oluyordu ki bu da can sıkıcıydı. Genç kadın onun ilgisizliğini iyice fark etmişti, Hurstwood'u görmek isteğiyle kavruluyordu. Sanki şimdi onun, yeryüzündeki tek dostu Hurstwood'du. Ertesi sabah Drouet gene Carrie'nin durumuyla ilgilenmişti ama, artık olan olmuştu.

Carrie, Hurstwood'dan, kendisini o saatlerde parkta beklediğini bildiren güzel bir mektup aldı. Carrie gelince de Hurstwood onun üzerinde sabah güneşi gibi parıldadı.

— «E, ne yaptın bakalım, hayatım?» diye sordu.

Carrie, Drouet'den sonra hâlâ kendini toparlayamamıştı. «Eh, şöyle-böyle» dedi.

— «Şimdi neler yaptığını bana güzelce anlat. Eğlenceli miydi?»

Carrie provada olanları anlattı. Konuştukça hararetleniyordu.

Hurstwood da: «İşte bu çok güzel!» dedi. «Okadar sevindim ki! Seni görmek için oraya gelmeliyim. Bundan sonraki prova ne zaman?»

Carrie: «Salı günü» dedi. «Yalnız, misafir almıyorlar.»

Hurstwood, kararlı bir tavırla: «İçeri girebileceğimi sanıyorum» dedi.

Hurstwood'un ilgisi üzerine Carrie iyice rahatlamış, sevinmişti. Yalnız, oralara gelmeyeceğine dair ondan söz aldı.

Hurstwood cesaret vermeye çalışarak: «Beni sevindirmek için elin-

den geldiği kadar gayret göstermelisin» dedi. «Sadece senin başarı kazanmanı istediğimi hatırla. Biz de temsili değerlendirmeye çalışacağız. Sen şimdi dediğimi yap.»

Carrie, şefkat ve hevesle dolu olarak: «Gayret edeceğim» dedi.

Hurstwood, sevgiyle: «Hah, aferin sana!» dedi, parmağını şefkatle salladı. «Unutma, elinden geleni yapacaksın!»

Carrie, ona bakarak: «Yapacağım» diye söz verdi.

O sabah yeryüzü güneş ışığıyla parlıyordu. Berrak gökyüzü Carrie'nin ruhuna mavi sıvı akıtırken genç kadın yoluna devam etti. Ah, bu işte gayret gösterip umutla dolu olan şu çocuklara ne mutlu! Bunu bilip gülümseyen, doğru bulanlara da ne mutlu!

XVIII

SINIRIN HEMEN ÖTESİNDE: BİR SELÂMLAYIŞ, AYRILIŞ

AYIN onaltıncı gününün akşamına kadar Hurstwood'un becerikli elleri kendilerini belli etmişlerdi. Birsürü yetki sahibi dostuna bu piyesi mutlaka görmeleri gerektiğini söylemiş, bunun sonucu olarak da, lonca adına hareket eden Quincel'in de bilet satışı hayli başarılı olmuştu. Günlük gazetelerin hepsinde de küçük dört satırlık haberler yayınlanmıştı. Hurstwood bunu bir gazeteci dostunun, *Times* gazetesinin idare müdürü B. Harry McGarren'in yardımıyla yapabilmişti.

Bir akşam Harry McGarren, evinin yolunu tutmadan önce, birahanede içkisini içerken Hurstwood: «Bana bak, Harry» demişti, «bizim çocuklara sen yardım edebilirsin sanırım.»

Harry McGarren, Hurstwood'un kendisinden yardım istenıesine pek sevinerek: «Mesele nedir?» diye sordu.

— «Custer Loncası kendi yararına küçük bir eğlence düzenliyor, ufak bir gazete haberine ihtiyaçları var. Ne demek istediğimi anlıyorsun. Ne yapılacağını bildiren birkaç kelimeden ibaret küçük bir haber.»

McGarren: «Elbette, senin için bunu yapabilirim, George» dedi.

George Hurstwood kendisini arka planda bırakmıştı. Custer Loncasının üyeleri bu küçük eğlencenin niye bukadar iyi reklâm edildiğini pek anlayamamışlardı. Harry Quincel'in bu çeşit işler için biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyorlardı.

Ayın onaltısı gelinceye kadar Hurstwood'un dostları da, bir senatörün çağrısına uyan Roma'lılar gibi, temsile koşuşmuşlardı. Hurstwood'un Carrie'ye yardım etmeyi düşündüğü ândan itibaren güzel gi-

yinmiş, iyi tabiatlı, dalkavukluğa eğilimli bir seyirci kitlesinin sağlanması aşağı-yukarı kesinleşmişti.

Küçük öğrenci de, sahne ışıklarının ardından kalabalığın karşısına çıkacağı ân karşılaşacağı akibetten korkmakla birlikte, kendi payına düşeni ustalıkla başardı, buna da pek sevindi. Kendisinden başka daha birçok erkekle kadının çabalarının sonucundan kaygı duyduklarını düşünerek avunmaya çalıştı ama, yüklendiği sorumluluğun yarattığı tehlikeyi de aklından bir türlü çıkaramıyordu. Sahnede söyleyeceği sözleri unutmaktan, sahnede davranışlarına yön verecek olan duygulardan yoksun kalmaktan korkuyordu. Bazan bu işe hiç girişmemiş olmayı istediği de oluyordu; bazan da korkudan inine iner de sahnede bembeyaz bir yüzle ne yapacağını, ne diyeceğini bilemeden öylece kalıp temsili berbat ederse diye tasalanıyordu.

Bamberger kadrodan çıkarılmıştı. Bu umutsuz oyuncu adayı, rejisörün tenkitleri yüzünden, kadrodan dışarı atılmıştı. Bn. Morgan hâlâ kadrodaydı ama, Carrie'yi hem kıskanıyordu, hem de hiç değilse Carrie kadar başarılı olmaya kararlıydı. Ray rolü için boşta gezen bir profesyonel oyuncu bulunmuştu. Bu adam meslektaşları arasında pek zayıf kalıyordu ama, seyircinin karşısına hiç çıkmamış olanların maneviyatını bozan o korkulardan onda eser yoktu. Geçmişteki tiyatro tecrübeleri hakkında bir şey söylememekle birlikte, kendinden öyle emin bir tavırla palavralar atıyordu ki herkese ilk görüşte değerini kabul ettirmeyi başaracağı muhakkaktı. Her zamanki etkileyici sahne konuşmasıyla, Bayan Morgan'a da: «Bu iş okadar kolay ki!» dedi. «Seyirci beni hiç korkutmaz! Asıl zor olan rolün ruhudur.»

Carrie de bu adamdan hoşlanmıyordu ama, o akşam onun sözde aşkını kabul etmek zorunda olduğu için davranışlarını hoşgörmeyi düşünecek kadar da iyi bir artistti.

Saat altıda hazırdı. Tiyatro için lüzumlu eşyanın istediğinden âlâsı hazırlanmış, emrine verilmişti. Sabahleyin makyajının denemesini yapmış, saat bire kadar da akşama giyeceklerini hazırlayıp, rolünü son bir defa gözden geçirmek, akşamı beklemek üzere dönmüştü.

Temsil gecesi lonca ona bir araba gönderdi. Drouet onunla birlikte kapıya kadar geldi, sonra o yakınlardaki dükkânlarda puro aramaya gitti. Küçük artist sinirli adımlarla soyunma odasına gitti, onu basit bir genç kadın havasından uzaklaştırıp kibar çevrenin gözbebeği Laura'nın havasına sokacak olan makyajını yapmaya koyuldu. Bu pek can sıkıcı bir işti.

Gaz lambalarının parlaklığı, yolculuk işareti sayılan açık bavullar, makyaj kutusunun oraya buraya dağılmış malzemesi, ruj, taş pudra, düzgün, yanmış mantar, Hint mürekkebi, göz kalemleri, perukalar, makaslar, aynalar, süs eşyası... kısacası, tip değiştirmeye yarayan bir-

sürü eşyanın kendilerine özgü inanılmaz bir havası vardır. Şehre geldiğinden beri birçok şey Carrie'yi etkilemişti ama, bu pek uzaktan uzağa olmuştu. Bu yeni hava ona daha dostça görünüyordu. Carrie'yi soğuk soğuk selâmlayan, onun sadece uzaktan bakıp meraklanmasına izin veren o kocaman parlak kâşanelere hiç ama, hiç benzemiyordu bu. Bu onu, «Hayatım, içeri buyur!» diyen biri gibi, şefkatle elinden tutmuştu. Sanki kendi malıymış gibi kapıları ona açıktı.

Tiyatroların afişlerinde gördüğü adların büyüklük derecesini, gazetelerdeki büyük ilânların yarattığı mucizeleri, sahnedeki kıyafetlerin güzelliğini, arabaların havasını, çiçekleri, kibarlığı hep merak etmiş durmuştu. Bu artık hayal değildi. İşte bütün bunları görmesini sağlayacak bir açık kapı vardı. Carrie bu kapıyı, gizli bir geçide ayağı takılan bir kimse gibi, bulmuştu... İşte elmaslarla, sevinçle dolu odayı bulmuştu.

Küçücük soyunma odasında telâş içinde hazırlanırken dışarıdan gelen sesleri duyuyor, Quincel'in telâşla oraya-buraya koşuştuğunu görüyor, Bn. Morgan ile Bn. Hoagland'ın sinirli sinirli hazırlanışlarını seyrediyor, yirmi kişilik oyun kadrosunda yer alanların hepsinin telâş içinde oraya-buraya gittiklerini, sonucu merakla beklediklerini görüyordu. Bu arada «Şu iş devam ederse nekadar hoş olacak!» diye de düşünmekten kendini alamıyordu. Ah, bir şimdi rolünü başarsa, daha sonra da gerçek bir artist olarak tiyatrolarda iş bulabilseydi! Bu düşünce, Carrie'yi adamakıllı sarmıştı. Eski bir şarkının melodileri gibi durmadan kulaklarında çınlıyordu.

Dışarıda, tiyatronun küçük taşlığında başka bir sahne temsil edilmekteydi. Hurstwood ilgilenmemiş olsaydı belki orası şöyle-böyle dolacaktı, çünkü loncanın üyeleri gösterişsiz yaşamaktan hoşlanan kimselerdi. Ama, Hurstwood'un sözü her yana dağılmıştı: Temsile gelenler için kıyafet zorunluluğu vardı. Dört loca da tutulmuştu. Bir tanesini Dr. Norman McNeill Hale ile karısı tutmuştu. Zahire tüccarı, en aşağı ikiyüz bin dolarlık C. R. Walker ile karısı da bir loca tutmuşlardı. Tanınmış bir kömür tüccarı da üçüncü locayı tutmaya zorlanmıştı. Hurstwood ile arkadaşları da dördüncüyü tutmuşlardı. Dördüncü locayı tutanlar arasında Drouet de vardı. Şimdi tiyatroyu doldurmakta olanlar genel anlamda ünlü kişiler, hiç değilse oranın ünlü kişileri değildiler. Bunlar belirli bir çevrenin ışıklarıydı; yani, küçük servetlerin, gizli derneklerin seçkin kişilerinin yarattığı çevrenin insanlarıydılar. Bu Alageyik Derneği'nin üyeleri birbirlerine destek olmayı biliyorlardı. Küçük bir serveti çoğaltmayı başaran kabiliyete, güzel bir eve sahip olup bir araba alabilen, belki de güzel elbiseler giyip ticaret dünyasında sağlam bir mevki edinenlere saygı duyuyorlardı. Bu ölçüyü mükemmel bulanlardan biraz daha üstün bir kafası olan Hurstwood, daha zeki, bir hayli de gururlu sayılması, iş durumu, dostluk kurmaktaki

ustalığı ile, içgüdüsüyle insanları idare edebilmesi sayesinde bunların arasında bayağı sivrilmişti. Aynı çevredeki üyeler arasında o ötekilerden daha çok tanınıyordu; aklı başında, çevresini etkileyebilen, maddî bakımdan da durumunu günden güne sağlamlaştıran biri olduğu biliniyordu.

Bu gece de tam formundaydı. Dostlarıyla birlikte arabayla dosdoğru Rector'dan gelmişti. Giriş yerinde, puro aramaktan yeni dönmüş olan Drouet ile karşılaştı. Beşi birden şimdiki yöneticilerden, loncanın işlerinin gidişinden konuşmaya daldılar.

Hurstwood salona geçti. Burada ışıklar yanmıştı, arka sıralarda oturan birkaç kişi aralarında konuşup gülüşüyorlardı. Hurstwood hemen: «Kimler var?» diye sordu.

Onu ilk tanıyan biri: «Vay! nasılsınız, Bay Hurstwood?» diye atıldı.

Hurstwood adamın elini hafifçe tutup: «Sizi gördüğüme sevindim» dedi.

— «Temsil adam-akıllı ilgi göreceğe benziyor, değil mi?»

— «Evet, gerçekten öyle.»

— «Dostlar Custer'i desteklemeye niyetli görünüyorlar.»

— «Zaten öyle olmalı. Bunu görmek beni sevindirdi.»

İri göbekli biri de: «E, George, senin işler ne âlemde?» diye sordu.

Hurstwood: «Fevkalâde iyi» dedi.

— «Peki, seni buraya hangi rüzgâr attı? Custer'a üye değilsin ki.»

— «İyi niyet rüzgârı. Çocukları görmek istedim, anlarsın ya.»

— «Karın burada mı?»

— «Bu gece gelemedi. Biraz rahatsız da.»

— «Buna üzüldüm. İnşallah ciddî bir rahatsızlığı yoktur?»

— «Hayır, sadece kendini pek iyi hissetmiyordu, okadar.»

Yeni gelen: «Bayan Hurstwood'u seninle St. Joe'ya giderken görmüştüm» dedi, sözlerinin bu kısmında anılarını toparlamaya çalıştı ama, daha başkalarının gelmesi üzerine konuşma sona erdi.

Batı Kesimi'nden bir başka politikacı, lonca üyesi: «Vay, George, nasılsın?» diye sordu. «Aman, seni tekrar gördüğüme öyle sevindim ki! E, işler nasıl bakalım?»

— «Çok iyi. Belediye Meclisine seçilme işini başarmışsın maşallah.»

— «Evet, rakiplerimizi kolayca püskürttük.»

— «Acaba Hennessy şimdi ne yapacak dersin?»

— «Eh, gene tuğla işine döner. Biliyorsun onun bir tuğla fırını vardı.»

Hurstwood: «Ondan haberim yoktu» dedi. «Ama, başarısızlığa uğramak onu epey üzmüştür sanırım.»

Öbürü, kurnaz kurnaz gözünü kırparak: «Belki» dedi.

Hurstwood'un davet etmiş olduğu daha itibarlı dostları arabalarla gelmeye başlamışlardı. Müthiş şık, kendilerinden emin, önemli birer insan havası içinde geliyorlardı.

Hurstwood konuşmakta olduğu topluluktan birine dönerek: «İşte hepimiz bur'dayız» dedi.

Kırkbeş yaşlarında gösteren adam: «Öyle» diye karşılık verdi. Sonra, kulağına fısıldayabilmek için Hurstwood'u omzundan kendine doğru çekerek: «Bak piyes iyi değilse sana bir yumruk çakarım!» dedi.

— «Temsil bir yana, eski arkadaşlarını görmek uğruna bu masrafı göze almalısın.»

Hurstwood: «Gerçekten temsil iyi bir şey mi?» diye soran bir başkasına da: «Bilmiyorum. Pek sanmam» dedi. Sonra da şükran dolu bir tavırla ellerini kaldırdı: «Lonca uğruna katlanacağız» dedi.

— «Çocukların çoğu bur'da ha?»

— «Evet, Shanahan'ı arayıversen-e. Daha demin seni soruyordu.»

İşte böylece küçük tiyatro başarılı seslerle, güzel elbiselerin hışırtısıyla inildedi. Hepsi de bu adamın isteğiyle olmuştu. Perdenin açılmasından önceki yarım saat içinde ona ne zaman bakmış olsanız, yüksek tabakanın bir üyesi olarak tanırdınız. Beş, altı kişilik şişman gövdeleri, beyaz göğüsleri, parlayan iğneleri başarılarını anlatan tiplerdi bunlar. Hanımlarını da getiren beyler onun elini sıkmak için arkasından sesleniyorlardı. Hurstwood dalgın dalgın etrafına bakınırken koltuklar gıcırdadı, yer göstericiler eğilip selâm verdiler. Hiç şüphesiz ki, Hurstwood bunların arasında bir ışıktan farksızdı. Kişiliğinde kendisini selâmlayanların ihtiraslarını yansıtıyordu. Ona ilgi gösteriyorlar, yaltaklanıyorlardı; bir bakıma aslan kişiliğine sokuluyordu. Bütün bunların arasından adamın çapı görülebiliyordu. Küçüklüğüne rağmen bir bakıma da büyüklüktü bu.

XIX

CÜCELER ÜLKESİNDE BİR SAAT: YARI DUYULAN VELVELE

DERKEN, perdenin açılma vakti geldi. Makyajlar tamamlanmıştı. O gece için tutulan küçük orkestra, perdenin açılışını bildiren tatlı melodileri çalmaya başladığı sırada oyuncular da yerlerini almışlardı. Hurstwood konuşmayı kesip Drouet ile, arkadaşı Sagar Morrison'la birlikte locaya doğru yürümeye başlamıştı.

Başka hiçbir kimsenin işitemeyeceği bir sesle Drouet'ye: «Şimdi küçük kızın marifetini göreceğiz» dedi.

Oyunculardan altısı sahneye çıkmıştı bile. Drouet ile Hurstwood bir bakışta Carrie'nin bunların arasında olmadığını gördüler, fısıldayarak konuşmalarına devam ettiler. Bu sahnede Bn. Morgan'la Bn. Hoagland, bir de Bamberger'in yerini alan aktörün rolü vardı. Adı Patton olan bu usta oyuncunun da kendine güveninden başka gösterecek bir şeyi yoktu ama, şimdilik ondan daha fazlası da beklenmiyordu. Pearl rolünü oynayan Bn. Morgan korkudan kaskatı kesilmişti. Bn. Hoagland'ın sesi çatallaşmıştı. Oyuncuların hepsinin dizlerinin bağları öyle bir çözülmüştü ki sadece paylarına düşen sözleri söylediler, okadar. Başarısızlığın ıstırabı olan o huzursuzluğu önlemek için de seyircinin bütün umudundan, hoşgörürlüğünden yararlanması gerekti.

Hurstwood hiç umursamıyordu. Böyle bir fedakârlığın işe yaramayacağı düşüncesini benimsemişti. Onun tek düşüncesi biraz gösteriş yapıp, oyuncuları tebrik edebilmek için, sonuna kadar dayanabilmekten ibaretti.

Bereket ki ilk telâştan sonra oyuncular çökme tehlikesini atlattılar. Zayıf bir halde oyuna devam ettiler ama, bu arada vermeleri gereken ifadeyi de kaybedip oyunu dayanılmaz derecede sıkıntılı bir hale getirmişlerdi. Bu sırada Carrie sahneye çıktı.

Bir bakışta Hurstwood ile Drouet, Carrie'nin de dizlerinin bağının çözülmüş olduğunu açıkça gördüler. Bayılacak gibi bir halde sahnenin ortasına gelip şöyle dedi:

— «Ya siz, beyefendi? Saat sekizden beri sizi arıyoruz.» Carrie bu sözleri öyle renksiz bir yüzle, öylesine zayıf bir sesle söylemişti ki durum gerçekten pek acıydı.

Drouet, Hurstwood'a: «Bizimki korkmuş» diye fısıldadı.

Hurstwood hiçbir karşılık vermedi.

Carrie bundan sonra sözüm ona gülünç bir lâf söyleyecekti ama, kelimeler ağzından öyle dümdüz çıktı ki sonuç pek feci oldu. Drouet kıpırdandı. Hurstwood'un kılı bile kıpırdamadı.

Oyunun bir yerinde Laura'nın kalkıp, yaklaşan felâketi sezmiş gibi, üzgün üzgün şöyle demesi gerekiyordu: «Keşke bunları söylemeseydin, Pearl! Şu eski atasözünü biliyorsun: Hizmetçiye hanım muamelesi yap.»

Bu sözlerdeki duygu noksanlığı da pek saçmaydı. Carrie sözlerin anlamını hiç kavrayamamıştı. Sanki uykusunda konuşur gibiydi. Feci bir şekilde başarısızlığa uğrayacağından emindi mutlaka. Bn. Morgan birazcık kendini toparlamış, hiç değilse şimdi sözlerini açık açık söylemeyi başarmıştı. Carrie ondan daha da perişan bir durumdaydı.

Drouet, sahneyi bırakıp seyircilere baktı. Seyirciler de bir değişik-

lik sezinleyerek seslerini çıkarmadan, bekliyorlardı. Hurstwood da, Carrie'yi ipnotize edip rolünü daha iyi oynamasını sağlamak ister gibi, gözlerini ona dikmişti. Kendi azmini ondan yana döküyordu. Ona acımıştı.

Birkaç dakika sonra Carrie yabancı bir haydudun gönderdiği mektubu okudu. Seyirci de usta aktörle Snorky adındaki adam arasındaki konuşmayla biraz oyalanmıştı. Snorky'yi kısa boylu bir Amerikalı canlandırıyordu. Snorky geçimini sağlamak için habercilik yapan yarı deli tek kollu bir askerdi. Sözlerini öyle bir tavırla söylüyordu ki, gerçekte istenen alaycı havayı yaratamamakla birlikte, gene de güldürüyordu. Şimdi o da gitmiş, sahnenin belli-başlı oyuncusu olmak da Carrie'ye kalmıştı. Birtürlü düzelemedi. O sahne boyunca kendisiyle ortaya çıkan haydut arasında bocaladı durdu, seyircinin sabrını adamakıllı zedeledi. En sonunda, sahneden çıkıp seyirciyi de rahata kavuşturdu.

Drouet: «Pek sinirli» diye bile bile yalan söyledi.

— «Sahne arkasına gidip ona biriki söz söylesen iyi olacak.»

Drouet, biraz rahatlamak için, her şeyi yapmaya hazırdı. Yan kapıdan kulise girdi, tanıdık kapıcılardan birinin yardımıyla soyunma odasına geçti. Carrie, kulis arasında, sahneye gireceği zamanı bekliyordu. Maneviyat namına bir şey kalmamıştı zavallıda.

Drouet ona bakarak: «Yahu, Cad» dedi, «sinirli olmasan iyi edersin gibime geliyor. Uyan biraz. Dışarıdaki seyircilerin hiç değeri yok. Sen neden korkuyorsun?»

Carrie: «Bilmiyorum» dedi. «Nedense yapamıyorum işte.»

Gene de Drouet'nin gelip onu aramasına sevinmişti. Anlattığına göre, öbür oyuncuları öyle sinirli görünce kendi gücünü de kaybetmişti.

Drouet: «Hadi» dedi, «kendini toparla. Neden korkuyorsun? Çık oraya da oyna oyununu. Ne kaybedersin sanki?»

Carrie, Drouet'nin elektrikli, sinirli davranışlarını görünce biraz dirildi.

— «Çok mu kötü oynadım?»

— «Hayır, hiç de değil. Yalnız, biraz daha hararetli davranman gerekiyor. Bana gösterdiğin gibi yap. Başını da geçen geceki gibi salla.»

Carrie odadaki zaferini hatırladı. Rolünü başarabileceğini düşünmeye çalıştı. Drouet, onun çalışmakta olduğu rol kâğıdına bakarak: «Bundan sonra ne var?» diye sordu.

— «Şey... Ray ile konuşmam var. Onu reddettiğim sahne.»

Drouet: «Bu sahneyi canlı oyna bari» dedi. «İşe biraz hareket kat. İşte mesele bu. Sanki hiçbir şey umurunda değilmiş gibi davran.»

Suflör: «Sıra sizde, Bayan Madenda» dedi.

Carrie: «Eyvah!» diye mırıldandı.

Drouet: «Sersemliği bırak, korkma!» dedi. «Hadi, toparlan azıcık. Ben seni buracıkta seyredeceğim.»

— «Sahi mi?»

— «Evet. Hadi git. Hiç korkma.»

Suflör Carrie'ye işaret verdi.

Carrie, gene önceki gibi, bitkin bir halle yürüdü. Sonra, birdenbire sinirleri biraz düzeldi. Drouet'nin ona baktığını düşündü.

Sahneye son çıkışında olduğundan daha yumuşak bir sesle: «Ray...» dedi. Bu, provalar sırasında rejisörün beğendiği sahneydi. Hurstwood: «Daha rahatlamış» diye düşündü.

Carrie, bu sahneyi provadaki kadar başarılı oynayamadıysa da gene de fena değildi. Hiç değilse seyircinin huzurunu kaçırmadı. Bütün oyuncu kadrosunun oyununda bir düzelme vardı; bu da bütün dikkatin Carrie'nin üzerinde toplanmasını önlemişti. Hepsinde bir gelişme vardı, artık piyesin hiç olmazsa kolay sahnelerde geçerli not alacağı sanılıyordu.

Carrie sahneden ter içinde, sinirli bir halde döndü. Drouet'ye bakarak: «E, bari bu defa biraz daha iyi miydim?» diye sordu.

— «Eh, daha iyiydin diyebilirim. Böyle olmalı işte. Rolüne hayat ver. Bunu yüzde bin yapmış sayılırsın. Öbür sahnedekinden daha başarılıydın. Hadi git, etrafı ateşle. Bunu yapabilirsin. Onları yere ser.»

— «Sahiden daha mı iyiydim?»

— «Daha iyiydin bence. Bundan sonra ne var?»

— «Balo sahnesi.»

— «Eh, onu da gayet iyi oynayabilirsin.»

Carrie: «Bilmiyorum» diye duraladı.

Drouet: «Amma kadınsın!» diye bağırdı. «Benim yanımda gayet iyi oynamıştın. Hadi şimdi git sahneye, orada tekrarla. Senin için bir eğlence olacak. Odada yaptığın gibi yapacaksın. O sahneyi iyi sürüklersen büyük başarı kazanacağına bahse girerim. Nesine girelim bahse? Başaracaksın bunu!»

Drouet, genellikle, konuşmasından daha iyi sonuç sağlamak için keyifli bir tavır takınırdı. Gerçekten, Carrie'nin bu sahneyi gayet iyi oynadığını düşünüyor, onun aynı şeyi seyircinin karşısında da tekrarlamasını istiyordu. Bu heyecanı ise sadece temsil gecesinin havasmdan doğmuştu. Zamanı gelince Carrie'yi pek etkileyici bir şekilde çekip kurtarmayı başardı. Onun çok iyi oynadığına inanmasını sağlamıştı. Onunla konuşurken isteğin o eski kaygısı Carrie'yi sarmaya başlamış, işler yoluna girince de onu adam-akıllı duygulandırmıştı.

— «Bunu başarabileceğimi sanıyorum.»

— «Elbette başaracaksın! Hadi git, bak göreceksin!»

Sahnede Bn. Van Dam, Laura'ya karşı o zalimce suçlamasına başlamıştı. Carrie kadını dinledi. Ne olduğunu anlamadığı bir duygu benliğini kaplıyordu. Burun delikleri hafifçe oynuyordu.

Usta aktör, Ray rolünde: «Bu da toplumun hakarete karşı korkunç bir öç aldığını gösteriyor» dedi. «Sibirya kurtlarını hiç duydunuz mu siz? Sürüden bir tanesi zayıflayınca öbürleri onu parçalarlar. Bu hoş bir benzetme değil ama, toplumda da kurdu andıran bir taraf var. Laura, bir gösterişle, toplumu alaya aldı, gösterişten ibaret olan toplum da bu alaya acı acı öfkeleniyor.»

Carrie sahnedeki adını duyunca harekete geçti. Durumun acılığını duymaya başladı. Kanundışı bir kimsenin duyguları onu sarıyordu. Kanadın ucuna asılmış, kendi duygularına sımsıkı sarılmıştı. Damarlarından güldür-güldür akan kandan başka hiçbir şeyin sesini duyamıyordu artık.

Bn. Van Dam tasalı bir tavırla: «Gelin, kızlar» dedi, «biz kendi işimize bakalım. Böyle usta bir hırsız işin içine girince güven diye bir şey kalmaz.»

Suflör, Carrie'nin kulağına: «Hadi» demişti ama, o bunu duymadı. İçinden gelme bir istekle ilerlemeye başlamıştı bile. Kalabalık kendisinden burun bükerek uzaklaşırken, o, seyircilerin üzerine güzel, mağrur bir yaratık olarak doğmuş, durum gereğince, soğuk, bembeyaz, biçare bir yaratık haline dönmüştü.

Hurstwood gözlerini kırpıştırdı, havayı kavradı. Daha şimdiden duygu, içtenlik dalgaları salonun en uzaktaki duvarlarını bile aşmıştı. Günün birinde dünyayı da eritecek olan ihtirasın büyüsü burada iş başındaydı.

Bundan sonra dikkatler sahnede toplandı, duygular gelişti, şaşkınlık başladı.

Pearl: «Ray, Ray! Niçin ona dönmüyorsun?» diye bağırıyordu.

Bütün gözler, gururla, acıyla dolu bir halde duran Carrie'ye dikilmişti. Onların gözleriyle Carrie'nin gözleri bir olmuştu.

Pearl rolündeki Bayan Morgan, Carrie'ye yaklaştı.

— «Hadi, evimize gidelim» dedi.

Carrie: «Hayır!» dedi. Sesine o zamana kadar hiç de alışık olmadığı etkileyici bir hal gelmişti. «Sen onunla kal!»

Elini suçlayıcı bir tavırla sevgilisine doğru uzattı. Sonra, tam bir sadelik içinde olduğundan ötürü herkesi şaşırtan acıklı bir tavırla: «O da uzun zaman acı çekmeyecektir» dedi.

Hurstwood inanılmayacak derecede güzel bir oyun seyretmekte olduğunu görüyordu. Perde inerken seyircilerin alkışlaması sahnedekinin de Carrie olması Hurstwood için oyunun değerini artırmıştı. Hurstwood şimdi bu genç kadını çok güzel buluyordu. Carrie onun dünyasının üstünde olan bir şey yapmıştı. Adam onun kendisine ait olduğunu düşünmekten de büyük bir zevk duydu.

— «Güzel!» dedi. Sonra, ânî bir kararla, yerinden kalktı, sahnenin kapısına doğru yürüdü.

Yanına geldiği zaman Carrie hâlâ Drouet ile beraberdi. Hurstwood'un Carrie'ye karşı beslediği duygular birden coşmuştu. Onun gösterdiği kuvvetle, duygularla sürüklenmiş gibiydi. Bir sevgilinin sınırsız duyguları içinde övgüsünü açığa vurmak istiyordu ama, Drouet de yanlarındaydı, onun da sevgisi gittikçe artmaktaydı. Drouet, Hurstwood'dan çok daha fazla büyülenmiş gibiydi. Hiç değilse bu durumda onunkisi daha sağlıklı bir şekil almıştı.

Drouet: «E, e, maşallah!» diyordu. «Sen bu işi bir çırpıda başardın. Oyunun gerçekten müthişti. Bunu yapabileceğini ben biliyordum. Ah, sen küçük bir papatyasın!»

Carrie'nin gözleri başarının ışığıyla alevlenmişti.

— «Doğru-dürüst oynayabildim mi?»

— «Oynayabildin mi de söz mü? Oynadın ya! Alkışları duymadın mı?»

Hâlâ hafiften alkış sesleri duyuluyordu.

— «Ben de öyle bir şeyler düşündüm. Başardım gibi geldi bana.»

Tam o sırada Hurstwood yanlarına geldi. Drouet'deki değişikliği hemen sezivermişti. Carrie'ye pek yakın durduğunu görünce kıskançlık bağrını dağlayıverdi. Bir ân için, Drouet'yi buraya göndermiş olmasından ötürü kendine kızdı. Ayrıca, araya girdiği için de Drouet'ye kızıyordu. Kendini, dost havası içinde, Carrie'yi tebrik edecek duruma getirmekte güçlük çekti. Ama, neyse, gene de kendini toparlamasını bildi, bir zafer daha kazandı; ner'deyse gözlerine de o eski cin bakışlarını yeniden verecekti.

Carrie'ye bakarak: «Buraya gelip, nekadar başarılı olduğunuzu söylemek istedim, Bayan Drouet» dedi. «Temsil çok hoştu.»

Carrie, imayı anladı: «O! teşekkür ederim» dedi.

Drouet de, şimdi malından pek zevk duyarak: «Ben de demin ona pek iyi oynadığını söylüyordum» dedi.

Hurstwood da, Carrie'ye kelimelerden çok daha derin anlam taşıyan gözlerle bakarak: «Gerçekten de iyi oynadınız» dedi.

Carrie rahatça güldü:

— «Oyunun bundan sonraki bölümünde de aynı derecede başarı gösterirseniz doğuştan artist olduğunuza hepimizi inandıracaksınız.»

Carrie gene gülümsedi. Hurstwood'un ne zor durumda olduğunu anlamıştı. Onunla yalnız kalabilmek istiyordu ama, Drouet'deki değişikliği anlayamamıştı. Hurstwood böyle baskı altındayken konuşamayacağını anladı, Drouet'nin orada bulunmasına içinden lânet okuyarak, bir Faust zarafetiyle selâm verip dışarı çıktı. Dışarıda hasetle dişlerini gıcırdattı.

— «Lânet olsun!» dedi. «Bu adam hep böyle aramıza mı girecek?» Locaya döndüğü zaman huzursuzdu, bu berbat durumunu düşünmekten dolayı konuşamıyordu.

Perde açılırken Drouet locaya döndü. Maneviyatı iyice düzelmişti. Fısıldayarak konuşmaya niyetliydi ama, Hurstwood sahneyle ilgileniyormuş gibi yaptı. Carrie orada olmadığı halde gözlerini sahneye dikti. Yalnız, sahnede neler olduğunu görmüyordu. Kendi düşüncelerine dalmıştı; bunlar da, pek kötü düşüncelerdi. Piyesin ilerlemesi de Hurstwood için durumu değiştirmedi. Artık Carrie kolayca piyesin ilgi merkezi oluvermişti. Başlangıçta, o can sıkan sahnelerden sonra ne yapılsa piyesin düzelemeyeceğini düşünen seyirciler de şimdi bunun tam tersi kanıdaydılar, şimdi oyunu pek güçlü buluyorlardı. Genellikle, herkes Carrie'yi beğeniyordu. O uzun birinci perdedeki oyunu kadar güçlü bir oyun çıkaramamasına rağmen genç kadın rolünü rahatça oynuyordu.

Hurstwood da, Drouet de Carrie'nin güzel vücudunu gittikçe güçlenen duygularla seyrediyorlardı. Genç kadında böyle bir kabiliyetin ortaya çıkması, onların da böylesine etkileyici bir durumda bunu fark etmeleri manzarayı pırıl pırıl parlayan bir altın çerçeveyle kaplatmış, duygu, kişilik ışığıyla aydınlatma, erkeklerin gözünde genç kadının cazibesini artırmıştı. O şimdi, Drouet için, eski Carrie'den çok daha değerliydi. Bir ân önce onunla eve dönüp duygularını açıklamak için sabırsızlanıyordu. Carrie ile tek başlarına eve dönebilmek için piyesin sonunu sabırsızlıkla bekliyordu.

Hurstwood ise Carrie'nin yeni çekiciliğinin kudretinde kendisinin o acı önsezisini görüyordu. Yanındaki erkeğe lânetler yağdırabilirdi. Doğrusu ya, şöyle içinden gelerek alkışlayamıyordu bile. Bir kere tadı damağında kaldıktan sonra artık taklit yapmak zorundaydı.

Carrie'nin sevgililerinin üzerindeki büyüleyici etkisi son perdede en yüksek dereceye ulaştı.

Hurstwood, piyesin gelişmesini izlerken, Carrie'nin sahneye ne zaman çıkacağını merak etmeye başlamıştı. Fazla da beklemedi. Piyesin yazarı neşeli kahramanlarının hepsini bir araba gezintisine göndermişti. İşte şimdi de Carrie sahnede yalnızdı. Hurstwood, onun seyirciler karşısına tek başına çıkışını ilk defa görüyordu; piyesin daha önceki bölümlerinde yanında biri olmadan sahnede hiç görünmemişti. Birdenbire Carrie'nin o birinci perdenin sonunda gösterdiği oyun gücüne yeniden kavuşmuş olduğunu gördü. Piyesin sonu yaklaşıp fazla varlık

gösterme imkânları azaldıkça Carrie'nin de duyguları kuvvetlenir gibiydi.

Carrie, gerçek bir acı içinde: «Zavallı Pearl'cük!» dedi. «Mutluluğu istemek acı bir şey; ama, insanın tam elini uzatıp alacağı sırada bunu bir başkasının körü körüne yakalayıvermesi daha da acı!»

Şimdi, kolunu cilâlı kapı tokmağına dayamış, üzgün üzgün açık denize bakıyordu.

Hurstwood içinden Carrie'ye de, kendine de acıdı. Onun bu sözleri gerçekte kendisine söylediğini anlamış gibiydi. Nasıl acı bir melodi insana pek kişisel, mahrem bir şey gibi gelirse, Hurstwood da çeşitli duygular, karışık düşünceler içinde o sesin türüne, havasına kanmıştı. Acı duyguların bir özelliği vardır. Sanki yalnız bir tek kişiye aitmiş gibi görünür.

Küçük artist: «Ama, gene de kızcağız onunla pekâlâ mutlu olabilir» diye devam etti. «Onun güneşli yaradılışı, neşeli yüzü bir evi aydınlatabilir.»

Carrie, bir şey görmeden, ağır ağır, seyircilerden yana döndü. Davranışlarında öyle bir sadelik vardı ki, gerçekten yapayalnız duruyor gibiydi. Sonra, bir masanın kenarında kendine oturacak yer buldu, birkaç kitap karıştırdı, düşüncelerini kitaplar üzerinde topladı. Sonunda da, içini çekerek: «Ele geçiremeyeceğim şeylerin özlemini çekmiyorum!» dedi. «Koca dünyada iki kişiden başka varlığımdan haberi olan kimse yok. Yakında onun karısı ünvanına kavuşacak olan o saf kızın sevinci benim de sevincim olacak.»

Peach Blossom adında biri Carrie'nin sözlerini kesince Hurstwood üzüldü. Onun devam etmesini istediği için, huzuru kaçmış bir halde kıpırdandı. O soluk yüz, açık kurşuni bir elbise giymiş, boynuna bir dizi inci takmış kıvrak vücut Hurstwood'u büyülemişti. Carrie bezgin, yardıma muhtaç bir kimse havasına bürünmüştü, Hurstwood da o ânın büyüsüne kapılıp büsbütün duygulanmıştı; ner'deyse Carrie'yi avutup rahata kavuşturmak, dolayısıyla sevinmek için yerinden kalkıp onun yanına gidecek hale gelmişti.

Bir saniye içinde Carrie gene sahnede yalnız kalmıştı, canlı bir tavırla şöyle diyordu: «Şehirde ne gibi tehlikeler gizlenmiş olursa olsun mutlaka oraya dönmeliyim. Başarabilirsem, gizlice giderim; daha da olmazsa, gizlemeden giderim.»

Dışarıdan nal sesleri geldi, sonra Ray'in sesi duyuldu: «Hayır, yeniden ata binmeyeceğim. Bağlayabilirsiniz.»

Ray sahneye girdi, Hurstwood'un o garip, karışık meslek hayatında şefkat dramının yaratılmasında büyük rolü olan bir sahneyi oynamaya başladı. Carrie de bu sahneyi çok güzel oynamaya kararlıydı. Oyun sırası gelince de bütün benliğini saran bir duygunun etkisi altın-

da kaldı. O oyununa devam ederken Hurstwood da, Drouet de içlerindeki duygunun gittikçe arttığının farkındaydılar.

Carrie, sevgilisine: «Ben seni Pearl ile gitti sanıyordum» dedi.

— «Yolun bir kısmına kadar birlikte gittik ama, sonra ben ayrıldım.»

— «Pearl ile aranızda bir anlaşmazlık çıkmadı ya?»

— «Hayır... şey, evet... yani, biz hep böyleyizdir. Bizim barometrelerimiz hep «bulutlu», «kapalı» gösterir.»

Carrie, rahatça: «Peki, bu kimin kabahati?» diye sordu.

Ray hırçın bir tavırla: «Benim değil» dedi. «Elimden geleni yaptığımı biliyorum... elimden geleni diyorum sana. Ama, o...»

Bu sözleri acemi bir tavırla söylemişti, Carrie pek hoşa giden bir kıvraklıkla durumu idare etti. Bütün dikkatini hareketsiz duran aktöre vererek, yumuşak, ahenkli bir sesle: «Ama, o senin karın» dedi. «Ray, dostum, kur yapmak evlilik hayatının temelini meydana getiren bir büyük ayindir. Seninkinin de hoşa gitmeyen, mutsuz bir evlilik olmasına meydan verme.»

Carrie küçücük ellerini bir araya getirdi, birbirine bastırarak yalvarıyormuş gibi bir tavır takındı.

Hurstwood, dudakları hafifçe aralanmış, oyunu seyrediyordu. Drouet de memnun memnun kıpırdanıyordu.

Aktör, Carrie'ninkilere göre pek zayıf kalan bir tavırla: «Karım olmasına, evet, karım» dedi.

Neyse ki onun acemice davranışı Carrie'nin yarattığı duygulu havayı bozmamıştı. Carrie erkeğin berbat bir durumda olduğunu fark etmemişe benziyordu. Karşısında bir odun yığını da olsa gene aynı başarılı oyunu çıkaracaktı. İhtiyacı olan yardımcı unsurlar genç kadının hayal dünyasında bol bol vardı. Başkalarının oyunu bunları etkileyemiyordu.

Alçak sesle: «Daha şimdiden pişman mısın?» diye sordu.

Erkek, Carrie'nin küçücük elini yakalayarak: «Seni kaybettim» dedi. «Üstelik bana şöyle davet dolu gözlerle bakan herhangi bir flörtün insafına bırakmıştım kendimi. Kabahat senindi. Bunu biliyorsun. Beni niçin bıraktın?»

Carrie yavaşça öbür yana döndü. Sessizlik içinde, birdenbire bir harekette bulunmamaya çalışıyor gibiydi. Sonra geri döndü: «Ray» dedi, «senin bütün sevgini, şefkatini ilelebet, aile, servet, imkânlar bakımından seninle eşit seviyede olan namuslu bir kadına hediye edeceğini düşünmek benim için mutlulukların en büyüğü olmuştu. Şimdi bana yaptığın bu açıklama nedir? Niye durmadan mutluluğunla savaşıyorsun?»

Bu son soru öylesine saf bir tavırla sorulmuştu ki seyircide bunun kişisel bir mesele olduğu kanısı uyanıverdi.

En sonunda, erkeğin şöyle bağırdığı bölüme gelindi: «Benim için eskiden neysen şimdi de o ol.»

Carrie, etkileyici bir tatlılıkla karşılık verdi: «Bunu yapamam ama, senin için ebediyyen ölmüş olan Laura'nın ruhuymuşum gibi konuşabilirim.»

Ray: «Nasıl istersen öyle yap» dedi.

Hurstwood öne doğru eğildi. Seyircilerin hepsi dikkat kesilmişlerdi.

Carrie, üzgün bakışlarını bir koltuğa çökmüş olan sevgilisine dikerek: «İlgilendiğin kadın ister akıllı, ister budala, ister güzel, ister kaba, ister zengin, ister fakir olsun, bunun önemi yok» dedi. «Sadece sana gerçekten verebileceği, ya da vermeyi reddedeceği bir şeyi bulunsun... yani, kalbi, demek istiyorum.»

Drouet'nin boğazına bir şey takılır gibi oldu.

— «Güzelliğini, zekâsını, elindeki imkânları sana satabilir ama, sevgisi paha biçilmez bir hazinedir.»

Hurstwood bu sözlerin doğrudan doğruya kendisine söylenmiş olduğunu düşünerek üzüldü. Sanki ikisi yalnızdılar da sevdiği o umutsuz, acıklı ama, gene de zarif, cazibeli kadın uğruna gözyaşı dökmemek için kendini zor tutuyordu. Drouet'nin de aklı başına gelmişti. Bundan sonra Carrie'ye eskisinden daha çok yakınlık göstermeye karar vermişti. Tanrı şahidi olsundu, onunla evlenecekti. Carrie buna değerdi.

Carrie, sevgilisinin kısaca verdiği karşılığı zar-zor işitip kendini orkestranın çaldığı melodinin havasına daha da kaptırarak konuştu: «O senden karşılık olarak sadece yüzüne baktığın zaman gözlerinden bağlılık okunmasını, onunla konuşurken sesinin yumuşak, sevgi, şefkat dolu olmasını, senin o hararetli düşüncelerini, ihtiraslı tasarılarını birdenbire kavrayamadığı için kendisine kızmayacağından emin olmayı istiyor, çünkü talihsizlikler, kötülükler seni en büyük isteklerinde başarısızlığa uğratınca onun sevgisi seni avutacaktır.» Hurstwood, duygularını binbir zorlukla gizlemeye çalışırken, Carrie sözlerine şöyle devam etti: «Kuvvet, ihtişam isteyince ağaçlara bakarsın ama, güzel kokularından başka verecekleri bir şey yok diye çiçekleri de küçümseme.»

Genç kadın sözlerini şöyle bitirdi: «Unutma, kadının verebileceği tek şey sevgisidir; mezarın ötesine götürmemize Tanrı'nın izin verdiği tek şey de budur.»

İki erkek de şefkat dolu bir haldeydiler. Sahnenin son bulduğu birkaç cümleyi zar-zor duyabildiler; ancak, zarif tavırlarla oradan oraya gezinen ilham kaynağı tanrıçalarını görebiliyorlardı. Hurstwood binbir şeye karar verdi, Drouet de öyle.

Carrie'yi tekrar sahneye çıkaran alkış tufanına onlar da katıldılar. Drouet avuçları acıyıncaya kadar el çırptı; sonra, yerinden fırlayıp dışarı çıktı. O giderken Carrie de sahneye çıkmıştı, muazzam bir çiçek sepetinin sahneye getirildiğini görünce biraz daha bekledi. Bu çiçekler, Hurstwood'dan gelmişti. Bir ân için locasına bakıp onunla göz göze geldi, gülümsedi. Hurstwood ona sarılabilmek için kendini locadan aşağı fırlatıp atabilirdi. Evli olduğunu, temkinli davranması gerektiğini de unutmuştu; locada onu tanıyan başkalarının da bulunduğu bile aklından çıkmıştı. Bu sevimli kıza sahip olabilmek için gerekirse varını, yoğunu fedaya hazırdı. Hemen harekete geçecekti. İşte böylece Drouet'nin de sonu gelmiş olacaktı. Bir gün daha beklemeyecekti. Ona Drouet sahip olmamalıydı. Hurstwood okadar heyecanlıydı ki locada duramadı. Tiyatronun giriş yerine doğru gitti, oradan da düşüne düşüne sokağa çıktı.

Birkaç dakika sonra son perde de tamamlanmıştı, Carrie ile baş başa kalabilmek için can atıyordu. Onu sevdiğini söylemek, bunu onun kulağına fısıldamak istediği bir sırada, kendisini gülümsemeye, eğilip selâm vermeye, yapmacık tavırlar takınmaya zorlayan kör talihe lânet okuyordu. Umutlarının boşa çıktığını anlayınca homurdandı. Gösteriş olsun diye onu yemeğe bile götürmek zorundaydı. En sonunda, gidip Carrie'ye sahnedeki durumun nasıl olduğunu sordu. Artistlerin hepsi giyiniyorlar, konuşuyorlar, telâşlı telâşlı geziniyorlardı. Drouet de, heyecanın, ihtirasın verdiği gevşeklik içinde, gevezelik etmeye koyulmuştu. Hurstwood kendini zorlukla tutabiliyordu.

İçinden geçenlerle alay edercesine: «Elbette birlikte yemek yiyeceğiz» dedi.

Carrie gülümseyerek: «A, evet» dedi.

Küçük aktris pek neşeliydi. Beğenilmenin ne demek olduğunu şimdi anlıyordu. İlk defa olarak, beğenilen, aranılan bir kimse olmuştu. Başarının bağımsızlığı şimdi belli-belirsiz bir şekilde kendini göstermeye başlıyordu. Durum tersine dönmüştü, Carrie de sevgilisine başını kaldırmadan bakıyordu. Kendisi bunun pek de farkında değildi ama, halinde, tavrında ona sevimlilik veren bir özellik vardı.

Carrie hazır olunca, bekleyen arabaya binip, şehre gitmek üzere yola çıktılar. Carrie sevgilisine duygularını açıklamak fırsatını ancak bir kere bulabildi; bu da, Hurstwood, Drouet'den önce arabaya binip, Carrie'nin yanına oturduğu sırada mümkün oldu. Drouet arabaya binmeden, Carrie, ânî bir kararla, Hurstwood'un elini tutup sevgiyle sıkmıştı. Hurstwood onunla yalnız kalabilmek için ruhunu bile satmaya razıydı. «Ah» diye düşündü, «bu ne büyük acı!»

Drouet, kendisinin tek olduğunu düşünerek, konuştukça konuştu. Onun heyecanı yüzünden yemeğin de tadı kaçmıştı. Hurstwood, sevgisine karşılık göremezse öleceğini düşünerek, eve döndü.

İhtirasla Carrie'ye: «Yarın» diye fısıldadı. Genç kadın anlamıştı. Hurstwood, o ânda Drouet'yi öldürse gam yemeyecek durumda, onunla armağanından ayrıldı. Carrie de ayrılığın acısını duyuyordu.

Hurstwood, dostça bir tavır takınmaya çalışarak: «İyi geceler» dedi.

Küçük artist de, sevgiyle: «Size de» dedi.

Hurstwood artık Drouet'den nefret ediyordu. İçinden: «Budala» diyordu. «Sersem! Ama, onun hesabını göreceğim, hem de çarçabuk. Yarın göreceğiz bakalım!»

Drouet, Carrie'nin kolunu sıkarak: «Sen bir harikasın» diyordu. «Yeryüzünün en şık küçük kızısın.»

XX

RUHUN TUZAĞI: BEDENİN KOVALAMASI

HURSTWOOD yaradılışında bir erkekte ihtiras pek canlı bir şekil alır. Bu, hiç de öyle düşündürücü, hayale daldırıcı bir şey değildir. Sevdiği kadının penceresinin altında ona şarkı söylemek isteği falan da yoktur. Güçlükler karşısında gevşemek, üzülmek de yoktur.

Gece, fazla düşünmekten, uykusu kaçmış, pek zor uyuyabilmişti, sabahleyin de erkenden uyanmıştı; hemen gene o nazik mesele aklına gelmiş, hırsla düşünmeye koyulmuştu. Manen olduğu kadar maddeten de kendini iyi hissetmiyordu, çünkü Carrie'sinin değişmesi hoşuna gitmemişti. Drouet gene aralarında durmuyor muydu? Sevdiği kadının gene o hararetlenmiş, isteklenmiş adamın yanında kalmasından öyle bir üzüntü duyuyordu ki bu derece büyük bir üzüntü duyduğunu hatırlamıyordu. Bu karışık durumu sona erdirmek için her şeyi vermeye razı olacakmış gibi geliyordu ona. Carrie'nin Drouet'yi aradan çıkarıp atmayı sağlayacak bir hal çaresini kabul etmesi gerekiyordu.

Hurstwood ne yapabilirdi ki! Düşüne düşüne giyindi. Karısının varlığına hiç aldırmadan, onunla bulunduğu odada, dolaşıp duruyordu.

Kahvaltıda hiç iştahının olmadığını fark etti. Tabağına koyduğu et parçasına dokunmadı bile. Dalgın dalgın gazetesini karıştırırken kahvesi soğudu. Gazetenin orasından, burasından bir şeyler okuyordu ama, hiçbiri aklında kalmıyordu. Jessica daha kahvaltıya inmemişti. Karısı, masanın bir ucunda, sessiz-sedasız, kendi düşüncelerine dalmıştı. Bir süre önce tuttukları yeni hizmetçi peçete koymayı unutmuştu. Bu yüzden odanın sessizliği sert bir azarlamayla bozuldu.

Bn. Hurstwood: «Sana bunu daha önce de tembih etmiştim, Maggie» diye söylendi. «Bir daha hatırlatmayacağım!»

Hurstwood karısına baktı. Kadının kaşları çatılmıştı. Kadının hali, tavrı şimdi Hurstwood'un huzurunu kaçırdı. Kadın sonra kocasına döndü: «İznini ne zaman alacağını kararlaştırdın mı, George?» diye sordu. Yılın bu mevsiminde yaz tatilinin programını yapmak âdetleriydi.

Hurstwood: «Daha kararlaştırmadım» dedi. «Şimdilik çok işim var.»

— «Bir yere gideceksek yakında kararını vermen gerekiyor, öyle değil mi?»

— «Canım, daha önümüzde birkaç gün var.»

— «Hıng! bari mevsim bitinceye kadar beklemesen.»

Hurstwood: «İşte gene başladın» dedi. «Bu halini gören de hiçbir şey yapmadığımı sanacak.»

Kadın: «E, durumu bilmek istiyorum» dedi.

Hurstwood da gene: «Daha önümüzde birkaç gün var» dedi. «Yarışlar bitmeden geziye çıkmak istemezsin nasıl olsa.»

Düşüncelerini başka konulara saklamak isterken bu meselenin ortaya çıkması Hurstwood'un canını sıkmıştı.

— «Yo, gidebiliriz. Jessica yarışların sonuna kadar burada kalmak istemiyor.»

— «Öyleyse niye mevsimlik bilet istedin?»

Bn. Hurstwood, tiksinti ifade eden bir sesle: «Aman, seninle tartışacak değilim!» dedi, sofradan kalktı.

Hurstwood da, karısının odadan çıkmayı geciktirmesine yol açan kararlı bir sesle: «Bana bak» diyerek ayağa kalktı, «son günlerde sana ne oldu? Artık seninle konuşamayacak mıyım?»

Kadın: «Benimle elbette konuşabilirsin» dedi. Son kelimeyi öbürlerinden daha vurgulu söylemişti.

— «İyi ama, halinde hiç de böyle bir hava yok. Tatile ne zaman başlayabileceğimi mi öğrenmek istiyorsun? Söyleyeyim. Daha en aşağı bir ay çıkamam; belki bir ay sonra bile olmaz.»

— «Biz de sensiz gideriz.»

Hurstwood homurdandı: «Demek bensiz gidersiniz, öyle mi?»

— «Evet, gideriz.»

Kadının kararlı haline şaşmıştı ama, bu onu daha da sinirlendirmekten başka bir işe yaramadı.

— «Bunu sonra görüşürüz» dedi. «Son zamanlarda pek kendi başına buyruk yaşamaya alıştın gibi geliyor bana. Bakıyorum, bana düşen işleri de üzerine almak niyetindesin. Yo, bunu yapamazsın! Benimle ilgili bir işi düzene koymak sana düşmez. Canın gitmek istiyorsa gidersin ama, bu şekilde konuşarak beni aceleye getiremezsin.»

Artık iyice sinirlenmişti. Kara gözlerinden kıvılcımlar saçılıyordu,

gazetesini de elinden bırakırken bumburuşuk etti. Karısı başka bir şey söylemedi. Yukarı çıkmak üzere arkasını dönüp taşlığa geçtiği sırada Hurstwood da sözlerini yeni bitirmişti. Karısı gittikten sonra bir ara duraladı, sonra durdu, biraz kahve içti. Sonunda, kalktı, şapkasıyla eldivenlerini almak üzere yukarı çıktı.

Bn. Hurstwood aralarında bu çeşit bir tartışma çıkacağını hiç düşünmemişti. Kahvaltıya biraz keyifsiz inmişti; zihni tasarlamakta olduğu bir şeyle meşguldü. Jessica at yarışlarının düşünüldüğü kadar ilgi çekici olmadığını annesine anlatmıştı. Bu yıl yarışlarda onların tasarlamış oldukları fırsatların yaratılmasına imkân olamayacaktı. Güzel kız her gün yarışlara gitmeyi pek sıkıcı bulmuştu. Bu yıl önemli kişiler erkenden Avrupa'nın su şehirlerine akın etmeye başlamışlardı. Jessica'nın tanıdıkları arasında, ilgi duyduğu birkaç delikanlı Waukesha'ya gitmişti. Jessica da oraya gitmek istiyordu. Annesi de ona hak vermişti, kocasına meseleyi açmak niyetindeydi. Sofra başına geldiği zaman da bunu düşünüyordu ama, nedense hava hiç elverişli değildi. Her şey olup bittikten sonra da patırtının nasıl başladığını hatırlayamadı. Yalnız, kocasının kaba bir adam olduğuna kanaat getirmiş, her ne pahasına olursa olsun bu meseleyi çözümlenmeden bırakmamayı aklına koymuştu. Bu adam hanımlarla nasıl konuşulacağını öğrenmeliydi; yoksa karısı ona haddini bildirecekti.

Hurstwood da yazıhanesine gidip, Carrie ile buluşmak üzere oradan çıkıncaya kadar hep bu yeni tartışmayı düşündü. Sonra aşk, ihtiras, engelle karşılaşma meselelerinin hercümerci benliğini sardı. Düşünceleri, gözünün önünde, kartal kanatları üzerinde uçuşuyorlardı. Carrie ile bir ân önce yüz yüze gelebilmek için sabırsızlanıyordu. Onsuz gecenin, gündüzün ne anlamı vardı ki! Carrie mutlaka onun olmalıydı... olacaktı da!

Carrie'ye gelince, o da bir gece önce Hurstwood'dan ayrıldığından beri bir hayal, bir duygu dünyasında yaşamaya başlamıştı. Drouet'nin o hararetli, birbirini tutmayan sözlerini kendisini ilgilendiren kısımlarını dikkate alıp, erkeğin kendi kazancıyla ilgili kısımlarını umursamadan dinlemişti. Aklı, fikri kendi başarısında olduğu için Drouet'yi elinden geldiği kadar kendinden uzak tutmaya bakmıştı. Hurstwood'un ihtirası da kendi başarısı için hoş bir temel meydana getirecekti; onun kendisine neler söyleyeceğini de merak ediyordu. Ayrıca Hurstwood'a acıyordu da. Bu acı başkasının üzüntüsünden kendine övgü payı çıkarmasına yarayan garip bir acıydı. İnsanı yardım görenler arasından ayırıp yardım edenler arasına sokan o anlaşılmaz değişikliğin ilk belirtilerini duymaya başlamıştı. Her şey bir yana, Carrie pek mutluydu.

Ne çare ki ertesi sabah gazetelerde olayla ilgili bir tek haber yoktu. Gündelik olayların akışı arasında gecenin parlaklığı unutulmaya yüz tutmuştu. Drouet de artık bu konu üzerinde pek fazla konuşmu-

yordu. Nedense, Carrie'nin gözünde itibarını yükseltmek için büyük bir çaba göstermesi gerektiğine inanmıştı.

Ertesi sabah şehre inmeye hazırlanırken yatak odasına girip çıkarak: «Bu ay benim şu önemli işi halledeceğim sanıyorum» dedi. «Ondan sonra da evleniriz. Dün Mosner ile bu meseleyi konuştum.»

Carrie onunla şakalaşma gücünü kendinde bulmaya başlamıştı. «Hayır, evlenmeyeceksin!» dedi.

Drouet her zamankinden daha duygulu bir halle: «Evet, evleneceğim» diye bağırdı. Sonra yalvaran bir kimsenin sesiyle: «Sana anlattıklarıma inanmıyor musun?» diye sordu.

Carrie hafifçe güldü. «Elbette inanıyorum» dedi.

Drouet'nin kendine olan güveni şimdi de şüpheye düşmesine yol açmıştı. Görüşünün çok zayıf olmasına rağmen, olup bitenler onun tahlil kuvvetini iyiden iyiye azaltmıştı. Carrie hâlâ onunla beraberdi ama, artık çaresiz, yardım isteyen bir zavallı değildi. Sesi bile daha şakraktı, ki bu da yeni olmuştu. Artık ona bağlılık ifadesiyle dolu gözlerle bakmıyordu. Drouet ileride başına gelecekleri sezinlemeye başlamıştı. Bu da onun duygularını renklendirmiş, tehlikeye karşı küçük birer korunma aracı sayılan o basit ilgilenmeleri, o küçük sözleri alışkanlık haline getirmesini sağlamıştı.

Drouet evden çıktıktan biraz sonra Carrie de Hurstwood ile buluşmak üzere hazırlanmaya koyuldu. Çarçabuk süslendi, telâşla merdivenden indi. Köşede Drouet'nin yanından geçti ama, birbirlerini görmediler.

Drouet unuttuğu faturaları almak için eve dönmek zorunda kalmıştı. Hızla yukarı çıkıp telâşla odaya girdi, içeride ancak ortalığı temizleyen hizmetçiyi buldu.

Kendi kendine konuşur gibi: «Merhaba» dedi. «Carrie yok mu?»

— «Karınız mı? Birkaç dakika önce çıktı.»

Drouet: «İşte bu garip» diye düşündü. «Bana bir şey söylemedi. Nereye gitti acaba?»

Telâşla bavulunu karıştırarak faturaları aradı; alacağını aldı, cebine koydu. Sonra, güzel bir kız olan, üstelik kendisine karşı pek sevgili davranan hizmetçiye döndü. Gülümseyerek: «Ne yapıyorsun?» diye sordu.

Hizmetçi kız durup toz bezini eline sararak: «Temizlik yapıyordum» dedi.

— «Yoruldun mu?»

— «Yo, pek yorulmadım.»

Drouet, tatlı tatlı: «Bak sana ne göstereceğim» dedi, cebinden bir tütün şirketinin yaptırttığı küçük bir resimli kartı çıkardı. Kartın üzerinde elinde çizgili bir şemsiye tutan güzel bir kız resmi vardı. Kartın arkasındaki dönen tekerlek sayesinde şemsiyenin renkleri değişebiliyordu.

Drouet, kartı kıza verirken: «Zekice bir buluş, değil mi?» diye söylendi. Sonra kartın nasıl renk değiştirdiğini gösterdi. «Sen hiç böyle bir şey görmemişsindir» dedi.

Kız da: «Ya, ne güzel!» dedi.

Drouet: «İstersen sende kalabilir» dedi. Sonra, kartı tutan eldeki adi yüzüğe dokunarak: «Ne güzel yüzüğün var!» dedi.

— «Sahi, güzel mi buldunuz yüzüğü?»

Drouet, kızın parmağını tutabilmek için yüzüğü inceliyormuş gibi yaptı: «Evet, sahiden güzel» dedi.

Aradaki buzlar eriyince, kızın parmaklarını hâlâ tutmakta olduğunu unutmuş gibi görünerek, inceleme işini daha da derinleştirdi. Hizmetçi kız, çok geçmeden, parmaklarını onun elinden çekti, pencerenin pervazına dayanmak üzere birkaç adım geriledi. Erkeğin ona sulu sulu yapmak istediği el şakalarını geri püskürterek şuh bir tavırla: «Sizi çoktandır göremedim» dedi. «Burada yoktunuz sanırım.»

Drouet: «Yoktum» dedi.

— «Uzaklara mı gidiyorsunuz?»

— «Eh, epey uzağa gidiyorum.»

— «Bundan hoşlanıyor musunuz?»

— «Eh, pek hoşlanmıyorum. İnsan bir süre sonra bıkıyor.»

Kız, tembel tembel pencereden dışarı bakarak: «Ah, keşke ben de seyahat edebilseydim!» dedi. Sonra birdenbire lafı değiştirdi. Kendi görüşüne göre pek elverişli bir malzeme sayılan Hurstwood aklına gelmişti. «Dostunuz Bay Hurstwood'a ne oldu?» diye sordu.

— «Burada, şehirde. Onu sormak da nereden aklına geldi?»

— «Hiç... Siz döndüğünüzden beri buraya hiç uğramadı da.»

— «Sen onu nereden tanıyorsun?»

— «Şu son bir ay içinde oniki defa adını not almadım mı?»

Drouet, hafifçe: «Çık dışarı!» dedi. «Biz buraya geldiğimizden beri, Hurstwood evimize oniki kere uğramamıştır.»

Kız gülümseyerek: «Uğramamıştır ha?» dedi. «Siz öyle biliyorsunuz.»

Drouet biraz daha ciddî bir tavır takındı. Kızın şaka yapıp yapmadığını kestiremiyordu. «Şakacı!» dedi, «niye böyle gülümsüyorsun bakayım?»

— «Hiç...»
— «Hurstwood'u bu yakınlarda gördün mü?»
— «Siz döndüğünüzden beri görmedim.»
— «Ondan önce?»
— «Elbette gördüm!»
— «Kaç kere gördün?»
— «Hemen hemen her gün.»

Hizmetçi kız fitnefücurun biriydi, sözlerinin etkisinin ne olacağını pek merak ediyordu.

Drouet, şaşkın bir halle: «Hurstwood kimi görmeye geliyordu?» diye sordu.

— «Sizin hanımı.»

Bu söz Drouet'yi aptallaştırmıştı. Belli etmemek için hemen kendini toparlamaya çalıştı.

— «E, ne olmuş yani?» dedi.

Kız gene, şuh bir tavırla başını bir yana kıvırarak: «Hiç...» dedi.

Drouet, bataklığın içine biraz daha dalarak: «Hurstwood eski bir dosttur» dedi.

Zararsız flörtüne biraz daha devam edebilirdi ama, şimdilik buna iştahı kalmamıştı. Aşağıdan kıza seslendikleri zaman bayağı rahatladı.

Hizmetçi kız, gururlu bir tavırla, ondan uzaklaşarak: «Gitmem gerekiyor» dedi.

Drouet de, araya başkasının girmesine canı sıkılmış gibi yaparak: «Seni daha sonra görürüm» dedi.

Kız gittikten sonra Drouet duygularını daha serbest bir şekilde incelemeye koyuldu. Hiçbir zaman kolayca hakim olamadığı yüzünden de içindeki şaşkınlık, kaygı okunuyordu. Hurstwood onu bukadar sık görmeye geldiği halde Carrie'nin bunları kendisinden gizlemesine imkân var mıydı? Hurstwood yalan mı söylüyordu? Hem hizmetçi bu sözlerle ne demek istemişti? Zaten Carrie'nin tavırlarında da bir tuhaflık bulunduğunu fark etmişti. Hurstwood'un kaç kere evlerine geldiğini sorduğu zaman da Carrie niye öyle kaygılı görünmüştü. Evet, evet, şimdi hatırlamıştı: Bu işin bütününde bir tuhaflık vardı. Daha iyi düşünmek için bir salıncaklı sandalyeye oturdu, bacak bacak üstüne attı, kaşları adam-akıllı çatılmıştı. Zihni büyük bir hızla çalışıyordu. Carrie de öyle tuhaf davranmamıştı ki, doğrusu! Onu aldatmış olmasına imkân yoktu. Hiç aldatıyormuş gibi davranmamıştı. Hem daha dün gece ona elinden geldiği kadar yakınlık göstermişti. Hurst-

wood da öyle. Nasıl da rol yapmışlardı! İkisinin de onu aldatmaya çalışacaklarına inanmak zor geliyordu.

Düşüncelerini kelimelerle ifade etmeye koyuldu: «Carrie zaman zaman biraz tuhaf davranıyordu. İşte bu sabah da giyinip çıkıp gitmiş... Bana bir şey söylemedi.»

Başını kaşıdı. Şehre inmeye hazırlandı. Kaşları hâlâ çatıktı. Taşlığa geldiği sırada, başka bir odayı temizlemekte olan hizmetçi kıza rastladı. Başına beyaz bir başlık geçirmişti; tombul yüzü bunun altında saf saf parlıyordu. Kızın ona gülümsediğini görünce Drouet de ner' deyse tasasını unutacak gibi oldu. Sanki geçerken kıza şöyle bir merhaba demek istiyormuş gibi samimî bir tavırla bir elini hizmetçinin omzuna koydu.

Kız gene fitnelik yapmaya hazır bir halle: «Öfkeniz geçti mi?» diye sordu.

Drouet: «Öfkeli değilim ki» dedi.

Kız gene gülümseyerek: «Öfkelendiniz sanmıştım ben» dedi.

Drouet, ilgisiz bir tavırla: «Öyleyse yanılmışsın» dedi. «Ciddî mi söyledin?»

Hizmetçi: «Elbette» dedi. Sonra isteyerek hâdise çıkarmaya niyeti olmayan bir kimse tavrıyla, ekledi: «Hurstwood pek çok kere buraya geldi. Bundan haberiniz var sanıyordum.»

Artık Drouet için aldatmaca oyunu bitmişti. İlgisiz tavırlar takınmaya kendini daha fazla zorlamadı. «Akşamları burada mı kalıyordu?» diye sordu.

— «Bazan. Bazan da dışarı çıkıyorlardı.»

— «Akşamları mı?»

— «Evet ama, okadar da kızmayın, canım!»

— «Kızmıyorum. Hurstwood'u başka gören oldu mu?»

Hizmetçi kız, sanki pek önemli bir şey değilmiş gibi: «Elbette» dedi.

— «Kaç gün önce oldu bu?»

— «Tam siz gelmeden önce.»

Drouet sinirli sinirli dudağını ısırdı. Kızın kolunu hafifçe sıkarak: «Sakın birşey söyleme, emi?» dedi.

— «Söylemem elbette. Bundan hiç kaygınız olmasın.»

Drouet: «Peki» dedi. Sonra bir ân şöyle derin derin düşündü, yoluna devam etti ama, hizmetçi kız üzerinde pek iyi bir etki yarattığının da büsbütün farkında olmamış sayılmazdı.

Kendisine haksız yere kötülük edildiğini düşünerek hırsla: «Carrie' den hesap soracağım!» diye söylendi. «Tanrı şahidim olsun, bana bunu yapıp yapmadığını öğreneceğim!»

XXI

RUHUN TUZAĞI: BEDENİN KOVALAMASI

CARRIE geldiği zaman Hurstwood çoktandır onu bekliyordu. Kanı kaynamıştı; sinirleri gerilmişti. Bir gece önce onu böylesine derinden allak-bullak eden kadını görmek için sabırsızlanıyordu.

Sakin olmaya çalışarak: «Geldin ha?» dedi. Bacakları birden hareketlenmiş, içinde de pek acı olan bir sevinç vardı.

Carrie: «Evet» dedi.

Hurstwood, onun varlığının verdiği sevinci kana kana içerken, sanki belirli bir yere gidiyormuş gibi yürüdüler. Carrie'nin güzel eteğinin hışırtısı Hurstwood'a tatlı bir müzik gibi gelmişti.

Hurstwood, bir gece önce Carrie'nin nekadar başarılı olduğunu düşünerek: «Memnun musun?» diye sordu.

— «Ya sen?»

Hurstwood, onun kendisine nasıl gülümsediğini görünce, parmaklarını daha fazla sıktı. «Harikulâdeydi.»

Carrie heyecanla güldü.

Hurstwood: «Ne zamandır bundan daha güzel bir oyun seyretmemiştim» dedi. Bir gece önce yaptığı gibi gene Carrie'nin cazibesini düşünüyor, şimdi onun varlığının yarattığı duyguyla cazibeyi birbirine karıştırıyordu.

Carrie de bu adamın onun için yarattığı havada yaşamaktaydı. Daha şimdiden canlanmış, parlamıştı. Onun ağzından çıkan her sesle, kendisine biraz daha yaklaştığını hissediyordu. Biriki saniye sonra, «Bana gönderdiğin çiçekler öyle güzeldi ki!» dedi. «Gerçekten çok güzel çiçeklerdi.»

Hurstwood kısaca: «Beğendiğine sevindim» dedi.

Hep kendi isteğiyle ilgili konuyu tartışmanın geri kalmış olduğunu düşünüyordu. Konuşmayı kendi duygularına getirmeye pek hevesliydi. İşte şimdi de tam zamanıydı hani. Sevgili Carrie'si yanındaydı. Büyük bir kumar oynayıp Carrie'ye akıl vermek istiyordu ama, söyleyecek söz bulamaz olmuştu, bir fırsat yaratamıyordu.

Birdenbire tasalanarak, kendine acıdığını belli eden bir sesle: «Eve rahat gidebildin mi?» diye sordu.

Carrie rahatça: «Evet» dedi.

Hurstwood bir ân yavaşladı, ona dikkatle bakıp gözüyle kendine bağladı. Carrie, içinden bir duygu selinin aktığını duyuyordu.

Hurstwood: «Ya ben? diye sordu.

Carrie, sel kapaklarının açıldığını hissettiği için bu sözler onu şaşırtmıştı. Ne karşılık vereceğini kestiremiyordu. «Bilmem ki» dedi.

Hurstwood bir ân için alt dudağını dişlerinin arasına sıkıştırdı, sonra bıraktı. Kaldırımın kenarında durmuştu, ayağının ucuyla otları tekmeledi. Şefkatli, yalvaran bakışlarla genç kadının yüzünü araştırdı.

— «Ondan ayrılmayacak mısın?» diye hırsla sordu.

Carrie hâlâ mantığını kullanamadan, neye tutunacağını bilemeden sürüklenerek, gene: «Bilmiyorum» dedi.

Pek umutsuz, zor bir durumdaydı. İşte burada gerçekten çok hoşlandığı, onun üzerinde büyük etkisi bulunan, ihtirasla ona bağlandığını düşündürecek derecede değer kazanan bir erkek vardı. Hâlâ onun kurnaz bakışlarının, kibar davranışlarının, güzel elbiselerinin hayranıydı. Baktığı zaman karşısında son derece kibar, anlayışlı bir erkek görüyordu. Adam öyle duygulu bir tavırla ona doğru eğiliyordu ki onu seyretmek bile ayrıca zevk veriyordu insana. Carrie onun ateşli bakışlarındaki ışığa karşıkoyamıyordu. Onun içindeki duyguları paylaşmamak için kendini zor tutuyordu. Öyleyken, gene de huzur kaçıran duygulardan uzak değildi. Acaba Hurstwood neler biliyordu? Drouet ona ne demişti? Hurtswood'un gözünde evli bir kadın mıydı, yoksa neydi? Hurstwood onunla evlenecek miydi? Hurstwood konuşup da kendisinin de adamakıllı yumuşadığı, gözlerinin şefkat dolu bir ışıkla parıldadığı sırada bile Carrie içinden acaba Drouet evli olmadıklarını açıkladı mı diye merak ediyordu. Drouet'nin sözleri hiçbir zaman insanı ikna etmezdi ki.

Her şeye rağmen Carrie gene de Hurstwood'un aşkından üzüntü duymuyordu. Onun bildiklerinde Carrie için acı bir taraf yoktu besbelli. Hurstwood'un samimî olduğu açıkça görülüyordu. İhtirası gerçekti, sevgi doluydu. Sözlerinde de bir güçlülük vardı. Carrie ne yapsaydı acaba? Uçsuz-bucaksız bir düşünce denizine varıncaya kadar bunu düşündü, bir karşılık bulmaya çalıştı. Sevgiden takati kesiliyor, duygu seline kapılmış gidiyordu.

Hurstwood, sevgiyle: «Niye onu bırakmıyorsun?» diye sordu. «Sen ne istersen ben sağlarım sana.»

Carrie: «Aman, yapma!» dedi.

— «Ne yapmayayım? Ne demek istiyorsun?»

Carrie'nin yüzünde bir şaşkınlık, bir acı ifadesi vardı. Bu biçimsiz düşüncenin niye ortaya atıldığını merak ediyordu. Evlilik sınırlarının dışında kalan herhangi bir can sıkıcı hal şekli ona bıçakla vurulmaktan farksız geliyordu.

Hurstwood da böyle bir duruma sürüklenmenin feci bir şey olduğunu fark etmişti. Bunun yaratacağı etkiyi tartmak istiyordu ama, gene de göremiyordu. Carrie'nin varlığı sayesinde hararetlenmiş, iyice uyanmış, tasarladığı şeye adam-akıllı bel bağlamış bir halde bekliyordu.

Daha saygılı bir tavırla: «Gelmeyecek misin?» diye sordu. «Sensiz olamayacağımı biliyorsun. Böyle devam edemeyeceğini de biliyorsun, değil mi?»

Carrie: «Biliyorum» dedi.

— «Elimde olsa senden böyle bir istekte bulunmaz, bu konuda tartışmaya girişmezdim. Bak bana, Carrie. Kendini benim yerime koy. Benden ayrı kalmak istemezsin, değil mi?»

Carrie sanki derin derin düşünüyormuş gibi başını salladı.

— «Öyleyse şu meseleyi niye kökünden halletmeyelim?»

Carrie: «Bilmem» dedi.

— «Bilmiyor musun? Ah, Carrie, niçin böyle söylüyorsun? Bana işkence yapma! Ciddî ol.»

Carrie yumuşak bir sesle: «Ciddîyim» dedi.

— «Ciddî olup da bu şekilde konuşamazsın, biricik sevgilim. Seni nekadar çok sevdiğimi bildikten sonra yapamazsın bunu. Dün geceyi bir düşün!»

Hurstwood bunu söylerken son derece sakin bir tavır takınmıştı. Yüzü de, vücudu da tam bir soğukkanlılık içindeydi. Yalnız gözleri hareket ediyordu; bunlardan da, şeytanî, eriten bir ateş çıkıyordu. Bu gözlerde erkeğin yaradılışının bütün özellikleri kendilerini belli ediyorlardı.

Carrie hiçbir karşılık vermedi.

Hurstwood biraz sonra: «Nasıl oluyor da bu şekilde davranabiliyorsun, hayatım» dedi. «Beni seviyorsun, değil mi?»

Hurstwood genç kadına öyle bir duygu fırtınası getirmişti ki, Carrie iyice kendini kapıp koyuvermişti. Bir ân için kuşkuların hepsi ortadan kayboluverdi. İçinden gelerek, sevgiyle: «Evet» dedi.

— «Öyleyse benimle geleceksin, değil mi? Bu gece geleceksin, değil mi?»

Carrie, üzüntüsüne rağmen, başını salladı.

Hurstwood: «Daha fazla bekleyemem» diye ısrar etti. «Bu geceyi çok erken buluyorsan cumartesi gelirsin.»

Carrie, şu zor durumunda, Hurstwood'un onu Drouet'nin karısı olarak kabul etmiş olmasını dilediğini unutarak, çekingen bir tavırla: «Ne zaman evleneceğiz?» diye sordu.

Hurstwood, genç kadınınkinden daha zor bir meseleyle karşılaştığı için bayağı şaşalamıştı. Zihninde çakmakta olan düşünceleri hiç açığa vurmadı. Bu berbat meseleyle şu ânda duyduğu sevinci gölgelemek istemediği için rahatça: «Ne zaman istersen» dedi.

Carrie: «Cumartesi olur mu?» diye sordu.

Hurstwood başını salladı.

— «Eh, benimle evleneceksen, gelirim.»

Hurstwood, o sevimli armağanına baktı: Bu okadar güzel, okadar sevimli, kazanılması okadar güç bir armağandı ki! Sonra da garip kararlar verdi. İhtirası öyle bir dereceye varmıştı ki artık mantıkla hareket etmesine imkân kalmamıştı. Bu derece sevimliliğin karşısında böyle ufak-tefek engellerle zihnini yormadı. Durumu bütün güçlükleriyle birlikte kabul edecekti. Acı gerçeklerin üzerine fırlatıp attığı itirazlara karşılık vermeye de kalkışmayacaktı. Her türlü vaatte bulunarak, her şeye söz verecek, talihin onu bağlarından kurtaracağına inanacaktı. Sonuç ne olursa olsun Cennet'e girmeye çalışacaktı. Dürüstlükten tümüyle ayrılmak, gerçekleri büsbütün bir yana bırakmak pahasına da olsa, Tanrı'nın yardımıyla mutlu olacaktı.

Carrie ona sevgiyle baktı. Her şey okadar hoş görünüyordu ki, başını erkeğin omzuna dayayabilirdi.

— «Eh» dedi, «o zamana kadar hazır olmaya çalışırım.»

Hurstwood onun şaşkınlık, kaygı gölgeleriyle kırışmış olan güzel yüzüne baktı, hiç böylesine sevimli bir yaratık görmemiş olduğunu düşündü. Neşe içinde: «Yarın seni gene göreceğim» dedi. «O zaman tasarılarımız üzerinde konuşuruz.»

Böylesine iyi bir sonuç aldığına sözle anlatılamayacak derecede sevinerek, Carrie ile birlikte yürümeye devam etti. Ancak şundan, bundan biriki kelime konuşabildikleri halde, Carrie'ye uzun bir sevinç, sevgi hikâyesi anlatmış gibiydi. Yarım saat kadar sonra bu buluşmayı sona erdirmek zorunda olduğunu anladı. Hayatın gidişi hiç şaşmıyordu.

Ayrılırlarken, cesur davranışlarına biraz da neşe katarak: «Yarın» dedi.

Carrie de: «Evet» diyerek, neşe içinde seke seke uzaklaştı.

İçinde okadar çok heves uyanmıştı ki iyice âşık olduğuna inanmaya başlamıştı. Yakışıklı hayranını düşünürken içini çekti. Evet, cumartesiye hazır olacaktı. Gidecekti, birlikte mutlu olacaklardı.

XXII

ÇIRANIN ALEVİ: BEDEN BEDENLE SAVAŞIYOR

HURSTWOOD'LARIN evinin talihsizliği aşktan doğan kıskançlığın gene aşk yüzünden kaybolamamasından ileri geliyordu. Bn. Hurstwood bunu elinde öyle bir tutuş tutuyordu ki, çeşitli etkiler onu nefrete

çevirebilirdi. Hurstwood, maddî yönden karısının bir zamanlar ona verdiği sevgiye hâlâ lâyıktı ama, toplumsal bakımdan geri kalmıştı. Bu bakımdan, karısıyla ilgilenme kudretini kaybetmişti. Bir kadın da bunu kocasının başka bir kadınla açıkça günah işlemesinden daha büyük bir suç sayar.

Kendimize olan sevgimiz bir başkasındaki iyiyi, kötüyü değerlendirmemizi sağlar. Bn. Hurstwood'da ise bu duygu kocasının ilgisiz yaradılışının solmuş şükran duygusuyla yapılan vaatlerde, söylenen sözlerde daima bir neden arıyordu.

Sonunda da kadıncağız gücenik, kuşkucu bir insan olmuştu. Hurstwood'un kendi yönünden evlilik ilişkilerinin hoş taraflarını birer ikişer kesip atması yüzünden Bn. Hurstwood kocasının hâlâ dünyaya gösterişçi bir zarafetle baktığını görüyordu. Kocasının dış görünüşüne inanılmayacak derecede özen göstermesinden hayatla ilgisinin bir nebze dahi azalmadığını anlıyordu. Hurstwood'un her hareketinde, her bakışında Carrie'den duyduğu zevkin bir parçası vardı, bu yeni tutkusunun hayatına bir değişiklik getirdiğini belli ediyordu. Hayvanlar nasıl tehlikenin yaklaştığını çok önceden sezerlerse, Bn. Hurstwood da bir değişiklik kokusu almıştı.

Hurstwood'un davranışları sayesinde bu duygu daha da kuvvetlenip gelişmişti. Artık kendisini hiç de eğlendirmeyen, tatmin etmeyen o ufak-tefek işlerden nasıl kaçtığını, son zamanlarda karısının o can sıkan ısrarlarına nasıl karşı koyduğunu gördük. Bu küçük tartışmalar gerçekte büyük kavga havasının daha çabuk yaratılmasını sağlamıştı. Kara yağmur bulutlarıyla dolu bir gökyüzüne bakıp da yağmurun boşanacağını söylemek iş midir ki! Böylece Bn. Hurstwood, kendi tasarladıklarının ilgisizlikle karşılanmasına sinirlenerek, kahvaltı sofrasından kalktıktan sonra Jessica'yı odasında aylak aylak saçlarını tarar buldu. Hurstwood da evden gitmişti bile.

Nakış sepetini araştırırken Jessica'ya: «Keşke kahvaltıya inmekte bukadar gecikmeseydin» dedi. «Sofradaki yiyecekler iyice soğudu, sen daha kahvaltı etmedin.»

Kadının o her zamanki sakin halinden ne yazık ki eser yoktu; Jessica'nın da fırtınanın kötü sonucunu sezmesi mukadderdi.

— «Karnım acıkmadı» dedi.

— «Öyleyse hizmetçi kızı öğleye kadar bekletecek yerde niye bunu baştan söyleyip sofrayı toplamasını emretmiyorsun?»

Jessica soğuk soğuk: «Hizmetçi bundan şikâyetçi değil ki» dedi.

Annesi: «O değilse bile ben şikâyetçiyim» diye karşılık verdi. «Hem benimle bu şekilde konuşman da hoşuma gitmiyor. Annene karşıgelebilecek yaşta değilsin daha!»

Jessica: «Aman anne, kavgaya başlama!» dedi. «Bu sabah nen var senin?»

— «Hiçbir şeyim yok, kavga da etmiyorum. Bazı şeylerine göz yumuyorum diye herkesi bekletebileceğini düşünmemelisin. Buna izin veremem.»

Jessica, alaycı bir ilgisizlikten sıyrılıp sert bir savunmaya geçerek: «Ben kimseyi bekletmiyorum» dedi. «Karnım acıkmadı dedim. Ben kahvaltı-mahvaltı da istemiyorum!»

— «Benimle konuşurken sözlerine biraz dikkat et, küçükhanım! Buna izin veremem. Duyuyor musun, izin veremem diyorum!»

Jessica annesinin bu son sözlerini odadan dışarı çıkarken duydu. Bağımsızlığını, ilgisizliğini belirten bir baş sallayışıyla, etek savuruşuyla dışarı çıkmıştı. Kavga istemiyordu.

Genellikle bağımsız, bencil yaradılışların gelişmesinin sonucu olarak bu çeşit tartışmalar pek sık oluyordu. Hurstwood'ların oğlu George kişisel hakları konusunda daha da gösterişçi, aşırı davranıyor, herkesin onu erkeklerin bütün haklarından yararlanan bir erkek olarak görmesini istiyordu. Bu da ondokuz yaşında bir delikanlı için, her şey bir yana, pek yersiz, gereksiz bir davranıştı.

Hurstwood, sözünü dinletmek isteyen, iyi niyetli bir insandı, çevresinin söz geçiremediği, gittikçe daha az anlayabildiği bir dünya ile sarılması onu pek tedirgin ediyordu. Waukesha'ya daha erken gitmek gibi basit meseleler durumunu iyice açığa vuruyordu. Artık Hurstwood yönetmiyor, yönetilmeye zorlanıyordu. Buna ayrıca bir de öfkeli bir hareket, onu sorumluluklarından silkip atmak niyeti homurtuyla, alaycı bir gülüşle ima edilince sinirlerine hakim olamıyordu. İhtiraslarına zorla gem vuruyor, ev halkından kaçıp kurtulmak istiyordu. Bütün isteklerine, elindeki fırsatlara karşı bu hayat ona pek zor geliyordu.

Buna rağmen, karısı isyana kalkıştığı halde Hurstwood önderlik, yöneticilik niteliklerini elden bırakmıyordu. Karısının öfke gösterileri, açıkça karşıkoymaları bunu yapabileceğini hissetmesinden başka bir nedene dayanmıyordu. Kadın kendini haklı çıkaracak özel bir delil ele geçirmemişti; yani, ona hem yetki, hem de özür kazandıracak bir bilgi geçmemişti eline. Hele özür meselesi, bir bakıma hiç yoktan ileri gelen hoşnutsuzluk sayılan bu durumda, ortaya atılamazdı. Böyle açık bir işin ispatı da gittikçe alçalmakta olan kuşku bulutlarını bir öfke yağmuru haline getirmeye yarayacak soğuk bir soluk olurdu.

Hurstwood'un davranışları sinir bozacak bir şekilde kuşku uyandırmaya başlamıştı. Hurstwood ile Carrie Washington Bulvarı'na gezmeye gittikten birkaç gün sonra mahallenin yakışıklı doktoru Beale Bn. Hurstwood'a evinin kapısında rastladı. Doktor o gün bulvarın öbür ucundan gelirken Hurstwood'u ancak yanından geçtikten sonra tanı-

yabilmişti. Yalnız, Carrie'den emin değildi; Hurstwood'un yanındaki kadının karısı mı, yoksa kızı mı olduğunu kestirememişti.

Doktor: «Dostlarınızı sokakta gördüğünüz zaman onlarla konuşmak âdetiniz değildir, öyle mi?» diye yarı şaka, yarı ciddî takıldı.

— «Dostlarımı görürsem onlarla konuşurum. Nerede gördünüz beni?»

Doktor: «Washington Bulvarı'nda» dedi. Kadının bu sözleri duyar duymaz gözlerinde karşılaşmayı hatırladığını gösteren bir pırıltı belirecek sanmıştı.

Bn. Hurstwood, «hayır» der gibi başını salladı.

— «Evet, Hoyne Caddesi'nin yakınlarında rastladım. Kocanızla beraberdiniz.»

Bn. Hurstwood: «Yanılmış olacaksınız» dedi. Sonra, bu meselede kocasının oynadığı rolü hatırlayarak, hiç belli etmediği halde, birtakım yeni kuşkuların tuzağına düşüverdi.

Doktor: «Kocanızı gördüm, onu biliyorum» diyordu. «Yalnız sizden pek emin değilim. Belki de kocanızın yanındaki kızınızdı.»

Kadın: «Belki de öyleydi» dedi ama, öyle olmadığını biliyordu, çünkü haftalardan beri Jessica annesinin yanından ayrılmamıştı. Hikâyenin ayrıntılarını öğrenmek isteyecek kadar kendini toparlaması da uzun sürmedi. Meseleyi sanki biliyormuş gibi bir tavır takınarak: «Öğleden sonra mıydı?» diye sordu.

— «Evet. İkiyle üç arasıydı.»

Bn. Hurstwood, olaya fazla önem vermek istemeyerek: «Öyleyse Jessica'ydı» dedi.

Doktorun da kendine göre birtakım düşünceleri vardı ama, kendi hesabına bu meselenin üzerinde daha fazla durmaya değmeyeceğini düşünerek lafı kesti.

Bn. Hurstwood ise birkaç saat, hattâ birkaç gün bu hikâyenin üzerinde eni-konu düşündü. Doktorun kocasına gerçekten orada rastladığını, kocasının da ona işim var dediği halde bir başka kadınla dolaştığını anlamıştı. Ondan sonra da kocasının kaç defa kendisiyle beraber şuraya, buraya gitmeyi reddettiğini, kendisinin en büyük eğlencesi olan toplantılardan kaçmak için neler uydurduğunu gittikçe öfkelenerek hatırladı. Hurstwood'u «Moy'un arkadaşları» dediği bazı kimselerle tiyatroda görmüşlerdi; şimdi de gezmede görmüşlerdi işte! Mutlaka buna da bir özür bulacaktı. Belki de Bn. Hurstwood'un kulağına gelmeyen başka şeyler de vardı, yoksa son zamanlarda kocası niye bu derece meşgul, ilgisiz olmuştu? Son altı hafta içinde garip bir şekilde huysuzlaşmıştı. Evin içinde işler iyi de, kötü de olsa çıkıp gitmekten zevk alıyordu. Acaba neden?

Bn. Hurstwood, daha da kinci duygularla kocasının ona o eski tat-

minkâr, övgü dolu bakışlarla bakmadığını da hatırladı. Besbelli, kocası, başka şeylerle birlikte, onun da yaşlanıp ilgi uyandırmayan bir kadın haline geldiğini düşünüyordu. Belki de yüzündeki buruşukları fark etmişti. Kendisi hâlâ o eski zarafetiyle, gençliğiyle süslenirken kadıncağız sünepeleşmeye başlamıştı. Hurstwood hâlâ dünya nimetlerinden yararlanmaya bakıyordu, oysa kendisi... Bn. Hurstwood bu düşünceyle fazla oyalanmadı. Sadece durumu pek acı bulmuştu, bu yüzden de kocasından iyice nefret ediyordu.

Bu olayın hemen arkasından bir şey çıkmadı, çünkü aslına bakılırsa ortada tartışma konusu olacak bir durum yoktu. Sadece güvensizlikle, kötü duygularla dolu hava yoğunlaşmış, arada-sırada sinirli konuşmalara, öfkeyle parlamalara yol açmıştı. Waukesha'ya gitme meselesi de ancak aynı hava içinde başka anlaşmazlıkların bir devamı olmuştu.

Carrie'nin Avery Tiyatrosu'nda sahneye çıktığı gecenin ertesi günü Bn. Hurstwood kızı Jessica ile, kızının erkek arkadaşlarından Bart Taylor ile yarışlara gitmişti. Delikanlı bir mobilyacının oğluydu. Hipodroma erken gitmişler, tesadüfen Hurstwood'un birsürü arkadaşına rastlamışlardı. Hepsi de Alageyik Derneği'ndendi. İçlerinden ikisi bir gece önceki temsilde bulunmuştu. Jessica'nın erkek arkadaşı genç kızla elinden geldiği kadar ilgilenmeye bakmasaydı temsilden söz edilmemesi ihtimali de çok kuvvetliydi. Ne var ki, Bn. Hurstwood yalnız kalınca, sıkılmamak için, çok az tanıdığı kimselerle de biriki laf etmek ihtiyacını duymuş, bu biriki laf uzun sohbet şeklini almıştı. Bn. Hurstwood kendisini nazik bir şekilde selâmlamak isteyen bir dost sayesinde ilgi çekici epey bilgi edindi.

Pek güzel bir spor elbise giymiş, boynunda dürbünü asılı duran bu zat: «Baktım, dün akşam bizim küçük eğlencemize teşrif etmediniz, hanımefendi» dedi.

Bn. Hurstwood, şaşırarak: «Ben mi?» dedi. Bu eğlenceden haberi olmadığını anlayınca adamın neden böyle garip bir sesle konuştuğunu merak etti. «Temsil neydi?» sözleri dudaklarının ucuna kadar gelmişti, tam o sırada adam: «Kocanızı gördüm» dedi.

Bn. Hurstwood'un merakının yerini daha şeytanca bir kuşku aldı. İhtiyatlı konuşarak: «Evet» dedi. «Temsil güzel miydi bari? Kocam bana pek bir şey anlatmadı.»

— «Çok güzeldi. Şimdiye kadar seyrettiğim en güzel amatör tiyatro temsiliydi. Hepimizi şaşırtan bir aktris vardı.»

— «Ya, öyle mi?»

— «Bu temsili kaçırmanız gerçekten yazık olmuş. Biraz rahatsız olduğunuzu öğrenince doğrusu pek üzüldüm.»

Rahatsız mıymış? Kadıncağız, adamın arkasından ağzı bir karış

açılmış halde, bu kelimeleri tekrarlayabilirdi ama, gene de kocasının sözlerini inkâr edip adamı sorguya çekmek isteğinden kendini kurtardı, çatallı bir sesle: «Evet, çok yazık oldu» dedi.

Adam, başka bir konuya geçerek: «Bugün burası pek kalabalık olacağa benziyor» dedi.

Hurstwood'un karısı adamı daha fazla sorguya çekecekti ama, eline fırsat geçmedi. Şimdilik pek şaşkındı, bu yeni olayın ne biçim bir aldatma olduğunu, hastalanmadığı halde neden kocasının böyle demek ihtiyacını duyduğunu düşünüp araştırmak isteğiyle kıvranıyordu. Hurstwood, bir kere daha karısının yanında bulunmasını istememiş, mazeretler uydurmuştu.

Bn. Hurstwood, bu işin dahasını öğrenmeye karar vermişti. Locasında otururken, kocasının ona selâm veren bir başka arkadaşına: «Siz dün gece temsilde miydiniz?» diye sordu.

— «Evet. Siz görünmediniz.»

— «Gelemedim. Biraz rahatsızdım da.»

Adam: «Kocanız da öyle söyledi» dedi. «Gerçekten çok eğlenceli bir temsildi. Düşündüğümden çok daha başarılı oldu.»

— «Çok seyirci var mıydı?»

— «Tiyatro doluydu. Tam bir Alageyik gecesiydi. Dostlarınızdan birçoğunu gördüm. Bayan Harrison, Bayan Barnes, Bayan Collins de vardı.»

— «Adam-akıllı güzel bir toplantıymış.»

— «Gerçekten öyleydi. Karım pek hoşlandı.»

Bn. Hurstwood dudağını ısırdı. «Demek böyle yapıyor!» diye düşündü. «Arkadaşlarıma hasta olduğumu, onun için gelemediğimi söylüyor!» Kocasını yalnız gitmeye yönelten sebebi merak ediyordu. Bunun arkasında bir şey vardı. Bir neden bulabilmek için zihnini iyice yordu.

Akşama kocası eve dönünce, öfke içinde, ondan hesap sorup öç almayı düşünecek hale gelmiş bulunuyordu. Kocasının bu garip davranışlarının ona ne kazandırdığını öğrenmek istiyordu. İşin içinde kendisinin duyduklarından çok daha başka şeyler bulunduğuna emindi, kötü merak güvensizlikle, sabahki öfkesiyle pek güzel kaynaşmıştı. Felâketin yaklaştığını sezerek gözlerinde gölgeler birikmiş, yüzünün kasları gerilip dudaklarında sert çizgiler meydana getirmiş bir halde, dolanıp durdu.

Öte yandan, Hurstwood, eve, tahmin edebileceğimiz gibi, pek neşeli bir havayla dönmüştü. Carrie ile yaptığı konuşma, vardığı anlaşma adamı öyle neşelendirmişti ki ner'deyse sevincinden şarkı söyleyecekti. Kendisiyle övünüyordu, başarısıyla övünüyordu, Carrie ile övünüyordu. Bütün dünyaya güler yüz gösterebilirdi, karısına da bir garezi yoktu.

Uysal davranıp onun varlığını unutmak, kendisine yeniden kazandırılan gençlik, eğlence havasında yaşamak istiyordu.

Artık ev gözüne pek hoş, rahat bir yer olarak görünmekteydi. Taşlıkta hizmetçinin bırakıp karısının da almayı unuttuğu akşam gazetesini buldu. Yemek odasında, sofra keten örtüsüyle, peçeteleriyle pek temizdi, bardaklarla, süslü porselen eşya ile pırıl pırıl görünüyordu. Açık kalmış bir kapıdan mutfağı da görebiliyordu. Burada da ateş çıtırdayarak yanıyordu, akşam yemeği de aşağı-yukarı hazır sayılırdı. Arkadaki küçük bahçede, evin oğlu George yeni köpeğiyle oynuyordu. Salonda da Jessica piyano çalıyordu. Neşeli bir valsin tatlı melodileri bu rahat evin her köşesini doldurmuştu. Hurstwood gibi herkes de onun neşeli havasını benimsemiş, gençlikten, güzellikten yana olmuş, neşelenip eğlenmeye heveslenmiş gibiydi. Hurstwood çevresindekilerin hepsine iyi bir söz söyleyecek durumda hissediyordu kendini. Gazetesini okumak üzere yukarı çıkmadan önce de hazırlanmış sofraya, cilâlanmış tahtalara hayran hayran baktı. Oturma odasında sokağa bakan açık pencerelerden birinin önündeki salıncaklı sandalyesine oturup gazetesini okuyacaktı. Odaya girince karısının düşünceli düşünceli saçlarını fırçaladığını gördü.

Tatlı bir sözle, hazır tarafından bir vaatle aradaki kırgınlığı gidermeye niyetlenerek içeri yavaşça girmişti. Karısı bir şey demedi. Hurstwood iskemleye oturdu, rahatça yerleşebilmek için biriki kere kıpırdandı, gazetesini açıp okumaya başladı. Birkaç saniye sonra, Chicago ile Detroit takımları arasında oynanmış bir beyzbol maçıyla ilgili eğlenceli bir haber onu pek neşelendirdi.

Hurstwood kendi âlemine daldığı sırada karısı da önündeki aynadan kocasının hareketlerini izlemekteydi. Erkeğin hoş, neşeli hali, zarafeti, şakacı tavırları dikkatini çekti, bu da onu daha çok kızdırdı. Kocasının bunca zamandır alaycı, ilgisiz, ihmalci davrandıktan sonra nasıl olup da onun yanında böyle durabildiğine akıl erdiremiyordu. Kendisi sesini çıkarmazsa kocası daha kimbilir nekadar zaman aynı şekilde davranmaya devam edecekti! İçinden geçenleri kocasına anlatmayı nekadar isterdi! İçi rahatlayıncaya kadar bu meseleyle uğraşmaktan vaz geçmeyecekti. Gerçekten de öfkesinin parlayan kılıcı incecik bir düşünce ipliğiyle asılıydı.

Bu sırada Hurstwood da şehre gelip bir lotarcı tarafından dolandırılan bir yabancıyla ilgili gülünç bir haberi okumaktaydı. Haber onu pek eğlendirmişti. En sonunda, yerinden kıpırdanıp kendi kendine gülmeye başladı. Karısının ilgisini çekip haberi ona da okumak istiyordu.

Kendi kendineymiş gibi: «Hah-ha!» diye yumuşak bir sesle güldü. «İşte bu çok gülünç!»

Bn. Hurstwood, kocasına şöyle bir bakmaya bile tenezzül etmeden, saçlarıyla uğraşıyordu. Hurstwood gene kıpırdandı, başka bir konuya daldı. En sonunda, neşesini mutlaka açığa vurmak ihtiyacını duydu. Julia belki hâlâ sabahki meseleye üzülüyordu ama, bu kolayca düzeltilebilirdi. Hem zaten haksızdı ama, Hurstwood buna aldırmıyordu. Karısının canı isterse hemen Waukesha'ya gidebilirdi; hattâ nekadar çabuk giderse okadar iyiydi. Hurstwood karısına ilk fırsatta geleceğini söyleyecek, her şey yoluna girecekti.

Derken, Hurstwood gazetede bulduğu bir başka haberi açıkladı: «İllinois santralını göl kıyısından uzaklaştırmak için dava açıldığını okudun mu, Julia?»

Buna karşılık vermek kadına pek zor gelmişti ama, sert bir sesle: «Hayır» demeyi başardı.

Hurstwood kulak kabarttı. Karısının sesinde pek garip bir titreklik vardı. Onda bir tuhaflık olduğunu sezmekle birlikte, yarı kendine, yarı da ona hitaben: «Bunu yaparlarsa çok iyi olur» dedi. Dikkatini yarım-yamalak gazeteye verdi, bir yandan da başına geleceği önceden sezinlemek için çevresindeki küçük sesleri dinlemeye koyulmuştu.

Aslına bakılırsa Hurstwood kadar kurnaz, her türlü olayla karşılaşmış, her şeyi anlayabilen bir kimse onun karısına karşı işlediği hatayı işlemezdi. Hurstwood da o sırada bambaşka düşüncelerle dolu olsaydı bunu yapmazdı. Carrie'nin ona beslediği ilginin etkisi olmasaydı, onun verdiği sözün sevinciyle yüreği oynamasaydı evini de bu derece hoş bir hava içinde göremezdi. Bu akşam ev hiç de öyle inanılmayacak derecede parlak, eğlenceli değildi. Hurstwood pek feci bir şekilde yanılmıştı, eve her zamanki havasında dönseydi, kendisini bu havaya kolayca uydurabilirdi.

Gazetesini birkaç saniye daha okuduktan sonra, ne yapıp yapıp durumu değiştirmeyi aklına koydu. Anlaşılan, karısı bir kelimeyle barışmaya yanaşmayacaktı. Onun için, şöyle dedi:

— «George arka bahçede duran o köpeği ner'den bulmuş?»

Bn. Hurstwood: «Bilmiyorum» diye kestirip attı.

Hurstwood gazeteyi dizine koyup dalgın dalgın pencereden dışarısını seyre koyuldu. Sinirlerini bozmaya hiç niyeti yoktu. Sabırlı, yumuşakbaşlı olacak, birkaç soruyla şu, ya da bu şekilde ılımlı bir anlaşmaya varmaya bakacaktı.

En sonunda: «Niye sabahki olayın üzerinde bukadar duruyorsun?» diye sordu. «Bunun uğruna kavga etmeye değmez. İstersen pekâlâ Waukesha'ya gidersin, bunu biliyorsun.»

Bn. Hurstwood yüzünde kararlı ve öfkeli bir ifadeyle kocasına dönüp bağırdı:

— «Sen de burada kalıp başka biriyle eğlenesin diye mi?»

Hurstwood yüzüne bir tokat yemiş gibi şaşaladı. Bir ânda o ikna edici, dost havası uçuvermişti. Hemen savunmak zorundaydı ama, söyleyecek kelime bulamıyordu. Biraz sonra kendini toparladı, onunla hiç ilgilenmeden aynanın karşısında saçlarını düzeltmekte olan soğuk, kararlı yaratığa bakarak: «Ne demek istiyorsun?» diye sordu.

Bn. Hurstwood sanki dünya kadar şey biliyormuş da bunları kendine saklıyormuş gibi: «Ne demek istediğimi biliyorsun» dedi.

Hurstwood inatla: «Canım, bilmiyorum işte» dedi. Sinirlenmişti, bundan sonra karşılaşabileceği duruma karşı da kendini hazırlıklı tutmaya çalışıyordu. Kadının tavrındaki kararlılık adamın savaştaki üstünlük duygusunu alıp götürmüştü.

Bn. Hurstwood ona karşılık bir şey söylemedi.

Hurstwood, başını bir yana çevirerek: «Hınğ!» dedi. Bu, yaptığı en zayıf hareket olmuştu. Tam bir şaşkınlık işaretiydi.

Bn. Hurstwood da kocasının davranışındaki renksizliği fark etti. Etkileyici bir ikinci pençe indirmeye hazır bir hayvan gibi çullandı: «Waukesha parasını yarın sabah istiyorum» dedi.

Hurstwood şaşkın şaşkın karısına baktı. Şimdiye kadar onun gözünde böylesine soğuk, böylesine çelik gibi sağlam bir kararlılık, böylesine zalimce bir ilgisizlik ifadesi görmemişti. Kadın iyice kendine hakim görünüyordu. Kocasının elinden her türlü yetkiyi almaya kararlıydı, bunu başaracağından da şüphesi yoktu.

Hurstwood elindeki kaynaklarla savunamayacağını hissetti. Hücuma geçmeliydi. Yerinden fırlayarak: «Ne demek istiyorsun?» diye bağırdı. «Parayı istiyorsun ha? Bu gece nen var senin onu öğrenmek istiyorum!»

Kadın, alevlenerek: «Hiçbir şeyim yok» dedi. «Ben o parayı istiyorum. Kabadayılığını sonra yaparsın!»

— «Kabadayılık ha? Ne? Benden zırnık alamazsın! Hem, bu imalı sözlerle ne demek istiyorsun?»

Bn. Hurstwood: «Dün gece ner'deydin?» diye sordu. Kelimeler ağzından öfkeli öfkeli çıkıyordu. «Washington Bulvarı'nda yan yana gezdiğin kimdi? George seni tiyatroda gördüğü zaman yanında kim vardı? Sana kanacak kadar ahmak mı sanıyorsun beni? Sen gezip tozarken, benim için de mazeretler uydururken benim de bu evde oturup «İşim var, gelemem» gibi yalanlarını sineye çekeceğimi mi sanıyorsun? Şunu bilesin ki, artık benim karşımda o kabadayı edaları sökmüyor. Bana da, çocuklarıma da emir veremezsin. Seninle aramda her şey bitti artık!»

Hurstwood, köşeye sıkıştırılmış bir halde, başka bir özür gösteremediği için: «Yalan!» dedi.

Kadın: «Yalan ha?» diye hırsla söylendi. Sonra hemen ağırlaştı. «Sen istersen yalan de ama, ben biliyorum.»

Hurstwood, alçak, keskin bir sesle: «Yalan diyorum sana!» diye söylendi. «Aylardan beri beni adice suçlamak için bahane arıyordun, şimdi de bunu bulduğunu sanıyorsun. Boş atıp dolu tutacağını düşünüyorsun. Bak sana söyleyeyim, bunu başaramayacaksın. Ben bu evde bulunduğum sürece buranın efendisiyim. Sen, ya da bir başkası bana emir veremez, işittin mi?»

Gözünde uğursuz bir bakışla karısına yaklaştı. Kadının o soğuk, alaycı, üstün tavrı, sanki daha şimdiden evin efendisiymiş gibi davranması Hurstwood'da bir ân için onun boğazını sıkıp öldürebileceği duygusunu uyandırmıştı.

Bn. Hurstwood kocasına baktı. Şakacı bir dişi yılandı o şimdi. «Sana emir vermiyorum» dedi. «Sadece, ne istediğimi açıklıyorum.»

Bu karşılık öylesine sakin, kabadayılık yönünden öylesine zengindi ki nasılsa Hurstwood'un yelkenlerini rüzgârsız bırakıverdi. Karısına hücum edemiyordu, ondan sözlerini doğrulayacak delil göstermesini isteyemiyordu. Her nasılsa delillerin, kanunun, bütün varının, yoğunun karısının üstünde bulunduğunu, kadının bakışlarında parladığını fark etti. Yelkensiz kalmış, oradan oraya sürüklenen, güçlü, tehlikeli bir tekneyi andırıyordu. Sonunda, birazcık kendine gelerek: «Ben de sana neyi alamayacağını açıklıyorum» dedi.

— «Göreceğiz bakalım! Haklarımı araştıracağım. Benimle konuşmazsan belki bir avukatla konuşursun.»

Bu, şahane bir oyundu, hemen de etkisini gösterdi. Hurstwood, yenilgiye uğrayarak, geri çekildi. Artık sadece basit bir palavrayla karşı karşıya olmadığını biliyordu. Can sıkıcı bir teklifle karşı karşıya gelmişti. Ne diyeceğini de pek bilemiyordu. Günün bütün neşesi kaybolmuş gitmişti. Canı sıkılıyordu, berbat bir haldeydi, pişmanlık doluydu. Ne yapmalıydı acaba? En sonunda: «Canın ne isterse onu yap» dedi. «Bundan sonra seninle hiçbir ilgim olmayacak.» Sözlerini bitirince de dışarı çıktı.

XXIII

ZORDA KALAN BİR RUH: BİR BASAMAK GERİ

CARRIE odasına vardığında, her zaman kararsızlığın bir sonucu olan o kuşkuların, kuruntuların tuzağına düşmüştü. Verdiği sözün doğruluğuna, ya da söz verdiğine göre bunu yerine getirmesinin şart olduğuna kendini inandıramıyordu. Hurstwood'un yokluğunda olup bi-

tenleri bir kere daha içinden geçirdi, sevgilisinin tatlı ısrarları karşısında fark edemediği basit pürüzleri keşfetti. Kendini evliymiş gibi gösterdiği halde evlenmeyi kabul etmekle nasıl garip bir duruma düştüğünü görüyordu. Drouet'nin yaptığı biriki şeyi hatırladı, şimdi hiçbir şey söylemeden onu bırakıp gitmekle kötü bir iş yaptığını düşündü. Şimdi rahatı yerindeydi. Dünyadan birazcık korkan, daima garip, ihtiyatlı düşüncelere dalan bir kimse için bu çok önemlidir. «Başına ne geleceğini bilmiyorsun. Dışarıda çok kötü şeyler var. İnsanlar dileniyorlar. Kadınlar berbat durumda. Başına neler geleceğini bilemezsin. Aç kaldığın günleri hatırla. Elindekilerle yetinmeye bak.»

Tuhaf değil mi, hep Hurstwood'a yönelmesine rağmen, erkek onun anlayışını iyicene kavrayamamıştı. Carrie dinliyor, gülümsüyor, doğru buluyordu ama, sonunda kabul edemiyordu. Bu da Hurstwood'un güçsüzlüğünden ileri geliyordu. İnsanın aklını başından alan tartışmaları, kuralları eritip karmakarışık bir yığın haline getiren, bir süre için sağduyu gücünü mahveden o muazzam ihtirasın eksikliğinden doğmuştu bu. Hemen her erkek hayatı boyunca bir kere bu şahane ihtirasın esiri olur ama, bu, genellikle, gençliğin bir özelliğidir, ilk başarılı birleşmeye yol açar.

Hurstwood mantık kabul etmez ateşli bir ihtiras sahibi bir adamdı ama, onda hâlâ gençlik ateşinin bulunduğu da ileri sürülemezdi. Yalnız, gene de ondaki ihtiras, gördüğümüz gibi, Carrie'nin ona yönelmesini sağlayacak kadar güçlüydü. Belki de Carrie'nin gerçekte âşık olmadığı halde, kendini böyle bir sanıya kaptırmış olduğu söylenebilir. Kadınlar bunu sık sık yaparlar. Bu da her kadının şefkate karşı bir eğilim duymasından, sevilmenin verdiği zevkin özlemini çekmesinden ileri gelir. Özlemin giderilmesi, geliştirilmesi, anlayış görmesi cinsiyetin özelliklerinden biridir. Bu ayrıca duygularla, doğuştan duygulu olmakla da birleşince karşıkoymak genellikle güçleşir. İşte bu da, kadınları âşık olduklarına inandırır.

Carrie eve varır varmaz üstünü değiştirdi, odaları kendi zevkine göre düzeltti. Eşyanın yerleştirilmesi konusunda hizmetçinin fikrini hiç almazdı. Hizmetçi her seferinde salıncaklı sandalyelerden birini köşeye yerleştirir, Carrie de hiç üşenmeden sandalyenin yerini değiştirirdi. Bugün kendi düşüncelerine öylesine dalmıştı ki iskemlenin yanlış yerde durduğunu fark etmedi bile. Saat beşte Drouet gözükünceye kadar odada iş gördü.

Drouet heyecanlıydı, Carrie'nin Hurstwood ile olan ilişkisini iyice öğrenmeye kararlıydı. Ne var ki, bütün zihnini bu meseleyle yorduktan sonra, artık biraz da bıkkınlık getirmiş, şu işi bir ân önce başından defetmek isteyecek hale gelmişti. Bu işin çok ciddî sonuçlara yol açabileceğini aklına getirmiyordu ama, gene de söze başlamaya cesaret edemiyordu.

O içeri girdiği zaman Carrie pencerenin önündeki salıncaklı sandalyeye oturmuş, sallana sallana dışarısını seyrediyordu. İçindeki savaşmadan yorgun düşmüştü. Erkeğin heyecanının, telâşının nedenini merak ederek: «E, bu telâşın da neden?» diye sordu.

Drouet, onun yanına gelince, ne diyeceğini bilemedi. Diplomat değildi. Duyguları ne okuyabilir, ne de görebilirdi. Ahmakça: «Eve ne zaman döndün?» diye sordu.

— «Bilmem. Biriki saat oldu sanırım. Niye sordun?»

— «Bu sabah eve döndüğüm zaman sen yoktun. Dışarı çıkmışsındır diye düşündüm.»

Carrie, rahatça: «Öyle» dedi. «Yürüyüşe çıktım.»

Drouet, ona merakla baktı. Böyle işlerde hiç tecrübesi olmadığı için nasıl söze başlayacağını bilemiyordu. Carrie konuşuncaya kadar ona kötü kötü baktı.

Carrie: «Bana niye öyle bakıyorsun?» diye sordu. «Ne var?»

— «Hiç. Sadece, düşünüyordum.»

Carrie, onun halini merak ederek: «Sadece neyi düşünüyordun?» diye sordu. Gülümsüyordu.

— «Hiç, canım. Önemli bir şey değil.»

— «Öyleyse neden bu haldesin?»

Drouet, tuvalet masasının yanında durmuş, gülünç tavırla Carrie'ye bakıyordu. Şapkasını, eldivenlerini çıkarmış, yanıbaşında duran tuvalet eşyasıyla oynamaya koyulmuştu. Karşısındaki güzel kadının böyle hiç de hoşuna gitmeyecek bir işe karışmış olmasına bir türlü inanmak istemiyordu. Her şeye rağmen işlerin yolunda gittiğini kabul etmeye de dünden hazırdı. Yalnız, hizmetçi kızdan aldığı haber de zihnini bulandırmıştı. Şöyle uygun bir söz bulup meseleye doğrudan doğruya girmek istiyordu ama, ne diyeceğini bilemiyordu. En sonunda, zayıf bir sesle: «Bu sabah nereye gittin?» diye sordu.

— «Canım, yürüyüşe çıktım işte.»

— «Emin misin?»

Carrie: «Evet. Bunu neden soruyorsun?» dedi. Drouet'nin bir şeyler bildiğini anlamaya başlamıştı. Hemen kendine çeki-düzen verdi. Yanakları hafifçe solmuştu.

Drouet pek boş yere işi savsaklayarak: «Belki de bilmiyorsundur diye düşündüm» dedi.

Carrie ona baktı, kırılmakta olan cesareti birdenbire artıverdi. Drouet'nin de tereddüt içinde olduğunu fark etmiş, kadınlara özgü o altıncı duygunun yardımıyla, büyük bir korkuya kapılması için ortada sebep olmadığını anlamıştı. Güzel alnını kırıştırarak: «Niye böyle konuşuyorsun?» diye sordu. «Bu akşam pek tuhaf bir halin var!»

Drouet: «Kendimi tuhaf hissediyorum» dedi.

Bir ân birbirlerine baktılar, sonra Drouet, çaresiz bir halde, konuya girdi: «Hurstwood'la aranızda ne var?»

— «Benimle Hurstwood arasında mı? Ne demek istiyorsun?»

— «Ben burada yokken Hurstwood eve defalarca gelmedi mi?»

Carrie, suçlu suçlu: «Defalarca mı?» dedi. «Hayır! Peki ama, sen ne demek istiyorsun?»

— «Birisi bana senin onunla gezmeye gittiğini, onun her gece buraya geldiğini söyledi.»

Carrie: «Böyle bir şey olmadı!» diye inkâr etti. «Doğru değil. Kim söyledi sana bunu?»

Saçlarının diplerine kadar kızarmıştı ama, odanın ışık durumu yüzünü Drouet'nin görmesine imkân vermiyordu. Yalanlamalarla savunurken Drouet de yeniden kendine güvenmeye başlamıştı.

— «Şey, birisi söyledi işte. Onunla gezmeye gitmediğine emin misin?»

— «Elbette. Hurstwood'un kaç kere geldiğini biliyorsun.»

Drouet bir saniye durup düşündü. Sonunda: «Sen bana ne anlattıysan, ben onu biliyorum» dedi.

Carrie şaşkın şaşkın ona bakarken Drouet sinirli sinirli geziniyordu.

Carrie, biraz kendini toparlayarak: «Sana hiç de öyle bir şey söylemediğimi biliyorum» dedi.

Drouet onun bu son sözlerini dikkate almadan: «Senin yerinde olsam onunla hiç ilgilenmezdim» dedi. «Biliyorsun o evli bir adam.»

Carrie: «Kim... kim evli?» diye kekeledi.

Drouet, sözlerinin yarattığı etkiyi fark edince büyük bir darbe indirmekte olduğunu anlamıştı: «Kim olacak, Hurstwood» dedi.

Carrie yerinden kalkıp: «Hurstwood mu?» diye haykırdı. Bu açıklama yapıldı yapılalı yüzü birkaç defa renk değiştirmişti. Zihni durmuş, hiçbir şey düşünemez olmuştu.

Bu meseleyle fazla ilgilenmesinin doğru olmadığını, kendisini adamakıllı suçlu durumuna getirdiğini unutarak: «Bunu sana kim söyledi?» diye sordu.

— «Canım, ben biliyorum. Eskiden beri biliyorum.»

Carrie şimdi doğru bir düşünce bulmaya çalışıyordu. Pek feci bir gösteri yaptığını biliyordu ama, içindeki duygular da büzülmüştü, bir korku yaratmaktan başka işe yaramıyorlardı.

Drouet: «Bunu sana daha önce de söyledim sanıyorum» dedi.

Carrie birdenbire sesini eski haline getirmeyi başararak: «Hayır, söylemedin» dedi. «Hiç de böyle bir şey yapmadın.»

Drouet onu şaşkın şaşkın dinliyordu. Bu da yepyeni bir şeydi. «Ben söylediğimi sanıyordum.»

Carrie pek üzgün bir halde çevresine bakındı, sonra pencerenin önüne gitti.

Drouet de kırgın bir sesle: «Onunla hiçbir ilişkin olmamalıydı» dedi, «yani sana yaptığım bunca iyilikten sonra...»

Carrie: «Sen mi?» dedi. «Sen mi? Bana ne yaptın?»

Genç kadının küçücük kafası birbirine zıt duyguların etkisi altında kalmıştı. Suçun ortaya çıkmasından doğan utanç, Hurstwood'un yalanından doğan üzüntü, Drouet'nin hayal kırıklığından, onu alaya alışından doğan öfke birbirine karışmıştı. Şimdi Carrie'nin kafasına bir tek düşünce yerleşmişti: Drouet suçluydu. Buna hiç şüphe yoktu. Hurstwood gibi evli bir adamı eve getirmiş de ona niye birşey söylememişti? Şimdi, Hurstwood'un ikiyüzlülüğü bir yana, Drouet bunu niye yapmıştı? Niye onu uyarmamıştı? İşte şimdi de, suçlu suçlu, karşısına geçmiş, ona yaptıklarından söz ediyordu.

Drouet sözlerinin yarattığı ateşi pek az fark ederek: «İşte bu hoşuma gitti!» dedi. «Birhayli iyilik yaptım sanıyorum.»

— «İyilik yaptın ha? Beni aldattın. İşte senin yaptığın bundan ibaret! Eski arkadaşlarını sahte gösterilerle buraya getirdin. Beni şey durumuna düşürdün... Ah!» Carrie'nin sesi kısıldı, o ufacık ellerini pek acıklı bir şekilde birbirine dayadı.

Drouet acayip bir tavırla: «Bunun o işle ne ilgisi var, anlayamadım» dedi.

Carrie, kendini toparlayıp dişlerini kenetleyerek: «Hayır» dedi, «anlayamazsın elbette. Senin anlayacağın bir şey yok zaten. Bunu daha baştan bana söyleyemezdin sanki, değil mi? İş işten geçinceye kadar beni yanılttın. Şimdi de bana yanaşıp bilgini açığa vuruyorsun, bana yaptıklarından söz ediyorsun.»

Carrie'nin yaradılışının bu yanını Drouet hiç bilmiyordu. Genç kadın duygularla canlanmıştı, gözlerinden kıvılcımlar saçılıyor, dudakları titriyordu; bütün vücudu uğradığı hayal kırıklığının, duyduğu öfkenin etkisi altındaydı.

Drouet, suçluluğunu birazcık fark ederek: «Kim yanaşıyor?» diye sordu. Haksızlığa uğradığına emindi.

Carrie: «Sen!» diye bağırdı. «Sen korkunç, kendini beğenmiş korkağın birisin! İçinde birazcık erkeklik duygusu olsaydı böyle bir şeyi yapmayı düşünemezdin»

Drouet şaşkın şaşkın bakakaldı. «Ben korkak değilim» dedi. «Hem başka erkeklerle dolaşmak da ne demek oluyor?»

Carrie: «Başka erkekler mi?» diye bağırdı. «Başka erkekler, ha?

Seni daha akıllı bir adam sanıyordum. Hurstwood'la gezdim ama, kabahat kimin? Onu buraya sen getirmedin mi? Ona buraya gelip beni gezdirmesini de gene sen söyledin. Şimdi, her şey bittikten sonra, buraya gelip bana onunla dolaşmamam gerektiğini, Hurstwood'un evli bir adam olduğunu söylüyorsun.»

Carrie sustu, ellerini oğuşturdu. Hurstwood'un iki yüzlülüğünü öğrenmek onu bıçakla vurulmuşa döndürmüştü. Kendini gayet güzel idare edip, gözlerini yaşartmadan: «Ah, ah!» diye içini çekti.

Drouet: «İyi ama, ben yokken onunla gezip tozacağını da düşünmemiştim» dedi.

Carrie: «Düşünmedin ha?» dedi. Erkeğin garip davranışı şimdi onu öfkelendirmişti. «Elbette düşünmezsin. Ancak kendi çıkarını düşünmek âdetindir senin. Beni bir oyuncak yapacağını sanıyordun. Eh, ben de bunu yapamayacağını sana göstereceğim. Bundan sonra seninle hiçbir ilgim kalmayacak. Malını, mülkünü alıp götürebilirsin.» Drouet'nin vermiş olduğu küçük bir iğneyi göğsünden çıkarıp yere fırlattı, sanki kendisine ait olan eşyayı toplamak istiyormuş gibi gezinmeye başladı.

Bunlar Drouet'yi sinirlendirmekle kalmamış, aynı zamanda daha da fazla büyülemişti. Genç kadına şaşkın şaşkın bakıyordu. En sonunda: «Öfkenin ner'den geldiğini bilemiyorum» dedi. «Bu işte ben haklıyım. Sana yaptığım bunca iyilikten sonra bana karşı haksızlık etmemeliydin!»

Carrie, başı geriye gitmiş, dudakları aralanmış, gözleri öfkeyle parlayarak: «Sen bana ne yaptın ki?» diye sordu.

Drouet, çevresine bakınarak: «Birhayli yardımda bulundum sanıyorum» dedi. «İstediğin elbiselerin hepsini aldım, değil mi? Gitmek istediğin her yere götürdüm. Benim neyim varsa senin de okadar eşyan oldu, hattâ daha bile fazlasını sağladım sana.»

Carrie'ye her şey söylenebilirdi ama, nankör denemezdi. Zihninin elverdiği kadar, Drouet'nin ne gibi imkânlar sağladığını düşünebiliyordu. Bu soruya nasıl karşılık vereceğini de pek kestiremiyordu ama, öfkesi de daha yatışmamıştı. Drouet'nin kendisini onarılamayacak derecede kırdığını hissetti.

— «Senden bunları ben istedim mi?» diye sordu.

— «Eh, ben yaptım, sen de kabul ettin.»

Carrie: «Sanki seni zorlamışım gibi konuşuyorsun» dedi. «Orada durmuş, yaptıklarını başıma kakıyorsun. Senin eskilerini istemiyorum! Onları almayacağım! Bu gece hepsini al götür, ne yaparsan yap. Burada bir dakika bile kalacak değilim.»

Drouet, yakında uğrayacağı kaybı hissettiği için öfkelenmeye başlayarak: «İşte bu güzel!» dedi. «Her şeyi kullan, beni sömür, sonra da çıkıp git! İşte tam kadın işi bu! Hiçbir şeyin yokken ben seni alayım,

sonra da bir başkası ortaya çıkınca benden kötüsü olmasın! Ben de zaten hep böyle olacağını düşünmüştüm.»

Başına gelenleri düşündükçe gerçekten kırılıyordu. Sanki hakkını almasına hiçbir imkân göremiyormuş gibi bir tavır takındı.

Carrie: «Durum hiç de öyle değil» dedi. «Ben başka bir kimseyle de gitmiyorum. Sen elinden geldiği kadar can sıkıcı, düşüncesiz davrandın. Senden nefret ediyorum. Seninle bir dakika daha bir arada yaşayamam. Sen kazık kadar, kaba...» Carrie sözlerinin bu kısmında bocaladı. Sonra: «Öyle olmasan bu şekilde konuşmazdın» dedi.

Şapkasını, ceketini almış, ceketi gece elbisesinin üzerine geçirmişti. Başının yan kısmındaki şeritten bir tutam dalgalı saç kurtulmuş, sımsıcak, kırmızı yanaklarından aşağı sarkmıştı. Öfkeliydi, utanç duyuyordu, üzüntüden kahrolmuş durumdaydı. İri gözleri yaşlarla doluydu ama, kirpikleri daha ıslanmamıştı. Dalgın, şaşkındı; herhangi bir gayesi olmadan, bir karara varmadan bir şeyler yapıyordu, bu güçlüklerin nasıl sona ereceğine de hiç akıl erdiremiyordu.

Drouet: «Eh, işte bu güzel bir bitiş!» dedi. «Eşyanı toplayıp çekip gidiyorsun ha? Aşkolsun sana! Hurstwood'la gezip tozduğuna bahse girerim. Öyle olmasaydı bu şekilde davranmazdın. Ben bu odaları istemiyorum. Benim için buradan gitmene lüzum yok. İstersen burada kal, bana göre hava hoş; ama, Tanrı biliyor ya, bana bu yaptığın hiç doğru değil!»

Carrie: «Seninle yaşamayacağım!» dedi. «Seninle yaşamak istemiyorum. Buraya geldin geleli de övünmekten başka bir şey yapmadın.»

— «Hiç de öyle bir huyum yoktur.»

Carrie kapıya yürüdü. Drouet de harekete geçti, onun yolunu kesti.

— «Nereye gidiyorsun?»

— «Bırak çıkayım!»

— «Nereye gidiyorsun?»

Drouet, her şey bir yana, merhametliydi, Carrie'nin kimbilir nerelere gideceğini düşünmek, üzüntüsüne rağmen, onu adam-akıllı etkiledi.

Carrie sadece kapıya kadar gitti. Her şeye rağmen, durumun yarattığı üzüntü ona pek ağır gelmişti. Daha fazla gayret sarfetmedi, bu sırada da gözlerinden yaşlar boşandı.

Drouet, alçak sesle: «Makul ol, Cad» dedi. «Bu şekilde dışarıya fırlayıp gitmekten maksadın nedir? Gidecek bir yerin yok. Niye burada kalıp sakin sakin oturmayasın? Ben seni rahatsız etmem. Burada daha fazla kalmak istemiyorum zaten.»

Carrie, hıçkıra hıçkıra, kapıdan ayrılıp pencerenin önüne kadar gitmişti. Öyle berbat bir haldeydi ki, konuşacak takati bile yoktu.

Drouet: «Hadi, makul ol» dedi. «Ben seni zorla tutmak istemem. İstersen gidebilirsin ama, bu teklifi bir kere düşünsen iyi olur. Tanrı biliyor ya, sana engel olmak istemiyorum.»

Bu sözlerine karşılık alamadı. Yalnız, onun bu teklifi üzerine, Carrie yatışmaya başlamıştı.

En sonunda Drouet: «Sen şimdi burada kal, ben gidiyorum» dedi.

Carrie bu sözleri karmakarışık duygularla dinledi. Kafasında bir parçacık mantık varsa şimdi ondan da yoksun kalmıştı. Bu düşünceli davranışla duygulanmıştı; yalnız, hem kendisinin, hem Hurstwood'un, Drouet'nin haksızlığına kızıyordu. Onların iyiliklerine, yardımseverliklerine içerliyordu. Vaktiyle bir kere başarısızlığa uğradığı dış dünyanın tehditleri, içerideki durumun dayanılmaz şartları, Drouet ile yaptığı tartışmanın sinirlerinde yarattığı etki hep bir araya gelmiş, onu işe yaramaz bir et yığını haline getirmişti. Fırtınada kabaran suyun üstünde sürüklenmekten başka hiçbir şey yapamayan demirsiz küçük bir tekneydi.

Birkaç saniye sonra Drouet yeni bir fikirle onun yanına geldi. Eliyle dokundu: «Bak ne diyeceğim.»

Carrie hemen uzaklaşarak: «Yapma!» dedi ama, gözlerinden mendilini çekmedi.

— «Şimdi bu kavgayı bir kenara bırak, üzerinde düşünme. Hiç değilse ayın sonuna kadar burada kal. Ne yapmak niyetinde olduğunu o zaman bana söylersin. İyi mi?» Carrie buna hiçbir karşılık vermedi. «Böyle yaparsan daha iyi olur. Şimdi eşyanı toplamanın da bir faydası yok. Hiçbir yere gidemezsin.» Drouet gene sözlerine bir karşılık alamadı. «Bunu kabul edersen, şimdilik her şeyi bir yana bırakırız, ben de çıkar giderim.»

Carrie mendilini gözlerinden biraz çekip pencereden dışarı baktı.

Drouet: «Olur mu?» diye sordu. Gene karşılık yoktu. «Olur mu?» Carrie dalgın dalgın caddeye bakıyordu. «Hadi söyle. Kalacak mısın?»

Carrie, karşılık vermek zorunda kalınca, yumuşak bir sesle: «Bilmiyorum» dedi.

— «Bunu yapacağına söz ver, o zaman bu meseleyi konuşmaktan vaz geçeriz. Senin için en iyi yol bu olacak.»

Carrie onun sözlerini duyuyordu ama, akla uygun bir karşılık vermeye kendini zorlayamıyordu. Erkeğin iyi niyetli olduğunu, kendisine karşı duyduğu ilginin kaybolmadığını anlamıştı. Bu da acı bir pişmanlık duymasına yol açtı. Gerçekten, çok çaresiz bir durumdaydı.

Drouet'ye gelince, onun hali de kıskanç bir âşığın haline benziyordu. Şimdi onun da duyguları, uğradığı ihanetten ötürü beslediği nefret, Carrie'yi kaybetmenin verdiği üzüntü, başarısızlığa uğramanın yarattığı sıkıntıyla, karmakarışık olmuştu. Şu, ya da bu şekilde hakkını almak istiyordu ama, hakkını alması Carrie'yi yanında tutup ona işlediği hatayı hissettirmesi demekti.

— «Kalacak mısın?» diye ısrarla sordu.

Carrie: «Bakalım, düşüneceğim» dedi.

Bu da meseleyi gene ortada bırakıyordu ama, gene bir şeydi. Birbirleriyle konuşmanın yolunu bir bulsalar kavga unutulup gidecekti belki de. Carrie utanç duyuyordu. Drouet çok üzgündü. Bir bavula birkaç parça eşyasını doldurmaya kalkıştı.

Carrie onu gözünün ucuyla seyrederken aklına birtakım düşünceler gelmişti. Drouet suçluydu; orası öyle ama, ya kendisi ne yapmıştı? Erkek, bencilliğine rağmen, müşfikti, iyi kalpliydi. Bütün bu tartışma boyunca bir tek sert söz söylememişti. Öte yandan, Hurstwood vardı. O Drouet'den daha büyük bir yalancıydı. Bütün o şefkati, ihtirası hep gösterişti, Carrie'ye hep yalan söylenişti. Ah, şu erkeklerin sadakatsizliği yok mu! Üstelik, Carrie onu sevinişti. Artık o yönde hiçbir şey olamazdı. Hurstwood'u bir daha görmeyecekti. Ona mektup yazıp düşüncelerini açıklayacaktı. Bundan sonra ne yapacaktı? İşte bu odalar vardı. Kalması için yalvaran Drouet vardı. İşler yoluna girerse burada hayat aşağı-yukarı eski hava içinde sürüp gidecekti besbelli. Bu da sokaktan, başını sokacak bir çatının bulunmamasından daha iyiydi.

Carrie bütün bunları Drouet yakalıklarını toplamak için çekmecelerin gözlerini alt-üst ederken, kol düğmelerini ararken düşünmüştü. Drouet'nin hiç acelesi yoktu. Carrie'ye karşı içinde hiç de azalmayacak bir bağlılık duygusu vardı. Kendisinin odadan dışarı çıkmasıyla bu duygunun sona erebileceğini düşünemiyordu. Mutlaka bir başka yol olmalıydı... Carrie'nin aklını başına getirip onun haklı olduğuna, kendisinin yanıldığına inanmasını sağlayacak, barışı yeniden kurup Hurstwood'u aradan silecek bir yol. Bereket ki adamın ikiyüzlülüğünü ortaya çıkarabilmişti.

Birkaç saniye süren bir sessizlikten sonra: «Acaba talihini sahnede denemeyi düşünüyor musun?» diye sordu. Niyetinin ne olduğunu merak ediyordu.

Carrie: «Ne yapacağımı daha bilmiyorum» dedi.

— «Tiyatro artisti olmak istersen belki sana yardım edebilirim. O alanda çok tanıdığım var.» Carrie buna karşılık vermedi. «Şimdi beş parasız sağa, sola başvurmayı deneme sakın. Sana yardım etmeme izin ver. Burada kendi başına bir baltaya sap olmak kolay değildir.» Carrie oturduğu sandalyede ileriye geriye sallandı. «Ben senin bu şekilde zor bir duruma düşmeni istemem.»

Drouet, biraz daha bilgi vermeye çalıştı, Carrie de sandalyesinde sallanmaya devam etti.

Drouet, bir süre sonra: «Niye bana bu hikâyenin bütününü anlatmıyorsun?» dedi. «Ondan sonra her şeyi unuturuz. Gerçekte Hurstwood'a tutulmuş olamazsın, değil mi?»

— «Niçin gene aynı şeyleri tekrarlamaya başlıyorsun? Suç sende.»

Drouet: «Hayır, değil» dedi.

— «Evet, sen de suçlusun. Bana böyle bir hikâye anlatmakla iyi etmedin.»

— «Ama, sen de onunla pek ilgilenmiyordun, değil mi ya?» Drouet, içinin rahatlaması için, Carrie'nin bu suçlamayı kesin bir şekilde reddetmesini bekliyordu.

Carrie, barış tasarısının aldığı bu sorgu havasından sıkılarak: «Bunun üzerinde konuşmayacağım!» dedi.

Drouet, işini bırakıp elini anlamlı bir şekilde kaldırarak: «Şimdi bu şekilde rol yapmanın ne faydası var, Cad?» diye sordu. «Hiç değilse bana durumu söyleyebilirsin.»

Carrie öfkeden başka kurtuluş çaresinin kalmadığını anlayarak: «Söylemeyeceğim!» dedi. «Ne olduysa senin yüzünden oldu!»

Drouet, işini iyiden iyiye bırakıp, birdenbire duygulanarak: «Öyleyse sen onunla gerçekten ilgileniyorsun» dedi.

Carrie: «Aman, yeter!» diye söylendi.

Drouet: «Eh, ben de kendimi budala yerine koydurmayacağım!» diye bağırdı. «İstersen sen onunla oynaşabilirsin ama, beni oyalayamazsın. Canın isterse anlat, istemezse anlatma; ama, daha fazla budalalık etmeyeceğim.»

Çıkardığı son birkaç parça eşyayı da bavuluna sıkıştırdı, kapağını hırsla kapadı. Sonra, eşyasını toplamak için çıkarmış olduğu ceketini kavradı, eldivenlerini aldı, dışarı çıkmaya hazırlandı.

Kapının önüne geldiği zaman: «Benim için mesele yok, cehenneme kadar yolun var!» dedi. «Ben başkasının kesesinden geçinmeye alışkın değilim.» Kapıyı hızla açtı, çıktıktan sonra gene hızla kapadı.

Carrie, pencerenin önünde otururken, onun böyle birdenbire hırslanışına şaşarak, etrafı dinledi. Duyduklarına, gördüklerine inanmakta güçlük çekiyordu, çünkü Drouet daima okadar iyi yürekli, uysal görünmüştü ki! İnsan ihtirasının kaynağını görmek Carrie'ye göre bir iş değildi. Gerçek bir aşk alevi incecik bir şeydir. Bir saman alevi gibi zevkin peri ülkelerine doğru oynaşarak yanar gider. Bir fırın ateşi gibi gürülder. Genellikle kıskançlık da onun başlıca besinidir.

XXIV

ÇIRANIN KÜLLERİ: PENCEREDE BİR YÜZ

O GECE Hurstwood, işini bitirdikten sonra, şehirde Palmer House'da kaldı. Karısının davranışı onun geleceğini tehdit ettiği için pek heyecanlıydı. Karısının tehditlerine ne dereceye kadar önem vermesi

gerektiğini bilemiyordu ama, kadın bu halini uzun süre devam ettirirse kendisinin de başından derdin eksik olmayacağına inanıyordu. Karısı kararlıydı, onu çok önemli bir yarışmada da yenmişti. Bundan sonra ne olacaktı acaba? Küçük yazıhanesinin bulunduğu kata yürüdü, daha sonra da odasına geçti, gelişi-güzel bir şeyler yaptı durdu.

Onun tersine, Bn. Hurstwood da, hazır eline fırsat geçmişken, boş durarak bu fırsatı kaçırmamayı kararlaştırmıştı. Artık kocasını iyice yıldırdığına göre, isteklerini hazırlamaya koyulacak, ileride de bunu kanun yoluyla halledecekti. Hurstwood karısının isteyeceği parayı artık aksatmadan vermek zorundaydı, yoksa kadın mesele çıkaracaktı. Kocasının yaptıklarının önemi yoktu. Gerçekten de, gelmiş, gelmemiş, karısının umurunda bile değildi. Ev onsuz çok daha iyi idare edilecekti, kadın da kimseye danışma zorunda kalmadan her işi bildiği gibi yapacaktı. Şimdi bir avukata danışıp bir hafiye tutmak niyetindeydi. Durumdan ne gibi faydalar sağlayabileceğini hemen öğrenecekti.

Hurstwood yürürken durumunun en önemli noktalarını zihninde sıralamaya çalışıyordu. Kendi kendine de, durmadan: «Mal, mülk onun adına» diyordu. «Bu ne budalaca bir iş! Lânet olsun! Ne budalaca bir iş bu!» İş durumunu da düşündü: «Karım şimdi kavga çıkarırsa bu işi de kaybedebilirim. Adım gazetelere geçerse beni buralarda tutmazlar. Dostlarım da öyle».

Karısının yapacağı bir hareketin yaratacağı söylentileri düşündükçe öfkesi artıyordu. Gazeteler bunu nasıl yazacaklardı acaba? Tanıdığı herkes habere şaşacaktı. Durumu açıklayıp suçlamaları reddetmek, yaptıklarını açıklamak zorunda kalacaktı. Ondan sonra da Moy gelip kendisiyle konuşacak, ondan sonra da sıra yaptıklarının kefaretini ödemeye gelecekti. Bunları düşünürken alnında kırışıklar meydana geldi, kaşları terden ıslandı. Hiçbir çıkar yol bulamıyordu. Kaçacak bir delik kalmamıştı.

Bütün bunların arasından Carrie'nin düşüncesi, cumartesi günkü mesele de zihninde şimşek gibi parlıyordu. İşleri nekadar karışmış olursa olsun, bundan tasa duymuyordu. Bunca derdin arasında adamcağızı sevindiren tek şey buydu. Bu işi başarıyla sonuçlandırabilirdi, çünkü Carrie gerekirse bir süre beklemeyi rahatça kabul edebilecekti. Bakalım yarın durum ne olacaktı; ondan sonra da Carrie ile konuşacaktı. Her zamanki gibi gene buluşacaklardı. Yalnız genç kadının güzel yüzünü, kusursuz vücudunu görüyor, hayatın niçin Carrie'nin ona verdiği zevkin devamlı olmasını sağlayacak şekilde düzenlenemediğini merak ediyordu. Bu sağlanabilse yaşamak kimbilir daha ne zevkli olacaktı! Bundan sonra gene aklına karısının tehditi geliyor, buruşuklar, terler gene başlıyordu.

Sabahleyin otelden işine gidip mektupları açtı, her zamanki mektuplardan başka bir şey bulamadı. Nedense postadan bir şeyler çıka-

bileceğini düşünmüş, bütün zarflar açılıp da şüphesini doğrulayacak bir şey bulunmadığını görünce rahatlamıştı. Oraya gelmeden önce olduğu gibi gene acıktığını hissetti. Parkta Carrie ile buluşmadan önce gidip bir fincan kahve ile birşeyler yemeye karar verdi. Tehlike azalmamıştı, artık hiç de iyi bir haber alacağını ummuyordu. Düşünmeye bol bol vakti olsaydı, belki bir çare bulabilirdi. Hiç şüphesiz bu mesele bir felâket halini almayacak, bir kurtuluş yolu bulacaktı.

Parka gittikten sonra bekleyip bekleyip de Carrie'nin gelmediğini görünce keyfi kaçtı. Parkın hoşuna giden köşesinde bir saat, belki daha uzun oturdu. Sonra, kalktı, huzursuz bir halde gezinmeye koyuldu. Acaba Carrie'nin parka gelmesini önleyen bir şey mi olmuştu? Karısı Carrie'yi bulmuş olabilir miydi? Elbette bu imkânsızdı. Drouet'yi okadar az düşünmüştü ki onun meseleyi öğrenmesi ihtimaliyle zihnini hiç yormadı bile. Kendi kendine kurup durdukça huzuru büsbütün kaçtı. Sonra, «Belki hiçbir şey yoktur» diye düşündü. Carrie o sabah evden çıkamamış olabilirdi. Onun için de kendisine durumu bildiren bir mektup da yollayamamıştı. Bugün mutlaka bir mektup alırdı; belki de yazıhanesine döndüğü zaman mektubu masasının üzerinde bulacaktı. Gider gitmez mektubu arayacaktı.

Bir süre sonra, beklemekten vaz geçti, üzgün bir halle Madison durağına yürüdü. Sanki onun üzüntüsü daha da artsın diye parlak mavi gökyüzü de güneşi kapatan küçük bulutlarla doluvermişti. Rüzgâr doğuya doğru esiyordu. Yazıhaneye vardığı zaman da hava bütün gün yağmur yağacak gibi kararmıştı.

İçeri girdi, mektupların hepsini gözden geçirdi. Carrie'den haber yoktu. Bereket versin, karısından da bir haber çıkmamıştı. Pek çok düşünmeye ihtiyacı olduğu şu sırada bir de bu meseleyle uğraşmak zorunda kalmadığı için Tanrı'ya şükretti. Anlatılamayacak derecede üzüntülü olduğu halde bir şey belli etmemeye çalışarak gezindi.

Saat bir buçukta Rector Lokantası'na gitti, yemek yedi. Yazıhaneye döndüğü zaman bir haberci kendisini bekliyordu. Mektup getiren küçük oğlana kuşkuyla baktı.

Oğlan: «Karşılık götürecekmişim» diyordu.

Hurstwood karısının el yazısını tanıdı. Hemen zarfı yırtıp açtı, duygularını belli etmeden okudu. Mektup pek resmî bir şekilde başlıyordu, başından sonuna kadar da pek sert, soğuk kelimelerle doluydu:

«İstediğim parayı bana hemen göndereceksin! Tasarladıklarımı gerçekleştirebilmem için o paraya ihtiyacım var. İstersen sen başka yerde kalabilirsin. Bunun hiç önemi yok. Benim mutlaka biraz paraya ihtiyacım var. Onun için, savsaklama, hemen çocukla gönder.»

Hurstwood mektubu bitirince kâğıdı elinde tutup ayakta durdu. Mektubun küstahça ifadesi soluğunu kesmiş, öfkesini de kabartmıştı.

İçindeki derin isyan isteğini ancak öfkeyle açığa vurabiliyordu. İlk düşüncesi, karısına dört kelimelik bir karşılık yazmak oldu. «Cehenneme kadar yolun var!» diyecekti. Sonra, mektubu getiren çocuğa verilecek karşılık olmadığını söylemekle yetindi. İskemlesine oturdu, bir şey görmeden etrafına bakınıp, yaptığı işin sonucunu düşünmeye koyuldu. Acaba karısı ne yapacaktı? Ah, kahrolasıca rezil karı! Bu kadın onu boyun eğmeye zorlayacak mıydı? Eve gidip onunla kozunu paylaşacaktı! Evet, yapacağı iş bu olacaktı. Kadın pek yüksekten atmaya başlamıştı.

Hurstwood'un ilk düşünceleri bunlardı. Daha sonra o eski güvensizliği gene kendini gösterdi. Bir şey yapılması gerekiyordu. Gerginlik son hadde yaklaşmaktaydı, karısı da bomboş oturmayacaktı elbette. Karısını da tasarladığı şeyi mutlaka gerçekleştireceğini bilecek kadar iyi tanıyordu. Belki de mesele hemen avukata verilecekti.

Hurstwood, dişlerini kenetleyerek «Kahrolasıca!» diye mırıldandı. «Başıma dert açarsa ben de ondan bunun acısını çıkarırım! Gerekirse zor da kullanıp onun sesini kısmasını bilirim!»

İskemlesinden kalktı, gidip sokağı seyre koyuldu. Yağmur başlamıştı. Yayalar yakalarını kaldırmışlar, paçalarını sıvamışlardı. Şemsiyeler açılmıştı. Sokak çarpışan, zıplayıp oynayan yuvarlak, siyah kumaş çatılar denizine dönmüştü. Şemsiyesizlerin de elleri ceplerindeydi. Kamyonlar, yük arabaları gürültüyle yollarına gidiyorlardı; her yerde insanlar yağmurdan korunmaya çalışıyorlardı. Hurstwood, bu manzarayı pek fark etmedi bile. Hiç durmadan kendini karısıyla karşı karşıyaymış gibi sayıyor, ona bir zarar vermesine meydan bırakmadan davranışlarını değiştirmesini söylüyordu.

Saat dörtte bir başka mektup geldi. Bunda da sadece para o akşam gönderilmezse ertesi sabah durumun Fitzgerald'a, Moy'a açıklanacağı, parayı almak için başka çarelere başvurulacağı belirtiliyordu. Hurstwood bu ısrar karşısında öfkeyle bağırmamak için kendini zor tuttu. Evet, karısına parayı gönderecekti. Parayı eve kendisi götürecekti, oraya gidecek, karısıyla konuşacaktı; hem de, hiç vakit kaybetmeden. Şapkasını giydi, şemsiyesini aradı. Bu işi bir hale-yola koyacaktı.

Araba çağırdı, o berbat yağmurun altında Kuzey Kesimi'ne doğru yola çıktı. Yolda meselenin ince noktalarını düşünürken öfkesi biraz yatışır gibi oldu. Karısı ne biliyordu? Neler yapmıştı? Kimbilir, belki de gidip Carrie'yi, ya da Drouet'yi bulmuştu. Belki elinde gerçekten delil vardı, belki de kocasını tuzağa düşürecekti. Kurnazdı o. Çok sağlam temellere dayanmasa ona karşı bu davranışı takınır mıydı!

Hurstwood bir yolunu bulup uzlaşmış olmayı istemeye başlamıştı. Keşke parayı gönderseydi! Belki de evde uzlaşmaya varabilirdi. Her neyse, eve gidip bir görecekti. Kavga etmeyecekti.

Oturduğu sokağa vardığı zaman durumunun güçlüğünü iyice kavramıştı, hemen bir hal çaresi bulup bu işten kolayca sıyrılabilmek için dua ediyordu. Canlanıp, ön kapının merdivenlerini çıktı; heyecandan da yüreği hızlı hızlı atıyordu. Anahtarını çıkarıp kilide sokmak istedi: Kilide içeriden başka anahtar sokuluydu. Tokmağı döndürdü. Kapı kilitliydi. Sonra zili çaldı. Ses veren yoktu. Bir daha, hem bu sefer daha hızlı çaldı. Gene ses yoktu. Öfkeyle birkaç defa daha çaldı, çaldı, bir sonuç alamadı. Sonra aşağı indi.

Merdiven altında mutfağa giden bir kapı vardı. Hırsızlar, soyguncular girmesinler diye önüne demir bir de kepenk konmuştu. Hurstwood buraya geldiği zaman kepengin de kilitli olduğunu, mutfak pencerelerinin kapalı durduğunu gördü. Bu ne demek olabilirdi? Kapıyı çalıp bekledi. En sonunda hiç kimsenin gelmediğini görünce, arabaya döndü.

Kırmızı yüzünü bol bir katranlı muşambanın içinde yağmurdan korumaya çalışan arabacıya, özür diler gibi: «Sokağa gitmiş olacaklar» dedi.

Arabacı: «Te şu yugar'daki pencerede bir gız gördüm ben» dedi.

Hurstwood da baktı ama, artık pencerede kimse yoktu. Hurstwood küskün bir halde arabaya bindi. Hem rahatlamıştı, hem de üzülmüştü.

Demek oyun buydu ha? Onu dışarı atıp paraları ödetmek. Eh, Tanrı biliyordu ya, bu her şeyin üstüne tuz-biber ekmişti.

XXV

ÇIRANIN KÜLLERİ: DESTEKLERİN KAYBEDİLİŞİ

HURSTWOOD yazıhanesine döndüğünde her zamankinden daha büyük bir kuşku içindeydi. «Tanrım, Tanrım!» diye düşünüyordu. «Neler geldi başıma! İşler nasıl böyle feci bir şekle girdi, hem de bukadar çabuk!» Her şeyin nasıl olduğunu bile fark edememişti. Sanki kendisinin izni olmadan, ya da engellemesine fırsat kalmadan birdenbire üzerine çöküveren, ansızın ortaya çıkan canavar gibi, tabiatdışı bir durumdu bu.

Arada-bir Carrie'ye de düşüncelerinde yer veriyordu. Acaba o yanda ne vardı? Akşamın geç saatleri olmuş, o âna kadar ne mektup gelmişti, ne de bir haber. Oysa Carrie daha o sabah onunla buluşmayı kabul etmişti. Yarın da buluşup gideceklerdi sözde... ama, nereye? Hurstwood bu son olayların heyecanı içinde bu konuda bir şey tasarlamamış

olduğunu hatırladı. Çılgın gibi âşıktı, normal şartlar içinde Carrie'yi kazanabilmek için çok büyük tehlikelere atılabilirdi ama, ya şimdi? Şimdi ne olacaktı? Ya o da bir şeyler öğrenmişse? Ya o da bir mektup yazıp her şeyi öğrendiğini, kendisiyle hiçbir ilişkisinin kalmadığını bildirmeye kalkışırsa ne yapardı? İşlerin gidişine bakılırsa bu da olurdu. Daha parayı da göndermemişti.

Elleri ceplerinde, kaşları çatılmış, dudakları gerilmiş, cilâlı döşeme üzerinde bir aşağı, bir yukarı gezinmeye koyuldu. İyi bir puro onu biraz rahatlatır gibi olmuştu ama, puro da onun hastalığını geçirecek panzehir değildi ki. Arada-sırada parmaklarını kenetleyip ayağını yere vuruyordu. Bunlar da içindeki sıkıntının birer belirtisiydi. Bütün benliği adam-akıllı sarsılmıştı. Kafasının ne dereceye kadar üzüntüye katlanabileceğini öğreniyordu. Aylardan beri hiçbir akşam bukadar çok konyak-soda içtiğini hatırlamıyordu. Daha şimdiden büyük bir akıl hastalığı çeken bir kimseye dönmüştü.

Bütün araştırmalarına rağmen, o akşam hiçbir şey elde edemedi... sadece parayı gönderdi. Bunu da uzun bir karşıkoyma devresinden, iki, üç saat süren düşünmeden, kabul etmeden, vaz geçmeden sonra kararlaştırmış, en sonunda bir zarf alıp içine istenen parayı koymuş, zarfı ağır ağır kapamıştı. Sonra da getir-götür işlerine bakan Harry'yi çağırmıştı: «Bu zarfı şu adrese götürüp Bayan Hurstwood'a vereceksin.»

Çocuk: «Emredersiniz, efendim» dedi.

— «Hanım evde yoksa zarfı geri getir.»

— «Emredersiniz, efendim.»

Çocuk dışarı çıkmaya hazırlanırken Hurstwood, tedbiri elden bırakmamak için: «Bizim hanımı görmüş müydün sen?» diye sordu.

— «A, evet, efendim... kendisini tanıyorum.»

— «Peki, hadi bakalım! Çabuk dön.»

— «Mektuba karşılık verilecek mi?»

— «Pek sanmıyorum.»

Çocuk telâşla çıktı gitti, Hurstwood da gene düşüncelerine daldı. İşte en sonunda yapmıştı bunu. Artık bunun üzerinde düşünmenin bir faydası da yoktu. Bu gece başarısızlığa uğramıştı, bunu elinden geldiği kadar hoş karşılamalıydı. Ah, bu şekilde zorlanmak da ne kötüydü! Karısının kapıda oğlanı karşılayıp alaycı alaycı gülüşünü görür gibi oluyordu. Ah, o mektubu geri alabilseydi bir daha göndermezdi ya! Zorlukla soluk aldı, alnında biriken terleri sildi.

Rahatlamak için kalktı, içki içmekte olan birkaç arkadaşıyla konuşmaya başladı. Çevresinde olup bitenlerle ilgilenmek istiyordu ama, buna imkân yoktu. Her dakika aklı evine, orada olup bitenlere gidi-

yordu. Hep, çocuk zarfı eline verdiği zaman, karısının ne diyeceğini merak ediyordu.

Bir saat üç çeyrek kadar sonra oğlan geri döndü. Zarfı yerine vermiş olacaktı, çünkü içeri girince elini cebine sokup bir şey çıkarmaya hiç niyetli görünmedi.

Hurstwood: «Ne haber?» diye sordu.

— «Zarfı kendisine verdim.»

— «Karıma mı verdin?»

— «Evet, efendim.»

— «Karşılık yazdı mı?»

— «Tam vaktinde gönderdiğinizi söyledi.»

Hurstwood öfkeyle kaşlarını çattı. O gece için artık yapacak bir şey kalmamıştı. Yeniden Palmer House'a döndükten sonra geceyarısına kadar düşündü durdu. Sabahın neler getireceğini merak ederek pek huzursuz bir uykuya daldı.

Ertesi sabah gene yazıhanesine gitti, mektuplarını kuşkuyla, umutla açtı. Carrie'den tek kelime yoktu. Karısından da yoktu; bu iyiydi. Onun parayı göndermiş, karısının da almış olması, düşündükçe, üzüntüsünü azaltıyor, huzura kavuşma umudunu artırıyordu. Masasının başına otururken biriki hafta daha hiçbir şey yapılamayacağını tahmin ediyordu; bu arada da kendisi düşünmeye vakit bulacaktı.

Bu düşünme işi de Carrie'ye dönüp onu Drouet'den nasıl ayıracağını kararlaştırma şeklini aldı. İşte bunu nasıl halledecekti bakalım? Kendini bu meseleyi düşünmeye verirken Carrie'nin onu görmeye gelememesinden, mektup yazamamasından doğan acı hızla artmaya başladı. Batı Kesimi Postanesi eliyle ona bir mektup yazmayı kararlaştırdı. Hem durumu açıklamasını isteyecek, hem de onunla buluşmak için bir saat verecekti. Bu mektubun belki de pazartesiden önce Carrie'nin eline geçemeyeceğini düşünmek Hurstwood'u pek sinirlendirmişti. Daha kestirme bir yol bulmalıydı ama, nasıl?

Yarım saat kadar, Carrie'nin evine bir haberci, ya da arabacı göndermeyi düşündü; ne var ki bu pek açıkça bir davranış olacaktı. En sonunda, vaktini boşuna geçirdiğini anladı, mektubu yazıp yeniden düşünmeye koyuldu.

Saatler geçiyor, Hurstwood'un da tasarladığı buluşma ihtimali azalıyordu. O saate kadar Carrie'ye kendi düşüncelerini kabul ettirebileceğini tasarlamıştı ama, işte öğlen olmuş, daha bir şey yapılamamıştı. Saat üç oldu, dört oldu, beş oldu; mektup yoktu. Çaresiz kalınca gezinmeye başladı. Başarısızlığın üzüntüsüne dayanmak pek zor gelmişti. Hareketli bir cumartesinin, hiçbir iş yapılamadan, yerini pazara bıraktığını da gördü. Birahane de kapalı olduğu için bütün gün tek başına tasalandı durdu. Evinden, eğlencesinden, Carrie'den uzakta yapayal-

nızdı, bu durumu bir parçacık olsun değiştirebilmesine de imkân yoktu. Hayatının en kötü pazarıydı bu.

Pazartesi günü ikinci postadan Hurstwood'u hayli meraklandıran pek resmî görünüşlü bir mektup çıktı. McGregor, James, Hay avukat yazıhanesinin damgasını taşıyan mektup pek resmî bir «Sayın Bay; belirtmek isteriz ki...» diye başlıyor, gayet kısa bir şekilde, Bn. Julia Hurstwood'un, mallar üzerindeki hak ve hukukunun tesbiti için kendilerine başvurduğunu bildiriyor, Hurstwood'dan da en kısa zamanda kendilerini görmeye gelmesini rica ediyordu.

Hurstwood, mektubu dikkatle, birkaç defa başından sonuna kadar okudu, sonra da sadece başını salladı. Aile dertleri galiba daha yeni başlıyordu. Bir süre sonra rahatça duyulabilecek bir sesle: «Eh, bilmiyorum» dedi. Sonra mektubu katlayıp cebine koydu.

Sıkıntısı yetmiyormuş gibi Carrie'den de hiçbir haber yoktu. Evli olduğunu öğrendiğinden artık zerrece şüphesi kalmamıştı. Carrie onun ikiyüzlülüğüne kızmıştı mutlaka. Carrie'ye şimdi her zamankinden daha çok muhtaç olduğu için uğradığı kayıp da daha çok acı veriyordu. Yakında Carrie ona şu, ya da bu şekilde bir haber göndermezse, her şeyi göze alıp, onu görmeye gitmeyi kararlaştırdı. Gerçekten de Hurstwood'u en çok etkileyen şey Carrie'nin onu bırakmış olmasıydı. Carrie'yi gerçekten sevmişti, hele şimdi kendisini kaybetmek ihtimaliyle karşılaşınca onu daha da cazip bulmaya başlamıştı. Ondan bir haber alabilmek için gerçekten yanıp tutuşuyor, ateşli bir istekle onu gözlerinin önünde canlandırmaya çalışıyordu. Genç kadın ne düşünürse düşünsün, Hurstwood'un onu kaybetmeye niyeti yoktu. Ne olursa olsun, bu meseleyi halledecekti, hem de yakında! Carrie'ye gidecek, ona aile durumunu olduğu gibi açıklayacaktı. Kendi durumunu anlatacak, ona nekadar muhtaç olduğunu belirtecekti. Artık bundan sonra da Carrie kendisinden yüz çeviremezdi ya? Buna imkân yoktu. Carrie'nin öfkesi geçip onu bağışlayana kadar da bekleyecekti.

Birdenbire: «Ya Carrie orada değilse?» diye düşündü. «Ya çıkıp gitmişse?»

Kalkıp dolaşmak zorunda kaldı. Bunları düşünüp de kımıldamadan oturamazdı. Ne var ki ayağa kalkmak ona gene de bir şey kazandırmadı.

Salı günü de durum aynıydı. Kendini zorlayıp, Carrie'ye gitmek üzere yola çıktı. Ogden Meydanı'na geldiği zaman, bir adamın onu gözetlediğini görür gibi olarak, oradan uzaklaştı. Evin köşesine kadar bile gitmedi. Bu yolculuğun üzücü yanlarından biri de Randolph tramvayıyla geriye dönmüş olması, farkına varmadan, oğlunun bulunduğu binanın karşısına gelmesiydi. Bu durum Hurstwood'un yüreğini sızlattı. Birkaç kere buraya gelip oğlunu aramıştı. Şimdi ise oğlu ona

bir haber bile göndermiyordu. Onun yokluğunu çocukların ikisi de fark etmemiş gibiydi. E, öyledir; kader insana çok garip oyunlar oynar. Yazıhaneye dönüp arkadaşlarıyla konuşmaya daldı. Gevezelik acı duyguları öldürüyordu sanki.

O gece Rector Lokantası'nda yemeğini yedi, hemen yazıhanesine döndü. Oranın gürültüsü, patırtısı onun tek eğlencesiydi. Birsürü önemsiz meseleyle ilgilendi, herkesle durmadan makine gibi konuştu. Ötekiler gittikten çok sonra da masasının başında oturdu, ancak gece bekçisi ön kapının güzelce kapanıp kapanmadığına bakmaya geldiği vakit o da yazıhaneden ayrıldı.

Çarşamba günü avukatlardan bir başka kibarca mektup daha aldı:

«Sayın Bay; Bn. Julia Hurstwood tarafından aleyhinize boşanma ve nafaka davası açmak için yarın (perşembe) saat bire kadar beklememizin bildirildiğini size açıklamak istiyoruz. Verilen saatten önce sizden bir haber alamazsak herhangi bir uzlaşma yoluna gitmek istemediğinizi anlayıp davranışlarımızı buna göre kararlaştıracağız.

Saygılarımızla.»

Hurstwood acı acı: «Uzlaşma ha?» diye haykırdı. «Uzlaşma!»

Başını gene «hayır» der gibi salladı.

İşte her şey açıkça önüne serilmişti, bundan sonra neler bekleyeceğini biliyordu artık. Gidip onlarla konuşmazsa hemen dava açacaklardı. Konuşmaya giderse de kanını kızıştıracak teklifler ileri süreceklerdi. Mektubu katlayıp öbürünün yanına koydu. Sonra şapkasını giydi, şöyle bir dolaşmak üzere dışarı çıktı.

XXVI

ELÇİ DÜŞÜYOR: KAPIYI ARAYIŞ

CARRIE, yalnız kalınca, olup bitenin farkına bile varamadan, Drouet'nin gittikçe uzaklaşan ayak seslerini dinledi. Onun öfkeyle dışarı fırladığını biliyordu. Bir daha geri dönüp dönmeyeceğini de ancak aradan birkaç saniye geçtikten sonra düşünmeyi akıl edebildi. Gittikçe azalmakta olan gün ışığı altında çevresine şöyle bir bakındı, niye şimdi bu eve karşı içindeki o eski duyguyu besleyemediğini merak etti. Tuvalet masasının başına geçti, bir kibrit çakıp gaz lambasını yaktı. Sonra da, düşünmek üzere, gene salıncaklı sandalyesine geçti.

Düşüncelerini düzene sokabilmesi birhayli zor oldu. Bunu yapınca

da gerçekler önem kazanmaya başladı. Yapayalnızdı. Ya Drouet geri gelmezse ne olacaktı? Ya ondan bir daha hiç haber alamazsa ne yapacaktı? Bu odaların durumu da böyle kalamazdı. Er-geç oradan çıkmak zorundaydı.

Carrie'nin Hurstwood'u hiç hesaba katmayışı kendi lehine bir puvan olarak kaydedilebilir. Bu konuya ancak yüreğinde bir acı, bir pişmanlık duyarak değinebiliyordu. Doğrusu istenirse, yaradılışının bayağılığını gösteren bu örnek Carrie'yi hem şaşırtmış, hem de korkutmuştu. Hurstwood, gözünü bile kırpmadan, onu aldatacaktı demek! O zaman genç kadın daha yeni, daha berbat bir duruma düşecekti. Gene de Hurstwood'un halini, tavrını gözlerinin önünden silemiyordu. Yalnız, şu bir tek davranış garip, üzücü bir şey olmuştu. Carrie'nin erkekle ilgili duygularına, onun hakkında bildiklerine kesin bir şekilde tezat meydana getiriyordu.

Carrie yalnızdı. Şimdilik bu daha önemli bir düşünceydi. Buna ne buyrulurdu? Gene çalışmaya mı gitseydi acaba? İş çevrelerine başvurmaya başlasa mıydı? Ya sahne? A, evet. Drouet bundan söz etmişti. Acaba orada bir umut var mıydı? Carrie, derin, değişik düşünceler içinde, dakikalar uçup iyice gece oluncaya kadar, ileri, geri sallandı durdu. Hiçbir şey de yememişti; orada oturmuş düşünüyordu. Karnının acıktığını hatırlayıp, arka odada, kahvaltı artıklarının durduğu dolaba gitti. Yiyeceklere biraz da korkuyla bakıyordu. Yiyecek düşüncesi her zamankinden daha büyük bir önem taşıyordu: Karnını doyururken kaç parası olduğunu merak etmeye başladı. Birdenbire bunun çok önemli olduğunu düşünüp hemen çantasını aramaya gitti.

Çanta tuvalet masasının üzerindeydi, içinde de yedi dolar kâğıt parayla biraz da bozukluk vardı. Bu paranın hiçbir anlam taşımayacağını düşününce üzüldü; yalnız, ayın sonuna kadar kiranın ödenmiş olduğunu hatırlayınca biraz sevindi. Daha başlangıçta sokaklarda sürtmüş olsaydı neler yapabilirdi, bir yandan onu da düşünüyordu. Şimdilik durum daha iyi görünüyordu. Hiç değilse birazcık zamanı vardı, belki işler o zamana kadar yoluna girerdi.

Drouet gitmişti ama, ne olacaktı sanki? Pek de fazla kızgın görünmüyordu. Sadece biraz küskünmüş gibi davranmıştı. Dönüp gene gelecekti, elbette gelecekti. Köşede bastonu duruyordu. İşte yakalıklarından biri de şuradaydı. İnce pardösüsünü de gardropta bırakmıştı. Carrie çevresine bakındı, buna benzer bir düzine ufak-tefek şeylerle kendini onun döneceğine inandırmaya çalıştı. Derken, aklına bir başka düşünce geldi: Diyelim Drouet geri döndü, ne olacak?

İşte, pek okadar can sıkıcı olmamakla birlikte, yeni bir ihtimal daha ortaya çıkmıştı. Drouet ile konuşup ona her şeyi anlatmak zorunda kalacaktı. Drouet kendisinin haklı olduğunu ona kabul ettirmek isteyecekti. Carrie için ise onunla bir arada yaşamak imkânsızdı.

Cuma günü, Hurstwood'la buluşacağını hatırladı, onun yanında olması gereken saat geçerken işin fecaati daha da açık bir şekilde gözlerinin önüne seriliverdi. Sinir bozukluğu, zihin yorgunluğu içinde, harekete geçmesinin doğru olacağını düşündü. Üzerine bir kahverengi elbise giyip saat onbirde, iş çevrelerini yeniden dolaşmak üzere, yola çıktı.

Onikide başlamak üzere olan yağmur saat birde boşandı, Hurstwood'un da canını sıkıp ona berbat bir gün geçirttiği gibi Carrie'nin de gerip dönüp içeride kapalı kalmasına yol açtı.

Ertesi gün cumartesiydi. Birçok iş yerlerinde yarım gün çalışılırdı; üstelik, parlak, neşe saçan bir gündü. Bir gece önceki yağmurdan sonra ağaçlar, çimenler parıl-parıl parlıyordu. Carrie dışarı çıktığı zaman serçeler hep bir ağızdan neşeli bir koro halinde ötüşmeye başlamışlardı. Parktan yana bakarken, tasasız insanlar için hayatın gerçekten çok hoş bir şey olduğunu düşünmekten kendini alıkoyamadı. Bir yandan da şimdiki rahat hayatının sürüp gitmesi için bir çarenin bulunması gerektiğini düşünüp duruyordu. Düşündükçe, Drouet'yi de, parasını da, Hurstwood'la bir ilişkisi olmasını da istemiyordu ama, sadece şu son zamanlardaki iç huzurunu, mutluluğunu arıyordu. Hiç değilse, şimdi, tek başına geçinmek zorunda kaldığı şu sıradakinden daha mutluydu.

İş çevresine geldiği zaman saat onbiri bulmuştu, iş yerlerinin kapanmasına pek az kalmıştı. Bu hareketli, saat gibi işleyen çevrede daha önce geçirdiği serüvenin verdiği o eski kırgınlığın etkisi altında, saati önce fark edemedi. Bir iş aramaya karar verdiğine kendini inandırarak, bir süre dolaştı durdu. Bir yandan da acele etmesinin gerekli olmadığını düşünüyordu. Hem, geçimini sağlamak gibi acı bir meseleyle bir kere daha karşı karşıya kalacağına emin değildi. Ne de olsa, kendisi için iyi bir gelişme olmuştu. Dış görünüşünün düzeldiğini biliyordu. Daşranışları adam-akıllı değişmişti. Giydikleri ona yakışıyordu, erkekler de —iyi giyinmiş erkekler— eskiden camekânların, iş tezgâhlarının ardından ilgisiz gözlerle bakarlarken, şimdi onun yüzüne gözlerinde yumuşak birer yeşil ışıkla bakıyorlardı. Bir bakıma Carrie bunun verdiği güçlülüğü, iç rahatlığını duyuyordu ama, gene de kendine iyice güvenemiyordu. Kanun yoluyla, kişisel tercihle kurulacak ilişkiden başkasını istemiyordu. Bir şey istiyordu ama, hiçbir erkek yalan-yanlış vaatlerle, yapmacık sevgi gösterileriyle onu satın almamalıydı. Hayatını dürüstçe kazanmak istiyordu.

İçeri girip iş aramayı düşündüğü kapıların üzerinde «Bu dükkân cumartesileri saat birde kapanır» yazısını görünce hoşuna gitti. Birkaçının önünden geçtikten sonra saatin 12.15 olduğunu görmesi onun için iyi bir bahane oldu. O gün artık iş aramasının bir fayda sağlayamayacağını düşünerek, bir arabaya bindi, Lincoln Parkı'na gitti. Orada her zaman seyredilecek bir şey vardı... çiçekler, hayvanlar, göl gibi.

Pazartesi günü vaktinde kalkıp iş aramaya başlayacağını düşünerek kendini avuttu. Hem, pazartesiye kadar birsürü olayla da karşılaşabilirdi.

Pazar günü de aynı kuşkular, kaygılar, tasalar, kandırmaya çalışmalarla, kimbilir zihninde, ruhunda daha ne hayallerle geçti! Harekete geçmek, hem de hemen harekete geçmek zorunda olduğu düşüncesi, gün boyunca, yarım saatte-bir bir kamçının keskin ucu gibi ona acı veriyordu. Bunun dışında kalan zamanlarda çevresine bakınıp durumun pek de kötü olmadığına, bu işin içinden sağ-salim çıkabileceğine kendini inandırmaya çalışıyordu. Böyle zamanlarda Drouet'nin tiyatro konusundaki öğüdünü hatırlayıp bu alanda kendisi için bir umut görüyordu. Bu konuda ertesi gün talihini denemeyi kararlaştırdı.

Kararlaştırdığı gibi, pazartesi sabahı erkenden kalktı, özenle giyindi. Artist olmak için nasıl teşebbüse geçileceğini bilmiyordu ama, bunun daha çok tiyatro binalarıyla ilgili olduğunu tahmin ediyordu. Yapılacak iş tiyatroda birine müdürü sormak, ondan iş istemekten ibaretti, anlaşılan. İş varsa verirler, ya da, hiç değilse, nasıl bulabileceğini söylerlerdi.

Carrie'nin bu alanda çalışan kimselerle hiçbir teması olmamıştı; tiyatrocu milletinin şehvet düşkünlüğü, şakacılığı hakkında da en küçük bir fikri yoktu. Sadece B. Hale'in ne iş yaptığını biliyordu ama, her şeye rağmen, sırf karısıyla dost olduğu için, bu adamla karşılaşmak da istemiyordu.

O devirde Chicago Operası herkesin ilgisini çeken bir tiyatroydu. Müdürü David A. Henderson da çevresinde tanınmış bir kişiydi. Carrie bu tiyatroda biriki güzel eser seyretmiş, oynanan başka oyunların da adlarını duymuştu. Henderson hakkında da, tiyatrolara nasıl başvurulacağı konusunda da hiçbir bilgisi yoktu ama, burasının uygun bir yer olması ihtimali içine doğmuştu. Bunun üzerine, o çevrede dolaşmaya koyuldu. Büyük bir cesaretle, tiyatronun şatafatlı kapısından içeri girdi, duvarları oynamakta olan oyunun fotoğraflarıyla dolu, yerleri cilâlı, eşyası yaldızlı bekleme yerine kadar geldi ama, daha ileri gidemedi. O hafta tanınmış bir opera-komik sanatçısı başrolü oynuyordu.

Tiyatronun o değişik, huzur dolu havası genç kadını korkutmuştu. Böyle yüksek bir yerde kendine göre bir iş bulunabileceğini aklı almıyordu. Feci bir şekilde azarlanmasına yol açabilecek küstahça davranışını düşününce bayağı titredi. Pek göz çekici olan resimlere bakmakla yetindi, hemen dışarı çıktı.

Bu küçük tecrübe Carrie'nin o günkü araştırmasını sona erdirmişti. Başka yerlere de baktı ama, ancak dışarıdan. Birkaç tiyatro binasının yerini zihninde belledi. Özellikle Büyük Opera'nın, Mc Vickar

Tiyatrosu'nun nerede bulunduğuna dikkat etti; bunların ikisi de şehrin belli-başlı tiyatrolarıydı. Sonra geri döndü. Maneviyatı bozulmuştu; çünkü, dış dünyanın heybetini, buna karşılık kendisinin toplumdan istediklerinin nekadar önemsiz şeyler olduğunu yeniden anlamıştı.

O gece Bn. Hale onu görmeye geldi. Kadının gevezeliği, oturdukça oturması Carrie'nin o günkü içgüdüsü, ya da uğuru üzerinde düşünmesine fırsat bırakmadı. Yalnız, yatağına yatmadan önce oturup düşündü, aklına en kötü ihtimaller geldi. Drouet görünmemişti. Carrie hiçbir yerden haber alamamıştı, o değerli parasından bir doları yiyecekle yol masrafına harcamıştı. Uzun süre dayanamayacağı belliydi. Yeni bir kaynak da bulamamıştı.

Bu durumda aklına Van Buren Caddesi'nde oturan, kaçtığı geceden beri göremediği ablasına, hayatının artık hiç ele geçmeyecek bir parçası olan Columbia şehrindeki eve gitti. O yanda da bir barınak arayamazdı. Hurstwood'u düşünmek ise ona üzüntüden başka bir şey getirmiyordu. Adamın ona böyle kolayca ikiyüzlü davranabilmiş olması çok zalimce bir şeydi.

Salı günü geldi, kararsızlık, düşünme de başladı. Bir gün önceki başarısızlıktan sonra iş aramaya çıkacak halde değildi ama, gene de bir gün önceki zaafından ötürü kendini azarladı. Sonra da Chicago Operası'na bir kere daha uğramak üzere yola çıktı. Önce kendinde ancak binaya yaklaşacak kadar cesaret buldu. Sonra, bilet gişesine gidip sormayı başardı.

Biletlerle ilgilenen şık giyimli adam: «Tiyatronun müdürü mü, yoksa binanın müdürü mü?» diye sordu. Carrie'nin görünüşü onda oldukça iyi bir etki uyandırmıştı.

Carrie bu soruya şaşarak: «Bilmiyorum» dedi.

Adam: «Zaten binanın müdürünü bugün göremezsiniz» dedi. «Burada yok.» Carrie'nin şaşkın halini fark etmişti. «Müdürü niçin görmek istiyordunuz?» diye ekledi.

— «Bir iş bulmak için görmek istiyorum.»

— «Öyleyse, tiyatronun müdürünü görmeniz daha doğru olur. Yalnız, o da şimdi burada değil.»

Carrie, bu bilgiyi alınca biraz rahatlayarak: «Acaba ne zaman gelecek» diye sordu.

— «Eh, saat onbirle oniki arasında bulabilirsiniz. Saat ikiden sonra da buradadır.»

Carrie teşekkür edip çevik adımlarla dışarı çıktı. O giderken genç adam da parlak bilet kabinesinin yan pencerelerinden birinden onu seyretti. Kendi kendine: «Güzel kız» diye mırıldandı, kendisi için pek göğüs kabartıcı birtakım hayallere daldı.

Günün belli-başlı komedi topluluklarından biri Büyük Opera'da temsiller veriyordu. Burada Carrie tiyatronun müdürünü görmek istediğini söyledi. Bu adamın yetkileri hakkında pek az bilgisi olduğu gibi, kadroda bir boşluk varsa bunu doldurmak için New York'tan bir artist gönderileceğini de düşünemiyordu.

Bilet gişesindeki adam: «Müdürün odası yukarıda» dedi.

Müdürün odasında birkaç kişi vardı. İki kişi bir pencerenin yanına yayılıp oturmuştu, bir başkası da üzeri kapanıp açılabilen çalışma masasının başındaki adamla, yani müdürle konuşuyordu.

Carrie, sinirli sinirli çevresine bakındı, kalabalığın karşısına çıkmaktan korkmaya başladı. Pencerenin yanındaki o iki kişi daha şimdiden Carrie'yi dikkatle süzmeye başlamışlardı.

Müdür: «Bunu yapamam» diyordu. «Bay Frohman misafirlerin asla sahne arkasına alınmamasını şart koştu. Hayır, hayır!»

Carrie ürkek bir halde ayakta durup bekledi. Odada sandalye vardı ama, hiç kimse ona oturmasını söylememişti. Müdürün konuştuğu adam pek üzgün bir halde çıkıp gitti. O nur saçan adam da, sanki çok büyük önem taşıyorlarmış gibi, önündeki kâğıtlara dikkatle baktı.

— «Bu sabahki *Herald*'da Nat Goodwin için yazılanı gördün mü, Harris?»

Kendisine hitap edilen adam: «Hayır» dedi. «Ne olmuş?»

— «Dün gece Holley'de adam-akıllı başarı sağlamış. Bir kere baksan iyi olur.»

Harris masaya uzanıp gazeteyi aramaya koyuldu.

Müdür, besbelli Carrie'nin varlığını o ânda fark etmişti: «Nedir?» diye sordu. Kendisinden bedava bilet isteyeceğini sanmıştı.

Carrie o gün zaten pek az kalan cesaretini topladı. Kendisinin aceminin biri olduğunu hissetmişti; sanki mutlaka azar işitecekmiş gibi geliyordu. Bundan okadar emindi ki sadece öğüt almak istiyormuş gibi davranmaya karar verdi.

— «Bana sahnede nasıl iş bulabileceğimi söyler misiniz acaba?»

Zaten bu da meseleye değinmenin en uygun yoluydu. Carrie sandalyede oturan adama bir bakıma ilginç görünmüştü; soru soruşundaki sadelik, hali tavrı adamı büyülemişti. Odadaki öbür adamlar gibi o da gülümsedi ama, ötekilerin alayını gizlemek için de birazcık kendini zorladı. Pişkin bir tavırla Carrie'yi süzerek: «Bilmiyorum» dedi. «Sizin hiç sahne tecrübeniz var mı?»

Carrie: «Biraz» dedi. «Bir amatör oyununda rol aldım.» Adamın ilgisini devam ettirmek için biraz gösteriş yapması gerektiğini de düşünüyordu.

Adam, Carrie'yi olduğu kadar arkadaşlarını da etkileyebilmek için

ihtiyatlı bir tavır takınarak: «Hiç sahne eğitimi görmediniz mi?» diye sordu.

— «Hayır, efendim.»

Carrie karşısında dururken adam tembel tembel sandalyesine yaslandı: «Valla', bilmiyorum» dedi. «Sahneye çıkmak istemeniz neden ileri geliyor?»

Carrie adamın cüretine şaşmıştı ama, onun yılışık yılışık gülüşüne sadece bir gülümsemeyle karşılık verdi: «Hayatımı kazanmak zorundayım.»

— «Ya?» Müdür genç kadının derli toplu görünüşünden etkilenmiş, onunla belki de bir dostluk kurabileceğini tasarlamıştı. «İşte bu da sahneyi meslek seçmek için pek iyi bir sebep, değil mi? Yalnız, bu iş için Chicago pek de uygun bir yer değildir. Siz New York'ta olmalısınız. Orada daha çok imkân vardır. Burada işe başlayabilmeniz pek zor olur.»

Carrie içten bir gülüşle gülümsedi. Adama karşı, kendisine hiç değilse bukadarcık bir öğüt verdiği için minnet duymuştu.

Adam onun gülümseyişine daha başka bir anlam verdi. Genç kadının şöyle küçük bir flörte müsait olduğunu düşünmüştü Masasının yanından hemen bir iskemle çekti, odadaki iki erkek duymasın diye sesini alçaltarak: «Oturun» dedi.

O iki adam da birbirlerine bakıp göz kırptılar. Bir tanesi: «Eh, ben artık gideyim, Barney» dedi. «Öğleden sonra görüşürüz.»

Müdür: «Peki» dedi.

Odada kalan öbür adam da eline bir gazete alıp sanki okuyacakmış gibi bir tavır takındı.

Müdür, tatlı bir sesle: «Hangi rollerde oynamayı tercih edeceğinizi hiç düşündünüz mü?» diye sordu.

Carrie: «Yo, hayır» dedi. «Başlangıçta, ne olursa oynarım.»

— «Ya! Siz burada mı oturuyorsunuz?»

— «Evet, efendim.»

Müdür pek tatlı bir şekilde gülümsedi. Daha güven verici bir tavır takındı: «Hiç bir yere figüran olarak girmeyi denediniz mi?»

Carrie adamın davranışlarında pek gösterişli, yapma bir hava olduğunu sezmeye başlamıştı. «Hayır» dedi.

Müdür: «Tiyatro artisti olan kızların çoğu işe böyle başlarlar. Bu, tecrübe edinmek için iyi bir yoldur» dedi. Genç kadına dostça, kandırıcı bir tavırla bakıyordu.

Carrie: «Ben bunu bilmiyordum» dedi.

Müdür: «Biraz zordur ama, daima bir başarı umudu vardır» dedi. Sonra, sanki birdenbire hatırlamış gibi saatini çıkarıp baktı. «Saat

ikide bir sözüm var. Şimdi de yemek yemeye gitmek zorundayım. Acaba gelip benimle yemek yer miydiniz? Orada rahatça konuşabiliriz.»

Carrie birden adamın amacını anlayarak: «Yo, hayır» dedi. «Benim de bir yere sözüm var.»

Adam, biraz acele ettiğini, kızın da gitmek üzere olduğunu anlayarak: «Çok yazık!» dedi. «Daha sonra gelin öyleyse. Belki bir şey bulurum.»

Carrie, biraz da korkuyla: «Teşekkür ederim» dedi, dışarı çıktı.

Öbür adam müdürün oynadığı oyunun tamamını, bütün ayrıntılarını fark etmemişti. «Güzel bir kadındı, değil mi?» dedi.

Müdür, oyunu kaybettiği için somurtarak: «Evet, bir bakıma öyle» dedi. «Ama, hiçbir zaman aktris olamaz, figüranlıkta kalır.»

Bu küçük tecrübe az kalsın Carrie'nin Chicago Operası müdürüne gitme isteğini öldürecekti ama, bir süre sonra gene de gitmeye karar verdi. Bu adam biraz daha aklı başında biriydi. Tiyatroda hiçbir boş yer olmadığını hemen söyledi, Carrie'nin iş aramasının da akılsızlık olduğunu belirtti.

— Chicago tiyatroya başlanacak yer değildir» dedi. «Siz New York' ta olmalıydınız.»

Carrie gene de direndi. Bu sefer de Mc Vickar Tiyatrosu'na gitti. Orada kimseyi bulamadı. *Eski Ev* piyesi oynanıyordu ama, başvurması gerektiği bildirilen kimse o gün yoktu.

Bu küçük araştırmalar Carrie'yi saat dörde kadar oyaladı. Artık, eve dönecek derecede yorgundu. Yoluna devam edip birkaç yere daha uğraması gerektiğini düşünüyordu ama, o âna kadar elde ettiği sonuçlar maneviyat kırıcı olmuştu. Tramvaya bindi, üç çeyrek saat içinde Ogden Meydanı'na vardı. Oraya gelince, postaneye uğramaya karar verdi. Hurstwood'un mektuplarını alıyordu.

Kutuda cumartesi günü yazılmış bir mektup vardı. Karmakarışık duygular içinde, hızla mektubu açıp okudu. Mektupta öylesine sıcak bir ifade vardı, Hurstwood onun kendisiyle buluşmak istemeyişinden, susmasından öyle acı acı yakınıyordu ki adamcağıza biraz da acıdı. Hurstwood'un onu sevdiği pek belliydi. Evli olmasına rağmen bunu istemesi, böyle bir işe kalkışması onun için kimbilir ne zor olmuştu! Carrie bu mektuba karşılık vermesi gerektiğini düşündü. Mektup yazıp onun evli olduğunu bildiğini, kendisini aldatmasına da pek üzüldüğünü belirtmeyi kararlaştırdı. Aralarında her şeyin bittiğini de bildirecekti.

Odasına gelir gelmez bu işe koyuldu. Düşüncelerini yazıya dökmek birhayli zamanını aldı. Mektubunun bir yerinde şöyle diyordu:

«Seninle niçin buluşmak istemediğimi açıklamama ihtiyaç yok. Beni nasıl böyle aldatabildin? Bundan sonra seninle ilgileneceğimi düşüne-

mezsin sanırım. Bu durumda asla olamaz! Ah, nasıl böyle davranabildin! Beni düşünebileceğinden çok daha fazla üzdün. İnşallah bana olan tutkundan çabuk kurtulursun. Bir daha buluşmayalım. Allahaısmarladık.»

Ertesi sabah mektubu aldı, isteksiz isteksiz, götürüp köşedeki posta kutusuna attı. Bu yaptığının doğru olup olmadığına hâlâ karar verememişti.

Büyük mağazaların ölü mevsimiydi. Öyleyken, gene de derli-toplu görünüşü sayesinde, iş arayan öbür kadınlardan daha çok ilgi görüyordu. Gittiği yerlerde hep alışık olduğu soruları soruyorlardı:

— «Ne iş yapabilirsiniz? Daha önce perakende mal satan mağazalarda çalıştınız mı? Tecrübeniz var mı?»

Fair, See ve Ortakları'nda da, daha başka yerlerde de durum aşağıyukarı aynıydı. Ölü mevsime girilmişti, daha sonra gelebilirse belki de onu işe alabileceklerdi.

Akşam vakti yorgun, umutsuz bir halde eve dönünce Drouet'nin eve uğramış olduğunu anladı. Şemsiyesiyle ince pardösüsü gitmişti. Carrie başka şeylerin de eksikliğini sezinlemişti ama, emin değildi. Her şey alınmamıştı.

Demek Drouet'nin gidişi gerçekleşiyordu. Şimdi Carrie ne yapacaktı? Hiç şüphesiz biriki güne kadar gene o eski durumuna düşecekti. Alışkın olduğu şekilde ellerini bir araya getirdi, parmaklarını birbirine sıkı sıkı bastırdı. Gözlerinde iri damlalar birikmiş, yanaklarından aşağı dökülmeye başlamıştı. Yalnızdı, hem de pek yapayalnızdı!

Drouet gerçekten eve uğramıştı ama, gelişinin nedeni Carrie'nin düşündüğünden çok daha başkaydı. Onu evde bulacağını ummuştu. Sözde eşyasını toplamaya geldiğini söyleyecekti, gerçekten de toplamaya başlayacaktı ama, evden çıkıp gitmeden önce Carrie ile uzlaşmayı da sağlayacaktı. Bu yüzden, eve gelip de Carrie'yi bulamayınca hayal kırıklığına uğramıştı. O yakınlarda bir yere gitmiş olacağını, çabuk döneceğini umarak oyalanmıştı. Merdivenlerden ayak seslerini duyabilmek için de kulağı hep kirişteydi. Carrie gelirse, kendisinin biraz önce gelmiş olduğunu, eşyasını toplarken rahatsız edildiğini anlatmak ister gibi bir tavır takınacaktı. Sonra da elbiselerine ihtiyacı olduğunu belirtecek, durumu öğrenmeye bakacaktı.

Okadar çok beklediği halde Carrie dönmemişti. Onun her ân eve dönebileceğini göz önünde bulundurarak, dolapların başında gezinmekten vaz geçip, pencerenin önünde bekledi, sonra da salıncaklı sandalyeye geçip dinlenmeye koyuldu. Carrie hâlâ görünürlerde yoktu. Huzuru kaçmaya başlamıştı. Bir puro yaktı, sonra odada gezindi. Pencereden dışarı baktı, gökyüzünde bulutların toplanmaya başladığını gördü. Saat üçte bir yere sözü olduğunu hatırlamıştı. Bekle-

menin faydasız olacağını düşünmeye başladı. Şemsiyesini, pardösüsünü aldı. Bunları nasıl olsa götürecekti. Belki de bu Carrie'yi korkutur diye de umuyordu. Ertesi gün de geride kalanları almaya gelecekti. Durumu o zaman öğrenebilirdi.

Gitmeye hazırlanırken Carrie'yi özlemiş olduğunu anladı, buna gerçekten üzüldü. Duvarda Carrie'nin bir resmi vardı, ona ilk aldığı ceketle çekilmiş resmi. Yüzünde Drouet'nin son zamanlarda gördüğünden çok daha mutlu bir ifade vardı. Bu resim Drouet'ye pek dokunmuştu. Resme dikkatli dikkatli baktı, ki böyle şeyler yapmak onun pek âdeti değildi. Sanki Carrie gerçekten karşısındaymış gibi: «Bana bu yaptıkların doğru değildi, Cad» dedi.

Sonra kapıya gitti, çevresine dikkatli dikkatli bakındı, dışarı çıktı.

XXVII

SULAR BİZİ SARINCA BİR YILDIZA UZANIRIZ

HURSTWOOD Carrie'nin mektubunu, avukatlardan gelen karar bildirisini okuduktan sonra, sıkıntılı sokaklarda dolaşmasını bitirip yazıhanesine dönünce almıştı. Zarfın üzerindeki el yazısını görünce birdenbire heyecanlandı, hemen zarfı yırtıp açtı. «Demek ki beni seviyor!» diye düşündü. «Yoksa, bana mektup falan yazmazdı.»

Mektubun havası onu birkaç dakika üzdü ama, bu da çabuk geçti. Gene: «Benimle ilgilenmeseydi hiç mektup yazmazdı» diye düşündü. Benliğini saran üzüntüye karşı tek kaynak buydu. Mektubun kelimelerinden pek az anlam çıkarabilmişti ama, havası ona pek alışık olduğu bir şey gibi geliyordu.

Hurstwood'un açıkça belirtilmiş bir suçlamadan böyle rahatlamasında, acıklı değilse bile, pek insanca bir taraf vardı. Bunca zaman kendi kendisiyle yetinen bu adam şimdi huzuru kendinde değil, dışarıda arıyordu, hem de ne çeşit bir kaynakta! Ah, sevginin o esrarlı bağları! Hepimizi nasıl da bağlarlar!

Hurstwood'un yanaklarına renk geldi. Bir ân için avukatların mektubunu da unuttu. Carrie'ye bir sahip olabilse, belki bütün bu karışıklıktan kendini kurtarabilecekti, belki de bunun bir önemi kalmayacaktı. Tek Carrie'yi kaybetmesin de, karısı ne yaparsa yapsındı.

Ayağa kalktı, kalbinin o sevimli sahibesiyle birlikte sürdüreceği hayatın hayalini kurarak gezinmeye başladı. Çok geçmeden gene o eski düşünceler yeniden kafasını doldurdu, hem de ne acı bir şekilde! Ertesi günü, boşanma davasını düşündü. Daha bir şey yapmamıştı, işte

gün de geçip gitmek üzereydi. Saat beşe çeyrek vardı. Beşte avukatlar evlerine dönmüş olacaklardı. Yalnız, gene de ertesi gün öğleye kadar vakti vardı. Bunları düşünürken son onbeş dakika da geçmiş, saat beş olmuştu. Bunun üzerine, adamlarla o gün buluşmayı aklından çıkarıp Carrie'ye döndü.

Adamın kendini haklı çıkarmaya çalışmadığı görülüyor. Bununla kendini yormuyordu. Onun bütün düşüncesi Carrie'yi kandırabilmekti. Bunda hiçbir kötülük yoktu. Onu çok seviyordu. İkisinin ortak mutluluğu buna bağlıydı. Ah, şu Drouet bir uzaklaşıp gidebilseydi!

Sevinçle bunları düşünürken sabaha temiz iç çamaşırı istediğini hatırladı. Yarım düzine de kravat alıp Palmer House'a gitti. Kapıdan içeri girerken, Drouet'nin, elinde bir anahtarla, merdivenden yukarı çıktığını görür gibi oldu. Besbelli ki, Drouet değildi bu. Sonra belki de bir süre için yer değiştirmiş olabileceklerini düşündü. Doğruca otelin yazıhanesine gitti. Kâtibe: «Bay Drouet burada mı kalıyor?» diye sordu.

Kâtip kayıt listesini karıştırarak: «Galiba öyle» dedi. «Evet.»

Hurstwood: «Ya, öyle mi!» diye haykırdı. Sonra, şaşırmasını gizlemeye çalışarak: «Yalnız mı?» diye sordu.

Kâtip: «Evet» dedi.

Hurstwood döndü, duygularını daha iyi gizleyebilmek için dudaklarını kıstı. «Bu nasıl oluyor?» diye düşündü. «Kavga ettiler!»

Neşelenerek odasına gitti, çamaşır değişti. Bunu yaparken de Carrie'nin yalnız olup olmadığını, başka bir yana gitmişse bunu öğrenmesi gerektiğini düşünüyordu. «Ne yapacağımı biliyorum» diyordu. «Kapıya gidip Drouet'nin evde olup olmadığını sorarım. Bu da Drouet'nin orada kalıp kalmadığını, ya da Carrie'nin nerede bulunduğunu öğrenmeme yardım eder.»

Bunu düşünürken ner'deyse bir gövde gösterisine girişecek kadar heyecanlanmıştı. Hemen yemekten sonra gitmeyi kararlaştırdı.

Saat altıda odasından çıktı. Drouet görünürde mi değil mi diye dikkatle bakındı, sonra hemen yemeye gitti. Bir ân önce harekete geçmeye bakıyordu; bu yüzden, pek bir şey yiyemedi. Yola çıkmadan önce Drouet'nin nerede bulunduğunu öğrenmenin doğru bir iş olacağını düşünerek oteline döndü.

Kâtibe: «Bay Drouet dışarı çıktı mı?» diye sordu.

Kâtip: «Hayır» dedi. «Odasında. Bir kart göndermek ister misiniz?»

Hurstwood: «Hayır, ben sonra ararım» dedi, dışarı çıktı.

Bir Madison tramvayına bindi, doğruca Ogden Meydanı'na gitti. Bu sefer korkusuzca kapıya doğru yürüdü. Kapıyı hizmetçi açtı.

Hurstwood, yumuşak bir sesle: «Bay Drouet evde mi?» diye sordu.

Hizmetçi kız: «Seyahate çıktı» dedi. Bunu Carrie Bn. Hale'e söylerken duymuştu.

— «Bayan Drouet evde mi?»

— «Hayır, tiyatroya gitti.»

Hurstwood eni-konu şaşırarak: «Ya, öyle mi?» dedi. Sonra da, sanki üzerine büyük bir yük çökmüş gibi: «Hangi tiyatroya gittiğini biliyor musunuz?» diye sordu.

Gerçekte Carrie'nin nerede olduğundan hizmetçi kızın haberi bile yoktu ama, Hurstwood'dan hoşlanmadığından, onun başını derde sokmak için: «Evet» dedi. «Hooley Tiyatrosu'na gitti.»

Hurstwood: «Teşekkür ederim» dedi, şapkasını hafifçe yana eğerek çıkıp gitti.

— «Hooley Tiyatrosu'na bir bakarım» diye düşündü ama, bunu yapmadı. Şehrin ortasına varmadan bütün meseleyi baştan aşağı bir kere daha düşündü, tiyatroya gitmesinin faydasız olacağında karar kıldı. Carrie'yi görmeyi çok istediği halde, onun oraya mutlaka birisiyle gitmiş olacağını biliyor, orada yalvarmalarıyla can sıkmak istemiyordu. Belki daha sonra, diyelim sabaha, bunu yapabilirdi. Hayır, sabaha da önünde avukat meselesi vardı.

Bu küçük olay Hurstwood'un düzelen maneviyatında pişmiş aşa katılan soğuk su etkisini yaratmıştı. Çok geçmeden gene kara kara düşünmeye koyulmuştu. Biraz rahatlamak umuduyla, birahaneye gitti. Birsürü adam konuşmalarıyla orayı canlandırmıştı. Salonun arka tarafında Cook Bölgesi'nin siyasetçilerinden bir topluluk, kiraz ağacından yuvarlak bir masanın çevresinde toplanmış, konuşuyorlardı. Biralay neşeli genç de, tiyatroya gitmeden önce, içki tezgâhının önünde konuşuyorlardı. Tezgâhın bir ucunda kırmızı burunlu, eski, yüksek şapkalı kılıksız bir adam da, tek başına, sessiz-sedasız birasını yudumluyordu. Hurstwood, siyaset adamlarına başıyla selâm verdikten sonra, yazıhanesine geçti.

Saat ona doğru dostlarından biri, Frank L. Taintor adında sporcu, yarış meraklısı bir adam, birahaneye geldi, Hurstwood'un yazıhanesinde yalnız olduğunu görünce kapıya dayandı.

— «Merhaba, George!» diye bağırdı.

Hurstwood, onu görünce birazcık rahatlayarak: «Nasılsın, Frank?» dedi. Küçük odadaki sandalyelerden birini işaret ederek: «Otursan-a» diye mırıldandı.

Frank Taintor: «Nen var senin, George?» diye sordu, «yüzün pek asık. İpin ucunu kaçırmadın ya?»

— «Bu gece kendimi pek iyi hissetmiyorum. Geçen gün biraz soğuk almışım da.»

Frank Taintor: «Bir viski iç, George» dedi. «Bunu senin bilmen gerek.»

Hurstwood gülümsedi. Onlar konuşurlarken Hurstwood'un arkadaşlarından birkaçı daha geldi. Saat onbiri geçtikten sonra da aktörler sökün ettiler. Aralarında çok tanınmışlar da vardı.

İşte böyle, Amerikan meyhanelerinde pek âdet olan gelişi-güzel toplumsal tartışmalar başlamıştı. Üzerlerinde bol yaldız bulunanlar bunları atmak için her türlü çareye başvuracaklardı. Hurstwood'un bir tutkusu varsa bu da ancak ünlü kişilere karşıydı. Kendini ancak onların arasında bulunmaya lâyık görüyordu. Dalkavukluk edemeyecek kadar gururluydu; orada bulunanların kendisini hoş karşılamadıklarını görünce de durumunu anlayamayacak derecede akılsız da değildi. Şimdiki gibi, çevresindekilerin onu bir arkadaş saydıkları, onlarla aynı seviyede olduğu zamanlar da pek sevinirdi. İşte Hurstwood içki içmek isterse böyle zamanlarda «bir şeyler alırdı». Bağlar yeterince sıkılaşınca da arkadaşlarıyla kadeh kadeh içer, sanki kendisi de bir müşteriymiş gibi içki parasını ödeme sırasını gözlerdi. Sarhoşluğa yakın bir çakır-keyif olmayı da ancak şimdiki gibi çevresindekiler onun eşidi oldukları zaman gevezelik eden ünlü kişilerden biri havasına bürününce göze alabilirdi. Bu gece de, çok huzursuz olduğu için, arkadaş bulmak onu biraz rahatlatmıştı. Tanınmış kimseler de toplandıkları için, bir süre dertlerini bir yana bırakıp, onlarla birlikte eğlenmeye baktı.

Çok geçmeden içkinin etkisi kendini belli etmeye başlamıştı. Bu şartlar altında genellikle Amerikalı erkeklerin konuşmalarının büyük bir kısmını meydana getiren açık-saçık hikâyelerin anlatılmasına geçilmişti.

Saat oniki oldu. Kapanma saati gelmiş, müşteriler meyhaneden ayrılmaya başlamışlardı. Hurstwood arkadaşlarıyla pek samimî bir şekilde tokalaştı. Pek kızarmıştı. İçkililiğin öyle bir devresine gelmişti ki, aklı başındaysa da, hayal gücü pek kuvvetlenmişti. Sanki dertleri hiç de öyle ciddî dertler değilmiş gibi görünüyordu. Yazıhanesine dönüp, barmenlerin, veznedarın gitmelerini beklemek üzere, hesapları gözden geçirmeye koyuldu.

Herkes gittikten sonra, her şeyin güzelce yerli yerine kaldırılıp kaldırılmadığını araştırmak müdürün âdeti olduğu kadar, göreviydi de. Ancak, bankalar kapandıktan sonra alınan para orada kalırdı, bu parayı da veznedar kasaya kaldırırdı. Kasanın şifresini yalnız birahanenin sahipleriyle veznedar biliyorlardı. Gene de Huurstwood, kasanın güzelce kapatılıp kapatılmadığını anlamak için, her gece bir kere kasayla çekmeleri şöyle bir yoklardı. Sonra da kendi odasının kapısını kapatıp kasanın altındaki emniyet lambasını yakar, ondan sonra da birahaneden ayrılırdı.

Bunca zamandır gözüne hiçbir düzensizlik ilişmemişti. Bu gece ise, kendi masasını kapadıktan sonra, gelip kasayı şöyle bir yokladı. Niyeti kapıyı kuvvetlice bir çekmekti. Bir de baktı, kasanın kapısı açılıvermişti! Buna biraz şaştı. Kasanın içine bakınca para gözlerinin hiç de emniyette olmadıklarını gördü. İlk aklına gelen şey, gözleri inceleyip kapıyı kapamak oldu. «Yarın bu meseleyi Mayhew ile bir görüşmeli» diye düşündü.

Mayhew'nun, yarını saat önce giderken, kapının tokmağını çevirip kilidin yerine oturmasını beklemediği anlaşılıyordu. Daha önce hiç böyle bir hata yapmamıştı. Ne var ki bu gece o da başka şeyler düşünüyordu. Kendisine ait bir işle ilgili bir meseleyi halletmeye çalışıyordu.

Hurstwood, paraların bulunduğu gözleri çekerek: «Şuraya bir bakayım» diye düşündü. Oraya neden bakmak istediğini bilmiyordu. Bu, başka zaman hiç yapılmayacak bir işgüzarlıktı.

Gözleri karıştırırken, bankalardaki gibi binlik desteler halinde paralar gözüne çarptı. Bu destelerde nekadar para bulunduğunu bilemiyordu ama, onları seyretmek için şöyle bir durdu. Sonra ikinci gözü çekti. Bunda da o gün kazanılan para duruyordu. İçinden: «Fitzgerald'la Moy'un bu şekilde para bıraktıklarını hiç bilmiyordum» dedi. «Unutmuş olacaklar.» Öbür göze de baktı, gene duraladı. Kulağının dibinde bir ses: «Say şunları» dedi.

Kutuların ilkine elini daldırdı, dağınık paraları bırakıp deste halinde olanları yukarı kaldırdı. Bunlar binlik desteler haline getirilmiş elli dolarlık, yüz dolarlık kâğıt paralardı. On tane kadar deste saydığını tahmin ediyordu. İçinden: «Niye kasayı kapamıyorum?» diye söylendi. «Beni burada durmaya zorlayan nedir?» Karşılık olarak kulağına pek garip sözler geldi: «Sen hiç onbin doları bir arada gördün mü?»

Yo, hiç böyle bir şey görmediğini hatırladı. Bütün parasını yavaş yavaş biriktirmişti, şimdi de elindeki paraya karısı sahip çıkmıştı. Servetinin tutarı kırkbini geçerdi ama, bunu karısı alacaktı.

Bunları düşünürken tasalanmıştı. Sonra gözleri itti, kasanın kapısını kapadı, eli kapının tokmağında duruyordu. Tokmak kapıyı güzelce kilitleyecek, hırslara, isteklere böylece gem vurulacaktı. Ne var ki Hurstwood gene de duruyordu. En sonunda, pencerelerin önüne gitti, perdeleri çekti. Sonra, biraz önce kilitlediği kapıyı kurcaladı. Onu böyle şüphelendiren neydi acaba? Niye böyle sessiz-sedasız davranmak istiyordu? Sanki kolunu dayayıp düşünmek istiyormuş gibi tezgâhın ucuna geldi, durdu. Sonra gitti odasının kapısını açtı, elektriği yaktı. Masasını da açtı, başına geçip oturdu ama, ancak garip şeyler düşünmek için.

Bir ses: «Kasa açık» diyordu. Şöyle bir dokunmak yeter. Kilit yerine iyice oturtulmamış.»

Hurstwood karmakarışık düşünceler içinde bocaladı. Şimdi günün bütün karışıklıkları yeniden aklına gelmişti. Aynı zamanda buna bir çare bulunabileceğini de hatırlamıştı. Şu paralar sağlayacaktı bunu... Şu paralara, bir de Carrie'ye sahip olursa... Kalktı, gözlerini yere dikerek, kımıldamadan durdu.

İçindeki ses: «Ne dersin?» diye sordu. Hurstwood buna karşılık olarak elini yavaşça yukarı kaldırdı, başını kaşıdı.

Körü körüne böyle bir serüvene atılacak kadar budala değildi anıa, şimdi durumu bir tuhaftı. Damarlarında şarap vardı. Şarap damarlarından beynine geçmiş, durumu daha cazip göstermişti. Aynı zamanda onbin doların ne gibi imkânlar yaratabileceğini de hatırlamıştı. Bu parayla eline büyük fırsatlar geçebileceğini düşünüyordu. Carrie'yi alabilirdi. A, evet, alabilirdi! Karısını başından defedebilirdi. Şu mektup meselesi de yarın sabah halledilmeliydi. Buna karşılık vermesine ihtiyaç kalmayacaktı. Gene kasanın önüne geldi, elini tokmağın üzerine koydu. Sonra kapıyı çekti, açtı, para dolu gözü iyice dışarı çekti.

Göz bir kere dışarı çıkıp da paralar gözlerinin önüne gelince artık bunları bırakmayı düşünmek de budalalık olurdu. Elbette öyle! Eh, bu para sayesinde Carrie ile yıllarca sakin bir hayat sürebilirdi.

A, neydi bu? Ömründe ilk defa sanki sert bir el omzunu yakalamış gibi tedirgin olmuştu. Korkuyla çevresine bakındı. Görünürde kimsecikler yoktu. Çıt bile çıkmıyordu. Birisi kaldırımda ayaklarını sürüye sürüye yürüyordu. Kutuyu, parayı aldı, yeniden kasaya yerleştirdi. Sonra kapıyı yarı yarıya kapadı.

Sağduyuları hiç rahatsız olmayan kimseler için iradesi daha zayıf, görevle istek arasında bocalayanlar hiç de takdir edilecek insanlar değildirler. O hortlamış saatin kolayca duyulur bir şekilde «Yapacaksın, yapmayacaksın, yapacaksın, yapmayacaksın» diye tik-taklayışını hiç duymamış olanlar bir fikir yürütecek durumda değildirler. Böyle bir zihin çekişmesine ancak duygulu, pek düzgün yaradılışlı kimselerde rastlanmaz. İnsanlığın en kaba-saba örneği bile ihtirasla kötü yola sürüklenince, içindeki bir doğruluk duygusu uyanır. Bu duygu onun kötülüğe olan eğilimiyle aynı kuvvettedir. Bunun doğruyu bilmek sayılamayacağını hatırlamalıyız, çünkü hayvanları kötü bir iş yapmaktan alıkoyan şeyde iyiyi kötüden ayırdetme bulunduğu düşünülemez. İnsanlar bilgiyle yola gelmeden önce, içgüdüyle yönetilirler. Suçluyu çağıran içgüdüdür. İyice gelişmiş mantığın bulunmadığı yerde suçluya tehlikeyi sezdiren, suç işlemek korkusunu veren hep içgüdüdür.

Her ilk serüvende, ondan sonra da denenmemiş bir kötülükte zihin bocalar. İç dünyalarında böyle bir serüven yaşamamış olanlar için

aşağıdaki satırlar, bir sırrın açığa vurulması özelliğini taşıdıkları için, ilgi uyandıracaktır.

Hurstwood parayı yerine koyunca içi rahatladı, rahatlayınca da yeniden cesaret buldu. Onu hiç kimse görmemişti. Yapayalnızdı. Ne yapmak istediğini kimse bilemezdi. Bu işi kendi kendine halledebilirdi.

Akşamın çakır-keyifliği daha geçmemişti. Alnı ıslaktı, o bilinmez korkuyla elleri de bir kere titremişti ama, hâlâ içkinin verdiği sıcaklıkla yanıyordu. Zamanın geçtiğini fark etmemişti bile. Gözleri hep para yığınında, aklından hep ne yapması gerektiğini geçirerek, durumunu bir kere daha inceledi. Yazıhanesine doğru yürüdü, sonra kapıya gitti, daha sonra gene kasanın başına geçti. Elini tokmağa götürüp kasayı açtı. İşte paralar oradaydı! Sadece bakmaktan paraya bir zarar gelmezdi ya!

Gene kasanın gözünü çekti, paraları aldı. Paralar öyle yumuşacık, öyle dolgun, öyle kolay taşınacak şeylerdi ki! Nekadar az yer tutuyorlardı! Almaya karar verdi. Evet, alacaktı. Cebine koyacaktı. Sonra, paraların cebine girmeyeceğini anladı. Çevresine bakındı. El çantası... Elbette ya, el çantası vardı. Paranın hepsi bu çantaya girebilirdi. Hem kimse de bir şey düşünemezdi. Yazıhanesine girdi, çantayı köşedeki raftan aldı, masasının üzerine koydu. Gene kasanın yanına gitti. Nedense, parayı çantaya büyük odada doldurmak istememişti.

Önce deste halindeki paraları getirdi, sonra o günün kazancı olan dağınık paraları aldı. Hepsini alacaktı. Boş gözleri yerlerine götürdü, demir kapıyı da hemen kapamak üzereyken duraladı, düşünceye daldı.

Bu şartlar altında zihnin bocalaması açıklanması imkânsız bir haldir ama, gerçekten doğrudur. Hurstwood bir türlü kesin bir karar verip ona göre davranmayı başaramıyordu. Bunun üzerinde düşünüp taşınmak, bunun en iyi davranış olup olmadığına karar vermek istiyordu. Carrie'ye karşı öyle büyük bir istek duyuyordu ki, kendi işleri de öylesine karmakarışık olmuştu ki hiç durmadan bunun en iyi çare olduğunu düşünüyordu ama, gene de duralıyordu. Bundan ona ne gibi bir kötülük gelebileceğini kestiremiyordu. Nekadar zaman sonra pişman olacağını tahmin ediyordu. Durumun gerçek ahlâkî yönünü bir kere bile aklına getirememişti, bu durumda hiç de getireceği yoktu.

Bütün parayı el çantasına yerleştirdikten sonra duygularında birdenbire büyük bir değişiklik oldu. Bunu yapmayacaktı... hayır, yapmayacaktı. Bir kere, olayın yaratacağı rezaleti düşünmeliydi. Polis! Mutlaka peşine polis düşecekti. O da kaçmak zorunda kalacaktı. Nereye? Of yarabbi, adaletten kaçmanın yaratacağı o dehşet yok mu! İki gözü çekti, bütün parayı yeniden gözlere doldurdu. Heyecanla ne yaptığının farkına varmamış, paraları yanlış gözlere koymuştu. Kasanın kapısını iterken, yanlışını fark etti, kapıyı geri çekti. İki göz yanlış

yerlere konulmuştu. Gözleri çıkardı, yerlerine yerleştirdi. Artık korkusu geçmişti. Niye korksundu?

Paralar elindeyken kapının kilidi şakırdadı. Kapı kendiliğinden kilitlenmişti. O mu yapmıştı bunu? Kapının tokmağına yapıştı, hızla çekti. Kapanmıştı. Eyvahlar olsun! ne duruma düşmüştü şimdi?

Kasanın iyice kapandığını anlayınca, alnından ter boşandı, tir-tir titredi. Çevresine bakınıp bir ânda karar verdi. Artık geçirilecek vakit yoktu.

— «Parayı kasanın üstüne koyup gidersem kimin çıkardığını anlarlar» dedi. «Buradan en son çıkan benim. Hem, başka şeyler de olabilir.» Birdenbire harekete geldi. «Bur'dan çıkıp gitmeliyim» diye düşündü.

Telâşla odasına gitti. Pardösüsünü, şapkasını aldı, masasını kilitledi, çantayı kavradı. Sonra, bir tek ışığı açık bırakıp, ötekilerin hepsini söndürdü. Her zamanki güven dolu havasını takınmaya çalıştı ama, bu da hemen hemen kaybolmuştu. Pişman olmaya başlamıştı.

— «Keşke yapmasaydım!» diye söylendi. «Hata ettim!»

Ağır ağır sokakta yürümeye koyuldu. Bu arada, kapıları yokladığını bildiği bir gece bekçisine rastlayıp adamı selâmladı. Şehirden uzaklaşmalıydı, hem de çarçabuk!

— «Acaba trenlerin saatleri nedir?» diye düşündü.

Hemen saatini çıkarıp baktı. Bir buçuğa geliyordu.

Şehirlerarası telefonu bulunan bir eczaneye girdi. Burası tanınmış bir yerdi, içinde de ilk yapılan özel telefon kabinlerinden biri vardı. Nöbetçi tezgâhtara: «Bir dakikacık telefonunuzu kullanmak istiyorum» dedi.

Adam başını salladı.

Hurstwood, rehberden Michigan santralının numarasını bulduktan sonra santrala: «Bana 1643'ü bağlayın» dedi. Çok geçmeden de bilet gişesindeki memuru buldu.

— «Buradan Detroit'e kaçta tren var?» diye sordu.

Adam tren saatlerini bildirdi.

— «Bu gece başka tren yok mu?»

— «Yataklı yok... Yo, var, var! Saat üçte kalkan bir posta treni var.»

Hurstwood: «Peki» dedi. «Bu tren Detroit'e kaçta varır?»

Oraya gidip ırmaktan karşıya, Kanada'ya bir varabilse oradan rahat rahat Montreal'e gidebileceğini düşünüyordu. Trenin öğleye doğru Detroit'e varacağını öğrenince biraz rahatladı.

— «Mayhew kasayı sabah dokuzdan önce açmaz» diye düşündü. «Peşime ancak öğleden sonra düşebilirler.»

Sonra Carrie'yi düşündü. Onu yanına alacaksa çabuk davranmalıy-

dı. Evet, Carrie de onunla gelmeliydi. Hemen oracıkta gördüğü bir arabaya atladı. Sert bir sesle: «Ogden Meydanı'na» dedi. «Çabuk gidersen sana ayrıca bir dolar daha veririm.»

Arabacı atını kamçıladı. Hayvanı sözde dört-nala koşturuyordu ama, araba gene de epey hızlı gidiyordu. Yolda Hurstwood ne yapacağını kararlaştırdı. Eve varınca merdivenleri hızla çıktı. Hizmetçiyi uyandırmak için hızlı hızlı zili çaldı.

— «Bayan Drouet evde mi?» diye sordu.

Hizmetçi kız şaşırmıştı. «Evet» dedi.

— «Ona hemen giyinip kapıya gelmesini söyle. Kocası yaralandı, hastanede yatıyor, kendisini görmek istiyor.»

Hizmetçi kız, onun yorgun, üzgün halinden sözlerinin doğruluğuna inanarak telâşla yukarı fırladı.

Carrie gaz lambasını yakıp giyeceklerini ararken: «Ne var?» diye sordu.

— «Bay Drouet yaralanmış, hastanedeymiş. Sizi görmek istiyormuş. Araba aşağıda.»

Carrie çarçabuk giyindi, çok geçmeden aşağıya indi, lüzumlu eşya dışında her şeyi unutmuştu.

Hurstwood telâşla: «Drouet yaralandı» dedi. «Seni görmek istiyor. Çabuk gel!»

Carrie öyle şaşırmıştı ki hikâyeye inanıverdi.

Hurstwood: «Arabaya bin» dedi, ona yardım ettikten sonra kendisi de arabaya atladı.

Arabacı atı geri çevirmeye başlamıştı.

Hurstwood kalktı, arabacıya öyle alçak bir sesle: «Michigan Merkez İstasyonuna çek» dedi ki Carrie duymadı. «Elinden geldiği kadar hızlı gideceksin.»

XXVIII

BİR YOLCU, BİR KANUN KAÇAĞI: TUTUKLANAN RUH

ARABA daha bir sokak öteye gitmeden Carrie iyice yerleşmiş, gece ayazıyla uykusu açılmıştı.

— «Drouet'nin nesi var? Yarası çok mu ağır?» diye sordu.

Hurstwood, üzgün bir tavırla: «Pek ciddî birşey değil» dedi. Kendi durumu onu pek fazla üzüyordu, şimdi Carrie de yanında olduğuna göre sadece kanundan selâmetle uzaklaşmak istiyordu. Onun için, o sırada,

tasarladığını açığa vuracak sözler söylemeden bir şey konuşacak halde değildi.

Carrie onunla arasında halledilmesi gereken bir mesele bulunduğunu unutmamıştı ama, şimdi şu sıkıntı içinde bunu bir yana bırakmıştı. Tek önemli olan bu garip yolculuğu bir ân önce sona erdirmekti.

— «Drouet ner'de?»

Hurstwood: «Ta Güney Kesimi'nde» dedi. «Trenle gitmek zorundayız. En kısa yol bu.»

Carrie bir şey demedi. At dört-nala gidiyordu. Şehrin geceki garip hali Carrie'nin dikkatini çekmişti. Sıra sıra dizilmiş uzun lambalara baktı. Karanlık, sessiz evleri inceledi.

— «Nasıl yaralanmış?» diye sordu. Drouet'nin yaralarının derecesini öğrenmek istemişti. Hurstwood da bunu anladı. Gerektiğinden aşırı yalan söylemek istemiyordu ama, tehlikeden uzaklaşıncaya kadar da sert bir tepkiyle karşılaşmamalıydı.

— «Kesin olarak bilmiyorum» dedi. «Yalnız, beni aradılar, gidip seni getirmemi söylediler. Telâşlanacak bir şey olmadığını da belirttiler ama, seni mutlaka oraya götürmem gerektiğini de ısrarla tekrarladılar.»

Adamın ciddî hali Carrie'yi inandırmıştı. Merak içinde sustu.

Hurstwood saatine bakıp arabacıyı acele etmeye zorladı. Böylesine nazik durumda olan bir kimseden beklenmeyecek kadar sakin sayılırdı. Trene yetişip sessiz sedasız çekip gitmekten başka bir şey düşünmüyordu. Carrie pek uysal duruyordu. Hurstwood kendi kendini tebrik etti.

Biraz sonra istasyona vardılar. Hurstwood, Carrie'nin arabadan inmesine yardım ettikten sonra, arabacının eline beş dolar sıkıştırdı, telâşla yürüdü. Bekleme odasına geldikleri zaman Carrie'ye: «Sen burada bekle, ben gidip biletleri alayım» dedi. Gişedeki memura da: «Detroit trenine daha vakit var mı?» diye sordu.

Adam: «Dört dakikanız var» dedi.

Hurstwood, elinden geldiği kadar ihtiyatlı davranarak, iki bilet aldı. Telâşla geri dönünce, Carrie: «Yolumuz çok uzun mu?» diye sordu.

Hurstwood: «Pek uzun değil» dedi. «Trene hemen binelim.»

Carrie'yi istasyonun demir kapısına doğru itti, biletleri görmesin diye de bilet kesen adamla onun arasına girdi, sonra telâşla yürüdü.

İstasyonda uzun bir ekspres, yolcu katarları, biriki de banliyö treni vardı. Bu sefer daha yeni konduğu için pek fazla yolcu beklenmiyordu. Bu yüzden de istasyonda ancak biriki görevli vardı. En arkadaki vagonlardan birine girip oturdular. Hemen arkasından da «Yolcular trene!» diye dışardan hafif bir ses geldi, tren kalktı.

Carrie bu işi —istasyona gelişi— biraz garip bulmuştu ama, bir şey demedi. Zaten olay bütünüyle okadar yadırganacak bir şeydi ki aklından geçenlere pek değer vermedi.

Hurstwood artık daha rahat soluk almaya başladığı için: «E, nasılsın bakalım?» diye sordu.

Carrie bu olaylar karşısında gerektiği gibi davranamadığını düşünüyor, buna da pek üzülüyordu. «Çok iyiyim» dedi.

Drouet'in yanına varıp başına gelenleri öğrenmek için sabırsızlanıyordu. Hurstwood onu inceleyince bunu fark etti. Onun bu hali canını sıkmamıştı. Tasalanmıyordu, çünkü Carrie bu işte pek duygulu davranmıştı. Bu da Hurstwood'un onda en beğendiği özelliklerden biriydi. Yalnız, meseleyi nasıl açıklayacağını düşünüyordu. Hoş, bu da zihnini kurcalayan en ciddî mesele sayılmazdı ya. Kendi yaptıkları, şu kaçma hikâyesi onun üzerine çöken büyük gölgelerdi. İçinden boyuna: «Bunu yapmakla ne büyük budalalık ettim!» diyordu. «Ne büyük bir hata bu!»

Sarhoşluğu geçince bu işi gerçekten yapmış olduğuna inanmak bile ona güç gelmişti. Kanundan kaçmaya çalışan bir suçlu olduğunu bir türlü kabul edemiyordu. Birçok kereler böyle hikâyeler okumuş, bunun çok korkunç bir şey olduğunu düşünmüştü; şimdi aynı duruma kendisi düşünce olup bitenleri düşünmekten başka bir iş yapamaz olmuştu. Bundan sonra olacaklar, daha çok, Kanada sınırıyla ilgili bir hususta. Oraya varmak istiyordu. Bunun dışında, gece yaptıklarını düşünüyor, hepsinin büyük birer hata olduğuna inanıyordu. «Yalnız, başka da ne yapabilirdim?» diye düşündü.

Durumdan en iyi şekilde nasıl yararlanabileceğini kararlaştırmak istedi. Bunun için de, olup bitenleri yeniden hatırlamaya koyuldu. Yalnız, bunun bir faydası yoktu ki; üstelik, onu bitkin bir hale getirmiş, Carrie'ye yapacağı teklifi düşünecek, bu düşüncesini gerçekleştirecek gücü bırakmamıştı.

Tren, göl kıyısından, Yirmidördüncü Cadde'ye doğru oldukça ağır ilerliyordu. Makaslar, çeşitli işaretler rahatça görülebiliyordu. Lokomotifin düdüğü kesik kesik öttü; derken, bir çan çalındı. Ellerinde lambalar, birkaç teknisyen göründü. Bunlar kapıları kapayıp treni uzun yolculuğa hazırlamakla görevliydiler.

Trenin hızı gittikçe artmaya başladı. Carrie sessiz sokakların hızla gözlerinin önünden geçtiğini görüyordu. Lokomotifin düdüğü arka arkaya dört kere ötüyor, önemli geçit yerlerine tehlikeyi haber veriyordu.

Carrie: «Gideceğimiz yer çok uzak mı?» diye sordu.

— «Yo, pek uzak değil.»

Hurstwood, onun saflığına gülmemek için kendini zor tutuyordu.

Durumu anlatıp öfkesini yatıştırmak istiyordu ama, bunu yapabilmesi için Chicago'dan epey uzaklaşmış olmaları şarttı.

Yarım saat kadar sonra Carrie onun kendisini götürdüğü yerin birhayli uzakta olduğunu iyiden iyiye anladı. Sinirli bir tavırla: «Gideceğiniz yer Chicago'da mı?» diye sordu.

Artık şehrin dışına çıkmışlardı, tren büyük bir hızla İndiana yolunda ilerliyordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi. «Bizim gittiğimiz yer Chicago içinde değil.»

Bu sözleri söyleyişinde garip bir hava vardı, Carrie birden kendine geldi. Güzel alnı kasılmaya başladı. «Charlie'yi görmeye gidiyoruz, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood zamanın geldiğini anladı. Biraz sonra olacağına şimdiden bir açıklamada bulunması daha doğruydu. Onun için, pek tatlı bir tavırla, «hayır» der gibi, başını hafifçe salladı.

Carrie: «Ne?» dedi.

Yapacakları işin onun düşündüğünden çok daha değişik bir iş olmasını hiç de iyi karşılamamıştı. Hurstwood onu yumuşak, yatıştırıcı bakışlarla süzüyordu. Carrie: «E, öyleyse beni nereye götürüyorsun?» diye sordu. Korktuğu sesinden belliydi.

— «Sakin olursan sana bunu söylerim, Carrie. Benimle birlikte bir başka şehre gelmeni istiyorum.»

Carrie, hafif bir çığlığı andıran bir sesle: «Yo, bırak beni gideyim! Seninle gelmek istemiyorum!» dedi.

Erkeğin küstahlığına şaşmıştı. Böyle bir şey, bir ân olsun aklının köşesinden geçmemişti. Şimdi tek düşüncesi trenden inip gitmekti. Şu uçan treni durdurmak bir mümkün olsa, bu korkunç oyun bozulacaktı.

Yerinden kalktı. Sahanlığa çıkmak, ya da neresi olursa olsun bir yana gitmek istiyordu. Bir şeyler yapması gerektiğini biliyordu.

Hurstwood eliyle yavaşça Carrie'ye dokundu. «Sakin ol, Carrie» dedi. «Sakin ol. Burada kalkmaktan sana bir fayda gelmez. Beni dinle, bak, ne yapacağımı anlatayım sana. Bir dakikacık sabret.»

Carrie onu dizlerinden itiyor, o da onu beriye çekiyordu. Bu küçük çekişmeyi kimse görmedi, çünkü vagonda pek az yolcu vardı, hepsi de uyumaya çalışıyorlardı.

Carrie, boyun eğmek zorunda kalmıştı ama, gene de: «Hayır!» dedi. «Bırak beni gideyim. Buna nasıl cüret ettin?» Gözlerinde iri damlalar birikmeye başlamıştı.

Hurstwood büyük bir güçlükle karşı karşıya olduğunu anlamış, kendi dertlerini düşünmekten vaz geçmişti. Bu kızı mutlaka yola ge-

tirmeliydi, yoksa başına dert açabilirdi. Olanca gücüyle kandırmaya çalıştı.

— «Bak, Carrie» dedi. «Böyle davranmamalısın. Ben seni kırmak istemedim. Üzecek bir şey yapmak istemem.»

Carrie: «Ah, ah!» diye hıçkırdı. «Ah, ah, ah!»

— «Dur bakayım, ağlama. Beni dinlemeyecek misin? Bir dakikacık beni dinle, bu işi neden yaptığımı anlatayım sana. Elimde değildi. Emin ol, elimde değildi. Beni dinlemeyecek misin?»

Genç kadının hıçkırıkları onu öylesine kaygılandırmıştı ki söylediği sözlerin bir kelimesini bile duymadığına emindi. Gene «Beni dinlemeyecek misin?» diye sordu.

Carrie, parlayarak: «Hayır, dinlemeyeceğim!» dedi. «Beni bur'dan çıkarıp götürmeni istiyorum, yoksa kondüktöre haber vereceğim. Seninle gelmeyeceğim. Ayıptır bu yaptığın!» Gene korku dolu hıçkırıklarla sözleri yarım kaldı.

Hurstwood bunları biraz da şaşkın şaşkın dinliyordu. Carrie'nin bu duygularının yersiz olmadığını biliyordu ama, bu meseleyi de bir ân önce yoluna koymak zorundaydı. Birazdan kondüktör biletleri kontrola gelecekti. Hurstwood gürültü-patırtı istemiyordu. Her şeyden önce Carrie'yi susturmalıydı.

— «Tren durmadan inemezsin» dedi. «Bir başka istasyona varmamız uzun sürmez. İstersen o zaman inersin. Sana engel olmayacağım. Tek isteğim, bir dakikacık olsun, beni dinlemen. Sana anlatmama izin vereceksin, değil mi?»

Carrie dinlemiyormuş gibi görünüyordu. Başını pencereden tarafa çevirmişti. Dışarısı zifirî karanlıktı. Tren tarlalar, ağaçlıklar arasından hep aynı hızla geçiyordu. Issız ormanlık geçit yerlerine yaklaşıldığı zaman uzun düdükler acıklı bir müzik etkisi uyandırıyordu.

Kondüktör, Chicago'dan binen yolculara bakmak üzere, vagona girmişti. Hurstwood'a yaklaştı. O da, biletleri uzattı. Carrie, rol yapmayı becerdiği için, hiç kıpırdamadı, etrafına da bakınmadı. Kondüktör gidince Hurstwood rahatlamıştı.

— «Seni aldattığım için bana kızıyorsun» dedi. «Bunu yapmak istememiştim, Carrie. Emin ol, istemedim. Yalnız, elimde değildi. O ilk görüşümden sonra artık senden uzak kalamadım.»

Son aldatışını önemsiz bir şey sayıyor, üzerinde durmuyordu. Karısının artık onların hayatında bir rol oynayamayacağına Carrie'yi inandırmak istiyordu. Çaldığı parayı ise aklından çıkarmaya çalışıyordu.

Carrie: «Benimle konuşına!» dedi. «Senden nefret ediyorum. Benden uzaklaşmanı istiyorum. Bundan sonraki ilk istasyonda ineceğim.» Heyecanla, karşı koyma isteğiyle titriyordu.

Hurstwood: «Peki» dedi. «Yalnız, anlatacaklarımı dinleyeceksin, değil mi? Beni sevdiğini bunca zaman söyledikten sonra anlatacaklarımı da dinlersin sanırım. Sana zarar vermek istemiyorum. Geri dönerken sana dönüş paranı da vereceğim. Ancak, her şeyi anlatmak istiyorum. Ne düşünürsen düşün, seni sevmeme engel olamazsın.» Tatlı tatlı baktı ama, sözlerine bir karşılık alamadı. «Seni kötü bir şekilde aldattığımı düşünüyorsun belki. Hayır, aldatmadım. Bunu isteyerek yapmadım. Karımla aramda her şey bitti. Benden bir istediği de yok. Onu bir daha hiç görmeyeceğim. İşte onun için de bu gece buradayım. Onun için, gelip seni aldım.»

Carrie, vahşi bir tavırla: «Charlie'nin yaralandığını söyledin» dedi. «Beni aldattın. Beni hep aldatıyordun, şimdi de seninle kaçmamı istiyorsun.»

Öyle heyecanlanmıştı ki gene yerinden kalktı, adamın yanından uzaklaşmaya çalıştı. Hurstwood da, bıraktı. Carrie gitti başka bir koltuğa oturdu.

Sonra Hurstwood da onun yanına geldi: Yumuşak bir sesle, «Benden kaçma, Carrie» dedi. «Bırak da anlatayım. Beni bir kere dinlersen durumu iyice anlarsın. Karım benim için bir anlam taşımıyor artık, sana bunu söyledim ya. Zaten yıllardan beri durum böyleydi; yoksa, senin yanına bile gelmezdim. En kısa zamanda boşanacağım. Onu bir daha görmeyeceğim. Bu meseleyle ilgim kalmadı. İstediğim tek insan sensin. Sana sahip olabilirsem bir daha asla başka bir kadını düşünmeyeceğim.»

Carrie bütün bunları pek şaşkın bir halde dinledi. Hurstwood yaptıklarına rağmen, doğru söylüyor gibiydi. Sesinde de, davranışında da insanı etkileyen ciddî bir hava vardı. Carrie onunla bir ilişkisinin bulunmasını istemiyordu. O evliydi. Bir kere kendisini aldatmıştı, şimdi bir daha aldatıyordu. Korkunç bir adamdı bu. Ne var ki, böylesine cürette, böylesine kudrette kadını büyüleyen bir taraf bulunur mutlaka; hele o kadına olanların kendisine beslenen sevgiden doğduğu anlatılırsa.

Trenin yoluna devam edişi de bu zor durumun halledilmesinde önemli rol oynuyordu. Hızla dönen tekerlekler, aşılan topraklar Chicago'yu gittikçe geride bıraktırıyordu. Carrie de çok uzak bir yere götürüldüğünü anlıyordu. Tren hiç durmadan çok uzak bir şehre gidiyordu, anlaşılan. Bazan, bağırıp gürültü çıkararak, birisini yardıma çağırmak istiyordu; bazan da bu ona pek boş bir şey gibi görünüyordu. Ne yaparsa yapsın, yardım edecek kimse çıkmayacağını düşünüyordu. Bu arada Hurstwood da hep savunmasını hazırlarken bunu öyle bir şekilde yapmayı tasarlıyordu ki Carrie can evinden vurulsun da kendisinden yana olsun.

— «Çaresiz kalmıştım, daha başka türlü davranamazdım.» Carrie

hiç de bu sözleri duymuşa benzemiyordu. «Seninle evlenmedikçe benimle gelmeyeceğini anlayınca her şeyi geride bırakıp seninle uzaklara gitmeye karar verdim. Şimdi bir başka şehre gidiyorum. Bir süre Montreal'de kalmak istiyorum, ondan sonra da nereye istersen gideriz. Sen istersen gidip New York'ta otururuz.»

Carrie: «Seninle hiçbir ilişkim olmayacak» dedi. «Ben bu trenden de inmek istiyorum. Nereye gidiyoruz?»

Hurstwood: «Detroit'e gidiyoruz» dedi.

Carrie, acı içinde, «Ah!» diye inledi. Böylesine uzak, kararlı bir hedef güçlüğü artırmış gibiydi.

Hurstwood, sanki onun kendisiyle gelmemesinde büyük bir tehlike varmış gibi: «Benimle gelmeyecek misin?» diye sordu. «Benimle yolculuk etmenden başka bir şey istemiyorum senden. Seni hiçbir şekilde sıkmayacağım. Montreal'i, New York'u görürsün; sonra da, kalmak istemezsen, geri dönersin. Böylesi hemen bu gece geriye dönmeye çalışmaktan daha iyi olur.»

İlk defa olarak bu teklif Carrie'ye parlak göründü. Sonunda geri dönmeye karar verse bile Hurstwood'un buna engel olmasından korkuyordu ama, galiba da yapılacak en uygun iş buydu. Montreal, New York ha?.. Daha şimdiden bu büyük esrarengiz şehirlere doğru hızla gidiyor, oraları beğenip beğenmeyeceğini düşünüyordu. Bunları düşündü ama, belli etmedi.

Hurstwood da onda bir yumuşama sezer gibi olmuştu. Daha da ateşlendi: «Benim nelerden vaz geçtiğimi bir düşün. Bir daha Chicago'ya dönemeyeceğim. Sen de benimle gelmezsen, uzakta yalnız yaşamak zorunda kalacağım. Beni bütün bütün bırakmayacaksın, değil mi, Carrie?»

Genç kadın kendini zorlayarak: «Benimle konuşmanı istemiyorum» dedi.

Hurstwood bir süre sustu.

Carrie, trenin yavaşlamaya başladığını anlamıştı. Bir şey yapacaksa işte harekete geçme zamanı gelmişti. Huzursuz bir halde kıpırdandı.

Hurstwood: «Gitmeyi aklından çıkar, Carrie» dedi. «Bana karşı bir parçacık yakınlık duymuşsan benimle gel, her şeye yeniden, gerektiği şekilde başlayalım. Sen ne dersen onu yapacağım. Seninle evlenirim de, peşimi bırakıp geri dönmeni de kabul ederim. Bunu biraz düşün. Seni sevmemiş olsaydım benimle gelmeni istemezdim. Tanrı biliyor ya, Carrie, sensiz yaşayamayacağım. Yaşamayacağım!»

Erkeğin yalvarmasında Carrie'nin duygularını derinden etkileyen şiddetli bir gerginlik vardı. Şimdi Hurstwood'u yayılmakta olan bir ateş harekete getirmişti. Bu saatte, bu üzüntü saatinde ondan vaz geçmeyi

göze alması da onu nekadar çok sevdiğini gösteriyordu. Sinirli sinirli, Carrie'nin elini yakaladı, onu kandırabilmek için elini olanca gücüyle sıktı. Tren durmak üzereydi. Yandaki bir demiryoluna çekili vagonların yanından geçiyordu. Dışarıda her şey kapkara, korkunçtu. Pencerede beliren birkaç damladan yağmur yağdığı anlaşılıyordu. Carrie, şaşkındı. Karar vermekle çaresizlik arasında bocalıyordu. Artık tren iyice durmuştu. Genç kadın erkeğin yalvarmalarını dinliyordu. Lokomotif biriki adım geri geldi, sonra hareketsiz kaldı.

Carrie tam bir şaşkınlık içindeydi, harekete geçecek kuvveti kendinde bulamıyordu. Dakikalar birbirini kovaladı, o hâlâ tereddüt ediyordu, Hurstwood da yalvarmaktaydı.

Carrie sanki üstünlük ondaymış da erkeğin de boynu bükülmüş gibi: «İstersem geri dönmeme izin verecek misin?» diye sordu.

— «Elbette. Bunu sen de biliyorsun.»

Carrie geçici affa uğramış bir mahkûm gibi dinliyordu. Biraz sonra da ipin ucunun tamamen kendisinde olduğuna inanmaya başladı.

Tren gene hızla yola düzülmüştü. Hurstwood konuyu değiştirdi:

— «Çok yorgun değil misin?» diye sordu.

Carrie: «Hayır» dedi.

— «Sana yataklı vagonda bir yatak bulmama izin verir misin?»

Carrie «hayır» der gibi başını salladı. Üzüntüsüne, erkeğin düzenbazlığına rağmen, onu düşünceli bir insan olarak görmeye başlamıştı. Zaten bunu eskiden de anlamıştı ya.

Hurstwood: «İyi olur» diyordu. «Çok daha rahat edersin.»

Carrie gene başını salladı.

— «Bari pardesümü sana vereyim.» Hurstwood kalktı, pardesüsünü alıp Carrie'nin başının altına yumuşak bir yastık olacak şekilde yerleştirdi. Şefkatle: «Hadi» dedi, «şimdi biraz dinlenmeye çalış.» Onu bu uysallığından ötürü sarılıp öpmek isterdi. Carrie'nin yanına oturdu, bir saniye kadar düşündü. «Galiba çok yağmur yağacak» dedi.

Tren, gölgeler arasından daha yeni bir dünyaya doğru hızla yol alırken şiddetli bir rüzgârla yağan yağmurun sesiyle Carrie'nin biraz sinirleri yatışmıştı. «Öyleye benziyor» dedi.

Carrie'yi bir dereceye kadar yumuşatmış olmak Hurstwood için bir huzur kaynağı olmuştu ama, bunun sağladığı rahatlık pek geçici bir rahatlıktı. Artık Carrie'nin karşıkoyması meselesi ortadan kalktığına göre Hurstwood şimdi bütün vaktini kendi hatasını düşünmeye ayırabilirdi.

Durumu gerçekten pek feciydi, çünkü çaldığı parayı da istemiyordu. Bir hırsız olmak istemiyordu. Bukadar para da, daha çoğu da onun kendisini budalaca düşürdüğü durumun bedelini ödeyemezdi. Bu para

ona arkadaşlarını, adını, evini, ailesini, hattâ kendi düşündüğü anlamda Carrie'yi bile kazandıramazdı. Chicago'dan, gailesiz, rahat yaşayışından uzaklaştırılmıştı. Kendini gururundan, neşeli toplantılardan, eğlenceli akşamlardan yoksun kılmıştı. Hem de ne uğruna? Bunu düşündükçe dayanması zorlaşıyordu. Kendini gene eski durumuna getirmeye çalışacağını tasarlamaya başladı. Gecenin o feci ganimetini geri götürüp durumu anlatacaktı. Belki de Moy anlayışlı davranırdı. Belki de onu affedip işine dönmesine izin verirdi.

Tren Detroit'e öğleye doğru girdi. Hurstwood'un da sinirleri bozulmaya başlamıştı. Polis artık onun izini bulmuş olmalıydı. Belki de büyük şehirlerin hepsinin polis teşkilâtına durum bildirilmişti, polis hafiyeleri onu aramaktaydılar. Suçluların nasıl yakalandıklarını hatırladı. Sonunda da soluğu ağırlaştı, yüzü soldu. Ellerini sanki bir şey yapmaları şartmış gibi oynatıp duruyordu. İçinde hiçbir şey duymadan, çeşitli manzaraların güzelliğinden söz etti. Durmadan ayağını yere vuruyordu.

Carrie de onun huzursuzluğunu fark etmişti ama, bir şey demedi. Bunun neden ileri geldiği, ya da öneminin derecesi hakkında bir fikri yoktu.

Hurstwood bu trenin Montreal'e, ya da başka bir Kanada şehrine kadar gidip gitmediğini niçin sormamış olduğunu düşündü. Belki de o zaman vakit kazanırdı. Yerinden fırlayıp kondüktörü aradı.

— «Bu trenin Montreal'e giden vagonu var mı?» diye sordu.

— «Evet, bundan sonraki yataklı vagon gidiyor.»

Hurstwood daha başka şeyler de soracaktı ama, bu ona pek akıllıca bir iş gibi görünmedi. Sorularını istasyondakilere sormaya karar verdi.

Tren, oflaya-puflaya istasyona girdi.

Hurstwood, Carrie'ye: «Bence yola devam edip doğruca Montreal'e gitsek daha iyi olacak» dedi. «Trenden inince durumu soruştururum.»

Çok sinirliydi ama, sakin görünmek için elinden geldiği kadar çabalıyordu. Carrie ise iri, tasalı gözlerle ona bakmaktaydı. Ne yapması gerektiğini bilemeden, sürüklenmiş gidiyordu.

Tren durdu. Hurstwood önden indi. Carrie'ye bakıyormuş gibi yaparak temkinli temkinli çevresine göz gezdirdi. Göz hapsinde tutulduğuna dair bir işaret görmeyince de bilet gişesine doğru yürüdü.

— «Montreal'e bundan sonra kaçta tren var?» diye sordu.

Gişe memuru: «Yirmi dakika kadar sonra» dedi.

Hurstwood, iki yataklı bileti aldı. Sonra telâşla Carrie'nin yanına geldi. Onun yorgun, bitkin olduğunu pek fark etmeden: «Hemen yeniden yola çıkıyoruz» dedi.

Carrie, tasalı tasalı: «Ah, bu işlerin dışında kalabilseydim» diye söylendi.

— «Montreal'e vardığımız zaman kendini daha iyi hissedeceksin.»

Carrie: «Yanımda hiçbir şey yok» dedi. «Bir mendil bile alamadım.»

— «Oraya varır varmaz ne istersen alırsın, hayatım. Bir terziye uğrayabilirsin.»

İstasyon memuru, trenin kalkmak üzere olduğunu bağırarak bildirmişti. Tren kalkarken Hurstwood da rahat bir soluk aldı. Yolun bir kısmında ırmaktan karşıya geçiliyordu. Feribotla geçtiler.

Tren feribottan çıkar çıkmaz Hurstwood içini çekerek arkasına yaslandı. Rahata kavuştuğu sırada Carrie'yi hatırlayarak: «Artık yolumuz azaldı» dedi. «Sabahleyin erkenden oraya varacağız.»

Carrie bir şey söylemeye tenezzül bile etmedi.

Hurstwood: «Gidip bakayım yemekli vagon var mı» dedi. «Benim karnım acıktı.

XXIX

YOLCULUĞUN AVUNTUSU: DENİZDEKİ GEMİLER

YOLCULUK etmemiş kimseler için alışık oldukları yuvalarından başka yerler mutlaka pek büyüleyici olur. Aşktan sonra insanın üzüntüsünü azaltıp neşelendiren tek şey de budur. Yenilikler ihmal edilemeyecek derecede önemlidir, duyguların basit bir yansıtıcısı olan zihin de cisimlerin seline karşıkoyamaz. Böyle, aşklar unutulur, tasalar bir yana bırakılır, ölüm gözden uzaklaştırılır. «Ben buradan gidiyorum» şeklindeki şu bayatlamış dramatik deyimin ardında bir araya toplanmış duyguların dünyası vardır.

Carrie, gözlerinin önünde uçmakta olan manzaraları seyrederken bu uzun yolculuğa kendisi istemeden kandırılarak çıktığını, yolculuk için gerekli eşyayı yanına alamamış olduğunu çoktan unutmuştu. Hurstwood'un varlığını bile unutup, meraklı gözlerle, kasabalardaki o sevimli çiftlik evlerini, şirin kulübeleri seyrettiği bile oluyordu. Bu onun için ilgi çekici bir dünya idi. Hayatı daha yeni başlamıştı. Kendini hiç de başarısızlığa uğramış saymıyordu. Umutları da mahvolmuş değildi. Büyük şehirlerde pek çok şey vardı. Kimbilir, belki de bağlardan kurtulup bağımsızlığa kavuşacaktı. Belki de mutlu olacaktı. Bu düşünceler onu günah işleme duygularının üstüne çıkarıyordu. Bundan kurtulduğu için de umutluydu.

Ertesi sabah tren kazâsız-belâsız Montreal'e vardı, onlar da trenden indiler. Hurstwood tehlikeden kurtulduğu için sevinçliydi, Carrie

de kuzey şehrinin yeni havasını merak ediyordu. Hurstwood çok eskiden buraya bir kere gelmişti. Şimdi de o zaman kaldığı otelin adını hatırlayıvermişti. İstasyonun ana giriş kapısından çıkarlarken bir arabacının da bu otelin adını söylediğini duymuştu.

— «Hemen gidip oda tutalım» dedi.

Otelin yazıhanesinde, kâtip gelinceye kadar, Hurstwood otelin kayıt defterini şöyle bir karıştırdı. Odayı hangi adla tutacağını düşünüyordu. Kâtip karşısında dikilince daha uzun düşünmeye vakit bulamadı. Arabanın penceresinden görmüş olduğu bir soyadı aklına geliverdi. Hoş bir addı bu. İşlek bir yazıyla «G. W. Murdock ile karısı» diye yazdı. Zorunluluk karşısında yapabileceği en büyük fedakârlık buydu. Adının baş harflerinden vaz geçemezdi.

Carrie, odalarına çıkınca Hurstwood'un ona pek sevimli bir oda ayırtmış olduğunu gördü.

Hurstwood: «Banyo da var» diyordu. «İstediğin zaman yıkanabilirsin.»

Carrie, gitti pencereden dışarıya baktı. Bu arada Hurstwood da aynada kendine baktı. Toz içinde kalmış, pek pislenmişti. Bavulu yoktu, değişecek çamaşırı yoktu, bir saç fırçası bile yoktu.

— «Sabunla havlu isteyeyim» dedi. Sana bir de saç fırçası getirteyim. Ondan sonra banyo yapıp kahvaltıya hazır olursun. Ben de traş olup geleyim. Sonra seni alırım, gider sana elbise ararız.»

Hurstwood bunları söylerken iyimser bir tavırla gülümsemişti.

Carrie de: «Olur» dedi.

Hurstwood getir götür işlerine bakan çocuğun gelmesini beklerken, Carrie de salıncaklı sandalyelerden birine oturdu. Çocuk hemen geldi.

— «Sabun, havlu, bir surahi de buzlu su.»

— «Emredersiniz, efendim.»

Hurstwood, Carrie'ye yaklaşarak, ellerini uzattı. «Ben şimdi gidiyorum» dedi. Carrie onun ellerini tutmak için kıpırdamadı bile. Hurstwood yumuşak bir sesle: «Bana kızgın değilsin ya?» diye sordu.

Carrie, ilgisiz bir tavırla: «Yo, hayır» dedi.

— «Bana karşı hiç ilgi duymuyor musun?»

Carrie hiç karşılık vermeden pencereye doğru baktı.

Hurstwood, onun bir elini tutarak: «Beni birazcık olsun sevemeyecek misin?» diye sordu. Carrie elini çekmeye çalışıyordu. «Eskiden sevdiğini söylemiştin ama?»

Carrie: «Beni niye böyle aldattın?» diye sordu.

— «Elimde değildi. Seni okadar çok istiyordum ki!»

Carrie, onun en can alacak yerine basarak: «Beni istemeye de hiç hakkın yoktu» dedi.

— «Herneyse, işte oldu bir kere. Artık iş işten geçti. Beni birazcık olsun sevmeye çalışmayacak mısın?» Hurstwood, ona bakarken, düşüncelerinde yenilgiye uğramış gibiydi.

Carrie «hayır» der gibi başını salladı.

— «İzin ver de her şeye yeniden başlayayım. Bugünden tezi yok, benim karım ol.»

Carrie, gerilemek ister gibi, yerinden kalktı. Hurstwood da hâlâ elini tutuyordu. Bu defa kolunu da doladı. Carrie kurtulmaya çalıştı ama, başaramadı. Hurstwood onu iyice kendine çekmişti. Bir ânda vücudunu karşı-konulmaz bir istek alevi sardı. Sevgisi birden ateşlenivermişti.

Carrie, ona doğru devrilmek üzereydi.

— «Bırak beni!» dedi

Hurstwood: «Beni sevmeyecek misin?» diye sordu. «Bundan sonra artık benim olmayacak mısın?»

Carrie hiçbir zaman ona karşı soğukluk duymuş değildi.

Daha biraz önce bile Hurstwood'un anlattıklarını, adamın ona olan eski bağlılığını düşünerek, uysal bir tavırla dinlemişti. Okadar yakışıklı, okadar cüretli bir erkekti ki! Yalnız, nedense şimdi bu duygu hafifçe artan bir karşıkoyma isteğine çevrilmişti. Bu da bir ân için Carrie'yi hükmü altına aldı, iyice kendine çekti, sonra uzaklaşmaya başladı. Genç kadının içinde başka bir ses konuştu. Kendisini göğsüne bastıran bu erkek kuvvetliydi, ihtiraslıydı, onu seviyordu... Carrie de, yalnızdı. Ona dönmez, sevgisini kabul etmezse başka nereye gidebilirdi? Erkeğin o kuvvetli duygu seli karşısında Carrie'nin karşıkoyma gücü yarı yarıya azalmıştı.

Hurstwood, onun başını kaldırmış, gözlerinin içine bakıyordu. Bu adamda ne gibi bir çekici kuvvet vardı, Carrie bilemiyordu. Her şeye rağmen erkeğin o birsürü günahı o ân için unutuldu.

Hurstwood, Carrie'yi biraz daha kendine çekip öptü. Carrie de artık karşıkoymanın faydasız olacağını anladı. Bu işin nasıl olacağını unutarak: «Benimle evlenecek misin?» diye sordu.

Hurstwood büyük bir sevinç içinde; «Hem de bugün!» dedi.

Hademe çocuk kapıyı vuruyordu. Hurstwood istemeye istemeye Carrie'yi serbest bıraktı.

— «Sen hemen şimdi hazır ol, emi?»

Carrie: «Peki» dedi.

— «Üç çeyrek saat içinde dönerim.»

Hurstwood öteberi getiren çocuğu içeri alırken Carrie de kızarmış, heyecanlanmış bir halde, geri çekildi.

Hurstwood, otelin giriş katında biraz gezinip berber aradı. Şim-

dilik kendini iyi hissediyordu. Carrie üzerinde kazandığı zafer şu son birkaç gün içinde katlandığı sıkıntıların çoğunun kefaretini ödemişti. Hayat savaşmaya değer görünüyordu. Alışılmışlardan, bağlılıklardan kaçış da sonunda mutluluk getirecekmiş gibi görünüyordu. Fırtınada bir gökkuşağı belirmişti. Bunun sonunda altın dolu bir küp bulunabilirdi.

Tanıdık bir ses Hurstwood'a seslendiği sırada o da bir kapının yanındaki kırmızı-beyaz çizgili küçük bir içki salonuna geçmek üzereydi. Sesi duyunca yüreğine ağırlık çöktü.

Tanıdık ses: «Vay, merhaba, George, dostum!» diyordu. «Sen burada ne arıyorsun?»

Hurstwood, adamla yüz yüze gelmiş, arkadaşı emlâkçı Kenny'yi tanımıştı. Zihni bir telefon merkezinin santralı gibi işlerken: «Küçük bir iş için geldim» dedi. Besbelli bu adam bir şey bilmiyordu. Gazeteleri de okumamıştı anlaşılan.

Kenny, samimî bir tavırla: «Eh, seni burada görmek pek garip doğrusu» dedi. «Bu otelde mi kalıyorsun?»

Hurstwood, kayıt defterindeki el yazısını düşünerek canı sıkılmış bir halle: «Evet» dedi.

— «Çok kalacak mısın?»

— «Hayır, biriki gün kadar.»

— «Öyle mi? Kahvaltı ettin mi?»

Hurstwood, tatlı tatlı yalan söyledi: «Evet. Traş olmaya gidiyordum.»

— «Benimle gelip bir şey içmez misin?»

— «Şimdi olmaz, sonra. Ben seni ararım. Bu otelde mi kalıyorsun?»

Kenny: «Evet» dedi. Sonra: «Chicago'da işler ne âlemde?» diye sordu.

Hurstwood, samimî bir tavırla gülümseyerek: «Her zamanki gibi» dedi.

— «Karın da seninle beraber mi?»

— «Hayır.»

— «Eh, bugün seninle epey görüşürüz. Buraya kahvaltı etmeye geldim. İşin bitince salona gel.»

Hurstwood, uzaklaşırken: «Gelirim» dedi.

Bu konuşma onun için mahkemede ifade vermekten farksız olmuştu. Her kelimeyle karışıklık biraz daha artmıştı. Bu adam, zihninde bin hatırayı uyandırmıştı. Geride bıraktığı her şeyi Kenny temsil ediyordu. Chicago, karısı, o şahane ev... bütün bunlar Kenny'nin selâmında, sorularındaydı. İşte şimdi de kendisi onunla aynı otelde, birazdan sohbete dalıp güya iyi vakit geçirecekti. Derken, Chicago

gazeteleri gelecekti. Orada çıkan gazetelerde de bugün olay yer almış olmalıydı. Hurstwood bu adamın gözünde kasa kıran bir hırsız olduğunu hatırlayınca, Carrie'ye karşı kazanmış olduğu zaferi unuttu. Berber dükkânından içeri girerken homurdanır gibiydi. Buradan kaçıp daha sakin bir otel aramayı kararlaştırdı.

Biraz sonra dışarı çıktığı zaman otelin giriş kısmının boş olduğunu görünce sevindi, hemen merdivene doğru seğirtti. Carrie'yi alıp hanımların giriş kısmından dışarı çıkaracaktı. Daha az göze batan bir yerde kahvaltı edeceklerdi.

Gel gelelim, taşlığın öbür ucunda bir başkası gözlemekteydi onu. Bu adam alelâde bir Irlandalı tipindeydi. Ufak-tefek yapılı, basit giyimliydi. Kafası da bir mahalle politikacısınınkinin küçük bir örneğiydi. Besbelli otelin kâtibiyle konuşuyordu ama, şimdi dikkatle Hurstwood'u süzmeye başlamıştı.

Hurstwood da uzun menzilli gözetlenmeyi fark etti, adamı tipinden hemen tanıdı, onun polis hafiyesi olduğunu, kendisini göz hapsinde tuttuğunu anladı. Fark etmemiş gibi görünerek hemen karşı tarafa geçti ama, zihninde birsürü düşünce vardı. Şimdi ne olacaktı? Bu insanlar ne yapabilirlerdi? Suçluların geri verilmesiyle ilgili kanunlar üzerinde kafa yormaya başladı. Bunları pek anlamıyordu. Belki de onu yakalarlardı. Ah, ya Carrie öğrenirse ne olacaktı? Montreal artık Hurstwood için bunaltıcı sıcak bir yer olmuştu. Buradan kaçıp uzaklaşmaya can atıyordu.

Döndüğü zaman, Carrie de, banyo yapmış, onu bekliyordu. Dirilmiş, her zamankinden daha hoş bir havaya bürünmüştü; yalnız, gene de uzak durmuyordu. O gittikten sonra, ona karşı daha önce gösterdiği soğuk tavırları bir bakıma yeniden takınmıştı. Kalbinde aşk ateşi de yanmıyordu. Hurstwood bunu fark etti, sıkıntısı büsbütün arttı. Onu kolları arasına alamayacaktı. Bunu denemedi bile. Carrie'nin havası bunu yasak etmişti. Hurstwood'da bu duygunun uyanmasına biraz da aşağıda başından geçenler yol açmıştı.

— «Hazır mısın?» diye, tatlı bir sesle sordu.

Carrie: «Evet» dedi.

— «Kahvaltıyı dışarıda edeceğiz. Aşağıdaki lokanta benim pek hoşuma gitmedi.»

Carrie: «Olur» dedi.

Dışarı çıktılar. Irlandalı adam, köşede durmuş, Hurstwood'u gözlüyordu. Hurstwood da bu adamın varlığından bilgisi olduğunu sezdirmemekte güçlük çekiyordu. Adamın gözlerindeki küstahça ifade insanı kızdırıyordu. Gene de yürüyüp geçtiler. Hurstwood şehir hakkında bilgi vermeye koyuldu. Çok geçmeden bir başka lokanta bulup içeri girdiler.

Carrie bu şehri Chicago'ya benzemediği için pek yadırgamıştı.

— «Ne tuhaf bir şehir burası!» diyordu.

Hurstwood: «Chicago kadar hareketli değil» dedi. «Hoşuna gitmedi mi?»

Carrie duygularını daha çok Batıdaki o büyük şehir üzerinde toplamıştı.

— «Hayır» dedi.

Hurstwood: «Eh, orası kadar ilgi çekici değildir» dedi.

Carrie onun niye bu şehri seçtiğini merak ederek: «Burada ne var?» diye sordu.

Hurstwood: «Pek bir şey yok» dedi. «Tam bir dinlenme yeridir. Güzel manzaraları da vardır.»

Carrie bu sözleri dinliyordu ama, içinde bir huzursuzluk vardı. İçinde bulunduğu durum güzelliklerden zevk almasına imkân bırakmıyordu ki.

Hurstwood onun sesindeki hoşnutsuzluğa sevinmişti. «Burada pek kalmayacağız» dedi. «Kahvaltı biter bitmez alacağın giyecekleri seç, çünkü hemen New York'a gideceğiz. Orasını seveceksin. Chicago dışında ancak New York vardır şöyle adam-akıllı büyük şehir olarak.

Hurstwood, gerçekten, kaçıp kurtulmak istiyordu buradan. Şu polis hafiyelerinin ne yapacaklarını, Chicago'daki birahanenin sahiplerinin ne gibi bir tedbire başvuracaklarını öğrenmek istiyordu. Ondan sonra da New York'a kaçacaktı, çünkü orada saklanmak daha kolaydı. Orasını imkânlarını, esrarengiz taraflarını eni-konu bilecek kadar iyi tanıyordu.

Yalnız, düşündükçe durumu daha da berbatlaşıyordu. Buraya gelmenin onu dertten kurtarmadığını görmüştü. Belki de şirket onu göz hapsinde bulundurmak için polis hafiyeleri tutacaktı. Pinkerton'un adamlarını, ya da Mooney - Boland'ın adamlarını tutarlardı belki. Tam Kanada'dan çıkacağı sırada tutuklayabilirlerdi. Bunun üzerine de burada aylarca kalmaya mahkûm olabilirdi, hem de ne şartlar altında!

Otele döndükleri zaman, sabah gazetelerine bakmaya hem can atıyordu, hem de korkuyordu. İşlediği suçun haberinin nerelere kadar yayıldığını öğrenmek istiyordu. Onun için, Carrie'ye birkaç dakika sonra yukarı geleceğini söyleyip, gazeteleri araştırmaya gitti. Görünürlerde tanıdık, ya da kuşkulu bir yüz yoktu ama, o gene de gazeteleri otelin giriş salonunda okumak istemedi. İç salona geçti. Bir pencerenin önüne oturup gazeteleri gözden geçirdi. İşlediği suça pek az yer verilmişti ama, gazetelere adı geçmişti. Telgrafla verilen cinayet, kazâ, evlenme falan gibi çeşitli küçük haberler arasında onun haberi de yer almıştı. Yarı üzgün bir halde, geriye dönüp bu işleri yapmamış olmayı istedi. Şu uzak, emin yerde geçirdiği her saniye büyük bir hata yaptığı

kanısını gittikçe kuvvetlendiriyordu. Bunu önceden tahmin edebilseydi daha kolay bir kaçma yolu bulabilirdi.

Odaya dönerken gazeteleri bıraktı. Bunlar Carrie'nin eline geçmemeliydi.

Carrie'ye: «E, kendini nasıl hissediyorsun?» diye sordu.

Hurstwood içeri girdiği zaman Carrie pencereden dışarısını seyrediyordu. «O! iyiyim» dedi.

Hurstwood onun yanına geldi, tam konuşmaya başlayacaktı ki kapı vuruldu.

Carrie: «Belki benim paketlerimden birini getirmişlerdir.» dedi.

Hurstwood kapıyı açtı. Dışarıda onun iyice kuşkulandığı o adam duruyordu.

Adam, kendine güvenir, kurnaz bir kimse tavrı takınarak: «Siz Bay Hurstwood'sunuz, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood sakin bir tavırla: «Evet» dedi.

Bu tipleri okadar iyi tanırdı ki gene o eski haline, böyle şeylere aldırmayan kimse havasına bürünür gibi oldu. Böyleleri şehirde yaşayan insanların en aşağı tabakasını meydana getiriyorlardı. Dışarı çıkıp kapıyı kapadı.

Adam, bir sırrı paylaşıyormuş gibi: «Benim buraya niçin geldiğimi biliyorsunuz, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood yumuşak bir sesle: «Tahmin ediyorum» dedi.

— «Parayı elinizde tutmaya çalışmak niyetinde misiniz?»

Hurstwood, ciddî bir tavırla: «Orası beni ilgilendirir» dedi.

Polis hafiyesi, soğuk soğuk bakarak: «Bunu yapamayacaksınız» dedi.

Hurstwood emreder gibi bir tavır takınarak: «Buraya bakın, dostum» dedi. «Siz bu meselenin içyüzünü bilmiyorsunuz, bunu ben de size anlatamam. Yapmak istediğim işi de dışarıdan öğüt almadan yapacağım. Beni mazur görmek zorundasınız.»

Adam: «Artık bu şekilde konuşmanızın hiçbir faydası yok» dedi. «Polisin eline düştüğünüze göre, demek istiyorum. İstersek başınıza birsürü der açabiliriz. Bu otele gerçek soyadınızı vererek yerleşmediniz, yanınızda karınız yok, gazeteler de burada olduğunuzu daha bilmiyorlar. Biraz makul olsanız iyi edersiniz.»

Hurstwood: «Siz neyi öğrenmek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Parayı geri gönderip göndermeyeceğinizi öğrenmek istiyorum.»

Hurstwood sustu, yere baktı. En sonunda: «Size bunları anlatmakta bir fayda yok» dedi. «Sizin de bana bunu sormanız faydasız. Ben budala değilim. Ne yapabileceğinizi, ne yapamayacağınızı da bili-

yorum. İsterseniz büyük belâlar yaratabilirsiniz. Bunu gayet iyi biliyorum ama, bu da parayı alınanıza yardım etmez. Ben şimdi ne yapacağımı kararlaştırdım. Kararımı da Fitzgerald'la Moy'a mektupla bildirdim; onun için, söyleyecek bir sözüm yok. Siz onlardan bir haber alıncaya kadar bekleyin.»

Hurstwood konuştuğu kadar hep odanın kapısından uzaklaşmış, konuşmalarını Carrie'nin duyması ihtimalini ortadan kaldırmıştı. Şimdi de koridorun ucunda büyücek bir salona açılan kapının önündeydiler.

Adam: «Kararınızdan vaz geçmeyecek misiniz.» diye sordu.

Bu söz Hurstwood'un adam-akıllı canını sıktı. Beynine kan hücum etti. Birsürü düşünce gelişmeye başlamıştı. Hırsız değildi. O parayı istemiyordu. Bunu bir Fitzgerald'la Moy'a anlatabilse belki her şey düzene girerdi.

— «Buraya bakın» dedi. «Benim bu konuda konuşmamın da hiçbir faydası yok. Kudretinize saygı duyuyorum ama, meseleyi bilen kimselerle görüşmem gerekiyor.»

Adam: « İyi ama, bu parayla Kanada'dan dışarı çıkamazsınız» dedi.

— «Ben de çıkmak istemiyorum ki. Hazır olduğum zaman da beni önleyecek hiçbir şey bulunmayacak.»

Hurstwood arkasını döndü. Polis onu dikkatle seyrediyordu. Hurstwood için dayanılmaz bir şeydi bu. Gene de, yoluna devam etti, odaya döndü.

Carrie: «Gelen kimdi?» diye sordu.

— «Chicago'dan bir arkadaş.»

Bu konuşma Hurstwood'un üzerinde öyle büyük bir sarsıntı yaratmıştı ki, geçen bir haftanın bunca derdinden sonra, derin bir tasa, maneviyat bozukluğu vermeye yetmişti. Onu en çok üzen şey de adi bir hırsız gibi peşine polisin düşmesiydi. Bu adaletsizliğin de içyüzünü anlamaya başlamıştı: Uzun bir faciada ancak bir yanı, genellikle bir tek noktayı görebilirlerdi. Nitekim, bütün gazeteler yalnız bir tek noktayla, Hurstwood'un parayı almış olmasıyla ilgilenmişlerdi. Paranın nasıl, niçin alındığını ise şöyle üstün-körü geçmişlerdi. Bu işe yol açan karışıklıkların hiçbiri bilinmiyordu. Hurstwood anlaşılamadan suçlandırılmıştı.

O gün, odasında Carrie ile otururken, parayı geri göndermeye karar verdi. Fitzgerald'la Moy'a mektup yazıp her şeyi anlatacak, parayı da ekspres postasıyla geri yollayacaktı. Belki de onu affederlerdi. Belki de geri dönmesini isterlerdi. Mektup yazmak konusunda polise attığı yalanı doğrulayacaktı. Ondan sonra da bu garip şehirden ayrılacaktı.

Bir saat kadar, karışık meselenin bu çıkar yolu üzerinde düşündü. Mektubunda karısından da söz etmek istiyordu ama, bunu yapamadı. Sonunda, arkadaşlarıyla eğlenirken çakır-keyif olduğunu, kasayı açık bu-

lunca parayı dışarı çıkardığını, bu sırada kasanın birdenbire kapanıverdiğini yazmakla yetindi. Yaptığı bu işten ötürü büyük bir pişmanlık duyuyordu. Onları bukadar çok derde soktuğu için de üzgündü. Almış olduğu parayı, hiç değilse bir kısmını, geri göndermekle yaptıklarını unutturabileceğini umuyordu. Kendisinde kalan parayı da en kısa zamanda ödeyecekti. Acaba kendisinin işe yeniden alınması ihtimali var mıydı? Bunu ancak ima yollu sordu.

Hurstwood'un nekadar üzülüp tasalandığı bu mektubun yazılış şeklinden anlaşılabilir. Bir kere, eski işini ona vermeyi kabul etseler bile bunun kendisi için ne üzücü bir durum yaratacağını unutmuştu. Geçmişten bir bıçakla kesilir gibi ayrıldığını, yarayı kapatmanın bir yolunu bulsa bile bıçak izinin mutlaka kalacağını unutmuştu. Hep bir şeyler unutuyordu. Karısını, Carrie'yi, paraya ihtiyacını, içinde bulunduğu durumu, ya da başka bir şeyi unutuveriyordu; bu yüzden de bir türlü makul düşünemiyordu. Yalnız, gene de mektubu gönderdi, karşılık almadan da parayı geri yollamamaya karar verdi.

Bu arada da Carrie ile birlikte olmanın tadını çıkarmaya bakacaktı.

Öğleye doğru güneş açtı, açık pencereden içeri altın seli boşandı. Serçeler ötüşüyorlardı. Havada kahkaha, şarkı vardı. Hurstwood gözlerini Carrie'den ayıramıyordu. O birsürü derdi arasında genç kadın bir tek güneş ışığıydı. Ah, Carrie kollarını o Chicago'daki küçük parkta gördüğü mutlu hava içinde onun boynuna dolasaydı, nekadar mutlu olacaktı! Bu, Hurstwood'un yaptıklarını ödeyecekti. Ona her şeyi kaybetmediğini gösterecekti. Hiçbir şeye aldırmayacaktı.

Hurstwood, bir keresinde, yerinden kalkıp genç kadına yaklaştı: «Carrie» dedi, «bundan sonra benimle kalacak mısın?»

Carrie meraklı bakışlarla onu süzdü; sonra, yüzündeki ifadeyi görünce sevgiyle yumuşadı. Bu düpedüz aşktı, hararetli, kuvvetli bir aşktı hem de... Güçlüklerle, üzüntülerle daha da kuvvetlenmiş bir aşk. Elinde olmadan gülümsedi.

Hurstwood: «İzin ver de bundan sonra senin her şeyin olayım» dedi. «Sana sadık kalacağım. New York'a gidip güzel bir daire tutacağız. Ben yeniden işe gireceğim ve mutlu yaşayacağız. Benim olacaksın, değil mi?»

Carrie bunları pek ciddî bir tavırla dinledi. İçinde büyük bir ihtiras yoktu ama, olayların akışı, bu adamın yakınlığı sevgiye benzer bir duygu yaratmıştı. Ona biraz da acıyordu. Daha kısa bir süre önceki hayranlıktan doğan bir acıydı bu. Hiçbir zaman Hurstwood'a gerçek aşkla bağlanmamıştı. Duygularını inceleyebilseydi bunları anlayacaktı ama, onun şimdilik içini kaplamış olan, erkeğin büyük sevgisinden doğan duygular aralarındaki engelleri yıkmıştı.

Hurstwood: «Benimle kalacaksın, değil mi?» diye sordu.

Carrie başını sallayarak: «Evet» dedi.

Hurstwood onu kendine çekti, dudaklarını, yanaklarını öpücüklere boğdu.

Carrie: «Ama, benimle evlenmelisin» dedi.

— «Bugün evlenme izni alacağım.»

— «Nasıl alacaksın?»

— «Yeni bir soyadı altında. Yeni bir ad alıp yeni bir hayat süreceğim. Şimdi benim soyadım Murdock.»

— «Aman, sakın bu adı alma!»

— «Niye almayayım?»

— «Benim hoşuma gitmedi de ondan.»

— «Peki, ne ad alayım?»

— «Ne alırsan al, yalnız bu adı kullanma!»

Hurstwood, hâlâ kolları ona dolanmış bir halde, biraz düşündü, sonra: «Wheeler'e ne dersin?» diye sordu.

— «Bunun zararı yok.»

— «Peki, öyleyse soyadım Wheeler oldu. Evlenme iznini de bugün öğleden sonra alırım.»

Uygun buldukları ilk papaz, bir Baptist papazı, onları evlendirdi.

En sonunda, Chicago'daki şirket de mektuba karşılık göndermişti. Mektubu Bay Moy yazıyordu. Hurstwood'un böyle bir şey yapmasına şaşmıştı. İşin bu yola dökülmesine pek üzülmüştü. Kendisine karşı kötü duygular beslemedikleri için, parayı geri gönderirse onun hakkında kovuşturmaya geçilmesini istemeyeceklerdi. Hurstwood'un geri dönmesine, ya da eski işinin başına geçmesine gelince, bunun etkisinin ne olabileceğini pek kestiremiyorlardı. Bunun üzerinde biraz daha düşünüp bir süre sonra kendisiyle yeniden haberleşeceklerdi.

Mektuptan, kısaca, hiçbir umut olmadığı, parayı en kolay şekilde geri almak istedikleri anlaşılıyordu. Hurstwood, kendisi için verilen son hükmü okudu. Şirketin göndereceği adama 9.500 dolar vermeyi kararlaştırdı. Geri kalan 1300 doları da kendine ayıracaktı. Moy'a telgraf çekti, aynı gün otele gelen temsilciyle görüştü, parayı verdiğine dair bir senet aldı; Carrie'ye de bavulunu hazırlamasını söyledi. Giriştiği bu yeni hareket onu biraz üzmüştü ama, biraz sonra kendini topladı. Gene de yakalanıp geri gönderilmekten korkuyor, hareketlerini gizlemeye çalışıyordu. Yalnız, bu pek de kolay olamayacaktı. Carrie'nin bavulunun istasyona gönderilmesini tembih etti, bavul oradan da ekspresle New York'a yollanacaktı. Onu gözetleyen kimse yok gibiydi ama, Hurstwood oradan gece ayrıldı. Sınırdaki ilk istasyonda, ya da New York istasyonunda kendisini bekleyen bir kanun temsilcisiyle karşılaşırsa diye pek kaygılanıyordu.

Carrie, onun hırsızlığından, korkularından habersiz, sabahleyin New York'a girişlerini zevkle seyretti. Tren Hudson ırmağı kıyısında iler-

lerken Hudson'un o büyük geniş bağrının gözcülüğünü yapan yuvarlak yeşil tepeler genç kadının dikkatini çekmişti. Hudson ırmağını, büyük New York şehrini duymuştu, şimdi de şaşkın şaşkın dışarısını seyrediyordu.

Tren Supyten Duyvil'de doğuya kıvrılıp Harlem çayının doğu kıyıları boyunca ilerlemeye başlayınca Hurstwood, heyecanla, şehrin sınırına geldiklerini belirtti. Carrie, Chicago'da gördüklerinden sonra, burada da dizi dizi arabalar, büyük yollar göreceğini sanmıştı, aradaki fark gözüne çarptı. Harlem'de, daha sonra Doğu Çayı üzerinde gördüğü tekneler körpe yüreğini hoplattı. Bu, büyük denizin ilk belirtileriydi. Bundan sonra beş katlı tuğla yapılarla çevrili düz bir sokak göründü, daha sonra da tren bir tünele girdi.

Birkaç dakika süren karanlık, duman yığınından sonra gün ışığı yeniden belirince, kondüktör: «Büyük Merkez İstasyonu!» diye bağırdı. Hurstwood kalktı, ufak-tefeğini toparladı. Artık sinirleri adam-akıllı gerilmişti. Carrie ile birlikte vagonun kapısında bekledi, sonra hemen aşağı indi. Ona yaklaşan olmamıştı ama, sokağa çıkarken dikkatle çevresine bakındı. Okadar heyecanlıydı ki, Carrie'yi bile unuttu. Genç kadın da, erkeğin arkasından, onun niçin böyle kendi âlemine daldığını merak ederek, ilerliyordu. İstasyonun içinde yürürken, son haddini bulan huzursuzluğu biraz kaybolmaya başlamıştı. Birdenbire sokağın kaldırımında buldu kendini. Arabacılardan başka ona seslenen yoktu. Derin bir soluk alıp, Carrie'yi hatırlayarak, arkasına döndü.

Carrie: «Burada kaçıp beni bırakacaksın sanmıştım» dedi.

Hurstwood: «Bizi hangi arabanın Gilsey'e götüreceğini hatırlamaya çalışıyordum» diye karşılık verdi.

Carrie, hareketli manzarayla öylesine ilgilenmişti ki onun sözlerini duymadı bile.

— «New York ne büyüklüktedir?» diye sordu.

— «Bir milyon, belki daha da fazla.»

Hurstwood çevresine bakınıp bir araba çağırdı ama, bunu her zamankinden daha değişik bir hava içinde yaptı. Yıllardan beri ilk defa bu küçük masrafları dikkate almak zorunda olduğu düşüncesi zihninde bir şimşek gibi çakmıştı. Hoşa gitmeyecek bir şeydi bu.

Otellerde boşuna zaman geçirmeyip hemen bir daire kiralamaya karar verdi. Bunu Carrie'ye de açıkladı, o da kabul etti.

— «İstersen bugün daire aramaya çıkarız» dedi.

Hurstwood birdenbire Montreal'de başına gelenleri düşündü. Büyük otellerde tanıdık Chicago'lulara rastlayabilirdi. Ayağa kalktı, arabacıya: «Bizi Belford'a götüreceksin» dedi. Tanıdıklarının bu semte pek uğramadıklarını biliyordu.

Carrie yolun iki yanındaki beş katlı tuğla binalarda ailelerin oturacağına pek ihtimal verememişti.

— «Halkın oturduğu kısım ne tarafta?» diye sordu.

Hurstwood, şehri oldukça iyi biliyordu.

— «Hep buralarda oturuyorlar» dedi. «New York'ta çimenlik yoktur. Bütün bunlar ev.»

Carrie yavaş yavaş birtakım fikirler edinmeye başlamıştı.

— «Öyleyse ben bu şehri hiç sevmedim» dedi.

XXX

BÜYÜKLÜK ÜLKESİ: YOLCU RÜYA GÖRÜYOR

HURSTWOOD gibi bir adam, Chicago'da ne olursa olsun, New York gibi bir okyanusta belirsiz bir damladan farksızdır. Nüfusu hâlâ beşyüz bin dolaylarında olan Chicago'da milyonerlerin sayısı pek çok değildi. Zenginler orta derecedeki gelirleri karanlığa boğacak derecede dikkati çekecek hale daha gelmemişlerdi. Tiyatro, sanat, toplum, din çevrelerinin ünlü kişileri de hali-vakti yerinde olanları şehir halkının gözleri önünden silecek derecede parlamamışlardı daha. Chicago'da saygı değerliliğin iki yolu siyasetle ticaretti. New York'ta ise yolların sayısı yüzün yarısını buluyor, herbirine de yüzlerce sahip çıkıyordu; bu yüzden de ünlü kişilerin sayısı pek kabarıktı. Deniz daha şimdiden balinalarla doluydu. Adi bir balık gözden kaybolmak, hiç görünmemek zorundadır. Kısacası, Hurstwood bir hiçti.

Bu gibi durumların sonuçları, pek hesaba katılmazsa da, gerçekte dünyadaki facialarî meydana getirir. Büyük küçüğün üzerinde kötü bir etkiye yol açan bir hava yaratır. Bu hava kolayca, çarçabuk sezilir. O şahane köşklerin, konakların, güzelim arabaların, yaldızlı dükkânların, lokantaların, çeşit çeşit eğlence yerlerinin arasından yürüyün; çiçekleri, ipeklileri, şarapları koklayın; şatafat sahibinin ruhunda kaynayan kahkahayı için; parlayan kılıçlar gibi keskin duran gülümsemelerin, bu yerlere uygun adımların değerini yoklayın, yüksek, güçlü havanın ne demek olduğunu anlarsınız.

Büyüklük bütün bunlarla olur mu, olmaz mı, tartışmaya bile değmez. Yalnız, dünya bunun cazibesine kapıldığı sürece, insan kalbi de bunu ulaşması gereken istek uyandırıcı bir ülke saydıkça burası bir büyüklük ülkesi olarak kalacaktır. Üstelik, bu ülkenin havası insan ruhunda da o önlenemez sonuçları yaratacaktır. Bu kimyasal bir ayıraç gibidir. Bunun bir günü, öbürünün bir damlası gibi, görünürleri, amaçları, zihnin isteklerini öylesine etkileyip renksizleştirir ki artık sonuna kadar boyalı kalır. Bunun bir günü denenmemiş kafayı, denen-

memiş vücudu esrar gibi etkiler. Bir yalvarmadır başlar ki bu da, kulak verirse, rüyalarla, ölümle sonuçlanır. Ah, gerçekleşmeyen rüyalar... homurdanan, insanı tembelleştiren çekici hayaller... işte bunlar çağırır, öncülük eder, durmadan çağırır, öncülük eder, ta ölümle çürüme, güçlerini birbirinin içinde eritip bizi tabiatın kalbine gömünceye dek.

Hurstwood'un yaşında, yaradılışında olan bir erkek gençliğin o hayallerine, yakan isteklerine hedef olamaz; gençliğin kalbinde bir kaynak gibi fışkıran umudun gücü de onda yoktur. Böyle bir hava onu onsekiz yaşındaki bir çocuğun yakarmalarını taklit etmeye zorlayamaz. Yalnız, bir kere de heyecanlandı mı, umutsuzluk ona aynı derecede acılık verir. Hurstwood, her yanda bolluğun, şatafatın belirtilerini görmeden edemedi. Daha önce de New York'a gelmişti, bu şehrin çılgınlıklarının kaynağını biliyordu. Bir bakıma burası onun için sıkıcı bir yerdi, çünkü kendisinin en çok saygı duyduğu şeyler, yani servet, mevki, şöhret burada bir araya toplanmıştı. Yöneticilik günlerinde kadeh tokuşturmuş olduğu ünlü kişiler hep bu sadece kendi çıkarını düşünen, kalabalık yerden onu selâmlamışlardı. Eğlencenin, şatafatın en hoşa gidecek hikâyeleri hep burasıyla, burada yaşayanlarla ilgili olanlardı. Hurstwood farkına varmadan bütün gün servetle dirsek dirseğe yaşamış olduğuna inanıyordu. Böylesine zengin bir yerde yüz, ya da beşyüz binin hiç kimseye sıkıntısız yaşamaktan başka bir fayda sağlayamayacağını da biliyordu. Moda, debdebe öylesine büyük paralara ihtiyaç gösteriyordu ki görünürde bir tek yoksul adam yoktu. Hurstwood, bütün bunları ancak şimdi arkadaşlarıyla ilişkisi kesildiği, karınca kararınca geçimini sağlayan servetinden, hattâ adından da yoksun kaldığı, kendine bir yer, rahat sağlamak savaşına yeni baştan giriştiği bir sırada fark edebilmişti. Yaşlı değildi ama, okadar da anlayışsız sayılmazdı, yakında yaşlanacağını biliyordu. İşte o zaman bu güzel elbiseler, bu güzel, bu kudret birdenbire garip bir şekilde önem kazanıverdi. Onun üzücü durumuyla yarattığı tezat sayesinde de önem artmıştı.

Gerçekten de üzücü bir şeydi bu. Tutuklanma tehlikesinden kurtulmanın kendi varlığı için en önemli unsur olmadığını da çok geçmeden anladı. Bu tehlike ortadan kalktıktan sonra ikinci ihtiyaç en üzücü mesele oldu. Kira, giyim, yiyecek, eğlence ihtiyacını yıllar yılı bin üçyüz küsur dolarla karşılamaya çalışmak yılda bu paranın beş katını harcamaya alışmış bir kimseyi elbette huzura kavuşturamazdı. New York'a vardıkları günlerde hemen bu meseleyi hararetle ele aldı, en kısa zamanda harekete geçmesi gerektiğine karar verdi. Bunun üzerine de sabah gazetelerinde yayınlanan iş ilânlarını inceleyip araştırmaya başladı.

Yalnız, ancak şehre yerleştikten sonra yaptı bunu. Kararlaştırıldığı

gibi, Carrie ile birlikte bir daire aramaya çıktılar. Amsterdam Bulvarı'nın yakınlarında Yetmişsekizinci Cadde'de boş bir daire buldular. Apartıman beş katlı bir binaydı. Onların tutacakları daire ise üçüncü kattaydı. Cadde daha iyice gelişmemiş olduğu için dairenin doğuya bakan kısmından Central Park'taki ağaçların yemyeşil dalları, batıya bakan kısmından da Hudson ırmağının suları görünüyordu. Bir sıra üzerine dizilmiş altı oda, bir de banyo için ayda otuzbeş dolar ödeyeceklerdi. Bu pek yüksek olmakla birlikte, o devir için ortalama bir kira idi. Carrie buradaki odalarla Chicago'dakilerin boyları arasındaki farkı görmüştü, bunu Hurstwood'a da söyledi.

Hurstwood: «O eski tip evlerden birini tutmazsan bundan daha iyisini bulamazsın, hayatım» dedi. «O zaman da buradaki kolaylıkların hiçbirini elde edemezsin.»

Carrie de bu daireyi yeniliğinden, parlak tahta eşyasından ötürü tutmaya karar verdi. Daire su buharıyla ısıtılıyordu, bu da büyük bir üstünlük sayılırdı. Carrie de bu yüzden daireyi tutmayı kabul etti. Binanın yeri, sıcak, soğuk su, tekerlekli masa, iç telefon, kapıcı zili Carrie'nin pek hoşuna gitmişti. Bütün bunlardan hoşlanacak kadar ev kadınlığı içgüdüsü vardı onda.

Hurstwood taksitle iş yapan şirketlerden birine başvurup elli dolar peşin, ayda da on dolar taksitle evi baştan aşağı döşetti. Sonra da G. W. Wheeler yazılı bir levha yaptırtıp koridordaki mektup kutusunun üzerine yerleştirdi. Kapıcının ona Bayan Wheeler demesi Carrie'nin pek tuhafına gitmişti ama, zamanla buna da alıştı, bu soyadını bayağı benimsedi.

Evle ilgili ıvır-zıvır tamamlandıktan sonra Hurstwood, ilânlara göz gezdirdi. Şehirdeki belli-başlı birahanelerden birine ortak girmek istiyordu ama, Chicago'da, Adams Caddesi'ndeki o saray örneği birahaneden sonra, ilânlarda adı geçen o bayağı meyhaneleri birtürlü beğenemiyordu. Bunları dolaşmakla boşu boşuna birkaç gün geçirdi. Yalnız, konuşmakla birhayli bilgi edinmişti. Bu arada Tammany Hall'ün önemini, polisle iyi geçinmenin de değerini öğrenmişti. En çok kâr getiren, ilgi çeken yerlerin kanunsuz iş yapan yerler olduklarını görüyordu. İkinci katlarda özenle döşenmiş arka odalar, özel içki bölmeleri genellikle pek çok kâr getiren yerlerin başında geliyordu. Gömleklerinin önleri kocaman elmaslarla parlayan, giyimleri-kuşamları yerinde birahane sahiplerini görünce içki işinin her yerde olduğu gibi burada da büyük kazançlara yol açtığını anladı.

En sonunda, Warren Caddesi'nde bir eğlence yeri işleten birini buldu. Bu tam onun aradığı işti. Derli-toplu bir yere benziyordu, gelişme imkânı da vardı. Sahibi de işlerin pek iyi olduğunu söylüyordu; gerçekten de öyle görünüyordu.

Adam: «Hep kalbur-üstü kimselerle iş yaparız» diyordu. «Tüccar-

lar, satıcılar, meslek sahipleridir bizim müşterilerimiz. Bunlar iyi giyinen kimselerdir. Serseriler gelmez buraya. Böylelerini içeri sokmayız.»

Hurstwood hesap makinesinin şıngırtısını dinledi, bir süre işlerin gidişini seyretti.

— «İki ortağı geçindirecek kadar kâr getiriyor mu?» diye sordu.

— «İçki işinden birazcık anlıyorsanız bunu kendi gözlerinizle de görebilirsiniz. Burası benim sahibi bulunduğum iki yerden biridir. Öbürü Nassau Caddesi'nde. Ben ikisini birden tek başıma yönetemiyorum. Bu işi gerçekten çok iyi bilen bir yardımcım olsa, buranın yönetimini ona bırakırım.»

Hurstwood, yumuşak bir sesle: «Benim bu işte yeteri kadar tecrübem var» dedi ama, Fitzgerald'la Moy'dan söz etmeyi de pek istemedi.

— «Öyleyse kendinizi buraya da alıştırabilirsiniz, Bay Wheeler.»

Adam kazancın ancak üçte-birini verecekti, buna karşılık Hurstwood da bin dolar yatıracaktı. Birahane kira olduğu için işin içine mülk sahipliği girmiyordu.

Teklif fena değildi ama, böyle bir yerin üçte-bir hissesi bakalım ona ayda yüzelli dolar getirecek miydi? Hurstwood, evin masraflarını karşılayıp rahatça yaşayabilmesi için ayda okadar bir paraya ihtiyacı olacağını hesaplamıştı. Ne var ki, bunca başarısızlıktan sonra, şimdi tereddüt etmenin de sırası değildi. Şimdilik üçte-bir hisse ayda yüz dolar getireceğe benziyordu. Dikkatli bir yönetimle, biraz da yenilik yapmakla daha da çok kâr getirmesi sağlanabilirdi. Sonunda Hurstwood bu ortaklığı kabul etmeyi kararlaştırdı, bin doları verip, ertesi gün işe başlamak üzere sözleşti.

Baştan pek neşelenmişti. Carrie'ye de pek iyi bir iş anlaşması yaptığını söylüyordu. Yalnız, zaman düşüncelere yol açtı. Hurstwood ortağından hiç hoşlanmamıştı. Genellikle adam çok içki içiyor, içince de pek sert oluyordu. Hurstwood iş hayatında hiç böyle şeylere alışkın değildi. Hem işi de boyuna değişiyordu. Chicago'da tadını çıkardığı o kendi başına buyruk işe hiç benzemiyordu bu. Dost bulmasının da uzun süreceğini anlamıştı. Buraya gelenler, arkadaşlığın zevklerini araştırmadan, bir telâşla gelip gene bir telâşla gidiyorlardı. Burası bir toplantı, ya da tembel tembel oturma yeri değildi. Hurstwood Chicago'da her gün duymaya alıştığı o içten gelme selâmlamalardan birini bile duymadan koskoca günler, haftalar geçti.

Üstelik, Hurstwood ünlü kişilerin özlemini de çekiyordu. Hani şu iyi giyinmiş, kalbur-üstü kimselerin orta halli birahanelere zarafet katan, çok uzak, erişilmez çevrelerden haberler getiren kimselerin özlemiydi bu. Bir ay içinde böyle bir tek kişi göremedi. Akşamları işinin başındayken akşam gazetelerinde Fitzgerald'la Moy'un yanında çalışırken tanıdığı, birçok kereler kadeh tokuşturduğu kimselerle ilgili ha-

berleri okuyordu. Böyleleri, Chicago'da Fitzgerald'la Moy'un birahanesine, ya da şehrin yukarısındaki Hoffman House gibi yerlere uğrarlardı ama, Hurstwood onlara burada asla rastlayamayacağını biliyordu.

Ayrıca, iş de Hurstwood'un düşündüğü kadar iyi para getirmiyordu. Kazanç birazcık artmıştı ama, Hurstwood ev masraflarını kısmak zorunda kalacağını anlamıştı ki bu da çok üzücü bir durumdu.

O ilk günlerde gece geç vakit eve gidip Carrie'yi bulmak bir zevkti. Akşamları altıyla yedi arasında koşup Carrie ile akşam yemeğini yemeye, sabahları da saat dokuza kadar evde kalmaya fırsat buluyordu. Yalnız, bir süre sonra bunun da bir yeni tarafı kalmadı, Hurstwood'a işleri ağır gelmeye başladı.

Daha aradan bir ay geçmiş geçmemişti ki Carrie pek sakin bir tavırla: «Bu hafta gidip bir elbise alacağım» dedi.

Hurstwood: «Nasıl bir elbise?» diye sordu.

— «Şey, sokak elbisesi.»

Hurstwood: «Peki» diyerek gülümsedi ama, Carrie'nin bunu almamasının malî bakımdan daha iyi olacağını da düşünmüştü.

Ertesi gün bu konu üzerinde bir şey konuşmadılar. Daha ertesi sabah Hurstwood: «Elbise işini hallettin mi?» diye sordu.

— «Daha halletmedim.»

Hurstwood sanki bir şeyler düşünüyormuş gibi biriki saniye duraladı. Sonra: «Bu işi birkaç gün sonraya bırakabilir misin acaba?» diye sordu.

Carrie onun bu sözlerinin nereye varacağını kestirememişti. «Hayır» dedi. Daha önce Hurstwood'la para sıkıntısı arasında bir bağlantı kurmamış, onun da böyle bir duruma düşeceğini aklına getirmemişti. «Neden sordun?»

— «Söyleyeyim. Benim şu işim şimdilik çok para çekiyor. Kısa zamanda paramı geri alacağımı umuyorum ama, şu sırada param çok kıt.»

— «Ya?» dedi Carrie. «Elbette, sevgilim. Bunu neden daha önce söylemedin?»

— «Gerekli değildi de ondan.»

Carrie uysal davranmıştı ama, Hurstwood'un konuşmasında Drouet'nin o birtürlü bitmeyen emlâk işini hatırlatan bir hava bulunduğunu da sezmişti. Bu sadece bir saniyelik bir düşünceydi ama, bir başlangıçtı. Carrie'nin Hurstwood'la ilgili düşüncelerinde yeni bir bölümdü.

Zaman zaman bunu başka şeyler de izledi. Bunlar aynı türde, basit olaylardı, bir araya gelince de büyük bir ifşaattan farkları kalmıyordu. İki insan birbirlerini anlamadan uzun süre bir arada yaşayamaz. Bir kimse isteyerek açıklasa da, açıklamasa da zihnini kurcalayan düşün-

celer kendilerini belli ederler. Havada sıkıntı belirir, durumu açığa vuran tasa ortaya çıkar. Hurstwood her zamanki gibi güzel giyiniyordu ama, giydikleri Kanada'da giydiği elbiselerdi. Carrie onun giyeceklerinin azlığına rağmen, yeni elbise almadığını görüyordu. Hurstwood pek eğlenmek teklifinde de bulunmuyor, yemekler hakkında bir şey söylemiyordu. Ancak işini düşünüyordu. Chicago'daki o tasasız Hurstwood değildi artık o. Carrie'nin tanıdığı bağımsız, zengin Hurstwood değildi. Bu değişiklik öylesine belliydi ki görmemeye imkân yoktu.

Zamanla, Carrie bir değişiklik olduğunu, Hurstwood'un sırlarını gizlediğini anladı. Pek esrarengiz bir tavır takınıyor, düşüncelerini kendine saklamaya bakıyordu. Carrie, bir de baktı, ona küçük şeyler hakkında sorular sormaya başlamıştı. Bir kadın için hoşa gitmeyecek bir durumdur bu. Büyük aşk bunu mantığa uygun, hattâ bazan makul görünmesini sağlayabilir ama, hiçbir zaman tatmin edici bulamaz. Büyük aşk yoksa, daha kesin, daha az tatmin edici bir sonuca varılır.

Hurstwood'a gelince, o da değişen durumun yarattığı zorluklarla zorlu bir savaşa girişmişti. Yaptığı o büyük hatayı da, şimdiki duruma ulaşmakla iyi bir şey yaptığını da anlayacak kadar zekiydi. Yalnız, gene de her gün, her saat eski durumuyla şimdiki durumunu karşılaştırmaktan da kendini alıkoyamıyordu.

Şehre gelişinden kısa bir süre sonra olduğu gibi eski dostlarından birine rastlamak korkusu da vardı. Broadway'de tanıdıklarından birinin kendisine yaklaştığını görmüştü. Tanımamazlıktan gelmeye de zaman yoktu. Birbirlerine dikkatle bakmışlar, tanışıklıklarını belli etmişlerdi. Chicago'nun toptancı mağazalarına mal satan bir adamdı bu. Durup konuşmak zorunda kalmıştı. Duyguyla ilgisizlik karışık bir tavırla elini uzatıp: «Nasılsın?» diye sordu.

Hurstwood da aynı derecede sıkılarak: «Çok iyiyim» dedi. «Sen ne âlemdesin?»

— «İyiyim. Buraya biraz mal almaya geldim. Sen şimdi buraya mı yerleştin?»

Hurstwood: «Evet» dedi. «Warren Caddesi'nde dükkânım var.»

Arkadaşı: «Ya, öyle mi?» dedi. «Bunu duyduğuma sevindim. Gelip seni görürüm.»

Hurstwood da: «Beklerim» dedi.

Öbürü sevimli bir tavırla gülümseyerek: «Hoşça kal» deyip uzaklaştı.

Hurstwood: «Telefon numaramı hiç sormadı» diye düşündü. «Bana gelmeyi aklına bile getirmeyecek.» Eni-konu ıslanmış olan alnını kuruladı, başka bir kimseyle karşılaşmamayı yürekten diledi.

Bunlar Hurstwood'un iyi keyfini bozuyordu. Tek umudu para bakımından durumunun değişmesiydi. Carrie'si vardı onun. Eşyasının

parası ödeniyordu. Durumunu düzeltmekteydi. Carrie'ye gelince, ona sağlayabileceği eğlenceler şimdilik geri kalabilirdi. Belki de işler düzelinceye kadar bu durumunu sürdürecek, sonra her şey yoluna girecekti. Bu arada insan yaradılışının zayıf tarafını —evlilik hayatının zorluklarını— hesaba katmayı başaramamıştı. Carrie gençti. Hurstwood için de, Carrie için de çeşitli ruh halleri olağan bir şeydi. Sofrada zıt düşünceler her ân birbiriyle çarpışabilir. En iyi yürüyen ailelerde bile sık sık olur bu. Böyle zamanlarda ortaya çıkan basit şeylerin unutulması için büyük sevgiye ihtiyaç vardır. Büyük aşkın bulunmadığı yerlerde de iki taraf sonradan ikiyle ikiyi toplayıp bir mesele yaratır.

XXXI

TALİHİN BİR OKŞAYIŞI: BROADWAY EĞLENCELERİNİ GÖZLER ÖNÜNE SERİYOR

ŞEHRİN etkisiyle kendi durumu, Carrie meselesi yüzünden, Hurstwood'un gözünde birbirinin yanısıra gidiyordu. Genç kadın da kaderin getirdiklerini son derece iyimser bir hava içinde kabul ediyordu. Baştan hiç beğenmediği halde çok geçmeden New York onu pek ilgilendirmeye başladı. Şehrin temiz havası, daha kalabalık sokakları, garip ilgisizliği zorla dikkatini çekmişti. Oturdukları kadar küçük bir daire hiç görmemişti ama, çok geçmeden burası da Carrie'nin sevgisini kazandı. Yeni eşya pek gösterişli duruyordu, Hurstwood'un yerleştirdiği büfe de pırıl-pırıl parlıyordu. Her odanın eşyası kendine uygundu. Salon denilen ön odaya da, Carrie piyano öğrenmek istedi diye bir piyano konmuştu. Carrie bir de hizmetçi tuttu, çarçabuk ev işlerini benimseyip bilgi ediniverdi. Hayatında ilk defa kendini yerleşmiş, toplum içinde yer almış görüyordu. Düşünceleri yeteri kadar neşeli, saftı. Uzun bir süre New York'taki dairelerin nasıl düzenlendiği üzerinde zihin yordu, bir binada on ailenin birden yaşamasına rağmen birbirlerine karşı yabancı, ilgisiz kalışına şaştı. Limandaki yüzlerce teknenin düdük öttürüşüne de şaşıyordu. Sisli havalarda gemilerin, feribotların uzun, kısık sesli düdükleri onu şaşırtıyordu. Sadece bütün bunların denizden bağırdıklarını düşünmek bile harikulâde bir şey olmalarına yetiyordu. Evin batıya bakan penceresinden Hudson ırmağını, her iki yakada gittikçe gelişen büyük şehri bol bol seyrediyordu. Bunun düşünülecek tarafı pek çoktu, Carrie'yi bir yıldan fazla hiç sıkılmadan oyalamaya yetti.

Bir de Hurstwood'un ona karşı olan sevgisi çok ilgi çekiciydi.

Hurstwood okadar çok tasalı olmasına rağmen sıkıntılarını ona hiç açıklamıyordu. Gene o eski gururlu tavrıyla gidip geliyor, yeni durumunu alışkanlıkla yürütüyor, Carrie'nin kabiliyetlerini, başarılarını gördükçe seviniyordu. Her akşam tam vaktinde yemeğe geliyor, küçük yemek odasının görünüşünü pek iç açıcı buluyordu. Bir bakıma odanın küçüklüğü de güzelliğini artırıyordu. Oda dolu, eksiksiz görünüyordu. Beyaz örtülü masa güzel tabaklarla doluydu, dört kollu bir şamdanla aydınlatılıyordu. Lambaların herbirinin üzerine kırmızı gölgelik konmuştu. Carrie ile kız sayesinde bir süre mükemmel bifteklerle pirzolalar pişirildi, gerisini de konserve yiyecekler tamamladı. Carrie, kurabiye yapma sanatını inceledi, çok geçmeden de çalışmalarının sonucunu bir tabak dolusu hafif, tadına doyum olmaz kurabiyelerle ortaya koydu.

İkinci, üçüncü, dördüncü aylar böyle geçti. Kış geldi, onunla birlikte evde oturmanın daha doğru olacağı duygusu uyandı, tiyatroya gitmekten pek söz edilmez oldu. Hurstwood, duygularını belli etmeden, masrafları karşılayabilmek için büyük çaba gösteriyordu. İleride daha büyük kazançlar sağlayabilmek için parasını işe yatırıyormuş gibi görünüyordu. Kendi masrafları için pek az bir para ayırıp bununla yetiniyor, Carrie'ye harçlık vermeyi de pek seyrek teklif ediyordu. İlk kış böylece geçti.

İkinci yıl, Hurstwood'un yönetiminde, işler biraz gelişti. Önceden düşündüğü gibi her ay eline yüzelli dolar kalıyordu. Ne çare ki, artık Carrie de kendine göre birtakım sonuçlara varmış, Hurstwood'un kendisi de biriki dost edinmişti.

Carrie girişkin, atılgan olmaktan çok sessiz, elindekilerle yetinmeye alışkın olduğu için vaziyeti kabul etmişti. Kendi durumu da yeteri kadar tatmin ediciydi. Arada-sırada birlikte tiyatroya gidiyorlardı, yazın da plaja gittikleri, şehir içinde gezmeye çıktıkları oluyordu ama, hiç dost edinmemişlerdi. Hurstwood artık Carrie'ye karşı da kibarca davranmak kaygısından kurtulmuş, alışkanlıktan doğan bir rahatlık içinde hareket etmeye başlamıştı. Aralarında yanlış anlaşılma, açıkça görülen fikir ayrılıkları yoktu. Hurstwood, parasız, dostsuz olduğu için, kıskançlık da, kavga da yaratmayan bir hayat sürüyordu. Carrie de onun çabalamalarına değer veriyor, Chicago'da sürdüğü hayat gibi eğlenceli günler geçiremeyişinin üzerinde durmuyordu. Eğlence yerine New York'la oturdukları daire şimdilik ona yetiyordu.

Ne var ki, Hurstwood'un işleri ilerledikçe, daha önce de belirttiğimiz gibi, o da dostlar edinmeye başladı. Kendine daha sık elbise almaya da başladı. Ev hayatının kendisi için büyük değer taşıdığına kendini inandırmaya çalışıyordu ama, zaman zaman yemeği dışarıda yiyebileceğini de düşünüyordu. Bunu ilk yapışında eve bir pusula gönderip gecikeceğini bildirdi. Carrie yemeğini tek başına yedi, bunun bir

daha tekrarlanmamasını diledi. İkinci seferinde de Hurstwood eve haber gönderdi ama, son dakikada. Üçüncüsünde bunu bütün bütün unuttu, durumu sonradan açıkladı. Bu olayların herbiri aylarca arayla olmuştu.

İlk kaçamaktan sonra Carrie: «Neredeydin, George?» diye sordu.

Hurstwood, içtenlikle: «Yazıhanede kaldım» dedi. «Düzeltmem gereken bazı hesaplar vardı da.»

Carrie, sevgiyle: «Eve gelemeyişine üzüldüm» dedi. «Ben de öyle güzel bir yemek hazırlamıştım ki!»

İkincisinde Hurstwood gene aynı mazereti ileri sürdü ama, üçüncüsünde Carrie bunun pek de yerinde bir davranış olmadığı düşüncesine kapıldı.

O akşam Hurstwood geç vakit dönünce: «Yemeğe eve gelemedim» dedi. «Okadar çok işim vardı ki!»

Carrie: «Bana bir haber de gönderemez miydin?» diye sordu.

— «Gönderecektim ama, unuttum, ancak vakit çok geç olduktan sonra aklıma geldi.»

Carrie: «Ben de öyle güzel bir yemek hazırlamıştım ki!» dedi.

Öyle bir zaman geldi ki, Hurstwood görüşlerine dayanarak, Carrie'nin pek evcimen ruhlu bir kadın olduğuna inanmaya başladı. Bir yıl sonra da onun hayattaki başlıca amacına ev işleri yoluyla ulaşmakta olduğunu düşündü. Carrie'nin Chicago'daki halini görmüştü ama, gene de şu son bir yıl içinde onun kendini doğrudan doğruya evinin işlerine vermesi, erkeğinin çizdiği sınırın dışına çıkmaya bir kere bile kalkışmamış olması, kendine bir dost, bir arkadaş edinmemesi de Hurstwood'u bu garip sonuca vardırmıştı. Bunun üzerine hayatından memnun bir eş kazanmanın yarattığı huzuru duydu, bu huzur da beklenen sonucu verdi: Hurstwood, Carrie'nin hayatından memnun olduğunu gördüğü için, kendini ancak ona bu duyguyu yaratacak kadarını vermekten sorumlu görüyordu. Evin eşyasını, süsünü, yiyeceği, gerekli giyecekleri sağlıyordu. Carrie'yi eğlendirmek, ona hayatın parlak, gösterişli yanlarını tanıtmak isteği azaldıkça azaldı. Dış dünya Hurstwood'u çekiyordu ama, Carrie'nin de kendisiyle birlikte gelmek isteyeceğini pek sanmıyordu. Bir keresinde tek başına tiyatroya gitti. Bir başka sefer de yeni arkadaşlarından birkaçıyla poker oyununa katıldı. Bitleri kanlanmaya başladığı için çevresine caka satma hevesi de yeniden uyanmıştı.

Ne var ki bütün bunlar Chicago'dakinden çok daha az etkileyici bir hava içinde oluyordu. Hurstwood kendisini tanıyanlar çıkabileceğini düşünerek aşırı eğlenceli yerlerden kaçınıyordu.

Şimdi Carrie de bunu çeşitli duygusal yönlerden sezmeye başlamıştı. Yalnız, erkeğin davranışlarından ciddî bir şekilde tasa duyacak yaradılışta bir kadın değildi o. Hurstwood'u büyük bir aşkla sevmediği için

pek öyle rahatsızlık verici bir kıskançlık da duyamazdı. Hurstwood genç kadının sakin tavırlarından sadece memnundu; oysa buna gereğince değer vermeliydi. Eve gelmediği zamanlar bu Carrie'ye hiç de öyle feci bir olay gibi görünmüyordu. Her erkek gibi onun da birtakım alışkanlıkları olabileceğini düşünüyordu... arkadaşlarıyla konuşmak, bir yerlere gitmek, dostlarına akıl danışmak gibi alışkanlıklar. Onun dilediği gibi eğlenmesini canı-gönülden istiyordu, kendisinin ihmal edilmesine de aldırdığı yoktu. Her şeye rağmen durumu gene iyi sayılırdı. Fark edebildiği tek şey Hurstwood'un eskiye göre biraz değişmiş olmasıydı.

Yetmişsekizinci Cadde'deki daireye yerleştiklerinin ikinci yılında koridorun karşısındaki daire boşaldı, çok hoş bir genç kadınla kocası taşındılar. Sonradan Carrie yeni gelenlerin ikisiyle de tanıştı. Bu da, doğrudan doğruya, apartman dairelerinin alışılagelmiş teşkilâtı sayesinde olmuştu: Dairelerin hepsi yük asansörü sayesinde birleşiyorlardı. Yakacak, bakkaldan alınan öteberi, bunlara benzer bütün ihtiyaç maddeleri bu faydalı aracın yardımıyla zemin kattan yukarıya çıkıyordu, her katın çöpleri de gene aynı asansörle aşağıya gönderiliyordu. Daha doğrusu, her dairenin bu asansöre açılan küçük birer kapısı vardı. Aynı katta oturan kiracıların ikisi de asansörün ziline hemen karşılık vermek isterlerse asansörün küçük kapısını açtıkları zaman yüz yüze gelebiliyorlardı.

Bir sabah Carrie gazetesini almaya çıkınca yirmiüç yaşlarında kadar gösteren karşıki komşunun da aşağı-yukarı aynı amaçla oraya geldiğini gördü. Bu esmer güzeli kadın geceliğinin üstüne sabahlık giymişti, saçları darmadağınıktı; öylesine sevimli, iyi niyetli bir insana benziyordu ki Carrie ondan pek hoşlandı. Yeni gelen utangaç bir tavırla gülümsemekten başka bir şey yapmadı ama, bu da yeterdi. Carrie onu tanımak isteğini duydu. Öbür kadın da Carrie'nin saf yüzüne hayran kalmış, zihnini aynı düşünce kurcalamıştı.

Carrie, kahvaltıda Hurstwood'a: «Karşıki daireye taşınan gerçekten güzel bir kadın» dedi.

Hurstwood: «Kimmiş bunlar?» diye sordu.

Carrie: «Bilmiyorum» dedi. «Zilin üstünde Vance yazılı. Orada biri çok güzel piyano çalıyor. Bu kadın çalıyor besbelli.»

Hurstwood, komşularla ilgili geleneksel New York görüşünü açıklayarak: «İnsan bu şehirde ne çeşit insanlarla komşuluk ettiğini bilemez» dedi.

— «Bir düşünsen-e, bir yılı aşkın bir süreden beri bu apartmanda dokuz aileyle birlikte oturduğumuz halde bir tek kulu tanımıyorum. Bunlar da apartmana geleli bir ayı geçti, bu sabaha kadar hiçbirini görmemiştim.»

Hurstwood: «İsabet olmuş» dedi. «Kiminle konuştuğunu bilemezsin ki. Kimisi pek kötü dost olur bunların.»

Carrie de, ona hak vererek: «Öyle olsa gerek» dedi.

Konuşma başka konulara döndü; Carrie de, birkaç gün sonra çarşıya giderken Bn. Vance'in içeri girdiğini görünceye kadar, bu meseleyi bir daha düşünmedi. Bn. Vance onu tanımış, başıyla selâm vermişti. Carrie de buna karşılık gülümsedi. Böylece bir arkadaşlık doğması ihtimali belirdi. Bu karşılaşmada hafif bir tanışıklık belirtisi olmasaydı ileride de dostluk kurulamayacaktı.

Carrie kadını birkaç hafta görmedi; yalnız, dairelerin ön odalarını ayıran ince duvarın ardından piyano sesi geliyordu. Carrie genç kadının seçtiği neşeli parçalardan, bunları çalışındaki kıvraklıktan pek memnundu. Kendisi piyanoyu şöyle-böyle çalabiliyordu komşusunun bukadar çok parça çalabilmesi ona büyük bir sanat kabiliyeti gibi geliyordu. Şimdiye kadar gördüklerine, duyduklarına bakılırsa bu insanlar kibar, rahat yaşayan kimselerdi. Onun için de dostluğu ilerletmeye hazırdı.

Bir gün Carrie'nin zili çaldı. Hizmetçi mutfaktaydı, dış kapıyı açmaya yarayan elektrikli düğmeye bastı. Carrie, üçüncü katta, kendi kapısının önünde, gelenin kim olduğunu görmek için beklerken Bn. Vance göründü.

— «Çok özür dilerim» dedi. «Biraz önce dışarı çıkmıştım, dış kapının anahtarını almayı unutmuşum, onun için sizin zilinizi çaldım.»

Bu da apartmanda oturanların dış kapı anahtarlarını unuttukları zaman başvurmaya alışkın oldukları bir usuldü; yalnız, onlar özür dilemezlerdi.

Carrie: «İyi ettiniz» dedi. «Böyle yapmanıza sevindim. Ben de bazan aynı şeyi yapıyorum.»

Bn. Vance, bir ân duralayarak: «Hava ne güzel, değil mi?» dedi.

Böylece, birkaç hamleden sonra, bu tanışıklık iyi bir zemin buldu, Carrie de Bn. Vance ile arkadaş oldu. Carrie birkaç defa genç kadını görmeye gitti, birkaç defa da o geldi. Vance'lerin evi daha şatafatlıydı ama, iki ev de bakımlıydı, göze hoş görünüyordu.

Aralarında ahbaplık kurulduktan sonra çok geçmeden Bn. Vance: «Bu akşam bize gelip kocamla tanışmanı istiyorum» dedi. «O da seninle tanışmak istiyor. İskambil oynarsın değil mi?»

Carrie: «Biraz» dedi.

— «Şey, biz iskambil oynayacağız da. Kocan eve gelirse, onu da al gel.»

Carrie: «Kocam bu gece yemeğe gelmeyecek» dedi.

— «Öyleyse onu da gelince çağırırız.»

Carrie bu karara boyun eğdi, o akşam evin beyiyle tanıştı. Adam Hurstwood'dan birkaç yaş daha gençti, pek düzenli görünen evlilik hayatını, yakışıklılığından çok, karısına borçluymuş havasını uyandırıyordu. Daha ilk bakışta Carrie'den hoşlandı, ona karşı ahbapça

davranmaya başladı. Ona yeni bir iskambil oyunu öğretti, New York'tan, eğlencelerinden söz açtı. Bn. Vance de biraz piyano çaldı. Derken, Hurstwood da geldi.

Carrie onu evin hanımıyla tanıştırdığı zaman Hurstwood: «Tanıştığıma pek memnunum» dedi. Carrie'yi büyüleyen o eski kibar tavırlarını gene göstermeye başlamıştı.

B. Vance, misafiriyle tanıştırıldıktan sonra, elini uzatarak: «Karınız kaçtı mı sandınız?» diye şaka etti.

— «Bir şey bilmiyordum ama, daha iyi bir koca da bulmuş olabilirdi.»

Hurstwood şimdi dikkatini Bn. Vance'te toplamıştı. Carrie, onda bir süredir farkında varmadan özlemini çektiği o becerikliliğin, övgücülüğün yeniden uyandığını sezer gibi oldu. Aynı zamanda kendi kıyafetinin de iyi olmadığını, yani Bn. Vance'inki kadar iyi olmadığını gördü. Artık bunlar belli-belirsiz düşünceler değildi. Durumu meydandaydı. Hayatının bayatlaştığını anladı, bu yüzden tasalanmaktan da kendini alamadı. O eski yararlı, itici üzgünlük yeniden başlamıştı. İstek dolu Carrie'nin kulağına eline geçirebileceği imkânlar fısıldanmıştı.

Carrie'nin içgüdüsü pek kuvvetli olmadığı için bu uyanıştan hemen sonuç alınamadı. Yalnız, her şeye rağmen, gene de kendini çarçabuk değişikliğin akıntısına kaptırıp sürüklenecek kabiliyetteydi. Hurstwood hiçbir şeyin farkına varmadı. Carrie'nin gördüğü o belirli zıtlıkların da farkında değildi; genç kadının gözlerine yerleşmiş olan o üzgünlük gölgesini bile sezemedi. Hepsinden kötüsü, Carrie'nin artık dairenin yalnızlığını fark etmesi, kendisinden çok hoşlanan komşu kadının arkadaşlığına ihtiyaç duymasıydı.

Bir sabah Bn. Vance, yataktan kalkar kalkmaz sırtına geçirdiği yumuşak pembe renkli sabahlığıyla, Carrie'ye geldi.

— «Hadi bugün öğleden sonra tiyatroya gidelim» dedi.

Hurstwood ile B. Vance aşağı-yukarı bir saat kadar önce işlerine gitmişlerdi.

Carrie: «Peki» dedi. Bn. Vance'in genel görünüşünden sevilen, tatmin edilmiş bir kadın olduğu anlamını çıkarmıştı. Bu kadın büyük bir aşkla seviliyor, her isteği yerine getiriliyormuş gibiydi. «Hangi oyunu seyredeceğiz?

— «Ah, Nat Goodwin'i çok görmek istiyorum. Bence o en komik aktör. Gazeteler de bunun pek güzel bir piyes olduğunu yazdılar.»

— «Saat kaçta evden çıkmamız gerekecek?»

— «Hadi hemen çıkalım, Otuzdördüncü Cadde'den Broadway'e kadar yürürüz. Yol öyle ilgi çekici ki! Madison Square Tiyatrosu'na gideceğiz.»

— «Seve seve gelirim. Biletlere nekadar para vermemiz gerekecek acaba?»

Bn. Vance: «Bir dolardan fazla tutmaz» dedi.

Gitti, saat birde geldi. Koyu mavi bir sokak elbisesi giymiş, başına da ona uygun zarif bir şapka geçirmişti, inanılmayacak derecede şıklaşmıştı. Carrie de kendini hoş bir kılığa sokmuştu ama, bu kadın üstünlüğüyle ona acı veriyordu. Carrie'de bulunmayan pek çok küçük, zarif şeyi vardı onun. Altın zincirli bilezikleri, üzerinde adının baş harfleri bulunan yeşil deri çantası, pek güzel işlenmiş bir mendili, buna benzer birsürü eşyası vardı. Carrie kendini bu kadınla karşılaştırabilmesi için daha çok, daha güzel elbiselere ihtiyacı olduğunu, ikisini yan yana gören bir kimsenin sadece üstüne-başına bakıp hiç tereddütsüz Bn. Vance'i seçeceğini düşünüyordu. Bu haksız bir düşünceydi ama, ne de olsa üzücüydü; çünkü Carrie'nin vücudu da şimdi aynı derecede güzel bir biçim almıştı; güzelliği de gitgide çekici olmuştu. İkisinin giyinişinde zenginlik, yaş bakımından birtakım ayrılıklar vardı ama, bu ayrılıklar özellikle dikkati çekecek cinsten değildi. Öyleyken gene de Carrie'nin durumundan duyduğu hoşnutsuzluğu artırmaya yaradı.

Şimdi olduğu gibi o zaman da Broadway'e kadar yürümek şehrin en dikkate değer özelliklerinden biriydi. Matinelerden önce de, sonra da caddeyi sadece gösterişten hoşlanan bütün güzel kadınlar değil, aynı zamanda güzelleri seyredip güzelliklerine hayran kalmaktan hoşlanan erkekler de doldururdu. Bu gerçekten pek cazip bir güzel yüzler, şık kıyafetler geçidi oluyordu. Kadınlar güzel şapkaları, pabuçları, eldivenleriyle, kol kola girip, Ondördüncü Cadde'den Otuzdördüncü Cadde'ye doğru yürürler, mağazalara, tiyatrolara giderlerdi. Erkekler de alabildikleri en son model giyeceklerle gezintiye çıkarlardı. Bir terzi yeni elbise biçimleri hakkında ipuçları ele geçirebilir, ayakkabıcı son modayı öğrenebilirdi, şapkacı da şapkalarla ilgili yenilikleri. Güzel giyinmeye meraklı olan birinin yeni elbisesini daima ilk defa Broadway'de gözler önüne serdiği de gerçekten doğruydu. Bu olay, öyle gerçekti, öylesine de köklü bir şekilde benimsenmişti ki birkaç yıl sonra matine günleri gezintilerinin özelliklerini ele alan, «Broadway Üzerinde Onun Ne Hakkı Var?» adında bir şarkı da bestelenmiş, şehrin müzikhollerinde bir hayli tutunmuştu.

Carrie, şehre geldiğinden beri bu gösteri niteliğindeki gezintiden söz edildiğini duymamıştı. Gezinti saatinde Broadway'de de bulunmamıştı. Buna karşılık Bn. Vance, bu gezinti âdetinin varlığını bildikten başka, kendisi de sık sık bunlara katılıp güzelliğiyle, zarafetiyle dikkati çekmeyi de başarıyordu.

Otuzdördüncü Cadde'de tramvaydan indikleri zaman Carrie rahatça kaldırımdan yürümeye başlamıştı; çok geçmeden onların yanından onlarla birlikte gitmekte olan göz doldurucu kalabalığa gözleri takıldı kaldı. Birdenbire, Bn. Vance'in de yakışıklı erkeklerin, şık hanımların

dikkatli bakışları altında tedirgin olduğunu gördü. Bunlar bakışlarını hiçbir şekilde görgü kurallarına uydurmaya niyetli görünmüyorlardı. Burada bakmak en doğru, en olağan şeydi galiba. Carrie de kendisine bakıldığını, göz süzüldüğünü fark etti. Kusursuz dikilmiş paltoları, yüksek tepeli şapkaları, gümüş başlı bastonlarıyla erkekler yanlarından geçiyorlar, sık sık kendilerini fark eden gözlere bakıyorlardı. Kadınlar kalın kumaşlardan yapılmış elbiselerle çevrelerine gülümsemeler, güzel koku saçarak geziniyorlardı. Carrie bunlarda iyiliğin şöyle hafifçe serpiştirilmiş olduğunu, günah yüzdesinin ise ağır bastığını anlamıştı. Pudralı yanaklar, kırmızıya boyanmış dudaklar, kokulu saçlar, buğulu, derin anlamlı, iri gözler yeteri kadar adiydi. Carrie birdenbire bir moda geçidinde, bir gösteri yerinde —hem de ne müthiş bir gösteri yerinde— bulunduğunu anladı. Yol boyunca kuyumcu dükkânlarının göz kamaştıran vitrinlerine sık sık rastlıyorlardı. Çiçekçi dükkânları, kürkçüler, tuhafiyeciler, hazır elbiseciler, hepsi hızla birbirini kovalıyordu. Cadde arabalarla doluydu. Kocaman, parlak madenî kemerli, düğmeli paltolar giymiş iri-kıyım kapıcılar pahalı satış yerlerinin kapılarında bekliyorlardı. Deri çizmeli, beyaz pantolonlu, mavi ceketli arabacılar da içeride alışveriş yapan hanımlarını itaatli itaatli bekliyorlardı. Caddenin tümü zenginlik, şatafat kokusu taşıyordu. Carrie de kendisinin buralara ait olmadığını içinde derinden derine duyuyordu. Ölse de güzelliği sayesinde kendine güven besleyen Bn. Vance'in davranışlarını, zarafetini benimseyemeyeceğini biliyordu. Birçoklarının kendisini iki kadının daha kötü giyinmişi olarak gördüklerinden emindi. Bunu bir ânda fark etmişti, daha derli-toplu bir hale gelmeden buraya bir daha ayak basmamaya karar verdi. Öte yandan, buradakilerle aynı seviyeye gelip onların arasında gezinmeye de can atıyordu. Ah, işte o zaman mutlu olacaktı!

XXXII

BALTHASAR ŞÖLENİ (*): YORUMLANACAK BİR HABER

BU gezintinin Carrie'de yarattığı duygular bundan sonra oyunda gördüğü acıklı sahneleri iyicene benimsemesini sağlamıştı. Seyretmeye gittikleri aktör yumuşak, oyunun etkisini azaltacak derecede keder katılmış komedilerde ün kazanmıştı. Çok iyi bildiğimiz gibi sahne Carrie için büyük bir ilgi kaynağıydı. Chicago'daki o bir tek tarihî başarısını hiç unutamamıştı. Salıncaklı sandalyesiyle okumakta olduğu son

(*) Efsaneye göre, zevke, safaya pek düşkün olan son Babil hükümdarı Balthasar'ın verdiği bir şölende duvarda ülkenin sonu geldiğini bildiren sözler belirmişti. (Çeviren)

romandan başka hiçbir eğlencesinin bulunmadığı o bitmez-tükenmez uzun öğleden sonralarda bu hikâye zihninde geliştikçe gelişiyor, başka bir şey düşünmesine fırsat bırakmıyordu. Kendi oyun kabiliyetini iyice hatırlamadan bir oyun seyredebildiği de görülmüş şey değildi. Bazı sahneler onda oyuna katılmak, oyundaki tiplerden birinin yerini almak, oyunu duyarak oynamak isteğini uyandırıyordu. Sahnede gördüklerini hemen hemen hiç eksiksiz aklında tutuyor, ertesi gün yalnız kalınca bunları düşünüyordu. Günlük hayatını meydana getiren gerçekler kadar bunların da günlük yaşayışında yeri vardı.

Carrie temsillere gelirken gönlünde gerçeklere pek sık yer vermezdi. Bugün gördüğü o ihtişama, neşeye, güzelliklere karşı duyduğu hafif bir özlem şarkısı yüreğinde çınlayıp duruyordu. Ah, yanından geçen o yüzlerce, yüzlerce kadın, kimdi bunlar? O güzelim elbiseler, göz kamaştıran renkli düğmeler, gümüşler, altınlar, incik-boncuklar nereden geliyordu? Bu sevimli yaratıklar nerelerde barınırlardı? Hangi oymalı eşyaların, süslü duvarların, değerli halıların arasında geziniyorlardı? Paranın sağlayabileceği ne varsa hepsiyle doldurulmuş o zengin evler neredeydi? Bu narin, sinirli atlar hangi ahırlarda tımar ediliyor, arabalar hangi ahırlarda duruyordu? Bu güzel giyinmiş-kuşanmış uşaklarla dopdolu yemek odaları, masalar! New York kimbilir ne gizli zenginliklerle doluydu, yoksa o güzel, arsız, gösterişçi yaratıklar dünyada olamazdı. Bunlar limonluklarda yetiştiriliyorlardı besbelli. Kendisinin bunlardan biri olmadığını düşünmek Carrie'ye acı veriyordu. Gerçekleşmeyen bir rüya görmüştü. Şu geçen iki yıl içindeki yalnızlığını, umduklarını bulamamış olmasını umursamayışına şaştı.

Sahnedeki oyun o bildiğimiz salon-oyunlarından biriydi. Göz dolduracak şekilde şık giyinmiş hanımlar, beyler, şatafatlı bir çevrede, aşk, kıskançlık acılarıyla kıvranıyorlardı. Günlerini böyle şeylerin özlemini çekmekle geçirip hiçbirini elde edememiş olanlar için bu tür oyunlar pek kandırıcı olur. İdeal şartlar altında acıyı gösterme gibi büyüleyici bir yönleri vardır. Parlak yaldızlı bir sandalyenin üzerinde kim üzülmez ki? Kokulu halılar, yastıklı koltuklar, üniformalı hizmetçiler arasında kim acı çekmez ki? Bu şartlar içinde keder de kandırıcı bir nitelik taşır. Carrie de bunu tatmak istiyordu. Ne olursa olsun, dertlerini böyle bir dünyada duymak istiyordu. Bunu başaramazsa, hiç değilse sahnede böyle cazip durumlarda bunları yalancıktan yaşamak istiyordu. Gördüklerinden zihni öylesine etkilenmişti ki oyun ona inanılmayacak derecede güzel görünüyordu. Çok geçmeden bu oyunun temsil ettiği dünyanın içinde kayboldu, bir daha hiç geri dönmemeyi diledi. Perde aralarında, ön sıralarda, localarda oturanların şatafatını inceledi, New York'taki imkânlar hakkında yeni bir fikir edindi. Daha her şeyi görmediğinden, şehrin bir zevk, eğlence sergisi olduğuna emindi.

Dışarı çıktıkları zaman o aynı Broadway genç kadına acı bir ders

verdi. Tiyatroya gelirken gördüğü ihtişamlı sahne şimdi daha da gelişmiş, şatafatın zirvesine ulaşmıştı. Hiç böylesine güzellik, böylesine divanelik görmemişti. Bu da kendi durumuyla ilgili düşüncelerini perçinledi. Kendi hayatında da böyle bir şeye ulaşmadıkça yaşamamış demekti, yaşadığını ileri süremezdi. Kadınlar su gibi para harcıyorlardı. Önünden geçtiği o şık dükkânlardan anlıyordu bunu. Çiçekler, şekerler, mücevherler bu şık hanımların ilgilendikleri belli-başlı şeylerdi. Kendisi ise ayda biriki defa böyle dışarı çıkabilmek için birkaç kuruş parayı zor buluyordu.

O gece güzelim küçük daire Carrie'nin gözüne pek bayağı göründü. Dünyanın geri kalan kısmının hoşlandığı yer değildi burası. Hizmetçinin yemeği ilgisiz bir tavırla hazırlamakta olduğunu gördü. Temsilin sahneleri gözlerinin önünden akıp gidiyordu. Özellikle güzel bir aktrisi gayet iyi hatırlıyordu. Kur yapılıp kazanılan sevgiliydi bu. Bu kadının zarafeti Carrie'yi yürekten ona bağlamıştı. Giydikleri giyim sanatında yaratılabilecek eserlerin en güzeliydi; çektiği acılar da öylesine gerçek görünüyordu ki! Bu kadının dile getirdiği acıyı Carrie de duyabiliyordu. Bukadarını kendisinin de başarabileceğine emindi. Öyle bölümler vardı ki, Carrie bunları sahnedeki artistten daha bile iyi oynayabilirdi. Bu düşünceyle oyundaki sözleri kendi kendine tekrarladı. Ah, böyle bir rol alabilse hayatı nasıl da gelişirdi! O da duyarak oynayacaktı.

Hurstwood geldiği zaman Carrie'nin canı sıkkındı. Oturmuş, hem sallanıyor, hem de düşünüyordu; tatlı hayallerinin yarıda kesilmesini de hiç istemiyordu. Onun için, hemen hemen hiç konuşmadı.

Hurstwood, bir süre sonra, Carrie'nin sessiz, hattâ biraz da sıkıntılı halini fark ederek: «Nen var?» diye sordu.

Carrie: «Hiçbir şeyim yok» dedi. «Yalnız, bu gece kendimi pek iyi hissetmiyorum.»

— «Hasta değilsin ya?» Hurstwood iyice onun yanına sokulmuştu.

Carrie hırçın bir tavırla: «Yok, canım!» dedi. «Kendimi iyi hissetmiyorum, okadar.»

Hurstwood bir adım geri çekilip yeleğini düzelterek: «İşte bu kötü» diye mırıldandı. «Oysa ben de bu gece tiyatroya gideriz diye düşünmüştüm.»

Carrie, o güzelim hayallerinin yarıda kesilmesine canı sıkılarak: «Ben gitmek istemiyorum» dedi. «Bugün öğleden sonra gittim ben.»

Hurstwood: «Ya, öyle mi?» dedi. «Hangi oyunu gördün?»

— «*Bir Altın Madeni*'ni gördüm.»

— «Nasıldı?»

— «Oldukça güzeldi.»

— «Bu gece yeniden tiyatroya gitmek istemiyorsun, öyle mi?»

Carrie: «Pek sanmıyorum» dedi.

Yalnız, o üzgün halinden uzaklaştırılıp sofraya çağrıldığı zaman fikrini değiştirdi. Mideye inen bir parça yiyecek harikalar yaratır. Carrie o gece de tiyatroya gitti, böyle yapınakla bir süre için ruh huzuruna kavuştu. Yalnız, bir kere o uyanış darbesini yemişti. Bu can sıkıcı düşüncelerden nekadar sık kurtulursa kurtulsun, bunlar gene geri geliyorlardı. Bir süre, sonra yeniden! Ah, bu öyle bir şeydir ki! Damlayan su ile sert kaya... Su da nasıl sonunda boyun eğer!

Bu matine olayının üzerinden pek fazla zaman geçmeden, belki de bir ay kadar sonra, Bn. Vance, bir akşam Carrie'yi tiyatroya davet etti. Hurstwood'un yemeğe gelmeyeceğini söylediğini duymuştu.

— «Niye sen de bizimle gelmeyesin?» diye sordu. «Kendine yemek de hazırlama. Biz yemeği Sherry'de yiyeceğiz, oradan da Lyceum'a gideceğiz. Sen de gel.»

Carrie: «Gelirim» dedi.

Carrie, saat beş buçukta lokantaya gitmek üzere, üçte hazırlanmaya başladı. Bu lokanta o devirde kibarlar çevresine girmek için uğranması gerekli olan kalabalık Delmonico'dan farksızdı. Carrie bu seferki giyinişinde o göze çarpıcı Bn. Vance ile olan ahbaplığının etkisini belli ediyordu. Bu genç kadın Carrie'ye boyuna kadınların dış görünüşleriyle ilgili yeniliklerin hepsini anlatırdı. «Şöyle şöyle bir şapka alacak mısın?», ya da «Düz ince düğmeli yeni eldivenleri gördün mü?» gibi sözler Bn. Vance'in söylediği birsürü sözden iki küçük örnekti.

— «Bir daha ayakkabı alırken kalın delikli, düğmeli, uçları parlak deriden yapılmış pabuç al, şekerim» dedi. «Bu sonbaharın en çok sevilen pabuçları bunlar.»

Carrie: «Olur, alırım» dedi.

— «Ah, şekerim, Altman mağazasındaki belden kemerli blûzları gördün mü? Orada çok güzel biçimler var. Hele bir tane gördüm, sana pek yakışır sanıyorum. Görür görmez bunu söyledim.»

Carrie bunları oldukça büyük bir ilgiyle dinliyordu, çünkü güzel kadınlar arasında pek de görülmeyen bir dostluk havası içinde söylenmiş sözlerdi bunlar. Komşusu, Carrie'nin köklü iyi yaradılışını okadar beğeniyordu ki gerçekten de ona en son yenilikleri teklif etmekten zevk alıyordu.

Bir gün de: «Niçin gidip kendine Lord and Taylor'daki o güzelim serj eteklerden almıyorsun?» diye sordu. «Bunlar çok moda. Üstelik, sonra da hep giyilebilir. Koyu mavi bir etek sana çok yakışır.»

Carrie bunları can kulağıyla dinliyordu. Hurstwood ile arasında hiç böyle şeyler söz konusu olmuyordu. Carrie şimdi şunu-bunu almak istediğinden söz etmeye başladı, Hurstwood da bu konuda hiçbir fikir ileri sürmeden onun isteğine boyun eğdi. Carrie'deki bu yeni merakları

fark etmişti; sonunda da, Bn. Vance'in, zarafetinin lafını sık sık işite işite, değişikliğin kaynağını tahmin etmeye başladı. Carrie'nin tekliflerine daha şimdiden bir itirazda bulunmak istemiyordu ama, onun isteklerinin de gittikçe arttığını görüyordu. Bu Hurstwood'un pek de hoşuna gitmiyordu ama, Carrie'ye karşı kendine göre bir bağlılık duyduğu için meseleyi kurcalamıyordu. Yalnız, her şeye rağmen, bu isteklerin yerine getirilişinde öyle bir hava vardı ki, tekliflerinin Hurstwood'a pek de zevk vermediğini Carrie de anlıyordu. Hurstwood bu alışverişleri şevkle yapmıyordu. Bu da Carrie'nin ihmalin sürüne sürüne yaklaşmakta olduğuna inanmasına yol açtı, böylece bir küçük kama daha saplandı.

Bn. Vance'in öğütlerinin bir sonucu olarak Carrie o gün birazcık kendi zevkine göre giyinebilmişti. En iyi elbisesini giymişti; en iyi elbisenin de derli-toplu, vücuduna uygun elbise olması gerektiğine inanmıştı. Yirmibir yaşında şık giyinmiş bir kadın havasına bürünmüştü. Bn. Vance'in onu övmesi de tombul yanaklarına renk verdi, iri gözlerinde de karşıdan fark edilecek derecede parlaklık yarattı. Yağmur ihtimali vardı; B. Vance de, karısının isteği üzerine, bir araba çağırmıştı.

Carrie'yi küçük odasında karşılarken, «Kocanız gelmiyor mu?» diye sordu.

— «Hayır, bu gece yemeğe gelmeyeceğini söylemişti.»

— «Öyleyse, nerede bulunduğunuzu bildiren bir not bırakın. Belki gelir.»

Carrie bunu daha önceden düşünmemişti. «Bırakacağım» dedi.

— «Saat sekize kadar Sherry Lokantası'nda olacağımızı yazın. Bunu kendisi de tahmin eder sanırım.»

Carrie eteklerini hışırdatarak taşlığı aştı, eldivenlerini çıkarmadan notu karaladı. Vance'lerin dairesine döndüğü zaman orada yabancı biriyle karşılaştı.

Bn. Vance: «Size akrabalarımdan Bay Ames'i tanıştırayım» dedi. «O da bizimle geliyor, değil mi, Bob?»

Bob Ames, kibarca eğilip Carrie'yi selâmlayarak: «Sizinle tanıştığıma çok sevindim, efendim» dedi.

Carrie, bir bakışta, yeni gelenin iri yapısını fark etti. Adamın güzelce traş edilmiş yüzü, yakışıklılığı, genç olduğu da gözünden kaçmamıştı ama, hepsi bukadar.

B. Vance: «Ames, birkaç günlüğüne New York'a geldi, biz de onu biraz gezdirmeye çalışıyoruz» diyordu.

Carrie yeni gelene gene bir göz atarak: «Ya, öyle mi?» dedi.

Ames, Bn. Vance'in süslenmesini son bir defa daha gözden geçirmesini beklemek üzere bir koltuğun ucuna oturdu.

— «Evet, Indianapolis'ten yeni geldim. Aşağı-yukarı bir hafta kadar kalacağım.»

Carrie bir ölüm sessizliğini önlemek için: «New York'un görülmeye değer bir yer olduğunu kabul edersiniz sanırım» dedi.

Ames de, tatlı bir sesle: «Bir hafta içinde her yanı gezilemeyecek kadar büyük bir şehir» dedi.

Bu genç adam her türlü gösterişten uzak, çok içten bir kimseydi. Carrie'ye de gençliğin verdiği utangaçlığı yeni yeni gidermeye başlamış gibi göründü. Pek konuşkan değildi ama, güzel giyinmişti, pek de cesurdu. Carrie onunla konuşmanın pek zor olmayacağını sezmeye başlamıştı.

— «Eh, artık hazırız sanırım. Araba da dışarıda bekliyor.»

Bn. Vance gülümseyerek yanlarına geldi: «Hadi, yürüyün» dedi. «Bob, sen Bayan Wheeler'le ilgilenmek zorundasın.»

Bob Ames gülümseyerek Carrie'ye yaklaştı.

— «Gayret edeceğim» dedi. «Gözcüye pek ihtiyacınız olmayacak sanırım, öyle değil mi, Bayan Wheeler?» Delikanlı bu sözleri dostça, karşısındakinden medet umduğunu belli edecek şekilde söylemişti.

Carrie: «İnşallah pek olmaz» dedi.

Merdivenleri indiler, Bn. Vance çeşitli teklifler ileri sürdü, açık arabaya bindiler. B. Vance arabanın kapısını kapayıp: «Hadi» dedi, araba yola düzüldü.

Ames: «Neyi göreceğiz?» diye sordu.

Vance: «*Lord Chumley* piyesinde Sothern'i seyredeceğiz» dedi.

Bn. Vance: «Ah, Sothern öyle ömür ki!» dedi. «Aktörlerin en komiği o.»

Ames: «Gazetelerin de bu temsili pek övdükleri gözüme ilişti» dedi.

— «Ondan hiç şüphem yok. Hepimiz çok beğeneceğiz, buna eminim.»

Ames, Carrie'nin yanına oturmuştu; bundan dolayı genç kadınla biraz ilgilenme görevinin de kendisine düştüğünü düşünüyordu. Carrie'nin bukadar genç evli bir hanım olmasına, güzelliğine şaşmıştı ama, ancak saygı dolu düşüncelerdi bunlar. Ames'de kadınların beğendikleri çapkın erkek havası yoktu. Evlilere saygı beslerdi, ancak İndianapolis'teki evlenme çağına gelmiş güzel kızları düşünürdü.

— «Siz New Yorklu musunuz?» diye sordu.

Carrie: «Yo, hayır» dedi. «Geleli daha iki yıl oldu.»

— «Her neyse, şehrin büyük bir kısmını gezip görmeye vakit bulmuşsunuzdur.»

— «Ne yazık ki pek bulamadım. Şehir benim için ilk geldiğim günkü kadar yabancı.»

— «Batıdan gelme değilsiniz ya?»

— «Evet, batılıyım. Wisconsin'den geldim.»

— «Şey... nedense bu şehirdekilerin hepsi buraya geleli çok olmamış. Duyduğuma göre burada bizim meslekten pek çok İndiana'lı varmış.»

— «Sizin mesleğiniz nedir?»

Delikanlı: «Bir elektrik şirketinde çalışıyorum» dedi.

Vance'lerin zaman zaman araya girmeleriyle kesilen bu derme-çatma konuşmayı Carrie bir süre devam ettirdi. Birçok kereler konuşma genelleşti, biraz da neşeli bir havaya büründü. Böylece, lokantaya vardılar.

Carrie geçtikleri yollarda neşenin, eğlence arayışın varlığını sezinlenmişti. Birçok arabalar, yayalar vardı. Ellidokuzuncu Cadde'de de tramvaylar pek kalabalıktı. Ellidokuzuncu Cadde'yle Plaza Meydanı'nı çevreleyen Beşinci Bulvar'da birsürü yeni otelden yayılan parlak ışıklar tantanalı bir otel hayatının habercisiydiler. Zenginlerin semti Beşinci Bulvar arabalarla, gece kıyafetlerini giymiş erkeklerle dikkati çekecek kadar kalabalıktı. Sherry Lokantası'nda dalkavuk kılıklı bir kapıcı arabanın kapısını açıp onların dışarı çıkmalarına yardım etti. Ames, Carrie'nin merdivenleri tırmanmasına yardım ederken, onu dirseğinden tuttu. Lokantanın zenginlerle dolu olan salonuna girdiler, paltolarından sıyrıldıktan sonra ihtişamlı yemek salonuna geçtiler.

Carrie o güne kadar hiç böyle bir şey görmemişti. New York'a geldi geleli, Hurstwood'un değişen durumu onu böyle bir yere getirmesine imkân vermemişti. Burada yeni gelen bir kimseye kendisi için en uygunun bu olduğu duygusunu veren anlatılamaz bir hava vardı. Burası öyle bir yerdi ki masrafı bakımından ancak paralılar, ya da eğlenceyi sevenler müşteri olabilirdi. Carrie, sık sık *Morning*, ya da *Evening World* gazetelerinde bura ile ilgili haberler okumuştu. Sherry'de düzenlenen dansların, eğlentilerin, baloların, yemeklerin ilânlarını okumuştu: Bayan Falanca ile Filanca çarşamba akşamı için Sherry'de bir eğlenti düzenlemişler. Genç Bay Filanca ile Falanca ayın onaltısında özel bir öğle yemeği davetinde dostlarını ağırlayacaklarmış. Carrie'nin her gün elinde olmadan göz gezdirdiği kibar çevre haberleri bu sindirim tapınağının göz kamaştırıcılığı, şatafatı hakkında kesin bir bilgi edinmesini sağlamıştı. Şimdi işte kendisi de oradaydı. İri-yarı, güçlükuvvetli kapıcının koruduğu o heybetli merdivenden yukarı çıkıyordu. Bir başka iri-yarı adamın koruduğu giriş kısmını da görmüş, üniformalı delikanlılar ona hizmet etmişler, bastonları, paltoları, benzeri eşyayı almışlardı. İşte zenginlerin yemek yedikleri o şahane, baştan aşağı süslenmiş, pırıl-pırıl yemek salonu burasıydı. Ah, şu Bn. Vance ne talihli kadındı! Gençti, güzeldi, hali-vakti yerindeydi. Hiç değilse buraya arabayla gelebilecek durumdaydı. Zengin olmak ne güzel şeydi!

B. Vance ikili, üçlü, dörtlü, beşli, ya da altılı toplulukların oturdukları göz kamaştırıcı masa dizileri arasından geçip öncülük etti. Yeni gelenler için burada kendine güven, gurur dolu bir hava dikkati çekiyordu. Şamdanların ışıkları, bu ışıkların parlatılmış camlar üzerindeki yansımaları, duvarlardaki yaldızların parlaklığı, bir araya gelmiş, tek bir ışık halini almıştı. Bunları birbirinden ayırdedebilmek için dakikalarca dikkatle, sabırla incelemek gerekiyordu. Beylerin beyaz gömlekleri, hanımların parlak elbiseleri, elmaslar, pırlantalar, güzel tüyler, hepsi, hepsi fazlasıyla dikkati çekiyordu.

Carrie, Bn. Vance'in havasına uygun bir tavırla yürüdü, başgarsonun gösterdiği yere oturdu. Yapılan ufak-tefek işleri, yani Amerikalıların para ödedikleri garsonların, başgarsonun diz bükmelerini, müşterilerle ilgilenişlerini dikkatle izliyordu. Başgarsonun her sandalyeyi çekip elini sallayarak onlara oturmalarını işaret edişi bile birkaç dolar ederdi.

Bir kere de oturuldu mu ondan sonra zengin Amerikalılara özgü, o zararlı, derme-çatma sindirim gösterisi başlıyordu. Bu, bütün dünyada gerçek kültürlü, değerli kimseleri şaşırtıp hayretler içinde bırakır. Yemeklere ödenen o muazzam para bir orduyu doyuracak kadar yiyecek sağlamaya yeter. Bu yiyeceklerin yanlarına yazılı fiyatları olamayacak kadar gülünç bir şeyi makul bir masraf haline getirir: Bir çorba yarım, ya da bir dolardır. Bir düzine çorba çeşidi arasından seçme yapılabilir. Kırk çeşit istakoz yemeği altmış *cent*'e yenir. Çeşitli yiyecekler, balık ve ete ödenen para da bir kişiyi bir otelde bir gece barındırmaya yeter. Bir buçuk, iki dolar bu pek zevkli hazırlanmış yemek listesindeki fiyatların en düşük olanıdır.

Carrie de bunu fark etti, piliçin fiyatı ona çok eskiden bir başka vesileyle ödenen yemek parasını, Chicago'dayken Drouet ile ilk defa gittiği lüks bir lokantada ödenen parayı hatırlattı. Bu bir ânlık bir hatırlamaydı, eski bir şarkıdan hatırda kalan acıklı bir melodiydi; bir saniye sonra da unutuluverdi. Yalnız, bu bir ânlık şimşek ışığında öbür Carrie, şu fakir, aç, şaşkın şaşkın sürüklenen zavallı kız, bütün Chicago, o soğuk, kapalı dünya, iş bulamadığı için dolaşıp durduğu o şehir görünüvermişti.

Aslında masaların pek öyle şaşkınlık uyandıracak tarafları yoktu ama, peçeteler üzerinde Sherry damgasının, gümüş takımların üzerinde Tiffany damgasının, porselenler üzerinde Haviland damgasının bulunması, hepsinden çok küçük kırmızı gölgelikli şamdanların parıltıları, duvarlarda eşyaların, yüzlerin gölgelerinin oynaşması bu masalara şaşılacak bir hava veriyordu. Her garson, eğilişi, not alışı, öteberiye dokunup oyalanışıyla buraya bir özellik, bir ihtişam havası katıyordu: Garsonun herkese özel bir ilgi gösterip yanında eğilerek, dirsekleri kasılmış bir halde: «Çorba, yeşil deniz kaplumbağası... evet. Bir porsi-

yon, evet. Karides, elbette, yarım düzine... evet. Kuşkonmaz. Zeytin, evet!» deyişi gibi.

Herkes için aynı şeyler söylenecekti. Yalnız, Vance birtakım fikirler verip tavsiyelerde bulunduktan sonra, herkesin adına sipariş vermek üzere öne atıldı. Carrie çevresindekileri gözlerini açıp inceledi. Demek New York'ta lüks hayat buydu! Zenginler günlerini, gecelerini böyle geçiriyorlardı demek. O zavallı küçücük aklı her sahneyi topluma mal etmekten ileri gidemiyordu. Her hanımefendi öğleden sonraları Broadway'deki kalabalığa, tiyatrolardaki, gündüz seyircilerine, geceleri de arabalardaki, yemek salonlarındaki kalabalığa karışmalıydı. Her yer pırıl-pırıl parlıyor, arabalar bekliyor, kapıcılar onlara hizmet ediyordu; Carrie ise bütün bunların dışındaydı. Şu koskoca iki yıl içinde bir kere bile böyle bir yere gelmemişti.

Burada B. Vance'in itibarı pek yerindeydi, tıpkı eski günlerdeki Hurstwood'un itibarı gibi. Adam serbestçe çorba ısmarladı. Karidesler, rostolar, mezeler, şişe şişe şaraplar getirtti. Şaraplar sazdan bir sebet içinde masanın yanına konmuştu.

Ames, dalgın dalgın, kalabalığı seyrediyordu, Carrie onun yüzünü yandan görüyordu. Alnı yüksekti; burnu oldukça büyük, güçlüydü; çenesi de oldukça güzeldi. Geniş, biçimli bir ağzı vardı, koyu kumral saçları hafifçe bir yana ayrılmıştı. Carrie'ye biraz çocuksu bir delikanlı gibi görünmüştü ama, iyice gelişmiş bir erkekti.

Dalgınlıktan kurtulduktan sonra Carrie'ye dönerek: «Biliyor musunuz» dedi, «ben kimi vakit insanların bu şekilde bukadar çok para harcamalarını ayıplarım.»

Carrie, onun ciddî haline şaşmış gibi baktı. Bu delikanlı onun şimdiye kadar hiç aklına getirmemiş olduğu bir meseleyi düşünüyor gibiydi. İlgilenerek: «Ya, öyle mi?» dedi.

Ames: «Evet» diye karşılık verdi. «Bu yiyeceklere değerlerinden çok para ödüyorlar. Okadar gösteriş yapıyorlar ki!»

Bn. Vance: «İnsanların parası varsa bunu niçin harcamasınlar, anlamıyorum» dedi.

Kocası da, yiyecekleri ısmarlamış olduğu halde, elindeki listeyi incelemeye devam ederek: «Bundan bir zarar gelmez ki» dedi.

Ames gene başka yanlara bakıyordu, Carrie de onun alnını inceliyordu. Bu genç adam onda garip şeyler düşünüyormuş izlenimini uyandırmıştı.

Ames kalabalığı seyrederken bakışları yumuşamıştı. Yeniden Carrie'ye dönüp, başını bir yana doğru sallayarak: «Şuradaki kadının elbisesine bakın» dedi.

Carrie onun gözlerinin baktığı yöne dönerek: «Nerede?» diye sordu.

— «Şurada, köşede... iler'de. Şu kolyeyi görüyor musunuz?»

Carrie: «Ne büyük, değil mi?» diye söylendi.

Ames: «Gördüğüm mücevherlerin en büyüğü» dedi.

Carrie de: «Ya, öyle değil mi?» diye mırıldandı. Bu genç adama karşı uysal davranmaktan haz ediyordu. Ayrıca, bu duyguyla birlikte, belki daha da önce, erkeğin kendisinden daha bilgili, daha akıllı olduğu düşüncesi zihnine yerleşmişti. Ames öyle gösteriyordu, Carrie'nin de bildiği bir şey varsa o da insanların daha akıllı olabilecekleriydi. O güne kadar birsürü insan görmüş, bunların arasında kimisinin birer bilgin sayılabileceklerini de düşünmüştü. Yanındaki bu kuvvetli delikanlı da o açık, tabiî görünüşüyle, kendisinin pek anlayamayıp da doğru bulduğu şeyleri kavramışa benziyordu. Bir erkek için böyle olmanın üstünlük sayılacağını düşündü.

Konu değişti, o günlerde pek beğenilen bir kitaptan söz açıldı. Kitap Albert Ross'un «Bir Genç Kızı Biçime Sokma» adındaki eseriydi. Bn. Vance bunu okumuştu. Kocası da gazetelerde kitabın eleştirildiğini görmüştü.

— «İnsan bir kitap yazmakla ortalığı adam-akıllı karıştırabilir» dedi. «Bakıyorum şu üstat Ross'dan pek çok söz ediliyor.» Konuşurken Carrie'ye bakıyordu.

Carrie, çekinmeden: «Ben onun adını bile duymadım» dedi.

Bn. Vance: «Ben duydum» dedi. «Birçok eser yazmış. Bu son hikâye eni-konu güzel.»

Ames: «Ross pek değerli bir yazar değil» dedi.

Carrie, sanki bir kâhine bakıyormuş gibi, gözlerini ondan yana çevirdi.

Ames: «Bu kitap da *Dora Thorne* kadar berbat!» diye sözlerini tamamladı.

Carrie için bu sözler özel bir azarlama niteliğindeydi. *Dora Thorne*'u okumuştu; daha doğrusu eskiden bir hayli okumuştu. Ona göre oldukça iyi bir kitaptı ama, başkalarının kitabı çok beğenmiş olduklarını sanıyordu. Şimdi ise ona bir öğrenciden farksız görünen temiz bakışlı, güzel başlı delikanlı eseri alaya alıyordu; ona göre, kitap pek zayıftı, okumaya değmezdi. Carrie, önüne baktı, ilk defa olarak, anlayamamış olmanın acısını duydu.

Oysa Ames'in konuşmasında alaycı, alçaltıcı bir hava yoktu. O yaradılışta bir insan değildi. Carrie anlıyordu. Üstün bir seviyenin iyi niyetli düşüncesi, yani yerinde bulduğu bir düşünceydi. Ames'in başka neleri doğru bulduğunu merak ediyordu. Erkek de onun dinlediğini, biraz da kendisine hak verdiğini sezmişti; onun için de daha çok Carrie ile konuştu.

Garson eğilip bir şeyler yaparken, yani tabakları gerektiği kadar sıcak olup olmadıklarını anlamak üzere ellerken kaşıkları, çatalları yerleştirirken, yemek yiyene bulunduğu yerin şatafatını tattırmak için gerekli ufak-tefek işleri yaparken, Ames de hafifçe yana eğilmiş, genç kadına İndianapolis'ten bilgiç bilgiç söz etmeye koyulmuştu.

Gerçekten pek akıllıydı, bu akıl da elektrik dalındaki bilgilerle başlıca gelişme yolunu bulmuştu. Yalnız, başka konulara, değişik türdeki insanlara karşı da hemen yakınlık gösterebiliyordu. Başındaki kızıl parlaklık ona kum rengi veriyor, gözlerine parlak bir ışık kazandırıyordu. Kendisine doğru eğildiği zaman Carrie bütün bunları fark etti, kendini de adam-akıllı genç hissetti. Bu adam onun çok ilerisindeydi. Hurstwood'dan daha kurnaz, Drouet'den daha akıllı, daha zeki görünüyordu. Saf, temiz bir insana benziyordu; üstelik, Carrie ondan adam-akıllı hoşlanmıştı. Yalnız, erkeğin ona karşı duyduğu ilginin pek uzak, zayıf bir ilgi olduğunu da anlamıştı. Onun hayatında da, hayatını etkileyen şeyler arasında da kendisinin yeri yoktu. Öyleyken, gene de genç adam bunlardan söz ederken Carrie onun anlattıklarından hoşlanmıştı.

Yemek sürüp gittikçe aldığı besin genç adamın duygularını hararetlendirmişti.

— «Ben zengin olmak istemem» diyordu. «Yani, paramı bu şekilde harcayabilecek kadar zengin olmak istemem.»

Carrie: «Sahi istemez misiniz?» diye sordu. İlk defa böyle bir düşünceyle karşılaşmanın verdiği şaşkınlık içindeydi.

Ames: «Hayır» dedi. «Bunun ne faydası olur ki? insanın mutlu olabilmesi için bunlar gerekli değildir.»

Carrie, şüphe içinde şöyle bir düşündü; bu sözler Ames'den çıktığı için onu pek etkilemişti. «Belki de o ancak yapayalnızken mutlu olabilir» diye düşündü. «Okadar kuvvetli ki!»

Vance'ler durmadan araya girip sözü kesiyorlardı, Ames'in bu etkileyici sözleri de hep en olmadık zamanlarda ağzından çıkıyordu. Yalnız, delikanlının havası da Carrie'yi hiçbir şey konuşmadan da etkilemeye yeterli olduğu için, daha fazla konuşması gerekli değildi. Ames' de, ya da içinde bulunduğu dünyada Carrie'nin hoşuna giden bir şey vardı. Ames ona tiyatroda gördüğü sahneleri hatırlatıyordu... şu zaman ortaya çıkan kederlerle, fedakârlıklarla dolu sahneleri. Ames bu hayatla Carrie'nin kendi hayatı arasındaki tezadın acısını birazcık gidermişti; bütün bunları da ancak kendisini ilgilendiren uysal bir ilgisizlik içinde sağlayıvermişti.

Dışarı çıkarlarken Ames, onun koluna girdi, arabaya binmesine yardım etti. Sonra gene yola düzüldüler, tiyatroya gittiler.

Temsil sırasında Carrie kendini Ames'i büyük bir dikkatle dinler

buldu. Genç adam, Carrie'nin temsilde pek beğendiği şeylerden, onu sürükleyip götüren şeylerden söz ediyordu.

Bir ara Carrie: «Sizce aktör olmak güzel bir şey, değil mi?» diye sordu.

— «Evet, iyi bir aktör olmak. Bence tiyatro büyük bir şeydir.»

İşte bu küçücük onaylama Carrie'nin yüreğini hoplatmıştı. Ah, bir artist olabilseydi! Ama, iyi bir artist. Bu adam akıllıydı, biliyordu, değer biçiyordu. Carrie iyi bir aktris olsaydı, Ames gibi erkekler ona değer vereceklerdi. Ames'in anlattıkları Carrie'yi hiç ilgilendirmiyordu ama, gene de delikanlının konuşmasını beğenmişti. Niye böyle düşündüğünü de bilemiyordu.

Temsilin sonunda Ames'in onlarla birlikte dönmeyeceği birdenbire anlaşılıverdi. Carrie, saklanması imkânsız bir duyguyla: «O! gelmiyor musunuz?» diye sordu.

Ames: «Hayır» dedi. «Ben hemen buracıkta, Otuzüçüncü Cadde'de kalıyorum.»

Carrie başka bir şey söylemedi ama, nedense durum onu şaşırtmıştı. Hoş bir akşamın sona ermesine canı sıkılmıştı ama, hiç değilse yarım saat daha var diye düşünmüştü. Ah, dünyanın o yarım saatleri, dakikaları yok mu, bunlara ne sıkıntılar, ne üzüntüler sıkışır, bir bilseniz!

Carrie, yapmacık bir ilgisizlik içinde, genç adamla vedalaştı. Zaten bunun ne önemi olabilirdi? Ama, gene de araba ona pek boş göründü.

Kendi dairesine gidince bunu düşünecekti. Bu adamı bir daha görüp göremeyeceğini bilmiyordu. Ama, bundan ne çıkardı ki... ne çıkardı?

Hurstwood eve dönmüş, yatağa yatmıştı bile. Elbiseleri oraya-buraya atılmıştı. Carrie kapıya geldi, onu gördü, geri çekildi. Bir süre daha içeri girmek niyetinde değildi. Biraz düşünmek istiyordu. Oda ona hiç de hoş görünmemişti.

Yemek odasında salıncaklı sandalyesine oturup sallandı. Düşünürken o küçücük elleri sımsıkı kenetlenmişti. Özlemle birbirine zıt düşüncelerin sisi arasından görmeye başlıyordu. Ah, siz o umut, acıma, üzüntü, acı orduları! Carrie sallanıyor, görmeye başlıyordu.

XXXIII

ŞEHRİN DUVARLARI DIŞINDA: YILLARIN KAYIP GİDİŞİ

BUNDAN hemen bir sonuç çıkmadı. Genellikle böyle şeylerden sonuç alınması gecikir. Sabah, duygulara değişiklik getirir. Mevcut şartlar çarnaçar kendilerini savunup yalvarırlar. Ancak garip durumlarda

işin kötülüğünü fark edebiliriz. Kalp ancak birbirine zıt şeylerle karşılaşınca anlar. Bunları ortadan kaldırır, ağrı azalır.

Ondan sonra Carrie altı ay, belki daha da uzun bir süre aşağı-yukarı aynı şekilde yaşamaya devam etti. Ames'i de bir daha görmedi. Genç adam bir kere Vance'lere uğramıştı ama, Carrie bunu sonradan Bn. Vance'den öğrendi. Sonra da delikanlı Batı'ya gitti. Böylece, ona karşı duyulan yakınlık da yavaş yavaş kayboldu. Yalnız, bunun yarattığı manevî etki kaybolmamıştı, hiçbir zaman da bütün bütün kaybolmayacaktı. Carrie erkekleri birbirleriyle karşılaştırmayı huy edinmişti; özellikle, kendisine yakın olan erkekleri.

Bütün bu süre içinde, yani aşağı-yukarı üç yıla yakın bir süre, Hurstwood dümdüz bir yolda yürümüştü. Öyle açıkça aşağı doğru bir kayma olmamıştı, bir yükselme kaydedilmediği de muhakkaktı. Ancak, ruhî yönden de bir değişme vardı ki bu da geleceği pek açık bir şekilde belli ediyordu. Bu değişme, Hurstwood'un Chicago'dan ayrıldıktan sonra meslek hayatında başgösteren değişiklikten başka bir şey değildi. Bir erkeğin talihi, ya da maddî bakımdan gelişmesi tıpkı vücudunun gelişmesine benzer: Ya delikanlı erkeklik çağına yaklaşırken güçlenir, sağlık durumu daha düzelir, kendisi de daha akıllanır; ya da, yaşlılığa yaklaştıkça zayıflar, sağlık durumu bozulmaya yüz tutar, zihnen de geriler. Bunun daha başka bir şekli yoktur. Genellikle orta yaşlı erkek için de gençlikteki büyüme devresiyle yaşlılıktaki çökme devresi arasında bir duraklama olur. Bu, ancak iki devrede kusursuz bir şekilde aynı seviyeye getirildiği, iki yönde de pek hareket olmadığı zaman sağlanabilir. Yalnız aradan yeteri kadar zaman geçince terazinin bir kefesi mezardan yana sarkmaya başlar. Başlangıçta bu pek ağır olur; derken kefe şöyle orta hızla sarkmaya koyulur, sonunda büyük bir hızla mezara yönelir. Erkeğin maddî durumu da genellikle aynı devreleri geçirir. Gelişmesi hiçbir zaman hızlanmamışsa, aynı seviyeye gelme devresine asla varılmamışsa, bir düşme de olmayacaktır. Bugün, zenginler genellikle daha genç kafaları yanlarında çalıştırarak servetlerinin dağılmasını önlüyorlar. Bu daha genç kafalar servetin çıkarlarını kendi servetleriymiş gibi korurlar, gelişmesini düzene koyup yönetirler. Herkes kendi haline bırakılacak olsa, iyice ihtiyarlaması için de zaman bırakılsa, gücüyle, iradesiyle birlikte serveti de geçip giderdi. Kendisi de, serveti de dağılıp ahretin rüzgârlarına kapılır, ortadan kaybolurdu.

Şimdi benzerliğin nerede değiştiğini görün bakın. Servet de tıpkı insan gibi bir organizmadır. Kendisinde bulunandan başka ötekilerin kafalarını, gücünü de kendine çeker. Ücretlerle çekilen genç kafaların yanı-sıra genç kuvvetlerle de işbirliği yapar, kurucunun kuvveti, zekâsı azalmaya yüz tutunca bunlar sayesinde varlığını sürdürür. Çevre-

nin, ya da devletin gelişmesi sayesinde de ayakta durabilir. Gittikçe daha çok istek duyulan bir şeyi sağlayabilir. Bu da hemen meseleyi kurucunun özel ilgisinin ötesine götürür. Artık idare konusunda da pek ileriyi görme ihtiyacı da yoktur. Adam zayıflar, ihtiyaç devam eder, ya da çoğalır, servet de kimin eline geçmişse sürer gider. Böylece bazı kimseler hiçbir zaman kabiliyetlerinin gerileme devresine geçtiğini hiç fark etmezler. Ancak, talih meselelerinde servet, ya da başarı onlardan koparılmışsa, eskiden yaptıklarını yapma kabiliyetinden yoksun kaldıkları ortaya çıkar. Hurstwood, yeni şartlar altında artık eskisi gibi genç olmadığını görecek duruma gelmişti. Yalnız, bunu görmemişse, durumunun kusursuz bir şekilde belirli bir seviyeye getirilmiş olmasından, kötüye gittiğine dair herhangi bir işaretin bulunmamasından ileri geliyordu bu.

Mantık kullanıp kendini tahlil etmeye de alışkın olmadığı için zihninde, bedeninde başgöstermekte olan değişikliğin çözümünü yapamıyordu ama, bunun verdiği çöküntüyü sezmekteydi. Durmadan eski durumuyla içinde bulunduğu durumu karşılaştırması da terazinin kefesini kötüye doğru götürüyordu ki bu da ona boyuna sıkıntı veriyor, hiç değilse çöküntü yaratıyordu. Yapılan deneyler göstermiştir ki, sürekli zihin huzursuzluğu kanda «katastat» adı verilen bir zehir yaratır; buna karşılık, zevkin, eğlencenin hoşa giden duyguları da «anastat» adı verilen faydalı kimyevî maddelerin meydana gelmesini sağlar. Düzene karşı zıt davranmanın sonucunda ortaya çıkan zehirler zamanla hatırı sayılacak derecede önemli fiziksel bozulmaya yol açar. İşte Hurstwood bütün bunlarla karşı karşıya bulunuyordu.

Zamanla bunlar Hurstwood'un yaradılışını da etkiledi. Gözünde de artık o Adams Caddesi'nde oturduğu sıralardaki neşeli, araştırıcı zekâ işaretinden eser yoktu. Adımları da eskisi kadar keskin, kararlı değildi. Kendini hep —ama, hep— düşünmeye vermişti; düşünüyor, düşünüyordu. Yeni edindiği dostlar da ünlü kimseler değildiler. Daha aşağı, biraz daha şehvetli, daha kaba bir sınıftandılar. Chicago'daki birahaneye sık sık uğrayanların dostluklarından aldığı zevki bunlardan almasına imkân yoktu. Şimdi ona kara kara düşünmek kalıyordu.

Yavaş yavaş —hem de, pek yavaş— Warren Caddesi'ndeki birahaneye uğrayanları selâmlamak, hatırlarını sormak, rahat ettirmek isteği de kayboldu. Geride bıraktığı ülkenin değeri yavaş yavaş belli olmaya başlamıştı. İçindeyken bu ona pek olağanüstü bir hal gibi görünmemişti. Bir kimsenin orada yükselip mevki sahibi olması, para yapması çok kolaymış gibi görünmüştü; şimdi ise kendisi uzakta kalınca her şey ne de zorlaşmıştı! Geçmişi bir kimsenin çevresi duvarla çevrili bir şehri görüşü gibi görmeye başlamıştı. Kapılarda bekçiler vardı. İçeri giremezdiniz. İçeridekiler ise sizin kim olduğunuzu görmek için dışarı

çıkmak zahmetine katlanmıyorlardı. Onlar içeride öylesine eğleniyorlardı ki dışarıdakiler unutulmuştu; Hurstwood da, dışarıdaydı.

Her gün gazetelerden bu duvarla çevrili şehirde olup bitenleri okuyup öğreniyordu. Avrupa'ya gidenlerle ilgili haberlerde de eski birahanesinin devamlı müşterilerinin adlarını okuyordu. Gazetelerin tiyatro sütunlarında da zaman zaman tanıdıklarının en son başarılarını okuyordu. Bunların eskisi gibi keyiflerinde olduklarını biliyordu. Yataklı vagonlar onları ülkenin içinde oraya, buraya götürüp getiriyor, gazeteler onları ilgi çekici yazılarla övüyorlar, otellerin şatafatlı bekleme salonları, cilâlı yemek salonları onları duvarla çevrili şehrin içinde tutuyordu. Tanıdıkları, birlikte kadeh tokuşturdukları, o zengin adamlar... kendisi ise unutulmuştu. Bay Wheeler kimdi? Warren Caddesi'ndeki birahane de neydi? Pöh!

Bir kimse bu çeşit düşüncelerin sağlam bir kafada yerleşemeyeceklerini, böyle duyguların daha yüksek seviyedeki bir kafadan çıkabileceğini düşünürse ben bunun üzerinde durulmasını tavsiye ederim; çünkü gerçekte asıl o yüksek seviyedeki kafalar bu çeşit düşünceleri ortadan kaldırırlar; bu gelişmiş, üstün kafalar böyle şeyler üzerinde uğraşmayı, bunları düşünüp azap çekmeyi doğru bulmayan felsefeyi zorlarlar. Sağlam bir kafa her şeye merak duyar, özellikle maddî bakımdan gelişmesini sağlayacak şeylere meraklı olur. Yüz doların ardından kan ağlayan da ancak kültürsüz cimridir. Fiziksel yönden rahatını sağlayan son uzuv da ortadan kaldırıldıktan sonra gülümseyen de Epiktetos'tur.

Üçüncü yılda öyle bir zaman geldi ki bu düşünce birahanede sonuçlar yaratmaya başladı. Müşteri sayısı Hurstwood'un oraya gelişinden beri eriştiği en yüksek seviyenin biraz altına düşmüştü. Bu da Hurstwood'un huzurunu kaçırıp tasalandırmıştı. En sonunda, bir gece, işlerin bir ay önceki kadar iyi gitmediğini Carrie'ye açtı. Bu da, genç kadının ufak-tefek biriki şey almak istediğini söylemesi yüzünden oldu. Hurstwood'un kendine elbise almak konusunda ona akıl danışmadığı Carrie'nin gözünden kaçmamıştı. İlk defa, bunun bir hile olabileceğini düşündü. Ondan bir şeyler istemesin diye bu çareye başvurmuştu mutlaka. Carrie'nin verdiği karşılık yeteri kadar yumuşaktı ama, içindeki düşünceler isyan doluydu. Hurstwood ona hiç de bakmıyordu. Genç kadın eğlenebilmek için Vance'lerden medet umuyordu.

Şimdi de Vance'ler başka yere gideceklerini açıklamışlardı: Mevsim bahara yaklaşıyordu; kuzeye gideceklerdi.

Bn. Vance: «A, evet» diyordu. «Daireyi boşaltıp eşyamızı depoya kaldırmayı uygun bulduk. Yazın burada olmayacağız, kira vermek boşuna masraf olacak. Döndüğümüz zaman da şehrin biraz daha kıyısına yerleşeceğiz sanırım.»

Carrie bunları gerçek bir üzüntüyle dinledi. Genç kadınla arkadaşlık etmekten pek hoşlanmıştı. Bina içinde başka tanıdığı da yoktu. İşte gene yalnız kalacaktı.

Hurstwood'un kazancın azalmasına üzülmesiyle Vance'lerin gitme meselesi bir araya geldi. Bu yüzden de Carrie aynı zamanda hem yalnızlığa, hem de kocasının bu sıkıntılı haline katlanmak zorunda kaldı. Bu pek acı bir şeydi. Huzursuz, tatmin edilmemiş bir insan oldu. Kendisinin düşündüğü gibi, Hurstwood'dan değil, hayattan bıkkınlık getirmişti. Hayat neydi? Gerçekten pek sıkıcı bir tekrardı. Carrie'nin nesi vardı? Bu daracık küçük daireden başka bir şeyi yoktu. Vance'ler seyahat edebilirlerdi, yapmaya değer işleri yapabilirlerdi ama, işte kendisi bu durumdaydı. Hem o niçin yaratılmıştı? Bunu daha başka düşünceler kovaladı, sonra da gözyaşları... gözyaşlarımn hakkı bol bol verilmişti, ona tek rahatlık veren de bunlardı.

Bu durum bir süre daha böyle gitti. İkisinin de oldukça tekdüzen bir yaşayışı vardı. Derken, daha kötüye doğru hafif bir değişiklik oldu. Bir akşam, Hurstwood, Carrie'yi giyim isteğinden vaz geçirmek, böylece onun isteğini yerine getirmek için katlandığı sıkıntıdan kurtulmak için şöyle dedi:

— «Shaughnessy ile pek bir şey yapabileceğimi sanmıyorum.»

Carrie: «Ne oldu?» diye sordu.

— «Aman, o adam mıymıntının, pintinin biri. Birahaneyi geliştirmek için bir şey yapmayı kabul etmiyor; bunu yapmadıkça da orası dünyada para getirmez.»

Carrie: «Adamı zorlayamıyor musun?» diye sordu.

— «Hayır. Denedim. İşimi geliştirmek istiyorsam kendime başka bir yer bulmak gerekiyor, ben bunu biliyorum.»

— «Niçin bulmuyorsun?»

— «Eh, şimdilik varım, yoğum oraya bağlı. Biraz para biriktirmeye fırsat bulsam, bize çok kâr getirecek bir yer açabilirim sanıyorum.»

Carrie: «Para biriktiremez miyiz?» diye sordu.

— «Bir deneyebiliriz. Bir yıllığına şehirde daha küçük bir daireye taşınıp biraz daha tutumlu yaşayabiliriz. Biriktirdiğim para iyi bir yer açmama yeter. Ondan sonra da senin istediğin gibi bir hayat sürebiliriz.»

Carrie, her şeye rağmen, işin bu dereceye varmasına üzülmüştü. «Bana göre hava hoş» dedi ama, daha küçük bir daire demek sefalete düşmek demekti.

— «Ondördüncü Cadde'nin altında, Altıncı Bulvar'ın çevresinde birsürü küçük güzel apartmanlar var. Orada bir daire tutabiliriz.»

Carrie: «Sen istersen bir gidip bakarım» dedi.

Hurstwood: «Bu adamdan bir yıl içinde kurtulurum sanıyorum» dedi. «Bu gidişle o işten bir şey çıkmayacak.»

Carrie, teklif edilen değişiklik meselesinin Hurstwood için pek ciddî olduğunu anlayınca: «Ben çıkar ev ararım» dedi.

Bunun sonunda da değişiklik zamanla etkisini gösterdi, hem de Carrie'ye büyük üzüntü vermemezlik etmeden. Gerçekten de bu iş Carrie'yi olup bitenlerin hepsinden daha çok etkilemişti. Hurstwood'a artık bir sevgili, ya da koca gözüyle değil, ancak bir erkek gözüyle bakıyordu. Bir eş olarak kendini ona iyice bağlı görüyordu, kaderinin onunkine bağlı olduğunu düşünüyordu ama, onun pek can sıkıcı olduğunu, konuşmaktan hoşlanmadığını, hiç de genç, güçlü, neşeli olmıadığını görmeye başlamıştı. Artık Hurstwood'un gözleri, dudakları ona pek yaşlanmış görünüyordu, gözünde onun gerçek durumunun belirmesini sağlayan daha başka şeyler de vardı. Bir hata işlediğini anlamaya başlamıştı. Aynı zamanda erkeğin onu kendisiyle kaçmaya aşağı-yukarı zorlamış olduğunu da hatırlamaya başlamıştı.

Yeni daire, Altıncı Bulvar'ın bir sokak batısında, Onüçüncü Caddede'ydi, topu topu dört odası vardı. Yeni çevre Carrie'ye pek okadar hoş görünmedi. Burada ağaç da yoktu, ırmağın batısı da görünmüyordu. Sokak baştan başa evlerle kaplıydı. Apartmanda oniki aile oturuyordu, hepsi de dürüst insanlardı ama, Vance'lere benzemiyorlardı. Daha zengin insanların geniş yere ihtiyaçları vardır.

Carrie bu küçük dairede yalnız kalınca işlerini hizmetçisiz görmeye başladı. Evi eni-konu sevimli bir hale getirmişti ama, kendisi buradan zevk alamıyordu. Hurstwood da içinden durumlarını değiştirmek zorunda kalmış olmalarına sevinemiyordu ama, başka bir şey yapamayacağını da biliyordu. Durumu elinden geldiği kadar iyi karşılayıp şartlara boyun eğmek zorundaydı.

Carrie'ye de maddî bakımdan bir tehlike olmadığını göstermeye çalıştı ama, yıl sonunda birikmiş paraların ona sağlayacağı imkân sayesinde tiyatroya daha sık gidebileceklerini, daha serbestçe yaşayacaklarını vaat etmekten başka bir şey yapamadı. Bu zaten geçici bir durumdu. Hurstwood da artık yalnız kalıp rahatça düşünmeyi isteyecek hale gelmişti. Arpacı kumrusu gibi düşünme hastalığı onu da kurbanları arasına katmaya başlamıştı. Ancak gazetelerin, bir de kendi düşüncelerinin değeri vardı. Sevmenin verdiği zevk gene kaybolmuş gitmişti. Hayatın pek aşağı bir seviyesinde eldeki imkânlardan en iyi şekilde faydalanmaya çabalayarak yaşamak meselesi olmuştu bu artık.

Yokuş aşağı inen yolun biriki durak yeri, düz kısmı vardır. Hurstwood'un durumunun pek etkisi altında kalan kafası yüzünden ortağıyla arasındaki gedik gittikçe genişliyordu. En sonunda o adam da Hurstwood'un bu işten çekilmesini istemeye başladı. Sonunda öyle oldu ki,

dükkân sahibinin çıkardığı güçlük işleri kötü niyetten daha da çok etkilerdi.

Bir sabah Shaughnessy Hurstwood'a *Herald* gazetesinin satılık emlâk sütununu göstererek: «Bunu gördün mü» diye sordu.

Hurstwood gazetedeki haberlere bakarak: «Hayır, ne var?» diye sordu.

— «Sahibi burasını satmış.»

Hurstwood: «Aman, deme!» dedi.

Gazeteye baktı; işte ilân oradaydı: B. August Viele, Warren'le Hudson Caddelerini birleştiren köşedeki 8×25 metre boyutundaki dükkânını bir gün önce B. J. F. Slawson'a 57.000 dolar karşılığında devretmişti.

Hurstwood düşünceli düşünceli: «Bizim kontrat ne zaman bitiyor?» diye sordu. «Şubatta bitiyor, değil mi?»

Shaughnessy: «Evet, öyle» dedi.

Hurstwood yeniden gazeteye bakarak: «Yeni sahibin burasını ne yapacağı belirtilmemiş» dedi.

Shaughnessy: «Yakında bunu da öğreniriz besbelli» dedi.

Gerçekten de öyle oldu. Yandaki arazi de Bay Slawson'unmuş, adam burada yepyeni bir iş hanı yaptıracakmış. Şimdiki bina yıkılacakmış. Yeni binanın yapımı belki de bir buçuk yıl sürecekmiş.

Bütün bunlar yavaş yavaş gelişti, Hurstwood da birahanenin akıbetinin ne olabileceğini düşünmeye koyuldu. Bir gün ortağına da bu konudan söz açtı:

— «Acaba birahaneyi buralarda başka bir yerde açmaya değer mi?»

— «Neye yarar ki! Burada başka bir köşe bulamayız.»

— «Başka yerde açarsak para getirmez mi dersin?»

Öbürü: «Ben kendim bunu denemem» dedi.

Yaklaşmakta olan değişiklik Hurstwood'a pek ciddî görünmeye başlamıştı. İşin bozulması bin dolarının gitmesi demekti, bir daha bukadar parayı biriktirebileceğini de hiç sanmıyordu. Shaughnessy'nin de sadece bu ortak çalışmadan bıktığını, belki de yeni bina bittikten sonra tek başına köşede dükkân açacağını düşünüyordu. Yeni bir ortak bulmasının şart olması onu tasalandırmaya başlamıştı. Karşısına bir fırsat çıkmazsa ciddî bir şekilde para sıkıntısına düşmekten korkuyordu. Bu da evinden de, Carrie'den de zevk alacak hal bırakmıyordu; sonunda da maneviyat bozukluğu bütün evi sardı.

Hurstwood bu arada zaman buldukça çevresini gözden geçirmeye çalışıyordu ama, karşısına da pek fırsat çıkmıyordu. Üstelik, New York'a ilk geldiği zamanki o etkileyici kişiliği de artık kalmamıştı. Kötü düşünceler gözlerine başkalarının pek de hoşlanmayacakları bir gölge düşürmüştü. Ayrıca, cebinde binüç doları da yoktu ki konuşabilsin.

Bir ay kadar sonra Shaughnessy, işte bir ilerleme kaydedilmediğini görerek, Slawson'un konturatı uzatmayacağını kesin bir şekilde açıkladı. Düşünceli bir tavır takınmaya çalışarak: «Bu işin sonu geldi sanırım» dedi.

Hurstwood da ciddî bir tavırla: «Eh, ne yapalım, geldiyse geldi» dedi. Ortağına düşüncelerinin anahtarını vermek istemiyordu. Shaughnessy bu sevinçten yoksun kalmalıydı.

Hurstwood, biriki gün sonra, Carrie'ye de bir şey söylemesi gerektiğini düşündü.

— «Biliyor musun» dedi, «bizim işin sonu kötüye varacak sanıyorum.»

Carrie şaşkın şaşkın: «Nasıl oluyor bu?» diye sordu.

— «Binanın sahibi orayı satmış, yeni satın alan da bize kiralamıyor. İş sona erebilir.»

— «Başka bir yerde iş yapamaz mısınız?»

— «Görünürde başka bir yer yok ki. Shaughnessy istemiyor zaten.»

— «İşe koyduğun parayı da kaybediyor musun?»

Hurstwood'un yüzü görülecek haldeydi. «Evet» dedi.

Carrie: «Peki ama, bu çok kötü, değil mi?» diye sordu.

— «Düzenbazlıktan başka bir şey değil bu. Orada başka bir bina yapacaklar.»

Carrie şöyle bir baktı, Hurstwood'un halinden, tavrından bu sözlerin ne demek olduğunu anladı. Durum ciddîydi, hem de çok ciddî. Ürkek bir tavırla: «Başka bir iş bulabileceğini düşünüyor musun?» diye sordu.

Hurstwood biraz düşündü. Paradan, maldan yana yalan atmak artık işe yaramayacaktı. Carrie onun sıfırı tüketmiş olduğunu görüyordu.

Hurstwood ciddî bir tavırla: «Bilmiyorum» dedi. «Bir deneyebilirim.»

XXXIV

DEĞİRMEN TAŞLARININ DÖNÜŞÜ: SAMANDAN BİR ÖRNEK

CARRIE, bir kere gerçekleri zihnine yerleştirdikten sonra, bu durumu Hurstwood gibi kendisi de boyuna düşünmeye koyuldu. Kocasının işinin bozulmasının düpedüz bir sıkıntı, bir sefalet anlamına geldiğini iyice anlayabilmesi için hayli gün geçti. Aklı Chicago'daki o ilk günlerine, Hanson'lara, oturdukları eve gitti, yüreğinde isyan duyguları kabardı. Feci bir şeydi bu. Yoksullukla ilgili her şey feciydi. Bu işin

bir çıkar yolunu bilebilmeyi çok isterdi. Vance'lerle geçirdiği şu son tecrübeler durumunu hoşnutlukla kabul etmesine meydan vermiyordu. Bu komşuları sayesinde şehirdeki yüksek hayatın şatafatı hakkında edindiği bilgiler benliğini iyicene sarmıştı. Nasıl giyinileceğini, nerelere gidileceğini pek bir çaba harcamadan öğretmişlerdi ona. Şimdi bunlar, yani şu hiç eksik olmayan gerçekler, gözlerini, zihnini doldurmuş bulunuyordu. Kendi durumu sınırlandırıldıkça ötekisi daha da çekici görünmeye başlamıştı. Şimdi de sefalet onu kıskıvrak yakalayıp öteki dünyayı iyice yukarı kaldırma tehdidini savunuyordu. Bu yukarı kaldırılacak olan dünya, bir Lazarus'un kabul edilmek için ellerini kaldırarak yakaracağı cennetten farksızdı.

Ames'in onun hayatına getirdiği ülkü de olduğu gibi kalmıştı. Genç adam gitmişti ama, zenginliğin her şey demek olmadığı, dünyada Carrie'nin bildiklerinden çok daha başka şeylerin bulunduğu, tiyatronun iyi olduğu, onun okuduğu eserlerin değersiz olduğu konusundaki sözleri kalmıştı. Ames güçlü, temiz bir adamdı... Hurstwood'dan, Drouet'den ne derece güçlü, iyi olduğunu da ancak yarı yarıya kestirebiliyordu ama, aradaki fark acı vermekteydi. Bu öyle bir şeydi ki, genç kadın kendi isteğiyle gözlerini kapamış, görmemezlikten gelmişti.

Warren Caddesi'ndeki ilişkinin son üç haftasını Hurstwood günlerin bir kısmında izin alıp iş ilânlarını araştırmakla geçirdi. Oldukça üzücü bir işti bu, çünkü hemen bir iş bulmak zorunda olduğunu düşünüyordu; yoksa, biriktirdiği birkaç yüz dolarla geçinmek zorunda kalacak, böylece elinde sermaye yapacak bir para kalmayacak, sonunda da kâtiplik yapmaktan başka çıkar yol bulamayacaktı.

Mesleğiyle ilgili her ilânı da ya kendine göre pek masraflı, ya da pek kötü buluyordu. Üstelik, kış da yaklaşmaktaydı, gazeteler de zorluklardan söz ediyorlardı. Havada da sıkıntı kokusu vardı, hiç değilse Hurstwood böyle düşünüyordu. Kendi dertleri arasında başkalarının dertleri ortaya çıkmıştı. Sabah gazetelerini araştırırken bir şirketin başarısızlığı, bir ailenin aç kalması, ya da bir adamın sokaklarda ölmesi, özellikle açlıkla ilgili haberler gözünden hiç kaçmıyordu. Bir keresinde de *Wold* gazetesi cafcaflı bir şekilde bu kış New York'ta seksenbin kişinin işsiz kalacağını bildirmişti. Bu haber kalbine bir bıçak gibi saplandı.

— «Seksenbin kişi» diye düşündü, «ne feci şey!»

Hurstwood için yeni bir düşünce şekliydi bu. Eski günlerde dünya ona pekâlâ yürüyormuş gibi görünürdü. Chicago'daki *Daily News* gazetesinde de vaktiyle böyle haberler görmüştü ama, bunlar dikkatini çekmemişti. Şimdi ise böyle şeyler berrak bir günde ufukta beliren kara bulutlar gibiydiler. Bunlar onun hayatını ürperten bir kurşunilikle örtüp görünmez hale getirebilirlerdi. Bunları silkip atmaya, unutup kuvvet bulmaya çalıştı. Bazan da kendi kendine şöyle diyordu: «Tasalan-

manın ne faydası var? İşsiz değilim daha. Altı haftam var. En kötü ihtimalle bile altı ay yetecek param var.»

Garip ama, geleceğini düşünüp tasalanırken ara-sıra aklı karısına, ailesine de gidiveriyordu. İlk üç yıl içinde, elinden geldiği kadar bu düşüncelerden uzak kalmaya bakmıştı. Karısından nefret ediyordu, onsuz da yaşayabilirdi, varsın gitsindi. Kendisi güzel güzel geçinip gidebilirdi. Ama, şimdi, güzelce geçinemez olunca, karısının ne yaptığını, çocuklarının ne durumda olduklarını merak etmeye başlamıştı. Onların eskisi gibi güzelce yaşadıklarını, o rahat evde oturup kendisinin malını kullandıklarını düşünüyordu.

Birçok kereler de kendi kendine: «Tanrı biliyor ya, onların her şeye sahip olmaları çok ayıp. Ben bir şey yapmadım ki!» diyordu.

Şimdi geriye göz atıp parayı çalmasına yol açan olayları inceleyince, az da olsa, kendine hak vermeye başlamıştı. Ne yapmıştı? Onu böylesine dışarı atan, üzerine böylesine büyük zorlukları yükleyen neydi allahaşkına? Sanki daha dün hali-vakti yerinde rahat bir hayat sürmekteymiş gibi geliyordu ona. Şimdi ise her şey ondan alınmıştı.

— «Karım benden aldıklarını hak etmemişti, buna şüphe yok. Ben öyle pek bir şey yapmadım ki. Ah, bunu herkes bir bilseydi!»

Olayların reklâm edilmesi gerektiğini düşündüğü falan yoktu. Sadece içinden kendini haklı çıkarmaya çalışmaktan ibaretti yaptığı. Haklı bir insan olarak durumunu kabul etmesine yarayacaktı bu da.

Warren Caddesi'ndeki birahanenin kapanmasından beş hafta kadar önce bir gün dükkândan çıkıp *Herald* gazetesinde ilânlarını gördüğü biriki yeri incelemeye gitti. Bir tanesi Gold Caddesi'nin aşağısındaydı, buraya geldi ama, içeri girmedi. Öyle bayağı görünüşlü bir yerdi ki, dünyada orada çalışamazdı. İlân edilen yerlerin bir tanesi de pek gösterişli eğlence yerlerinin bulunduğunu bildiği Bowery Caddesi'ndeydi. Grand Caddesi'nin yakınındaydı, pek zevkli bir şekilde düzenlenmişti. Sağlık durumunun kötü olduğunu belirten mal sahibiyle, üç çeyrek saat kadar, yapılacak işler üzerinde konuştu. Ortaklık için çok çok yediyüz dolar verebileceğini düşünüyordu.

— «Buranın yarı hissesini almak için kaç para ister acaba?» diye sordu.

Adam: «Üçbin» dedi.

Hurstwood'un ağzı açık kaldı. «Peşin mi?» diye sordu.

— «Peşin.»

Gerçekten bu parayı verebilecekmiş gibi bir tavır takınmaya çalıştı ama, gözlerinden üzüntü okunuyordu. Teklif üzerinde düşüneceğini söyleyerek konuşmasını bitirdi, dışarı çıktı. Adam da onun durumunu aşağı-yukarı sezinlemiş gibiydi. İçinden: «Almak istediğini sanmıyorum» diyordu. «Doğru konuşmuyor.»

Öğleden sonra hava kapalı, soğuktu, sert bir kış rüzgârı esiyordu. Hurstwood, Altmışdokuzuncu Cadde'nin yakınlarında, ta Doğu Kesimi'nde bir birahaneyi görmeye gitti. Oraya vardığında saat beşi bulmuş, alacakaranlık basmıştı. Burasını da iri-yarı bir Alman idare ediyordu.

Hurstwood birahanenin görünüşünü pek de beğenmemişti.

— «Gazeteye verdiğiniz ilân için geldim» dedi.

Alman: «Bu iyş biytti» dedi. «Bu'asını satmıyo'um.»

— «Ya, öyle mi?»

— «Ya, yapıl'cak bi' şey yoğk. Bu biytti.»

Hurstwood geriye dönerek: «Peki, öyle olsun» dedi. Alman onunla daha fazla ilgilenmedi, bu da Hurstwood'u kızdırdı. Kendi kendine: «Deli herif!» diye söylendi. «Öyleyse niye ilân vermiş?»

Umutları büsbütün kırılmış bir halde, Onüçüncü Cadde'nin yolunu tuttu. Dairenin yalnız mutfak bölümünde ışık vardı. Carrie burada iş yapıyor olmalıydı. Hurstwood ona bir merhaba bile demeden yemek odasına geçti, bir kibrit çakıp gaz lambasını yaktı, oturdu. Carrie kapının önüne geldi, içeri baktı.

— «Sen misin?» diye sordu, geriye döndü.

Hurstwood aldığı akşam gazetesinden başını kaldırmadan: «Evet» dedi.

Carrie onun işlerinin yolunda gitmediğini anlamıştı. Adam sıkıntılı olduğu zamanlar yakışıklılığı da pek kalmıyordu. Gözlerinin yanındaki çizgiler derinleşmişti. Zaten esmerdi, bir de canı sıkılınca, uğursuz, kötü bir insan havasına bürünüyordu. Eni-konu cansıkıcı bir insandı.

Carrie, sofrayı kurdu, yemeği getirdi. Bir şey almak için Hurstwood'un önünden geçerken: «Yemek hazır» dedi.

Hurstwood karşılık vermedi, okumasına devam etti.

Carrie, adam-akıllı canı sıkılmış bir halde, içeri geldi, yerine oturdu. «Şimdi yemeyecek misin?» diye sordu.

Hurstwood, gazetesini katladı, sofraya yaklaştı. Bir süre «şunu ver», «bunu ver»den başka bir söz etmeden, sessizlik içinde oturdular. Sonra Carrie: «Çok kasvetli bir gündü, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Evet» dedi. Sadece yemeğini yemeye bakıyordu.

Carrie, yeteri kadar sık tartıştıkları konuyu yeniden ele almak cesaretini göstererek: «Hâlâ işi kapamakta ısrar ediyor musun?» diye sordu.

Hurstwood, biraz sertlenerek: «Elbette öyle yapacağız» dedi.

Bu kötü karşılık Carrie'yi kızdırdı. O da çok kötü bir gün geçirmişti.

— «Böyle konuşmasan olmaz mı?» dedi.

Hurstwood: «Aman!» diye bağırarak sofradan kalktı, sanki daha başka şeyler de söyleyecekken vaz geçmiş gibiydi. Sonra gazetesini aldı.

Carrie de kendini zor tutarak sofradan kalktı. Hurstwood onun kırıldığını anlamıştı. Carrie mutfağa dönmeye hazırlanırken: «Gitme» dedi, «yemeğini ye!»

Carrie, karşılık vermeden, geçti gitti.

Hurstwood, birkaç saniye daha gazeteye göz gezdirdi, sonra ayağa kalktı, paltosunu giydi. Dışarı çıkarak: «Ben şehre gidiyorum, Carrie» dedi. «Bu gece canım sıkılıyor.» Carrie bir şey demedi. Hurstwood: «Sakın kızma» dedi. «Yarın bir şeyim kalmaz.»

Carrie'ye baktı ama, o, hiç ilgilenmeden, tabaklarını yıkamaya devam etti.

Hurstwood en sonunda: «Hoşça kal» dedi, dışarı çıktı.

Aralarındaki tatsızlık gide gide bu sonuca varmıştı; işin son günü yaklaştıkça da sıkıntı artık hiç eksilmez oldu. Hurstwood bu mesele hakkındaki duygularını gizleyemiyordu. Carrie de nerelere sürüklendiğini merak etmekten kendini alamıyordu. Öyle oldu ki, birbirleriyle her zamankinden daha az konuşmaya başladılar. Yalnız, Carrie'ye karşıkoymak isteği de Hurstwood'dan gelmedi. Erkekten uzaklaşan Carrie oldu. Hurstwood bunu fark etmişti. Hurstwood'a karşı ilgisiz kalmak Carrie'nin içinde karşıkoyma duygusunu uyandırıyordu. Hurstwood büyük bir çaba harcayarak dostça birleşme yollarını denedi ama, sonradan, Carrie'nin, davranışlarıyla, bu işi daha da zorlaştırdığını, imkânsız hale getirdiğini gördü.

Derken, son gün geldi. O gün gerçekten geldiği zaman Hurstwood, bu günü hayalinde fırtınalı, şimşekli bir gün olarak canlandırmışken, gerçekte öbürleri gibi bir gün olduğunu görünce biraz rahatladı. Güneş çıkmıştı, hava güzeldi. Kahvaltı masasına gelirken durumun pek de feci olmadığını gördü.

Carrie'ye: «E, bugün benim yeryüzündeki son günüm!» dedi.

Carrie onun bu şakasına karşılık gülümsedi.

Hurstwood gazetesine de oldukça neşeli bir hava içinde göz gezdirdi. Sanki üzerinden bir yük atmış gibiydi.

Kahvaltıdan sonra: «Önce oraya bir uğrayacağım, sonra da iş aramaya çıkarım» dedi. «Yarın da bütün günü iş aramakla geçireceğim. Şu işi bir kere üzerinden attıktan sonra bir şeyler bulabileceğimi umuyorum.»

Gülümseyerek dışarı çıktı. Birahaneye bir uğradı. Shaughessy oradaydı. Her işi hisselerine göre pay etmeyi kararlaştırmışlardı. Oraya geldikten birkaç saat sonra, dışarı çıkıp da üç saat sonra dönünce

Hurstwood'un neşesi kaybolmuştu. Burasını nekadar sevmemiş olursa olsun, artık elinden çıktığı için üzgündü. Her şeyin başka türlü olmasını isterdi.

Shaughnessy gayet sakin bir iş adamı havasındaydı. Saat beşte: «E, parayı sayıp bölsek iyi olacak» dedi.

Öyle yaptılar. Demirbaş eşya satılmış, toplanan para paylaşılmıştı.

Hurstwood son saniyede içten davranmaya çalışarak: «İyi geceler» dedi.

Shaughnessy, onun havasını fark etmemezlikten gelerek: «Güle-güle» dedi.

Böylece Warren Caddesi işi sona ermiş oluyordu.

Carrie, apartmanda güzel bir yemek hazırlamıştı ama, Hurstwood döndüğü zaman üzgün, dalgın bir haldeydi.

Carrie, merakla: «Ne var?» diye sordu.

Hurstwood paltosunu çıkarırken: «Bu işi başımdan attım» dedi.

Carrie ona bakarken malî durumunun ne hale geldiğini merak ediyordu. Yemeklerini yiyip pek az konuştular.

Sonra, Carrie: «Başka bir yer almaya yetecek kadar paran olacak mı?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi. «Başka bir iş bulup para biriktirmek zorundayım.»

Carrie, kaygıyla, umutla harekete gelerek: «Bir yer alabilseydin çok iyi olurdu» dedi.

Hurstwood da düşünceli düşünceli: «Alırım sanıyorum» diye söylendi.

Bundan sonra birkaç gün Hurstwood sabahları paltosunu giyip sokağa çıkmayı âdet edindi. Bu araştırma gezilerinde önceleri cebindeki yediyüz dolarla kârlı bir iş kurabileceğini umarak avunmaya çalıştı. Bir bira fabrikasına uğramayı da düşündü. Bu fabrikaların kontratla bağlı oldukları birahaneleri sık sık kontrol ettiklerini biliyordu, fabrikadakiler isterlerse ona yardım edebilirlerdi. Sonra da bir yer bulsa bile çeşitli ihtiyaçlar için birkaç yüz dolar harcamak zorunda kalacağını, bu durumda aylık masraflarını karşılayacak parasının kalmayacağını düşündü. Aylık geçim masrafı aşağı-yukarı seksen doları buluyordu. Aklının başında olduğu zamanlarda: «Hayır» diyordu, «bunu yapamam. Bir başka iş bulup para biriktireceğim.»

Ne yapmak istediğini düşünmeye başladığı ân bu «başka iş bulma» meselesi eni-konu karıştı. Bir yerin yönetimini mi üzerine alacaktı? Böyle bir işi nerede bulabilirdi? Gazetelerde yönetici arandığını belirten ilânlar yoktu. Böyle işlerin ya yıllarca hizmet sayesinde, ya da yarı hisse, üçte-bir hisse satın almak suretiyle elde edildiğini biliyordu. Bir yöneticiye ihtiyacı olacak derecede büyük bir iş yerinden hisse almaya yetecek parası da yoktu.

Gene de aramaya çıktı. Kıyafeti çok güzeldi, dış görünüşü fevkalâdeydi; yalnız, aldatıcı sanılmak tehlikesi de vardı. Ona bakanlar bu yaşta, böyle kalıbı-kıyafeti yerinde bir kimsenin mutlaka halinin-vaktinin de yerinde olması gerektiğini düşünüyorlardı. Huzur içinde yaşayan bir mal-mülk sahibine benziyordu. Aşağı tabaka insanlarının yardım bekleyecekleri tipte bir kimseyi andırıyordu. Kırküç yaşında, vücutça da toplu olunca yol yürümek kolay değildi. Yıllardan beri hareketli yaşamaya alışmamıştı. Gündüzün her semte tramvayla gitmiş olsa bile akşamları bacakları sızlıyor, omuzları ağrıyor, ayakları acıyordu. Aşağı, yukarı gezinmek bile, uzun sürerse, bu sonucu yaratıyordu.

Hurstwood insanların kendisini olduğundan daha iyi bir durumda gördüklerini anlıyordu. Bu öyle acı bir şekilde belli oluyordu ki, adamcağızın iş aramasını bile geciktiriyordu. Kötü durumda görünmeyi de istemiyordu ama, görünüşüne hiç uymayacak tekliflerde bulunmaktan da utanıyordu.

Otelleri de düşündü ama, otel kâtipliğinde hiç tecrübesinin olmadığını, bu alanda çalışan bir tanıdığının, arkadaşının bulunmadığını hatırladı. New York dahil, bazı şehirlerde otel sahibi olan tanıdıkları da vardı ama, bunlar kendisinin Fitzgerald and Moy Şirketi'yle arasında geçenleri biliyorlardı, onlara başvuramazdı. Büyük binalara bakıp birazcık aklının erdiği başka işleri düşündü, zahire toptancılarını, hırdavatçıları, sigorta şirketlerini aklına getirdi ama, bunların hiçbirinde tecrübesi yoktu.

Nasıl iş arayacağını düşünmek de acıydı. Kendisi gidip sorması mı gerekirdi? Bir yazıhanenin kapısında bekleyip sonra da pek derli-toplu bir insan havasına bürünerek, bir iş aradığını mı söylemeliydi? Bunu acı acı düşündü. Hayır, yapamayacaktı bunu.

Düşüne düşüne dolaştı durdu; sonra da, hava soğuk olduğu için, bir otele girdi. Şık kıyafetli bir yabancının otelin bekleme salonunda bir koltuğa oturmasının hiç de garip karşılanmayacağını bilecek kadar oteller hakkında bilgisi vardı. Girdiği otel de Broadway Merkez Oteli'ydi. O devirde şehrin en önemli otellerinden biriydi.

Burada bir koltuğa oturmak ona acı vermişti. Bu duruma da mı düşecekti? Otellere sığınanlara «koltuk müşterileri» denildiğini duymuştu. Vaktiyle başkaları için kendisi de aynı deyimi kullanmıştı. İşte şimdi de kendisi sokağın soğuğundan, yorgunluğundan kurtulmak için bir otel köşesine sığınmıştı, hem de onu tanıyan biriyle karşılaşması ihtimaline rağmen.

Kendi kendine: «Bu işi böyle yapamayacağım» diyordu. «Sabahları, önce nereye gideceğimi kararlaştırmadan, evden çıkmamın bir faydası yok. Başvuracağım yerleri kararlaştırdıktan sonra yola çıkacağım.»

Meyhanelerin barmen aradıklarını hatırlamıştı ama, bunu hemen

aklından çıkardı. Bir barmen ha? Eski bir müdür barmenlik mi yapacaktı?

Otelin bekleme salonunda oturmak pek can sıkıcıydı; onun için, saat dörtte eve döndü. İçeri girerken kendine bir iş adamı süsü vermek istedi ama, bu da pek zoraki bir numara oldu. Yemek odasındaki salıncaklı sandalye pek rahattı. Dışarıdan aldığı gazetelerle oraya yerleşti, okumaya koyuldu.

Carrie yemek hazırlığına başlamak üzere yemek odasından geçerken: «Bugün adam kirayı istemeye geldi» dedi.

— «Ya, öyle mi?»

Hurstwood şubatın ikisinde olduklarını, evsahibinin hep bu zamanda gelip kira istediğini hatırlayınca kaşları çatıldı. Cüzdanını çıkarmak üzere elini cebine soktu, hiçbir kazanç olmadan para harcamanın zevkini ilk defa tattı. Hasta bir adamın kurtuluş vaat eden bir tedavi şekline bakışı gibi yeşil para kümesine baktı. İçinden yirmisekiz dolar sayıp ayırdı. Carrie yemek odasına gelince de: «İşte kira bur'da» dedi.

Kendini gazetelere gömdü, okumaya koyuldu. Oh, bu ne dinlendirici şeydi! Yürümekten, düşünmekten kurtulmak yok muydu! Dertlerini de biraz unutur gibi oldu. Gazeteye inanmak gerekirse, Brooklyn'de genç, güzel bir kadın şekercilik yapan zengin, şişman kocasından ayrılmak için mahkemeye başvurmuştu. Staten Adası'nda Prens Körfezi açıklarında bir geminin kardan, buzdan batmak üzere olduğunu bildiren bir başka haber vardı. Uzun bir sütunda da tiyatro dünyasında olup bitenler anlatılıyordu. Sahneye konulan eserler, bunlarda rol alan aktörler, bildiriler yayınlayan yöneticiler, hep bu sütunda yer almıştı. Fannie Davenport yakında Beşinci Cadde'de temsillere başlayacaktı. Daly «Kral Lear» oyununu sahneye koyuyordu. Vanderbilt'lerle dostlarının kurdukları bir topluluğun Florida'ya gittiklerine dair bir haber okudu. Kentucky Dağı'nda ilgi çekici bir av düzenlenmişti. Ilık odada, kaloriferin başında salıncaklı sandalyesinde sallana sallana okudu durdu, bir yandan da yemeğin hazır olmasını bekliyordu.

XXXV

ÇABANIN GEÇİŞİ: İLGİNİN HAYALİ

ERTESİ sabah gazetelere göz gezdirdi, uzun ilân listelerini araştırdı, biriki not aldı. Sonra da «erkek yardımcı aranıyor» sütununa döndü ama, hiç de içinden gelmeyerek yaptı bunu. Önünde koca bir gün vardı; bir şeyler keşfetmesini sağlayacak upuzun bir gündü bu. İş keş-

fetmeye de böyle başlaması gerekiyordu. Daha çok fırıncıları, reklâmcıları, ahçıları, bestecileri, şoförleri ilgilendiren uzun ilân sütununu inceleyip gözüne çarpan biriki şey buldu. Bunlardan biri toptan mobilya satan bir mağazanın veznedarlığıydı, öbürü de bir viski yapımevinin satıcılığı. İkinci işi hiç düşünmemişti. Hemen bunu bir araştırmayı kararlaştırdı.

Sözü geçen şirket Alsbery ve Ortakları viski satıcılığı Şirketiydi. Hurstwood içeri girer girmez şirketin yöneticisi onu odasına buyur etti. Görünüşünden, taşradaki müşterilerinden biri olduğunu sanarak: «Günaydın, efendim» dedi.

Hurstwood da: «Günaydın» diye karşılık verdi. «Yanılmıyorsam bir satıcı bulmak için ilân vermişsiniz.»

Adam, hemen durumu kavradığını belli ederek: «Ha, evet» dedi. «Evet, evet, öyle bir ilân verdim.»

Hurstwood mağrur bir tavırla: «Bir kere uğramayı düşündüm» dedi. «Bu alanda benim biraz tecrübem vardır da.»

— «Ya, öyle mi? Ne gibi bir tecrübeniz var?»

— «E, bir zamanlar ben de içki satan bir dükkân işlettim. Son zamanlara kadar da Warren ve Hudson Caddelerinin köşesindeki birahanenin üçte-bir hissesi benimdi.»

Adam: «Ya, anlıyorum» dedi.

Hurstwood susup, onun bir teklifte bulunmasını bekledi.

Adam da: «Bizim bir satıcıya ihtiyacımız var» dedi. «Yalnız, bunun size göre bir iş olacağını da sanmıyorum.»

— «Evet ama, ben şimdilik bir seçme yapacak durumda değilim. İş açıksa, kabul etmeye hazırım.»

Adam, Hurstwood'un «seçme yapacak durumda değilim» şeklindeki sözlerini hiç de iyiye yormamıştı. Onun aradığı adam seçme yapmayı, ya da daha iyi bir iş aramayı düşünmeyen biriydi. Özellikle yaşlı bir adam olmamalıydı. Genç, hareketli, orta derecede bir ücret karşılığında hevesle çalışacak birini arıyordu. Bu adam onun işverenlerinden daha kibar tavırlıydı.

— «Teklifiniz üzerinde düşünmekten sevinç duyarız» dedi. «Yalnız, birkaç gün geçmeden karar veremeyeceğiz. Bize tavsiye mektuplarınızı gönderiverseniz.»

Hurstwood: «Göndereyim» dedi. İyi günler dileğiyle başını sallayıp dışarı çıktı.

Köşede mobilya şirketinin adresine baktı, Batı Kesimi'nde Yirmiüçüncü Cadde'de olduğunu gördü. Bunun üzerine kalkıp oraya gitti. Pek de büyük bir yer değildi burası; orta çapta bir iş yeriydi. İçerdeki adamlar, az ücretle çalışan aylak kimselere benziyorlardı. Hurstwood, içeri şöyle bir göz atıp önünden geçti, girmemeye karar verdi.

— «Belki de haftada on dolar ücretle bir kız çalıştırmak istiyorlardı» diyordu.

Saat birde, yemek yemeyi düşündü, Madison Meydanı'nda bir lokantaya girdi. Burada, bakabileceği iş yerlerini tasarlamaya çalıştı. Yorulmuştu. Gene hava kapanmaya başlamıştı. Yol üzerinde, Madison Parkı'nın sırasında büyük oteller vardı. Bunlar iş çevrelerine yukarıdan bakıyor gibiydiler. Hurstwood bunlardan birine girip bekleme salonunda bir süre oturmayı kararlaştırdı. İçerisi sıcak, aydınlıktı. Broadway'ın Merkez Oteli'nde tanıdık kimseye rastlamamıştı. Burada da kimseye rastlamayabilirdi. Broadway'in kalabalık caddesine bakan pencerelerden birinin önündeki kırmızı yumuşak divanlardan birinde yer bulup oturdu, düşünceye daldı. Burada durumu hiç de öyle kötü görünmüyordu. Sessiz oturup dışarı bakarken, cebindeki birkaç yüz doları düşünerek avunabiliyordu. Sokakların yoruculuğunu, o bezdirici aramalarını da bir dereceye kadar unutabiliyordu. Yalnız, bu gene de ciddî bir durumdan daha az ciddî bir duruma geçmekten başka bir şey değildi. Hâlâ tasalı, umutsuzdu. Burada dakikalar da pek yavaş ilerliyordu. Bir saatin geçmesi çok, pek çok uzun sürdü. Hurstwood bu süreyi içeri girip dışarı çıkan gerçek otel müşterilerini, kıyafetlerinden, tavırlarından durumlarının iyi olduğu anlaşılan yayaları inceleyip içinden onlarla ilgili yorumlarda bulunarak geçirdi. Şehre geldiğinden beri de hemen hemen ilk defa böyle bir inceleme yapmaya zaman bulabilmişti. Şimdi kendisi zorla aylak kaldığı için başkalarının hareketi onu meraklandırıyordu. Gördüğü gençler nekadar neşeliydiler, kadınlar nekadar güzeldiler! Hepsi de öyle güzel kıyafetler giymişlerdi ki! Bir yere varmaya öyle hevesliydiler ki! Harikulâde kızların çapkın bakışlarını da fark etti. Ah, böyleleriyle başa çıkmak için gerekli olan para... bunu nekadar da iyi biliyordu! Buna imkân bulmayalı nekadar çok zaman olmuştu!

Dışarıdaki saat dördü gösteriyordu. Biraz erkendi ama, eve dönmeyi düşündü.

Bu eve erken dönmek yüzünden Carrie'de onun pek tembellik ettiği kanısının uyanması tehlikesi de vardı. Eve erken dönmek zorunda kalmak istemezdi ama, koca günün ağırlığı da üzerine çökmüştü. Salıncaklı sandalyesine oturup gazete okuyabilirdi. Bu hareketli, insanı amaçlarından ayırıp hayale daldıran manzara da kapanmış olurdu. Eve döndü. Carrie de, tek başına oturmuş, gazete okuyordu. Perdeler kapalı olduğundan evin içi karanlıktı.

Hurstwood, bunu görünce: «Gözlerini bozacaksın» dedi. Paltosunu çıkardıktan sonra gününü nasıl geçirdiğine dair küçük bir rapor vermek zorunda görüyordu kendini. «Toptan içki satan bir şirketle konuştum» dedi. «Satış için geziye çıkabilirim.»

— «Aman, ne güzel olur, değil mi?»

Hurstwood: «Pek de kötü olmaz» dedi.

Her zaman köşedeki satıcıdan iki gazete alırdı. Bunlar *Evening World* ile *Evening Sun* gazeteleriydi. Şimdi de, eve gelirken, hiç durmadan, gazetelerini almış yürümüştü.

Sandalyesini kaloriferin yanına çekti, lambayı yaktı. Sonra da her şey bir akşam önceki gibi oldu. Okumaktan pek hoşlandığı yazıları okurken içinde bulunduğu güçlükler ortadan kayboldu.

Ertesi gün bir gün öncekinden daha da berbattı, çünkü bu sefer gidecek bir yer bulamamıştı. Saat ona kadar incelediği ilânlarda ona çekici gelen bir şey bulamamıştı. Dışarı çıkmak zorunda olduğunu biliyordu ama, bu düşünce onu âdeta hasta ediyordu. Nereye gidecekti ki?

Carrie, sakin bir tavırla: «Bana haftalık paramı bırakmayı unutmayasın» dedi.

Aralarında bir anlaşma yapmışlardı, Hurstwood çeşitli masrafların karşılanması için Carrie'ye haftada oniki dolar veriyordu. Carrie bunları söylerken Hurstwood hafifçe içini çekti, cüzdanını çıkardı. Gene içinde bu işin korkunçluğunu duyuyordu. İşte hep cüzdanından çıkarıyor, çıkarıyordu; cüzdana hiçbir şey girmiyordu. «Tanrım» diye düşündü, «bu böyle devam edemez.»

Carrie'ye bu konuda hiçbir şey söylemedi. İsteğinin Hurstwood'un canını sıktığını anlamıştı. Yakında para vermek Hurstwood için acıklı bir iş haline gelecekti. Carrie: «İyi ama, benim bununla ne ilişkim var?» diye düşündü. «Öf, niye bana da üzülmek düşsün?»

Hurstwood dışarı çıktı, Broadway'in yolunu tuttu. Gidecek bir yer bulmak istiyordu. Neyse, çok geçmeden Otuzbirinci Cadde'deki Büyük Merkez Oteli'ne vardı. Otelin rahat bir bekleme salonu bulunduğunu biliyordu. Yirmi sokak yürüdükten sonra bir hayli üşümüştü. «Berber dükkânına gidip tıraş olayım» diye düşündü. Tıraş faslından sonra da salona geçip oturdu.

Gene zamanın yükü üzerine çöktü, eve erken döndü. Bu hal günlerce sürdü gitti. Her gün iş arama ihtiyacı ona acı veriyor, her gün tiksindiriyor, umutsuzluğa kaptırıyor, utandırıyor, otelin bekleme salonunda aylaklık etmeye zorluyordu.

En sonunda, üç gün süren bir fırtına çıktı, Hurstwood bu süre içinde de hiç dışarı çıkmadı. Bir gün geç vakit kar yağmaya başladı. İri, yumuşak kar taneleri düzgün aralıklarla yere düşüyordu. Sabahleyin kar hâlâ şiddetli bir rüzgârla birlikte yağmaya devam ediyordu. Gazeteler de bir kar fırtınasının gelmekte olduğunu yazıyorlardı. Öndeki pencerelerden bakılınca derin, yumuşak bir yatak görülüyordu.

Hurstwood, kahvaltıda, Carrie'ye: «Galiba bugün sokağa çıkmaya hiç yeltenmeyeceğim» dedi. «Gazetelere bakılırsa bugün hava çok kötü olacakmış.»

Carrie, küfeyle kömür ısmarlamıştı. «Adam benim kömürümü de getirmedi» dedi.

Hurstwood: «Ben gidip bir bakarım» dedi. İlk defa bir iş yapmayı teklif ediyordu. Nedense, bu işi evde oturmak istemesine karşılık bir bedel gibi görüyordu.

Bütün gün, bütün gece kar yağdı, şehirde trafik sıkıntısı başgösterdi. Gazetelerde fırtınaya ait haberlere geniş ölçüde yer veriliyor, bu da yoksulların üzüntüsünü bir kat daha artırıyordu.

Hurstwood da, köşede, kaloriferin başına oturmuş, gazete okuyordu. İş ihtiyacını düşünmeye bile çalışmıyordu. Bu korkunç fırtına, her şeyi felce uğratması onu ihtiyaçlardan yoksun kılmıştı. Ayaklarını ısıtıp iyice rahatına baktı.

Carrie de onun rahat rahat oturuşunu biraz kuşkuyla seyrediyordu. Fırtınanın şiddetine rağmen Hurstwood'un gerçekten rahat olduğuna emin değildi. Hurstwood durumuna gerektiğinden fazla düşünce katıyordu. Yalnız, okuyor da okuyordu. Carrie ile de fazla ilgilenmiyordu. Genç kadın ev işlerini yapıyor, erkeğin rahatını bozacak pek az söz söylüyordu.

Ertesi gün, hâlâ kar yağıyordu, ondan sonraki gün de acı bir soğuk vardı. Hurstwood gazeteden tehlike haberini almış, kıpırdamadan oturuyordu. Şimdi de biriki ufak-tefek işi yapmayı kendiliğinden teklif etmişti. Bunlardan biri kasaba, öbürü de bakkala gitmekti. Bu işler üzerinde gerçekte taşıdıkları anlamla ilgili herhangi bir düşüncesi yoktu. Böyle kötü bir havada bunları yapmakla bütün bütün faydasız bir insan olmadığını, evde bulunmasının bir değer taşıdığını göstermiş olacaktı.

Neyse, dördüncü gün hava açtı, Hurstwood da gazetede fırtınanın sona erdiğini okudu. Gene de sallanıyordu. Sokakların nasıl çamur içinde olacağını düşünüyordu besbelli. En sonunda, gazetelerini bırakıp yola düzüldüğü zaman vakit öğleyi bulmuştu. Isının biraz yükselmesi sokakları berbat etmişti. Tramvayla Ondördüncü Cadde'ye kadar gitti, Broadway'de Güney Kesimi'ne doğru, aktarmalı olarak, yoluna devam etti. Pearl Cadde'sindeki bir birahaneyle ilgili bir ilân görmüştü.

Broadway Merkez Oteli'ne gelince fikrini değiştirdi. Yerdeki kara, sulu çamura bakarak: «Ne faydası var?» diye düşündü. «Burasını satın almama imkân yok. Bundan bir şey çıkması ihtimali binde-bir. Galiba vaz geçmek en iyisi.» Öyle de yaptı. Otelin bekleme salonunda oturup ne yapabileceğini düşündü durdu.

Tembel tembel oturup, içeride bulunmaktan sevinç duyarak düşünceye daldığı sırada iyi giyinmiş bir adam geldi, hafızasının onu yanıltıp yanıltmadığından emin olmak istiyormuş gibi Hurstwood'a dik-

katle baktı, sonra yaklaştı. Hurstwood da Chicago'daki Cargill ahırlarının sahibi Cargill'i tanıdı. Onu son defa Avery Tiyatrosu'nda Carrie'nin oynadığı temsil sırasında görmüştü. Bu adamın onunla tokalaşmak için karısını nasıl yanlarına getirmiş olduğunu da hatırlamıştı. Pek utanmıştı. Çektiği sıkıntıyı gözleri açığa vuruyordu.

Cargill, onu artık iyice tanımıştı; daha önce tanıyıp da bu karşılaşmayı önleyemediğine üzülerek: «Vay, Hurstwood'muş!» dedi.

Hurstwood: «Evet, benim» dedi. «Nasılsınız?»

Cargill, konuşacak bir şeyler bulmak için çabalayarak: «Çok iyiyim» dedi. «Siz burada mı kalıyorsunuz?»

Hurstwood: «Hayır» dedi. «Biriyle buluşacağım da. Onun için geldim.»

— «Chicago'dan ayrıldığınızı biliyordum. Acaba ne âlemdesiniz diye de merak ediyordum.»

Hurstwood oradan uzaklaşmaya can atarak: «E, şimdi buradayım» dedi.

— «İşleriniz yolundadır, değil mi?»

— «Fevkalâde.»

— «Buna sevindim.»

Biraz da utanarak birbirlerine baktılar.

— «Şey, yukarıda bir arkadaşla buluşacağım. Hoşça kalın.»

Hurstwood başını salladı. Kapıya doğru giderken de: «Hay aksi!» diye mırıldandı. «Bunun olacağını biliyordum.»

Birhayli yol yürüdü. Saati bir buçuğu gösteriyordu. Gidecek bir yer, yapacak bir iş bulmaya çalıştı. Hava okadar kötüydü ki evde olmak istiyordu. Sonunda ayakları ıslanıp üşüdü. Tramvaya bindi. Bindiği araba onu Ellidokuzuncu Cadde'ye götürmüştü. Buranın da başka yerlerden farkı yoktu. İndikten sonra Yedinci Bulvar'dan geriye doğru yürümeyi düşündü ama, yerler pek çamurluydu. Gidecek bir yeri olmadan sokaklarda sürünmenin verdiği sıkıntı dayanılmaz bir hal almıştı. Soğuk alacağını da biliyordu. Köşede durup, Güney Kesimi'ne giden bir tramvay beklemeye koyuldu. Sokaklarda dolaşılacak gün değildi; evine dönecekti.

Carrie saat üçe çeyrek kala Hurstwood'u karşısında görünce şaşırdı.

Hurstwood'un sözleri: «Dışarısı çok berbat»dan ibaret oldu. Sonra paltosunu çıkardı, pabuçlarını değiştirdi.

O gece soğukalgınlığının başladığını anlayıp kinin aldı. Sabaha kadar ateşi düşmedi. Ertesi gün de evde oturdu, Carrie ona baktı. Hasta halinde çaresiz bir yaratık olmuştu; kara renkli hırkasıyla, taranmamış saçlarıyla pek de yakışıklı görünmüyordu. Gözlerinden yorgunluk akıyordu, eni-konu da yaşlı görünüyordu. Carrie bunu fark etti, durum

da pek hoşuna gitmedi. İyi niyetli, anlayışlı davranmak istiyordu ama, erkeğin havası, onu uzak durmaya zorluyordu.

Akşama doğru loş ışık altında Hurstwood öylesine zayıf göründü ki Carrie yatağa yatmasını teklif etti.

— «Yalnız yatman daha doğru olur» dedi. «Kendini daha iyi hissedersin. Dur yatağını açayım.»

Hurstwood: «Peki» dedi.

Carrie bütün bunları yaparken pek umutsuz bir haldeydi. Tek düşüncesi de: «Bu ne hayat, ne hayat»tan ibaretti.

Gündüzün Hurstwood kaloriferin başına büzülüp oturmuş gazete okurken, Carrie bir kere yanından geçmiş, onu görünce kaşlarını çatmıştı. Pek de sıcak olmayan ön odada pencerenin önüne oturup ağladı. Ona uygun görülen hayat buydu demek? İşsiz-güçsüz, tembel, kendisine karşı da ilgisiz davranan biriyle küçücük bir daireye sıkışıp oturmaktı demek ki kaderi. Bu adam için hizmetçiden başka bir şey değildi artık.

Ağlamaktan gözleri kızarmıştı. Hurstwood'un yatağını hazırlarken lambayı yaktı; her şey tamamlanıp da onu içeri çağırdığı zaman Hurstwood durumu fark etti. Yüzüne bakarak: «Senin nen var» diye sordu. Sesi kabalaşmıştı, dağınık saçlı başı da sesinin iğrençliğini artırıyordu.

Carrie, zayıf bir sesle: «Bir şeyim yok» dedi.

— «Sen ağlamışsın.»

— «Ağlamadım.»

Carrie ağlamışsa da onun aşkı uğruna gözyaşı dökmüş değildi, Hurstwood bunu biliyordu. Yatağa girerken: «Ağlanacak bir şey yok» dedi. «İşler düzelecek.»

Biriki gün içinde Hurstwood gene ayağa kalkmıştı ama, havanın sertliği devam ettiği için evde kaldı. İtalyan gazeteci gelip sabah gazetelerini dağıtıyordu, Hurstwood da bunları usanmadan okuyordu. Sonra birkaç defa dolaşmaya çıktı ama, eski arkadaşlarından birine rastlayınca otel koridorlarında oturmak gene huzurunu kaçırmaya başladı. Her gün eve erken geliyordu. En sonunda, bir yere gidiyormuş havasına bürünmekten bütün bütün vaz geçti. Kış hiç de iş arama zamanı değildi.

Evde olduğu için de Carrie'nin işleri nasıl yaptığını görmeye başlamıştı. Genç kadın ev idaresinde kusursuz olmaktan, tutumlu davranmaktan çok uzaktı. Basit yanlışları Hurstwood'un ilk defa dikkatini çekti. Yalnız, genç kadının haftalık parasını istemesi sıkıntı vermeye başlamıştı da ondan. Böyle hep evde oturduğu için haftalar pek çabuk geçmeye başlamıştı. Her salı günü Carrie haftalığını istiyordu.

Hurstwood bir salı sabahı: «Acaba gerektiği kadar ucuza yaşayabiliyor muyuz?» diye sordu.

Carrie: «Ben elimden geleni yapıyorum» dedi.

O ânda bu sözlere bir şey eklemedi ama, ertesi gün Hurstwood: «Gansevoort pazarına hiç uğruyor musun?» diye sorunca: «Böyle bir pazar bulunduğunu bilmiyordum» dedi.

— «Orada her şeyin daha ucuz olduğunu söylüyorlar.»

Carrie bu tavsiyeyi hiç umursamadı. Bunlar onun hiç de hoşlanmadığı şeylerdi.

Hurstwood bir gün: «Bir libre ete kaç para veriyorsun?» diye sordu.

— «Fiyatlar değişiyor. Sığır filetosu yirmiiki *cent*.»

— «Pahalı değil mi?»

Böylece Hurstwood genç kadına başka sorular da sormaya başladı, gün geçtikçe bu bir çeşit hastalık halini aldı. Her şeyin fiyatını öğrenmişti, hepsini de hatırlıyordu. Alışveriş yapmak kabiliyeti de gelişmişti. Önceleri pek küçük ölçüde başladı. Bir sabah Carrie şapkasını almaya giderken Hurstwood yolunu kesti:

— «Nereye gidiyorsun, Carrie?» diye sordu.

— «Fırına gidiyorum.»

— «Senin yerine ben gidebilirim.»

Carrie teklifi kabul edince Hurstwood fırına gitti. Her gün öğleden sonra da gazetelerini almak için köşebaşına kadar gidiyordu. Giderken «İstediğin bir şey var mı?» diye de soruyordu.

Yavaş yavaş Carrie de onu işte kullanmaya başladı. Yalnız, bunu yapmakla haftalık oniki dolar harçlığını da kaybetti.

Bu sıralarda bir salı günü Carrie: «Bana bugün para verecek misin?» dedi.

Hurstwood: «Nekadar istiyorsun?» diye sordu.

Carrie bunun ne demek olduğunu gayet iyi anlamıştı. «Eh, beş dolar kadar» dedi. «Kömürcüye borcum var.»

Gene o gün Hurstwood şöyle dedi: «Köşedeki şu İtalyan galiba küfeci çeyrek dolardan kömür satıyor. Ben ondan alışveriş edeceğim.»

Carrie bu sözleri hiç aldırış etmeden dinledi. «Peki» dedi.

Daha sonra iş şu şekle döküldü: «George, bugün bana mutlaka kömür lâzım», ya da «yemek için ne cins olursa olsun mutlaka biraz et alman gerekiyor.»

Hurstwood onun ihtiyaçlarını öğrenip bunları getiriyordu. Bu usulle birlikte yiyeceği azaltma âdeti de yerleşti.

Bir gün öğleden sonra Hurstwood, gazetelerini almış gelirken: «Bugün sadece yarım libre pirzola aldım» dedi. «Pek bir şey yediğimiz yok ki.»

Bu can sıkıcı şeyler Carrie'nin yüreğini kemirip bitiriyor, günlerini karartıp içine kasvet veriyordu. Ah, bu adam nasıl da değişmişti! Her gün oturup gazete okuyordu. Dünyanın onu çeken bir yanı yok gibiydi. Güzel havada ara-sıra dışarı çıkıp dört, beş saat dolaşıyordu;

bu da, hep saat onbirle dört arası oluyordu. Carrie, onu içini kemiren nefret duygularıyla seyretmekten başka bir şey yapamıyordu.

Durumuna bir çıkar yol bulamayınca Hurstwood'a büsbütün gevşeklik gelmişti. Her ay parası biraz daha azalıyordu. Şimdi ancak beşyüz doları kalmıştı. Bu paraya dört elle sarılmıştı, vaz geçilmesi imkânsız ihtiyaçları bile boyuna geri bırakıyordu. Evde oturduğuna göre eski elbiselerini giymeye karar verdi. Bu, önce havanın kötü gitmesiyle başladı. Bunun için de ancak bir kere —o da, başlangıçta— özür diledi.

— «Bugün hava okadar kötü ki evde otururken bunları giymeyi düşündüm.»

Zamanla bu bir âdet halini aldı. Tıraşa onbeş *cent* ödüyordu, on *cent* de bahşış bırakıyordu. İlk sıkıntılı günlerinde bahşışı yarıya indirdi, sonra hiç vermez oldu. Daha sonra on *cent*'e tıraş eden bir berber aradı, bulduğu dükkânın tıraşından memnun kalınca buraya devam etmeye başladı. Bir süre sonra tıraşı iki günde-bire indirdi, sonra üç günde-bire, böylece zamanla işi haftada bir defa tıraş olmaya kadar vardırdı. Cumartesi günleri görülecek haldeydi!

Hurstwood'un kendine saygısı azaldıkça Carrie'nin de ona beslediği saygı kayboluyordu elbette. Bu adama ne olduğunu anlayamıyordu. Biraz parası vardı, derli-toplu bir kıyafeti de kalmıştı, giyimli olduğu zamanlar hiç de göze fena görünmüyordu. Carrie Chicago'da geçirdiği o korkunç savaşmayı unutmamıştı ama, yeni tecrübelere girişmekten hiçbir zaman yılmadığını da unutmuş değildi. Hurstwood hiç savaşmıyordu. Artık gazetelerdeki ilânlara bile bakmaz olmuştu.

Sonunda Carrie kesin bir karara vardı.

Hurstwood bir akşam mutfakta dururken Carrie'ye: «Etin üzerine niçin bukadar çok tereyağı koyuyorsun?» diye sordu.

— «Güzel olsun diye koyuyorum elbette.»

— «Bugünlerde tereyağı çok pahalandı.»

— «Bir işte çalışaydın buna aldırmazdın.»

Hurstwood susup gazetesine daldı ama, genç kadının sözleri yüreğine oturmuştu. Bu, Carrie'den gelen ilk acı sözlerdi.

Gene aynı akşam Carrie, biraz gazete okuduktan sonra, ön odaya, yatmaya gitti. Bu alışılmamış bir hareketti. Hurstwood da yatmaya karar verince ışığı yakmadan odasına geçti. İşte o zaman Carrie'nin yokluğunu fark etti.

— «Tuhaf şey!» dedi. «Belki daha oturuyordur, sonra gelir.»

Bu meseleyi fazla düşünmeden uydu. Sabahleyin Carrie yanında değildi. Söylemesi biraz garip gelecek ama, bu da hiç bir yoruma uğramadan geçiştirildi.

Ertesi akşam, Carrie biraz açıklama isteği duyarak: «Bu gece yalnız yatacağım galiba» dedi. «Başım ağrıyor da.»

Hurstwood: «Peki» dedi.

Üçüncü gece Carrie hiçbir neden göstermeden ön odadaki yatağa yattı. Bu Hurstwood için korkunç bir darbeydi ama, hiç sözünü etmedi. Önüne geçilemez bir öfke içinde, kendi kendine: «Peki» dedi, «varsın yalnız yatsın bakalım!»

XXXVI

KORKUNÇ BİR GERİLEYİŞ: TALİHİN HAYALETİ

VANCE'ler Noelden beri şehre dönmüşlerdi. Carrie'yi de unutmamışlardı ama, onlar, daha doğrusu Bn. Vance, gayet basit bir neden yüzünden, yani Carrie adresini göndermediği için, onu görmeye gelememişti. Carrie, ahbaplığına sadık kalmış, Yetmişsekizinci Cadde'de oturdukları sürece Bn. Vance ile mektuplaşmıştı. Yalnız, Onüçüncü Cadde'deki daireye taşınmak zorunda kalınca, bunun malî durumun bozukluğuna işaret sayılacağı düşüncesiyle, eski komşusuna adresini vermekten kurtulmanın yolunu araştırmıştı. Uygun bir yol bulamayınca da, üzülerek, arkadaşıyla mektuplaşmaktan bütün bütün vaz geçmek zorunda kalmıştı. Bn. Vance bu garip sessizliği merak etmiş, Carrie'nin şehirden ayrıldığını düşünmüş, sonunda da onu kaybettiğine inanarak meseleyi kurcalamamıştı. Onun için, Ondördüncü Cadde'de alışveriş yaparken Carrie'ye rastlayınca pek şaşırdı. Carrie de oraya alışverişe gelmişti.

Bn. Vance, bir bakışta Carrie'yi süzerek: «Aman, Bayan Wheeler!» dedi, «siz nerelerdeydiniz? Niye beni görmeye gelmediniz? Bunca zamandan beri hep sizi merak ediyordum. Gerçekten de ben...»

Carrie pek sevinmişti ama, aynı zamanda şaşırmıştı da.

— «Sizi gördüğüme pek sevindim» dedi. Durmuş, durmuş, onunla en kötü zamanda karşılaşmıştı. «Ben de burada oturuyorum. Gelip sizi görmek niyetindeydim. Şimdi nerede oturuyorsunuz?»

— «Ellisekizinci Cadde'de Yedinci Bulvar'ın hemen bitiminde. 218 numaradayız. Bizi görmeye gelseniz-e.»

Carrie: «Gelirim» dedi. «Gerçekten de gelmek istiyordum. Doğrusu ayıp oldu. Yalnız, biliyorsunuz...»

Bn. Vance: «Sizin adresiniz nedir?» diye sordu.

Carrie, isteksiz isteksiz: «Onüçüncü Cadde, 112 numara» dedi.

— «A, öyleyse eviniz buraya pek yakın, değil mi?»

— «Evet. Siz de bir gün bize buyrun beklerim.»

Bn. Vance gülerek: «Çok iyi bir dostsunuz» dedi.

Carrie'nin dış görünüşünün de biraz değişmiş olduğunu fark etmişti. İçinden: «Adresi de değişmiş» diyordu. «Anlaşılan, durumları iyi değil.» Yalnız, Carrie'yi gene de peşinde gezdirecek kadar seviyordu. Bir dükkâna girerken: «Bir dakika benimle buraya gelir misiniz?» dedi.

Carrie eve döndüğü zaman Hurstwood'u içeride buldu, her zamanki gibi gene gazete okuyordu. Artık dış görünüşüne hiç aldırış etmez olmuş, kendini kapıp koyuvermişti. Sakalı en aşağı dört günlüktü.

Carrie: «Ya Bayan Vance buraya gelip de onu görürse» diye düşündü. Büyük bir üzüntü içinde başını salladı. Durumu artık dayanılmaz bir hal almaya başlamıştı.

Yemek yerlerken, çaresizlik içinde: «O toptan satış yapan mağazadan haber aldın mı?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi, «onlar tecrübesiz adam istemiyorlar.»

Carrie, daha fazla bir şey söyleyemeyeceğini anlayarak, bu konuyu bıraktı. Bir süre sonra: «Bugün öğleden sonra Bayan Vance'a rastladım» dedi.

— «Ya, öyle mi?»

— «Gene New York'a dönmüşler. Öyle hoştu ki!»

— «Kocası harcadığı parayı yerine koyabildiği sürece kadın da istediği kadar hoş görünebilir. Adamın işi yolunda.»

Hurstwood bunları söylerken gazeteye bakıyordu. Carrie'nin ona bakışındaki bıkkınlığı, hoşnutsuzluğu göremedi.

— «Bayan Vance bir gün bize uğrayacağını söyledi.»

Hurstwood biraz da alaylı: «Uğramakta biraz geç kalmış sayılır, değil mi?» dedi. Bu kadın para harcama yönünden Hurstwood'a hiç de cazip görünmemişti.

Carrie, onun takındığı tavra içerleyerek: «E, bilmem ki» dedi. «Belki de ben onun buraya gelmesini istemedim.»

Hurstwood, kararlı bir tavırla: «Kadın fazla neşeli» dedi. «Çok parası olmadıkça hiç kimse onunla aşık atamaz.»

— «Bu, Bay Vance'e hiç de zor gelmiyor ama!»

Hurstwood bu sözlerdeki iğneyi pek iyi anlamıştı; gene de inatla: «Şimdi zor gelmeyebilir» dedi. «Daha onun hayatının sonu gelmedi. Neler olacağını kimse kestiremez. Başkaları gibi o da tepe-taklak düşebilir.»

Üstünden hilekârlık akıyordu. Gözleri, insanlara dikilmiş, onların başarısızlığa uğramalarını bekliyor gibiydi. Kendi durumu sanki apayrı bir şeydi, hiç hesaba katmıyordu. Bu da, onun eskiden kalma kendine güven, bağımsızlık duygularından kalan artıktı. Evinde oturup başkalarının yaptıklarını okurken kimi vakit üzerine bu bağımsız, alt edilmez

insan havası geri geliyordu. Sokak sokak dolaşmanın yoruculuğunu, iş aramanın kendisini küçük düşürüşünü unutup çevresine kulak kabartıyordu. Sanki kendi kendine şöyle der gibiydi: «Bir şey yapabilirim. Daha düşmüş sayılmam. Ben peşlerini kollayacak olursam bana da gelecek pek çok şey bulunur.»

İşte bu ruh hali içinde ara-sıra derli-toplu giyinip tıraş oluyor, eldivenlerini giyip eni-konu hareketlenerek sokağa fırlıyordu; yalnız, herhangi bir amaçla değil. Bu, daha çok, barometreyle ilgili bir durum gibiydi. Kendini dışarıda olup bir şeyler yapacak duruma gelmiş hissetmesinden doğuyordu bu.

Böyle zamanlarda parası da gidiyordu. Bildiği birkaç kumar salonu vardı. Birahanelerden falan tanıdığı birkaç kişi vardı. Bunları görmek, bir-iki çift lakırdı etmek değişiklik oluyordu. Bir zamanlar pokerde eli hayli uğurluydu. Dostlarıyla katıldığı birsürü oyundan yüz dolar, daha bile fazla kazandığı olmuştu. O zamanlar bu para oyun ziyafetine katılan bir lokma salçadan farksızdı. Şimdi ise kumar oynamayı gerçekten düşünüyordu. «Birkaç yüz dolar kazanabilirim. Elim alışkanlığını kaybetmedi daha» diyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, Hurstwood oyun oynamaya başlamadan önce bunu birçok defalar düşünmüş, taşınmıştı.

İlk defa uğradığı kumarhane, Batı Caddesi'ndeki birahanelerden birinin üstündeydi. Oraya daha önce de gitmişti. Gurada birsürü oyun oynanıyordu. Bir süre oyunları seyrettikten sonra, çok büyük paraya oynadıklarını gördü. Bir oyuna başlanacağı sırada: «Bana da bir verin» dedi.

Bir iskemle çekti, elindeki kâğıtları incelemeye koyuldu. Oyun oynamakta olanlar, belli etmeden, onu tepeden tırnağa incelemişlerdi.

Baştan Hurstwood'un talihi yaver gitmedi. Hiçbir ilerleme kaydetmeden, karışık kâğıtlar aldı. Oyunun sonunda eller açıldı.

Hurstwood: «Ben devam ediyorum» dedi.

Oyunun heyecanı içinde, ortaya koyduğu parayı kaybetmek onu pek etkilememişti. Oyun pek de kötü gitmedi, birkaç dolar kazandı.

Ertesi gün öğleden sonra gene hem eğlenmek, hem para kazanmak amacıyla kumar salonuna geldi. Üç kere oynadı, üçünde de kaybetti. Karşısındaki iri-yarı Irlandalı delikanlının elinde daha iyi kâğıtlar vardı. Delikanlı bulundukları Tammany bölgesinde görevli, siyaset meraklılarından biriydi. Hurstwood onun ısrarla bahse girişmesine şaşıyordu. Blöf yapıyorsa oyunun ustası olduğu muhakkaktı. Kuşkulanmaya başladı ama, soğukkanlılığı da elden bırakmadı; daha doğrusu, bırakmıyormuş gibi göründü. Eski günlerde oyun oynarken karşısındakileri kandırmak için böyle davranırdı. Yalnız, bu adamın elinde daha iyi kâğıtlar bulunması ihtimalini, oyunu bırakmazsa cebindeki son dolara

varıncaya kadar nesi var nesi yok gidebileceği düşüncesini bir türlü zihninden silkip atamıyordu. Gene de çok para kazanma umudu içindeydi. Elindeki kâğıtlar fevkalâdeydi. Niye beş daha artırmasındı sanki?

Delikanlı: «Ben üç artırıyorum» dedi.

Hurstwood fişleri ileri doğru uzatarak: «Beş olsun» dedi.

Delikanlı bir yığın kırmızı fişi ortaya iterek: «Buna ne buyrulur?» dedi.

Hurstwood, cebinden bir miktar para çıkararak, oyunu yöneten adama döndü: «Bana biraz daha fiş verin?» dedi.

Genç rakibinin yüzünü alaycı bir gülümseme aydınlatmıştı. Fişler dağıtılınca Hurstwood artırmayı kabul etti.

Delikanlı: «Gene beş» dedi.

Hurstwood'un alnı terlemişti. Şimdi iyice içerideydi, hem de pek içeride! Değerli parasının altmış doları gitmişti. Genellikle korkak değildi ama, bukadar çok para kaybetmek düşüncesi onu zayıflatmıştı. En sonunda pes dedi. Bu güzel ele artık güvenemeyecekti.

— «Ben açıyorum» dedi.

Delikanlı da kâğıtlarını açarak: «Buyrun!» dedi.

Hurstwood'un eli düştü. Zayıf bir sesle: «Sizi yendiğimi sanıyordum» dedi.

Delikanlı fişlerini toplayıp bir araya getirdi; Hurstwood da, geri kalan parasını saydıktan sonra, oradan uzaklaştı.

— «Üçyüz kırk dolar» diyordu.

Bu kayıpla, ayrıca günlük masraflarla, paranın büyük bir kısmı şimdiden gitmişti. Eve dönünce, bir daha oyun oynamamaya karar verdi.

Carrie, Bn. Vance'ın gelmek üzere söz verdiğini hatırlayarak, bir küçük itirazda daha bulundu. Bu da, Hurstwood'un dış görünüşüyle ilgiliydi. Hurstwood daha o gün eve gelir gelmez üstünü değiştirmiş, evde giydiği hırpani elbiseyi sırtına geçirmişti.

Carrie: «Niye her zaman bu eski-püskü şeyleri giyiyorsun?» diye sordu.

Hurstwood da: «Burada güzel elbiselerimi giymenin ne faydası var?» diye sordu.

Carrie: «Hiç değilse kendini daha iyi hissedersin» dedi. «Hem belki biri geliverir.»

— «Meselâ kim?»

— «Meselâ Bayan Vance gelebilir.»

Hurstwood, canı sıkılmış bir halle: «Beni görmese de olur!» dedi.

Onun bu gurursuz, ilgisiz tavrı üzerine Carrie ondan ner'deyse

nefret edecek hale geldi. «İşte, burada pinekleyip beni görmese de olur» diyor. «Bana kalsa kendinden utanması gerekir!» diye düşündü.

Bu durumun acılığı Bn. Vance'ın onları görmeye gelmesiyle gerçekten arttı. Kadının gene alışverişe çıktığı günlerden biriydi. Binanın genel giriş kapısından içeri dalıp Carrie'nin kapısını çaldı. Ne yazık ki Carrie evde yoktu. Hurstwood, biraz da Carrie'nin gelmiş olduğunu düşünerek, kapıyı açtı. İlk defa gerçekten şaşırmıştı. İçindeki o kaybolmuş gençliğin, gururun sesini duymuştu. Kekeleyerek: «O! nasılsınız?» dedi.

Bn. Vance gözlerine inanmakta güçlük çekiyordu. «Siz nasılsınız?» diye sordu. Adamın büyük bir şaşkınlık için olduğunu fark etmişti.

Hurstwood kadını içeri buyur etsin mi, etmesin mi bilemiyordu.

Bn. Vance: «Karınız evde mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi. «Carrie yok. Buyurmaz mısınız? Şimdi ner'deyse gelir.»

Bn. Vance, her şeyin nekadar değişmiş olduğunu görerek: «Yo,» dedi, «benim acele işlerim var. Şöyle bir kapıdan uğrayıp hatır sorayım dedim, fazla kalacak değildim. Karınıza mutlaka kendisini beklediğimi söyleyin, lütfen.»

Hurstwood kadının içeri girmemesine sevinip rahatlayarak geriledi. «Söylerim» dedi. Öyle utanmıştı ki, daha sonra da iskemlesinde otururken ellerini gevşekçe kavuşturup düşünceye daldı.

Carrie, eve gelirken, Bn. Vance'i arkadan görür gibi oldu. Gözlerini iyice açtı ama, emin olamadı. İçeri girince: «Demin buraya gelen oldu mu?» diye sordu.

Hurstwood, suçlu suçlu: «Evet» dedi. «Bayan Vance geldi.»

Carrie, üzüntüsünü iyice açığa vurarak, «Seni gördü mü?» diye sordu.

Bu Hurstwood'u bir kamçı gibi dağlamıştı. Somurttu, somurtmasına sebep olmuştu.

— «Kadının gözleri ne varsa görmüştür. Kapıyı açtım.»

Carrie, öfkeyle bir elini yüzüne kapayarak: «Of» dedi. «Peki, ne dedin?»

— «Hiç. Fazla kalamadı.»

Carrie, derin derin içini çekerek: «Sen de, bu kılıktaydın!» dedi.

Hurstwood öfkelenerek: «Ne yapalım yani?» dedi. «Onun geleceğini bilmiyordum ki, değil mi ya?»

— «Gelebileceğini biliyordun ama. «Geleceğim» dediğini ben sana söylemiştim. Öbür elbiselerini giymeni de defalarca tekrarladım. Ah, bu çok feci bir şey bence!»

— «Aman, kes artık! Ne fark eder sanki? Zaten onunla ahbaplık edemezsin. Onların paraları var.»

Carrie hırsla: «Ahpaplık etmek istediğimi sana kim söyledi?» dedi.

— «E, davranışlarınla belli ediyorsun. Durmadan benim halimle ilgilenmen de bunu gösteriyor. Sanki büyük bir suç işlemişim...»

Carrie, onun sözünü keserek: «Doğru söylüyorsun» dedi. «İstesem de onunla ahpaplık edemem ama, kimin yüzünden? Burada oturup rahatça kimlerle dostluk kurabileceğime dair fetva veriyorsun. Bunu yapacağına niye gidip kendine bir iş aramıyorsun?»

Bu sözler bir yıldırım gibi inmişti. Hurstwood öfkeyle kalktı.

— «Benim iş bulmamdan sana ne? Kirayı veriyorum değil mi? Eşyayı da ben aldım.»

Carrie: «Evet, kirayı veriyorsun» dedi. «Sanki yeryüzünde oturulacak bir dairesi olmak insana yetermiş gibi konuşuyorsun. Üç aydan beri burada oturup her şeye burnunu sokmaktan başka bir şey yapmadın. Benimle niçin evlendiğini bilmek isterim, doğrusu!»

Hurstwood: terslenerek: «Beni seninle evlenmedim ki» dedi.

— «Öyleyse, Montrael'de ne yaptığını bilmek isterim.»

— «E, seninle evlenmedim işte. Bunu kafandan çıkar bir kere. Sanki bilmiyormuş gibi konuşuyorsun.»

Carrie, gözlerini açarak bir ân ona baktı. Evlenmelerinin kanuna uygun olduğuna, yeteri kadar ikisini birbirine bağladığına inanmıştı.

— «Öyleyse niye bana yalan söyledin?» diye haykırdı. «Seninle kaçmaya niçin zorladın beni?» Sesi hıçkırığı andırıyordu.

Hurstwood dudağını bükerek: «Zorladım ha?» dedi. «Sahi, bak, pek zorladım ya!»

Carrie, gerginlikten sonra boşanarak: «Ah!» dedi. «Ah, ah!» Telâşla ön odaya koştu.

Hurstwood da, şimdi hararetlenmiş, dirilmişti. Bu, gerek zihni, gerekse maneviyatı için büyük bir sarsıntı olmuştu. Çevresine bakınırken alnını sildi, sonra elbiselerini bulup giyindi. Carrie'den hiç ses gelmiyordu. Onun giyindiğini duyunca hıçkırıklarını kesmişti. Önce, hafifçe kaygılanarak, parasız bırakılmaktan korktu. Hurstwood dönmemek üzere gidebilirdi ama, Carrie onu kaybetmekten korkmuyordu. Gardrobun üst gözünü açıp şapkasını aldığını duydu. Sonra yemek odasının kapısı kapandı, Carrie onun gittiğini anladı.

Birkaç saniye süren sessizlikten sonra, gözleri kurumuş, ayağa kalktı, pencereden baktı: Hurstwood, evin önünden, Altıncı Bulvar'a doğru ağır ağır gidiyordu.

Onüçüncü Cadde'den Ondördüncü'ye geçti, Union Meydanı'na doğru yürüdü. Kendi kendine: «İş ara!» diye mırıldandı. «İş ara! Çıkıp iş

aramamı söylüyorlar bana!» İçinden kendisini suçlayan, Carrie'nin haklı olduğunu belirten duygulardan kendini korumak istiyordu. «Şu kadının gelişi de ne büyük bir uğursuzluk oldu!» diye düşündü. «Kapının önünde durup beni tepeden tırnağa süzdü. Onun ne düşündüğünü biliyorum.»

Yetmişsekizinci Cadde'deyken kadınla karşılaşmalarını hatırlardı. Bn. Vance daima iyi görünmek isterdi. Kendisi de daima onun ilgisine lâyık olmayı istemişti. Şimdi kadının onu bu halde gördüğünü düşünmek ne feciydi! Üzüntü içinde alnını buruşturdu. Bir saat içinde defalarca: «Hay aksi şeytan!» dedi.

Hurstwood evden çıktığı zaman saat dördü çeyrek geçiyordu. Carrie gözyaşları içindeydi. Akşama yemek de yoktu.

Hurstwood, içindeki utanç duygusunu kendinden saklamak için: «Ne kör talih!» diyordu.

«Ben okadar da kötü değilim. Daha düşmedim.»

Meydanda çevresine bakındı, birsürü büyük oteli görünce, yemek yemek için birine girmeyi kararlaştırdı. Gazetelerini alıp orada rahat rahat oturacaktı.

O devirde New York otellerinin en iyilerinden biri olan Morton Oteli'nin güzel salonuna girdi, yumuşak bir koltuk bulup oturdu, gazetesini okumaya koyuldu. Gittikçe azalan parasının böyle bir lükse elvermediğini düşünmek de onu pek rahatsız etmedi. Morfine alışanlar gibi o da rahatına fazla alışmaya başlamıştı. Zihnindeki sıkıntıyı giderecek, onun rahat isteğini karşılayacak her şeyi yapmaya hazırdı. Bunu yapmak zorundaydı. Yarını düşünmüyordu. Yarın aklına geldi mi yeni bir felâketi de düşünmeden edemiyordu. Ölümün kaçınılmazlığı gibi yakında beş parasız kalmasının da kaçınılmazlığını aklından çıkarmak istiyordu, bunu başarmaktan da uzak değildi.

Kalın halılar üzerinde dolaşan şu iyi giyinmiş otel müşterileri onu eski günlerine götürmüştü. Otelde kalanlardan genç bir kadın bir köşede piyano çalıyordu. Hurstwood'un pek hoşuna gitti. Orada oturup gazetesini okudu.

Yediği yemek ona bir buçuk dolara mal oldu. Saat sekizde yemeğini bitirmişti. Öbür müşterilerin çıktıklarını, eğlence meraklılarının dışarıda bir araya toplandıklarını da görünce nereye gideceğini düşünmeye başladı. Eve gidemezdi. Carrie daha yatmamış olsa gerekti. Hayır, bu gece eve dönemezdi. Bağımsız ama, beş parasız değil de, hali-vakti yerinde bir erkek gibi dolaşacaktı. Bir puro aldı, ötekilerin toplandıkları köşeye gitti. Bunlar da onun etinden, kanından kimselerdi. Orada dururken Chicago'daki o eski akşamları, bu gibi insanları nasıl kullandığını düşündü. Bol bol da oyun oynamıştı onlarla. Bunun üzerine pokeri hatırladı.

— «Geçen gün iyi yapmadım» diye düşündü. Altmış dolar kaybet-

tiği günü hatırlamıştı. «Böyle zaaf göstermemeliydim. O delikanlıyı blöfle alt edebilirdim. Tam kıvamımda değildim, ondan yenildim.»

Sonra, oyunun çeşitli ihtimallerini aklından geçirmeye başladı. Biraz daha blöf yaparak, oyunu hangi yollardan kazanabileceğini düşünüyordu: «Poker oynayıp bundan bir şey çıkaracak kadar yaşım var benim. Bu gece talihimi bir daha deneyeceğim.»

Gözlerinin önünde kocaman bir kazancın hayali canlandı. Şöyle birkaç yüz dolar kazanırsa iyi olmaz mıydı sanki? Tanıdıkların birçoğu hayatlarını bu oyunla kazanıyorlardı, pek de iyi yaşıyorlardı. «Onların imkânları benden çok değildi» diye düşündü.

Böylece, eski günlerdeki havasına bürünerek, o yakınlardaki poker salonlarından birine gitti. Önce kavganın verdiği şaşkınlığın, sonradan otelde kokteyllerle, purolarla yediği yemeğin etkisiyle kendini unutuvermiş, hani ner'deyse o eski Hurstwood olmuş çıkmıştı. Bir daha eskiye bu derece yaklaşmasına imkân yoktu. Bu zaten eski Hurstwood da değildi; ikiye bölünmüş bir vicdanla savaşan, bir hayaletin cazibesine kapılmış bir adamdı ancak.

Bu poker salonu da öbürünün tıpkısıydı; yalnız, daha iyi bir içki yerinin arka salonundaydı. Bir süre seyrettikten sonra, ilgi çekici bir oyun görünce, katıldı. Önceki gibi, oyun baştan iyi geçti. Birkaç defa kazanıp, neşelendi; sonra, birkaç el kaybetti, oyunla daha fazla ilgilenerek devam etmeye karar verdi. En sonunda bu ilgi çekici oyun onu kıskıvrak yakalamıştı. Oyunun tehlikeleri hoşuna gidiyordu. Blöf yapmayı deneyecek, iyi bir kazanç sağlayacaktı. Blöf yaptı, bundan derin bir gurur duydu.

Bu duygunun en yüksek noktaya eriştiği sırada, talihinin de yaver gittiğini düşünmeye başladı. Hiç kimse bukadar iyi sonuç almamıştı. İşte gene orta derecede bir el gelmişti, gene üzerine bir as açmayı denedi. Oyundakilerin görüşleri öylesine kuvvetliydi ki ner'deyse onun içinden geçenleri okuyacaklardı.

Oyunculardan biri içinden: «Bende bir kâğıttan üç tane var» diye söylendi. «Oyunun sonuna kadar şu adamla kalacağım.»

Bunun sonunda, artırma başladı.

— «Ben on artırıyorum.»

— «Güzel!»

— «On daha!»

— «Güzel!»

— «Gene on!»

— «Tamam!»

Oyun öyle bir hale geldi ki Hurstwood'un kazancı yetmişbeş dolar arttı. Öbür adam gerçekten ciddileşmişti. Belki de bu adamın —yani Hurstwood'un— eli doluydu.

— «Ben açıyorum» dedi.

Hurstwood elini gösterdi. Yutulmuştu. Yetmişbeş doları kaybetmiş olması onu perişan etti. Ciddî bir tavırla: «Hadi bir el daha oynayalım» dedi.

Adam: «Peki» dedi.

Öbür oyunlardan bir kısmı oyundan çekildiler, onların yerini meraklı seyirciler aldı. Zaman geçti, saat onikiye geldi. Hurstwood ne kazanıyor, ne de fazla kaybediyordu. Derken, yoruldu, son bir elde yirmi dolar daha kaybetti. Baygınlıklar geçiriyordu.

Biri çeyrek geçe kumarhaneden çıktı. Soğuk, boş sokaklarda kendi durumuyla alay ediyorlarmış gibi geldi. Ağır adımlarla batıya yürüdü. Artık Carrie ile olan kavgayı da pek az düşünüyordu. Merdivenleri çıktı, sanki hiçbir anlaşmazlık yokmuş gibi odasına girdi. Şimdi onun zihnini kurcalayan şey uğradığı kayıptı. Yatağın kenarına oturup parasını saydı. Yüzdoksan dolarla biraz da bozuk para kalmıştı. Parasını toplayıp soyunmaya başladı.

— «Bana ne oluyor anlamıyorum» diye söylendi.

Sabahleyin Carrie hemen hiç konuşmadı gibi bir şey. Hurstwood de, gene dışarı çıkması gerektiğini anlamıştı. Genç kadına karşı kötü davranmış ama, onunla barışmasına da imkân yoktu. Şimdi çaresizlik onu kıskıvrak yakalamıştı. Bir-iki gün, böylece, evden uzaklaşarak, kibar bir bey gibi yaşadı; daha doğrusu, kendi ölçülerine göre öyle oldu. Bu da, ona boyuna para harcatıyordu. Çok geçmeden, bu kaçamaklar için kafaca da vücutça, da kendini zayıf bulmaya başladı; bu davranışlar yüzünden otuz dolar daha eksilen kesesinin hafiflemesi de caba! Ondan sonra gene o soğuk acı gerçeğe döndü.

Üç sabah sonra Carrie, onu ilgisiz bir tavırla selâmlarken: «Kira toplayan adam bugün uğrayacak» dedi.

— «Öyle mi?»

— «Evet. Bu ikinci gelişi.»

Hurstwood kaşlarını çattı. Sonra istemeyerek cüzdanını çıkardı.

— «Kira için de çok para veriyoruz.»

Cebindeki para son yüz dolara yaklaşıyordu.

XXXVII

RUH UYANIYOR: KAPIYI BULMAK İÇİN YENİ ARAMA

KISA zamanda nasıl topu-topu elli dolarcık kaldığını anlatmak faydasız olacak. Yediyüz dolar, Hurstwood'un idaresiyle, onları ancak hazirana kadar getirebilmişti. Son yüz doların sonu gelmeden önce Hurstwood bir felâketin yaklaşmakta olduğunu ima etmeye başladı.

Bir gün et meselesini örnek alarak: «Bilmiyorum ama» dedi, «çok masraflı yaşıyoruz gibime geliyor.»

Carrie: «Bana hiç öyle gelmiyor» dedi. «Yani, çok masraf ettiğimizi sanmıyorum».

Hurstwood: «Param bitmek üzere» dedi. «Paranın nereye gittiğini de bilemiyorum!»

— «Bütün o yediyüz dolar gitti mi?»

— «Yüz dolar hariç, hepsi gitti.»

Hurstwood öyle avutulamaz bir halde duruyordu ki, adamın bu hali genç kadını korkuttu. Carrie kendinin de sürüklenmekte olduğunu görmeye başladı. Bunu zaten hep sezmişti.

— «E, George» diye bağırdı, «öyleyse niye gidip kendine bir iş aramıyorsun? Bir şey bulurdun elbet!»

Hurstwood: «Aradım» dedi. «İş vermeleri için insanları zorlayamazsın ki.»

Carrie, bitkin bir halde ona baktı, sonra: «Peki, ne yapmayı düşünüyorsun?» diye sordu. «Yüz dolar çok gitmez.»

Hurstwood: «Bilmiyorum» dedi. «Bundan daha fazlasını yapamam.»

Bu açıklama Carrie'yi korkuttu. Perişan bir halde, düşünmeye başladı. Pek heveslendiği o yaldızlı parlak durumu kendisine sahne kapısının sağlayacağını sık sık düşünmüştü. Şimdi, Chicago'da olduğu gibi burada da sahne ona son çare gibi görünüyordu. Hurstwood kısa zamanda işe girmezse mutlaka bir şeyler yapmalıydı. Belki de gene dışarı çıkıp tek başına savaşmaya başlamak zorunda kalacaktı.

İnsanın nasıl iş araması gerektiğini merak etmeye başladı. Chicago' daki denemeleri bu işin doğrusunu bilmediğini göstermişti. İnsanı dinleyip deneyecek, yani çalışmak isteyene fırsat verecek kimseler bulunması gerekti.

Biriki gün sonra, kahvaltı sofrasında konuşurlarken, Carrie, Sarah Bernhardt'ın Amerika'ya geleceğine dair bir haber gördüğünü söyleyerek, tiyatro konusunu açtı. Hurstwood da bu haberi görmüştü.

Carrie, en sonunda, saf saf: «İnsanlar sahnede nasıl iş bulabiliyorlar, George?» diye sordu.

— «Bilmiyorum. Bu işle uğraşan tiyatro menecerleri vardır sanıyorum.»

Carrie kahvesini yudumluyordu, başını kaldırıp bakmadı.

— «Yani insana iş bulan belirli kimseler midir bunlar?»

— «Evet, sanırım ki öyle.»

Carrie'nin bu soruyu soruşundaki hava birdenbire Hurstwood'un dikkatini çekti.

— «Hâlâ artist olmayı düşünmüyorsundur inşallah» dedi.

Carrie: «Hayır» diye karşılık verdi, «Yalnız, merak ettim de.»

Açıkça belli olmuyordu ama, Hurstwood'un karşı çıktığı düşüncede bir tuhaflık vardı. Üç yıllık gözlemden sonra Carrie'nin bu alanda büyük bir başarı sağlayabileceğini hiç sanmıyordu. Carrie fazla basit, fazla uysaldı. Hurstwood'a göre bu sanat daha tantanalı, daha gösterişli birine lâyıktı. Carrie sahneye çıkmak isterse adî menecerlerin eline düşecek, öbür kadınlara benzeyecekti. Hurstwood «öbür kadınlar» derken kimleri demek istediğini de pek iyi biliyordu. Carrie güzeldi. Pekâlâ işini yürütebilirdi ama, kendisi ne olacaktı?

— «Ben senin yerinde olsam bu düşünceyi aklımdan çıkarırdım. Bu iş senin düşündüğünden çok daha zordur.»

Carrie bu sözlerde bir bakıma kendisinin oyun kabiliyetine bir taş bulunduğunu sezmişti.

— «Chicago'da çok başarılı olduğumu söylemiştin» diye hatırlattı.

Hurstwood, tepki uyandırmaya başladığını görerek: «İyi oynadın ama» dedi, «bir kere Chicago, New York değil ki.»

Carrie bu sözlere hiç karşılık vermedi. Çok kırılmıştı.

Hurstwood: «Baş artistlerden biri olabilirsen sahne güzel bir şeydir» dedi. «Ama, geride kalanlara bir şey yoktur. Yükselmek de çok uzun sürer.»

Carrie hafifçe heyecanlanarak: «Ah, bilmiyorum ki!» dedi.

Hurstwood bir ânda bu işin sonunu görür gibi oldu. Şimdi kendisinin durumu adam-akıllı kötüleşmişti ya, Carrie adî bir şekilde sahneye çıkacak, kendisini bırakacaktı. Gariptir ama, Hurstwood onun kafasının kabiliyet derecesini bir türlü anlayamamıştı. Bu da Carrie'nin ruh bakımından büyüklüğünün kaynağını anlamamış olmasından ileri geliyordu. Bir insanın kültür yönü yerine ruh yönünden büyük olabileceğini asla öğrenememişti. Avery Hall Tiyatrosu Hurstwood için çok gerilerde kalmıştı. Oraya dönüp her şeyi kesinlikle hatırlayabilmesine imkân yoktu. Bu kadınla da gerektiğinden fazla bir arada yaşamıştı.

— «Eh, ben biliyorum» dedi. «Senin yerinde olsam bunu hiç düşünmezdim bile. Bu iş bir kadın için pek de meslek sayılmaz.»

Carrie: «Aç kalmaktan daha iyidir» diye karşılık verdi. «Benim bunu yapmamı istemiyorsan niçin kendine bir iş bulmuyorsun?»

Bu soruya verilecek karşılık hazır değildi. Bu teklife Hurstwood çoktan alışmıştı.

— «Aman, kes artık!» dedi.

Bu konuşma, sonunda, Carrie'nin gizlice talihini denemeyi kararlaştırmasına yol açtı. Hurstwood'u düşünmüyordu. Hurstwood'a uymak uğruna sefalete, ya da daha başka kötü durumlara sürüklenmek istemiyordu. Rol yapabilirdi. Bir iş bulup ondan sonra yükselmeye çalışa-

caktı. Hurstwood o zaman ne diyecekti? Carrie şimdiden kendini Broadway'de başarılı bir temsilde rol almış görebiliyordu. Her akşam soyunma odasına gidecek, makyajını tazeleyecekti. Sonra da, gece saat onbirde, dışarı çıkacak, tiyatronun önünde dizilmiş sahiplerini bekleyen arabaları görecekti. Temsilin baş artisti olmuş, olmamış, önemi yoktu. Bir kere tiyatroya girebilse, oldukça iyi bir ücret alabilse, hoşlandığı elbiseleri giyebilse, elindeki parayla istediği yerlere girip çıkabilse ne güzel olacaktı! Bütün gün kafasını hayaller kurcaladı durdu. Hurstwood'un feci durumu bu manzaranın güzelliğini gittikçe daha da belirli bir şekle sokuyordu.

Biraz garip gelecek ama, çok geçmeden bu fikir Hurstwood'u da düşündürmeye başladı. Kaybolan parası desteğe ihtiyacı olduğu düşüncesini uyandırmıştı. Kendisi bir iş buluncaya kadar neden Carrie ona biraz yardım etmesindi? Bir gün, zihni bu düşünceye yatmış bir halde eve döndü.

— «Bugün John B. Drake'e rastladım» dedi. «Sonbahara burada bir otel açacakmış. O zaman bana da otelde bir iş verebileceğini söyledi.»

— «Kim bu adam?»

— «Chicago'da Grand Pacific Oteli'ni işletiyor.»

Carrie: «Ya?» dedi.

— «Bu işten yılda bin dörtyüz dolar alacağım.»

Carrie, anlayışla: «Bu iyi bir kazanç olur, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Bu yazı bir atlatabilsem» dedi. «Ondan sonra durumumun düzene gireceğini umuyorum. Dostlarımdan bazılarıyla gene haberleşiyorum.»

Carrie bu hikâyeyi bütün o eski cazibesiyle yutuverdi. Gerçekten Hurstwood'un bu yazı atlatmasını diliyordu. Zavallı pek umutsuz görünüyordu çünkü.

— «Daha nekadar paran kaldı?»

— «Ancak elli dolarım var.»

Carrie: «Aman, yarabbi!» diye haykırdı. «Ne yapacağız? Yirmi gün sonra gene kira günü geliyor!»

Hurstwood, başını ellerinin arasına aldı, boş gözlerle yere baktı. Yumuşak bir sesle: «Belki de sen tiyatroda kendine bir şeyler bulabilirsin» dedi.

Carrie, bu düşünceyi benimseyen birinin çıkmasına sevinerek: «Belki de bulabilirim» dedi.

Hurstwood onun neşelendiğini görünce: «Ben de ne iş bulursam gireceğim» dedi. «Elbet bir şey bulurum.»

Bir sabah, Hurstwood gittikten sonra, Carrie ortalığı topladı, gardrobundaki elbiselerinin sağladığı imkân derecesinde derli-toplu

giyindi, Broadway'e gitmek üzere yola çıktı. Oranın yolunu da pek iyi bilmiyordu. Ona göre orada büyük, kudretli şeyler bir güzel yığın halindeydi. Tiyatrolar oradaydı. O sözü edilen menecer yazıhaneleri de yakınlarda olmalıydı. Madison Meydanı Tiyatrosu'na uğrayıp menecer yazıhanelerinin yerini sormayı kararlaştırdı. En doğru yolun bu olduğunu düşünüyordu. Onun için de, bu tiyatroya varınca, bilet gişesindeki memura başvurdu.

Adam, kulübeden başını uzatarak: «Tiyatro menecerleri mi?» diye sordu. «Bilmiyorum ama, adreslerini *Clipper*'de bulursunuz sanırım. Hepsi oraya ilân verirler.»

— «Bu dediğiniz bir gazete mi?»

Memur, genç kadının bukadar basit bir şeyi bilmemesine şaşarak: «Evet» dedi. Soruyu soranın nekadar güzel olduğunu da görünce kibar bir tavırla: «Gazete satıcılarından alabilirsiniz» dedi.

Carrie gidip o gazeteden bir tane aldı. Hemen orada durup, gazeteden menecerlerin adreslerini bulmaya çalıştı. Bu kolay olmayacaktı. Onüçüncü Cadde bir hayli uzaktaydı ama, o değerli gazeteyi koltuğunun altına alıp, boşuna kaybolan zamana acıyarak, geri döndü.

Hurstwood eve gelmiş, yerini almıştı bile.

— «Neredeydin?» diye sordu.

— «Tiyatro menecerlerini bulmaya çalıştım.»

Hurstwood ona aramalarındaki başarı derecesini sormaktan çekindi. Carrie'nin dikkatle incelemeye başladığı gazete Hurstwood'un ilgisini çekmişti.

— «Okuduğun nedir?» diye sordu.

Carrie: «*Clipper*» dedi. «Adam adresleri burada bulabileceğimi söyledi.»

— «Bunun için mi ta Broadway'e kadar gittin? Ben sana söyleyebilirdim.»

Carrie başını kaldırmadan: «Öyleyse niçin söylemedin?» diye sordu.

— «Sen bana hiç sormadın ki?»

Carrie kalabalık sütunlara gelişigüzel göz gezdirdi. Hurstwood'un ilgisizliği yüzünden kafası karışmıştı. Onun bütün yaptıkları kendisinin karşılaştığı zorlukların daha da artmasına yol açmıştı. Kendine karşı duyduğu acıyla yüreği sızladı. Gözyaşları gözkapaklarının kenarlarına sıralanmıştı ama, aşağı dökülmediler.

Hurstwood'un gözüne bir şey ilişmişti.

— «Dur bakayım.»

O gazeteye bakarken, Carrie de kendini toparlayabilmek için ön odaya geçti. Biraz sonra geri döndü. Hurstwood'un elinde kalem vardı, bir zarfın üzerine bir şeyler yazıyordu.

— «İşte üç tanesinin adresi» dedi.

Carrie zarfı aldı. Menecerlerden biri Bn. Bermudez idi, ikincisi Marcus Jenks, üçüncüsü de Percy Well. Carrie ancak bir saniye durabildi, sonra hemen kapıya doğru yürüdü. Hiç arkasına bakmadan: «Hemen gitsem iyi olacak galiba» dedi.

Hurstwood onun gidişini birden aptallaşma derecesine varan bir utanç içinde seyretti. Bir süre oturdu, biraz sonra bu hale dayanamayacağını anladı. Kalktı, şapkasını giydi. Kendi kendine: «Bari ben de çıkayım» dedi, belirli bir gidecek yeri olmadan, ancak bir yere gitmesi gerektiğini düşünerek, sokağa çıktı.

Carrie önce en yakın adreste bulunan Bn. Bermudez'e uğradı. Burası yazıhane şekline sokulmuş eski bir evdi. Bn. Bermudez'in çalışma odası eskiden bir arka oda, taşlık, bir de yatak odasından ibaret olan bölümdeydi, kapısında «Özel» yazılıydı.

Carrie içeri girdiği zaman burada birsürü insanın aylak aylak oturduğunu gördü. Bunlar hiçbir şey söylemeyen, hiçbir iş yapmayan birtakım insanlardı.

Carrie oradakilerin dikkatini çekmeyi beklerken yatak odasının kapısı açıldı, dışarıya pek erkek görünüşlü, daracık elbiseler giymiş, beyaz yakalı, beyaz kolluklu iki kadın çıktı. Onların arkasından da kırkbeş yaşlarında kalıplı-kıyafetli, açık renk saçlı, keskin gözlü, besbelli iyi tabiatlı bir kadın çıktı. Hiç değilse o gülümsüyordu.

Erkeksi kadınlardan biri: «Bak, sakın bunu unutmayasın!» dedi.

Kalıblı-kıyafetli kadın da: «Unutmam» dedi. «Dur bakayım, şubatın ilk haftasında neredesiniz?»

Kadın: «Pittsburg'dayım» dedi.

— «Size oraya yazarım.»

Öbürü: «Peki» dedi, iki kadın yürüdü gitti.

Hemen o ânda kalıplı-kıyafetli kadının yüzü son derece sakin, kurnaz bir ifadeye büründü. Şöyle bir çevresine bakındı, Carrie'yi merakla süzdü.

— «E, söyleyin bakalım, küçükhanım» dedi, «size ne gibi bir yardımda bulunabilirim?»

— «Bayan Bermudez siz misiniz?»

— «Evet.»

Carrie, söze nasıl başlayacağını bilemeyerek: «Şey» dedi, «siz bazılarına sahnede iş buluyor musunuz?»

— «Evet.»

— «Acaba bana da bulabilir misiniz?»

— «Hiç sahne tecrübeniz var mı?»

— «Pek az.»

— «Kiminle oynadınız?»

— «O! hiç kimseyle. Yalnız... şey için hazırlanmış bir temsildi.»

Kadın: «Ya, anlıyorum» diye Carrie'nin sözünü kesti. «Hayır, şimdilik bildiğim bir yer yok.»

Carrie'nin rengi soldu.

Sevimli Bn. Bermudez: «New York'ta tecrübe sahibi olmanız gerekir ama, gene de biz adınızı, adresinizi alalım» dedi.

Kadın yazıhanesine geçerken Carrie durup onu seyretti.

Bir genç kadın, kısa kesilen konuşmayı kendi üzerine alarak: «Adresiniz nedir?» diye sordu.

Carrie, kadının yazı yazdığı yere yaklaşarak: «Bayan George Wheeler» dedi.

Kadın adresi yazdı, Carrie'nin dilediği ân çıkıp gidebileceğini belirtti.

Carrie B. Jenkins'in yazıhanesinde de aşağı-yukarı aynı durumla karşılaştı; yalnız, adam sözlerini şöyle bitirdi: «Bir bölge tiyatrosunda oynamış olsaydınız, ya da üzerinizde adınız yazılı bir program kâğıdı getirebilseydiniz, bir şeyler yapabilirdim.»

Üçüncü adreste adam ona: «Ne çeşit bir iş istiyorsunuz?» diye sordu.

Carrie: «Ne demek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Şey, yani komediye mi, vodvile mi girmek istersiniz, yoksa figüran olarak mı çalışacaksınız?»

Carrie: «Bir temsilde rol almak istiyorum» dedi.

Adam: «İyi ama» dedi, «bu sizin için masraflı olur.»

Carrie bunu daha önceden hiç düşünmemişti. «Nekadar?» diye sordu.

Adam, kurnaz kurnaz: «Bunu sizin kararlaştırmanız gerekir» dedi.

Carrie ona merakla baktı. Soruşturmaya nasıl devam edeceğini bilemiyordu.

— «Para verirsem bana rol bulabilir misiniz?»

— «Bulamazsak paranızı geri alırsınız?»

Carrie: «Ya?» dedi.

Menecer tecrübesiz biriyle konuşmakta olduğunu anlamıştı, sözlerine de buna göre devam etti:

— «Zaten elli dolar depozito bırakacaksınız.» Hiçbir menecer bundan daha az para uğruna sizinle uğraşmak zahmetine katlanmaz.»

Carrie bir ışık görür gibi olmuştu.

— «Teşekkür ederim» dedi. «Bunu bir düşüneyim.» Dışarıya çık-

maya hazırlandı, sonra aklına bir şey geldi. «Nekadar zamanda iş bulabilirim?» diye sordu.

— «Bunu kestirmek zor. Bir haftada da iş bulabilirsiniz, bir ay sonra da. Yapabileceğinize inandığımız ilk işi size haber veririz.»

Carrie: «Anlıyorum» dedi, sonra sevimli görünebilmek için hafifçe gülümseyerek dışarı çıktı.

Adam bir saniye kadar düşündü, sonra kendi kendine: «Bu kadınların sahneye çıkmaya bukadar hevesli olmaları pek garip!» diye söylendi

Elli dolar depozito meselesi Carrie için derin bir düşünce kaynağı olmuştu. «Belki de paramı alıp bana hiçbir iş bulmayacaklar» diye düşündü. Biraz mücevheri vardı: Bir elmas yüzük, bir iğne, birkaç parça ziynet eşyası. Bir tefeciye giderse bunlara karşılık elli dolar alabileceğini umuyordu.

Hurstwood ondan önce eve gelmişti. Carrie'nin arama işinin bukadar uzun süreceğini düşünmemişti. Onun ne gibi haberler getirdiğini sormaya pek cesaret edemiyordu. «E?» dedi.

Carrie eldivenlerini çıkarırken: «Bugün bir şey bulamadım» dedi. «Hepsi de iş bulmak için para istiyorlar.»

Hurstwood: «Nekadar?» diye sordu.

— «Elli dolar.»

— «Başka bir şey istemiyorlar, değil mi?»

— «Onlar da başkaları gibi elbette. Parayı aldıktan sonra iş bulup bulmayacakları bilinmez.»

Hurstwood sanki para elindeymiş de iş karar vermeye kalmış gibi: «Valla', ben bu şartlarla elli doları bağlamam doğrusu» dedi.

Carrie: «Bilmiyorum, başka menecerlere de başvuracağım sanırım.»

Hurstwood bunu duyunca dehşetten ölecek hale gelmişti. Salıncaklı sandalyede ileri-geri sallandı, parmağını ısırdı durdu. Böyle zor durumlarda her şey pek olağan görünüyordu. İleride daha başarılı olacaktı.

XXXVIII

CİNLER ÜLKESİNDE CÜMBÜŞ: DIŞARDA KEDERLİ DÜNYA

CARRIE, bir gün önceki gibi gene araştırmalarına devam ederken, Casino'ya da uğradı, operada figüranlık bulmanın da öbür alanlarda iş bulmak kadar zor olduğunu anladı. Bir sırada kendilerini güzel

gösterebilen kızlar kazma sallayabilen işçiler kadar çoktur. Carrie adaylardan birinin öbüründen, belirli bir güzellik, vücut ölçüsü dışında, herhangi bir farkı olmadığını görüyordu. Bunların kendi düşünceleri, bilgileri, ya da kabiliyetleri hiçe sayılıyordu.

Casino'nun kapısında duran suratsız bir kapıcıya: «Bay Gray'i nerede bulabilirim?» diye sordu.

— «Onu şimdi göremezsiniz. Meşgul.»

— «Ne zaman görebileceğimi söyleyebilir misiniz?»

— «Size bir saat verdi mi?»

— «Hayır.»

— «Yazıhanesinden aramak zorunda kalacaksınız öyleyse.»

Carrie: «Hayallah!» diye bağırdı. «Yazıhanesi nerede?»

Adam adresi verdi. Carrie şimdi oraya gitmenin bir fayda sağlamayacağını biliyordu. Nasıl olsa B. Gray'i orada bulamayacaktı. Aradaki saatleri aramayla geçirmekten başka yapacak işi kalmamıştı.

Başka yerlerde uğranılan başarısızlıklar da çarçabuk anlatılıp geçilebilir: B. Daly, önceden saat almadan kimseyle görüşmüyordu. Carrie B. Dorney'in bu soğuk, ilgisiz tutumunu da küçücük bir odada bir saat kadar bekledikten sonra öğrendi.

— «Mektup yazıp kendisinden saat istemeniz gerekiyor.»

Bunun üzerine o da çıktı gitti. Empire Tiyatrosu'nda bir yığın garip, huzursuz kimseler buldu. Her taraf şatafatlı bir şekilde döşenmiş, her şey dikkatle düzenlenmiş, her şey inanılmayacak derecede güzel derlenip toparlanmıştı. Lyceum Tiyatrosu'nda, o merdiven altına gizlenmiş, halılarla döşenmiş, o küçücük camekânlı dolaplardan birine girdi. Bu tarz döşeme insana içeridekilerin her alanda büyük söz sahibi kimseler olduklarını gösterir. İşte burada da bir kâtip, bir kapıcı, bir de yardımcı mevkilerinin hakkını vererek oturuyorlardı.

— «Şimdi lütfen biraz alçakgönüllü olun da ne istediğinizi açıklayıverin. İstediğinizi çarçabuk, sinirli bir halde kendinize büyük bir saygı göstermeden açıklayın. Herhangi bir şekilde bize zarar getirmeyecek bir istekse elimizden geleni yaparız.»

İşte Lyceum'un havası buydu. Hoş, şehirdeki menecer yazıhanelerinin hepsinin havası aynıydı ya. Bu küçük iş bulucular, gerçekten, kendi alanlarının krallarıdır.

Carrie pek yorgun bir halde, harcadığı çabadan biraz da utanmış olarak geri döndü. Hurstwood o akşam yorucu, sonuçsuz araştırmaların hikâyesini dinledi.

Carrie: «Hiç kimseyi göremedim» diyordu. «Boyuna yürüdüm, yürüdüm, bekledim durdum.»

Hurstwood ona bakmakla yetindi.

Carrie, üzgün bir halle: «Anlaşılan, insanın böyle yerlere girebilmesi için her şeyden önce dostları olması gerekiyor» dedi.

Hurstwood bu işin zorluğunu görüyordu ama, gene de bu ona pek feci görünmüyordu. Carrie yorgundu, maneviyatı bozuktu; ama, şimdi dinlenebilirdi. Hurstwood dünyayı salıncaklı sandalyesinden seyrettiği için hayatın acılığını pek çabuk fark edemiyordu. Yarın bir başka gündü.

Yarın geldi, bir daha geldi, bir daha geldi.

Carrie, Casino'daki meneceri bir kere görebildi.

Adam ona: «Gelecek haftanın ilk günü bir uğra» dedi. «Birtakım değişiklikler yapabilirim.»

İri-yarı, etli-butlu, çok yemekten, şık giyimden çatlayacak hale gelmiş bir adamdı. Kadınların yalnız etleriyle ilgileniyordu. Carrie güzeldi, zarifti. Hiç tecrübesi olmasa bile sahneye çıkarılabilirdi. Tiyatronun sahiplerinden biri figüran kadrosunun güzellik bakımından biraz zayıf kaldığını ima etmişti.

Gelecek haftanın ilk gününe daha birkaç gün vardı. Aybaşı yaklaşıyordu. Carrie daha çok kaygılanmaya başladı.

Bir sabah, acı düşüncelerinin bir sonucu olarak: «Sen sokağa çıktığın zamanlar gerçekten bir şeyler arıyor musun?» diye sordu.

Hurstwood, bu suçlama dolu sözlerin yarattığı alçaltıcı duygularla kendini pek az üzerek, çekingen bir tavırla: «Elbette arıyorum» diye karşılık verdi.

Carrie: «Ben olsam, şimdilik ne bulursam kabul ederim» dedi. «Yakında gene aybaşı gelecek.» Bunları söylerken, tam bir çaresizlik örneğiydi.

Hurstwood gazete okumayı bıraktı, kıyafetini değiştirdi. İçinden: «Bir şeyler araması gerekiyormuş» diyordu. «Gidip bir bira fabrikasından iş isteyebilirmiş. Evet, bulabilirse barmen olarak da çalışabilirmiş!»

Bu gezisi de daha öncekilerin havasında oldu. Biriki ters karşılıktan sonra, kabadayılık ortadan kayboluvermişti. «Hiç faydası yok» diye düşündü. «Eve gitsem daha iyi olacak.»

Artık parası da iyice azaldığı için giyimiyle daha yakından ilgilenmeye başlamış, en iyi elbiselerinin bile adî birer elbise gibi göründüğünü fark etmişti.

Carrie o akşam eve Hurstwood'dan sonra geldi. Umursamaz bir tavırla: «Varyete menecerlerinden birkaçını görmeye gitmiştim» dedi. «Bir temsil vermiş olmak gerekiyor. Vermemiş olanları istemiyorlar.»

Hurstwood da: «Bugün bira fabrikalarıyla görüştüm» dedi. «Bir adam iki, üç haftaya kadar bana bir iş bulacağına söz verdi.»

Carrie'nin üzgün durumu karşısında bir gösteriş yapmak zorundaydı, öyle de yaptı. Bu, bitkinliğin güçlülükten özür dileyişiydi.

Pazartesi günü Carrie gene Casino'ya gitti. Menecer, karşısında duran genç kadını tepeden tırnağa süzdü.

— «Bugün mü uğramanızı söylemiştim size?» diye sordu.

— «Haftanın ilk günü gelmemi söylediniz.» Carrie hafifçe utanmıştı.

Adam, oldukça ciddî bir tavırla: «Hiç tecrübeniz oldu mu?» diye sordu.

Carrie bilgisizliğini itiraf etti.

Adam, masasındaki kâğıtları karıştırırken, ona bir daha baktı. Pek kaygılı görünen bu güzel genç kadın gizliden gizliye hoşuna gitmişti. «Yarın sabah tiyatroya geliverin» dedi.

Carrie'nin yüreği ağzına geldi. Güçlükle: «Gelirim» dedi. Adamın onu istediğini anladıktan sonra, gitmek üzere döndü. Acaba bu adam gerçekten onu işe koyacak mıydı? Ah, yarabbi, acaba bu olabilecek miydi? Daha şimdiden açık pencerelerden içeri dolan şehrin kuru gürültüsü ona pek hoş gelmeye başlamıştı.

Carrie'nin zihnindeki soruya sert bir ses karşılık verip, o ânda beliren korkularını silip götürdü.

Menecer kaba bir sesle: «Mutlaka tam vaktinde orada olmaya bakın» diyordu. «Geç kalırsanız sizi geride bırakırlar.»

Carrie telâşla oradan uzaklaştı. Artık Hurstwood'un tembelliğiyle savaşmayacaktı. Bir iş bulmuştu... bir iş bulmuştu! Bu sözler kulaklarında çınlıyordu.

Sevincinden, olanları Hurstwood'a bir ân önce anlatmak için sabırsızlanmaya bile başlamıştı. Yalnız, eve doğru yürüyüp olayları daha etraflıca incelemek fırsatını bulunca kendisinin birkaç hafta içinde iş bulmasına karşılık Hurstwood'un aylarca aylak aylak dolaşmak zorunda kalmasında bir aykırılık sezdi. Kendi kendine açık açık: «Niye bir iş bulmuyor sanki?» diye söylendi. «Ben bulabildiğime göre onun da haydi haydi bulması gerekirdi. Bu, benim için pek de zor olmadı.»

Gençliğini, güzelliğini unutmuştu. Heyecanı içinde, yaşın mahzurunu düşünemiyordu. Zaten başarının sesi hep böyle yapar insanları.

Carrie gene de sırrını saklayamadı. Sakin, tabiî görünmeye çalıştı ama, bu pek acemice bir gösteri olmuştu.

Hurstwood, onun rahatlamış yüzünü görünce: «E?» diye mırıldandı.

— «Bir iş buldum.»

Hurstwood da daha rahat bir soluk alarak: «Buldun mu?» dedi.

— «Evet.»

Hurstwood, şimdi kendisinin de iyi bir şey bulabileceği duygusunu iliklerinde hissederek: «Nasıl bir iş bu?» diye sordu.

— «Figüran kadrosunda.»

— «Bana bahsettiğin Casino Revüsü'nde mi?»

Carrie: «Evet» dedi, «yarın provalara başlıyorum.» Mutlu olduğu için daha uzun açıklamada bulunmaya hevesliydi.

En sonunda Hurstwood: «Nekadar para alacağını biliyor musun?» diye sordu.

Carrie: «Hayır, bunu sormak istemedim» dedi. «Haftada oniki, ondört dolar veriyorlar sanırım.»

Hurstwood da: «Aşağı-yukarı okadar bir şey vereceklerdir besbelli» dedi.

O gece bu müthiş gerginliğin ortadan kalkması şerefine güzel bir yemek hazırlamıştı. Hurstwood da tıraş olmaya gitti, oldukça büyücek bir dana pirzolasıyla geri döndü. İçinden: «Yarın da ben çıkar iş ararım» diyordu. Yenilenen umutları sayesinde, gözlerini yerden kaldırdı.

Ertesi gün Carrie tam zamanında tiyatroya gitti, figüranlar arasında ona da yer verdiler. Kocaman boş, loş bir oyun yeri gördü. Gecenin gösterişli havası, kokuları hâlâ duruyordu, şatafatlı Doğu tarzındaki görünüşüyle dikkati çekiyordu. Buranın yarattığı şaşkınlık Carrie'yi hem dehşete düşürmüş, hem de sevindirmişti. Buranın o inanılmaz gerçeği ne kutsal bir şeydi! Carrie buraya lâyık bir insan olmak için nasıl da canla, başla çalışacaktı! Adî kalabalığın, tembelliğin, isteğin, belirsizliğin üstünde bir şeydi bu. İnsanlar şık kıyafetlerle, arabalarla seyretmeye geliyorlardı. Burası bir ışık, cümbüş merkeziydi. İşte Carrie de buraya ait bir insan olmuştu. Ah, bir orada kalabilseydi, günleri ne mutlu geçecekti!

Menecer provayı yönetiyordu. «Adınız?» diye sordu.

Carrie, Drouet'nin Chicago'dayken ona bulduğu adı hatırlayarak: «Madenda» dedi. «Carrie Madenda.»

Adam, Carrie'nin düşüncesine göre pek sevimli bir tavırla: «Şimdi siz şu yana geçin, Bayan Madenda» dedi. Sonra, artistler arasından genç bir kadını çağırdı: «Bayan Clark, siz Bayan Madenda'ya eş olacaksınız.»

Bu genç kadın öne doğru bir adım attı. Böylece Carrie nereye gideceğini görmüş oldu, prova başladı.

Carrie, çok geçmeden, buradaki çalışmaların bir parçacık olsun Avery Tiyatrosu'ndakileri andırdığını düşünmekle birlikte, menecerin davranışlarının çok daha kesin olduğunu anladı. O zamanlar B. Millice'in ısrarcı, üstün tavırlarına hayran kalmıştı ama, buradaki adamda aynı ısrarcılıktan başka bir de kabalığa kaçan bir sertlik vardı. Prova ilerledikçe hataları fazla büyütüp öfkelenmeye, ciğerinin kuvvetini de aynı ölçüde artırmaya başlamıştı. Bu genç hanımların mağrur tavırlar takınmalarına, bilgisizliklerini belli etmelerine pek sinirlendiği açıkça

görülüyordu. «Clark!» diye bağırıyordu. «Niye burada tempoya ayak uydurmuyorsun?» Dört sayarak sağ, dedim, sağ! Kendine gel, yahu! Sağ!» Buna benzer şeyleri söylerken kelimelerin son kısımları ağzından kükrer gibi çıkıyordu. Bir keresinde de: «Maitland, Maitland!» diye bağırdı.

Sinirli, güzel giyinmiş küçük bir kız sıradan öne çıktı. Carrie de, bu kıza karşı derin bir sevgi duyduğu için onun yerine korktu, titredi.

Maitland: «Buyrun, efendim?» dedi.

— «Senin kulaklarında bir rahatsızlık mı var?»

— «Hayır, efendim.»

— «Sol sütun ne demektir biliyor musun?»

— «Evet, efendim.»

— «Öyleyse sağ tarafta sendelemen neden? Sırayı bozmak mı istiyorsun?»

— «Sadece... şey ediyordum.»

— «Ne ettiğine boş ver şimdi! Kulaklarını aç!»

Carrie kıza acıdı, onun yerine titredi ama, azarlanmanın acısını gene de bir başkası çekti.

Menecer, çaresiz kalmış gibi ellerini havaya kaldırarak: «Bir dakika durun!» diye bağırdı. Hareketleri pek öfkeliydi. «Elvers!» diye bağırdı. «Ağzında ne var senin?»

Oradakilerden kimisi gülümseyip yanında sinirli sinirli dururlarken Bn. Elvers: «Hiç» dedi.

— «Peki, konuşuyor musun yoksa?»

— «Hayır, efendim.»

— «Öyleyse ağzın oynamasın! Hadi, şimdi hep birlikte bir daha!»

Derken, Carrie'nin sırası geldi. Kendisinden istenenlerin hepsini birden yapmaya kalkması başına dert açtı.

Birisine seslenildiğini duydu. Ses: «Mason» diyordu. «Bayan Mason!»

Carrie, çağrılanın kim olabileceğini anlamak için çevresine bakındı. Arkasındaki kız onu biraz itti ama, Carrie anlamadı.

Menecer: «Sen, sen» dedi. «Duymuyor musun?»

Carrie, pek bitkin bir hale gelip kızararak: «A!» dedi.

Menecer: «Senin adın Mason değil mi?» diye sordu.

Carrie: «Hayır» dedi, «Madenda.»

— «Neyse, senin ayaklarının nesi var? Dans edemez misin sen?»

Carrie bu sanatı çoktan öğrenmişti. «Ederim, efendim» dedi.

— «Öyleyse niye dans etmiyorsun? Sanki ölmüş gibi ayaklarını sürümesen-e! İçlerinde hayat olan kimselere ihtiyacım var benim!»

Carrie'nin yanakları ateşle al al oldu. Dudakları titredi.

— «Evet, efendim» dedi.

İşte bu devamlı zorlama, öfkeyle, hareketle karışık olarak, tam üç saat sürdü. Carrie provadan vücutça pek bitkin çıktı ama, bunu fark edemeyecek derecede heyecanlıydı. Eve gidip, üzerine düşeni söylenilen şekilde yapabilmek için çalışmayı kafasına koymuştu. Elinde olursa hiçbir bakımdan kusur işlemeyecekti.

Eve döndüğü zaman Hurstwood ortada yoktu; belki de değişiklik olsun diye iş aramaya çıkmıştı. Ağzına bir lokma yiyecek alıp dansa çalışmaya başladı. Para sıkıntısından kurtulma hayalinin verdiği güçle çalışıyordu.

Hurstwood eve döndüğü zaman sokağa çıktığı dakikalarda olduğu kadar neşeli değildi. Şimdi de Carrie, çalışmayı bırakıp, yemek hazırlamak zorundaydı. İşte daha başlangıçta bir sıkıntı çıkmıştı ortaya. İşinin yanı sıra bir de bununla uğraşmak zorundaydı. Hem tiyatroda oynayıp hem de eve mi bakacaktı? Kendi kendine: «İşe başladıktan sonra bunu yapmayacağım» diyordu. «Yemeklerini dışarıda yiyebilir.»

Bundan sonra her gün yeni bir dert çıktı. Carrie, figüran kadrosunda çalışmanın pek okadar güzel bir şey olmadığını anladı, haftada ancak oniki dolar ücret alacağını da öğrendi. Birkaç gün sonra ilk defa o yüksek, güçlü kişileri, yani baş rollerde oynayan kadınlarla erkekleri gördü. Onların imtiyazlı olduklarını, verdikleri kararlara uyulduğunu gördü. Kendisi ise bir hiçti, kelimenin tam anlamıyla bir hiç!

Evde de her gün onu düşündüren bir Hurstwood vardı. Adam, yapacak bir iş bulamadığı gibi, Carrie'ye işlerinin nasıl gittiğini sormak yüzsüzlüğünü de gösteriyordu. Bunu hiç aksatmadan yapması da onda Carrie'nin kazancıyla geçinmeyi bekleyen birinin havasını uyandırıyordu. Artık Carrie gözle görünür bir kazanç sahibi olduğu için bu durum huzurunu kaçırıyordu. Hurstwood onun şu küçücük oniki dolarına bel bağlanışa benziyordu.

Yumuşak bir sesle: «İşler nasıl gidiyor?» diye soruyordu.

Carrie de: «Eh, iyi gidiyor» diyordu.

— «Sana kolay geliyor mu?»

— «Alışınca mesele kalmayacak.»

Ondan sonra gazetesi Hurstwood'un düşüncelerini gizliyordu. Bir ara: «Bir parça domuz yağı aldını» diyordu. «Belki kurabiye yapmak istersin diye düşündüm.»

Onun böyle sakin sakin yaptığı teklifler Carrie'yi biraz şaşırtıyordu; hele son zamanlardaki gelişmeler üzerine daha da şaşırtmaktaydı. Bağımsızlığa kavuşmasının yaklaşması, ona her şeyi görme cesaretini aşılıyor, sanki bir şeyler söylemek istiyormuş gibi bir duyguya

kapılıyordu. Gene de Drouet'ye söylediklerini Hurstwood'a söyleyemiyordu. Bu adamın davranışlarında onu şaşırtan bir taraf vardı. Sanki bir yana görünmez bir kuvvet saklamış gibiydi.

Provaların ilk haftası tamamlandıktan sonra bir gün Carrie'nin tahmin ettiği şey su yüzüne çıktı.

Hurstwood, aldığı eti ortaya bırakırken: «Biraz dikkatli para harcamamız gerekiyor» dedi. «Daha bir hafta kadar para almayacaksın.»

Carrie, ocağın başında, tencereyi karıştırmaktaydı. «Almayacağım» dedi.

Hurstwood: «Bende ancak kirayı karşılayacak kadar para, ayrıca onüç dolar kaldı» diye ekledi.

Carrie, içinden: «İşte tamam!» dedi. «Şimdi kendi paramı kullanmam gerekecek.»

Kendisine biriki şey almayı ummuştu. Elbiseye ihtiyacı vardı. Şapkası da pek okadar güzel değildi. «Oniki dolar bu evin dönmesine ne katkıda bulunabilir ki?» diye düşündü. «Bunu yapamayacağım. Niye gidip bir iş bulmuyor sanki?»

O pek önemli ilk temsil gecesi geldi. Carrie, Hurstwood'a, gelip oyunu seyretmesini teklif bile etmedi. Hurstwood da gitmeyi düşünmemişti. Boşuna para harcamış olacaktı. Carrie'nin oyunu okadar kısaydı ki!

Gazetelere ilânlar verilmiş, duvarlara afişler asılmıştı. Baş roldeki kadının, oyuncuların birçoğunun adları açıklanmıştı. Carrie hiçbir şey değildi.

Chicago'da olduğu gibi burada da balenin sahneye giriş ânı yaklaştıkça Carrie önce sahne korkusuna kapıldı, sonradan kendini toparladı. Rolünün pek belli olan önemsizliği korkuyu uzaklaştırmıştı. Zaten öyle gerilerdeydi ki başarısızlığın önemi yoktu. Neyse ki daracık cambaz pantolonu giymek zorunda kalmamıştı. Oniki kişilik bir topluluk sırma işlemeli, dizin üç santim yukarısına gelen güzel etekler giymişti. Carrie de bu oniki kişiden biriydi.

Sahnede durup yürüyerek ara-sıra koroya katılıp sesini yükseltirken seyircileri görmek, başarılı bir temsilin açılışını izlemek fırsatını buldu. Bol alkış vardı ama, kabiliyet konusunda pek iddialı olan kadınlardan bir kısmının nekadar kötü oyun çıkardıklarını da fark etmedi değil. Birçok kere kendi kendine: «Ben bundan daha iyisini yapardım» diye söylendi. Doğrusunu söylemek gerekirse, haklıydı da.

Temsil bittikten sonra çarçabuk giyindi, menecer ötekileri azarladığı halde onun yanından sessizce geçip gittiği için üzerine düşeni başarıyla yaptığına kanaat getirdi. Çabucak dışarı çıkmak istiyordu, çünkü oradakileri pek az tanıyordu, yıldızlar da aralarında dedikoduya baş-

lamışlardı. Dışarıda arabalar vardı, derli-toplu giyinmiş doğru-dürüst delikanlılar, durmuşlar, bekliyorlardı. Carrie, kendisinin dikkatle incelenmekte olduğunu fark etti. Kaşını şöyle bir kaldırmak ona bir arkadaş kazandıracaktı. Bunu yapmadı. Gene de tecrübeli bir delikanlı dostluk teklifinde bulundu.

— «Eve yalnız gitmeyeceksiniz, değil mi?» diye sordu.

Carrie adımlarını sıklaştırmakla yetindi, Altıncı Bulvar'a giden tramvaya bindi. Zihni tiyatronun heyecanıyla öylesine doluydu ki başka bir şeye vakti yoktu.

Hafta sonunda Hurstwood'a: «Bira fabrikasından haber aldın mı?» diye sordu. Bu sorunun onu harekete geçireceğini umuyordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi. «Daha hazır değiller. Ama, ben bu işten bir sonuç alabileceğimi umuyorum.»

Carrie bunun üzerine başka bir şey söylemedi. Kendi parasını harcamaya karşıydı ama, harcamak zorunda kalacağını da anlıyordu. Hurstwood da bunalımın yaklaştığını seziyordu. Ustaca, Carrie'ye şirin görünmeye çalıştı. Onun nekadar iyi yaradılışlı olduğunu, nelere katlanabileceğini çoktan öğrenmişti. Böyle davranmayı düşünürken içinde bir utanç uyanmadı değil ama, yakında bir şeyler yapabileceği düşüncesiyle kendini haklı çıkardı. Kira ödeme günü ona aradığı fırsatı verdi.

Parasını sayarak: «Eh, işte benim olan-biten param aşağı-yukarı bu kadar» dedi. «Pek yakında bir iş bulmak zorundayım.»

Carrie, onun numara yaptığından kuşkulanarak, merakla baktı.

— «Birazcık daha dayanabilsem, mutlaka bir şey bulacağıma inanıyorum. Drake mutlaka Eylülde burada bir otel açacak.»

Carrie o zamana kadar geçecek olan bir ay gibi kısacık zamanı düşünerek: «Öyle mi?» diye sordu.

Hurstwood, yalvararak: «Acaba o zamana kadar bana yardım edebilir misin?» diye sordu. «Ondan sonra durumumun düzeleceğini sanıyorum.»

Carrie: «Hayır» dedi ama, kaderin kendisini buna zorlayacağını seziyordu.

— «Tutumlu yaşarsak geçinebiliriz. Sana bu parayı geri vereceğim.»

Carrie adamı böyle yalvarmaya zorlamış olduğu için kendini pek katı kalpli görerek: «Peki, peki, ben sana yardım ederim» dedi. Gene de kazandıklarıyla kendisinin yapmak istediğini düşününce içinde belli belirsiz bir itiraz uyandı. «Şimdilik niye herhangi bir işte çalışmıyorsun, George?» diye sordu. «Ne fark eder yani? Belki bir süre sonra daha iyisini bulursun.»

Hurstwood, rahatlamış bir halle, işittiği azardan da ürkerek: «Ne

olsa yapacağım» dedi. «Sokaklarda kazma sallamaya bile razıyım. Burada beni kimse tanımıyor.»

Carrie, bu acıklı sözlere kırılarak: «Canını, böyle bir şey yapmak zorunda değilsin» dedi. «Başka işler bulabilirsin.»

Hurstwood, kararlıymış gibi görünerek: «Bir şey bulacağım» dedi. Sonra gene gazetesine döndü.

XXXIX

IŞIKLAR, GÖLGELER ÜZERİNE: DÜNYALARIN AYRILIŞI

HURSTWOOD'UN bu kararlılıktan elde ettiği şey de her günü uygun gün olarak görmekten ibaret kaldı. Carrie de ruhî bunalını içinde bir otuz gün geçirdi. Bukadar çok çalışmasına rağmen, beğendiği süs eşyası bir yana, gittikçe artan giyim ihtiyacının bile karşılanamayacağını düşündükçe istekleri de hızla artıyordu.

Hurstwood'un yardım istediği gün Carrie'nin ona karşı duymuş olduğu yakınlık da bu yeni isteklerle birlikte kaybolmuştu. Hurstwood her zaman ricasını yenilemiyordu ama, onun iyi giyimli görünmek merakı yenileniyordu. Bu merak ısrar ediyordu, Carrie de bu ısrarlı isteği yerine getirmekten kendini alamıyordu. Hurstwood'un kendisine ayak bağı olduğunu her gün biraz daha iyi anlıyordu.

Hurstwood, cebindeki paranın on dolara yaklaştığını görünce, elinde biraz harçlık bulunması gerektiğini, yol parası, tıraş parası gibi masraflarını karşılamak için bir kenarda para tutmasının doğru olacağını düşündü, bunun için de daha cebinde bukadar para varken Carrie'ye beş parasız kaldığını söyledi. Bir gün öğleden sonra: «Meteliksizim» dedi. «Bu sabah kömüre para verdim. Ondan sonra da cebimde on, onbeş *cent*'ten başka para kalmadı.»

— «Benim çantamda biraz para var.»

Hurstwood bir kutu domates konservesi için gerekli parayı alıp gitti. Carrie bunun yeni bir yolun başlangıcı olduğunu fark etmedi bile. Ondan sonra da bir süre ufak-tefek şeyler hep bu şekilde alındı. Derken, bir sabah Carrie akşam yemek saatinden önce eve dönemeyeceğini hatırlayıverdi.

— «Unumuz kalmadı» dedi. «Bugün öğleden sonra gidip biraz un alsan iyi olur. Etimiz de kalmadı. Ciğerle donuz eti alsak, ne dersin?»

— «Benim için iyi.»

— Öyleyse bunlardan yarım libre, ya da üç çeyrek libre alıver».

Hurstwood: «Yarım libre yeter» diye teklifte bulundu.

Carrie, çantasını açtı, yarım dolar para çıkardı. Hurstwood bunu görmemezlikten geldi.

Hurstwood bütün bakkallarda 3,5 librelik paketlerde onüç *cent*'e satılan undan aldı, yarını libre ciğerle domuz etine de onbeş *cent* ödedi. Paketleri, geri kalan yirmiiki *cent*'le birlikte mutfak masasının üzerine bıraktı, Carrie de onları burada buldu. Bozuk paranın tam olduğu da gözünden kaçmamıştı. Her şeye rağmen Hurstwood'un ancak yiyecek için para istediğini düşünmekte üzücü bir taraf vardı. Carrie kötü düşüncelerin gereksiz olduğunu anladı. Belki Hurstwood daha bir iş bulabilirdi. Onun bir kusuru yoktu ki.

Yalnız, daha o gün akşamüstü tiyatroya giderken yanından geçen figüran kızlardan birinin sırtındaki güzel renkli elbise Carrie'nin gözlerini aldı. Genç kadın güzel bir demet de menekşe takmıştı göğsüne. Carrie'nin yanından geçerken güzel, düzgün dişlerini göstererek tatlı tatlı gülümsedi. Carrie de ona gülümsedi. «Bu kız güzel giyinebiliyor» diye düşündü. «Param bana kalsa ben de giyinebilirim. Oysa benim doğru-dürüst bir çöpüm bile yok.» Ayağını öne uzattı, düşünceli düşünceli pabucuna baktı. «Mutlaka cumartesiye bir çift pabuç alacağım» dedi. «Ne olursa olsun, yapacağım bunu!»

Kadrodaki figüran kızlardan en sevimlisi, en anlayışlısı, Carrie'de onu korkutup kaçıracak bir taraf bulamadığı için, onunla arkadaş olmuştu. Bu neşeli, küçük bir Manon'du; toplumun o sıkı ahlâk kurallarını hiçe sayan bir kızdı ama, komşusuna karşı iyi, cömert davranıyordu. Figüranlara konuşma imkânı pek az veriliyordu ama, gene de aralarında bir şeyler konuşmaya fırsat buluyorlardı.

Ten rengi pembeler giyinmiş, altın taklidi miğfer geçirmiş olan bu kız: «Bu gece hava ne sıcak, değil mi?» dedi. Elinde parlak bir de kalkan vardı.

Carrie birinin onunla konuşmasına sevinerek: «Evet, öyle» dedi.

Kız: «Ner'deyse pişeceğim» dedi.

Carrie, kızın iri mavi gözlü güzel yüzüne baktı, küçük ter damlacıklarını gördü.

Kız: «Bu operada benim bildiklerimin hepsindekinden daha çok yürümek var» diye ekledi.

Carrie kızın tecrübesine şaşarak: «Sen başka operalarda da oynadın mı?» diye sordu.

— «Pek çoğunda oynadım. Ya sen, oynamadın mı?»

— «Bu benim ilk tecrübem.»

— «Ya, öyle mi? Ben de burada «Kraliçenin Arkadaşı» operasını oynadıkları zaman seni gördüm sanıyordum.»

Carrie başını sallayarak: «Hayır, ben değildim» dedi.

Orkestranın gümbürtüsü ile, topluluktakiler sahneye yeniden girmeye hazırlanırlarken yanlardaki ışıkların yanmasıyla bu konuşma yarım kaldı. Konuşmak için de başka fırsat bulamadılar. Ertesi akşam sahneye çıkmaya hazırlanırlarken o kız gene Carrie'nin yanında beliriverdi.

— «Bu oyun önümüzdeki ay turneye çıkarılacakmış, öyle diyorlar.»

Carrie: «Sahi mi?» diye sordu.

— «Evet, sen gider misin?»

— «Bilmiyorum. Beni de götürmek isterlerse giderim sanıyorum.»

— «Seni götürürler. Ben gitmem. Turnede insana daha çok para vermiyorlar, üstelik masrafın da çok oluyor. Ben New York'tan dünyada ayrılmam. Burada pek çok oyun var.»

— «Sen her zaman bir başka oyunda iş bulabilir misin?»

— «Her zaman bulurum. Bu ay Broadway'de bir tane başlayacak. Burası turneye çıkarsa gidip oraya girmeye çalışacağını.»

Carrie bunları gittikçe artan bir dikkatle dinledi. Demek ki bu yolda geçinmek pek okadar zor olmayacaktı. Bu oyun turneye çıkarılınca belki kendisi de başka bir yer bulabilirdi.

— «Hepsi de aşağı-yukarı aynı parayı mı verir?» diye sordu.

— «Evet. Bazan biraz daha fazla alabilirsin. Bu oyun pek fazla para vermiyor.»

Carrie: «Ben oniki dolar alıyorum» dedi.

Kız: «Öyle mi?» dedi. «Bana onbeş veriyorlar, üstelik sen benden daha çok iş yapıyorsun. Ben senin yerinde olsam, buna katlanmazdım. Senin bilmediğini düşündükleri için daha az para veriyorlar. Onbeş alman gerekirdi.»

— «Ama, almıyorum.»

Kız: «İstersen bundan sonraki tiyatroda daha çok alabilirsin» dedi. Carrie'ye pek hayrandı. «Sahnede iyisin, menecer de bunu biliyor.»

Doğrusunu söylemek gerekirse Carrie sahnede, farkına varmadan, hoşa giden, ötekilerden ayrılan bir hava içinde dolanıp duruyordu. Bu da onun tabiî halinden, çekingenlik duymamasından ileri geliyordu.

— «Acaba Broadway'de daha fazla kazanabilir miyim dersin?»

Kız: «Elbette kazanırsın» dedi. «Ben giderken sen de gel. Konuşma işini ben yaparım.»

Carrie bunu dinlerken minnet duygularıyla yüzüne renk geldi. Bu küçük yalancı askerden hoşlanmıştı. Teneke miğferi, asker kıyafetiyle öylesine tecrübeli, öylesine kendine hakim görünüyordu ki!

Carrie: «Her zaman bu şekilde iş bulabilirsem geleceğim güvenlik altına girmiş demektir» diye düşündü.

Gene de sabahleyin ev işleri önüne yığılıp da Hurstwood da taşınması gereken ağır bir yük gibi orada oturunca kader ona pek acı, pek kötü göründü. Hurstwood'un dikkatli alışverişi sayesinde karınlarını doyurmaları için fazla paraya ihtiyaç olmuyordu, belki de kirayı ödemeye yetecek kadar da paraları kalacaktı ama, geriye bir şey kalmıyordu. Carrie bir çift pabuçla ufak-tefek öteberi aldı, bu da kira meselesini pek ciddî bir şekilde karıştırdı. O korkunç günden bir hafta önce birdenbire parasız kalmak üzere olduklarını fark etti.

Kahvaltıda çantasına bakarak: «Kirayı ödemeye yetecek kadar paramız kalacağını sanmıyorum» diye bağırdı.

Hurstwood: «Nekadar paran var?» diye sordu.

— «Yirmiiki dolarım var ama, bu hafta birsürü ödeme yapacağız, cumartesiye alacaklarımın hepsini bunları ödemeye harcarsak gelecek haftaya hiç paramız kalmayacak. Acaba senin şu otelci otelini bu ay açacak mı dersin?»

Hurstwood: «Açacak sanıyorum. Kendisi öyle söyledi» dedi. Bir süre sonra da: «Sen bunun için üzülme» dedi. «Belki de bakkal bekler. Ondan çoktandır alışveriş yapıyoruz. Biriki haftalık bize güvenebilir.»

— «Acaba bunu yapar mı dersin?»

— «Yapar, sanırım.»

Bunun üzerine Hurstwood hemen o gün bakkala gidip bir libre kahve ısmarlarken bakkal Oeslogge'ye gözlerini dikti.

— «Acaba» dedi, «benim borcumu her haftanın sonuna kadar bekletmen mümkün mü?»

B. Oeslogge: «Helbet!» dedi. «Bekletebili'm.»

Hurstwood başka bir şey demedi. Adamı ürkütmemeye bakıyordu. Bu iş kolay olmuştu. Kapıdan dışarı baktı, paket hazırlanınca kahvesini alıp çıktı. Çaresiz bir adamın oyunu başlamıştı.

Kira ödenmişti, şimdi de bakkal meselesine sıra gelmişti. Hurstwood kendi cebindeki on dolardan borcu ödeyip hafta sonunda bunu Carrie'den alarak durumu idare etti. Sonra bakkalla anlaşarak ödemeyi bir gün geciktirdi, on dolarını çarçabuk geri almış oldu. Bakkal Oeslogge de geçen cumartesinin parasını bu perşembe, ya da cuma günü alacaktı.

Bu karmakarışık iş yüzünden Carrie mutlaka bir değişiklik yapmak için sabırsızlanıyordu. Hurstwood onun herhangi bir hakkının olabileceğini anlamıyordu. Genç kadının bütün kazancını masraflara yatırmak için planlar kuruyordu ama, kendinden bir şeyler eklemek zahmetine katlanmıyordu.

Carrie: «Boyuna tasa çektiğini söylüyor» diye düşündü. «Gerçekten tasalansaydı, burada oturup beni beklemezdi. Yapacak bir iş bulurdu. Hiçbir erkek, iş arasa, yedi ay işsiz kalamaz.»

Hurstwood'un hep o buruşuk elbiseleriyle, kasvetli görünüşüyle evde dolaşması Carrie'nin başka yerlerde kendine eğlence aramasına yol açıyordu. Haftada iki defa matine vardı. O zaman Hurstwood kendi hazırladığı soğuk yiyeceklerle karnını doyuruyordu. İki gün de provalar sabahın onunda başlayıp genellikle bire kadar devam ediyordu. Şimdi Carrie bunlara bir de içlerinde mavi gözlü altın miğferli kızın da bulunduğu figüran arkadaşlarına misafirliğe gitmeyi ekliyordu. Kocasının somurtup oturduğu evin sıkıcı havasından kurtulmak kendisine huzur verdiği, hoşuna gittiği için yapıyordu bunu.

Mavi gözlü askerin adı Osborne idi, Lola Osborne. Odası bugün artık ticarî binalara yerini bırakan Dördüncü Bulvar'ın yakınındaki Ondokuzuncu Cadde'deydi. Burada kızın, ağaçlıklı yeşil arka bahçelere bakan, güzel düzenlenmiş bir odası vardı.

Bir gün Carrie, Lola'ya: «Senin evin New York'ta değil mi?» diye sordu.

— «Evim New York'ta ama, ailemle geçinemiyorum. Hep kendi istediklerini yapmaya zorluyorlar beni. Sen burada mı oturuyorsun?»

Carrie: «Evet» dedi.

— «Ailenle mi?»

Carrie evli olduğunu söylemeye utanmıştı. Daha çok ücret almaktan, geleceğiyle ilgili kaygılarından okadar çok söz etmişti ki, şimdi de gerçekleri ortaya çıkaracak olan soruya karşılık vermek gerekince bu kıza durumunu açıklayamadı.

— «Akrabalarımla oturuyorum» dedi.

Lola Osborne, kendisi gibi Carrie'nin de kendi başına buyruk olduğuna inandı. Bunun üzerine de arkadaşına biraz daha birlikte oturmalarını, şuraya-buraya gitmelerini teklif etmeye başladı. Öyle ki sonunda Carrie akşamları yemek saatlerini de ihmal eder oldu. Hurstwood bunu fark etmişti ama, kendini onunla kavgaya tutuşacak durumda görmüyordu. Birkaç defa Carrie eve öyle geç döndü ki, tiyatroya gitmeden önce alelacele bir yemek hazırlamaya ancak vakti kaldı.

Hurstwood bir keresinde: «Öğleden sonraları da prova yapıyor musunuz?» diye sordu. Bu soruyu sormasına yol açan alaycı itirazı, içindeki pişmanlığı hemen hemen iyice gizlemeyi de başarmıştı.

Carrie: «Hayır» dedi. «Başka bir yer bulmak için sağa, sola bakındım.»

Gerçekten de öyledi ama, bu devede kulak kalacak cinsten bir aramaydı. Lola Osborne ile birlikte, Broadway'de yeni operayı sahneye koyacak olan menecere gitmişler, sonra da hemen Lola'nın odasına dönmüşler, saat üçten sonra hep orada kalmışlardı.

Bu soru Carrie'ye bağımsızlığına karışma gibi geldi. Bağımsızlığı-

nın ölçüsünü hiç hesaba katmıyordu. Yalnız, son adım, yani en yeni bağımsızlığın hesabı sorulmamalıydı.

Hurstwood her şeyi açıkça görüyordu. Zeki bir adam sayılırdı; herhangi bir etkileyici karşıkoymada bulunmayacak kadar da aklı başındaydı. Şu hemen hemen anlatılamaz gibi görünen acıklı halinde, Carrie hayatından süzülüp giderken kendisi de miskin miskin fırsatların elinden kaçıp gitmesini seyretmekten şikâyetçi değildi. Yalnız, her şeye rağmen ara-sıra yumuşak, can sıkıcı, etkisiz bir şekilde itiraza kalkışmıyor da değildi. Bu da aradaki uçurumu yavaş yavaş genişletiyordu.

Günün birinde yöneticinin parlak bir şekilde ışıklandırılmış sahnenin kanatları arasından figüranların yer değiştirmelerini seyrederken bale şefine: «Sağda dördüncü kız kim? Şu sona doğru gelmekte olan?» diye sorması Carrie ile Hurstwood arasındaki uçurumun daha da derinleşmesine yol açtı.

Bale şefi: «Ha, o mu?» dedi. «Madenda.»

— «Güzel bir kız. Niye onu sıranın başına koymuyorsun?»

Adam da: «Koyacağım» dedi.

Ertesi gün Carrie sanki bir suç işlemiş gibi dışarı çağrıldı.

Şef: «Bu gece arkadaşlarını sen idare edeceksin» dedi.

Carrie: «Emredersiniz, efendim» diye mırıldandı.

— «Hareketlerinize kıvraklık verin. Kıvraklığa ihtiyacımız var.»

— «Emredersiniz, efendim.»

Carrie bu değişikliğe pek şaşmıştı. «Belki de baştaki kız hastalanmıştır» diye düşündü. Sonra kızı ötekilerin arasında görüp de gözlerinde pek de hoşa gitmeyecek bir ifadeyle ona baktığını fark edince bunun kendisine bir armağan olabileceğini düşündü.

Öyle huzursuz bir tavırla değil de, gayet zarif bir şekilde, başını bir yana sallayıp, sanki harekete geçecekmiş gibi kollarını uzatıyordu. Sıranın önünde bu daha da etkileyici bir manzara oluyordu.

Bir başka akşam yönetici: «Bu kız kendini göstermesini çok iyi biliyor» dedi. Onunla konuşmak istediğini de düşünmeye başlamıştı. Figüran kızların hiç biriyle ilgilenmemeyi kendine kural edinmemiş olsaydı hiç düşünmeden bu kıza yaklaşırdı. Baleyi idare eden adama, «Bu kızı beyaz sütunun başına koy» dedi.

Bu beyaz sütun üzerleri gümüşü-mavi süslerle bezenmiş, kar beyazı elbiseler giymiş yirmi kadar kızdan meydana geliyordu. Başlarındaki kız ise, aynı kıyafette olmakla birlikte, ayrıca gümüş apoletlerle kemer takmıştı, bir yanında da küçük bir kılıç asılıydı. Bu kıyafet Carrie'ye göre düzeltildi, birkaç gün sonra da yeni durumundan gurur duyarak ortaya çıktı. Hele ücretinin oniki dolardan onsekiz dolara çıkartılmasına pek sevinmişti.

Hurstwood'un bundan hiç haberi olmadı. Carrie: «Ona paramın geri kalan kısmını vermeyeceğim» diyordu. «Yeteri kadar veriyorum zaten. Sırtıma giyecek bir şey alacağım.»

Zaten şu ikinci ay içinde sonunu hiç düşünmeden aklına estiği gibi bol bol öteberi almaya başlamıştı. Kira ödeme gününde kargaşalık çıkacaktı, çevrede uygulanan borç sistemi biraz daha uzatılacaktı. Buna rağmen şimdi kendi kendine daha iyi geçinebileceğini tasarlıyordu.

İlk işi kendine bir blûz almak oldu. Bunları incelerken de parasıyla nekadar az öteberi alabileceğini, paranın hepsini harcayabilse nekadar çok şey alabileceğini anladı. Yalnız olsa oda, yatak parası ödemek zorunda kalacağını unutmuş, onsekiz doların hepsini birden giyeceklere, hoşuna giden şeylere harcayabileceğini düşünmüştü. En sonunda, hoşuna giden bir şey buldu, bu da oniki doların dışında kalan parasını götürmekle kalmayıp elindekini, avucundakini yok ediverdi. İleri gittiğini biliyordu ama, güzelliğe karşı duyduğu o kadınca sevgi üstün geldi.

Ertesi gün Hurstwood: «Bu hafta bakkala beş dolar kırk *cent* borcumuz var» dedi.

Carrie biraz da kaşlarını çatarak: «Öyle mi?» diye sordu. Parayı bırakmak için çantasını açtı. «Bende ancak sekiz dolar yirmi *cent* para var.»

Hurstwood: «Sütçüye de altmış *cent* borçluyuz» diye ekledi.

Carrie: «Evet, bir de kömürcü var, elbette» dedi.

Hurstwood bir şey demedi. Genç kadının aldığı yeni eşyaları görüyordu; ev işlerini nasıl ihmal ettiğini görüyordu; öğleden sonraları evden kaçıp dışarıda dolaşmaya nasıl dünden hevesli olduğunu görüyordu. Bir şeylerin olacağını sezinlemekteydi.

Carrie birdenbire konuştu: «Bilmiyorum» dedi, «hepsini ben yapamam. Yeteri kadar para kazanmıyorum.»

Bu, doğrudan doğruya bir meydan okumaydı. Hurstwood buna katlanmak zorundaydı. Sakin olmaya çalıştı.

— «Hepsini senin yapmanı istemiyorum ki» dedi. «Yalnız, bir iş buluncaya kadar senden yardım istedim, okadar.»

Carrie: «A, evet, zaten hep öyle oluyor!» diye karşılık verdi. «Masrafımızı ben kazancımla karşılayamıyorum. Ne yapacağımı bilemiyorum doğrusu.»

Hurstwood: «E, ben de bir iş bulmaya çalıştım. Ne yapayım yani?» diye bağırdı.

Carrie: «Pek de öyle fazla çaba harcamamış olmalısın» dedi. «Ben iş buldum.»

Hurstwood kaba konuşacak kadar sinirlenmişti: «Ben iş buldum!

Başarını başıma kakıp durmasan-a! Senden tek istediğim bir iş buluncaya kadar bana biraz yardım etmendi. Daha elden, ayaktan düşmedim. Kendimi kurtaracağım elbet!» Düzgün konuşmaya çalışıyordu ama, sesi biraz titriyordu.

O ânda Carrie'nin öfkesi eriyiverdi. Utanç duyar gibi oldu. Çantasını masanın üzerine boşaltarak: «İşte para bur'da» dedi. «Borçların hepsini ödemeye yetecek param yok. Ama, cumartesiye kadar beklerlerse biraz daha param olacak.»

Hurstwood üzgün bir tavırla: «O para sende kalsın» dedi. «Ben yalnız bakkalın borcunu ödemeye yetecek kadar para istiyorum.»

Carrie parasını çantaya koydu, yemeği erkenden, çarçabuk hazırlamak üzere harekete geçti. Yaptığı küçük kabadayılık gösterisi biraz daha iyi davranması gerektiği duygusunu uyandırmıştı. Kısa bir süre içinde ikisinin de zihni o eski düşünceleriyle doluydu.

Hurstwood: «Dediğinden daha fazla para alıyor olmalı» diye düşünüyordu. «Oniki dolar aldığını söylüyor ama, bu para onun aldıklarının hepsini karşılamaya yetmez. Bana ne! Varsın parasını saklasın. Bugünlerde ben de iş bulacağım. Ondan sonra da cehenneme kadar yolu var!»

Bunları ancak öfkeliyken söylüyordu ama, gene de bu hayallerin ileride gerçekleşebileceğini düşünüyordu.

Carrie de: «Umurumda değil» diye düşündü. «Gidip bir iş bulmasını söylemek gerekiyor artık ona. Kendisine benim bakmam hiç de doğru değil.»

O günlerde Carrie birkaç delikanlıyla tanıştırılmıştı. Bunlar Lola Osborne'un arkadaşlarıydılar; neşeli, eğlence meraklısı olarak tanınan kimselerdendiler. Bir keresinde Lola'yı akşam gezintisine çıkarmak için evine uğradılar. O sırada Carrie de arkadaşının yanındaydı.

Lola: «Hadi sen de bizimle gel» dedi.

Carrie: «Hayır, gelemem» dedi.

— «Aman, canım, gel, gidelim! Başka ne işin var sanki?»

— «Saat beşe kadar evde olmalıyım.»

— «Niçin?»

— «Şey... yemek.»

Lola: «Bizi yemeğe de götürecekler» dedi.

Carrie: «Yo, hayır, olmaz!» dedi. «Ben gitmem. Gidemem.»

— «Hadi, gel, canım! Bunlar çok hoş çocuklardır. Seni zamanında geri getiririz. Zaten sadece Central Park'ta şöyle bir dolaşacağız.»

Carrie biraz düşündü, sonra teklife boyun eğdi.

— «Ama, saat dört buçukta dönmeliyim» dedi.

Bu şart Lola'nın bir kulağından girip öbüründen çıktı.

Drouet'den, Hurstwood'dan sonra Carrie gençlere, hele neşeli, hareketli genç erkeklere karşı biraz da alaycı tavırlar takınmaya başlamıştı. Kendini onlardan biraz daha yaşlı buluyordu. Delikanlıların güzel iltifatlarından kimisi ona budalaca görünüyordu. Ne var ki kalben de, vücutça da daha gençti, gençlik onu çekiyordu.

Delikanlılardan biri eğilip selâm vererek: «Hemen döneceğiz, Bayan Madenda» dedi. «Sizi geç bıraktıracağımızı düşünmezsiniz sanırım, değil mi?»

Carrie gülümseyerek: «Valla', bilmiyorum» dedi.

Arabayla gezintiye çıkmışlardı. Carrie çevresine bakıp güzel elbiseleri seyrediyordu. Delikanlılar da, böyle topluluklarda âdet olduğu gibi, güldürücü fıkralar anlatıp aralarında gülüşüyorlardı. Carrie arabaların Ellidokuzuncu Cadde'den başlayıp Sanat Müzesi'nin önünden dönerek Yüzonuncu Caddeye, Yedinci Bulvar'a kadar gelen büyük park geçidini gördü. Gözleri bir kere daha zenginlik gösterisiyle kamaşmıştı. O güzelim elbiseler, şık dizginler, canlı atlar, hepsinden daha çok, güzellik onu etkilemişti. Sefalet humması bir kere daha benliğini sarmıştı ama, şimdi bir dereceye kadar kendi dertlerini de Hurstwood'u bütün bütün aklından çıkaracak kadar unutabilmişti.

Hurstwood, dörde, beşe, altıya kadar bekledi. İskemlesinden kalktığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı. Suratını asarak: «Anlaşılan, gelmeyecek» dedi. «İşte böyle!» diye düşündü. «Şimdi o yeni bir başlangıca giriyor. Ben artık hesapta yokum.»

Carrie gerçekten ihmalini hatırlamıştı ama, bu ancak saat beşi çeyrek geçe aklına gelmişti. O saatte de açık araba Harlem ırmağı yakınlarında Yedinci Bulvar'daydı.

— «Saat kaç?» diye sordu. «Ben artık dönmeliyim.»

Arkadaşı şık, kapaksız bir saate bakarak: «Beşi çeyrek geçiyor» dedi.

Carrie: «Eyvah!» diye bağırdı. Sonra da içini çekerek yeniden arkasına yaslandı. «Dökülmüş süte ağlamanın faydası yok» dedi. «Artık iş işten geçti!»

Delikanlı güzel bir yemekten, tiyatrodan sonra yeniden buluşmanın yaratacağı canlı konuşmaların hayalini kurmaya başlamıştı.

— «Elbette çok geç oldu artık» dedi. Carrie'ye kendini pek kaptırmıştı. «Şimdi Delmonico Lokantası'na gidip bir şeyler atıştırırız, değil mi, Orrin?»

Orrin neşeyle: «Elbette!» dedi.

Carrie, Hurstwood'u düşündü. Şimdiye kadar bir mazereti olmadan yemeği hiç ihmal etmemişti.

Geriye döndüler, saat 18.15'te yemeğe oturdular. İşte gene o Shery

olayı tazeleniyordu. Carrie, bunu acı acı hatırladı. Hurstwood'la karşılaşmasından sonra bir daha hiç arayıp sormayan Bn. Vance, sonra da Ames aklına geldi.

Bu arada zihni karıştı. Ames'i gayet belirli bir şekilde hatırlıyordu. Bu delikanlı onun okuduklarından daha iyi kitaplardan hoşlanıyordu, onun tanıdıklarından daha yüksek insanlarla ilişkisi vardı. Ames'in emelleri Carrie'nin yüreğinde yanıp tutuşuyordu. «İyi bir aktris olmak güzel bir şey» sözleri kulaklarında çınladı. Kendisi ne çeşit bir artistti?

Genç kadının neşeli arkadaşı: «Ne düşünüyorsunuz, Bayan Madenda?» diye sordu. «Durun bakalım, ben tahmin edebilecek miyim?»

Carrie: «Yo, hayır» dedi. «Bunu denemeyin.»

Düşüncelerden silkinip yemeğini yedi. Düşüncelerini biraz unutmuş, neşelenmişti. Tiyatrodan sonraki teklife sıra gelince Carrie başını salladı.

— «Hayır» dedi, «gelemem. Daha önceden verilmiş bir sözüm var.»

Delikanlı: «Aman, yapmayın, Bayan Madenda!» diye yalvardı.

Carrie: «Hayır» dedi, «gelemem. Çok nazik davrandınız ama, beni mazur görmelisiniz.»

Delikanlı adamakıllı bozulmuştu.

Arkadaşı: «Keyfine bak, dostum» dedi. «Biz gene oraya gideriz. Fikrini değiştirebilir.»

XL

BİR GENEL KAVGA: SON BİR YALVARMA

GENE de Carrie tiyatrodan sonraki gece yemeğine kalmadı. O saate kadar eve dönmemiş olduğunu düşünerek evin yolunu tuttu. Hurstwood uyuyordu ama, Carrie odadan geçip kendi yatağına giderken uyanıp baktı.

— «Sen misin?» diye seslendi.

Carrie: «Evet» dedi.

Ertesi sabah kahvaltıda Carrie'nin içinden özür dilemek geldi.

— «Dün akşamüstü eve dönemedim» dedi.

Hurstwood: «Aman, Carrie» diye karşılık verdi, «bunu söylemenin ne faydası var? Umurumda değil ki. Zaten bunu bana söylemen de gereksiz.»

Carrie, kızararak: «Gelemedim» dedi. Sonra onun «Biliyorum» diyormuş gibi göründüğünü fark edince: «Peki öyleyse!» diye bağırdı. «Benim de umurumda değil!»

Bundan sonra Carrie'nin eve karşı ilgisizliği daha da arttı. Birbirleriyle tartışacakları ortak bir konu da kalmamıştı. Carrie onun masraflar için para istemesini bekliyordu. Hurstwood öyle bir hale geldi ki bunu yapmaktan nefret etmeye başladı. Kasaptan, fırıncıdan uzak durmak ona daha iyi geliyordu. Uzun zaman ihtiyaçları olmasın diye belli-başlı, maddelerinden bir miktar almış, Oeslogge'ye onaltı dolar borçlu kalmıştı. Sonra da bakkalını değiştirdi. Kasapla da, daha başkalarıyla da aynı şey oldu. Carrie bunları hiçbir zaman doğrudan doğruya Hurstwood'dan öğrenememişti. Hurstwood ondan verebileceğini umduğu kadar para istiyor, ancak bir şekilde sonuçlanabilecek bir duruma doğru sürüklendikçe sürükleniyordu.

Bu hava içinde eylül de geçti gitti.

Carrie birkaç defa: «Bay Drake otelini açmıyor mu?» diye sordu.

— «Açacak ama, artık ekimden önce olmaz.»

Carrie tiksiniyordu. Kendi kendine sık sık: «Ne biçim adam bu!» diye söyleniyordu. Artık daha sık gezmeye gidiyordu. Elinde kalan paranın büyük bir kısmını elbiseye harcıyordu ki bu da zaten öyle pek fazla sayılmazdı. Derken, çalıştığı operanın dört haftaya kadar turneye çıkacağı açıklandı.

Carrie harekete geçmeden önce «Büyük Opera Komik'in Son İki Haftası»nın afişleri duvarlara asılmıştı.

Lola Osborne: «Ben turneye gitmiyorum» dedi.

Carrie de onunla birlikte başka bir menecere başvurdu. Menecerin sorularından biri de: «Hiç tecrübeniz var mı?» oldu.

— «Şimdi Casino'da temsil veren truptayım.»

— «Ya öyle mi?»

Bunun sonunda haftada yirmi dolara yeni bir anlaşma oldu. Carrie sevinçliydi. Artık dünyada kendine de bir yer bulunduğunu görmeye başladı. İnsanlar kabiliyete değer veriyorlardı. Tutumu okadar değişmişti ki artık evin havası dayanılmaz bir hal almıştı. Ev artık onun taşımak zorunda kaldığı bir yük olmuştu; Orada ancak sefalet, dert varmış gibi geliyordu ona. Ne var ki gecelerini hâlâ orada geçiriyor, ortalığı derli-toplu tutmak için biraz iş yapıyordu. Burası Hurstwood için bir oturma yeriydi. Sallana sallana oturup kaderinin verdiği kasvet içinde gazete okuyordu. Ekim geçti, kasım da geçti. Hurstwood nasıl olduğunu anlayamadan kışın ortası geliverdi, o hâlâ oturuyordu.

Carrie'nin işinde daha başarılı olduğu muhakkaktı, bunu biliyordu. Kılık-kıyafeti de düzelmiş, hattâ güzelleşmişti. Hurstwood onun gelişini, gidişini görüyor, bazan yükselişini gözlerinin önünde canlandırıyordu. Az yemek Hurstwood'u biraz zayıflatmıştı. Hiç iştahı yoktu. Üstü-başı da hırpanileşmişti. Artık bir iş bulma lafı bile ona pek eski,

pek gülünç geliyordu. Onun için de kollarını kavuşturup bekliyordu; ama, ne beklediğini kendisi de bilmiyordu.

Sonunda dertler pek kabardı. Alacaklıların zorlaması, Carrie'nin ilgisizliği, evin sessizliği, kışın varlığı hep birden sonucu hazırlamak üzere birleştiler. Carrie evdeyken bakkal Oeslogge'nin eve gelmesi durumu büsbütün karıştırdı.

Bakkal: «Alacağımı istemeye geldim» diyordu.

Carrie buna pek az şaşmıştı.

— «Alacağınız nekadar?» diye sordu.

— «Onaltı dolar?»

Carrie: «Ya, okadar çok mu?» dedi, sonra Hurstwood'a dönerek: «Doğru mu?» diye sordu.

Hurstwood: «Evet» dedi.

— «Benim bundan hiç haberim olmadı.»

Carrie, sanki Hurstwood'un gereksiz masraflara girişmiş olduğunu düşünüyormuş gibi bir tavır takınmıştı.

Hurstwood: «Ama, işte bukadar borcumuz oldu!» dedi, sonra kapıya gitti. Yumuşak bir sesle: «Bugün sana hiçbir şey veremem» dedi.

Bakkal: «E, ne zaman verebilirsin?» diye sordu.

Hurstwood: «Cumartesiden önce imkân yok» dedi.

Bakkal: «Hıh!» diye karşılık verdi. «İşte bu güzel! O parayı almam gerekiyor. Paraya ihtiyacım var.»

Carrie odanın ta gerisinde durmuş, konuşulanların hepsini dinlemişti. Hurstwood'un da canı sıkılmıştı.

— «Eh, ne yapalım!» dedi. «Şimdi bunu konuşmakta bir fayda yok. Cumartesi günü gelirsen borcuma karşılık sana bir şeyler verebilirim.»

Bakkal çıktı gitti.

Carrie bu işe pek şaşmıştı. «Nasıl ödeyeceğiz?» diye sordu. «Ben bu parayı veremem.»

— «Ödemek zorunda değilsin. Bakkal da alamayacağı parayı alamaz işte. Beklemek zorunda kalacak.»

— «Borcumuz nasıl oldu da bukadar arttı, anlayamıyorum.»

Hurstwood: «Canım, yedik işte» dedi.

Carrie, hâlâ kuşku içinde: «Çok garip» dedi.

— «Şimdi or'da durup da konuşmanın ne faydası var? Hepsini tek başıma mı kullandım sanıyorsun? Sanki bir şey almışım gibi konuşuyorsun?»

Carrie: «Herneyse, gene de çok» dedi. «Bu parayı ödemeye ben zorlanmamalıydım. Şimdi borcum ödeme imkânlarını da aşıyor.»

Hurstwood: «Peki, peki» dedi, sustu oturdu. Bu işin aldığı biçim onu usandırmıştı.

Carrie dışarı çıktı. Hurstwood da oturdu, bir şeyler yapmak için karar vermeye çalıştı.

Gazetelerde Brooklyn'deki tramvay hatlarında çalışanlarm grev yapmaları ihtimaline dair haberler çıkıyordu. Çalışma saatleri, ödenen ücretler konusunda genel bir hoşnutsuzluk vardı. Her zaman olduğu gibi, açıklanmayan bir nedenden ötürü adamlar işverenleri zorlamak, güçlüklerini gidermek için kışı seçmişlerdi.

Hurstwood bunu okuyor, grevden sonra meydana gelecek büyük kördüğümü merak ediyordu. Carrie ile başının derde girmesinden birki gün önce grev başladı. Soğuk bir gün öğleden sonra, her şeyin kurşunî bir renk aldığı kar yağması ihtimalinin bulunduğu bir sırada gazeteler bütün hatlarda çalışanlara işlerini bırakmaları bildirildiğini açıkladılar. Hurstwood, bomboş oturduğu için, kafası da bu kış başgöstermesi beklenen işsizliğin yaratacığı sonuçlarla, piyasadaki para sıkıntısıyla dopdolu olduğu için, bu haberleri merakla okuyordu. Grevdeki vatmanlarla biletçilerin istekleri dikkatini çekmişti. Bu adamlar, eskiden günde iki dolar aldıklarını, bir yıl, hattâ çok daha önce ortaya çıkan «seferciler» usulü yüzünden gelirlerinin yarıya indiğini, buna karşılık çalışma saatlerinin de on saatten oniki saate, ondört saate çıktığını belirtiyorlardı. «Seferciler» kalabalık saatlerde tramvayları bir seferliğine kullanan, sefer başına para alan kimselerdi. Böyle bir sefer için ödenen ücret ise topu topu yirmi beş *cent*'ti. Kalabalık saatler geçince sefercilere de iş kalmıyordu. İşin kötüsü, hiç kimse ne zaman sefere çıkacağını bilemiyordu. Her «seferci», sabahleyin depoya gelip, hava iyi de, kötü de olsa, kendisine ihtiyaç duyulacak zamanı beklemek zorundaydı. Üç saatten daha uzun bekleyenlerin armağanı ise iki sefere çıkmak, yani yarım dolar almak oluyordu. Beklemekle geçen zaman ise hesaba katılmıyordu.

Adamlar bu «sefercilik» usulünün günden güne gelişmekte olmasından şikâyetçiydiler, yedibin işçinin günde iki dolar kazanmaktan yoksun kalacağı günlerin uzak olmadığım belirtiyorlardı. Bu usulün kaldırılmasını, günde on saat çalışma usulünün kurulmasını, elde olmayan gecikmeleri hesaba katmadan 2,25 dolar gündelik verilmesini istiyorlardı. Bu isteklerin hemen yerine getirilmesini şart koşuyorlardı; tramvay şirketleri ise bu şartları kabule yanaşmıyorlardı.

Baştan, Hurstwood bu istekleri ileri süren adamlara hak verdi; hoş, davranışlarına bakılırsa işin sonuna kadar onlara hak vermiş olması da düşünülebilir ya. Haberlerin hemen hepsini okuduğu için önce *World* gazetesinin grevci işçilerden «mankafalar» başlığıyla söz etmesinden dolayı bu meseleye karşı ilgi duymuştu. Sonra da haberi başından sonuna kadar okumuş sözü geçen yedi şirketin adlarını, greve giden işçi-

nin sayısını öğrenmişti. «Bu havada greve gitmekle budalalık ediyorlar» diye düşündü. «Ama, güçleri yeterse kazansınlar varsınlar.»

Ertesi gün bu meseleyle ilgili daha büyük bir haber yayınlandı. *World* «Brooklyn'liler yürüyorlar. İş Şövalyeleri tramvay hatlarını köprünün karşı tarafında bağladılar. Yedibin kadar işçi açıkta» diye yazmıştı. Hurstwood bunları okurken kendi kendine sonucun ne olabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Şirketlerin büyük kudretlerine iyice inanıyordu. İşçileri düşünerek: «Kazanamazlar» dedi. «Paraları yok. Polis şirketleri koruyacaktır. Bunu yapmak zorundalar. Halkın tramvaylara ihtiyacı var.» Şirketlere hak vermiyordu ama, kudret onlardaydı. Mal da, halk hizmeti de onlara aitti. «Bu adamlar kazanamazlar» diye düşündü.

Gazetede diğer haberlerin arasında şirketlerden birinin vermiş olduğu şu ilânı da görmüştü:

ATLANTIC BULVAR HATLARI

ÖZEL DUYURU

Bu şirkete bağlı vatmanlarla biletçilerin ânî olarak işlerini bırakmaları dolayısıyla, ellerinde olmayarak işsiz kalmış sadık adamlara bir iş imkânı açılmış oluyor. Ancak, 16 ocak çarşamba gününe kadar şirketimize dilekçelerini vermiş olmaları gerekmektedir. Dilekçe sahiplerine, dilekçe veriş sırasına göre iş sağlanacak, korunmaları güvenlik altına alınacaktır. İşe gelmeyenler ayrılmış sayılacak, yerlerine başkaları alınacaktır.

Başkan
Benjamin Norton

Hurstwood, «eleman arayanlar» sütunlarında şöyle bir ilâna da rastlamıştı:

ARANIYOR: Brooklyn şehrinde işletilecek olan posta arabalarını kullanmak üzere, Westinghouse Motor sisteminden anlayan 50 usta vatman aranıyor. Korunmaları güvenlik altındadır.

Her ilânda «korunma güvenliği» sözleri özellikle dikkatini çekmişti. Bu ona şirketlerin kudret üstünlüğünün giderilemeyeceğini gösteriyordu. «Asker de onlardan yana» diye düşündü. «Bu adamların yapabilecekleri bir şey yok.»

O bunları düşünürken bir yandan Oeslogge ile, öte yandan Carrie ile ilgili olay patlak vermişti. Huzurunu kaçıracak daha pek çok şey vardı ama, bu ona hepsinden daha da kötü görünmüştü. Carrie daha önce ona hiç hırsızlık ya da buna benzer bir suç kondurmamıştı. Şimdi ise böyle kabarık bir borcun gerçeğe uymamasından kuşkulanmıştı. Oysa Hurstwood masrafları azaltmak için nekadar çok uğraşmıştı! Carrie'den para istememek için kasapla fırıncıyı da idare etmişti. Pek az,

hattâ hiç yemek yememiş gibiydi. «Hepsinin canı cehenneme!» dedi. «Bir iş bulabilirim. Daha sıfırı tüketmedim.»

Artık bir şeyler yapması gerektiğini gerçekten ciddî ciddî düşünüyordu. Bu şekilde bir tahkire uğradıktan sonra burada oturmak ayıptı. Yoksa, kısa bir süre sonra her şeye katlanmak zorunda kalacaktı.

Yerinden kalktı, insanı titreten sokağa baktı. Orada dururken, yavaş yavaş aklına Brooklyn'e gitmek geldi. İçinden bir ses: «Neden olmasın?» diyordu. «Oraya kim giderse iş bulabilir. Günde iki dolar alacaksın.» Bir başka ses de: «Ya kazalara ne buyrulur?» diyordu. «Yaralanabilirsin.»

Hurstwood buna: «Pek öyle bir şey olmaz» diye karşılık verdi. «Polisi çağırmışlar. Tramvay işletmek isteyen herkes güzelce korunacak.»

O ses: «Sen tramvay işletmesini bilmiyorsun ki» diye söze karıştı.

— «Ben de vatman olmam. Biletçilik yaparım, olur biter.»

— «Ama, onlar daha çok vatman arıyorlar.»

— «Kim giderse işe alacaklar, ben biliyorum.»

Birkaç saat bu mesele üzerinde düşündü durdu, içindeki sesle bunu tartıştı, çünkü böyle mutlaka kazanç getirecek bir meselede hemen harekete geçmesinin doğru olmayacağını anlıyordu.

Sabahleyin, adam-akıllı eskimiş olan en güzel elbisesini giydi, evin içinde dolanmaya başladı. Bir gazete kâğıdına bir parça etle ekmek sardı. Carrie onun bu alışılmamış yeni hareketlerini ilgiyle seyrediyordu.

— «Nereye gidiyorsun?» diye sordu.

Hurstwood: «Brooklyn'e gidiyorum» dedi. Carrie'nin hâlâ merakla baktığını görünce de ekledi: «Orada iş bulacağımı sanıyorum.»

Carrie, şaşırarak: «Tramvay hatlarında mı?» diye sordu.

Hurstwood: «Evet» dedi.

— «Korkmuyor musun?»

— «Neden korkayım? Polis onları koruyor.»

— «Gazetede dün dört kişinin yaralandığı yazılı.»

— «Evet ama, gazetelerin yazdıklarına bakarak yaşanmaz. Tramvayları rahatça işleteceklerdir.»

Hurstwood pek acıklı, çaresiz bir halde kesin kararını vermiş görünüyordu. Carrie buna pek üzüldü. O eski Hurstwood'un ancak bir parçası buradaydı. Bir zamanlar zeki, hoş bir kuvvet olan o insanın belirsiz bir gölgesiydi bu. Dışarıda hava bulutluydu, kar serpiştiriyordu.

Carrie: «Oraya gitmek için ne berbat bir gün!» diye düşündü.

Hurstwood, ondan önce evden çıktı; inanılmaz bir şeydi bu! Sonra, Ondördüncü Cadde ile Altıncı Bulvar yönünde doğuya doğru yürüdü, buradan tramvaya bindi. Gazetelerde pek çok işsizin Brooklyn tramvay

işletmesine başvurduğunu okumuştu. Oraya kadar atlı tramvayla, feribotla gitti. Kara kara düşünen, sessiz bir yolcu. Hiçbir elektrikli tramvay çalışmadığı, hava da çok soğuk olduğu için yol pek uzun sürdü. Hurstwood, yılmadan, zahmetle yoluna devam etti. Brooklyn'e varır varmaz, grev havasını açıkça görüp içinde duydu. İnsanlar tavırlarıyla bunu belli ediyorlardı. Hat boylarında bir tane bile araba işlemiyordu. Bazı köşelerde, birahanelerde erkekler, öbek öbek toplanmışlar, tembel tembel oturuyorlardı. Hurstwood soğuk, kasvetli yüzlerle karşılaştı. İşçiler ufak çaptaki savaşlarını sürdürüyordu.

Sözü geçen işletmenin önüne gelince, oralarda duran birkaç kişiyle birkaç polis gözüne çarptı. Uzak köşelerde grevciler olduğunu anladığı başka adamlar da vardı. Bunlar çevreyi gözlüyorlardı. Binaların hepsi küçüktü, tahtadandı; sokakların taşları pek kötü döşenmişti. New York'tan sonra Brooklyn gerçekten pek fakir, pek sefil görünüyordu.

Hurstwood, oradakilerin, polislerin göz hapsi altında, küçük topluluğa doğru ilerledi.

Görevlilerden biri: «Ne arıyorsunuz?» diye sordu.

— «Bir iş bulabilir miyim diye bakıyorum.»

Mavi paltolu adam: «Daire şu merdivenlerden yukar'da» dedi.

Adamın yüzündeki ifadeden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Hurstwood, içinden, yüreğinin ta derinliklerinden, grevcilere hak veriyor, bu grevcilerin yerine çalışmayı hiç istemiyordu. Öte yandan, içinden, gene yüreğinin ta derinliklerinden, düzeni sağlayan polis kuvvetlerinin değerini, faydasını da kabul ediyordu. Eskiden, polisin toplum bakımından taşıdığı önemi bir kere bile aklından geçirmemişti. Onun kafası böyle şeylere yatmazdı. Şimdi bu iki duygu benliğinde birbirine karışıyor, hem birbirini, hem de onu tarafsız hale getiriyordu. Bu adam uğruna sanki kendini savunuyormuş gibi canla, başla savaşabilirdi ama, ancak kendisine emrin sınırları içinde. Bu adamın sırtından üniformasını çıkardınız mı hemen ona karşı çıkardı.

Tozlu merdivenlerden yukarı çıktı, içinde uzun bir masa ile memurların bulunduğu toz rengi küçük bir odaya girdi.

Uzun masadan orta yaşlı bir adam başını kaldırıp: «Ne istiyorsunuz, bayım?» diye sordu.

— «Ücretle adam almak istiyor musunuz?»

— «Necisiniz? Vatman mısınız?»

— «Hayır, ben hiçbir şey değilim.»

Hurstwood durumundan hiç de de utanç duymamıştı. Bu insanların adama muhtaç olduklarını biliyordu. Şirketlerin biri onu almazsa, bir başkası alacaktı. Bu adam da onu ister alsın, ister almasındı.

Adam: «E, tecrübeli elemanları tercih ediyoruz elbette» dedi. Hurstwood ilgisiz bir tavırla gülümserken adam da sustu. Sonra: «Ama, gene de öğrenebilirsiniz sanıyorum» dedi. «Soyadınız nedir?»

Hurstwood: «Wheeler» dedi.

Adam küçük bir kartın üzerine bir emir yazdı: «Bunu bizim depolara götürün» dedi. «Ustabaşıya verin. Ne yapacağınızı o size gösterecektir.»

Hurstwood aşağıya inip dışarı çıktı. Doğruca söylenen yere gitti. Polisler de arkasından baktılar.

Polis Kiely, arkadaşı polis Macey'e: «İşi denemek isteyen biri daha çıktı» dedi.

Öbürü sakin bir tavırla: «Bana öyle geliyor ki bu da ağzının payını alacaktır» dedi.

Bunlar daha önce de grevlerde bulunmuşlardı.

XLI

GREV

HURSTWOOD'UN başvurduğu depo pek bakımsızdı, hemen hemen üç müdürle yönetiliyordu. Ortalıkta dolaşan birsürü işçi kılıklı adam vardı. Bunlar, sanki ihtiyaçlar kendilerini böyle çaresiz hale düşürmüş gibi görünen, acayip, aç-susuz görünüşlü kimselerdiler. Canlı, istekli görünmeye çalışıyorlardı ama, ortada süfli, bakımsız bir hava vardı.

Hurstwood deponun arka tarafından büyük bir avluya çıktı. Burada birsürü raylar, makas yerleri vardı. Yarım düzineye yakın arabanın içinde birer öğretmenle acemi öğrenci bulunuyordu. Deponun arka kapılarının birinin önünde de daha birsürü öğrenci beklemekteydi.

Hurstwood bu manzarayı sessiz sessiz seyredip bekledi. Yanındakiler onu arabalardan daha çok ilgilendirmemekle birlikte, bir süre gözlerini oyaladı. Zaten bunlar huzursuz görünen kimselerdi. İçlerinden birikisi pek zayıf, pek solgundu. Birkaçı eni-konu şişmandı. Kimisi de sanki her çeşit sert havanın tokadını yemiş gibi kemikleri çıkık, sarı benizliydiler.

Hurstwood, bir tanesinin: «Askerlere dağıtacakları kâğıtları gördün mü?» diye sorduğunu işitti.

Öbürü: «Bunu elbet yapacaklardır» dedi. «Her zaman yaparlar.»

Hurstwood'un göremediği öbür adam: «Galiba başımıza çok dert gelecek» dedi.

— «Pek bir şey olmaz.»

Bir başka ses de araya girdi: «Son arabayla yola çıkan o Iskoçyalı söyledi, kulağına maşayla vurmuşlar.»

Bunun üzerine, kesik, sinirli bir kahkaha duyuldu.

Bir başkası da: «Gazetelere bakılırsa Beşinci Bulvar hattındakilerden biri müthiş sıkıntı çekmiş» diyordu. «Arabasının camlarını kırmışlar, polis onları durduruncaya kadar da adamı sokağa atmışlar.»

Bir başkası da: «Evet ama, bugün ortalıkta daha çok polis var» dedi.

Hurstwood duyduklarının üzerinde pek kafa yormadan dinliyordu. Bu konuşanlar ona korkmuş gibi görünmüşlerdi. Gevezelikleri de pek hararetliydi; zihinlerini sükûnete kavuşturmak için sarf edilen sözlerdi bunlar.

Adamlardan ikisi Hurstwood'a iyice yaklaşmıştı, arkasında duruyorlardı. Bunlar biraz daha durmuş-oturmuş kişilerdi. Hurstwood onların konuşmalarını dinledi.

Bir tanesi: «Sen demiryolcu musun?» diye sordu.

— «Ben mi? Yo. Hep bir kâğıt fabrikasında çalıştım.»

Öbürü de, aynı duygular içinde: «Ekime kadar benim de Newark' da bir işim vardı» dedi.

Bundan sonra aralarında duyulamayacak kadar alçak sesle konuştular. Sonra sesler yeniden yükseldi.

— «Bu adamların grev yapmakta hakları var. Evet, onlar bunu yapmaya hak kazanmışlar, tamam; yalnız, ben de bir iş bulmak zorundaydım.»

— «Ben de öyle, Newark'ta işim olsaydı, buraya gelip de böyle şeyleri göze almazdım.»

— «Bugünlerde durum feci, değil mi? Yoksula iş yok. Tanrı biliyor ya, sokaklarda acından ölsen kimse çıkıp da sana yardım etmez.»

— «Haklısın. Çalıştığım işi de şirket kapandığı için kaybettim. Bütün yaz çalışıp mal yığarlar, sonra da kapatırlar.»

Hurstwood bunlarla pek az ilgilendi. Nedense kendini bu iki adamdan biraz daha üstün, biraz daha iyi buluyordu. Ona göre bunlar cahil, bayağı kimseler, bir çobanın elinde kalmış zavallı koyunlardı. Gelmiş-geçmiş bir başarı devresinin duyguları, düşünceleri içinde: «Zavallıcıklar!» diye düşündü.

Öğretmenlerden biri: «Sıra kimde?» diye sordu.

Hurstwood'un yanındaki ona dokunarak: «Sıra senin» dedi.

Hurstwood ortaya çıktı, tramvaya bindi. Öğretmen, konuya geç-

meden önce bir şeyler söylemenin gerekli olmadığını baştan kabul ederek: «Şu kolu görüyor musun?» dedi. Uzandı, tavana bağlanmış olan elektrik kesme kolunu gösterdi. «Bu elektriği keser, ya da açar. Tramvayı geri döndürmek istersen şurdan döndürürsün. İleri götürmek istersen buraya alırsın. Elektriği kesmek istiyorsan ortada bırakırsın.»

Hurstwood, bu basit bilgiye güldü.

— «Şimdi, şuradaki kol da hızı ayarlamaya yarar.» Parmağıyla gösterdi: «Şuraya getirirsen saatte yedi kilometre kadar bir hızın olabilir. Şurası on. İyice açık olduğu zaman da saatte yirmi kilometre hızla gidebilirsin.»

Hurstwood adamı sakin sakin seyretti. Vatmanların nasıl çalıştıklarını daha önce de görmüştü, bu işi nasıl yaptıklarını aşağı-yukarı biliyordu; birazcık alışmayla işi mükemmel idare edebileceğini de biliyordu.

Öğretmen biriki şey daha anlattıktan sonra: «E, hadi bakalım, tramvayı geri çevir» dedi.

Tramvay avluda geri geri giderken Hurstwood pek sakin duruyordu.

— «Dikkat etmen gereken bir şey var ki o da tramvayı kolayca hareket ettirmektir. İkinci bir harekete geçmeden önce bir derecelik zaman ayır. Birçoklarının en büyük kusuru tramvayı birden hızlandırmak istemeleridir. Bu kötüdür. Üstelik, tehlikelidir de. Motoru yıpratır. Buna yol açmak istemezsin sanırım.»

Hurstwood: «Anlıyorum» dedi.

Adam konuşurken o da bekledi durdu.

Öğretmen en sonunda: «Hadi sen idare et» dedi.

Eski birahane müdürü kolun üzerine elini koydu, düşündüğü gibi hafifçe itiverdi. Tramvay, onun düşündüğünden daha kolay harekete geçmiş, hızla ileri atılmış, Hurstwood da sarsıntıyla kapıya çarpmıştı. Öğretmen bir frenle arabayı durdururken Hurstwood da acemi acemi toparlandı.

Adam yalnız: «Çok dikkatli davranmalısınız» dedi.

Hurstwood tramvayın kolunu idare edip hızını düzene koymanın pek de kendisinin düşündüğü gibi kolayca öğrenilecek bir iş olmadığı anlamıştı. Yanındakinin eli, uyarmaları ona yardım etmeseydi birkaç defa arabayı arkaya sürükleyecekti. Öğretmen Hurstwood'a karşı adam-akıllı sabırlı davranıyordu ama, hiç gülümsemiyordu.

— «İki kolunu birden çalıştırmayı meleke haline getirmelisin» dedi. «Bunun için de biraz alışmak gerek.»

Hurstwood daha tramvayda çalışırken saat bir olmuş, karnı acıkmıştı. Kar da iyice bastırmıştı, üşüyordu. Kısacık yol üzerinde ileri-geri gidip gelmekten bıkmıştı.

Arabayı yolun sonuna kadar götürdüler, aşağı indiler. Hurstwood bir arabanın basamağına oturup kâğıda sarılı yiyeceğini cebinden çıkardı. Su yoktu, ekmek de kurumuştu ama, yemek hoşuna gitti. Yemek yeme görgüsü diye bir şeye de aldırdığı yoktu. Lokmalarını yutarken çevresine bakıyor, bu işin zorluğuna kendini alıştırmaya çalışıyordu. Bu her bakımdan feci, acı veren bir şeydi. Acı olduğundan değil, zorluğundan ötürü feciydi. Herkese de zor geleceğini düşündü.

Yemekten sonra, daha önce olduğu gibi, gene sırasının gelmesini beklemeye koyuldu. Sözde onu yarım gün çalıştırıp işe alıştıracaklardı ama, günün çoğunu beklemekle geçirdi. Derken, akşam oldu, yeniden açlık bastırdı. Hurstwood geceyi nasıl geçireceğini düşünmeye başladı. Saat beş buçuktu. Birazdan yemek yemeliydi. Eve gitmeye çalışacak olursa, soğukta iki buçuk saatlik yolu yürümesi, ya da arabayla gitmesi gerekiyordu. Üstelik, ertesi sabah da yedide işbaşı yapmak emrini almıştı. Eve giderse sabahleyin çok biçimsiz bir saatte kalkması gerekecekti. Cebinde de Carrie'nin parasından bir dolar kadar bir para kalmıştı. Bu işe girişmeyi tasarlamadan önce o parayla kömürcünün borcunu vermeyi düşünmüştü. «Buralarda kalacak bir yer olsa gerek» diye düşündü. «Şu Newark'tan gelen adam ner'de kalıyor acaba?»

Sormaya karar verdi. Kapılardan birinin yanıbaşında, soğukta bir defa daha kendisine sıra gelmesini bekleyen bir delikanlı vardı. Yaş bakımından daha çocuk sayılırdı; yirmi, yirmibir yaşlarında gösteriyordu. Vücudu sefaletten incelip uzamış gibiydi. Azıcık iyi yaşamakla bu delikanlı tombullaşıp kabadayılaşabilirdi.

Hurstwood, gevezelik etmiş olmak için: «Bir adamın parası yoksa bu işi nasıl yoluna koyuyorlar?» diye sordu.

Delikanlı bunu sorana zeki, temkinli bir bakışla baktı, «Yani yemek meselesini mi soruyorsunuz?» dedi.

— «Evet, bir de yatacak yer meselesi var. Bu gece New York'a dönemem.»

— «Ustabaşıya başvurursanız o bir şey bulur sanırım. Bana buldu.»

— «Ya, öyle mi?»

— «Evet. Adama hiçbir şeyim olmadığını söyledim. Ah, eve gidemezdim ki! Ben ta Hoboken'de oturuyorum.»

Hurstwood, bu sözlere genzini temizleyerek karşılık vermiş oldu.

— «Anladığıma göre, burada yukar'da bir yer var. Nasıl bir yer olduğunu bilmiyorum. İyi bir yer olsa gerek. Adam bana bugün öğleyin yemek fişi de verdi. Bu da pek bir şey değil, biliyorum.»

Hurstwood acı acı gülümsedi, delikanlı da güldü.

Delikanlı, sözlerine daha neşeli bir karşılık bekleyerek: «Bunun hiç de hoş bir yanı yok değil mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Pek yok» dedi.

— «Ben olsam şimdi gider ustabaşıyı yakalardım. Birazdan gidebilir.»

Hurstwood da öyle yaptı.

— «Bu gece benim kalabileceğim bir yer var mı?» diye sordu. «New York'a dönmek zorunda kalırsam, sabah buraya gelmem korkarım ki zor olur.»

Adam. Hurstwood'un sözünü kesti: «Yatak var yukar'da» dedi. «İstersen bunlardan birinde yatabilirsin.»

— «Tamam, oldu!»

Hurstwood yemek fişini de soracaktı ama, bir türlü fırsat bulamadı, o gece kendi parasıyla yemek yemeye karar verdi. «Sabahleyin isterim» diyordu.

O yakınlardaki ucuz bir lokantada yemeğini yedi. Üşüyor, kendini pek yalnız buluyordu; onun için, doğruca o sözü geçen yatağı aramaya gitti. Şirket gece araba çalıştırmaya girişmeyecekti; polis öyle tavsiye etmişti.

Oda gece işçilerinin dinlenme yerine benziyordu. Dokuz tane kadar yatak vardı; iki, üç tahta iskemle, bir sabun kutusu, alev alev yanan yuvarlak gövdeli bir de küçük soba. Hurstwood çok erkenci olmasına rağmen ondan önce biri daha buraya gelmişti. Öbür adam, sobanın yanına oturmuş, ellerini ısıtıyordu.

Hurstwood da yaklaştı, ellerini sobaya doğru uzattı. Bu macerasının yarattığı adilik, sefalet gönlünü bulandırıyordu ama, dayanmak için de kendini zorluyordu. Bir süre dayanabileceğini umuyordu.

Erkenci: «Soğuk, değil mi?» dedi.

— «Oldukça.»

Uzun bir sessizlik oldu.

Adam: «Pek de uyunacak bir yer sayılmaz, değil mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Hiç yoktan daha iyi» dedi.

Bir sessizlik daha oldu.

Adam: «Ben artık yatacağım» dedi.

Kalkıp yataklardan birine gitti, yalnız pabuçlarını çıkarıp uzandı, battaniyelerden birini, eski pis bir yorganı gelişigüzel üzerine çekti. Manzara Hurstwood'un gönlünü bulandırmıştı ama, bunun üzerinde pek durmadı, sobaya bakıp başka şeyler düşünmeye çalıştı. Sonra, o da yatmayı kararlaştırdı, bir yatak seçti, pabuçlarını çıkardı.

O sırada, Hurstwood'a buraya gelmesini tavsiye etmiş olan delikanlı da içeri girdi, samimî görünmeye çalışarak: «Hiç yoktan iyidir» dedi.

Hurstwood bu sözleri üzerine alınmadı. Delikanlının kendi sevincini açığa vurmak için kullanılmış bir söz olarak kabul etti, bu yüzden de

karşılık vermedi. Delikanlı da, Hurstwood'un canının sıkıldığını düşünerek, hafif hafif ıslık çalmaya koyuldu. Bir başkasının uyuduğunu görünce de ıslığı kesti, sessizliğe gömüldü.

Hurstwood üstündekileri çıkarmayıp o kirli örtüleri başından uzak tutmaya bakarak, bu kötü şartlara kendini uydurmaya çalıştı. En sonunda, müthiş bir yorgunluk içinde uykuya daldı. Örtü gittikçe daha rahat gelmeye başlamıştı; Hurstwood bunun nasıl bir örtü olduğunu unutup boynuna kadar çekti, öyle uyudu.

Sabahleyin de, soğuk, neşesiz odada adamların dolaşmalarıyla, hoş bir rüyadan uyandı. Rüyasında kendini Chicago'da, o eski rahat evinde görmüştü. Jessica bir yere gitmeye hazırlanıyor, kendisi de kızıyla bu meseleyi konuşuyordu. Bunlar gözlerinin önünde öyle belirli bir şekilde canlanmıştı ki odanın farklı görünüşü onu şimdi şaşırtmıştı. Başını kaldırınca soğuk, acı gerçek onu iyice uyandırdı. «Kalksam iyi olacak» dedi.

Bu katta su yoktu. Soğukta pabuçlarını giydi, ayağa kalkıp şöyle bir silkindi. Kıyafeti pek biçimsizdi, saçları berbattı.

Şapkasını giyerken: «Körolasıca!» diye mırıldandı.

Aşağıda kıpırdanmalar başlamıştı.

Eskiden atlar için yapılmış bir oluklu yangın musluğu buldu. Havlu yoktu, mendili de bir gün önceden topraklanmıştı. Buz gibi suyla gözlerini ıslatmakla yetindi. Sonra, aşağıya inmiş olan ustabaşıyı aradı.

Ustabaşı: «Kahvaltını ettin mi?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi.

— «Öyleyse şimdi etmene bak, senin araban bir süre daha hazır olmayacak.»

Hurstwood duraladı. Zorlukla: «Acaba bana bir yemek fişi verebilir misiniz?» diye sordu.

Adam bir fiş uzatıp: «Al işte» dedi.

Hurstwood bir gece önceki kadar kötü bir şekilde, birazcık kızarmış etle, kötü bir kahveyle karnını doyurdu. Sonra geri döndü. İçeri girince, ustabaşı: «Hadi» dedi. «Sen bu arabayı birkaç dakika sonra dışarı çıkaracaksın.»

Hurstwood kasvetli depodaki arabanın kumanda yerine çıktı, işaret verilmesini bekledi. Sinirliydi ama, bu ona daha iyi gelmişti. Her yer depodan daha iyiydi.

Grevin dördüncü gününde durum daha da kötüleşmişti. Grevciler, başkanlarının, gazetelerinin öğütleri üzerine, elden geldiği kadar barış havası içinde savaşmışlardı. Büyük bir zorlama olmamıştı. Arabalar durdurulmuştu, adamlarla tartışmalar olmuştu, bu doğruydu; kimi işçilerin de grevcilerden yana geçmeleri sağlanmıştı; camlar kırılmış, bi-

raz bağırtı-çağırtı olmuştu, beş, altı olayın dışında, hiç kimse ciddî bir şekilde yaralanmamıştı; bunları da, önderlerin saf dışı ettikleri kimseler yapmışlardı.

Ne var ki, bir yandan tembellik, bir yandan da şirketin, polisin himayesinde, zafere ulaşmakta olması grevcileri öfkelendirdi. Her gün daha çok sayıda arabanın sefere çıktığını görüyorlardı; şirket yetkileri de her gün bildiriler yayınlayarak grevcilerin etkileyici karşıkoyma hareketlerinin kırıldığını belirtiyorlardı. Bu da grevcilerin kafalarına korkunç düşünceler getirdi. Barışçı yollardan giderlerse çok geçmeden şirketlerin bütün arabalarını sefere çıkaracaklarını, şikâyet edenlerin de unutulacağını anladılar. Şirketler için barışçı usullerden daha yararlı bir şey olamazdı.

Birdenbire hışımla parladılar, bir hafta fırtına, dehşet ortalıkta kol gezdi. Arabalara saldırıldı, insanlar hücuma uğradı, polislerle çarpışmalar oldu, hatlar bozuldu, silâhlar patladı. Bu hal sokak çarpışmaları, baskınlar sıklaşıp şehirde idareyi asker ele alıncaya kadar sürdü.

Hurstwood, havanın değiştiğini bilmiyordu.

Ustabaşı, elini hızla ondan yana sallayarak: «Arabanı dışarı çıkar!» diye bağırdı. Bir biletçi arkadan arabaya atladı, başlama işareti olarak iki defa zili çaldı. Hurstwood, kolu döndürdü, kapıdan arabayı sokağa, deponun önüne çıkardı. Burada kuvvetli iki polis tramvaya atlayıp, sahanlıkta, Hurstwood'un iki yanında yer aldı.

Deponun kapısının yakınındaki gongun çalması, biletçinin de iki defa zili çekmesiyle Hurstwood kolu açtı. İki polis de sakin sakin çevrelerine bakıyorlardı.

Polislerden biri, ayağında kalın ayakkabı bulunan; soldakine: «Bu sabah adam-akıllı soğuk» dedi.

Öbürü: «Dün çektiklerim bana yetti» diye söylendi. «Böyle devamlı iş istemem.»

— «Ben de istemem.»

Hurstwood, yüzü soğuk rüzgâra dönük olduğu için, iyice üşümüştü, ne yapacağını düşünüyordu. Polislerin ikisi de onunla hiç ilgilenmedi.

Ustabaşı: «Dosdoğru yoluna git» demişti. «Gerçek yolcuya benzemeyen biri için sakın durma. Ne yaparsan yap, kalabalık için arabanı durdurma.»

İki polis birkaç saniye seslerini çıkarmadılar. Sonra, soldaki polis: «Besbelli son adam sağ-salim gitmiştir» dedi. «Onun arabasını bir tarafta göremiyorum.»

İkinci polis: «Orada kimler var!» diye sordu. Bu soruyla o tramvayda görev alan meslektaşlarını soruyordu.

— «Schaffer ile Ryan var.»

Bir sessizlik daha oldu, bu arada tramvay düzgün bir şekilde yoluna gitti. Yolun bu kısmında pek ev yoktu. Hurstwood pek insan da görmedi. Durum ona hiç de berbat görünmüyordu. Üşümemiş olsaydı işini pek güzel yapacağına da emindi.

Birdenbire, karşısına bir dönemeç çıkınca bu duygulardan sıyrılıverdi. Elektriği kesti, hızla freni sıktı ama, bunları beklenmedik derecede birden bire dönüşü önleyecek kadar çabuk yapamamıştı. Olay onu pek sarstı; içinden, özür dilemek için biriki söz söylemek geldi ama, vaz geçti.

Soldaki polis, nazik görünmeye çalışarak: «Böyle şeylere dikkat etmelisiniz» dedi.

Hurstwood, utanç dolu bir yüzle: «Haklısınız» dedi.

Sağdaki polis de: «Bu hattâ böyle dönemeçler çoktur» dedi.

Köşeden daha kalabalık bir yol göründü. Karşıdan birkaç yaya geliyordu. Elinde teneke bir süt güğümüyle bir bahçe kapısından dışarı çıkan bir oğlan, Hurstwood'a ilk defa kötü selâm çaktı.

— «Pis herif!» diye bağırdı. «Pis herif!»

Hurstwood bunu duymuştu ama, kendi kafasında bile bunun yorumunu yapmadı. Bununla karşılaşacağını biliyordu, çok daha fazlası bile olabilirdi.

Daha ileride bir köşede bir adam bekliyordu, arabaya durmasını işaret etti.

Polislerden biri: «Sen ona aldırma» dedi. «Bir oyun peşinde olsa gerek.»

Hurstwood bu sözlere uydu. Köşeyi dönerken, bu şekilde davranmakla akıllılık ettiğini gördü. Adam, kendisinin isteğine uyulmayacağını anlar anlamaz, yumruğunu sıkmıştı.

— «Ah, seni gidi korkak köpek seni!» diye de haykırdı.

Köşede durmakta olan yarım düzine kadar adam hızını artıran arabanın arkasından hakaretler, alaylar savurdular. Hurstwood birazcık korktu, Bu işin gerçeği düşünülenden biraz daha berbattı.

Üç, dört sokak ileride yolun üzerinde yığın halinde bir şey göründü.

Polislerden biri: «Burada adamakıllı çalışmışlar» dedi.

Öbürü de: «Çıngar çıkacak sanırım» dedi.

Hurstwood, arabayı iyice taş yığınına yaklaştırıp durdurdu. Ama, çevrelerini kalabalık sarmadan da bunu iyice başaramadı. Kalabalığın çoğunluğunu eski vatmanlar, biletçilerle aralarına serpiştirilmiş dostlar, grev taraftarları meydana getirmişti.

Adamlardan biri, barışçı bir tavırla: «Arabadan in, ahbap» dedi. «Bir başkasının ağzından ekmeğini almak istemezsin, değil mi ya?»

Hurstwood frenle kolu tutmuş, rengi atmış, ne yapacağını bilmez bir halde duruyordu.

Polislerden biri, sahanlığın demirlerine abanarak: «Geri çekilin!» diye bağırdı. «Yolu boşaltın. Adamın işini yapmasına engel olmayın!»

Başkanları, polise aldırmayarak, Hurstwood'a: «Dinle beni, ahbap!» dedi. «Hepimiz senin gibi işçi adamlarız. Sen de baştan vatman olsaydın da bizim gibi muamele görseydin, başka birinin gelip senin yerini almasını istemezdin, değil mi ya? Haklarını isteme fırsatından seni bir başkasının yoksun bırakmasını istemezdin, değil mi?»

Polislerden öbürü: «Susturun şunu, susturun şunu!» diye kaba kaba söylendi. «Hadi, çekilin bur'dan!» Sahanlıktan aşağı atladı, kalabalığın önüne geçti, adamları geri itmeye koyuldu. Hemen öbür polis de arkadaşının yanına gelmişti.

— «Geri çekilin!» diye bağırdılar. «Defolun bur'dan! Ne istiyorsunuz? Hadi yallah!»

Kovandan çıkmış küçük bir arı kümesi gibiydiler.

Grevcilerden biri kararlı kararlı: «Beni itip kakmayın!» dedi, «Bir şey yapmıyorum ki.»

Polis, sopasını sallayarak: «Çekil bur'dan!» diye bağırdı. «Kafana sopayı indiririm yoksa. Dönün geri!»

Grevcilerden biri yana çekilerek: «Çattık be!» dedi, sonra birsürü küfür sıraladı.

Polislerden birinin sopası «Pat!» diye alnına indi. Adam, göremiyormuş gibi gözlerini birkaç defa kırpıştırdı, bacaklarının üstünde bir sallandı, kollarını havaya kaldırdı, sendeleye sendeleye geriledi. Buna karşılık polisin boynuna da bir yumruk indi. Polis buna pek öfkelenmişti, sopasını çılgınca sağa, sola savurmaya başladı. Bulanık sularda balık avlamaya kalkışan arkadaşı da ona yardım ediyordu. Grevcilerin hedeften uzak kalmaktaki ustalıkları sayesinde ciddî bir zarar olmadı. Şimdi kaldırımda durmuşlar, sövüp sayıyorlardı.

Polis, sinirli bir tavırla Hurstwood'un yanına gelen adamı gözünden ayırmadan: «Biletçi nerede?» diye haykırdı. Hurstwood olanları, korkudan çok, şaşkınlıkla seyrediyordu.

Polis: «Niye aşağıya inip şu taşları yoldan çekmiyorsun?» diye sordu. «Orada niye durup duruyorsun? Bütün gün burada kalmayı mı istiyorsun yani? İn aşağı!»

Hurstwood heyecanla derin bir nefes aldı, sanki o da çağrılmış gibi, sinirli biletçiyle birlikte aşağı indi.

Öbür polis: «Hadi bakalım, çabuk olun!» dedi.

Havanın soğuk olmasına rağmen polisler terlemişler, çılgına dönmüşlerdi. Hurstwood, biletçiyle birlikte çalıştı, durmadan taş kaldırdıkça da ısındı.

Kalabalık: «Ah seni gidi alçak, seni!» diye bağrıyordu. «Korkak sen de! Bir adamın işini çalarsın ha? Yoksulu soyarsın ha? Seni gidi hırsız seni! Ama, seni şimdi elimize geçireceğiz. Dur hele!»

Bu sözlerin hepsi bir kişiden çıkmıyordu. Birbirine benzer küfürlerle karışık olarak, oradan, buradan geliyordu.

Bir başka ses de: «Çalışın bakalım, kara muhafızlar!» diye haykırdı, «Pis işleri yapın. Sizler yoksulları al-aşağı eden sömürücülersiniz!»

Oralardan bir pencereyi açıp başını uzatan yaşlı bir Irlandalı kadın da: «Tanrı sizi aç bırakır inşallah» diye haykırdı. Polislerden biriyle de göz göze gelince: «Evet, seni de!» dedi. «Gözlerini kan bürümüş cani kılıklı hırsızlar! Oğlumun başına vurursunuz ha, cani kılıklı reziller! Ah, siz yok musunuz!»

Polis bunları duymamazlıktan geldi.

Oraya buraya dağılmış kalabalığı gözden geçirirken: «Cehennemin dibine kadar yolun var, moruk karı!» diye söylendi.

Taşlar yerden kaldırılmıştı artık. Hurstwood, hep bir ağızdan yağan sürekli küfürler arasında yeniden yerini aldı. Polisler de iki yanına geçtiler, biletçi zili çaldı. Bu sırada pencereden, kapıdan içeri «Güm! Güm!» kayalar, taşlar yağmaya başladı. Bir tanesi az kalsın Hurstwood'un başına geliyordu. Bir başkası da arkasındaki camı kırdı.

Polislerden biri kolu yakalayarak: «Hadi, kolu aç!» diye bağırdı.

Hurstwood, emre uydu, tramvay taş gürültüsü, küfür yağmuru altında oradan uzaklaştı.

Polislerden biri: «O... herif boynuma vurdu» diyordu. «Ama, ben de onu iyi patakladım ha!»

Öbürü de: «Birkaçında epey iz bıraktım sanıyorum» dedi.

— «Bize bilmem neler diyen o iri-yarı herifi tanıyorum ben. Onu da elbet elime geçireceğim!»

İkinci polis de: «Oradayken bir ân her şeyin bittiğini düşündüm» dedi.

Hurstwood da, artık ısınmış, heyecanlanmıştı, dikkatle ileriye bakıyordu. Bu, onun için şaşırtıcı bir tecrübeydi. Böyle şeyleri gazetelerde okumuştu ama, gerçek bütün bütün değişik görünüyordu. Korkak değildi. Bunca sıkıntı çekmiş olması da işinde ayak direme kararına bağlı kalmasını sağlamıştı. New York'u da evini de aklına bile getirmiyordu. Bu bir tek sefer her şeyi yok edivermişti.

Şimdi, hiç yoldan alıkonmadan, Brooklyn'in iş merkezine gelmişlerdi. Gelip geçenler tramvayın kırık pencerelerine, Hurstwood'un süfli kıyafetine bakıyorlardı. Ara-sıra birtakım sesler: «Alçaklar!» diye bağırıyor, küfürler savuruyordu ama, arabaya kimse saldırmadı. Hattın

şehrin öbür ucundaki bitiş yerine geldikleri zaman polislerden biri karakolu arayıp başlarına gelenleri bildirmeye gitti.

— «Yollarda bizi bekleyenler var» dedi. «Oraya birini gönderip kalabalığı dağıtsanız iyi olur.»

Araba daha sakin bir şekilde geri dönüyordu. Küfürler, taşlar, yuhalamalar arasından ilerliyordu ama, saldırıya uğramamıştı. Hurstwood depoları görünce rahat bir soluk aldı. Kendi kendine: «Eh, bu işin de üstesinden geldim!» diyordu.

Araba içeri alındı, Hurstwood'a da biraz dinlenme imkânı verildi.

Sonra gene çağrıldı. Bu sefer yanına başka polisler verilmişti. Hurstwood, kendine biraz daha güvenerek, tramvayı sokaklardan geçirmeye başladı. Artık daha az korkuyordu. Yalnız, adam-akıllı da sıkıntı çekti. Serpiştiren kar, şiddetle esen rüzgârla hava hayli sertti. Tramvayın hızıyla rüzgârın şiddeti daha da artıyordu. Hurstwood'un üstü-başı bu çeşit işe göre değildi. Soğuktan titredi, vaktiyle vatmanlarda gördüğü gibi ayaklarını yere vurdu, kollarını ovdu ama, bir şey demedi. Durumun yeni oluşu, tehlikesi burada bulunmak zorunda kalmasından doğan tiksintiyi, üzüntüyü bir bakıma gidermişti ama, suratını asıp terslenmesini önlemeye yetecek kadar değil. İçinden bunun «köpek gibi yaşamak» olduğunu söylüyordu. Bu hale düşmek ne acı bir şeydi!

Hurstwood'a gayret veren bir şey varsa o da Carrie'nin hakaretiydi. Bütün bunlara katlanacak kadar düşmemişti. Bir şey yapabilirdi, bir süre için buna bile katlanabilirdi. Zamanla durum düzelebilirdi. Biraz da para biriktirebilirdi.

Hurstwood bunları düşünürken bir çocuk bir topak çamur attı. Koluna gelmiş, fena halde canını acıtmıştı. Öfkelendi. Sabahtan beri hiç böylesine kızmamıştı. «Piç kurusu!» diye mırıldandı.

Polislerden biri: «Canını mı acıttı?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi.

Bir köşede araba dönemeçi geçmek üzere yavaşladığı sırada kaldırımda durmakta olan eski bir vatman seslendi: «Aşağıya inip erkek olduğunu göstermez misin, ahbap? Unutma ki bizler şöyle iyi bir gündelik uğruna savaşıyoruz, hepsi bukadar. Evde ekmek bekleyen çoluk-çocuk var.» Adam pek barışçı görünüyordu.

Hurstwood onu görmemezlikten geldi. Gözlerini önüne dikmiş, tramvayın hızını iyice açmıştı. Bu sesin insana yalvaran bir hali vardı.

Sabah boyunca, sonra bütün gün bu hal sürdü durdu. Hurstwood bu şekilde üç sefer yaptı. Yediği yemek bu çalışmayı karşılayacak nitelikte değildi, soğuk da iliklerine işlemişti. Her yolun sonunda durup biraz ısınmaya çalışıyordu ama, soğuğun acısından da ner'deyse haykıracaktı. Depoda çalışanlardan biri ona acıdı da kalın bir kasketle koyun derisinden bir çift eldiven verdi. Hurstwood da ilk defa minnettar kaldı.

Öğleden sonraki ikinci seferde, yolun yarısında, eski bir telgraf direğiyle yolu kapamaya çalışan bir kalabalıkla karşılaştı.

İki polis: «Çekin yoldan o direği!» diye bağırdılar.

Kalabalık: «Pöh, pöh, pöh!» diye haykırıyordu. «Sen çek onu or' dan!» İki polis aşağıya indi, Hurstwood da onların arkasından inmeye kalktı.

Polislerden biri: «Sen or'da kal!» diye bağırdı. «Yoksa, birisi arabanı alır kaçırır.»

Hurstwood karma-karışık sesler arasında yanı başından yükselen bir ses duydu: «İn aşağı, ahbap! Erkek olduğunu göster. Yoksullarla savaşma! Bu işi şirketlere bırak!»

Hurstwood köşeden seslenmiş olan adamı gördü. Gene önceki gibi bunları duymamazlıktan geldi.

Adam, kibarca: «İn aşağıya» dedi. «Yoksullarla dövüşmek istemezsin sanırım. Dövüşme.» Pek filozof tavırlı, dindar görünüşlü bir vatmandı bu.

Üçüncü bir polis belirdi, öbürü iki polisin yanına geldi; birisi de daha çok polis çağırmak üzere telefona koştu. Hurstwood kararlı ama, biraz da korku içinde, çevresine bakınıyordu.

Bir adam, onu ceketinden yakaladı. Hızla sarsıp aşağıya çekmeye çalışarak: «İn or'dan aşağı!» diye bağırdı.

Hurstwood vahşi bir tavırla: «Bırak beni!» dedi.

Bir Irlandalı genç arabaya atlayıp Hurstwood'a bir yumruk indirmeye hazırlanırken: «Göstereceğim ben sana, alçak!» dedi. Yumruğu Hurstwood'un çenesi yerine omzuna geldi.

Yardıma koşan bir polis: «Defol bur'dan!» diye bağırdı, sonra da hep tekrarlanan küfürleri sıraladı.

Hurstwood kendine gelmişti. Yüzü soluktu, titriyordu. Artık bu iş ciddileşmeye başlamıştı. İnsanlar ona bakıyorlar, küfürler savuruyorlardı. Bir kız da yüzünü, gözünü oynatıyordu.

Bir muhafız arabası gelip de içinden polisler indiği zaman Hurstwood kararında tereddüt etmeye başlamıştı. Bu defa yol çarçabuk temizlendi, tramvay serbest kaldı.

Polis: «Hadi, çabuk davran!» dedi, gene kayboldu.

Araba dönüş seferinde, depodan biriki kilometre uzaktayken macera büyük bir baskınla sonuçlandı. Arabanın bulunduğu yer pek yoksul bir çevreydi. Hurstwood buradan elinden geldiği kadar çabuk geçip gitmek istedi ama, gene yol kapatılmıştı. Daha birkaç sokak gerideyken adamların yola bir şey taşıdıklarını gördü.

Bir polis: «İşte gene or'dalar!» diye bağırdı.

Sabrı tükenmeye başlamış olan ikinci polis de: «Bu defa ben onların hadlerini bildireceğim!» dedi. Araba hızla giderken Hurstwood'un da içini bir umutsuzluk kapladı. Kalabalık gene küfürler savurmaya başlamıştı; yalnız, bu sefer, arabaya yaklaşacak yerde, bir şeyler atıyorlardı. Biriki cam kırıldı, Hurstwood da bir taştan kendini zor kurtardı.

Polislerin ikisi de kalabalığa doğru koşuyordu, kalabalık da buna arabaya doğru koşmakla karşılık verdi. Dış görünüşüyle küçük bir kızı andıran bir kadın da elinde kaba bir sopayla bunların arasındaydı. Korkunç bir kinle doluydu, yana doğru kaçan Hurstwood'a sopasını indirdi. Bunun üzerine kadının yanındakiler cesaretlenip arabaya atladılar, Hurstwood'u aşağıya çektiler. Hurstwood düşmeden önce konuşmaya, hattâ bağırmaya bile vakit bulamadı. Bir yana devrilirken: «Bırakın beni» diyebildi. Birisinin: «Ah, seni kan emici!» dediğini duydu. Üzerine tekmeler, tokatlar yağıyordu, ner'deyse boğulacaktı. Derken iki adam onu sürüklemeye başladılar, Hurstwood da kendini kurtarmaya çalıştı.

Hurstwood serbest bırakılmış, kendini toparlamıştı. İki polisi de tanımakta güçlük çekmedi. Yorgunluktan bayılacak gibiydi. Çenesinde bir ıslaklık vardı. Elini oraya götürüp yokladı, sonra eline baktı. Kırmızıydı. Budalaca mendilini araştırırken: «Beni yaraladılar!» dedi.

Polislerden biri: «Dur canım» diye mırıldandı. «Ancak bir sıyrık var.»

Hurstwood, artık aklı başına gelmiş, çevresine bakınıyordu. Polislerin kendisini bıraktıkları küçük bir dükkândaydı. Ayakta durmuş, çenesini silerken arabayı, heyecanlı kalabalığı da gördü. Bir muhafız arabası vardı, ötede bir tane daha. Yürüdü, dışarıya baktı. Bu, geri geri gelmekte olan bir cankurtaran arabasıydı. Polisin pek hızlı çalıştığını, birsürü insanı tutukladığını gördü.

Polislerden biri kapıyı açıp içeri bakarak: «Arabanı almak istiyorsan gel artık» dedi.

Hurstwood kendinden pek de emin olmayarak dışarı yürüdü. Çok üşümüş, korkmuştu. «Biletçi ner'de?» diye sordu.

Polis: «Aman, o şimdi bur'da değil» dedi.

Hurstwood arabaya yaklaştı, sinirli bir halle bindi. Bu sırada bir silâh patladı. Hurstwood'un omzuna bir şey yapıştı.

Bir polisin: «Bunu kim ateşledi?» diye bağırdığını duydu. «Tanrı aşkına, kim yaptı bunu?»

Polislerin ikisi de Hurstwood'u bırakıp binalardan birine doğru koşmaya başladılar. Hurstwood bir saniye kadar durdu, sonra yere çöktü. Zayıf bir sesle: «Yo, artık buna dayanamayacağım!» dedi.

Köşeye kadar sinirli sinirli yürüdü, sonra telâşla yan sokaklardan birine saptı. Soluğunu tutarak: «Ay!» diye inledi.

Bir sokak ötede küçük bir kız ona şaşkın şaşkın bakarak: «Kaçsan iyi edersin» diye seslendi.

Hurstwood göz gözü görmeyen bir tipi içinde dönüş yolunu yürümeye başladı. Karanlık bastırırken feribota vardı. Kamaralar onu merakla süzen keyifli kimselerle doluydu. Hurstwood'un başı öyle dönüyordu ki şaşkın bir haldeydi. Irmağın beyaz bir fırtına içinde parıldayan ışıltıları bile bir işe yaramadı. Eve varıncaya kadar da inatla yürüdü. Eve girince içersini sıcak buldu. Carrie gitmişti. Birkaç akşam gazetesi masanın üzerinde, Carrie'nin bıraktığı yerde duruyordu. Lambayı yakıp oturdu. Sonra kalktı, omzunun durumunu inceledi. Basit bir sıyrıktı. Elini, yüzünü yıkadı ama, hâlâ pislik içindeydi mutlaka. Sonra saçlarını taradı. Yiyecek bir şey baktı. En sonunda açlığı da geçiştirilince o rahat salıncaklı sandalyesine oturdu. Büyük bir huzura kavuşmuştu.

O ân için gazeteleri unutarak elini çenesine dayadı. Bir süre sonra aklı başına gelerek: «E, orada oldukça sert bir oyun oynanıyor» dedi. Sonra döndü, gazeteleri gördü. Hafifçe içini çekerek World gazetesini eline aldı. Bir haberi okudu: «Grev Brooklyn'de yayılıyor. Şehrin her tarafında ayaklanmalar var».

Gazetesini güzelce katladı, okumaya devam etti. Grevle ilgili haber onun büyük bir ilgiyle okuduğu tek haberdi.

XLII

İLKBAHARIN BİR DOKUNUŞU: BOŞ KABUK

HURSTWOOD'UN Brooklyn serüvenini bir görüş hatası olarak kabul edenler olabilir ama, her şeye rağmen bunun onda, gayret gösterdiği halde başarısızlığa uğramasından ötürü kötü bir etki yaratmış olduğunu da fark edeceklerdir. Carrie de yanlış bir düşünceye kapıldı. Hurstwood okadar az konuşuyordu ki Carrie onun herhangi bir sert hareketten başka bir şeyle karşılaşmadığını, bu işin biraz zorlaştığını görür görmez de işi bırakıp kaçtığını sandı. Ona göre, Hurstwood çalışmak istemiyordu.

Carrie artık opera komikte Doğulu Güzeller topluluğundaydı. Oyuna göre bunları vezir yeni hükümdara hareminin hazinesi olarak takdim edip sahnede geçit yaptırıyordu. Hiçbirine bir söz düşmüyordu ama, Hurstwood'un tramvay deposunda kaldığı gece, baş roldeki ak-

tör, şaka olsun diye, derinden gelme bir sesle: «E, sen kimsin?» diye soruverdi, kahkahalara yol açtı.

Bu sırada aktörün önünde eğilen güzel, tesadüfe bakın ki, Carrie idi. Carrie'nin yerinde öbür kızlardan biri de pekâlâ bulunabilirdi, aktör için bunun bir önemi yoktu. Sorusuna karşılık da beklemiyordu. Beceriksiz biri buna hiç aldırmayabilirdi ama, Carrie kendine olan güveniyle, geçirdiği tecrübeyle cesaretlenmişti, hoş bir şekilde selâmını tekrarladı: «Ben sizinim» dedi.

Bu saçma bir sözdü ama, genç kadının havası seyirciyi etkiledi, salon kahkahalarla doldu. Komedyen de kahkahaları duyunca sonuçtan memnun kaldı. Son kahkahayı kendisi yaratmak isteyerek: «Ben adınızın Smith olduğunu sanıyordum» diye karşılık verdi.

Carrie o sözü söyledikten sonra, cüretinden ötürü, korkup titremeye başlamıştı. Kadrodakilerin hepsi sahnede söz uydurmanın, ya da rol yaratmanın para cezasına, hattâ daha da kötü bir sonuca yol açacağını biliyorlardı. Carrie ne düşüneceğini bilemiyordu. Yeniden sahneye çıkmak için kuliste yerini almış, sırasını beklerken büyük komedyen onun yanından geçip dışarı çıkıyordu. Carrie'yi tanıyınca durdu.

— «Bundan sonra konuşmayı or'da kesersin» dedi. Onun nekadar hevesli olduğunu görmüştü. «Sakın başka söz ekleme.»

Carrie, boynu bükük: «Teşekkür ederim» dedi. Komedyen gittikten sonra da tir-tir titremekte olduğunu fark etti.

Figüranlardan biri: «E, senin talihin yerinde» dedi. «İçimizden başka hiç kimsenin sözlü oyunu yok.»

Bunun değeri inkâr edilemezdi. Tiyatrodakilerin hepsi Carrie'nin bir başlangıcın eşiğinde olduğunu sezmişlerdi. Ertesi akşam sözleri gene aynı şekilde alkışlanınca Carrie kendi kendini tebrik etti. Yakında bunun altından bir şey çıkacağını bilerek sevinç içinde evine döndü. Ne yazık ki Hurstwood onun neşeli düşüncelerini uçurup götürdü, onların yerine üzüntüden kurtulma özlemini getirdi.

Carrie ertesi gün Hurstwood'a macerasını sordu.

— «Polis olmazsa tramvayları işletmiyorlar. Şimdilik kimseyi istemiyorlar. Gelecek haftadan önce de istemeyecekler.»

Ertesi hafta geldi ama, Carrie hiçbir değişiklik görmedi. Hurstwood her zamankinden daha acıklı bir halde görünüyordu. Sabahları onu provalara büyük bir sükûnet içinde uğurluyordu. Birçok kereler gazetede bir habere baktığı halde başka şeyler düşündüğünü fark etti. Dikkatini çeken bu düşüncelerden biri de vaktiyle katılmış olduğu çok hoş bir eğlentiyle ilgiliydi. Eğlenti Hurstwood'un da üyesi bulunduğu bir otomobil klübündeydi. Önüne bakarak oturdu, biraz sonra sesler, kadeh şıngırtıları duyar gibi oldu.

Arkadaşı Walker: «Sen züppenin birisin» diyordu. Gene pek şık gi-

yinmiş olarak, ayakta durmuş, gülümsüyordu. Hoş bir adamdı. Ondan boyuna güzel fıkralar anlatmasını isterlerdi.

Birdenbire başını kaldırıp baktı. Oda öyle sessizdi ki hayaletlerle dolmuştu sanki. Saatin duyulacak şekilde «tik-tak!» diye işlediğini fark etti, biraz kestirmiş olduğunu sandı. Yalnız, gazete elinde öylesine dümdüz duruyordu ki, okumakta olduğu haberler de öylesine açık bir şekilde gözlerinin önündeydi ki kestirmiş olma düşüncesini zihninden attı. Gene de durum pek garipti. Ne var ki aynı şey ikinci defa olunca Hurstwood'a artık pek de garip gelmedi.

Kasap, bakkal, fırıncı, kömürcü geldi. Bunlar Hurstwood'un o sıralarda mecelleştiği kimseler değil, başkaları, sonuna kadar ona güvenmiş olanlardı. Hepsini yumuşak bir tavırla karşıladı, özür dilemekten bitkin düştü. En sonunda bir gün, kendine cüret sahibi bir kimse süsü verdi, evde yokmuş numarası yaptı, ya da hepsini geri gönderdi.

— «Ölü gözünde yaş olur mu!» diyordu. «Param olsaydı borcumu verirdim.»

Carrie'nin o küçük «asker» arkadaşı Lola Osborne, onun başarıya ulaştığını görünce bir uydusu oluvermişti. Lola'cık hiçbir zaman başarıya ulaşamayacaktı. Bunu kendisi de gayet sakin, uysal bir şekilde kabul etmiş, yumuşak, küçük pençeleriyle Carrie'ye sımsıkı sarılmıştı. Hayran hayran: «Eh, yükseleceksin» diyordu. «Okadar iyisin ki!»

Carrie çekingendi ama, kabiliyet bakımından güçlüydü. Başkalarının güveni onu harekete geçmeye zorluyor gibiydi, buna zorlandığı zaman da harekete geçmek cesaretini gösteriyordu. Hayat tecrübesi, çektiği sıkıntılar onun için bir kazanç olmuştu. Artık bir erkeğin basit bir sözü başını döndürmüyordu. Erkeklerin değişip başarısızlığa uğrayabileceklerini öğrenmişti. En elle tutulur şekliyle bile iltifat onun üzerindeki kudretini kaybetmişti. Carrie'yi harekete geçirmek için üstünlük şarttı, meselâ Ames gibi bir dâhinin üstünlüğü.

Bir gün Lola'ya: «Bizim kadrodaki aktörlerden hiç hoşlanmıyorum» dedi. «Hepsi de pek içlerine kapanık kimseler.»

Lola: «Bay Barclay'i sevimli bulmuyor musun?» diye sordu. Bu cepheden biriki cesaret verici gülümseyiş almıştı.

Carrie: «Eh, hoş bir adam ama» dedi, «samimî değil. Kendine öyle bir hava veriyor.»

Lola, Carrie üzerinde hakimiyet kurmak için ilk yoklamayı şöyle yaptı:

— «Bulunduğun yerde oda kirası veriyor musun?»

Carrie: «Elbette» dedi. «Niye sordun?»

— «Banyolu en sevimli odayı ucuza nerede bulabileceğimizi biliyorum. Yalnız, oda benim için çok büyük; tam iki kişilik. Kirası da ikimize haftada ancak altı dolara mal olacak.»

Carrie: «Nerede bu?» diye sordu.

— «Onyedinci Cadde'de.»

Carire zihninde haftada üç dolar kiranın hesabını yapmaya başlamıştı.

— «Valla', evimi değiştirmek isteyip istemediğimi de pek bilmiyorum» dedi.

Yalnız kendini geçindirmek zorunda kalırsa haftada onyedi dolar parasının kalacağını düşünüyordu.

Hurstwood'un Brooklyn macerasına, kendisinin de tiyatrodaki başarılı oyununa kadar bu işten hiçbir sonuç çıkmadı. Ondan sonra ise Carrie bağımsız olması gerektiğini düşünmeye başladı. Hurstwood'u tek başına bırakıp onu böylece kendini idare etmeye zorlamayı da düşünüyordu; yalnız, adamda öyle garip huylar belirmişti ki onu başından defetmek isteğine de karşıkoyması mümkündü. Tiyatroya gelip onu bulabilir, böylece ayak bağı olurdu. Carrie buna pek inanmıyordu ama, olabilirdi de. Hurstwood'un kendini böyle kepaze etmesinin çok utanç verici bir şey olacağını biliyordu. Bu da onu pek tasalandırıyordu.

Daha iyi bir rol teklifiyle işler birden hızlanıverdi. Kendi halinde bir sevgili rolünde oynayan aktrislerden biri tiyatrodan ayrılacağını bildirmiş, Carrie de onun yerine seçilmişti.

Lola Osborne iyi haberi duyunca: «Nekadar para alacaksın?» diye sordu.

Carrie: «Sormadım» dedi.

— «E, sor öyleyse. Sen istemesini bilmezsen hiçbir şey alamazsın, ayol! Hiç değilse haftada kırk dolar alman gerektiğini söyle onlara.»

Carrie: «Yo, olmaz!» dedi.

Lola: «Elbette olur!» diye bağırdı. «Sen bir kere iste bakalım.»

Carrie bu ısrara daha uzun dayanamadı ama, gene de müdür ona yeni rolü için ne gibi giyim eşyasına ihtiyaç olduğunu söyleyinceye kadar da bekledi.

— «Nekadar ücret alacağım?» diye sordu.

Adam: «Otuzbeş dolar» dedi.

Carrie, artık kırk doların adını anamayacak derecede şaşırmış, sevinmişti, ner'deyse aklı başından gidecekti. Sevinçle Lola'ya sarıldı. Lola ise haberi alınca ısrara başladı.

— «Bu para senin hak ettiğinden az. Hele yeni elbise almak zorunda kaldığına göre hiç!»

Carrie birdenbire bunu hatırladı. Parayı nereden bulacaktı? Böyle ânî bir ihtiyaç için ayrılmış parası yoktu. Kira günü de yaklaşıyordu. İhtiyacını hatırlayarak: «Kirayı vermeyeceğim!» dedi. «Daireyi kullanmıyorum ki. Bu defa paramı elimden kaçırmayacağım. Taşınacağım.»

Carrie'nin bu düşüncelerine Lola'nın öncekilerden daha şiddetli bir şekilde ısrar etmesi pek uygun geldi.

Lola: «N'olur, gel benimle otur!» diye yalvardı. «Pek güzel bir odaya kavuşacağız. Sana hemen hemen hiçbir masraf yüklenmeyecek.»

Carrie, içten konuşarak: «Bunu ben de istiyorum» dedi.

— «Öyleyse ne duruyorsun? Birlikte öyle güzel vakit geçireceğiz ki!»

Carrie bir süre düşündü.

— «Buna ben de inanıyorum» dedi. «Ama, önce odayı bir göreyim bakayım.»

Bu düşünce böylece zihnine yerleşmişti, kira günü yaklaştıkça, kısa zamanda elbise alması gerekince çok geçmeden Hurstwood'un bitkinliğini bahane etmeye başladı. Hurstwood her gün biraz daha az konuşuyor, biraz daha takatten kesiliyordu.

Kira günü yaklaşırken Hurstwood'un da aklına bir şey geldi. Alacaklıların isteklerinden, daha fazla dayanabilmenin imkânsızlığından doğmuştu bu fikir. Yirmisekiz dolar kira için çoktu. «Carrie için de zor» diye düşündü. «Daha ucuz bir yer bulabiliriz.»

Bu düşünceyle hareketlenerek, kahvaltıda konuştu:

— «Buraya çok kira ödediğimizi düşünmüyor musun?»

Carrie, Hurstwood'un sözü nereye getireceğini anlayamadan: «Gerçekten düşünüyorum» dedi.

— «Daha küçük bir yerde oturabiliriz gibi geliyor bana. Dört odaya ihtiyacımız yok ki.»

Hurstwood onun yüzünü incelemiş olsaydı, görürdü ki yüzü onun her şeye rağmen gene de birlikte kalmaya kararlı oluşundan duyduğu sıkıntıyı açıkça belirtiyordu. Hurstwood ise ona yaşayış seviyelerini biraz daha indirme teklifinde bulunmakta şaşılacak bir şey göremiyordu.

Carrie, canı sıkılarak: «Valla', bilmem ki» dedi.

— «Buralarda pekâlâ işimize yarayacak gibi biriki odalı yerler bulabiliriz.»

Carrie içinden isyan etti. «Asla!» diye düşündü. Taşınma parasını kim bulacaktı? Hurstwood'la birlikte iki odaya tıkılmayı düşünmek bile korkunçtu. Bu korkunç şey olmadan önce parasını giyim eşyasma harcamayı kararlaştırdı. Hemen o gün de bunu yaptı. Ondan sonra da yapılacak bir tek şey kalıyordu. Arkadaşını görmeye gitti.

— «Lola» dedi, «seninle geliyorum.»

Arkadaşı: «Aman, ne iyi!» diye haykırdı.

Carrie odayı kastederek: «Hemen tutabilir miyiz?» diye sordu.

Lola: «Elbette» diye haykırdı.

Odaya bakmaya gittiler. Carrie parasından on dolar biriktirmişti. Bu da oda kirasına, daha başka masraflarına yeterdi. Ücretinin art-

masına daha on gün vardı. Yani ancak onyedi gün sonra bu ücreti alabilecekti. Arkadaşıyla birlikte altı doların yarısını ödedi.

— «Şimdi de ancak haftanın sonunu getirebilecek kadar param kaldı» diye durumunu açıkladı.

Lola: «E, benim biraz param var» dedi. «Yirmibeş dolarım var. İhtiyacın olursa söyle.»

Carrie: «Hayır» dedi, «elimdekiyle durumu idare edebilirim sanıyorum.»

Cuma günü, yani iki gün sonra, taşınmaya karar verdiler. Mesele hallolunca Carrie'nin yüreği kendisini tedirgin etmeye başladı. Bu meselede kendini pek suçlu gibi görüyordu. Her gün Hurstwood'a baka baka, davranışlarının can sıkıcılığına rağmen, onda acıklı bir hava olduğunu da sezmişti.

Gitmeye karar verdiği günün akşamı da Hurstwood'a baktı. Şimdi bu adam ona pek okadar beceriksiz, değersiz görünmüyordu, ancak talih yüzünden düşmüş, sille yemiş gibi görünüyordu. Gözleri keskin bakışlı değildi, yüzü damgalıydı, elleri yumuşacıktı. Carrie saçlarında da akların belirdiğini düşündü. Carrie onu seyrederken, Hurstwood, kaderinden habersiz, sallanıp gazetesini okuyordu.

Carrie sonun pek yaklaşmış olduğunu bildiği için biraz da tasalanmaya başlamıştı. İki dolar para çıkararak Hurstwood'a: «Gidip konserve şeftali alır mısın?» dedi.

Hurstwood paraya şaşkınlıkla bakarak: «Hayhay» dedi.

— «Bak bakalım güzel kuşkonmaz da var mı. Akşama pişiririm.»

Hurstwood kalktı, parayı aldı, paltosunu giydi, şapkasını geçirdi. Carrie bu iki giyim eşyasının da pek eski, sefil bir görünüşte olduğunu görüyordu. Belki de bu duruma düşmemek Hurstwood'un elinde değildi. Chicago'dayken başarılı olmuştu. Onunla parkta buluştukları günlerde nasıl da hoş göründüğünü hatırlıyordu. O zamanlar öylesine şen, öylesine tertemizdi ki! Hep kabahat Hurstwood'da mıydı?

Hurstwood döndü geldi, kalan bozukluğu da yiyeceklerle birlikte bıraktı.

Carrie: «Para sende kalsın» dedi. «Başka şeylere de ihtiyacımız olacak.»

Hurstwood bir çeşit gururla: «Hayır» dedi, «para sende kalsın.»

Carrie biraz sinirlenerek: «Hadi, canım, al, sende dursun» dedi. «Başka şeyler de alınacak.»

Hurstwood, onun gözlerine ne acıklı bir manzara sunduğunu bilmediği için buna şaştı. Carrie kendini zor tutuyor, sesinin titremesini önlemek için büyük çaba harcıyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, şartlar başka türlü de olsa Carrie'

nin davranışı gene bu olacaktı. Zaman zaman Drouet'den ayrılışını hatırlamış, ona karşı çok kötü davranmış olduğundan ötürü pişmanlık duymuştu. Bir daha onunla karşılaşmamayı umuyordu ama, kendi davranışından da utanç duyuyordu. Son ayrılıkta başka bir şey yapmasına da imkân olmamıştı ya. Hurstwood onun hasta olduğunu bildirince, yüreği sevgiyle dolu olarak, isteyerek onu aramaya gitmişti. Bir yerde zalim bir şey vardı ama, bunu aklından bulup çıkaramayacağını anladığı için Drouet'nin gerçeği hiçbir zaman öğrenemeyeceğini, ayrılık olayında hep kendisini suçlu göreceğini düşünmekteydi. İşte bu da ona utanç veriyordu. Drouet'ye aldırdığından değildi. Ona iyilik yapmış olan bir kimsenin kötü duygular beslemesini istemiyordu. Bu duyguların benliğini kaplamasına göz yummakla ne yaptığının da farkında değildi.

Hurstwood da onun iyi niyetli davranışlarını fark ederek hakkında daha iyi bir kanıya vardı. «Ne olursa olsun, Carrie iyi yaradılışlı» diye düşündü.

Carrie o gün Lola'nın evine gittiği zaman küçükhanımın, bir yandan eşyasını toplarken, bir yandan da şarkı söylediğini gördü.

Lola: «Niye benimle bugün gelmiyorsun?» diye sordu.

Carrie: «Ah, bunu yapamam!» dedi. «Cuma günü orda olacağım. Acaba o dediğin yirmibeş doları ödünç verebilir misin bana?»

Lola çantasını almaya giderken: «Elbette!» dedi.

— «Başka şeyler de almak istiyorum da.»

Kızcağız, bir yardımda bulunabildiğine sevinerek iyi niyetle: «Hiç önemi yok» dedi.

Hurstwood bakkalla köşedeki gazeteciden başka bir yere gitmeyeli günler olmuştu. Şimdi de hep içeride kalmanın verdiği yorgunluk çökmüştü üzerine. İki gündür bu durumdaydı ama, soğuk kapanık hava onu gene içeride kalmaya zorlamıştı. Cuma günü hava açık, ılıktı. Bu, korkunç kış zamanında tabiatın sıcaktan, güzellikten vaz geçmediğine bir işaret olarak verilen bir müjde, baharın ilk müjdesiydi. Masmavi gök, tek altın küresini havaya kaldırmış, aşağıya billûrlardan süzülme ılık bir ışık yağdırıyordu. Serçelerin cıvıltılarından dışarıda havanın çok durgun olduğu anlaşılıyordu. Carrie ön camları kaldırdı, güney rüzgârının esmekte olduğunu duydu.

— «Bugün dışarısı pek güzel» dedi.

Hurstwood: «Öyle mi?» diye sordu.

Kahvaltıdan sonra da hemen öbür elbisesini giydi.

Carrie sinirli sinirli: «Öğle yemeğine dönecek misin?» diye sordu.

Hurstwood: «Hayır» dedi.

Sokağa çıktı. Yedinci Bulvar'dan kuzeye doğru yürümeye koyuldu.

Harlem ırmağına kadar gitmeyi aklına koymuştu. Bira fabrikasına uğradığı zaman orada birkaç gemi görmüştü. Şimdi o çevrenin nasıl geliştiğini, ne hale geldiğini merak ediyordu.

Ellidokuzuncu Cadde'yi geçince, Central Park'ın batı yakasına saptı, oradan da Yetmişsekizinci Cadde'ye doğru yürüdü. O zaman çevreyi hatırladı, oralara dikilen binalara bakmak üzere o yana döndü. Burası pek gelişmişti. Büyük boşluklar doluyordu. Geri dönerken de Yüzonuncu Cadde'ye kadar parkın yanından yürüdü, sonra gene Yedinci Bulvar'a döndü, saat birde şirin ırmağa vardı.

İşte ırmak orada, sağda dalgalanarak, solda da ağaçlarla kaplı tepeler arasında pırıl-pırıl parlayarak, kıvrıla kıvrıla akıyordu. Baharı andıran hava bu manzaranın güzelliğine karşı ilgisiz kalmasını sağlamış, duygulandırmıştı. Ellerini arkasında kavuşturarak durdu, suları seyretti. Sonra döndü, görmüş olduğu gemileri araştırmak için tembel tembel doğu kıyısından yana doğru gitti. Solan gün akşama havanın serinleyebileceği ihtimalini ortaya çıkarıp da Hurstwood geri dönmeye karar verdiği zaman saat dörttü. Karnı acıkmıştı, ılık bir odada yemek yemek pek hoşuna gidecekti.

Saat beş buçukta eve vardığı zaman içerisi karanlıktı. Carrie'nin evde olmadığını anladı. Bunu yalnız içeriden ışık sızmamasından değil, akşam gazetelerinin de kapının tokmağına sıkıştırılmış olmasından anlamıştı. Kapıyı anahtarıyla açıp içeri girdi. Her şey hâlâ karanlıktı. Lambayı yaktıktan sonra biraz daha beklemek için oturdu. Carrie şimdi gelse bile yemek gecikecekti. Saat altıya kadar gazete okudu, sonra kendine yiyecek bir şey hazırlamak üzere kalktı.

Bunu yaparken de odanın biraz tuhaf göründüğünü fark etti. Neydi bu tuhaflık acaba? Sanki bir eksiklik sezmiş gibi çevresine bakındı. Sonra oturduğu yerin yakınında duran bir zarf gözüne ilişti. Kendi hesabına başka bir şey yapmasına kalmadan, zarfın taşıdığı anlam meydana çıkmıştı. Zarfın yanına gidip eline alırken içinde bir ürperme duydu. Zarfı avucunda buruştururken kâğıttan çıkan ses pek gürültülüydü. Mektubun arasında yeşil kâğıt para duruyordu. Parayı avucunda buruştururken mektubu okudu:

«Sevgili George, ben gidiyorum. Bir daha geri dönmeyeceğim. Evi ayakta tutmaya çalışmanın bir faydası yok; ben bunu yapamam. Elimde olsa sana yardım etmekten de çekinmezdim ama, hem ikimize bakıp hem de kirayı vermeme imkân yok. Biriktirdiğim birkaç kuruşu da giyimime harcamak zorundayım. Sana yirmi dolar bırakıyorum. Şimdilik olan-biten param bukadar. Eşyayı ne istersen yap. Benim ihtiyacım olmayacak. — Carrie.»

Hurstwood mektubu elinden düşürdü, sakin sakin çevresine bakındı. Şimdi neyin ortadan kaybolduğunu biliyordu. Kaybolan, Carrie'nin küçük süslü saatiydi. Ocağın üzerinden kaldırılmıştı. Ön odaya, kendi

odasına, salona geçti. Bunu yaparken de gaz lambasını yaktı. Dolaptan ufak-tefek gümüş eşya ile tabaklar gitmişti. Masanın üzerinden dantel örtü kalkmıştı. Gardrobu açtı. Carrie'nin elbiselerinden hiçbiri yoktu. Bavulu da herzamanki yerinden kaldırılmıştı. Hurstwood'un kendi odasında ise eski elbiseleri bıraktığı gibi duruyordu. Başka hiçbir şey eksik değildi.

Hurstwood salona girdi, birkaç saniye boş bakışlarla yere baktı. tı. Sessizlik sıkıcı olmaya başlamıştı. Küçük dairede olağanüstü bir ıssızlık vardı. Hurstwood karnının acıktığını, yemek vaktinin daha yeni gelmiş olduğunu unutmuştu. Ona vakit gecenin daha geç saatiymiş gibi geliyordu.

Birdenbire paranın hâlâ elinde durduğunu fark etti. Carrie'nin belirttiği gibi para yirmi dolardı. Geri döndü, lambaları açık bırakmıştı, evin bomboş olduğunu ta içinden duyuyordu.

Kendi kendine: «Bunun altından da kalkacağım» dedi. Sonra, yalnızlık duygusu bütün benliğini sardı. «Beni bıraktı gitti!» diye mırıldandı. «Beni bıraktı gitti!»

Pek çok sıcak günler geçirdiği o rahatçacık ev şimdi bir anıdan ibaretti. Karşısına daha soğuk, ürpertici bir şey çıkmıştı. Sandalyesine çöktü, çenesinin avucuna dayadı. İçini düşünceden uzak, saf bir heyecan sarmıştı. Sonra içini şefkatten yoksun kalmaya, kendine acımaya benzeyen bir duygu kapladı.

— «Carrie'nin gitmesine lüzum yoktu» dedi. «Bir iş bulacaktım.»

Hiç sallanmadan uzun bir süre salıncaklı sandalyesinde oturdu, açık seçik bir şekilde, yüksek sesle: «İş bulmaya çalıştım, değil mi?» diye söylendi.

Geceyarısı, hâlâ yere bakarak sandalyesinde sallanıyordu.

XLIII

DÜNYA İLTİFATÇI OLUYOR: KARANLIKTA BİR GÖZ

CARRIE, rahat odasına yerleştikten sonra, ayrılışını Hurstwood'un nasıl karşıladığını merak etti. Telâşla biriki şeyi yerleştirdikten sonra Hurstwood'u kapıda bulacağına yarı yarıya inanarak, tiyatroya koştu. Onu orada bulmayınca korkusu geçti, ona karşı daha fazla şefkat duydu. Temsilin sonunda Hurstwood'la kapıda karşılaşmak ihtimali içine korku verinceye kadar da onu bütün bütün aklından çıkardı. Günler birbirini kovalayıp da Hurstwood'dan hiçbir haber alamayınca

onun yüzünden rahatsız olmak korkusu da geçti. Kısa bir süre içinde de o evdeki hayatını sarmış olan kasvetli havadan iyice kurtuldu.

Bir mesleğin insam nasıl da içine çekiverdiğini görmek pek merak uyandırıcı bir olaydır. Carrie de Lola'nın dedikodularını dinleyerek tiyatro bilgisini artırmıştı. Tiyatro yayınlarımn ne olduklarını, hangilerinin aktrislerle ilgili haberler yayınladıklarını, buna benzer şeyleri öğrendi. Yalnız kendisinin küçük bir rolünün bulunduğu opera ile ilgili gazete haberlerini okumakla kalmayıp başkalarına da bakıyordu. Zamanla gazetelerde adını yazdırmak hevesi onu sarmaya başladı. Başkaları gibi o da tanınmaya can atıyordu. Kendi mesleğindeki tanınmış sanatçılarla ilgili övgü dolu eleştirileri hırsla okuyordu. Kendisini ilgilendiren bu gösterişçi dünya onu iyice içine almıştı.

İşte bu sıralarda gazeteler, dergiler de sahnenin güzellerine karşı ilgi göstermeye başlamışlardı; bu iş o zamandan beri pek hararetlendi. Gazeteler, özellikle pazar günü çıkan gazeteler, büyük, süslü tiyatro sayfaları yayınlıyorlardı. Bunlarda tiyatro şöhretlerinin yüzlerini, vücutlarını gösteren resimler çıkıyor, sanat kabiliyetleri belirtiliyordu. Dergiler de, hiç değilse yayın hayatına yeni atılmış bir iki tanesi, zaman zaman güzel yıldızların portrelerini, piyeslerin çeşitli sahnelerinin fotoğraflarını yayınlıyorlardı. Carrie bunlara gittikçe artan bir ilgiyle bakıyordu. Acaba onun oynadığı operadan bir sahnenin resmi ne zaman çıkacaktı? Ne zaman bir gazete onun fotoğrafını basmayı gerekli bulacaktı?

Yeni rolünü oynamaya başlamadan önceki pazar günü, bir küçük haber bulabilmek umuduyla, tiyatro sayfalarını karıştırdı. Hiçbir haber yayınlanmamış olsaydı da bu onun tahminleri dışında bir şey olmayacaktı. Başka tiyatro haberlerinin arasına küçücük bir haber sıkıştırılıvermişti. Carrie bunu bütün vücudu uyuşmuş bir halde okudu.

«Broadway'deki *Abdul'un Karıları*» oyununda Inaz Carew'nin oynadığı köylü kızı Katisha rolünü bundan sonra figüran kadrosunun en akıllı elemanlarından Carrie Madenda oynayacaktır.

Carrie sevinçle kendi kendine sarıldı. Ah, bu çok güzel değil miydi? En sonunda! Uzun zamandır umutla beklenen ilk güzel haber! Hem ona «akıllı» da demişlerdi. Kahkahalarla gülmemek için kendini zor tutuyordu. Lola bunu görmüş müydü acaba?

Carrie arkadaşına: «Yarın gece oynayacağım rol hakkında bir haber var gazetete» dedi.

Lola ona doğru koşarak: «Aman, ne güzel!» diye haykırdı. «Sahi mi? Bu güzel! İyi oynarsan daha da fazlasını elde edersin. Benim de bir kere *World*'de resmim çıktıydı.

Carrie: «Öyle mi?» diye sordu.

— «Çıktı ya! Resme bir de çerçeve koymuşlardı.»

Carrie güldü: «Benim resmim çıkmadı.»

— «Çıkacak, bak göreceksin. Şimdi resimleri çıkanların bir çoğundan daha iyi rol yapıyorsun.»

Carrie bu sözler için arkadaşına karşı derin bir minnet duydu. Kendisine gösterdiği yakınlık, söylediği övgü dolu sözlerden ötürü Lola'yı sevdiğini derinden duydu. Bu, ona öylesine faydalı oluyordu ki... hattâ biraz da gerekliydi.

Carrie'nin üzerine düşen görevi başarıyla yapması işini iyi becerdiğine dair bir haberin gazetelerde yayınlanmasını sağladı. Bu, pek hoşuna gitti. Dünyanın onunla ilgilenmekte olduğunu düşünmeye başladı.

Otuzbeş dolarını ilk aldığı hafta bu para ona pek çok göründü. Oda kirası için topu topu üç dolar ödemek gülünç görünüyordu. Lola'ya olan yirmi beş dolar borcunu verdikten sonra kendine daha yedi dolar kalmıştı. Geçmiş haftalardan kalan dört dolarla birlikte, onbir doları olmuştu. Bunun beş doları aldığı elbiselerin haftalık taksitine gitti. Ertesi hafta durumu daha da iyileşmişti. Şimdi ancak kira için üç dolar, giyeceklerin taksiti için de beş dolar ödeyecekti. Gerisi ise yiyecek almaya, birtakım saçma meraklarını gidermeye kalmıştı.

Lola: «Biraz da yaz için para biriktirsen» diye onu uyardı. «Mayısta tiyatro kapanabilir.»

Carrie: «Ben de öyle yapmayı tasarlıyorum» dedi.

Yıllar yılı pek az bir parayla yetinmek zorunda kalan bir kimse için her hafta otuzbeş doların gelmesi pek maneviyat bozucu bir şeydir. Carrie de çantasının yemyeşil banknotlarla dolup taşmakta olduğunu gördü. Kendisinin eline bakan kimsesi de olmadığından parasını güzel elbiselere, hoş ıvır-zıvıra, nefis yiyeceklere, odasını süsleyecek eşyaya harcamaya başladı. Çok geçmeden, çevresinde dostlar belirdi. Lola'nın arkadaş topluluğundan birkaç genç adamla tanıştı. Opera kadrosundakiler de resmen tanıştırılmadan onunla dostluk kurdular. Bunlardan bir tanesi de Carrie'ye tutuldu. Birkaç defa Carrie ile eve kadar geldi.

Bir geceyarısı: «Gidip kızartılmış ekmekle peynir yiyelim» dedi.

Carrie de: «Peki» dedi.

Geç saatlerin şen âşıklarıyla dolu olan neşeli lokantada Carrie bu adamı eleştirmeye başladı. Pek soğuk, pek kendini beğenmiş bir adamdı. Carrie'yi günlük giyim-kuşamın, maddî başarının üstüne çıkaracak herhangi bir şeyden söz açmadı. Yemek bittiği zaman da sevimli sevimli gülümsedi.

— «Doğru eve dönmeniz gerekiyor değil mi?» diye sordu.

Carrie sakin bir anlayışlılık içinde: «Evet» dedi.

Adam: «Göründüğü kadar tecrübesiz olmasa gerek» diye düşündü, bundan sonra da saygısı, şevki arttı.

Carrie, Lola'nın iyi vakit geçirme merakına katılmamazlık edemiyordu. Arabayla gezintiye çıktıkları günler oldu, temsilden sonra dışarıda yemek yedikleri geceler oldu, zevkle giyinmiş bir halde Broadway'de gezintiye çıktıkları akşamlar oldu. Büyük şehre özgü o başdöndürücü zevke Carrie de kendini kaptırdı.

Derken, Carrie'nin resmi de haftalık gazetelerden birinde çıktı. Kendisinin haberi yoktu, duyunca heyecandan soluğu kesildi. Resim: «Carrie Madenda, *Abdul'un Karıları* kadrosunun gözde artistlerinden biri» başlığını taşıyordu. Lola'nın tavsiyesi üzerine Carrie de Sarony'ye resim çektirmişti. Gazete de resmi oradan almıştı. Carrie aşağı inip bu gazeteden birkaç tane almayı düşündü ama, bunlardan gönderecek kadar yakından tanıdığı bir kimsenin bulunmadığını hatırladı. Besbelli, dünyada bununla ilgilenen yalnız Lola olmuştu.

Büyük şehir toplum bakımından soğuk bir yerdir. Çok geçmeden de Carrie, birazcık paranın kendisine hiçbir şey getirmediğini fark etti. Servet, üstünlük dünyası ondan gene eskisi kadar uzaktaydı. Birçoklarının ona hafif, neşeli bir hava içinde yaklaşmalarında sıcak, anlayışlı bir dostluk yoktu. Hepsi de, başkaları için yaratabilecekleri acı sonuçları hiç düşünmeden, ancak kendi eğlencelerini düşünüyor gibiydiler. Hurstwood'dan, Drouet'den aldığı dersler de buydu.

Operanın nisandaki seyirci sayısına göre, mayısın ortalarına, ya da sonuna kadar temsillere devam edileceğini öğrendi. Ondan sonraki mevsimde de turneye çıkılacaktı. Carrie de bu kadroyla kalıp kalmayacağını merak ediyordu. Lola, kıt kazancı yüzünden, New York'ta iş bulmaya çalışacaktı.

Bir gün, şakacıktan kulağını yere yaklaştırarak: «Casino'da bir yazlık temsile başlıyorlarmış» dedi. «Hadi oraya girmeyi bir deneyelim.»

Carrie: «Ben hazırım» dedi.

Tam zamanında tiyatroya başvurdular, görüşmek için kesin bir gün aldılar. Mayısın onaltısında uğrayacaklardı. Bu arada, onların oyunu da mayısın beşinde sona erdi.

Müdür «Gelecek mevsimde bizimle çalışmak isteyenler bu hafta sözleşme imzalamak zorundalar» diyordu.

Lola: «Sakın imzalama!» dedi. «Ben olsam imzalamam!»

Carrie: «Biliyorum ama» dedi, «ya başka bir iş bulamazsam.» Kız hayranlarına güveniyordu. «Ben kalmayacağım» dedi. «Bir kere turneye çıktım, mevsim sonunda elimde hiçbir şey kalmadı.»

Carrie bunun üzerine düşündü. Turneye hiç çıkmamıştı.

Lola: «İşimizi yoluna koyarız» diyordu. «Ben her zaman yoluna koymuşumdur.»

Carrie, sözleşmeyi imzalamadı.

Casino'da yaz temsillerini sahneye koyan yönetici Carrie'nin adını hiç duymamıştı; gazetelerde çıkan haberler, Carrie'nin yayınlanan resmi, adını taşıyan programlar onu biraz etkiledi. Haftada otuz dolar ücretle, hiçbir konuşması olmayan bir rol verdi.

Lola: «Ben sana dememiş miydim?» diyordu. «New York'tan uzaklaşmanın insana hiçbir faydası olmaz. Uzaklaşırsan seni unutuverirler.»

Tiyatronun yöneticileri, temsilleri başlamadan önce pazar gazetelerine reklâm resimleri gönderirlerken, güzel olduğu için Carrie'nin de resmini göndermişlerdi. Gene Carrie güzel olduğu için, gazeteler de onun resmine büyük yer ayırdılar, etrafına süsler çizdiler. Carrie pek sevinmişti. Ne var ki tiyatro bunda olağanüstü bir şey görmemişti; yani, Carrie'ye öncekinden daha büyük ilgi gösterilmiyordu. Rolü de pek kısacıktı. Her sahnede sessiz sessiz bir kenarda duran basit bir rahibeyi canlandıracaktı. Temsilin yazarı bu rolün, iyi bir aktrise düşerse, bir hayli değerlenebileceğini düşünmüştü; Carrie'ye verilince bu rolün bütün bütün oyundan çıkarılmasını istedi.

Yönetici: «Birden atmayalım, üstat» dedi. «İlk hafta iyi gitmezse, atarız.»

Carrie'ye bu yatıştırıcı niyeti söyleyip kulağını büken olmadı. Utangaç bir tavırla rolüne hazırlanıyor, pek etkileyici bir şekilde rafa kaldırılmış olduğunu da düşünüyordu. Son provada avutulamayacak haldeydi.

Yazar: «Pek de kötü değil» dedi, yönetici de Carrie'nin sıkıntılı havasının oyun üzerindeki garip etkisini fark etmişti. Yazar: «Ona söyle, Sparks dans ederken kaşlarını biraz daha çatsın» dedi.

Carrie bilmiyordu ama, gözlerinin arasında hafif kırışıklıklar belirmişti, ağzı da hoş bir şekilde kıvrılmıştı.

Yönetici: «Biraz daha kaşlarınızı çatın, Bayan Madenda» dedi.

Carrie adamın bu sözleriyle onu azarladığını sanarak gülümsedi.

Yönetici: «Hayır, kaşlarınızı çatın» dedi. «Daha önce yaptığınız gibi çatın kaşlarınızı.»

Carrie, adama şaşkın şaşkın baktı.

— «Doğru söylüyorum. Sparks dans ederken iyice çatın kaşlarınızı. Bunun nasıl olacağını görmek istiyorum.»

Bunu yapmak pek kolaydı. Carrie yüzünü buruşturdu. Bunun etkisi öyle hoş, öyle gülünç bir şey oldu ki, yönetici bile hoşlandı.

— «İşte bu güzel!» dedi. «Temsilin sonuna kadar aynı havayı sürdürebilirse seyirciyi oyalayabilir.» Carrie'nin yanına gidip: «Temsilin sonuna kadar kaşlarınızı hep devamlı çatsanız iyi olacak» dedi. «Bunu pek sert bir şekilde yapın. Öfkeli görünün, rolünüz gerçekten gülünçleşir.»

Açılış gecesinde Carrie'ye sanki kendisinin hiç rolü yokmuş gibi geldi. Neşeli, sıcaktan bayılan seyirciler birinci perdede onu pek fark etmişe benzemiyorlardı. Carrie kaşlarını çattı da çattı; hiçbir etkisi olmadı. Gözler yıldızların daha büyük çaptaki çabalarına dikilmişti.

İkinci perdede, kalabalık can sıkıcı bir konuşmadan bıkkınlık getirince, gözler sahnede dolaşmaya başladı, Carrie'yi gördü. İşte orada kurşuni elbisesiyle tatlı yüzlü, sakin, yalnız kaşları çatılmış bir kadın duruyordu. Başlangıçta, geçici olarak canımn sıkılmış olduğu, görünüşünün gülünçlük olsun diye değil, gerçek olduğu kanısı uyandı. Baş rollerde oynayanlardan birini bırakıp öbürüne bakarak kaşlarını çatmaya devam edince, seyirciler de gülümsemeye başladılar. Ön sıralarda oturan kalıplı-kıyafetli beyler, Carrie'nin lezzetli küçük bir parça olduğunu düşünüyorlardı. Onun kaş çatışı öpücüklerle gidermek istenen cinstendi. Beylerin hepsi Carrie'ye özlem duyuyorlardı. Pek güzel bir kadındı bu!

Derken, sahnenin ortasında şarkı söylemekte olan baş komedyen, hiç beklenmedik bir yerde, gülüşmeler duydu. Daha sonra aynı şey bir daha, bir daha oldu. Çılgınca alkışlanması gereken bir yere gelince de pek alkışlayan olmadı. Acaba mesele neydi? Komedyen ortada mutlaka bir şeyin olduğunu anladı.

Birdenbire, sahneden çıktığı sırada, gözü Carrie'ye ilişti. Genç kadın sahnede tek başına kaşlarını çatmış duruyor, seyirciler de kıkırkırkır gülüyorlardı.

Aktör: «Tanrı şahidim olsun, ben buna göz yummayacağım!» dedi. «İşimi bir başkasının bozmasına izin veremem. Ya ben sahnedeyken bu kadın gider, ya da ben çekilirim!»

Mesele ortaya dökülünce yönetici: «Bunda bir şey yok ki» dedi. «Onun rolü bu. Senin onunla ilgilenmene hiç lüzum yoktu.»

— «Ama, benim oyunumu bozuyor.»

Yönetici, aktörü yumuşatmaya çalışarak: «Hayır» dedi. «Bu sadece bir parça eğlence katıyor.»

Büyük komedyen: «Öyle ha?» dedi. «Benim oyunumu öldürdü ya! Ben buna göz yummayacağım!»

— «Öyleyse temsilin sonuna kadar bekle. Yarına kadar bekle. Bakalım, ne yapabileceğimizi araştıralım.»

Ne yapılacağını ondan sonraki perde kesin olarak kararlaştırdı. Carrie piyesin başlıca unsuru olmuştu. Seyirci, inceledikçe, onu daha çok beğeniyordu. Bütün öteki sahneler Carrie'nin yarattığı şen, alaycı, hoş havanın yanında sönük kalıyordu. Yönetici de, tiyatro sahipleri de Carrie'nin başarılı bir çıkış yaptığını görüyorlardı.

Günlük gazetelerin eleştiricileri de Carrie'nin zaferini tamamladı. Temsildeki «burlesque»i övüyor, bu arada Carrie'den de söz ediyorlardı. Oyunun herkesi saran güldürü gücüne de özellikle değiniyorlardı.

Sun gazetesinin tiyatro eleştiricisi: «Bayan Madenda bize Casino sahnesinde görülen en hoş karakter oyununu verdi» diyordu. «İnsanı iyi cins bir şarap gibi ısıtıveren basit, küçücük bir oyundu bu. Bayan Madenda'nın sahnelerde adı pek sık geçmediğine göre bu rolün öncülük kazanması beklenmiyordu. Oysa, seyirci yıldızını kendiliğinden seçti. Küçük rahibe daha sahneye çıkar çıkmaz kolayca herkesin dikkatini üzerine çekti, alkış topladı. Kaderin yarattığı hayaller gerçekten pek garip oluyor.»

Evening World'ün eleştiricisi her zamanki gibi gene şehrin havasına uyacak bir deyim araştırırken, yazısını: «Neşeli olmak istiyorsanız, Carrie'nin kaşlarını çatışını seyredin» sözleriyle bitirmişti.

Sonuç da Carrie'nin bakımından tam bir mucize oldu. Ertesi sabah yöneticiden bir kutlama mektubu aldı.

— «Şehri fırtınaya tutulmuş hale getirdiniz» diyordu. «Kendim için olduğu kadar sizin için de seviniyorum.»

Piyesin yazarı da bir tebrik gönderdi.

O akşam Carrie tiyatroya girdiği zaman yönetici onu pek iyi bir haberle karşıladı. Piyesin yazarını kastederek: «Bay Stevens küçük bir şarkı hazırlıyor» dedi. «Gelecek hafta bu şarkıyı söyleyeceksin.»

Carrie: «Ama, ben şarkı söyleyemem ki!» dedi.

— «Zor bir şarkı değil. Yazar şarkısının çok basit bir şey olduğunu, sana da tam manasıyla uyacağını söylüyor.»

Carrie, cilveli bir edayla: «Bir kere denemekten çekinmem elbette.» dedi.

Yönetici, ayrıca: «Giyinmeden önce idareye gelebilir misin?» dedi. «Seninle konuşmak istediğim bir mesele var da.»

— «Elbette gelirim.»

İdarede yönetici bir kâğıt çıkardı: «Senin ücret meselesinde dürüst davranmak istiyoruz. Buradaki sözleşmede üç ay haftada otuz dolarla çalışacağın yazılı. Bunu haftada yüzelli dolara çıkarıp süresini de oniki ay yapsak nasıl bulursun?»

Carrie, kulaklarına inanamayarak: «Oh, çok iyi!» dedi.

— «Öyleyse şunu bir imzalayıver.»

Carrie ücret, zaman hanelerinde yeni rakamlar taşıyan kâğıdı eline aldı, baktı. Heyecandan titreyen eliyle imzaladı.

Yalnız kalınca da: «Haftada yüzelli dolar!» diye mırıldandı.

Sonradan öğrendi ki —hangi milyoner öğrenmemiştir?— büyük paraların anlamını, bilinçle kavramanın imkânı yoktur. Bu ancak bir hayaldir, içinde bir imkânlar dünyasının yattığı parlak cümlelerdir.

Asık suratlı Hurstwood, Bleecker Caddesi'nde, üçüncü sınıf bir otelde oturmuş, Carrie'nin başarısını belirten bir yazı okuyordu. Önce sözü

geçenin kim olduğunu anlayamamıştı. Sonra birdenbire aklına geldi, yazıyı bir kere daha okudu.

— «Bu o olacak» dedi. Sonra, tahtalarını kurtlar yemiş, iç karartıcı otel salonuna şöyle bir baktı.

— «Talih kuşunu yakalamış olsa gerek» diye düşündü, o eski parlak, şatafatlı dünya, ışıklarıyla, süsleriyle, arabalarıyla, çiçekleriyle gözlerinin önüne geldi. Ah, o şimdi duvarlarla çevrili şehirdeydi. Şehrin o güzelim kapıları açılmış, Carrie'yi o soğuk, ürkütücü dış dünyadan içeri almıştı. Carrie de artık, onun tanımış olduğu her ünlü kişi gibi, çok uzaklarda bulunan bir yaratıktı.

— «Ne yaparsa yapsın» dedi. «Ben onu rahatsız etmeyeceğim.»

Bükülmüş, berbat olmuş ama, kırılmamış bir gururun acı kararıydı bu.

XLIV

BU BİR CÜCELER ÜLKESİ DEĞİL: ALTININ ALAMAYACAKLARI

CARRIE sahneye döndüğü zaman, soyunma odasının bir gece içinde değişmiş olduğunu gördü. Sahne hademelerinden biri: «Siz şimdi bu odayı kullanacaksınız, Bayan Madenda» diyordu.

Artık bir başkasıyla paylaşılan küçücük kümese varmak için birsürü merdiven çıkmaya da lüzum kalmamıştı. Onun yerine, oldukça büyücek, kullanışlı, yukarıdaki o işe yaramaz elemanların faydalanamadıkları kolaylıkları içine alan bir odası vardı onun. Sevinçle derin bir soluk aldı. Heyecanı manevî değil de maddiydi. Aslında bunu pek düşünmüyordu bile. Kalbiyle vücudu ne diyeceklerse diyorlardı.

Yavaş yavaş, karşılaştığı saygı, kutlama gösterileri kendisinin de durumuna içinden değer biçmesini sağladı. Artık ona emir verilmiyor, rica ediliyordu; bu da, kibarca yapılıyordu. Oyun boyunca giydiği basit kıyafetle dışarı çıktığı zaman öbür oyuncular onu kıskanarak süzdüler. Onunla eşit, ya da ondan biraz daha üstün olmaları gerekenlerin hepsi de şimdi kibarca gülümsüyorlar, «Nasıl da hep dostça geçindik!» demek ister gibi tavırlar takınıyorlardı. Yalnız, rolüne ket vurulan baş komedyen kendi kendine çalım satıyordu.

Carrie, basit rolünü yaparken, kendisine tutulan alkışın anlamını da kavramaya başladı. Bu pek tatlı bir şeydi! Hafifçe de kendini suçlu görür gibiydi; belki de bunları hak etmemiş olmaktan doğan bir suçluluktu bu. Arkadaşları kulis aralarında onunla konuşurlarken o sadece hafif hafif gülümsüyordu. Bu mevkiin verdiği gurur, cesaret ona göre değildi. Olduğundan daha ağırbaşlı, ya da kibirli davranmak bir kere

bile aklından geçmedi. Temsillerden sonra getirilen bir arabaya binip, Lola'yla birlikte, odasına dönüyordu.

Derken, başarı meyvalarının tabak tabak dudaklarına sunulduğu günler de geldi. O muhteşem ücretini almaya daha başlamamış olmasının önemi yoktu. Dünya bunun vaatleriyle yetinmişe benziyordu. Mektuplar, kartlar almaya başladı.

B. Withers adında, Adams Caddesi'nden gelme biri, her nasılsa Carrie'nin nerede oturduğunu öğrenmişti, kibarca selâm vererek yanına geldi.

— «Sizi rahatsız ettiğimden ötürü beni bağışlayın» dedi. «Acaba evinizi değiştirmeyi düşünüyor musunuz?»

Carrie: «Bunu hiç düşünmedim» dedi.

— «E, şey... ben Wellington'un, yani Broadway'deki yeni otelin adamıyım. Belki de gazetelerde otelin ilânlarını görmüşsünüzdür.»

Carrie bunun en yeni, en cazip otellerden birinin adı olduğunu hatırlamıştı. Çok da güzel bir lokantası bulunduğundan söz edildiğini de duymuştu.

B. Withers, Carrie'nin bildiklerini doğrulayarak: «Evet, öyle» dedi. «Şimdi sizin de bir kere görmenizi istediğim çok güzel boş odalarımız var, yani yazı nerede geçireceğinizi daha kararlaştırmadıysanız. Bizim dairelerimiz her bakımdan kusursuzdur. Soğuk, sıcak sulu özel banyolar, her kat için ayrı servis, asansör falan var. Lokantamızın da durumunu biliyorsunuz.»

Carrie adama sakin sakin baktı. Acaba kendisini milyoner mi sanmıştı?

— «Fiyatlarınız nedir?» diye sordu.

— «İşte ben de sizinle bunu özel olarak konuşmaya geldim. Bizim genel fiyatlarımız günde üç dolardan elli dolara kadar değişir.»

Carrie, adamın sözünü kesti: «Teşekkür ederim. Ben bukadar para veremem.»

B. Withers, duralayarak: «Duygularınızı anlıyorum» dedi. «Yalnız açıklamama izin verin. Bunların bizim genel fiyatlarımız olduğunu söyledim. Her otel gibi biz de özel tarife uygularız. Belki siz hiç düşünmemişsinizdir ama, sizin adınız bizim için bir değer taşıyor.»

Carrie, bir bakışta anlayarak: «Ya?» dedi.

— «Elbette. Her otel, ünlü müşterilerinden güç alır. Sizin gibi tanınmış bir aktris de...» Adam burada saygıyla eğildi, Carrie de kızarmıştı. «... otele karşı ilgi uyanmasını sağlar, belki siz inanmazsınız ama, müşteri çeker.»

Carrie, dalgın dalgın bu garip teklife zihninde yer vermeye çalışarak: «A, evet» dedi.

B. Withers, hafifçe melon biçimi şapkasını sallayıp cilâlı pabuçlarından birini yere vurarak: «Şimdi, mümkünse sizi de Wellington'a yerleştirmek istiyorum» dedi. «Ücret meselesi için kaygılanmanıza lüzum yok. Zaten bunun üzerinde tartışmamız bile pek gerekli değil. Yaz için ne verirseniz verin. Kaç para ödeyebilecekseniz onu verin.»

Carrie adamın sözünü kesmeye kalkıştı ama, adam ona bu fırsatı vermedi. «İster bugün, ister yarın gelin; nekadar erken gelirseniz okadar iyi. Size güzel, aydınlık, dışarıya bakan odalarımızdan birini veririz. Bunlar en iyi odalarımızdır.»

Carrie, adamın sevimli tavırlarından duygulanarak: «Çok naziksiniz» dedi. «Gelmeyi çok isterdim. Yük olmaktansa...»

B. Withers onun sözünü kesti: «Siz bunun için hiç tasa etmeyin» dedi. «Para meselesini sizin istediğiniz şekilde halletmeye her zaman hazırız. Günde üç dolar sizin için uygunsa bizim için de mesele yok. Yapmanız gereken tek şey de dilediğiniz şekilde ücreti hafta sonunda, ya da ay sonunda otelin kâtibine ödemekten ibaret olacak. Kâtip size odaya nekadar para ödemeniz gerekeceğini de bildirir.»

Adam sustu. Sonra: «Gelip bir odalara baksanız» dedi.

— «İsterdim ama, bu sabah provam var.»

— «Ben de hemen gelin demek istemedim. Ne zaman mümkün olursa. Acaba bugün öğleden sonra olur mu?»

— «Olur.» Carrie birdenbire o sırada dışarda bulunan Lola'yı hatırladı. «Ben nereye gidersem yanımda bulunması gereken bir de oda arkadaşım var» dedi. «Ben onu unuttum.»

B. Withers, yumuşak bir sesle: «A, çok iyi» dedi. «Yanınıza kimi almak isterseniz alırsınız, o sizin bileceğiniz iş. Dediğim gibi, her şey sizin istediğiniz şekilde ayarlanabilir.» Adam selâm verip kapıya doğru döndü. «Saat dörtte sizi bekleyebilir miyiz?»

Carrie: «Evet» dedi.

B. Withers, dışarı çıkarken: «Ben de oteli gezdirmek için orada bulunacağım» dedi.

Carrie, provadan sonra Lola'ya haberi verdi.

Lola, Wellington'u gözlerinin önünde bir menecer topluluğu olarak canlandırıyordu. «Sahi mi?» diye haykırdı. «Ne güzel, değil mi? Ah, öyle müthiş ki! Hani o delikanlılarla yemeğe gittiğimiz akşam yemeği orada yemiştik, bilmiyor musun?»

Carrie: «Hatırlıyorum» dedi.

— «Ah, okadar güzel bir yerdir ki!»

Carrie, o gün öğleden sonra: «Oraya gidip bir baksak iyi olacak» dedi.

B. Withers'in Carrie ile Lola'ya ayırdığı odalar, birinci katta üç

oda ile banyodan ibaret bir daireydi. Kahverengi-kırmızı eşyalarla süslenmiş, halılar, örtüler de bunlara uyacak renklerden seçilmişti. Üç pencere doğudan kalabalık Broadway'e, üç pencere de batıdan, Broadway'e giden bir yan sokağa bakıyordu. Pirinçten beyaz emayeli karyolalar, kurdeleli beyaz koltuklar, bunlara uygun dolaplar bulunan iki güzel yatak odası vardı. Üçüncü odada, ya da salonda, bir piyano, ağır bir piyano lambası, bir çalışma masası, birkaç kocaman salıncaklı sandalye, asma kitap rafları, içinde garip eşyalar bulunan büyük bir antika sandık vardı. Duvarlarda resimler asılıydı, divanda türk usulü yumuşak yastıklar, yerlerde de kahverengi puflar vardı. Böyle bir yer genellikle haftada yüz dolara mal olurdu.

Lola içerisini gezerken: «Ah, ne güzel!» diye bağırdı.

Carrie, dantel perdelerden birini kaldırmış, Broadway'in kalabalığını seyrediyordu. «Rahat bir yer» dedi.

Beyaz emaye banyo da, kenarı mavili taş küvetiyle, nikel süsleriyle pek şıktı. Duvara asılmış aynasıyla, üç yandan yakılan ışıklarıyla banyo pek aydınlık, pek kullanışlıydı.

B. Withers: «Beğendiniz mi?» diye sordu.

Carrie: «Hem de çok!» dedi.

— «Öyleyse, ne zaman taşınmak isterseniz, daireniz hazır olacak. Kapıdaki çocuk size anahtarları getirir.»

Carrie halı döşenmiş, pek güzel süslenmiş sofaya, mermer giriş kısmına, gösterişli bekleme salonuna baktı. Burası onun sık sık oturma hayalini kurduğu yerlerden biriydi. Onyedinci Cadde'deki o gösterişsiz odayı düşünerek Lola'ya: «Hemen taşınsak daha iyi olur sanıyorum» dedi.

Öbürü de: «A, hayhay!» diye karşılık verdi.

Ertesi gün Carrie'nin bavulları yeni evine taşındı.

Çarşamba günü, matineden sonra giyinirken, soyunma odasının kapısı vuruldu. Carrie çocuğun getirdiği karta baktı, şaşırdı.

Yumuşak bir sesle: «Hemen çıkacağımı, hanımefendiye söyle» dedi. Sonra karta bakarak ekledi: «Yani Bayan Vance'e.»

Bn. Vance boş sahneden kendisine doğru gelmekte olan Carrie'yi görünce: «Vay seni küçük şeytan seni!» diye bağırdı. «Bu nasıl oldu böyle, ayol?»

Carrie neşeyle güldü. Arkadaşının davranışında utandığını gösteren bir belirti yoktu. Uzun ayrılığın bir tesadüf sonucu olduğunu düşünebilirdiniz.

Carrie, bu güzel, zarif kadına karşı önce kaygı dolu bir duyguyla baktı, sonra ısınarak: «Bilmiyorum» dedi.

— «Pazar günkü gazetede resmini gördüm elbette ama, adın beni

aldattı. Bunun ya sen, ya da sana benzeyen biri olabileceğini düşündüm. Kendi kendime: «Hemen gidip bakayım» dedim. Hayatımda bukadar şaşırdığımı hatırlamıyorum. E, nasılsın bakalım?»

Carrie: «Eh, çok iyiyim» dedi. «Sen ne âlemdesin?»

— «İyiyim. Ama, sen şimdi ünlü bir kişi oldun, değil mi? Ah, yarabbi! bütün gazeteler senden söz ediyor! Soluk bile alamayacak kadar göğsün kabarmış olmalı. Hattâ bugün buraya gelmekten de ner'deyse korkacaktım.»

Carrie kızararak: «Saçmalama!» dedi. «Seni görmekten sevinç duyacağımı biliyorsun.»

— «Herneyse, işte buldum seni! Şimdi gelip benimle yemek yiyemez misin acaba? Nerede kalıyorsun?»

Carrie: «Wellington'da» dedi.

Kaldığı yeri açıklarken de şöyle bir parçacık koltukları kabarmıştı. Otelin adı öbürünün üzerinde de gereken etkiyi yaratmıştı.

— «Ya, öyle mi?»

Bn. Vance, ustaca davrandı, zihnini kurcalamakta olan Hurstwood'u hiç sormadı. Besbelli ki Carrie ondan ayrılmıştı. Bukadarını tahmin edebiliyordu.

Carrie: «Bu gece gelebileceğimi sanmıyorum» dedi. «Okadar az zamanım var ki! Saat yedi buçuğa kadar buraya dönmek zorundayım. Sen gelip benimle yemek yemez misin?»

— «Seve seve gelirdim ama, bu gece olmaz.» Bn. Vance bunları söylerken Carrie'nin şık görünüşünü de inceledi. Carrie'nin yükselmiş olması arkadaşının gözünde de değerinin artmasını sağlamıştı. «Saat tam altıda evde olmaya söz verdim.» Göğsüne iğnelenmiş olan küçük altın saate baktı. «Artık gitmem gerekiyor. Gelmeye gerçekten niyetin varsa, ne zaman geleceğini söyle.»

Carrie: «Eh, sen ne zaman istersen elbette» dedi.

— «Öyleyse yarın beklerim. Şimdi Chelsea'de oturuyorum.»

Carrie gülerek: «Gene mi yer değiştirdin?» diye haykırdı.

— «Evet. Biliyorsun, ben bir yerde altı aydan uzun kalamam. Hep başka yerlere taşınmak zorundayım. Unutma, saat beş buçukta.»

Carrie de: «Unutmam» dedi.

Giderken de kadına şöyle bir baktı. Şimdi kendisinin de onun kadar şık, hattâ belki ondan daha bile şık olduğunu düşündü. Misafirinin merakında, ilgisinde de Carrie'nin tenezzülen konuşan bir kimse durumuna geldiğini belirten bir hava vardı.

Daha önceki günlerde olduğu gibi o gün de Casino'nun kapıcısı ona mektuplarını verdi. Pazartesiden beri hızla gelişmekte olan bir durumdu bu. Mektuplarda neler yazılı olduğunu Carrie biliyordu. Flört tek-

lifleri bu mektupların en basit olanlarıydı. İlk flört mektubunu Columbia şehrindeyken almış olduğunu hatırladı. O zamandan beri de, bir figüran kız olarak daha başka mektuplar da almaya başlamıştı. Bu mektupların birçoğunu bir buluşma koparmak isteyen beyler yazıyordu. Lola da böyle mektuplar aldığı için bunlar ikisi arasında olağan şeylerdendi. İkisi de çoğu zaman bunları alaya alıyorlardı. Yalnız, Carrie'ye şimdi hem çok, hem de pek sık mektup geliyordu. Paralı beyler, kendi meziyetlerinin yanı sıra, atlarının, arabalarının da bulunduğunu mektuplarında belirtmekten çekinmiyorlardı. İşte bir tanesi:

«Tamamen bana ait bir milyonum var. Size her türlü lüksü sağlayabilirim. İsteyip de elde edemeyeceğiniz bir şey olmayacak. Bunları size paramdan söz etmek için değil, sizi sevdiğimi, her istediğinizi yerine getirmeye çalışacağımı belirtmek için yazıyorum. Beni bu mektubu yazmaya zorlayan aşktır. Size yalvarabilmem için bana yarım saatçik vaktinizi bağışlamaz mısınız?»

Bu türdeki mektupların daha Onyedinci Cadde'deyken gönderilmiş olanlarını Carrie, sevinçle değilse de, şimdi Wellington'a gönderilenlerden daha büyük bir ilgiyle okuyordu. Oradayken gururu —ya da, daha gelişmiş şekline «gurur» dediğimiz kendine değer verme özelliği— böyle şeyleri yorucu bulacak kadar gelişmemişti. Hangi şekilde olursa olsun, hayranlık Carrie için bir yenilikti, bunlardan hoşlanıyordu. Ne var ki eski durumuyla yeni durumu birbirinden ayırdedecek kadar akıllıydı. Daha önce ünü de, parası da yoktu. Şimdi ikisi de vardı. Yaltaklanmalarla, sevgi dolu tekliflerle karşılaşmamıştı. Şimdi hepsi olmuştu. Ama, neden dolayı? Erkeklerin onu birdenbire çok daha çekici bulmalarını düşünürken gülümsedi. Bu da onu belli-belirsiz bir şekilde soğuk, ilgisiz davranmaya yöneltti.

Lola'ya: «Şuna bak, allahaşkına» diyordu. «Bu adam ne diyor dinle!» Perişan bir haldeymiş gibi yaparak okudu: «Bana bir yarım saatçik vaktinizi bağışlamak lütfunda bulunsanız!» Lola bak! Erkekler ne budala şeyler, değil mi?»

Lola: «Neden adamı görüp söyleyeceklerini dinlemeyesin?» diye tekaçıkladı.

Carrie, saf saf: «Hepsi böyle söylüyorlar» dedi.

Lola: «Neden adamı görüp söyleyeceklini dinlemeyesin?» diye teklifte bulundu.

— «Bunu dünyada yapmam ! Adamın ne diyeceğini biliyorum. Ben bu şekilde hiç kimseyle tanışmak istemem.»

Lola, iri, neşeli gözlerle arkadaşına baktı.

— «Sana bir zararı dokunmaz ki» dedi. «Onunla biraz eğlenebilirsin de belki.»

Carrie «hayır» der gibi başını salladı.

Mavi gözlü küçük asker: «Sen çok tuhafsın!» dedi.

Böylece, talih gülüyordu artık. Carrie'nin o yüksek haftalığı daha eline geçmemişti ama, bir hafta boyunca bütün dünya onu anlayıp güveniyormuş gibi geldi. Parasız, hiç değilse o büyük parayı almadan, paranın sağlayabileceği her türlü lükse kavuşabilmişti. Güzel yerlerin kapıları Carrie'nin istek göstermesine kalmadan açılıveriyordu. O saray odaları ne fevkalâde bir şekilde onun olmuştu! Bn. Vance'in Chelsea'deki şahane dairesi onundu. Erkekler ona çiçek, aşk mektupları, servet teklifleri gönderiyorlardı. Gene de genç kadının rüyaları pek aşırıya kaçmaktaydı. Şu yüzelli dolar, ah, şu yüzelli dolar! Bu, Alâeddin'in mağarasına açılan sihirli kapıya nekadar da benziyordu! Her gün yeni gelişmelerle, servetin neler yapabileceğini görmekle, durmadan artan, iki kat olan parayla beyni dönüyordu. Karada, denizde hiçbir zaman göremediği zevk ışıklarını, şimdiye kadar tadamadığı zevkleri tattı. En sonunda da, bir süre beklemenin sonucu olarak, ilk yüzelli dolarını aldı.

Parayı genç kadına yeşil banknotlar halinde verdiler. Üç tane yirmi dolarlık, altı tane on dolarlık, altı tane de beş dolarlık. Böylece para bir araya toplanınca pek kullanışlı bir deste haline geldi. Parayı ödeyen kâtibin gülümsemesi, selâmlaması da caba!

Carrie vezneye gelince kâtip: «A, evet, Bayan Madenda» demişti, «yüzelli dolar. Temsil adam-akıllı başarı sağlamışa benziyor.»

Carrie: «Gerçekten de öyle» diye karşılık verdi.

Onun hemen arkasından kadronun silik üyelerinden biri para almaya geldi. Carrie kâtibin sesindeki ifadenin hemen değişiverdiğini fark etti. Gene aynı kâtip, bu sefer sert bir sesle: «Nekadar?» diye sordu.

Daha kısa bir süre öncesine kadar Carrie'nin de dahil olduğu topluluktakilerden birisi ücretini almak için bekliyordu. Bu da onu gerilere, bir ayakkabı fabrikasının lord kılıklı ustabaşısından bir hizmetçi gibi dört buçuk dolar haftalık aldığı günlere götürmüştü. Ustabaşı para zarflarını dağıtırken duacılarına sadaka veren bir prens havasına bürünmüştü. Carrie biliyordu ki Chicago'daki o fabrika bugün de çatırdayan makinelerin başına dizilmiş çalışan yoksul kızlarla doluydu; öğleyin bunların yarım saat içinde berbat bir yemek yiyeceklerini de biliyordu. Cumartesi günü toplanıp, kendisinin şimdi yaptıklarından yüz defa zor bir iş için azıcık bir para almak üzere bekleşeceklerini de biliyordu. Dünya öylesine neşeli, öylesine parlaktı ki, Carrie de öyle heyecanlıydı ki, otele kadar yürüye yürüye gidip yolda düşünmek, ne yapacağını kararlaştırmak istiyordu.

İstekler, sevgi ülkesinde olunca, paranın bunları gerçekleştirmekteki yetersizliğinin meydana çıkması çok uzun sürmez. Yüzelli dola-

rını eline almış olan Carrie de yapacak belirli bir şey bulamadı. Para, elle dokunulabilir, gözle görülür bir şey olarak birkaç gün Carrie'yi oyaladı ama, bu da çarçabuk geçti. Otelin faturası bu paranın harcanmasını gerektirmedi. Elbiseleri de bir süreden beri tatmin ediciydi. Birkaç güne kadar yüzelli dolar daha alacaktı. Zamanla, sanki Carrie'nin bugünkü durumunu sağlaması için o paraya ihtiyaç yokmuş gibi bir hava uyandı. Daha iyi bir şey yapmak, ya da daha yükselmek isterse, daha fazla, çok daha fazla paraya ihtiyacı olacaktı.

Derken, bir eleştirmeci Carrie'yi görmeye geldi, kurnazca gözlemlerle ışıldayan, eleştirmecilerin zekâsını ortaya koyan, ünlü kişilerin saçmalıklarını ortaya seren, böylece de halkı eğlendiren o şatafatlı görüşmelerden birini yaptı. Bu adam Carrie'den hoşlanmıştı, bunu da açık açık belirtiyordu; ancak, onun sadece güzel, iyi yaradılışlı, talihli olduğunu belirtmekten de geri kalmamıştı. Bu, bir bıçak gibi kesti. Bedava buz fonu için bir eğlence tertiplemiş olan *Herald* gazetesi de, daha başka ünlü kişilerle birlikte Carrie'den de ücret almadan sahneye çıkmasını rica etti. Carrie'yi görmeye genç bir yazar geldi. Bir piyes yazmıştı, Carrie'nin bu oyunda oynayabileceğini umuyordu. Carrie piyesin değerini ölçemezdi elbette. Bunu düşünmek de genç kadını üzdü. Sonra, parasını bankaya koyması gerektiğini düşündü. Böylece de en sonunda, hayatın kusursuz eğlence kapılarının ona daha açılmamış olduğu kanısına vardı.

Zamanla bunun mevsimin yaz olmasından ileri geldiğini düşünmeye başladı. Kendisinin rol aldığı temsilden başka pek bir eğlence de yoktu. Zenginler konaklarını bırakmışlar, Beşinci Cadde boşalmıştı. Madison Bulvarı biraz daha iyiydi. Broadway ise gelecek mevsim için anlaşma yapmak üzere dolaşan yıldızlarla doluydu. Bütün şehir sakindi, Carrie'nin gecelerini de işi dolduruyordu. Böylece yapacak çok az şey olduğu duygusu uyanmıştı onda.

Bir gün Broadway'e bakan pencerelerden birinin önünde otururken Lola'ya: «Neden bilmiyorum ama» dedi, «ben kendimi yalnız bulmaya başladım. Sen de öyle misin?»

Lola: «Hayır» dedi, «pek öyle değilim. Sen hiçbir yere gitmiyorsun. İşte senin derdin de bu.»

— «Nereye gidebilirim?»

Lola neşeli gençlerle yaptığı eğlenceli gezileri düşünüyordu.

— «Ne bileyim, gidilecek okadar çok yer var ki!» dedi. «Sen hiç kimseyle dışarı çıkmıyorsun.»

— «Bana mektup yazanlarla gezmek istemiyorum. Onların ne çeşit insanlar olduklarını biliyorum.»

Lola, Carrie'nin başarısını düşünerek: «Ama, senin yalnız kalmaman gerekir» dedi. «Senin yerinde olabilmek için can atan pek çok kimse var.»

Carrie gene sokaktan geçmekte olan kalabalığa baktı.
— «Bilmiyorum» dedi.
Farkına varmadan aylak elleri yorulmaya başlamıştı bile.

XLV

YOKSULLARIN GARİP ÇARELERİ

SATTIĞI eşyadan eline geçen yetmiş dolarıyla ucuz bir otel odasına sığınan asık suratlı Hurstwood sıcak bir yazı, serin bir sonbaharı okuyarak geçirdi. Parasının elinden kayıp gitmesine de pek ilgisiz kalmıyordu. Otele ücret olarak her gün yarım dolar ödedikçe huzuru kaçtı, parasının daha uzun dayanması için daha ucuz bir otele taşındı. Burada günde otuzbeş *cent*'e kalıyordu. Sık sık Carrie'yle ilgili haberleri görüyordu. Biriki kere genç kadının resmi *World*'de çıktı. Bir sandalyede bulduğu eski bir *Herald* gazetesinden de Carrie'nin kısa bir süre önce başkalarıyle birlikte bir dernek yararına düzenlenen temsilde bulunduğunu öğrendi. Böyle şeyleri karmakarışık duygularla okuyordu. Bunların herbiri Carrie'yi gittikçe daha uzağa, Hurstwood'dan uzaklaştıkça daha çekici bir hale gelen bir ülkeye götürüyordu. İlân tahtalarında da Carrie'yi rahibe kıyafetinde gösteren güzel bir afiş görmüştü. Hurstwood, birkaç defa durup o güzel yüze biraz da somurtarak baktı. Kendi kıyafeti pek süfliydi, Carrie'nin şimdiki haliyle tam bir tezat meydana getiriyordu.

Carrie'nin yanına yaklaşmaya hiç de niyetli olmadığı halde nedense onun Casino'da çalıştığını bilmek bilinçaltına bir huzur veriyor, kendisini büsbütün yalnız olmadığına inandırıyordu. Oyun öylesine oturmuştu ki biriki ay sonra Hurstwood temsillerin hâlâ devam etmesine hiç şaşmadı. Eylülde oyun turneye çıktı ama, Hurstwood bunu fark etmedi. Yirmi dolardan başka parası kalmayınca Bowery'de gecesi onbeş *cent*'e bir hana taşındı. Burada masalar, sıralar, iskemlelerle dolu basit bir dinlenme odasından başka bir şey yoktu. Burada en sevdiği şey gözlerini kapayıp eski günlerin hayalini kurmaktı. Son zamanlarda buna eni-konu alışmıştı. Baştan, uyku değildi bu; Cihicago'daki hayatının görünüşünü, olaylarını içinden yaşamaktı. İçinde bulunduğu zaman karardıkça geçmiş daha aydınlanıyor, geçmişle ilgili her şey ona hoş görünüyordu.

Günün birinde arkadaşlarından birine vermiş olduğu eski bir karşılığı dudaklarının kendiliklerinden tekrarlamakta olduğunu fark edinceye kadar, bu alışkanlığın onu ne derece hükmü altına almış olduğunu

anlayamadı. Arkadaşıyla Fitzgerald and Moy Birahanesindeydiler. Sanki Hurstwood o şık küçük yazıhanesinin önünde rahat bir kıyafet içinde, Sagar Morrison'la karşılıklı durmuş, onun Güney Chicago'dan almayı tasarladığı emlâki konuşuyorlardı.

Morrison'un: «Bu işe benimle birlikte girmeye ne dersin?» dediğini duydu.

Tıpkı yıllarca önceki gibi: «Ben giremem» dedi. «Şimdi ellerim dolu.»

Dudaklarının kıpırdamasına uyandı. Gerçekten konuşup konuşmadığını merak etti. Aynı şey başına bir daha geldiğinde gerçekten konuştu:

— «Niye atlamıyorsun, sersem herif!» diyordu. «Atlasan-a!»

Bu da bir aktörler topluluğuna anlatmakta olduğu bir İngiliz hikâyesiydi. Sesi aklını başına getirdiği zaman bile gülümsüyordu. Yakında oturan tuhaf görünüşlü huysuz bir ihtiyar da rahatsız olmuşa benziyordu; pek ters ters bakıyordu. Hurstwood toparlandı. Birden, anıların neşesi kaçıverdi, Hurstwood kendinden utandı. Rahatlamak için de sandalyesinden kalkıp sokağa çıktı.

Bir gün *Evening World* gazetesinin ilân sütunlarına göz gezdirirken Casino'da yeni bir piyesin oynanmakta olduğunu gördü, zihni alt-üst oldu. Carrie gitmişti. Sanki daha bir gün önce Carrie'nin afişini görmüş ama, belki de bu afişin üzerine yenisi daha konmamıştı. Nedense bu olay Hurstwood'u sarstı. Her nasılsa Carrie'nin şehirde olmasına pek bel bağladığını kabul etmek zorundaydı. Şimdi o da gitmişti. Bu önemli olayın gözünden nasıl kaçtığına şaştı. Carrie kimbilir bir daha ne zaman dönecekti artık! Sinirli bir korkuya tutularak kalktı, o sefil odaya gitti, kimseye görünmeden, geri kalan parasını saydı. Bütün parası on dolardan ibaretti.

Handa kalanların nasıl geçindiklerini merak ediyordu. Herhangi bir iş yapıyor görünmüyorlardı. Belki de dileniyorlardı; mutlaka öyleydi. Kendisi de vaktiyle pek çok bozuk parasını böylelerine vermişti. Sokaklarda başka adamların para istediklerini görmüştü. Belki kendisi de bu yoldan biraz para kazanabilirdi. Ne korkunç bir düşünceydi bu!

Pansiyon odasında otura otura cebindeki para yarım dolara indi. Sağlığı bozuluncaya kadar parasını saymış, hesaplı harcamıştı. Gürbüzlüğü gitmişti. Bununla birlikte elbiselerinin vücuduna göre olduğundan da eser kalmamıştı. Artık bir şey yapması gerektiğine karar verdi. Orada, burada dolaşarak, bir günün daha geçtiğini, cebindeki paranın da yirmi *cent*'e indiğini gördü. Ertesi güne karnını doyurmaya bile yetecek parası kalmamıştı.

Bütün cesaretini toplayıp Broadway'e gitti, Broadway Central Oteline doğru yürüdü. Otele bir sokak kala duraladı. Kararsızdı. Otelin yan

kapılarından birinde iri-yarı, koca suratlı bir kapıcı, durmuş, dışarıya bakıyordu. Hurstwood ona başvurmak niyetindeydi. Doğruca ondan yana yürüdüğü için kapıcının başka yana dönmesine kalmadan Hurstwood karşısına dikildi.

Bu sefil halinde bile adamı kendisinden daha aşağı seviyede bularak: «Dostum» dedi, «acaba bu otelde bana göre bir iş var mı?» Adam ona şaşkın şaşkın bakarken o devam etti: «İşsizim, parasızım, ne olursa olsun mutlaka bir iş bulmalıyım. Vaktiyle neler yaptığımı anlatmayı gerekli bulmuyorum. Bana iş bulabilmem için yol gösterirseniz size minnettar kalırım. Şimdilik iş birkaç günlük de olsa önemi yok. Mutlaka bir iş bulmam gerekiyor.»

Kapıcı ilgisiz görünmeye çalışarak ona gene öyle bakıyordu. Sonra Hurstwood'un konuşmaya devam etmeye niyetli olduğunu görünce: «Benim bununla hiç ilgim yok» dedi. «İçeriye sorun.»

Tuhaf ama, bu sözler Hurstwood'a biraz daha cesaret verdi.

— «Belki siz söyleyebilirsiniz diye düşünmüştüm.»

Adam canı sıkılmış gibi bir halle başını iki yana salladı.

Eski müdür içeri girdi, doğruca kâtibin masasının yanındaki yazıhaneye girdi. Otelin idarecilerinden biri oradaydı. Hurstwood gözlerini adamın gözlerine dikti.

— «Bana birkaç günlük iş verebilir misiniz?» dedi. «Hemen bir iş bulmamı gerektirecek bir durumdayım da.»

Tasasız idareci sanki Hurstwood'a: «Bana da öyle geliyor» demek ister gibi baktı.

Hurstwood sinirli sinirli: «Buraya geldim, çünkü vaktiyle ben de idarecilik yaptım» dedi. «Bir bakıma, talihim kötü gitti. Neyse, size bunu anlatmaya gelmedim. Bir haftalığına bile olsa yapacak bir iş arıyorum.»

Adam, iş isteyenin gözünde ateşli bir pırıltı görür gibi oldu.

— «Hangi oteli idare ettiniz?» diye sordu.

Hurstwood: «Otel değildi» dedi. «Chicago'daki Fitzgerald and Moy Birahanesini tam onbeş yıl idare ettim.»

Otelci: «Ya, öyle mi?» dedi. «Peki, nasıl oldu da o işten ayrıldınız?»

Gerçeklere göre Hurstwood'un görünüşü biraz da şaşkınlık uyandırıcıydı.

— «Valla', kendi aptallığım yüzünden ayrıldım. Bu şimdi konuşulacak bir mesele değil. İsterseniz, meseleyi öğrenebilirsiniz. Şimdi sıfırı tükettim. İnanın bugün daha hiçbir şey yemedim.»

Otelci bu hikâyeyle biraz ilgilenmişti. Böyle birisine ne yapabileceğini bilmiyordu ama, adamın ciddî hali onu bir şey yapmak istemeye de zorluyordu. Kâtibe dönerek: «Olsen'i çağır» dedi.

Bir zile, sonra ortadan kaybolan bir hademe çocuğa karşılık olarak baş kapıcı Olsen göründü.

İdareci: «Olsen, aşağıda bu adama göre bir iş bulabilir misin acaba?» dedi. «Ona bir iş vermek istiyorum da.»

Olsen: «Bilmiyorum, efendim» dedi. «İhtiyacımıza yetecek kadar adamımız var sayılır. Ama, siz isterseniz bir iş bulabilirim sanıyorum, efendim.»

— «Bul. Onu mutfağa götür, Wilson'a da söyle, yiyecek bir şeyler versin.»

Olsen: «Peki, efendim» dedi.

Hurstwood adamın peşinden gitti. İdarecinin yanından ayrılınca baş kapıcının da hali, tavrı değişti. «Yapılacak ne iş var, ben ner'den bileyim!» diye söylendi.

Hurstwood, bir şey demedi. Onun gözünde bu iri bavul taşıyıcı özel bir tiksinti konusuydu.

Kapıcı ahçıya: «Bu adama yiyecek bir şeyler vereceksin» dedi.

Ahçı Hurstwood'u tepeden tırnağa süzdü, gözlerinde bir zekâ, bir okumuşluk belirtisi görerek: «E, otur şuraya» dedi.

İşte böylece Hurstwood Broadway Central Oteline girmişti ama, bu pek uzun sürmedi. Vücut yapısı da, içinde bulunduğu ruh hali de her otelin temel işlerinden biri olan yer silmeye uygun değildi. Bundan daha iyi sayılmazdı ama, Hurstwood'u itfaiyeciye yardıma gönderdiler, zemin katında çalıştırdılar, ne iş çıkarsa yaptırttılar. Kapıcılar, ahçılar, itfaiyeciler, kâtipler, hepsi ondan üstündü. Üstelik, dış görünüşü de bu insanların hoşlarına gitmiyordu. Pek içine kapanıktı. Onlar da Hurstwood'un canını sıkıyorlardı.

Umutsuzluğun verdiği vurdum-duymazlıkla, ilgisizlikle hepsine katlandı, binanın tavanarasında yattı, ahçı ne verirse onu yedi, haftada birkaç dolarcık ücreti kabul etti, bunun da bir kısmını biriktirmeye çalıştı. Durumunun hiçbir şekilde dayanılacak yanı yoktu.

Ertesi ay, şubat ayında, bir gün büyük bir kömür şirketine gönderilmişti. Kar yağmış, bir yandan da erimişti, sokaklar berbat haldeydi. Hurstwood, yolda gidip gelirken ayakları iyice ıslandı, pek üzgün, yorgun bir halde otele döndü. Ertesi gün, maneviyatı her zamankinden daha bozuktu, herkeste canlılık isteyenlerin canını sıkacak şekilde tembel davrandı, elinden geldiği kadar çok oturmaya baktı.

Öğleden sonra yeni gelecek mutfak malzemesine yer açmak için bazı sandıkların kaldırılması gerekmişti. Hurstwood'a da bir el arabasını kullanmak görevi verildi. Yolunun üzerinde büyücek bir sandık görünce tutup kaldırmak istedi ama, kaldıramadı.

Kapıcı: «N'oluyor or'da?» dedi. «Kaldıramıyor musun?»

Hurstwood sandığı kaldırmaya çalıştı ama, gene beceremedi, vaz geçti. Zayıf bir sesle: «Hayır» dedi.

Adam Hurstwood'a baktı, ölü gibi bembeyaz kesilmiş olduğunu gördü.

— «Hasta değilsin ya?» diye sordu.

Hurstwood: «Galiba hastayım» dedi.

— «Öyleyse git bir kenara otur bari.»

Hurstwood da böyle yaptı ama, çok geçmeden durumu daha da kötüleşti. Yapabildiği tek şey de sürüne sürüne odasına gitmek, orada bir gün kalmak oldu.

Hademelerden biri gece kâtibine: «Şu Wheeler denen adam hasta» diye haber verdi.

— «Nesi var?»

— «Bilmiyorum. Ateşi çok yükselmiş.»

Otelin doktoru Hurstwood'a baktı.

— «Onu revire gönderseniz iyi olur» dedi. «Zatürree olmuş.»

Bunun üzerine Hurstwood'u revire götürdüler. Üç hafta içinde en tehlikeli devre geçiştirilmişti ama, ancak mayısın birine doğru revirden çıkabilecek kadar kuvvetlenebildi. Ondan sonra da Hurstwood'u işinden kovdular.

Bahar güneşi altında o güne kadar dolaştığı görülmüş en zayıf görünüşlü yaratık bir zamanların sağlam, ihtiraslı Hurstwood'undan başkası değildi. Eti, kanı kalmamıştı. Yüzü incecik, solgundu; elleri bembeyaz, vücudu sarkık-surkuktu. Elbiseleriyle, pabuçlarıyla ancak altmış kilo gelirdi. Ona biriki de eski giyim eşyası verilmişti: Ucuz cins bir kahverengi palto, bedenine uymayan bir pantolon. Ayrıca biraz da bozuk para ile öğüt de vermişler, yoksullar yurduna başvurmasını söylemişlerdi.

Hurstwood gene Bowery'deki han odasına dönüp kara kara nereye başvuracağını düşünmeye koyuldu. Bundan sonra dilenciliğe bir tek adım kalmıştı.

— «Bir insan ne yapabilir ki?» dedi. «Açlıktan ölemem ya.»

Dilenciliği ilk defa o güneşli İkinci Bulvar'da denedi. Güzel giyinmiş bir adam Stuyvesant Parkı'ndan çıkmış, ağır ağır ona doğru geliyordu.

Hurstwood, sinirlerine hakim olup, adamın yakınına gitti. Doğrudan doğruya: «Acaba bana on *cent* verebilir misiniz?» diye sordu. «Öyle bir durumdayım ki bu parayı birinden istemek zorunda kaldım.»

Adam, onun yüzüne bakmadı bile, yeleğinin cebini karıştırıp bozuk para çıkardı. «Al» dedi.

Hurstwood yumuşak bir sesle: «Size minnettarım» dedi ama, adam onunla daha fazla ilgilenmedi.

Hurstwood başarısından ötürü sevinç duyduğu gibi, yaptıklarından utanmıştı da. O gün ancak yirmi *cent* daha istemeyi kararlaştırdı. Bukadar para ona yeterdi. Çevresindeki insanlar arasından bir seçme yapabilmek için bir hayli gezindi, parayı isteyecek insanı bulup durumu yaratıncaya kadar da bir hayli zaman geçti. Parayı istediği zaman isteği geri çevrildi. Bu sonuçtan şaşkınlık duyduğu için bir saat kadar kendini toparlamaya çalıştı, sonra gene dilendi. Bu sefer ona bir nikel verdiler. Pek büyük bir çaba harcayarak yirmi *cent* daha aldı ama, bu pek acı bir iş olmuştu.

Ertesi gün aynı derecede çaba gösterdi, birkaç defa geri çevrildi, biriki defa cömertlik gördü. En sonunda, insan yüzlerini tanımanın da bir bilim olduğuna aklı yattı, insanın isterse cömert bir kimseyi yüzünden anlayabileceğini düşündü.

Her şeye rağmen, bu yoldan geçenleri durdurmak işi ona hiç de hoş gelmiyordu. Bir adamın bu yüzden tutuklandığını gördü, kendisi de aynı duruma düşerse diye korkmaya başladı. Gene de, her zaman daha iyi olan o belirsiz şeyi içinde duyarak, işine devam etti.

Bir sabah Casino Tiyatrosu'nun, Carrie Madenda ile birlikte, şehre döndüğünü öğrenince bayağı rahatladı. Şu son günlerde Carrie'yi sık sık hatırlamıştı. Onun nekadar başarılı olduğunu, kimbilir nekadar çok para kazandığını düşünmüştü. Ne var ki şimdi bile ondan yardım istemek zorunda kalışını kötü bir talih eseri olarak kabul ediyordu. Ancak karnı iyice acıktıktan sonradır ki: «Ondan para isteyeceğim. Birkaç doları benden esirgemez ya» diye düşündü.

Bu kararı verince bir gün öğleden sonra Casino'ya gitmek üzere yola çıktı. Sahnenin giriş kapısını bulmak için de birkaç kere binanın önünden geçmek zorunda kaldı. Sonra biraz ilerideki Bryant Parkı'na gidip beklemeye koyuldu. Kendi kendine: «Bana biraz yardımda bulunmaktan kaçınmaz» deyip duruyordu.

Saat altı buçuktan sonra, tiyatronun Otuzdokuzuncu Cadde'deki giriş kapısının önünde bir gölge gibi dolaşmaya koyuldu. Hep acelesi olan bir yayaymış gibi hızlı hızlı geziniyor, bir yandan da beklediğini kaçırmaktan korkuyordu. O beklenen saat yaklaşırken hafifçe sinirleri bozulmuştu ama, zayıf, aç olduğu için de acı çekme kabiliyeti değişmişti. En sonunda aktörlerin gelmeye başladıklarını gördü, sinirleri de iyice bozuldu, öyle ki buna artık dayanamayacağını bile düşünmeye başladı.

Bir ara Carrie'yi görür gibi oldu, ilerledi ama, yanıldığını hemen anladı.

Carrie ile karşılaşmaktan biraz da korkarak, aynı zamanda onun baş-

ka bir yoldan geçmiş olmasını düşünerek, karamsarlığa kapıldı. «Ner' deyse gelir» diye kendi kendine söylendi. Karnı da açlıktan ağrımaya başlamıştı.

Yanından boyuna birileri geçiyordu. Bunların hemen hepsi de şık giyimliydiler, hemen hepsi de Hurstwood'u hiç umursamıyorlardı. Arabaların geçtiğini, beylerin hanımlarla birlikte yürüdüklerini gördü. Bu otel, tiyatro çevresinde gece eğlenceleri başlamak üzereydi.

Birdenbire, bir araba durdu, arabacı kapıyı açmak üzere aşağıya atladı. Hurstwood'un bir şey yapmasına meydan kalmadan iki kadın geniş kaldırıma süzüldü, sahne kapısının ardında kayboldu. Hurstwood, Carrie'yi görür gibi olmuştu ama, bu öylesine beklenmedik bir şeydi, Carrie de öylesine zarif, öylesine uzaktan gelip geçmişti ki, adamcağız onu gerçekten görüp görmediğini bilemiyordu. Bir süre daha, istekle yanarak, bekledi, sonra sahne kapısının artık hiç açılmadığını, neşeli seyircilerin gelmeye başladıklarını görünce, o içeri girenin Carrie olduğu sonucuna vardı, oradan uzaklaştı. Talihli insanların akın etmekte oldukları sokaktan telâşla uzaklaşırken: «Tanrı'm, mutlaka bir şey bulmalıyım!» diye mırıldanıyordu.

O saatte, yani Broadway'in en ilgi çekici saatinde garip görünüşlü bir adam Yirmialtıncı Cadde'yle Boadway'in kesiştiği köşede, yerini aldı. Burası aynı zamanda Beşinci Bulvar'dan da geçiyordu. Tiyatroların yavaş yavaş müşterilerine kapılarını açmaya başladıkları saatti bu. Adım başında gecenin eğlencelerini belirten ışıklı reklâmlara rastlanıyordu. Taksiler, arabalar, sarı gözleri andıran lambalarını parlata parlata, geçip gidiyorlardı. Çiftler, üç, dört kişilik topluluklar, sel gibi akmakta olan kalabalığa karışıp, güle, oynaşa, rahat rahat geziniyorlardı. Beşinci Bulvar'da piyasaya çıkanlar vardı. Birkaç zengin, koluna hanımını takmış gece kıyafetli bir adam, bir sigara salonundan öbürüne geçmekte olan birkaç klüp üyesi göze çarpıyordu. Yolun öbür yanında büyük otellerden yüz kadar ışıklı pencere, kahveler, rahat, iyi giyinmiş, eğlence meraklısı müşterilerle dolu bilardo salonları görünüyordu. Gecenin nabzı eğlenceyle, heyecanla atıyordu, binbir değişik yoldan eğlence aramaya çalışan büyük şehrin o garip hevesiydi bu.

Köşebaşındaki bu garip kişi şimdi din yoluna girmiş eski bir askerden başka biri değildi. Bizim o garip toplum düzenimizin acılarını, sıkıntılarını çektikten sonra, kardeşleri insanlara yardım etmekle Tanrı'ya karşı olan görevini yapmış sayılacağı kanısına varmıştı. İnsanlara yaptığı yardımın şekli de doğrusu pek değişikti. Kendisine bu belirli yerde başvuran yersiz-yurtsuzlara yatacak bir yer bulmaktan ibaretti. Oysa kendine doğru-dürüst oturacak bir yer bulmaktan âcizdi.

O ışıklı hengâmenin ortasında, pelerin biçimi koca bir paltoya sarınmış, başında geniş bir şapkayla, yerini alıp, onun bu yardımını çeşitli yollardan öğrenen ihtiyaç sahiplerini beklemeye koyulurdu. Bir

süre, o her zaman insanı büyüleyen manzarayı seyreden herhangi bir aylak kimse gibi, tek başına durup çevresine bakınırdı.

O akşam da, yoldan geçmekte olan bir polis adamı, dostça, «Yüzbaşı» diye selâmladı. Onu daha önce de sık sık görmüş olan yaramaz bir çocuk adamı seyretmek için durdu. Başkaları ise, kıyafeti bir yana, onun herhangi bir kimseden farklı olmadığını düşündüler, kendini eğlendirmek için ıslık çalıp bakınan bir yabancı sandılar.

İlk yarım saat geçmek üzereyken bazı tipler de belirdi. Gelip geçmekte olan kalabalığın arasından aylak birinin ilgilenerek o yana yaklaştığı seçilebiliyordu. Şapşal bir karaltı karşı köşeye geçti, bu adamdan yana sinsi sinsi bakmaya başladı. Bir başkası da Beşinci Bulvar'dan Yirmialtıncı Cadde'nin köşesine geldi, şöyle bir bakındı, sonra geçti gitti. Hemen fark edilebilen Bowery tiplerinden ikisi, üçü de Madison Meydanı'nın Bulvar tarafında geziniyorlardı; bunlar fazla kalmadılar. Pelerin paltosunu giymiş olan asker, köşesinde, üç, dört metre ileri-geri yürüyüp, dalgın dalgın ıslık çaldı.

Saat dokuza yaklaşırken daha erken saatlerdeki o telâş geçti. Otellerin havası pek de okadar gençlik dolu değildi. Hava da soğumuştu. Her yandan garip karaltılar belirmeye başlamıştı. Bir düzineye yakın, belirli bir çevrenin insanı olmayan avare kimseler şöyle bir bakınıp köşelere büzülmeye koyulmuştu. Biraz sonra soğuk daha belirli bir şekilde duyulmaya başlayınca, bir karaltı ortaya çıktı. Yirmialtıncı Cadde'nin loşluğundan Broadway'ye geçti, sallanarak, daireler çizerek, beklemekte olan karaltının yanına yaklaştı. Adamın hareketinde sanki durma düşüncesini son âna kadar saklamak istiyormuş gibi çekingen bir insan havası da vardı. Sonra, askere yaklaşınca durdu.

Yüzbaşı da onu tanıdığını belli edecek şekilde baktı ama, aralarında özel bir selâmlaşma olmadı. Yeni gelen hafifçe başını salladı, hediye bekleyen biri gibi bir şeyler mırıldandı. Öbürü de kaldırımın kenarını işaret etmekle yetindi.

— «Şurada dur hele» dedi.

Böylece buzlar erimişti. Asker o kısa tasalı yürüyüşüne yeniden başladığı sırada da başka gölgeler belirdi. Önderi selâmlamayı düşünmediler ama, üfleyip püfleyerek, titreşerek, ayaklarını yere vurarak onun yanına geldiler.

— «Hava soğuk, değil mi?»

— «Kışın bitmesine seviniyorum.»

— «Yağmur yağacak gibi geliyor bana.»

Bu karma takım on kişiye yükselmişti. İçlerinden birikisi birbirlerini tanıdıkları için konuşuyorlardı. Öbürleri de hem kalabalığa karışmak istemedikleri, hem de topluluğun dışında kalmamak için birkaç adım geride duruyorlardı. Bunlar somurtuk, ters, sessiz kimselerdi,

belirli bir yere bakmadan yalnız ayaklarını oynatıyorlardı. Yakında konuşma olacaktı ama, asker onlara fırsat vermiyordu. Başlamaya yetecek kadar kalabalık toplandığını gördükten sonra ortaya çıktı.

— «Hepiniz yatak istiyorsunuz ha?»

Kalabalıkta, bu sözleri doğruladıklarını belli eden bir mırıltı oldu.

— «E, öyleyse şuraya sıra olun. Bakayım, bir şeyler yapmaya çalışacağım. Benim bir meteliğim bile yok.»

Çarpuk-çurpuk, sefil bir sıra meydana getirdiler. Şimdi insan bunların en belli-başlı özelliklerinden birini kolayca keşfedebilirdi. Bu da, tezatlar sayesinde anlaşılıyordu. Sırada bir tahta bacak vardı. Şapkaların hepsi yamulmuştu. Bunlar Hester Caddesi mahzenlerindeki elden düşme şapkalar koleksiyonuna bile yakışmayacak derecede berbattı. Pantolonların hepsi ütüsüzdü, paçaları lime-limeydi. Paltolar eski, soluktu. Mağazaların ışıklarının aydınlığında yüzlerin bazıları kuru, kireç gibi bembeyaz duruyordu. Bazıları sivilceli, kabarcıklı, kırmızıydı. Birikisi iri kemikliydi, demiryolu işçilerini hatırlatıyorlardı. Birkaç kişi, konuşuyor gibi görünen toplulukla ilgilenerek, yakınlarına geldi, daha da gelenler oldu, çok geçmeden itişip kakışan bir kalabalık meydana çıktı. Sıradakilerden biri konuşmaya başladı.

Yüzbaşı: «Susalım!» diye bağırdı. «Şimdi, bakın baylar, bu adamların yatacak yerleri yok. Bu gece uyumak için bir yer bulmaları gerekiyor. Sokaklarda yatamazlar. Bir tanesini yatırabilmem için oniki *cent*'e ihtiyacım var. Bu parayı bana kim verecek?»

Ses çıkmadı.

— «E, birisi verinceye kadar burada beklemek zorundayız, çocuklar. Bir kimse için oniki *cent* çok bir para değil ki.»

Bir genç adam, yorgun gözlerle ortaya çıkarak: «Alın işte onbeş *cent*» dedi. Daha fazla veremem.

— «Peki, şimdi onbeş *cent*'imiz oldu. Sıradan çık bakayım.»

Yüzbaşı bunları söylerken sıradakilerden birini omzundan tuttu, öbürlerinden biraz uzağa götürüp tek başına bıraktı.

Geri dönünce gene eski yerini aldı, işe yeniden başladı.

— «Geriye üç *cent*'im kaldı. Bir yolunu bulup bu adamları yatağa yatırmak istiyorum. Burada...» Saymaya başladı. «...bir, iki üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, onbir, oniki kişi var. Dokuz *cent* daha bulursam, ikinci adam da yatağa kavuşacak. Bu gece şöyle rahat, yumuşak bir yatağı olacak. Ben de gidip bu meseleyle kendim ilgileneceğim. Bana kim dokuz *cent* daha verecek?»

Seyircilerden biri, orta yaşlı bir adam, Yüzbaşı'ya beş *cent* uzattı.

— «Şimdi sekiz *cent*'im var. Dört *cent* daha verirseniz bu adam da yatağa kavuşacak. Hadi, baylar. Bu akşam pek ağır gidiyoruz. Hepinizin güzel yatakları var. Ya bunlara ne buyrulur?»

Orada duranlardan biri: «Al» dedi, Yüzbaşı'nın avucuna bir madenî para bıraktı.

Yüzbaşı paraya bakıp: «Bu da iki adamın yatak parasını ödedikten başka üçüncüye de beş *cent* kalıyor» dedi. «Bana yedi *cent* daha kim verecek?»

Bir ses: «Ben vereceğim» dedi.

O akşam Altıncı Bulvar'dan doğru gelmekte olan Hurstwood da tesadüfen Yirmialtıncı Cadde'den Üçüncü Bulvar'a geçmekteydi. Ruh bakımından pek perişandı, ölüm derecesinde açtı, yorgundu, yenikti. Şimdi Carrie'ye nasıl ulaşacaktı? Temsil bitinceye kadar saat onbir olacaktı. Carrie arabayla gelmişse gene arabayla gidecekti. Hurstwood onu son derece kötü şartlar içinde rahatsız etmiş olacaktı. İşin en kötüsü, açtı, yorgundu, o gece bir daha deneyecek kuvveti olmadığını bildiği için de en aşağı aradan bir gün geçmesi gerekecekti. Yiyecek bir şeyi, yatacak bir yeri yoktu.

Broadway'e yaklaştığı sırada Yüzbaşı'nın serseriler topluluğu gözüne çarptı ama, bunları bir sokak konferansçısını, ya da bir ilâç satan şarlatanı dinlemek için toplanmış kimseler sanarak geçip gitmeye karar verdi. Tam Madison Meydanı Parkı'na gitmek üzere karşıya geçeceği sırada, yatakları sağlanmış olan adamların öbürlerinden ayrı bir sıra meydana getirdiklerini gördü. Sokak lambasının ışığı altında da adamlardan birinin kendi tipinde olduğunu, yani sokaklarda dolaşan, han odalarında yatan kendisi gibi aylak biri olduğunu anladı. Bu topluluğun ne olduğunu merak etti, geri döndü.

İşte Yüzbaşı gene önceki gibi yardım istiyordu. Hurstwood sık sık tekrarlanan kelimeleri şaşkınlıkla, biraz da rahatlayarak dinledi. «Bu adamların birer yatakları olmalı.» Hurstwood'un önünde ise bahtsızlar, yani yatacak yerleri daha bulunmamış olanlar sıralanmıştı. Hurstwood yeni gelen birinin sessizce kenara geçip en arkada yer aldığını görünce kendisi de öyle yapmaya karar verdi. Bu, hiç değilse bir zorluktan kolayca kurtulmaktı. Belki yarın daha iyi bir şeyler yapabilirdi.

Hurstwood'un arkasında, yatakları sağlanmış olanların arasında rahatlamış bir havanın varlığı açıkça belli oluyordu. Kaygılı durumun üzüntüsü kalktıktan sonra adamların oldukça serbest bir halde konuştuklarını, kimisinin de kibarlaşmaya yöneldiğini gördü. Siyaset, din, hükümetin durumu, gazete haberleri, dünyanın garip olayları orada anlatıcı da, dinleyici de bulmuştu. Derinden gelen çatlak sesler garip meseleleri zorla tartışıyorlardı. Bunlara karşılık olarak da yetersiz, düzensiz görüşler açıklanıyordu.

Ayakta durmak yorucudur. Hurstwood beklemekten daha da yoruldu. Çok geçmeden yere düşeceğini anladı, huzursuz bir halde, ağırlığını bir ayağının üzerinden ötekine aldı. En sonunda, sıra ona geldi.

Önündeki adam parasını almış, Tanrı eli değmiş başarı sırasına girmişti. Şimdi Hurstwood en baştaydı,Yüzbaşı da onun adına konuşmaya başlamıştı.

— «Oniki *cent*, baylar, işte oniki *cent* bu adamı yatağa kavuşturabilecek. Gidecek bir yeri olsaydı bu soğukta buralarda durmazdı.»

Hurstwood, boğazında düğümlenen bir yumruyu yutkunarak gidermeye çalıştı. Açlık, zayıflık onu korkağın biri yapmıştı.

Bir yabancı, Yüzbaşı'ya parayı uzatarak: «İşte al» dedi.

Bu sefer Yüzbaşı da eski müdürün omzuna şefkatle elini dokundurup: «Şu sıraya gir» dedi.

Hurstwood oraya gidince rahat bir soluk aldı. Sanki, böyle iyi bir insan bulunduğuna göre, dünya pek de okadar kötü bir yer değilmiş gibi gelmişti ona. Öbürleri de Hurstwood'la aynı düşüncedeydiler mutlaka.

Öndeki adam —çaresiz kalmış gibi görünen ufak-tefek, zavallı bir adam— da sanki vaktiyle ilgi görmenin, servetin tadını tatmış gibi: «Şu Yüzbaşı da büyük adam, değil mi?» dedi.

Hurstwood ilgisiz bir tavırla: «Evet» dedi.

Daha ileride duran bir başkası da dönüp Yüzbaşı'nın yardım etmeye çalıştığı adamlara bakarak: «O! geride daha pek çok var» dedi.

Bir başkası da: «Evet» dedi, «bu gece yüzü aşıyor galiba.»

Bir üçüncüsü de: «Şu arabadaki herife baksan-a» dedi.

Bir araba durmuştu. Gece elbisesi giymiş bir bay, Yüzbaşı'ya bir kâğıt para uzatmış, o da basit bir teşekkürle parayı alıp sırasına dönmüştü. Beyaz gömleğin önündeki elmas pırıldayıp araba yola koyulurken boyunlarda da genel bir uzanma oldu. Kalabalığın bile şaşkınlıktan ağzı açık kaldı.

Yüzbaşı sıradakileri sayarak: «Böylece bu gecelik dokuz kişinin derdi halledildi» dedi. «Siz orada sıraya girin. Şimdi de yedi kişi için oniki *cent*'e ihtiyacım kaldı.»

Para yavaş geliyordu. Zamanla kalabalık seyreldi, bir avuç insan kaldı. Arada-sırada geçen bir araba, ya da bir yaya dışında, Beşinci Bulvar bomboştu. Broadway'in de kalabalığı azalmış, ancak yayalar kalmıştı. Arada-bir geçen bir yabancının gözüne küçük topluluk ilişiyor, para verip hiç umursamadan çekip gidiyordu.

Yüzbaşı, duygulanmadan, kararlı bir halde duruyordu. Ağır ağır, elden geldiği kadar az kelime kullanmaya çalışarak, karşısındakini başarısızlığa uğramasına imkân olmadığına inandıracak şekilde konuşuyordu.

— «Hadi! Bütün gece sokakta kalamam. Bu adamlar yoruldular, üşüyorlar da. İçinizden birisi bana dört *cent* versin.»

Öyle bir zaman geldi ki artık Yüzbaşı bir şey söylemez oldu. Ona parayı veriyorlar, Yüzbaşı da her oniki *cent*'e karşılık adamlardan birini alıp öbürkülerin yanına götürüyordu. Sonra, daha önce yaptığı gibi, yere bakarak aşağı yukarı gezinmeye başladı.

Tiyatrolar dağıldı. Işıklı tabelalar söndü, bir saat onbiri çaldı. Yarım saat sonra Yüzbaşı son iki adamla kalmıştı.

Meraklı seyircilere: «Hadi bakalım» dedi. «Onsekiz *cent* hepimize geceyi geçirmeye yetecek. Onsekiz *cent* diyorum. Bende altı *cent* var. Biriniz şu parayı verin. Unutmayın bu gece Brooklyn'e gitmek zorundayım. Ondan önce de bu adamları alıp yatacakları yere götürmem gerekiyor. Onsekiz *cent*'çik.»

Hiç kimseden bir lakırdı çıkmadı. Yüzbaşı birkaç dakika önüne bakarak ileri-geri gidip geldi, arada-sırada da yumuşak bir sesle: «Onsekiz *cent*» diye mırıldanıyordu. Sanki bu birkaç paranın toplanması istenen sonucun alınmasını, bütün öteki paranın toplanmasından daha çok geciktirecek gibiydi. Hurstwood parçası olduğu sıraya hafifçe yanaştı, inildememek için kendini zor tuttu. Pek zayıf düşmüştü.

En sonunda, opera pelerini giyinmiş, etekleri hışırdayan bir hanımefendi, yanında kavalyesiyle, Beşinci Bulvar'a geldi. Hurstwood kendisine hem yeni dünyasındaki Carrie'yi, hem de kendisinin aynı şekilde karısına kavalyelik ettiği günleri hatırlatan bu manzaraya yorgun yorgun baktı.

Hurstwood ona bakarken kadın da döndü, bu garip topluluğa şöyle bir baktı, sonra kavalyesini onların yanına gönderdi. Adam pek şık, zarif bir tavırla parmaklarının arasında bir kâğıt para tutarak geldi.

— «İşte alın» dedi.

Yüzbaşı geri kalan iki yersiz-yurtsuzdan yana dönerek: «Teşekkürler» dedi. «Şimdi yarın gece için de biraz paramız var.»

Bundan sonra geri kalan son iki kişiyi de sıraya soktu, kendisi de öne geçmek için ilerledi, bir yandan da sıradakileri sayıyordu.

— «Yüz otuzyedi» diye sonucu bildirdi. «Hadi, çocuklar, sıraya girin. Boy sırası olun. Artık bu iş uzun sürmeyecek. Rahat durun şimdi.»

Sıranın önüne geçti: «İleri, marş!» diye seslendi. Hurstwood da sıradakilerle birlikte yola koyuldu. Bu uzun, yılankavi sürü Beşinci Bulvar'dan, dönemeçli yolları geçerek, Madison Meydanı'na geldi, doğuya sapıp Yirmiüçüncü Cadde'ye, oradan da Üçüncü Bulvar'a indi. Yoldan geçerlerken geceyarısı dolaşan yayalar, serseriler de durup şaşkın şaşkın onlara baktılar. Köşebaşlarında gevezelik eden polisler ilgisiz ilgisiz baktılar, ya da daha önce görmüş oldukları bu Yüzbaşı'ya başlarını salladılar. Üçüncü Bulvar'da, eni-konu yorgun bir halde, o gece için kapanmış olduğu anlaşılan bir pansiyonun bulunduğu Sekizinci Cadde'ye yürüdüler. Gene de pansiyonda onları bekliyorlardı.

Başkanları içeridekilerle konuşurken onlar da dışarıda o kasvetli hava içinde beklediler. Sonra kapılar hızla açıldı, hepsi «Yavaş olun!» sözleriyle içeri buyur edildiler.

Başta yürüyen biri odaları gösterdiğine göre anahtarlar için ayrıca bir geçikme olmayacak demekti. Gıcırdayan basamakları çıkarken Hurstwood arkasına dönüp baktı, Yüzbaşı'nın kendilerini seyrettiğini gördü. Sıranın sonuncusu da Yüzbaşı'nın yalnızlığını paylaşıyordu. Yüzbaşı daha sonra pelerinini vücuduna sarıp gecenin karanlığına karıştı.

Hurstwood'un bacakları pek fena ağrıyordu, kendisine ayrılan ışıksız odada o berbat ranzanın üzerine oturup: «Artık dayanamayacağım» dedi. «Bir şey yemeliyim, yoksa öleceğim.»

XLVI

BULANIK SULARI KARIŞTIRMAK

CARRIE, New York'a döndükten sonra, tiyatrodaki çalışmalarına devam etmişti. Bir akşam, tiyatrodan çıkmadan önce tuvaletini son bir kere daha gözden geçirirken, sahne kapısından yana kulağına bir gürültü geldi. Buna bir de tanıdık ses eklenmişti.

— «Şimdi bırakın bunu. Ben Bayan Madenda'yı görmek istiyorum.»

— «Önce içeri kartınızı göndermek zorundasınız.»

— «Aman, peki! İşte!»

Yarım dolar el değiştirdi, sonra da Carrie'nin soyunma odasının kapısı vuruldu. Carrie kapıyı açtı.

Drouet: «O! o!» dedi. «Gerçekten de senmişsin! E, nasılsın bakalım? Daha görür görmez sen olduğunu anlamıştım.»

Carrie, pek utanç verici bir konuşmanın geçeceğini düşünerek, bir adım geriledi.

— «Benimle tokalaşmayacak mısın? O! pek de şıksın. Hadi, canım, zararı yok, tokalaşalım.»

Carrie, gülümseyerek, elini uzattı. Hiçbir şey için değilse bile adamın o coşup taşan iyi niyeti uğruna yapmıştı bunu. Drouet biraz yaşlanmıştı ama, pek az değişmişti. İşte gene o güzel kıyafet, o aynı bodur gövde, yüzünün aynı renkli derisi yerinde durup duruyordu.

— «Kapıdaki o adama para vermeden beni içeri almak istemedi. Ama, sen olduğunu biliyordum. Yahu, senin oyun pek müthiş bir şey! Rolünü güzel yapıyorsun. Zaten böyle olacağını biliyordum ben. Bu gece tiyatronun önünden geçerken birkaç dakikalığına şöyle bir uğ-

rayayım dedim. Adını programda gördüm ama, sen sahneye çıkıncaya kadar hatırlayamadım. Sonra birdenbire kafama dank etti. Sen de beni pek kolay tuşa getirdin. Chicago'dayken kullandığın ad bu, öyle değil mi?»

Carrie, erkeğin ona güven veren sözleriyle birazcık gevşemişti. «Evet» dedi.

— «Daha seni görür görmez anladım. E, daha, daha nasılsın bakalım?»

Carrie soyunma odasında gezinerek: «A, çok iyiyim» dedi. Onun yaylım ateşiyle biraz şaşkına dönmüş gibiydi. «Ya sen ne âlemdesin?»

— «Ben mi? O! iyiyim işte. Artık bur'dayım.»

— «Ya, öyle mi?»

— «Evet, altı aydır bur'dayım. Şirketin bur'daki şubelerinden birinin başındayım.»

— «Aman, ne iyi!»

Drouet: «Sen sahneye ne zaman çıktın bakalım?» diye sordu.

— «Aşağı-yukarı üç yıl oluyor.»

— «Deme yahu! Ama, işte, efendim, ben de ilk defa şimdi duyuyorum. Bunu yapacağını da biliyordum yani. Rol yapabileceğini ben her zaman söylemişimdir sana, değil mi?»

Carrie gülümsedi. «Evet, söyledin» dedi.

— «Eh, doğrusu fevkalâdesin! Ben hiç kimsenin bu derece geliştiğini görmedim. Boyun da uzamış, değil mi?»

— «Benim mi? A, belki biraz uzamıştır.»

Drouet, genç kadının önce elbisesine, sonra da başına pek yakışan, fiyakalı oturtulmuş şapkasına, onun her fırsatta kendisinden uzaklaştırmaya çalıştığı gözlerine baktı. Hiç şüphesiz ki eski dostluklarını, hiçbir değişiklik yapmadan, hemen yeniden başlatmak hevesindeydi.

Carrie'nin çantasını, mendilini, daha başka eşyasını toparlayıp dışarıya çıkmaya hazırlandığını görünce: «Şey, benimle yemeğe gelmeni istiyorum, gelmez misin?» dedi. «Burada bir dostum var.»

Carrie: «A, gelemem» dedi, «yani bu gece olmaz. Yarın erkenden bir sözüm var.»

— «Sözünü bırak. Hadi gel. Ben onu savarım. Seninle şöyle bir güzel konuşmak istiyorum.»

Carrie: «Hayır, hayır» dedi, «gelemem. Beni bir daha aramamalısın. Geç saatte yemek yemekten hoşlanmıyorum.»

— «Canım, gel hele, hiç değilse konuşuruz.»

Carrie başını sallayarak: «Bu gece olmaz» dedi. «Bir başka zaman konuşuruz.»

Onun bu sözlerinden sonra sanki her şeyin değiştiğini anlamaya başlamış gibi Drouet'nin yüzünü bir düşünce gölgesi kapladı. İyi niyet her zaman genç kadını sevmiş olan kimse için bundan daha iyi bir şeyler yapmasını emrediyordu.

Carrie, hatasının cezasını ödemek ister gibi: «Yarın otele gel» dedi. «Birlikte yemek yiyebiliriz.»

Drouet, yüzü parlayarak: «Peki» dedi. «Sen ner'de kalıyorsun?»

Carrie o devirde yeni tamamlanmış olan, gözde otelden söz ederek: «Waldorf'ta kalıyorum» dedi.

— «Ne zaman geleyim?»

Carrie, hoş bir tavırla: «Üçte gel» dedi.

Ertesi gün Drouet geldi ama, Carrie vermiş olduğu sözü pek de öyle büyük bir sevinçle hatırlamadı. Yalnız, onun eskisi kadar yakışıklı, samimî olduğunu görünce yemek faslının sıkıntı içinde geçmesi ihtimaliyle ilgili korkuları dağılıverdi. Drouet eskisi gibi pek cerbezeli konuşuyordu.

İlk sözü de: «Burada pek çok gevezelik ediyorlar değil mi?» oldu.

Carrie: «Evet, öyle» dedi.

Drouet doğuştan bencildi, hemen kendi mesleğiyle ilgili konuları, en küçük ayrıntılarını bile unutmadan, anlatmaya koyuldu. Bu arada: «Yakında kendi başıma bir iş kuracağım» dedi. «İkiyüz bin dolar kredi alabilirim.»

Carrie bunları büyük bir iyi niyetlilik içinde dinledi.

Drouet birdenbire: «Yahu, Hurstwood şimdi nerelerde?» diye sordu.

Carrie birazcık kızardı. «Sanırım ki burada, New York'ta» dedi. «Epeydir onu görmedim.»

Drouet bir saniye düşündü. Şimdiye kadar Hurstwood'un, perde arkasında kalan, sözügeçer bir destek olup olmadığını kestirememişti. Derken, Hurstwood'un Carrie için böyle olamadığı kanısına vardı. Bu da, onu rahata kavuşturdu. Carrie onu başından savmıştı besbelli. İçinden genç kadının böyle yapması gerektiğini de düşündü.

— «Bir erkek böyle işlere kalkıştığı zaman mutlaka bir hata yapar» dedi.

Carrie bu sözlerin arkasından neyin çıkacağını kestiremeden: «Ne gibi işler meselâ?» diye sordu.

Drouet, elini sallayarak ona eskiyi hatırlatmak istedi. «Biliyorsun ya, canım» dedi.

— «Hayır, bilmiyorum. Ne demek istedin?»

— «Canım, şu Chicago'daki mesele. Hani şehirden ayrıldığı zamanki hikâye.»

Carrie: «Neden söz ettiğini anlayamadım» diye söylendi. Hurstwood'un onunla kaçışından böylesine kaba bir şekilde söz edebilir miydi hiç!

Drouet, inanmamış bir halle: «Ho-ho!» dedi. «Hurstwood'un giderken onbin dolar aldığını biliyordun değil mi?»

— «Ne? Yani bu parayı çaldı demek istemiyorsun ya?»

Drouet, onun sesindeki saflığa şaşarak: «Canım, bunu biliyordun elbette, değil mi ya?» dedi.

— «Yo, hayır, bilmiyordum elbette.»

— «Bak işte bu gülünç! Gerçekten öyle yapmış. Haber gazetelerde yayınlanmıştı.»

— «Kaç para almıştı dedin?»

— «Onbin dolar. Duyduğuma göre sonradan paranın büyük bir kısmını geri göndermiş.»

Carrie, boş gözlerle, halıyla döşenmiş yere baktı. Kaçışından beri geçen zamanın üzerinde yeni bir ışık parlamaya başlamıştı. Şimdi yüzlerce şeyi hatırlıyordu. Hurstwood'un bu parayı da kendisinin uğruna aldığını tahmin etti. İçinden nefret duyguları yükselecek yerde, yüreğinde bir çeşit acıma duygusu uyanmıştı. Zavallı adamcağız! Bunca zaman başının üstünde böyle bir şeyin dolaşması ne feciydi!

Yemekte Drouet yeyip içtikleriyle hararetlenmiş, maneviyatı biraz daha düzelmiş, Carrie'yi gene eskisi gibi kendine bağlayabileceğine inanmaya başlamıştı. Genç kadın nekadar yükselmiş olursa olsun, onun hayatına girmenin pek de zor olmayacağını düşünüyordu. «Ah, ne büyük armağan bu!» diye düşündü. Ne güzel, ne şık, ünlü bir kadındı bu! Carrie tiyatrodaki, Waldorf'taki dekor içinde Drouet'ye pek istek uyandırıcı görünüyordu.

— «O gece Avery Tiyatrosu'nda nekadar sinirliydin hatırlıyor musun?» diye sordu.

Carrie bunu düşünürken gülümsedi.

Drouet, dirseğini masaya dayarken, pişmanlık dolu bir halle: «O zaman senden daha iyi rol yapabilen bir kimseye rastlamamıştım, Cad» dedi. «O günlerde bir arada çok iyi geçinip gideceğimizi düşünmüştüm.»

Carrie, biraz soğuklaşarak: «Bu şekilde konuşmamalısın» dedi.

— «Sana anlatmama izin vermeyecek misin?»

Carrie ayağa kalkarak: «Hayır» dedi. «Tiyatroya gitmek için hazırlanma zamanı da geldi. Şimdi senden ayrılmak zorundayım. Hadi, gel.»

Drouet: «Bir dakikacık daha kal» diye yalvardı. «Daha vaktin var.»

Carrie hafifçe: «Yok» dedi.

Drouet, isteksiz isteksiz, parlak masadan kalktı, onun ardından

gitti. Carrie'yi asansöre kadar götürdü. Kapının yanında durup: «Seni bir daha ne zaman göreceğim?» diye sordu.

— «Belki bir gün görürsün. Bütün yaz burada olacağım. İyi geceler.»

Asansörün kapısı açılmıştı.

Genç kadın telâşla içeri girerken Drouet: «Sana da iyi geceler» dedi.

Sonra, artık onun kendisinden pek çok uzaklarda bulunduğunu düşünerek, eski özlemi yeniden alevlenmiş olduğu için üzgün bir halde oradan uzaklaştı. Tiyatronun o neşeli, hareketli havası Carrie'nin durumunu anlatmaya yetiyordu. Drouet onun kendisiyle hemen hiç ilgilenilmediğini hatırladı.

Carrie'nin ise düşünceleri daha başkaydı.

O gece Hurstwood tiyatronun önünde kendisini beklerken yanından onu tanımadan geçip giden kadın Carrie idi. Ertesi akşam tiyatroya yayan giderken Hurstwood'la yüz yüze geldi. Hurstwood, daha asık bir suratla bekliyordu. İçeri haber göndermek pahasına bile olsa Carrie'yi görmeye kararlıydı. Carrie bu pejmürde kılıklı adamı önce tanımadı; Hurstwood, aç kalmış bir yabancı haliyle yanına yaklaşınca biraz korkmuştu bile.

Hurstwood, fısıldar gibi: «Carrie» diye mırıldandı, «seninle birkaç kelime konuşabilir miyim?»

Carrie döndü, hemen o ânda Hurstwood'u tanıdı. Daha önce yüreğinde Hurstwood'a karşı kötü bir duygu uyanmışsa bile şimdi bundan eser kalmamıştı. Öyleyken gene de Drouet'nin çalınmış para hakkında söyledikleri de aklından çıkmamıştı.

— «Aman, George» dedi, «senin nen var?»

Hurstwood: «Hastaydım» dedi. «Hastaneden yeni çıktım. N'olur bana biraz para ver!»

Carrie, soğukkanlılığını korumaya çalışırken dudağı hafifçe titredi: «Elbette veririm» dedi. «Ama, kuzum, senin nen var?»

Çantasını açmaya koyulmuştu, içindeki kâğıt paraları çıkardı. Bütün parası bir beş dolarlıkla iki de iki dolarlık kâğıt paraydı.

Hurstwood, utangaç bir halle, onun bu aşırıya varan acıması karşısında pişmanlık duyarak: «Hasta olduğumu söyledim ya sana!» dedi. Böyle bir kaynaktan para almak ağırına gidiyordu.

Carrie: «Al» dedi. «Yanımdaki paranın hepsi bu.»

Hurstwood yumuşak bir sesle: «Peki» dedi. «Bir gün sana bu parayı geri vereceğim.»

Yayalar şaşkınlıkla Carrie'ye bakarlarken o da Hurstwood'a baktı. Kalabalığın ilgilendiğini fark etmişti. Hurstwood da keza.

Carrie, ne yapacağını bilmez bir halde: «Derdinin ne olduğunu bana niçin söylemiyorsun?» diye sordu. «Ner'de oturuyorsun?»

Hurstwood: «Şey, Bowery'de bir odam var» dedi. «Sana burada her şeyi anlatmaya çalışmanın bir faydası da yok. Şimdi iyiyim.» Bir bakıma onun iyi niyetle sorduğu şeye içerlemiş gibiydi. «Hadi sen artık içeri girsen iyi edersin» dedi. «Sana minnettarım ama, bundan sonra bir daha rahatsız etmeyeceğim.»

Carrie bir şeyler söylemeye çalıştı, Hurstwood arkasını dönmüş doğuya doğru yürümeye başlamıştı.

Bu karşılaşma günlerce Carrie'nin zihnini kemirdi durdu, sonra yavaş yavaş etkisini kaybetmeye başladı. Drouet onu gene aradı ama, göremedi bile. İlgisi yersiz kaçıyordu.

Carrie'nin haberciye verdiği karşılık: «Ben yokum» oldu.

Gerçekten de Carrie'nin yapayalnız, içine kapanık hali öyle garipti ki, halkın gözünde ilgi çekici bir tip olmaya başlamıştı. Pek sakin, ağırbaşlı bir kadın havasına bürünmüştü.

Arası çok geçmeden tiyatronun yöneticileri oyunu Londra'ya götürmeye karar verdiler. Burada ikinci bir yaz programı pek de iyi bir sonuç vereceğe benzemiyordu.

Bir gün öğleden sonra meneceri Carrie'ye: «Londra'yı dize getirmeye ne dersin?» diye sordu.

— «Düşündüğümüzün tersi de olabilir.»

— «Haziran'da gidiyoruz sanırım.»

Yolculuk telâşı içinde Hurstwood unutulmuştu.

O da, Drouet de Carrie'nin gittiğini sonradan öğrendiler. Drouet bir kere tiyatroya uğradı, haberi alınca şaşkınlıktan bir çığlık kopardı. Sonra da tiyatronun girişinde durup bıyıklarının uçlarını ağzına alıp çiğnedi. En sonunda bir sonuca vardı: Eski günler artık bir daha dönmemek üzere geçmiş gitmişti.

Drouet: «Pek de ahım-şahım bir şey değildi» dedi ama, içinden buna hiç de inanmıyordu.

Hurstwood uzun bir yazı, sonra sonbaharı acayip yollardan geçiştirdi. Bir dans salonunda kapıcılık onu bir ay geçindirdi. Dilenerek, aç dolaşarak, kimi vakit de parklarda yatarak bir süre daha sürüklendi. Tesadüfen rastladığı o garip yardım kurumlarından yararlanarak geri kalan günlerini de geçirdi. Kış ortasına doğru Carrie, Avrupa'dan dönmüş, Broadway'de yeni bir oyunda rol almıştı ama, Hurstwood bunun farkında değildi. O kalabalık eğlenceler caddesinde Carrie'nin oyunda rol aldığını bildiren ışıklı levha parlarken Hurstwood da haftalar haftası dilenerek şehri dolaştı. Drouet de tabelayı görmüştü ama, tehlikeyi göze alamadı.

Bu sıralarda Ames de New York'a döndü. Batıda biraz başarı sağlamış, şimdi de Wooster Caddesi'nde bir laboratuvar açmıştı. Bn. Vance'ten Carrie'nin durumunu öğrenmişti elbette ama, aralarında bir haberleşme olmamıştı. Genç kadının hâlâ Hurstwood'a bağlı olduğunu düşünüyordu. Durumu öğrenince de gerçekleri bilmiyordu, öğrenmek de istemedi; bu yüzden de herhangi bir yorumda bulunmadı. Yeni oyunu Bn. Vance ile birlikte seyretti, düşüncesini de şöyle açıkladı:

— «Carrie komedide oynamamalı. Bana kalırsa o bundan daha iyisini yapabilir.»

Bir akşamüstü de tesadüfen Bn. Vance'in evinde karşılaştılar, pek dostça bir konuşmaya daldılar. Carrie, bir zamanlar bu adama karşı duymuş olduğu ilgiyi niye artık duyamadığını bilemiyordu. Hiç şüphesiz o zamanlar delikanlı ona kendisinde bulunmayan bir şeyin timsali olarak görünmüştü ama, Carrie bunu anlamıyordu. Başarı artık kendisinde onun beğeneceği özelliklerin bulunduğu kanısını uyandırmıştı. Aslında Carrie'nin o küçücük başarısı Ames için hiçbir anlam taşımıyordu. Carrie'nin çok daha başarılı olabileceğini düşünüyordu o.

— «Demek komedi-dram türüne girmediniz?» dedi. Onun bu türe olan ilgisini hatırlamıştı.

Carrie: «Hayır» dedi. «Daha giremedim.»

Delikanlı öyle garip bir şekilde baktı ki Carrie başarısızlığa uğramış olduğunu fark etti. Erkeğin bakışı onu: «Ama, doğrusu, istiyorum» demeye zorladı.

— «Bana kalırsa bunu denemelisiniz. Komedi-dram türüne gidecek bir yaradılıştasınız.»

Onun yaradılıştan söz etmesi Carrie'yi şaşırttı. Demek ki genç adamın kafasında adam-akıllı yer etmişti?

— «Niye?» diye sordu.

— «Şey, sevimli bir yaradılışınız olduğunu söyleyebilirim.»

Carrie gülümseyip hafifçe kızardı. Ames, ona karşı öyle saf bir içtenlik gösteriyordu ki Carrie de onunla daha yakın dost olmaya yöneldi. Ülkünün o eski çağrısı duyulmaya başlamıştı.

Carrie, gizleyemeyecek derecede sevinerek: «Bilmiyorum» dedi.

Ames: «Ben oyununuzu gördüm» dedi. «Çok güzeldi.»

— «Beğendiğinize sevindim.»

— «Gerçekten çok iyiydiniz yani, komedi için çok iyi sayılırdınız.»

Araya başka şeyler girdiği için o gün Ames'in Carrie'ye söyledikleri bundan ibaret kaldı. Daha sonra yeniden karşılaştılar. Yemekten sonra Ames, bir köşeye çekilmiş, yere bakıyordu. O sırada Carrie bir başka misafirle odaya girdi. Çok çalışmak genç adamın yüzüne yorgun bir insan ifadesi vermişti. Carrie bu yüzün ona niye hoş göründüğünü dünyada anlayamazdı.

— «Yalnız mısınız?» diye sordu.

— «Müzik dinliyordum.»

Carrie'nin yanındaki misafir, Ames'de hiçbir özellik bulmadığı için: «Ben birazdan gelirim» diyerek oradan uzaklaştı.

Ames, kendisi otururken, Carrie bir saniye kadar ayakta kaldığı için, başını kaldırmış, ona bakıyordu. Müziği dinlerken: «Acıklı bir melodi, değil mi?» dedi.

Carrie de hemen: «A, hem de nasıl!» diye mırıldandı.

Ames, yanındaki koltuğu göstererek: «Otursanız-a» dedi.

Birkaç dakika, sessiz sessiz, müziği dinlediler. İkisi de aynı duygunun etkisi altındaydılar; ancak, Carrie'nin duygusu yürekten gelmeydi. Müzik hâlâ eski günlerde olduğu gibi Carrie'nin hoşuna gidiyordu. İçinde beliren o anlatılmaz özlemlerin etkisiyle: «Müziğin büyüsü nedir bilemiyorum ama» dedi, «her zaman bende bir şey istiyormuşum gibi bir duygu uyandırır. Ben...»

— «Evet, duygularınızı anlıyorum.» Ames genç kadının duygularını böylesine açıkça anlatmasını yadırgayarak birdenbire ondan yana dönmüştü. «Karamsar olmamalısınız» dedi.

Bir süre düşündü, sonra pek yabancı görünen ama, aslında ikisinin de duygularıyla pek bağdaşan bir görüş ileri sürdü.

— «Yeryüzü hoşa gidecek mevkilerle doludur ama, ne yazık ki biz bir ömür boyunca ancak bir tanesini işgal edebiliyoruz. Bizden uzakta olan şeyler için ellerimizi oğuşturmaktan hiçbir fayda gelmez.»

Müzik susmuştu. Ames, kalkıp, Carrie'nin karşısında durdu:

— «Niye şöyle güzel, kuvvetli bir komedi-dramda rol almıyorsunuz?» diye sordu. Şimdi dosdoğru ona bakıyor, yüzünü inceliyordu. Carrie'nin o iri, sevimli bakışlı gözleri, acı bir ifade taşıyan ağzı Ames'in görüşünü doğrulayan birer delildi.

Carrie: «Belki de oynarım» dedi.

— «Sizin alanınız bu.»

— «Öyle mi düşünüyorsunuz?»

— «Evet, öyle düşünüyorum. Sizin bunu fark ettiğinizi sanmam ama, gözlerinizde, ağzınızda bu tür çalışmaya uygun düşecek bir hava var.»

Carrie böylesine ciddiye alınmaktan büyük bir heyecan duymuştu. O ân için yalnızlıktan kurtulmuştu. İşte bu, içten gelme, araştırmaya dayanan bir övgüydü.

Ames dalgın dalgın: «Bu sizin gözlerinizde, dudaklarınızda var» dedi. «Sizi daha ilk görüşümde ağzınızda bir gariplik olduğunu sezmiştim. Ağlamak üzere olduğunuzu sanmıştım o zaman.»

Carrie, sevinçten hararetlenerek: «Ne garip!» dedi. İşte onun kalbinin aradığı da buydu.

— «Sonra da sizin tabiî görünüşünüzün bu olduğunu fark ettim. Bu gece aynı şeyi gene gördüm. Gözlerinizde de yüzünüze bu ağlamaklı havayı veren bir gölge var. Bu gölgenin gözlerinizin derinliklerinde gizlenmiş olduğunu sanıyorum.»

Carrie, iyicene duygulanmış bir halde, dosdoğru onun yüzüne baktı.

Ames: «Siz belki bunun farkında değilsiniz» diye ekledi.

Carrie, bunları duyduğuna pek sevinerek, başka yana baktı. Yüzünden okunan bu duygulara gerçekten sahip olabilme özlemini duyuyordu. Bu, yeni bir isteğin kapısını açmıştı.

Birkaç hafta sonra bir daha karşılaşıncaya kadar Carrie bu mesele üzerinde hayli düşündü. Bu sözler ona ilk defa Avery Tiyatrosu'nun soyunma odasında, daha sonra da uzun süre yüreğini doldurmuş olan o eski ülkülerden uzaklaştığını gösteriyordu. Acaba o ülküyü niye kaybetmişti?

Ames bir başka sefer de: «Niçin başarılı olmanız gerektiğini biliyorum» dedi. «Dramatik bir rolde oynasaydınız durum değişirdi. Ben bunun üzerinde inceleme yaptım.»

— «Peki, nedir?»

Ames, bir bilmeceden hoşlanmış bir kimse tavrıyla: «Şey» dedi, «yüzünüzdeki ifade çeşitli şeylerden ileri gelen bir ifade. Acıklı bir şarkı dinlerken de, sizi derinden etkileyen bir tablo karşısında da sizde aynı ifade beliriyor. İşte dünya da böyle şeyleri görmek ister, özlemini duyduğu bir şeyin doğal ifadesidir bu.»

Carrie, onun ne demek istediğini pek iyi anlayamadan, bakınıyordu.

Ames devam etti: «Dünya hep kendini ifade etme çabası içindedir. İnsanların çoğunluğu duygularını seslendirme kabiliyetinden yoksundurlar. Bu iş için başkalarına bel bağlarlar. İşte dehanın görevi de budur. İnsanların isteklerini bir adam müzikle ifade eder, başkası şiirle, bir başkası da bir piyesle. Bazan tabiat bunu bir insanın yüzünde dener. Bu yüz bütün istekleri temsil edebilecek nitelikte olur. İşte sizin de yüzünüzde bu özellik var.»

Genç adam ona gözleri düşünceleriyle öylesine dopdolu bir halde baktı ki Carrie en sonunda onun ne demek istediğini anlayabildi; yani kendisinde hiç değilse dış görünüşünde dünyanın özlemini çektiği şeyleri temsil eden bir özellik bulunduğunu öğrenmişti. Genç adam şu sözleri söyleyinceye kadar da Carrie ondan kuvvet aldı.

— «Bu da size bir görev yüklüyor. Doğuştan sahipsiniz buna. Yalnız, bu sizin için bir kazanç sayılmaz, yani böyle bir özelliğe sahip olmayabilirdiniz de. Zaten sahip olmak için de bir şey vermiş değilsiniz. Şimdi ise, buna sahip olduğunuza göre, faydalanmanız gerekiyor.»

Carrie: «Nedir o?» diye sordu.

— «Bence, siz drama dönmelisiniz. Son derece sevimli bir yüzünüz, ahenkli bir sesiniz var. Bunları başkaları için değerli bir şey haline getirin. Bu da kudretinizin sürüp gitmesini sağlar.»

Carrie bu son sözleri anlayamadı. Ondan önceki sözler de ona komedide sağladığı başarının hiç denecek kadar az bir değer taşıdığını anlatmıştı.

— «Ne demek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Şey, sadece şunu: Bu özellik sizin gözlerinizde, ağzınızda, yaradılışınızda var. Biliyorsunuz, bunu kaybedebilirsiniz de. Ona sırt çevirip ancak kendinizi tatmin için yaşarsanız, o da sizden çarçabuk uzaklaşıverir. O ifadeli bakışlar gözlerinizi bırakır gider. Ağzınız değişir. Rol yapma gücünüz kaybolur. Siz belki bunların olmayacağını da düşünebilirsiniz ama, er-geç olur. Bu işi tabiat üzerine alır.»

Ames bütün iyi amaçları açığa vurmaya öylesine hevesliydi ki bazan pek hararetleniyor, sözlerine bir konferans havası veriyordu. Ames'i büyüleyen bir özellik vardı onda. Genç kadını harekete getirmek istiyordu.

Carrie ihmalcilik etmiş olduğundan ötürü hafifçe suçluluk duyarak: «Biliyorum» dedi.

Ames: «Ben sizin yerinizde olsam değişirdim» dedi.

Bu sözler bulanık suları karıştırmaktan başka bir işe yaramadı. Carrie günlerce salıncaklı sandalyesinde oturup bunu düşündü. En sonunda Lola'ya: «Komedide fazla kalacağımı pek sanmıyorum» dedi.

— «Ya? Peki, niçin kalmayacaksın?»

— «Ağırbaşlı bir oyunda daha başarılı olacağımı düşünüyorum da ondan.»

— «Bunu da ner'den çıkardın?»

— «Hiç! Ben hep öyle düşünüyordum zaten.»

Gene de Carrie üzülmekten başka bir şey yapmadı. Şu «daha iyi şey»in yolu çok uzundu —ya da öyle görünüyordu— oysa, huzur Carrie'nin çevresindeydi; onun için, bir uyuşukluk, bir özlem başladı.

XLVII

YENİLMİŞİN YOLU: RÜZGÂRDA TUTULAN BİR KALBUR

O DEVİRDE şehirde Hurstwood'un tanımış olduğu Yüzbaşı'nınkine benzeyen pek çok hayır kurumu vardı. Bunlardan bir tanesi de Onbeşinci Cadde'deki manastırdı. Bu manastır kırmızı tuğladan bir sıra evden meydana gelmişti. Kapıda da tahtadan kaba-saba bir yar-

dım kutusu asılıydı. Kutunun üzerine de isteyenlere her gün bedava yemek verildiğini bildiren bir yazı yazılmıştı. Bu bildiri gerçekte çok geniş bir yardım kampanyası için gerçekten pek alçakgönüllü bir bildiri sayılırdı. New York'ta çeşitli kuruluşlar, hayır kurumları okadar çoktur ki daha rahat bir durumda olanlar böylelerinin farkına bile varmazlar; aklı-fikri bu meselede olanlar da hep bu çeşit yerleri gözlerler. Herhangi bir kimse özellikle böyle bir yer aramazsa günlerce öğle vaktinde Altıncı Bulvar'da, Onbeşinci Cadde'de dursa bile orada biriken perişan kılıklı, soluk yüzlü insan kalabalığının farkına bile varmaz. Oysa gerçekte hava nekadar soğuk olursa, orada biriken insanların sayısı da okadar çok olurdu. Manastırda boş yer olmadığı, mutfak da bulunmadığı için, bir kerede ancak yirmi, yirmibeş kişi yemek yiyebiliyor, dışarıda uzun bir kuyruk meydana geliyor, içeri sırayla girmek gerekiyordu. Bu da yıllar yılı değişmeyen bir manzara meydana getirdiği için artık kimseler ilgilenmiyor, bunun üzerinde hiçbir şey düşünülmüyordu. İnsanlar, duvarlar gibi, soğukta saatlerce sabırla bekliyorlardı. Hiçbir soru sorulmuyor, hiçbir hizmet yapılmıyordu. Yemeklerini yiyorlar, çıkıp gidiyorlardı; kimisi de kış boyunca her gün buraya geliyordu.

İri-yarı, anaç kılıklı bir kadın kapıda bekçilik eder, içeri girecekleri sayardı. Erkekler kasvet veren bir düzen içinde yürürlerdi. Hiçbir telâş, heyecan görülmezdi. Sessiz bir töreni andırırdı bu. En kötü havada bile burada kuyruk vardı. Dondurucu rüzgâr altında boyuna el çırpmaları, ayak vurmaları olurdu. Parmaklar, yüzlerdeki çizgiler soğuktan kesilmiş gibi dururdu. Gün ışığında bu insanlarda yapılan inceleme hepsinin aynı türde olduğunu ortaya çıkarırdı. Bunlar daha iyi günlerde park sıralarında oturup yaz gecelerini de bunların üzerinde geçirenler sınıfındandılar. Bowery'de sık sık görülürler, bir de Doğu Kesimi'ndeki kenar-kıyı sokaklarda, pejmürde kıyafetlerin, çökmüş yüzlerin yadırgamadığı mahallelerde dolaşırlar. Bunlar kötü, sert havalarda han odalarına sığınan, daha ucuza başlarını sokacak yer arayan kimselerdir. Kötü yiyecekler, zamansız, oburca yendikleri için, kemikleri, kasları mahvetmişlerdir. Hepsi de soluk, sarkık, gözleri çukura kaçmış, göğüsleri içine çökmüş, bakışları parlayan, dudakları insanı rahatsız edecek kadar kırmızılaşmış kimselerdi. Saçları bakımsızdı, kulaklarının işitmesi zayıflamıştı, pabuçlarının derileri parçalanmış, topukları, burunları patlamıştı. Bunlar, fırtınalı bir kıyıya ulaşmaya çalışan, odun parçaları gibi boyuna yüzen, oradan oraya sürüklenen insanlar sınıfındandı. Kalabalığın her dalgası bir tanesini yutuveriyordu.

Fırıncı Fleischmann, aşağı-yukarı bir çeyrek yüzyıldan beri, geceyarısı Broadway'le Onuncu Cadde'nin köşesindeki dükkânının yan kapısına gelen bir kimseye bir ekmek vermeyi âdet edinmişti. Yirmi yıl boyunca her gece, bildirilen saatte, üçyüz kişi sıraya girer, kapının

yanından geçip oracığa konmuş olan büyük sandıktan bir ekmek alır, sonra gene gecenin karanlığında kaybolurdu. Başlangıçtan bugüne kadar bu insanların yaradılışında da, sayısında da pek önemsiz bir değişiklik olmuştur. Yıllar yılı bu manzarayı seyretmiş olanlar içlerinden birkaçını da artık tanımışlardı. Adamların ikisi de onbeş yılda hemen hemen hiçbir gece gelmemezlik etmemişlerdi. Kırk kadar devamlı müşteri vardı. Sıranın geri kalanını ise yabancılar meydana getiriyordu. Alışılmamış zorluklarla karşılaşılan telâşlı devrelerde sıradakilerin sayısı üçyüzü zor bulurdu. İşsizlerden çok seyrek söz edilen bolluk devrelerinde de sayılarının üçyüzden aşağı düşmesi pek seyrek olurdu. Kış, yaz, fırtına demeden, durgun hava demeden, iyi zamanlarda da, kötü zamanlarda da Fleischmann'ın ekmek sandığı başındaki o acıklı buluşmaya aşağı-yukarı aynı sayıda insan katılıyordu.

Ortalığı kasıp kavuran o şiddetli kış boyunca Hurstwood bu iki yardım kurumunun da gedikli müşterisi oldu. Bir keresinde hava pek feci soğuktu, dilenerek sokakları dolaşmaktan bir fayda sağlayamayınca yoksullara karşılıksız yapılan bu yardımdan faydalanmaya ancak öğle üzeri karar verebildi. Daha sabahın onbirinde incecik elbiseleri rüzgârda yalpa vuran birsürü adam sıraya girmiş bekliyordu. Ön sırayı kapmak için erkenden buraya gelmiş olanlar Onbeşinci Cadde'nin önündeki Dokuzuncu Bölük Cephaneliğini sokaktan ayıran demir parmaklığa dayanmış bekliyorlardı. Daha bir saat beklemek zorunda oldukları için şöyle uygun bir uzaklıkta durmuşlar, oyalanıyorlardı; başkaları da gelmeye başlayınca öncelik haklarını korumak için daha yaklaştılar. Hurstwood da bu topluluğa Yedinci Bulvar'dan, yani batıdan geldi, kapıya hepsinden daha çok yaklaştı. Ondan önce gelip de uzakta duranlar da şimdi sinirli bir hava içinde daha yakına gelmişlerdi. Bir tek kelime bile söylemeden, daha önce gelmiş olduklarını anlatmaya çalışıyorlardı.

Hurstwood bu davranışının yarattığı tepkiyi fark edince, canı sıkılmış bir halde, sıradakilere göz gezdirdi. Sonra, yürüdü, sıranın sonunda yerini aldı. Düzen kurulunca da o hayvanî karşıkoyma duygusu da kayboldu.

Bir tanesi: «Vakit öğlene yaklaşmış olsa gerek» dedi.

Bir başkası da: «Öyle» dedi. «Ben aşağı-yukarı bir saatten beri bekliyorum.»

— «Üy! aman ne de soğuk!»

Hepsinin içeri girmek zorunda olduğu kapıya merakla baktılar. Bir bakkal geldi, birkaç sepet yiyecek getirdi. Bu da bakkal üzerine, yiyeceklerin fiyat durumu üzerine konuşmaların başlamasına yol açtı.

Bir tanesi: «Et fiyatı gene fırlamış» dedi.

— «Savaş olsaydı bu memlekete çok faydası dokunurdu.»

Sıra hızla uzamaktaydı. Daha şimdiden elli kişiyi aşmıştı. Kendi ça-

baları sayesinde sıranın önüne geçmiş olanlar, sıranın sonundakiler kadar beklemek zorunda kalmayacaklarını düşünerek kendilerini kutluyorlardı. Birsürü başlar sıradan uzanıp gerilere bakıyordu.

İlk yirmibeş kişinin arasından biri: «İlk yirmibeş kişi arasına girdikten sonra sıranın başına nekadar yaklaşmış olursan ol önemi yoktur» dedi. «Zaten hep birden içeri girilir.»

İnatla yerinden edilmiş olan Hurstwood: «Hınğh!» diye iç geçirdi.

Bir başkası da: «Buraya gerekli olan tek vergi düzenidir» dedi. «O gelinceye kadar da düzen beklemeyin.»

Çoğu sessiz duruyordu; asık suratlı adamlar homurdanarak, bakınarak, kollarını sallayarak bekliyorlardı. Derken, kapı açıldı ve anaç görünüşlü rahibe ortaya çıktı. Sıraya şöyle bir baktı. Sıradakiler yavaş yavaş kımıldadılar, rahibe yirmibeş sayıncaya kadar önünden geçtiler. Sonra kadın şişman kolunu uzattı, sıra bölündü. Altı kişi basamaklarda kalmıştı. Hurstwood da bunların arasındaydı. Böylece beklerken kimi konuştu, kimi bu işin kötülüğünden yakındı, kimi de Hurstwood gibi homurdandı. En sonunda onu da içeri aldılar. Yemeğini yedikten sonra dışarı çıktı. Bunu elde etmek için katlandığı sıkıntıya âdeta kızmıştı.

Bir başka gün de, belki de onbeş gün kadar sonra, gecenin onbirinde geceyarısı ekmek dağıtımı yapılan yerde sabırla sırasını bekliyordu. O gün Hurstwood için tersliklerle dolu bir gün olmuştu ama, şimdi de filozofça bir havayla kaderine katlanmıştı. Geceleri yiyecek bulamazsa, ya da geç vakit karnı acıkırsa gelecek bir yeri vardı. Saat onikiye birkaç dakika kala kocaman ekmek dolu bir sandık dışarı çıkarıldı, tam onikide de iri-yarı, yuvarlak yüzlü bir alman sandığın yanına geldi, «Hazır» diye seslendi. Sıra öne doğru kımıldadı, herbiri ekmeğini alıp kendi yoluna gitti. Hurstwood karanlık sokaklardan geçip yatacağı yere giderken ekmeğini yemeye koyulmuştu.

Ocak ayında artık oyunun kendisi için bitmek üzere olduğu kanısına vardı. Hayat ona hep değerli bir şey olarak görünmüştü ama, şimdi sürekli isteğini, canlılığını kaybetmek dünyanın büyüsünü kaçırmış, dünyayı oldukça sıkıcı, güvenilmez bir yer haline getirmişti. Birçok kereler, kader ona pek ağır silleler indirdiği zamanlar dertlerini sona erdirmeyi düşünmüştü. Yalnız, havanın şöyle bir değişmesiyle, bir çeyrek doların, bir meteliğin gelmesiyle maneviyatı değişiyor, gene bekliyordu. Her gün yerde bir eski gazete bulup Carrie'den bir haber var mı diye araştırıyordu ama, yaz boyunca, sonra sonbahar boyunca boşuna aradı. Derken, gözlerinin onu rahatsız etmeye başladığını fark etti, bu rahatsızlığı da sık sık gittiği karanlık han odalarında okumaya çalışmaktan vaz geçinceye kadar sürdü. Kötü, düzensiz yemekler vücudunun bütün görevlerini zayıflatmıştı. Geriye de, bir yer buldu mu hemen uyuyuvermekten başka bir şey kalmıyordu. Yatacak yer için gerekli parayı bulabiliyordu.

O berbat kıyafetiyle, zayıf vücuduyla, başkalarının onu yıllanmış bir serseri, bir dilenci olarak düşündüklerini anlamaya başlamıştı. Polis onu kovalıyor, lokanta, han sahipleri gitme zamanı gelir gelmez onu kapı-dışarı ediyorlar, yayalar adamcağızı kendilerinden uzak tutmaya bakıyorlardı. Artık bir kimseden bir şey almak gittikçe daha zorlaşmaya başlamıştı.

En sonunda, oyunun sona erdiğini kendi kendine kabul etti. Bu da rastladığı yayaların onu boyuna, boyuna yanlarından kovmaları, yalvarmalarını karşılıksız bırakmaları üzerine oldu.

Son rastladığı adama: «Bana biraz bir şey verir misiniz, beyefendiciğim?» diye yalvardı. «Allah rızası için! Açlıktan ölüyorum.»

Bu adam da adi serserinin biriydi. «Aman, defol!» dedi. «Sen bir işe yaramazsın. Sana zırnık bile vermem!»

Hurstwood, soğuktan kızaran ellerini ceplerine soktu. Gözlerinde yaşlar birikmişti.

— «Doğru, şimdi bir işe yaramıyorum» dedi. «Ama, hiç de fena değildim. Param vardı. Benim işim bitik artık!» Yüreği ölümle dolu olarak, Bowery'ye doğru yürümeye koyuldu. Daha önce de havagazını açıp ölenler olmuştu. O niye böyle ölmesindi? Onbeş *cent*'e kiralanabilen, içlerinde ufak havagazı ocakları bulunan küçük odaların bulunduğu bir han biliyordu. Bunlar sanki onun düşüncesini gerçekleştirmesi için ısmarlama hazırlanmış yerlerdi. Sonra, cebinde onbeş *cent* bulunmadığını hatırladı.

Yolda, berber dükkânından yeni çıkmış, tertemiz tıraş olmuş, rahat görünüşlü bir adama rastladı. Doğrudan doğruya: «Bana biraz para verir misiniz?» dedi.

Adam ona şöyle bir baktı, bir metelik çıkarmak için elini cebine attı ama, cebinde çeyrek dolardan başka para yoktu. Ondan kurtulabilmek için: «Al» dedi, bir çeyrek verdi. «Hadi şimdi yallah!»

Hurstwood merak içinde yürüdü. Kocaman parlak paranın görünüşü onu birazcık sevindirmişti. Karnının acıktığını, on *cent*'e de yatacak yer bulabileceğini hatırladı, ölüm düşüncesi de o gün için zihninden çıktı gitti. Ölüm ancak hakaretten başka bir şey bulamadığı zaman düşünmeye değer bir hal alıyordu.

Kış ortasında bir gün mevsimin en sert devresi başlayıverdi. Birinci gün hava soğuk, kapanıktı; ikinci gün de, kar yağdı. Kötü talih peşini bırakmadığı için Hurstwood o gün akşama kadar ancak on *cent* kazanabilmiş, bu paranın da hepsini yiyeceğe harcamıştı. İkindi vakti kendini Bulvar'da, sonra da Altmışyedinci Cadde'de buldu, oradan da en sonunda yüzünü Bowery'den yana çevirdi. Sabahtan, dolaşmak isteğiyle sokağa çıktığı için pek yorgundu; ıslak ayaklarını zorlukla sürüklüyor, tabanlarını kaldırıma sürte sürte yürüyordu. Eski ince

bir paltonun yakaları kırmızı kulaklarını örtüyordu, o buruşmuş melon benzeri şapkası da iyice başına çekilmiş, kenarları yukarı kıvrılmıştı. Elleri ceplerindeydi. Kendi kendine: «Şöyle Broadway'e kadar bir gideyim» diye söylendi.

Kırkikinci Cadde'ye geldiğinde ışıklı tabelalar parlak ışıklarını saçmaya başlamışlardı bile. Ahali yemek yeme telâşı içindeydi. Her köşede, parlak ışıklar saçan pencerelerden, lüks lokantalarda yemek yiyen neşeli topluluklar görülebiliyordu. Arabalar, kalabalık tramvaylar vardı.

Bu yorgun, aç haliyle buraya hiç gelmemeliydi. Aradaki fark çok keskin olarak ortaya çıkıyordu. Hurstwood bile daha iyi şeyleri güzelce hatırlayabiliyordu.

— «Bunun ne faydası var!» diye düşündü. «Benim için her şey bitti artık. Bu işten sıyrılacağım.»

O pejmürde hali öylesine tuhaftı ki herkes dönüp arkasından bakıyordu. Kimseden bir şey dilenmesin diye birkaç polis gözlerini ona dikmişti.

Bir ara gelişi-güzel, anlaşılmaz bir halde durdu, pek çekici bir lokantanın pencerelerinden içeri baktı. Lokantanın önünde ışıklı bir tabela vardı, büyük pencerelerinden kırmızılı, sırmalı eşyalar, çiçekler, beyaz örtüler, pırıl-pırıl parlayan cam eşya, hepsinden önemlisi de, huzur içindeki kalabalık görülüyordu. Zihni adam-akıllı zayıfladığı için açlığı da bunun önemini fark edecek kadar keskindi. Orada taş kesilmiş gibi duruyordu. Buruşuk, yırtık pantolonu çamurlu sularla iyice ıslanmış, aptal aptal içeri bakıyordu.

— «Yiyin» diye mırıldandı. «Evet, yiyin bakalım! Başka kimse yiyecek istemiyor.» Sonra sesi daha da alçaldı, zihni de hayal gücünü kaybetti. «Adam-akıllı soğuk» dedi. «Feci soğuk!»

Broadway'de, Otuzdokuzuncu Cadde'de bembeyaz bir ışık parlıyordu: Carrie'nin adı. «Carrie Madenda» diye yazılmıştı, «Ve Casino Trupu». Bu parlak, aydınlatıcı ışıkla bütün o ıslak, karlı kaldırım aydınlanmıştı. Işık öylesine parlaktı ki Hurstwood'un da gözüne çarptı. Başını kaldırıp tabelaya, sonra da Carrie'nin adam boyu portresinin bulunduğu madenî çerçeveli ilân tahtasına baktı.

Sanki bir şey onu kaşındırıyormuş gibi bir omzunu kanburlaştırıp burnunu çekerek bu resme baktı. Öyle berbat bir haldeydi ki artık aklı da pek başında değildi. En sonunda, karşısındaki kadına seslenerek: «Bu sensin!» dedi. «Ben sana lâyık değildim, öyle mi? Hınğh!»

Sağduyusuyla düşünmeye çalışarak, gezindi. Bu, artık onun için imkânsız bir şeydi.

Parayı düşünerek anlaşılmaz bir şekilde: «Onda var» dedi. «Biraz da bana versin bakalım.»

Yan kapıya gitmek üzere harekete geçti. Sonra oraya niçin gitmek-

te olduğunu unutup durdu, bileklerini ısıtabilmek için ellerini ceplerine iyice soktu. Birdenbire hatırladı. Sahne kapısı. Tamam, oydu!

Sahne kapısına yaklaştı, içeri girdi.

Kapıcı şaşkın şaşkın bakarak: «Ne o?» dedi. Sonra, durduğunu görünce, yanına gidip: «Defol git bur'dan!» diye kovdu.

Hurstwood: «Bayan Madenda'yı görmek istiyorum» dedi.

— «Ya öyle mi?» Bu manzara adamı pek eğlendirmeye başlamıştı. «Defol, çabuk!» dedi, adamcağızı dışarı çıkardı.

Hurstwood'un karşıkoyacak gücü kalmamıştı. Dışarı çıkarılırken: «Bayan Madenda'yı görmek istiyorum» diye durumunu açıklamaya çalıştı. «Benim bir şeyim yok. Ben, şey... şey...»

Adam, onu son bir defa şöyle bir itti, kapıyı kapadı. O bunu yaparken Hurstwood'un da ayağı kaymış, karların üzerine düşmüştü. Canı acıdı, içine gene belli-belirsiz bir utanç duygusu çöktü. Aptal aptal ağlayıp küfürler savurmaya başladı.

— «Körolasıca köpek!» dedi. Külüstür paltosundan çamurları silmeye çalışıyordu. «Lânet olasıca herif! Ben... ben vaktiyle senin gibilere para verip yanımda çalıştırırdım!»

Şimdi de Carrie'ye karşı korkunç bir öfke uyanmıştı içinde. Olup bitenlerin hepsi zihninden silinip kaybolmadan önce beliren, öfke dolu bir tek düşünceydi bu.

— «Carrie bana yiyecek bir şeyler vermek zorunda. Bu, onun boynunun borcu.»

Umutsuz bir halde gene Broadway'e döndü, yürümeye koyuldu. Dileniyor, ağlıyor, mahvolmuş, dağılmış bir zihinden beklendiği gibi, düşüncelerinin ucunu kaçırıyordu.

Birkaç gün sonra Hurstwood zihnini kurcalamakta olan o tek belirli kararı verdiği zaman gerçek bir kış akşamı ortalığı kasıp kavuruyordu. Daha saat dörtte gecenin o kasvetli karanlığı havayı ağırlaştırmaya başlamıştı. Hızla esen rüzgâr yağan karı ince kamçılar haline getirerek oraya-buraya çarptırıyordu. Sokaklar da karla kaplıydı. Bir karış kalınlığında soğuk, yumuşak bir halı serilmiş gibiydi. Arabaların, insan ayaklarının izleriyle yer yer kirli bir kahverengi renk almıştı. Broadway kesiminde erkekler uzun paltolarla, şemsiyelerle dolaşıyorlardı. Bowery kesiminde erkekler yakaları, şapkaları kulaklarının üstüne çekilmiş bir halde bata-çıka yürüyorlardı. Broadway'de iş adamları, yolcular rahat otellere gitmekteydiler. Bowery'de ise soğukta çalışmaya gidenler soluk ışıklı dükkânların önünden zorla, sürüklenerek geçiyorlardı. Tramvaylarda erkenden ışıklar yakılmıştı, tekerleklerine sarılan kardan örtüler sayesinde her zamanki gürültüleri azalmıştı. Bütün şehir bu gittikçe kalınlaşan örtü sayesinde susmuştu.

Bu saatlerde Carrie, Waldorf Otel'indeki rahat odasında, Ames'in kendisine salık vermiş olduğu *Goriot Baba* romanını okumakla meşguldü. Kitap öyle güçlüydü, Ames'in sözleri de ilgisini öylesine uyandırmıştı ki hani ner'deyse kitabın değerini anlayacak hale gelmişti. Daha önce okuduklarının ne budalaca, ne değersiz şeyler olduğunu da ilk defa fark etmeye başlamıştı. Yalnız, gene de okumaktan yorulmuştu. Esneye esneye pencerenin önüne geldi, Beşinci Bulvar'ı dönen arabaların her zamanki gibi kıvrıla kıvrıla gidişlerini seyretti.

Lola'ya: «Ne kötü, değil mi?» diye sordu.

Küçük kadın Carrie'nin yanına gelerek: «Berbat!» dedi. «İnşallah çok kar yağar da yerler kızakla gezilecek hale gelir.»

Carrie'nin zihni hâlâ Goriot Baba'nın çektiği sıkıntılarla dopdoluydu. «Aman, sen de!» dedi. «Sen hep bunu düşünürsün. Bu gece hiçbir şeyleri olmayan insanlara acımıyor musun?»

— «Elbette acıyorum ama, ben ne yapabilirim ki? Bir şeyim yok.»

Carrie gülümsedi. «Bir şeyin olsaydı da aldırmazdın.»

Lola: «Aldırmasına aldırırdım ama» dedi, «ben zor durumdayken bana hiç kimse bir şey vermedi.»

Carrie kış fırtınasını seyrederken: «Çok feci değil mi?» diye söylendi.

Lola birisinin düştüğünü görmüştü. Gülerek: «Şuradaki adama bak!» dedi. «Erkekler düştükleri zaman ne budala görünüyorlar, değil mi?»

Carrie dalgın dalgın: «Bu gece arabayla gitmek zorunda kalacağız» dedi.

*
**

Imperial Oteli'nin giriş kısmında da içeri yeni girmiş olan B. Charles Drouet pek şık paltosunun üzerinden karları silkiyordu. Kötü hava onu erkenden eve dönmeye zorlamış, karla hayatın kasvetini unuttturan eğlencelere karşı duyduğu isteği kamçılamıştı. Güzel bir yemek, genç bir kadının arkadaşlığı, tiyatroya gitmek Drouet için en bellibaşlı eğlencelerdi.

Girişteki yumuşak koltuklardan birinde oturmakta olan bir adama: «Vay, merhaba, Harry!» diye seslendi. «Nasılsın?»

Öbürü: «Eh, iç güvey'sinden halliceyim!» diye karşılık verdi.

— «Berbat bir hava, değil mi?»

— «Ya, öyle. Buraya oturdum, gece nereye gideyim diye düşünüp duruyordum.»

Drouet: «Benimle gel» dedi. «Seni gerçekten müthiş biriyle tanıştırabilirim.»

Öbürü sordu: «Kim bu?»

— «Canım, burada, Kırkıncı Cadde'de oturan birkaç kız var. Birlikte çok güzel eğlenebiliriz. Ben de seni arıyordum.»

— «Kızları alıp yemeğe götürsek nasıl olur?»

Drouet: «İyi olur elbette» dedi. «Yukarı çıkıp üstümü değiştirinceye kadar beni bekleyiver.»

Öbürü de: «Şey, ben berbere gideceğim» dedi. «Tıraş olmak istiyorum.»

Drouet, güzel pabuçlarını gıcırdata gıcırdata asansöre doğru yürüyerek: «Peki» dedi.

O yaşlı kelebeğin kanatları gene her zamanki gibi hafifcecikti.

*
**

Gecenin karı altında saatte altmışbeş kilometre hızla ilerleyen bir trenin yemek vagonunda üç kişilik bir aile vardı.

Trendeki görevlilerden biri: «Yemek saati için birinci çağrı!» diye seslendi, kar beyazı önlüğüyle ceketi içinde telâşla sahanlığa çıkıp kayboldu.

Üç kişinin en genci —serveti sayesinde mağrurlaşmış, siyah saçlı, güzel bir kadın— elindeki iskambil kâğıtlarını bıraktı. «Artık oynamak istemiyorum» dedi.

Şık kıyafeti kendisine pek yakışan kocası: «Yemek yemeye gidelim mi?» diye sordu.

Genç kadın: «Aman, daha gitmeyelim!» dedi. «Yalnız, artık oyun oynamak da istemiyorum.»

Güzel kıyafetin yaş konusunda neler yapabileceğini öğrenmek bakımından incelenmeye değer nitelikte olan annesi de: «Jessica» dedi, «şu iğneyi kravatına iyice sok. Ner'deyse düşecek.»

Jessica, emri yerine getirdi, sonra güzel saçlarına şöyle bir dokundu, üzeri elmasla kaplı küçük bir saate baktı. Kocası da onu seyrediyordu, çünkü güzellik, soğuk da olsa, bir bakıma insanı büyüler.

Genç adam: «Eh, bu havadan yakında kurtulacağız» dedi. «İki hafta sonra Roma'dayız.»

Bn. Hurstwood, huzur içinde, köşesine büzülüp gülümsedi. Zengin bir adamın kaynanası olmak öyle güzel şeydi ki! Hele onun para durumunu kendisinin gözden geçirmiş olduğu zengin bir damat!

Jessica: «Acaba hava böyle giderse gemi vaktinde yola çıkar mı?» diye sordu.

Kocası: «Elbette» dedi. «Bu hava bir şeyi değiştirmez.»

Vagonun öbür ucuna gitmekte olan Chicago'lu bir bankerin sarışın oğlu da epeydir bu mağrur güzeli karşıdan seyretmekteydi. Şimdi bile genç kadına bakmaktan çekinmedi. Jessica da bunu fark etmişti. Pek aşırı bir ilgisizlik içinde, güzel yüzünü öbür yana çevirdi. Hiç de bir evli kadının utangaçlığı değildi bu. Bukadarıyla gururu tatmin olmuştu.

*
**

Bu sırada Hurstwood da Bowery'nin hemen pek yakınındaki dört katlı, pis bir binanın önünde duruyordu. Kalabalık bir topluluğun arasına karışmıştı. Kalabalık gittikçe artmıştı, daha da artıyordu.

Kapalı tahta kapıların önünde durup ısınmak için ayaklarını yere vuran iki, üç kişiyle başlamıştı. Delinmiş, soluk şapkalar vardı başlarında. Üzerlerine hiç uymayan paltoları eriyen karlarla ağırlaşmıştı, yakaları da kalkıktı. Pantolonları ise birer çuvaldan farksızdı. Yanları yırtılmış, baştan aşağı lime-lime olmuştu, koca koca, ıslak pabuçların üzerine sarkıyordu. Bunlar içeri girmek için hiçbir çaba göstermiyorlardı; ellerini ceplerine iyicene sokmuş, üzgün üzgün orada geziniyorlardı. Dakikalarla birlikte bu adamların da sayısı artıyordu. Kır sakallı, gözleri çukura kaçmış ihtiyarlar vardı, eni-konu genç oldukları halde hastalıklarla küçülmüş gençler, orta yaşlı adamlar vardı. Hiçbiri de şişman değildi. Kalabalığın arasında suyu çekilmiş bir buzağı gibi beyaz bir yüz vardı. Bir tuğla kadar kırmızı bir yüz vardı. Kimisi ince, yuvarlak omuzluydu, kimisi tahta bacaklı; kimisi de öylesine zayıftı ki elbiseleri üzerlerinden dökülüyordu. Büyük kulaklar, şiş burunlar, kalın dudaklar, hepsinden çok da kan çanağına dönmüş gözler vardı. O koskoca kalabalıkta bir tek düzgün, sağlıklı yüz yoktu; bir tek ileriye yönelmiş, titremeyen bakış yoktu.

Rüzgârdan, kardan sarsılarak birbirlerini itip kakıyorlardı. Korunacak ceketten, cepten yoksun kalmış, soğuktan kızarmış bilekler vardı. Şapkaya benzer bir şeyle yarı yarıya örtünmüş, gene de kaskatı, donmuş gibi duran kulaklar vardı. Karın altında, değişe değişe, bir bu ayağın, bir öbür ayağın üzerinde duruyorlardı; sanki hep birlikte sallanır gibiydiler.

Kapının önündeki kalabalığın artmasıyla bir mırıltıdır başladı. Bu, konuşma değildi de birine söylenmiş birer sözden ibaretti. Küfürle, külhanbey ağzı laflarla dolu sözlerdi bunlar.

— «Kahrolasıcalar, biraz acele etseler ya!»

— «Şu herifin suratına bir baksan-a!»

— «Belki o yanda kış yoktur.»

— «Keşke Sing Sing Hapisanesinde olsaydım.»

Birden rüzgârın kamçısı daha hızla şakladı, adamlar da birbirlerine

daha çok sokuldular. Girintili-çıkıntılı, sürüklenen, itilip kakılan bir garip kalabalıktı bu. Öfke, yalvarma, korkutma dolu bir söz yoktu. Yalnız, zekâ ile, ya da iyi arkadaşlıkla aydınlanmamış kederli bir dayanmaydı. Bir araba tıkırdaya tıkırdaya yanlarından geçti. İçinde rahatça oturan bir karaltı görünüyordu. Kapıya en yakın olanlardan biri bunu görmüştü.

— «Arabayla gidenlere bakın!»

— «Adam pek de üşümemişti.»

Araba, içindekilerin duyamayacakları kadar uzaklaştıktan sonra, bir tanesi: «Heh-heh-heh!» diye bağırdı.

Gece yavaş yavaş ilerliyordu. Kaldırımda, evlerine dönen bir topluluk belirmişti. Erkekler, dükkânlarda çalışan kızlar hızlı adımlarla geçip gittiler. Şehri dolaşan tramvaylar kalabalıklaşmaya başladı. Havagazı lambaları yanıyordu, her pencere de titremeden yanan bir alevle kırmızı bir renk almıştı. O kalabalık hâlâ, kıpırdamadan, kapının önünde duruyordu.

Kaba bir ses: «Daha açmayacaklar mı bunlar?» diye sordu.

Bu sözler kapalı kapıya duyulan ilgiyi tazeledi, birçoğu da o yana baktı. Konuşmayı bilmeyen canavarlar gibi, köpeklerin kapı tokmaklarını yoklayıp ulumalarını andıran bir hava içinde, kapıya baktılar. İtişip kakıştılar, gözlerini kırpıştırdılar, arasıra küfür, arasıra da keramet savurdular. Gene de beklediler, kar gene döne döne yağdı, ısıran tanecikleriyle oralarını, buralarını kesti. Kar taneleri eski şapkaların, bükülmüş omuzların üzerinde yığınlar meydana getiriyordu. Küçük yığınlar tepecikler halinde yükseliyor, hiç kimse bunları silkelemiyordu. Kalabalığın ortasında sıcaklık, buhar karı eritmişti, şapkalardan, burunlardan sular sızıyordu. Bunların sahipleri kollarını uzatıp da suları silemiyorlardı. Kalabalığın dış sıralarında ise yığınlar erimeden öylece kalmıştı. Hurstwood ortaya geçememişti; soğuğa karşı başını eğmiş, vücudu iki büklüm olmuş, öyle, duruyordu.

Başların üstündeki küçük pencerede bir ışık belirdi. Bekleşenler için heyecan veren bir ümit ışığı olmuştu bu. Mırıltılar duyuldu. Derken, kapının sürgüleri gıcırdadı, dışarıdaki kalabalık kulak kesildi. İçeriden gene ayak sesleri, mırıltılar duyuldu. Birisi: «Hey, yavaş olun!» diye bağırdı. Sonra kapı açıldı. Bir dakika kadar içeriye doğru sessizce bir itişip kakışma oldu; sonra, suda yüzen kalaslar gibi, kalabalık içeriye süzüldü, kayboldu. Saat daha altıydı. Sokaktan telâşla geçen her yayanın yüzünde yemek düşüncesi okunuyordu; burada ise insana yemek verilmiyordu... yataktan başka bir şey yoktu burada.

Hurstwood, onbeş *cent*'ini bıraktı, yorgun adımlarla, kendisine ayrılan odaya yürüdü. Ahır gibi bir yerdi burası: tahta, tozlu, katı. Bir köşede küçük bir havagazı lambası odayı yeteri kadar aydınlatıyordu.

Hurstwood kapıyı kapatırken genzini temizleyip «Hınğh!» yaptı. Yavaş yavaş üstündekileri çıkarmaya başlamıştı. Önce, paltosu elinde, şöyle bir durdu; sonra, paltoyu kapının altındaki aralığa tıktı, ceketini oraya koydu. Eski, ıslak, buruşuk şapkasını yavaşça masanın üzerine bıraktı. Sonra pabuçlarını çekip çıkardı, yattı.

Bir süre kadar düşünmüş olacaktı ki, biraz sonra kalktı, havagazını söndürdü; karanlıkta, hiç görünmeden, öylece durdu. Hiçbir şey düşünmeden, yalnız duraksayarak, kıvranarak geçirdiği birkaç saniyeden sonra havagazı musluğunu yeniden açtı ama, kibrit çakmadı. Ondan sonra, gece denen ana şefkatinin koynunda iyice kaybolmuş bir halde durdu. Bu arada, gittikçe artan gaz kokusu odayı doldurmaya başlamıştı. Koku burun deliklerine gelince Hurstwood da duruşunu değiştirdi, yatağına kıvrıldı.

Dinlenmek üzere uzanırken, zayıf bir sesle: «Ne faydası var?» diye mırıldandı.

*
**

İşte artık Carrie de başlangıçta ona hayatın amacı gibi görünen, ya da insanların gerçek isteklerinin bir parçası saydıkları şeyi elde etmiş Elbiselerine, arabasına, eşyasına, bankadaki parasına şöyle bir bakabilirdi. Dünyanın dost diye kabul ettiği kimseler, genç kadının başarısı karşısında eğilen, gülümseyen o kimseler de vardı. Bir zamanlar Carrie bunların özlemini çekmişti. Alkış da vardı, ün de vardı. Bir zamanlar pek uzakta gibi görünen gerekli şeylerdi bunlar ama, şimdi pek saçma, pek önemsiz olmuşlardı. Güzelliği de vardı, yani kendine güvenmekliği. Gene de yalnızdı. Başka işi yoksa salıncaklı sandalyesine oturup şarkı söyleyerek, hayal kurarak vakit geçiriyordu.

İşte hayatta hep böyle ya düşünen, ya da duyan yaradılışlar vardır: Ya düşünen kafa, ya da duyan kafa. Bunların birinden hareket adamları doğar... generaller, devlet adamları gibi; öbüründen de şairler, hayalperestler; hep sanatçılar...

Bu sonuncular, rüzgârla savrulan ekin tanecikleri gibi, hayalin her esintisine uyarlar; değişen davranışlarıyla da ülkelerinin yükselişini, alçalışını dile getirirler.

İnsanoğlu ülküyü anlayamadığı gibi hayal kuranı da daha tam olarak anlayamamıştır. Hayal kuran için dünyanın kanunları, ahlâk kuralları fazla ciddîdir. Hep güzelliğin sesine kulak veren, ışığın o pek uzaklardaki kanatlarının özlemini çeken hayalperest, geze geze ayaklarını yorarak çevresini inceler. İşte Carrie de inceledi, o da dolaştı ama, sallanarak, şarkı söyleyerek.

Bunda mantığın pek az yeri olduğunu da unutmamalı. Chicago doğarken, Carrie şehrin ona o güne kadar tanıdığından daha büyük bir

üzellik verdiğini gördü; içinden gelerek, ancak davranışlarının zorla-ıasıyla, buna sımsıkı sarıldı. İnsanlar, güzel elbiseler, kibar çevreler inde, hayatlarından memnun görünüyorlardı. Carrie de bu yüzden lara yaklaştı. Chicago, New York; Drouet, Hurstwood; moda dün-ı, sahne dünyası... işte bütün bunlar birer olaydan ibaretti. Carrie ırın değil de, temsil ettikleri şeylerin özlemini çekiyordu. Zaman bütün bunların yapma olduğunu ispat etti.

Ah, hayatın o düğümü! Nasıl da bulanık görürüz! İşte şu Carrie' ele alalım. Başlangıçta yoksul, kaba, duyguluydu. Hayattaki en gü-şeylere karşı ilgi duyduğu halde, sanki bir duvar onu yolundan alı-oymuş gibi, geri çevrilmişti. Kanunlar şöyle der: «İstersen her güzel eyin büyüsüne kapıl ama, hak kazanmamışsan yanına yaklaşma.» Ko-ullar şöyle der: «Dürüst çalışmadan başka hiçbir şeyle durumunu dü-eltemezsin.» Dürüst çalışma imkânları kazançlı değilse, bunlara da-anabilmek zor oluyorsa, hiçbir zaman güzelliğe ulaşamayan, uzun, upu-ın, ayakları da, kalbi de yoran bir yolsa, güzeli kovalamak uğruna r kimse hoşa giden yoldan ayrılmak zorunda kalır da hayallerine çar-buk kavuşmak için o beğenilmeyen yola sapmayı tercih ederse, kim ahat bulabilir? Yanlış adımları, genellikle, kötülük değil de, daha olana duyulan özlem yönetir. Mantık kullanmaya alışmamış, duy-u bir zihni büyüleyen de, genellikle, kötülük değil, iyiliktir.

Carrie o cicili-bicili parlak çevresinin ortasında mutsuz bir halde irüyordu. Drouet onu aldığı zaman, şöyle düşünmüştü: «Şimdi artık iyi duruma yükseldim» Hurstwood, görünüşe göre, ona daha iyisini lif ettiği zaman da: «Şimdi mutluyum» demişti. Şimdi ise, dünya malıklarına karışmayanları geçip kendi yoluna gittiği için, Carrie apayalnız kalmıştı. Genç kadının kesesi de ona en çok ihtiyaç duyana ıçıktı. Broadway'de gezinirken artık yanından geçenlerin zarafetini dü-ünmüyordu. Bunlar pek uzaklarda kalmış olan o huzurun, güzelliğin biraz daha fazlasına sahip olsalardı o zaman onlara gıpta edilebilirdi.

Drouet aklına koyduğu şeyden vaz geçti, bir daha görünmedi. Hurst-wood'un ölümünün ise Carrie farkında bile olmamıştı. Yirmiyedinci Cadde'deki iskeleden kalkan kara bir motor, haftalık yükünü aldıktan sonra, başka birsürü ölüyle birlikte Hurstwood'un da adsız ölüsünü alıp dilenciler mezarlığına götürdü.

İşte böylece bu iki insanın Carrie bakımından ilgi uyandıran neleri varsa hepsi geçip gitti. Bunların Carrie'nin hayatı üzerindeki etkilerini ancak onun özlemleriyle anlatabiliriz. Bir zamanlar bunların ikisi de Carrie'nin gözünde hayatta başarı sağlamaya gerekli olan her şeyi tem-sil etmişlerdi. Bunlar, ulaşılmak istenen en yüksek noktanın özel tem-silcileriydiler; rahatın, huzurun resmen tayin edilmiş elçileriydiler. Tem-sil ettikleri dünya artık Carrie'yi büyülemez olunca, bu dünyanın elçi-

lerinin de itibarlarını kaybetmeleri pek tabiî idi. Şimdi Hurstwood o eski güzelliğine, zaferine yeniden kavuşmuş olsaydı bile artık Carrie'yi büyüleyemezdi. Carrie, şimdiki kendi durumunda olduğu gibi Hurstwood'un dünyasında da mutluluk olmadığını öğrenmişti.

Carrie, şimdi yapayalnız otururken, mantığını kullanacak yerde duygulu olmaya bakan kimsenin güzelliği ararken daldığı dolambaçlı yolların bir canlı örneği olmuştu. Sık sık hayal kırıklığına uğramakla birlikte, gene de rüyaların arasından geçip gerçeğe kavuşacağı o huzur gününü bekliyordu. Ames ona daha uzak bir adımı göstermişti ama, buna erişse bile daha ötede başka adımlar çıkacaktı karşısına. Durmadan, dünyanın uzak tepelerini renklendiren o zevk ışıklarının peşinden koşmaktı bu.

Ah, Carrie, Carrie! Ah, insan yüreğinin o gözü kapalı savaşmaları! Hep «ileri, ileri!» der, güzellik nereye yönelirse, o da peşinden gider. Yalnız kalmış bir koyunun sessiz bir çayırda duyulan çıngırağı, kırlık yerlerde, güzelliğin bir pırıltısı, ya da geçen bir göze görünen ruh da olsa, kalp bunu sezer, peşinden giderek karşılık verir. Ancak ayaklar yorulup umutlar boşa çıktığı zaman kalp ağrıları, özlemler ortaya çıkar. İşte o zaman bıkkınlık da, memnunluk da duyamayacağını bilesin. Pencerenin önündeki o salıncaklı sandalyende uzun zaman yapayalnız hayal kuracaksın. Pencerenin önündeki o salıncaklı sandalyende hiçbir zaman duyamayacağın o mutluluğun hayalini kuracaksın.

SON